

A N K A R A B A R O S U

ANKARA BAROSU SPOR HUKUKU KURULU
“AV. ÖMER REMZİ ARIKAN”
ARMAĞANI

Editör

Avukat Tacar ÇAĞLAR

ANKARA BAROSU BAŞKANLIĞI

Adliye Sarayı Kat: 5 Sıhhiye/ANKARA

Tel: (0.312) 416 72 00

Faks: (0.312) 309 22 37

www.ankarabarusu.org.tr

ankarabarusu@ankarabarusu.org.tr

ABEM

ANKARA BAROSU

EĞİTİM VE KÜLTÜR MERKEZİ

Ihlamur Sk. No: 1 Kızılay/ANKARA

Tel: (0.312) 416 72 00

GÖLBAŞI AVUKAT ÖZDEMİR ÖZOK

SOSYAL TESİSLERİ

Gazi Osman Paşa Mah. Sahil Cd.

No: 46 Gölbaşı/ANKARA

Tel : (0.312) 485 03 93 - 484 46 06

ANKARA BAROSU

GELİNCİK MERKEZİ

Ihlamur Sk. No: 1 Kızılay/ANKARA

Tel: (0.312) 444 43 06

www.gelincikprojesi.com

www.gelincikprojesi.org

Grafik–Tasarım:

Ali Kemal ÇERŞİL

(Ankara Barosu)

Basım Yeri:

Mattek Matbaacılık

Ağaç İşleri San. Sit. 1354 (Eski 21. Cadde) 1362. Sokak

No: 35 Yenimahalle – İvedik/ANKARA

Tel: (0.312) 433 23 10 (pbx) • Faks: (0.312) 434 03 56

www.mattekmatbaa.com

©Ankara Barosu Başkanlığı 2013

Tüm Hakları Saklıdır.

Bu eser TASKK'ın

(Türkiye Amatör Spor Kulüpleri Konfederasyonu)

katkılarıyla hazırlanmıştır.

Kitaptaki görüş ve değerlendirmeler, katılımcıların kendi

fikirleri olup, Ankara Barosu'nun görüşleri olarak

nitelendirilemez ve Ankara Barosu'nun resmi

bir yorumu olarak kabul edilemez.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	ix
Av. Sema AKSOY	
SUNUŞ.....	xi
Av. Tacar ÇAĞLAR	
ARMAĞAN HAKKINDA.....	xiv
Mehmet BAYKAN	
Av. Ömer Remzi ARIKAN / BİYOGRAFİ.....	17

MAKALELER (SIRALAMA SOYADINA GÖREDİR)

iv

YEREL YÖNETİMLER VE SPOR.....	43
Av. Kemal AKKURT	
SPORUN HUKUKU VE YARGISI.....	59
Prof. Dr. Ali AKYILDIZ	
BAĞIMSIZ FEDERASYONLARIN HUKUKİ YAPISI (YAPILANMASI).....	117
Av. Zübeyt AYDIN	
ÇALIŞAN SPORCULAR.....	191
Yrd. Doç. Dr. Velittin BALCI	
TÜRK OCAKLARINDAN – HALKEVLERİNE: TÜRKİYE’DE SPORUN ERKEN DÖNEM ÖYKÜSÜ.....	203
Nurullah CANDAN	
Tanju BAĞIRGAN	

FUTBOLDA ŞİDDET ANALİZİ ÜZERİNE BETİMSSEL BİR ÇALIŞMA 229

Yrd. Doç. Dr. Recep CENGİZ

Yrd. Doç. Dr. Hakan SUNAY

FIBA (‘FÉDÉRATION INTERNATIONALE DE BASKETBALL AMATEUR’)

BASKETBOL TAHKİM KURULU’NUN BAT 0304/12 SAYILI

HAKEM KARARI ÇEVİRİSİ..... 241

Çeviren: Av. Gülşah DENİZ

SPOR MÜSABAKALARINI SEYİRDEN YASAKLANMA..... 265

Av. Coşkun DERE

MİLLETLERARASI YETKİ VE TÜRK MAHKEMELERİNİN SPOR

UYUŞMAZLIKLARINDAKİ YETKİSİ..... 281

Av. Kazım Yücel DÖNMEZ

SPOR TAHKİM MAHKEMESİ (CAS) KARAR ÇEVİRİSİ..... 307

CAS 2012/A/2824 BEŞİKTAŞ JK V UEFA

CAS 2012/A/2824 BEŞİKTAŞ JK V UEFA

Çeviren: Av. S. Ege ERENEL

V

AMATÖR FUTBOLCULARIN ŞİKE VE TEŞVİK PRİMİNE İLİŞKİN

GÖRÜŞLERİ..... 347

Can ERGÜN

Yrd. Doç. Dr. Oğuz ÖZBEK

TÜRKİYE AMATÖR SPOR KULÜPLERİ KONFEDERASYONU

TARİHÇESİ..... 377

Adnan ERSAN

SPORDA BAŞARI: NEREYE KADAR, NE PAHASINA?..... 383

Prof. Dr. Gülfem ERSÖZ

Yrd. Doç. Dr. Sürhat MÜNİROĞLU

AVRUPA BİRLİĞİ VATANDAŞI OYUNCULARIN

TÜRKİYE LİGLERİNDEKİ STATÜ SORUNU 393

Av. Behiç Cüneyt FİDANOĞLU

TÜRK HUKUKUNDA SPORCULARIN İŞ HUKUKU BAKIMINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	405
Av. Burcu FURTUN	

TÜRKİYE DOPİNGLE MÜCADELE TALİMATI ÇERÇEVESİNDE UYGULANMASI GEREKEN HAK MAHRUMİYETİ CEZASI SÜRESİNİN BELİRLENMESİ VE DİĞER DİSİPLİN CEZALARI.....	469
Av. Anıl GÜRİSOY ARTAN	

KARŞIYAKA - KASIMPAŞA ARASINDA 23 MAYIS 1964 TARİHİNDE OYNANAN MAÇIN ŞİKE İDDİALARINA KARIŞMASI VE SONUÇLARI ..	483
Prof. Dr. Özbay GÜVEN	
Yrd. Doç. Dr. Özer YILDIZ	
Arş. Gör. Neslihan ARIKAN	
Çiğdem AKOĞLU	

SPOR KARŞILAŞMALARINDA SPORCULARIN YARALANMALARINDAN VE ÖLÜMLERİNDEN DOĞAN HUKUKİ SORUMLULUK	507
Peyman HÜRMÜZ	

DOĞA SPORLARINDA ÇEVRE DUYARLILIĞI.....	545
Av. Abdullah KOÇ	

FUTBOL KULÜPLERİNİN HALKA AÇILMASI	551
PROF. DR. ERKAN KÜÇÜKGÜNGÖR	
Yrd. Doç. Dr. Barış AKGÜL	

SPOR KULÜPLERİNİN KAYYIMLA YÖNETİLMESİ	597
Av. Cihangir MARMARA	

FUTBOL DİSİPLİN TALİMATI İLE VERİLEN YAPTIRIMLARIN ERTELENMESİ (MADDE 101).....	615
Av. Yıldız OĞUZ	

YEREL YÖNETİMLERİN, OLİMPİYAT DÜZENLEMESİNE TALİP OLMAYA ETKİSİ ÜZERİNE BİR DENEME.....	625
Lütfü ÖZEL	

FIBA (GENERAL REGULATIONS) GENEL TÜZÜK VE FIBA İÇ TÜZÜĞÜNÜN (INTERNAL REGULATIONS) DEĞERLENDİRİLMESİ.....	639
Av. Mehmet Serhan ÖZDEMİR	
 RENİN-ANJİYOTENSİN-ALDOSTERON SİSTEMİ VE EGZERSİZ.....	783
Doç. Dr. Süleyman PATLAR	
 SPOR DİLİ KONUSUNDA AYKIRI GÖRÜŞLER.....	807
Av. Atılâ SAV	
 FUTBOL SÖZLEŞMELERİNDEN KAYNAKLANAN UYUŞMAZLIKLARININ ÇÖZÜMÜ.....	813
Av. Taner ÜNLÜ	
 TÜRK FUTBOLUNDA SENDİKA.....	829
Av. Seda YENSİ GÜVEN	
 TÜRK HUKUKUNDA FUTBOLCU SORUNLARININ YARGISAL ÇÖZÜMÜ.....	845
Av. Aydan YİĞİT	
 ÖZENGEN AYAKTOPU.....	863
Av. Erkan YÜCEL	

ÖNSÖZ

Spor farklı dil kullanan, farklı inançta ve farklı kültürden olan insanları bir araya getiren ve birlikteliklerini sağlayan evrensel bir unsur olup, toplumlar arası bir iletişim aracıdır. Öte yandan, ulusal veya uluslararası düzeyde olsun spor, sadece sporcuların ya da bu sporcuların mensubu oldukları devletlerin veya kulüplerin yarıştıkları bir alan değil, toplumsal, ekonomik, kültürel ve hatta siyasal sonuçları ve etkileri olan bir endüstri, bir sanayi alanıdır.

Aynı zamanda büyük rakamların konuşulduğu bir iş kolu olması da, spor hukukuna ait kuralların büyük bir titizlikle düzenlenmesi ve uygulanması gereğini ortaya çıkarmaktadır. Bu nedenle, özellikle son yıllarda, önemli oranda gelişme kaydeden bir hukuki disiplin olarak karşımıza çıkan spor, avukatıyla, yargıcıyla, savcısıyla, akademisyeniyle biz hukukçuların ilgisiz ve kayıtsız kalamayacağı bir alandır.

Spor hukukunun mevcut durumunu, sorunlarını ve olması gerekini tartışma ve bilgi birikimlerini paylaşabilme imkanı sunabilmek adına, hem “*avukat*” hem de “*spor adamı*” olarak tanınan Avukat Ömer Remzi Arıkan adına hazırlanan bu kitap aracılığıyla kendimizi spor hukuku konusunda geliştirmeyi ve ulusal hukukumuza katkı yapmayı amaçladık.

Bu Armağanın hazırlanmasında büyük pay ve emek sahibi olan Baromuzun Spor Hukuku Kurulu Başkanı Meslektaşım Avukat Kemal Tacar Çağlar ve onun şahsında Kurul üyesi değerli meslektaşlarıma, makaleleriyle katkı veren yazarlarımıza sonsuz şükranlarımızı sunuyor, üstadımız Avukat Ömer Remzi Arıkan’a da “*meslek*” ve “*spor yaşamı*”nda başarılar diliyoruz.

Avukat Sema AKSOY

Ankara Barosu Başkanı

SUNUŞ

Baromuz üyesi bizim için “*özel sporcu*” Av. Ömer Remzi ARIKAN adına hazırladığımız Armağanda, spor hukukunun ana ilkeleri çeşitli makalelerde işlenmiştir. Çeviriler ile de hukukçu (*sporcu*) arkadaşlarımıza başka pencereden bakabilme olanağı sağlanmıştır.

Yaşam sürecindeki ilişkiler, doğrudan ya da dolaysız olarak hukuk kuralları çerçevesinde şekillenir “*spor*” konusu da bu gerçeğin bir parçasıdır. “*Spor Hukuku*”, hukuk biliminin yöntemleri ile kendine özgü bir dal (*disiplin*) olma yolunda, “*sportif adımlarla*” ilerlemektedir. Elinizdeki armağanda bu adımlardan biridir.

Spor hukuku kurulunun “*Av. Ömer Remzi Arıkan*” adına hazırladığı armağanda da; yayınlanan yazılar ve çeviriler, bu amaca yöneliktir.

xi

Armağana katkıda bulunan “*Takım*” arkadaşlarımıza teşekkür ediyor; armağana adını verdiğimiz meslek ustamıza sağlıklı, uzun bir yaşam diliyoruz. Ayrıca emekleri ile “*Armağan*” a can veren Mattek Matbaacılık çalışanlarına, Baromuz grafikeri Ali Kemal Çerşil’e ve Baromuz çalışanı Burak Kayıkçı’ya yürek dolusu teşekkürlerimizi sunarız.

Avukat Tacar ÇAĞLAR

Ankara Barosu

Spor Hukuku Kurulu Başkanı

Av.
Ömer Remzi
Arikan

Sevgili Dostlar;

Sevgili dostum Ömer Remzi Arıkan adına yapılan bu çalışma, ömrünü spora adanmış bir hukuk adamının hakkını teslim etme açısından çok önemlidir.

İnsanları ortak değerlerde buluşturan, sevgi kardeşlik ve barışın inşasına yardımcı olan, sporun bir şekilde içerisinde yer alan bizler, ne kadar önemli ve mühim bir vazife içerisinde yer aldığımızın bilinci içerisinde olmalıyız. Doğru bir perspektiften bakıldığında spor, bir ülkenin tüm alanlarında etkin ve geliştirilmeye açık bir olgudur.

Gerek endüstriyel açıdan, gerekse ülke tanıtımı ve reklam açısından sporun ülkenin bugünlerine ve yarınlarına etkisi tartışılmaz bir gerçektir. Spor birleştirici bir unsur olarak kullanılacağı gibi, doğru planlanmadığı zamanda insanları ayrıştıran, birbirine düşüren, uyuşturan, huzur ve sükuneti bozan bir yapıda meydana getirebilir.

Ben daha çok sporun; gençlerimiz üzerindeki etkilerine ve daha çok çalışmamızın gerekliliğine vurgu yapmak istiyorum. Ülke nüfusunun büyük bölümünü gençlerimiz oluşturmaktadır. Gençlerimizi yetiştirirken; onların bedensel ve ruh sağlığına, kişisel yaşamına, çalışma yaşamına, gelir durumuna, yaşam memnuniyetine ve toplumsal katılımlarına da destek olacak çalışmalara ve eğitime önem vermeli, sağlıklı nesilleri çok iyi planlayarak yetiştirmeliyiz. Tüm boyutlarıyla istenen neslin ve gencin yetiştirilmesinde; her açıdan hiçbir boşluk bırakılmamalı, hedefler doğru ve gerçekleştirilebilir bir şekilde planlanmalıdır.

Ve unutmamamız gereken en önemli husus; bırakılan boşlukların mutlaka bir şekilde birileri tarafından doldurulacak olmasıdır.

Öncelikle gençlerimizin sporu doğru algılaması ve onların önüne koyulacak rol modellerin çok iyi seçilmesi gerekir. Bir gencimiz çok popüler bir sporcuyla örnek aldığında, maalesef onun tüm yaşamını, doğru ve yanlış ayırt etmeden taklit edebilmektedir. Bu anlayışı değiştirmeyi; sporun yönetimine katkıda bulunmayı düşünen herkesin üzerine bir görev olarak üstlenmesi gerekir. Aslında sporcu demek; yarışmalarda çok başarılı olmanın yanında, dürüstlük, nezaket, ahlâk ve toplum içerisinde sevilen, saygı gören karakterli bir kişiliğe sahip olan kişi demek olmalı.

xv

Böyle bir armağanın hazırlanmasına katkıda bulunan herkesi kutluyor; sporu geliştirecek hertürlü faaliyetin yanında olduğumuzu deklere ediyorum.

Sevgi, saygı ve iyi dileklerle... Sporda kalın, sağlıklıyla kalın...

Mehmet BAYKAN
Spor Genel Müdürü

AVUKAT ÖMER REMZİ ARIKAN B İ Y O G R A F İ

Ankara doğumlu olan Ömer Remzi Arıkan ilk, orta ve lise tahsilini Ankara'da Ulus İlkokulu, Cebeci Ortaokulu ve Ankara Gazi Lisesinde tamamladı. Lise döneminde voleybol ve futbol oynadı. 1965 yılında Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesinden mezun oldu.

Avukatlık stajını bitirdikten sonra Ankara Barosu'na katılmış ve serbest Avukat olarak mesleğine başlamış ve devam etmektedir.

2 yıllık askerlik görevini Polatlı Topçu Okulu ve Erzurum – Hasankale'de tamamladı. Ankara'nın çeşitli spor kulüplerinde yöneticilik ve başkanlık görevlerinde bulundu. Ankara İl Ceza Kurulu Üyeliği ve Başkanlık göreviyle Spor Genel Müdürlüğü Merkez Ceza Kurulunda altı yıla yakın hizmet yaptı. Daha sonra Türkiye Futbol Federasyonu Profesyonel Futbol ve Amatör Futbol Disiplin Kurulu Üyelik ve Başkanlık görevlerinde bulundu.

Atletizm Federasyonu Ceza Kurulu Başkanlığı görevini 9 yıl süre ile sürdüren Arıkan, Futbol Federasyonu Genel Kurul delegeliği, Bağımsız Spor Federasyonlarından Basketbol, Voleybol, Hentbol, Kano, Okçuluk, Okul Sporları, Tenis, Kick Boks, Dağcılık, Taekwondo, Satranç, Atletizm, Herkes İçin Spor, Buz Pateni, Geleneksel Spor Dalları, Modern Pentatlon, Boks, Yelken, Atıcılık, Avcılık, Motosiklet, Judo ve Kuraş, Kayak, Kızak, Sutopu, Bocce Bowling ve Dart, Otomobil Sporları Federasyonlarında genel kurul delegeliği ve birçok Bağımsız Federasyonunun genel kurullarında Divan Başkanlığı yapmıştır.

Arıkan, 1980 yılında yönetimine girdiği Ankara Amatör Spor Kulüpleri Federasyonunda Genel Başkan Yardımcısı olarak 4 yıl süre ile görev yaptı. 9 Ocak 1982 yılındaki 1. Olağan Genel Kurulunda yönetimine girdiği Türkiye Amatör Spor Kulüpleri Konfederasyonunda çeşitli kademelerde görev üstlendi. Halen bu kurumda Genel Sekreterlik görevini yürütmektedir.

Eşini kaybetmiş olan Arıkan'ın Belma ve Hatice isminde 2 kızı, Begüm ve İlayda isminde 2 kız torunu vardır.

ANKARA BAROSU
Başkanlığı

Baro Yönetim Kurulu Kararı :
Karar Tarihi : 8/9/1966

24/8/1966 tarihli dilekçe ile Baromuza avukat stajyeri olarak kayıt ve kabul isteğinde bulunan, Ankara'da Hamamönü Akademi Mah. Çeşme Sok. No: 3/A'da oturan Ömer Remzi Arkan'ın ibraz ettiği belgeler incelendi ve gereği görüldü :

İsteklinin Ankara Hukuk Fakültesinden mezun, Baromuz bölgesinde oturma yeri ve iyi durum sahibi olduğu, geçmişte hükümlülüğü ve stajyerlik görevini daimi surette ifaya mâni bir hastahğı bulunmadığı ve ahlaki durumunun yerinde olduğu dilekçesine ekli takdimnamenin incelenmesinden :

3499 sayılı Avukatlık Kanununu değiştiren 5178 sayılı kanunun 1 inci maddesinin G ve H bentlerinde yazılı hallerin kendisinde bulunmadığı, stajyerlikle telifi caiz olmayan bir işle iştigal etmediği, vermiş olduğu beyannameden;

3499 sayılı Avukatlık Kanununun 11 inci maddesi gereğince yapılan ilân müddeti içinde hiç bir itiraz vâki olmadığı dosyasının tetkikinden;

3499 sayılı Avukatlık Kanununun 12 nci maddesi gereğince mânevi evsafının yerinde olduğu soruşturma için görevlendirilen Avukat Feriha Özgen tarafından verilen 26/ 8/19 66 tarihli rapordan;

Stajyerliğe istekli Ömer Remzi Arkan'ın stajyerlikle telifi caiz olmayan bir işle meşgul bulunmadığının bildirildiğine dair raporun ve diğer belgelerin okunmasından; anlaşılmıştır.

Bu itibarla 3490 sayılı Avukatlık Kanununu değiştiren 5178 sayılı kanun ile bu babdaki yönetmeliğin staj bölümünde aranan şartları haiz olduğu dosyasının incelenmesinden anlaşılan Ömer Remzi Arkan'ın Baroya stajyer olarak kayıt ve kabulüne ve 3499 sayılı Avukatlık Kanununun 13 üncü maddesi gereğince müteah kararın aleyhine itiraz edilmeyeceğinin Ankara C. Savcılığından sorulmasına ve Savcılıktan cevap geldikten sonra adının stajyerler listesine kaydına ve 5178 sayılı kanunun 8 inci maddesi gereğince ilk devre altı aylık stajına başlaması ve dosyasında mevcut belgelerin birer örneklerinin Yüksek Adalet Bakanlığına sunulması için Ankara C. Savcılığına tezkere yazılmasına oybirliği ile karar verildi.

Başkan Saffet N. Bölükbaşı Başkan V. Oktay Yılmaz Genel Sekreter Yekta G. Özden

Sayman Osman Sümer

Üye Ziya Ertas

Üye Erdoğan Bigat

Üye Yılmaz Tuzer

Üye Güler Barkın

Üye Kemal Koksalan

Üye İsmail Üzersin

Üye Kamil Akıncı

AVUKAT

Mahittin Balbüt

Şehit Teğmen Kalmaz Cad. Şahinler
Han Kat 1 No. 3
Tel : 10 76 94 - Ankara

17 / 2 / 1967

BARO BAŞKANLIĞINA

ANKARA

Nezdimdeki stajına 17.8.1968 tarihinde başlayan 1545 staj
cicil numaralı Ömer Remzi Arıkan 17.2.1969 tarihinde tamamlamış bulun-
maktadır.

Bu dönem zarfında çalışmaları, nitelik ve yetenekleri hakkın-
daki fikirlerim aşağıda belirtilmiştir.

1- DEVAM VAZİYETİ

Yanımdaki staj devreleri esnasında büroma muntazam devam etmiş
mesleğe karşı yakın ilgi göstermiş ve kendisine tevdi ettiğim vazifeleri
bihakkın yerine getirmeye çalışmış ve bunda başarı kazanmıştır.

Ayrıca Baro Başkanlığı tarafından hazırlanan staj konferans-
larına da devam etmiş olup kendisi ile konferans mevzulalarında büromda ya-
pılan konuşmalarda faydalı fikir teatilerinde bulunulmuştur.

2- BÜROMDAKİ HAL VE VAZİYETİ :

Büromdaki çalışması esnasında mesleğe karşı ilgi göstermiş, yok-
luğunda gelen müvekkillerime yardımcı olmuş, müşküllerinin halline çalışmış-
tır. Ayrıca kendine tevdi ettiğim işlere yakın ilgi göstermiş, fikirleri ile
de faydalı olmuştur.

3- YAPTIRILAN İŞLER :

Büromdaki ve mahkemelerdeki dosyaları dikkatle incelemiş araştır-
maları layıkı ile faydalı bir şekilde temin etmiştir. Duruşma ve icra takiple-
rinde bana refakat etmek ve sulh mahkemelerindeki duruşmalara nezaretim altın-
da bizzat girmek suretiyle mesleğe layık olduğunu isbat etmiştir.

4- HUKUKİ MESELELERDEKİ MÜNAKAŞA VE YETERLİĞİ :

gerek ilmi gerekse tatbiki mevzularda kendisine tevdi edilen mev-
zuları bihakkın tetkik etmiş, mesleğe atıldığında bir hukukçuya yarasır şekil-
de vazifelerini yapacağına tam kanaat uyandırmıştır.

5- MESLEKİ SIRLARIN MUHAFAZASI :

Gerek büromdaki dosyalar üzerinde yapmış olduğu tetkikat sırasın-
da ve gerekse müvekkillerimle yapmış olduğum yazılı ve sözlü istişarelerimde
ve her ne şekilde olursa olsun ittila kesbettiği sırları saklamakta titizlik
göstermiştir.

6- YAYINLARI TAKİP

Meslekle ilgili ilmi ve tatbiki yayınları yakından takip etmiş,

AVUKAT

Muhittin Bulbul

Şehit Teğmen Kalmaz Cad. Şahinler
Han Kat 1 No. 3
Tel : 10 70 94 - Ankara

____/____/ 196 ____

-2-

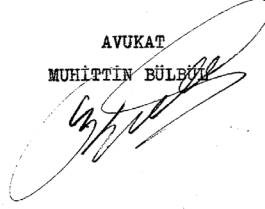
ve bu mevzular üzerinde de karşılıklı fikir teatilerinde bulunulmuş, münakaşa edilmiş ve meseleleri inceleme ve vukuf derecesinin karşısındaki bir kimseye itimat telkin ettiği kanaatine varılmıştır.

NETİCE :

Yukarıda vasıflarını izah ettiğim stajyer avukat Ömer Remzi Arıkan'ın nezdindeki stajını gerek meslekî ve gerekse ahlakî bakımdan başarılı bir şekilde ikmal ettiğini bilgilerinize arz ederim.

AVUKAT

MUHİTTİN BÜLBÜL

17.2.86
176.

Avukat Ömer Remzi ARIKAN (1969)

TASKK 2. Olağan Genel Kurulu (Ankara, 1984)

TASKK Yönetim Kurulu Bölgesel Toplantısı (İzmir, 1984)

TASKK Yönetim Kurulu Toplantı Öncesinde (Ankara, 1985)

TASKK Genel Merkezi'nde Toplantı (Ankara, 1985)

TASKK Genel Merkezi'nde Toplantı (Ankara, 1986)

TASKK Genel Merkezi'nde Toplantı (Ankara, 1988)

TASKK Yönetim Kurulu'nun Cumhurbaşkanı Turgut ÖZAL'ı Ziyareti (Ankara, 1989)

Herkes İçin Spor Yürüyüşü (Ankara, 2000)

TASKK 12. Olağan Genel Kurulu (Ankara, 2003)

TASKK 13. Olağan Genel Kurulu (Ankara, 2005)

*Gençlik ve Spor Genel Müdürü Mehmet ATALAY'ı
TASKK Yönetim Kurulunu'nun Makamında Ziyareti (Ankara, 2007)*

TASKK 14. Olağan Genel Kurulu (Ankara, 2008)

Yozgat ASKF'nin Düzenlediği Toplantı (Yozgat, 2008)

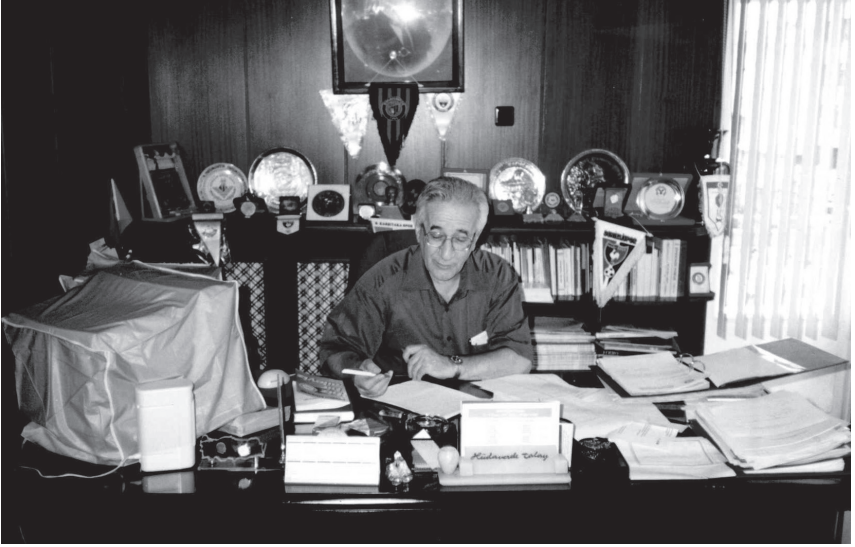
*TFF Başkanı Mahmut ÖZGENER'in
TASKK Genel Merkezi'ni Ziyareti (Ankara, 2011)*

*Gençlik ve Spor Genel Müdürü Yunus AKGÜL'ün
TASKK'ı Ziyareti (Ankara, 2011)*

*Spor Genel Müdürü Mehmet BAYKAN'ı TASKK Yönetim
Kurulunun Makamında Ziyareti (Ankara, 2011)*

Ömer Remzi Arıkan TASKK'daki Çalışma Odasında

Avukat Ömer Remzi ARIKAN (2013)

MAKALELER

YEREL YÖNETİMLER VE SPOR

Av. Kemal AKKURT*

* Ankara Barosu.

1 982 Anayasası'nın 59. maddesinde, devletin her yaştaki vatandaşların beden ve ruh sağlığını geliştirecek tedbirleri alması, sporun kitlelere yayılmasını teşvik etmesi ve başarılı sporcuları koruması emredilmiştir. Yani sporun ve sporcunun desteklenmesi, teşvik edilmesi ve bunun alt yapısının oluşturulması, devletin temel görevlerinden biridir. Merkezi idareden sonra bunu yapacak kurumların başında Yerel Yönetimler gelmektedir.

Hızlı kentleşme, insanların doğa ile olan irtibatını ortadan kaldırmakta, giderek iletişimsizliğe yol açmaktadır. Hızlı gelişme ve beton yığınlarından oluşan kent yaşamı, insanlar arası iletişimi giderek bozmaktadır.

Toplumu oluşturan bireylerin, serbest zamanlarının değerlendirilmesinin toplumsal yararı ve işlevi tartışılmaz. İnsanların serbest zamanlarını olumlu şekilde değerlendirmesi, psikolojik ve fizyolojik sağlığı, dolayısıyla toplumun huzuru ve refahını doğrudan etkilemektedir.

Ruhsal ve fiziksel yönden sağlıklı olmak, insanlara uygun ortamların ve olanakların sağlanması ile mümkündür. Dengeli beslenme, spor tesislerinin yeterliliği, çevre kirliliğinin önlenmesi, alt yapısı tamamlanmış, sağlıklı kent ortamı ile mümkündür.

İnsan sağlığını olumlu yönde etkilemesi nedeniyle, beden eğitimi ve spor için uygun ortamlar oluşturmak, yerel yönetimlerin de en başta gelen görevleridir. Nitekim, kalkınma planlarında da yer verildiği gibi, sosyal ve ekonomik kalkınmanın temel unsuru olan insan gücünün, beden ve ruh sağlığının geliştirilmesinde, sporun çok büyük bir önemi vardır. Bu nedenle spor yapabilecek yaştaki kişilerin seyirci olmak durumundan kurtarılarak, aktif olarak spor yapabilmelerini sağlamak gerekmektedir. Uzun dönemde spor faaliyetleri, seyir sporundan kitle sporuna dönüştürülerek, okul ve halk sporuna ağırlık verilmelidir. Toplumun beden ve ruh sağlığını geliştirmek amacıyla, beden eğitimi ve sporun günlük yaşamın içine girmesi için olanaklar arttırılmalı, bu konuda yerel yönetimler yanında tüm kamu ve özel kuruluşların da katkısı sağlanmalıdır.

Yerel yönetimler, köye, beldeye, ilçeye ve şehre hizmet üreterek, toplumsal yaşamı kolaylaştırmanın yanında, bireyin ve toplumun sağlıklı gelişmesine de katkıda bulunmaktadır. Bu anlayış, ancak çağdaş bir kentleşme ortamının yaratılması ile mümkündür. Çağdaş kentler, bulunduğu zamana göre yöre insanının istek ve arzularını karşılayarak, insan yaşamını kolaylaştırmakta ve bireylere serbest zaman yaratmaktadırlar. Bireyler, ortaya çıkan bu serbest zamanları olumlu bir şekilde değerlendirmek amacıyla, çeşitli sportif etkinliklere katılarak, beden ve ruh sağlıklarını geliştirebilirler. Bunun için çağdaş kentleşmenin sporun önemine inanarak, dünya standartlarına uygun ortamlar hazırlamaları gerekmektedir.

Yerel yönetimlerin en önemli amaçlarından biri, yöre halkının talep ve beklentilerini karşılamaktır. Yerel yönetimlerin görevi, sadece cadde ve sokakların temizlenmesi, çöplerin düzenli olarak toplanması, içme suyunun sağlanması, yolların onarılması... değildir. Bireylerin iş çıkışı veya hafta sonlarında serbest zamanlarını değerlendirebilecekleri, iş stresinden uzaklaşabilecekleri, çocukları ile birlikte spor yapabilecekleri ortamların oluşturulması da yerel yönetimlerin asli görevlerindendir.

Kent yaşamı, sadece yeni ve değişmiş bir çevreyi değil, aynı zamanda bireyin davranış ve düşüncelerine de etki eden yeni, değişik bir sosyal düzeni de ifade eder. Şehirleşme, "şehirli" diyebileceğimiz bir yaşama şeklini oluşturur. Beraberinde nüfusun ölçüsü, yoğunluğu ve farklılığı, sosyal ilişkilerin derecesi ve sıklığını, dolayısıyla da sosyalleşmeyi, sosyal yapıyı ifade eder.

Ülkemizde göç ve hızlı kentleşmenin neden olduğu gecekondulaşma ile beraber, alt yapısız, sağlıksız yeni bir kent modeli doğmuştur. Gelenekleri, görenekleri, kendine özgü kırsal erozyona uğramış ve kentle uyum sağlayamayan bir dünya oluşmuştur. Gençlik kesiminde yaşanan bunalımlar ve bu kitlelerin serbest zamanlarını değerlendirememesinin yanında, kentlerin yolu, suyu, elektriği, parkı, bahçesi, doğası, alt yapı ve finansman yetersizliği, çevre kirliliği ile kültür boyutlarıyla problemlili metropol kentler oluşmuştur. Başta İstanbul olmak üzere, Ankara, İzmir, Adana ve Mersin kentlerimiz gibi.

Sporun yaygınlaştırılmasında, yerel yönetimler, özellikle belediyelerin rolü büyüktür. Spor hizmetlerinin belediyeler kanalıyla tüm halka ulaşması halinde, coğrafi, kültürel ve sosyo-ekonomik farklılıklara ve halktan gelecek demokratik yansımalara göre, belediye hizmetlerinin çeşitlendirilmesi gerekir. Sporun faydalarının çok daha belirgin yaşanmasına, halkın katılımına, sporun öneminin anlaşılmasına olanak sağlamak gerekir.

Anayasa'nın 127. maddesinde düzenlenen yerel yönetimler; belde sakinlerinin mahalli ve müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idari ve mali özerkliğe sahip kamu tüzel kişisidir. Belde sakinlerinin en önemli ihtiyaçları arasında spor alanları ve olanakları olduğundan, bu konuda belediyelerin önemi daha da artmaktadır. Zira spor, insanlığın varoluşunda temel ihtiyaçlar için kullanılan, günümüzde ise, bir sosyal katılım, sağlık kazanma aracı, bir iş veya bir eğlence olarak da görülmektedir. İnsanın her yaş döneminde, yaratıcılık gücünün ortaya çıkmasına ve bu gücün geliştirilmesine hizmet etmektedir. Spor sayesinde kişinin gizli kalmış yetenekleri ortaya çıktığı gibi, çalışma barışı ve iş verimi de artmaktadır.

Spor sayesinde beldenin veya yörenin ekonomik hareketi de arttığından, kişilerin serbest zamanlarda, seçeceği etkinlik çeşidiyle, ekonomik işlevi de olan bir üretim sağlanabilmektedir.

Bir eğitim faaliyeti de olan spor sayesinde, ortak amaçları dile getirme gücü ve takdir edilme duygusu da ortaya çıkmaktadır. Spor, aynı zamanda kişiliğin geliştirilmesine de katkıda bulunmakta, bireyde gizli olarak bulunan yeteneklerin ortaya çıkışı, bireyin aklı ve iradesi tarafından yönetilmesi de gerçekleşmektedir. Spor ile bedensel ve ruhsal yeteneklerini düzenli bir amaca uygun olarak geliştirmek ve gerektiğinde bunlardan iyi yararlanmak da mümkündür. Spor sayesinde saldırganlığa barışçı boşalma olanakları sağlanmakta, saldırganlık güdüsünün denetim altına alınması için, uygun yarışma ortamı yaratılmaktadır. Yerel yönetimler, böylece toplumun sağlıklı olması yanında, barışçıl bir ortamı da sağlamış olmaktadır.

Sporun toplumsal öneminde, sosyalleşme yoluyla kişinin toplumsal kültürle bütünleşmesi ve içinde yaşadığı toplumla uyum sağlaması da mümkün olmaktadır. Gelişmiş ülkelerde, bu nedenle sportif yarışmalar sosyalleşmenin önemli bir aracı olarak kabul edilmektedir. Yerel yönetimler, bu amaç doğrultusunda, sosyal ilişkilerin gelişip güçlenmesini de sağlamış oluyorlar. Zira spor, barışçı olma niteliği ve uluslararası kuralları nedeniyle, aynı toplumdaki insanlar ve gruplar arasında, sosyal ilişkiler yanında diğer toplumlardaki insanlar ve gruplarla kurulan sosyal ilişkilerin de gelişip güçlendirilmesini sağlamaktadır.

Spor, bireysel yönden, insan sağlığı, karakter gelişimi, moral ve verimliliği sağlar. Ulusal yönden ise, sağlam, güçlü, ortak duygu ve davranışları yüksek bir insan gücü potansiyeli ve varlığı ile doğrudan ilgili, etkili bir eğitim ve sağlık faaliyetidir. Bu nedenle, zihinsel gelişimin ancak bedensel gelişmeyle uyumlu ve dengeli olması, mutlu, uzun ömürlü, başarılı ve verimli olması mümkündür.

Günümüzde hızlı gelişen teknoloji, hareketsiz yaşam tarzı ve buna bağlı olarak gelen hastalıklar karşısında spor; insanları bu tehlikeye karşı dinamik, güncel yaşamın getirdiği streslerden uzak bir ortam yaratarak çözüm getirmektedir. Sporun bu işlevi yanında, kişilerin sosyal ve bireysel karakter gelişimi üzerinde de olumlu etkileri vardır. Toplumun sosyal yapısı içinde uyma ve çatışma modellerinin yanı sıra, huzursuzlukların, anormal davranışların azaltılması ve bunların normlarla ahenkleştirilmesi, gerginliklerin toplum yararına yöneltilebilmesinde spor önemli bir faktördür.

Belediye Yasası'nda, sporla ilgili yarışma yerleri yapmak ve işletmek, stadyumlar kurmak ve işletmek, oyun ve spor yerleri yapmak hükümleri yer almaktadır. Yine halk için kütüphane ve okuma salonları açmak, belediye bahçeleri, fidanlıklar, çocuk bahçeleri, oyun ve spor yerleri açmak, belediye koruları açmak ve korumak da belediyelere verilen görevler arasındadır. Anayasa'nın amir hükmü olan "*sporu kitlelere yaymak*" ifadesine uygun olarak, Belediye Kanunu, belediyeleri oyun, spor alanları yapmak ve gerekli alt yapıyı hazırlamakla yükümlü kılmıştır.

Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Teşkilat Yasası'nda da, yerel yönetimlerin sporla ilgili görevlerinde, Bakanlık, hizmet alanına giren konularda mahalli idarelerle koordinasyonu sağlamakla sorumlu tutulmuştur. Kamuya ait saha ve tesislerin kullanımında, İl Özel İdareleri'ne, belediyelere bağlı kurumlara ait gençlik ve spor faaliyetlerinin yürütüldüğü saha ve tesislerden çok yönlü kullanılmak üzere ortaklaşa faydalanılması ve bunun bir protokolle düzenlenmesi sağlanmıştır. İl Özel İdareleri ve belediyelerin 1 yıl önceki gelir toplamalarının ayrı ayrı %1'ini beden terbiyesi ve spor faaliyetleri için tahsis etmesi düzenlenmiştir. Tahsis edilen bu paralar, bütçelerinin tasdikini takip eden 6 ay içinde mahallin Beden Terbiyesi ve Spor İl Müdürlüğü bütçesine aktarılır. Aktarılan bu payların %80'i, yalnızca mahallin beden terbiyesi ve spor saha ve tesislerinin yapılması, geri kalan %20'si de yine mahallin spor faaliyetlerine ve gerekli malzeme temin etme masraflarına, genel müdürlükçe tespit edilecek genel prensipler kapsamında harcanır. Özel İdare ve Belediyeler, bütçelerine bu tahsisatı koymazlarsa, bütçelerini tasdike yetkili makamlar tarafından re'sen konulur. Ayrıca, ilçelere tahsis olunmak üzere, uygun oranda bir tahsisatı da İl Genel Meclisi kararıyla kendi bütçelerine konulur. Mahalli idarelerce spora tahsis edilen ve yatırıma dönüşen kaynakların başka amaçlara kullanılmaması da gerekmektedir.

Yerel Yönetimlerin Beş Yıllık Kalkınma Planı Açısından Görevleri

İkinci beş yıllık kalkınma planında, mahalli idarelerin spor konusunda ne yapmaları gerektiğini belirleyen hususlara doğrudan temas edilmekle birlikte, sporda tespit edilen politikaların organizasyonunda *"meselenin çözümünü sorumlu tek kuruluş yerine, yetki ve sorumlulukları iyi dengelenen ve bunları iyi kullanan sorumluluk sahibi kuruluşlarla, diğer özel ve kamu kuruluşları ilişkisinin iyi düzenlenmesi"* hususu vurgulanmıştır. Semt spor sahalarının yaygınlaşmasına önem verilmesi,

bir tedbir olarak ön görülürken, işbirliği yapılacak kurumlar arasında da mahalli idareler yer almaktadır. Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planında da önceki planlara benzer ilke ve tedbirler bulunmakla birlikte, bu dönem içinde yer alan tedbirler arasında, açık spor saha ve tesislerinin yapımına ağırlık verilmesi ve bu tesislerden daha verimli faydalanmasında düzenlemelere gidileceğinden söz edilmesi dikkat çekmektedir.

Söz konusu tedbirlerin uygulanmasında, sorumlu kuruluş olarak da üniversiteler, İçişleri Bakanlığı, kamu kuruluşları, İmar İskan Bakanlığı ve Belediyeler gösterilmektedir. Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planında da mahalli idarelerin spor faaliyetleri açısından bazı görevler üstlenmesini gerektirecek hususlara yer verilmiştir. Sporun semtlere ve köylere yayılabilmesi için, özel idare ve belediyelerin işbirliği ve katkılarıyla gerçekleştirilmesi bu planda temel ilke görünümündedir. Şehir imar planının hazırlanmasında, spor alanlarına ağırlık verileceği de öngörülmektedir. Bu plan kapsamında yer alan 1985 yılı programında, Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı, diğer kamu kuruluşları ile mahalli idareler arasında işbirliğinin sağlanamayışının yanı sıra, mevcut tesislerin verimli kullanılmayışı eleştirilmiş, bilhassa küçük çaptaki spor tesislerinin özel idare ve belediyelerin işbirliği ve katkılarıyla gerçekleştirilebileceği düzenlemeler yapılması üzerinde durulmuştur. Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planında ise spor yapmak isteyen herkese açık olmak kaydıyla, düşük maliyetle ve basit spor tesislerinin mahalli idarelerin katkılarıyla, semtlere ve köylere kadar yaygınlaştırma çalışmalarına devam edileceği, belediye ve köy idarelerinin boş zamanların değerlendirilmesinde yönlendirici olacağı belirtilmiştir. Böylece spor, devletin kalkınma planlarında ağırlıklı olarak yer almaya başlamıştır.

UNESCO ve Spor

Spor, toplum yaşamına çok değişik yollardan girerek, bireyleri doğrudan ya da dolaylı olarak kendisine bağımlı kılmakta ve her zaman toplumun ilgisini canlı tutmaktadır. Bu yönüyle bir sosyal olgu olan spor, toplum yaşamında belirli görevler de üstlenmektedir. Toplumun vazgeçilmez zevklerini, ihtiyaçlarını karşılayarak kendisine bağlayan bu olgu, günümüz dünyasında büyük bir toplumsal kurum olduğunu kabul ettirmiştir. Toplumu çok yakından ilgilendiren belli davranışlar, düşünceler, inançlar ve simgeler geliştirmiştir. Spor, her toplumsal kurum gibi, diğer toplumsal kurumlarla ilişki halindedir. Bu yönüyle spor, toplumun hukukundan, siyasetinden, ekonomisinden, demografik, kültürel, coğrafi yapısından ve çevresinden ayrı düşünülemez.

UNESCO, 1975'den itibaren spor konusunda aktif rol oynamaya başladı. Bu nedenle 1980'de "*Bütün Dünya İçin Spor Programı*" adlı bir rapor hazırladı. Bu raporun amacı, insanların ilgisini spora çekmek suretiyle yaşam seviyesini, sosyal faaliyetlerinin kalitesini yükseltmek ve suç işlemek gibi olumsuz eylemlerden uzaklaştırmaktır. Bu nedenle spor, modern kültürün gerekli, önemli bir bölümüdür ve eğitimde önemli bir görevi vardır.

Yerel Yönetimlerde Spor Kulüpleri

Uzun yıllar bazı federasyonlar ve gönüllü kuruluşların gayretleriyle organize edilen "*herkes için spor faaliyetleri*", haziran 1990 tarihinden itibaren Herkes İçin Spor Federasyonunun kurulmasıyla düzenli ve sürekli hale getirilmeye çalışılmıştır. Herkes İçin Spor Federasyonunun kuruluş, görev, yetki ve sorumluluk yönergesinde belirtildiği gibi, amaçlarını gerçekleştirmek için yapacağı bütün etkinliklerde, ilgili federasyonlar, mülki amirlikler, sivil toplum örgütleri ve yerel yönetimlerle işbirliğine girmektedir.

Başlangıçta hareket ve eğlenme aracı olma niteliğinden, günümüzde son derece farklı ve kapsamlı bir içerik kazanan spor olgusunun anlamındaki temel dönüşüm karakteristiklerinin kapsamını ve sınırlarını sürekli değiştiren ve sporun tasnifinde yeni arayışlara yol açan dönüşümleri şu şekilde sıralamak mümkündür:

1- Spor, önceden yalnızca belirli bir sosyal kesimin boş zaman değerlendirme aracı iken, günümüzde büyük bir toplumsal güç olmuştur. Batı toplumlarında uzun yıllar "*Spor herkesin olmak istiyor*" sloganı, bu anlamdadır.

2- Önceleri organize olmadan bir boş zaman faaliyeti olarak algılanan sporun, günümüzde çok büyük organizasyonlarla önümüze çıktığı ve büyük bir toplumsal güç ve kurum olduğunu görebilmekteyiz.

3- Spor, artık kesinlikle boş zaman faaliyeti değildir, tam gün çalışmayı gerektirir ve mesleki bir süreçtir.

4- Spor, mesleklaşmayla beraber, işin içerisine ekonomi girmiştir. Kendi bağımsız ekonomik gücünü kuran ve maddi geliri yüksek olan endüstriyelleşmiş bir toplumsal kurumdur. Sonuç olarak, spor hangi biçim ve amacıyla yapılsa yapılsın, etkili bir araç ve hacmi milyar dolarla ifade edilen bir endüstri olması dolayısıyla, dünyada otomotiv sektöründen sonra en fazla istihdam sağlayan alan olarak karşımıza çıkmaktadır.

O halde Yerel Yönetimler ve onların spor kulüplerinin bu olguda konumu nedir ve ne olmalıdır? İnsan yaşamı, coğrafi şartlar, yani doğa ve toplum içerisinde geçer. Bunlar, çevresel şartlardır, birbirinden farklı özellikler taşır. Çevre sözcüğü, bizleri etkileyen tüm doğal nesne ve koşullarda, insan yapısı ve koşulları kapsayan, alt ve üst kurumlarıyla, toplumsal örgütlenmeyi içeren bir bütünü ifade etmektedir.

Kamuoyunun içinde şekillendiği sosyal çevre ise, kültür ve insan grupları olmak üzere, iki büyük ortamdan meydana gelir. Doğal ve toplumsal çevre içinde yaşayan insan, her iki çevreyle, karşılıklı ve sürekli bir alışveriş ve etkileşim içinde bulunur. Bunun sonucu olarak, bireyin davranışı üzerinde doğal ve toplumsal çevrenin etkisi görülür.

Sosyal çevreyi oluşturan şartları, fiziksel, toplumsal ve kültürel olarak ayırabiliriz. Daha açık bir ifade ile, ailemiz, mahallemizdeki insanlar, iş yerimiz, kentimiz, hatta kullandığımız çok sayıdaki teknolojik alet, yaşamımızda etkileri olan sosyal çevremizdeki unsurlardır.

Özellikle 6-10 yaş çocukların gelişimine, fiziksel aktivite ve spor ile sağlanan katkı çok önemlidir. Çünkü çocuklarımız, kendini hayatın merkezi olarak görme ve algılama döneminden, dış denetime bağımlılık, “öz disiplin geliştirme” dönemine geçişi yaşarlar. Bu dönem, insan yaşamında “kritik dönem”, yaşam boyu değişmeyen “iz bırakma dönemi” dir ve geniş bir sosyal çevreye geçiş yaşanır.

Bu dönemde çocuğa,

- sorumluluk alma, işbirliği yaparak çalışma,
- kendini yönetme, zamanı iyi kullanma,
- kendine güvenme, planlı çalışma,
- sabırlı olma, yaptığı işten zevk alma,
- kendini ifade edebilme gibi becerileri kazandırma fırsatı vardır.

Gençler açısından da 10-17 yaş soyut düşünmenin belirginleştiği, özgürlük, ahlak, erdemlilik gibi temel değerlerin ve estetik algının geliştiği dönemlerdir. İlköğretim çağından başlayan “*beden eğitimi ve spor eğitimi*”, bu özellikleri kazandırmada önemli katkılar sağlayabilir.

Sosyal çevre, ihtiyaçlar dizisinde tatmini etkileyen veya ihtiyaçları sıralayan bir faktör olarak rol oynar. Çevrenin ihtiyaçlara verdiği önem ölçüsünde, ihtiyaçların bir kısmı değişikliğe uğrar.

Bütün bu gerçeklerden hareketle, yaşadığımız ve çalıştığımız yerleşim birimlerinin yönetiminde, yetki ve sorumluluk taşıyan belediyelerin yaratacakları kamuoyu, hem kent insanın yaşam kalitesini belirleyecek, hem de yönetimlerinin devam edip etmemesini etkileyecektir.

Gelişmiş demokrasilerin vazgeçilmez unsurlarından biri de yerinden yönetimdir. Bu noktada yerel yönetimler, gün geçtikçe her alanda daha etkin ve daha önemli bir hale gelmektedir. Dünya Sağlık Örgütü

bünyesindeki "Sağlıklı Şehirler Ağı"nın V. Faz çalışmalarının ana temaları şu şekilde belirlenmiştir:

- Sağlıklı yaşlanma,
- Sağlıklı şehir planlaması,
- Sağlık etki değerlendirmesi,
- Fiziksel aktivite ve aktif yaşamdır.

Bu nedenle, gerek sağlıklı yaşlanma konusu, gerekse fiziksel aktivite ve aktif yaşam konusu, yerel yönetimleri doğrudan ilgilendiren bir konudur. Yerel yönetimler, gerek gelişme çağındaki çocuk ve gençlerin sağlıklı bireyler olma konusunda, gerekse yetişkin ve yaşlıların daha uzun, daha sağlıklı ve kaliteli bir yaşam sürmeleri konusunda önemli bir misyonu üstlenmişlerdir.

5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunun Büyükşehir Belediyelerine ait görevleri, 7. madde "m" bendinde şu şekilde yer almaktadır:

"Büyükşehirin bütünlüğüne hizmet eden sosyal donatılar, bölge parkları, hayvanat bahçeleri, hayvan barınakları, kütüphane, müze, spor, dinlenme, eğlence ve benzeri yerleri yapmak, yaptırmak, işletmek veya işletletmek; gerektiğinde amatör spor kulüplerine nakdi yardım yapmak, malzeme vermek ve gerekli desteği sağlamak, amatör takımlar arasında spor müsabakaları düzenlemek, yurt içi ve yurt dışı müsabakalarda üstün başarı gösteren veya derece alan sporculara, teknik yönetici, antrenör ve öğrencilere belediye meclis kararıyla ödül vermek".

Hemen tüm belediyeler, bütçe olanakları çerçevesinde bu görevlerini yerine getirmektedir. Bunun yanında belediyeler, sayıları giderek artan şekilde spor kulüpleri de kurmaya başlamışlardır. Bu kulüplerin tüzüklerinde yer alan amaç ve faaliyet alanları incelendiğinde, genel olarak şu maddeler göze çarpmaktadır:

1. Belediye mensuplarının ve bakmakla yükümlü oldukları aile efradının spor faaliyetlerini yönlendirmek,
2. Şehir gençliği ve çocuklar için spor yarışmaları ve sportif eğitim çalışmaları yapmak,
3. Gençlerin sportif gelişimlerini sağlamak, ruhsal ve bedensel olarak sağlam gelişmeleri için katkıda bulunmak,
4. Spor eğitimini ve ahlakını geliştirmek,
5. Üyeler arasındaki sevgi ve dayanışmayı artırmak,
6. Üyelerine ve gençlere çeşitli spor branşlarını, kültürel etkinlikleri yapma olanağını sağlamak.

Ancak, mevcut belediye spor kulüplerinin çalışmaları değerlendirildiğinde, genelde performans sporuna ve profesyonel spora dönük çalışmaların daha ağır bastığına tanık olmaktayız.

Bu durumda da belediye personeli ve çocuklarının ya da yerel halkın çocuk ve gençlerinin spor takımlarında yer bulması kolay olmamaktadır. Değişik branşların liglerinde yer alan bazı belediye spor takım kadroları ise, tamamen transferlerle başka şehirlerden gelen sporculardan oluşmaktadır ve halk tribünlerde seyirci olarak yer almaktadır. Üstelik bu düzeydeki takımların eğitici kadroları da transferlerle sağlandığından, yerel istihdama katkı sağlamadığı gibi, maliyet de yüksek olmaktadır. Profesyonel spor, elbette önemli bir reklam aracıdır ve sponsor bulma kolaylığı vardır. Ancak sporda şampiyonluk garantiye alınamadığından, başarısızlık durumunda yerel yönetimler çoğu zaman yerel halkın öfkesiyle karşılaşmaktadır. Özellikle gerçekçi hedefler dışında, halka büyük sözler veren belediye başkanları, maçlarda istifa davetlerine muhatap olabilirler.

Bir Belediye Başkanı, özellikle her hafta medyada yer bulan bir futbol takımının da başkanıysa, tüm ülkede hem ismen hem de görsel olarak tanınmaktadır. Ancak oy isteyeceği kesim yerel halktır. Bu kesim, çocuklarını kötü alışkanlıklardan uzaklaştıracak, yaşlısı, genci,

engellisiyle herkese kendini gösterebilecekleri sportif aktivite olanakları sağlayan yönetimleri destekleme eğilimlerindedir.

Özellikle göç alan bölgelerde sosyal uyumun sağlanması, yeni gelenlerin kendilerini o bölgeye ait hissetmelerinin bir yolu da, kendilerine sağlanan sportif olanaklardan yararlanabilmeleri ve yerleşim birimlerinde yer alan spor tesislerinde iş bulabilmeleridir. Elbette bunu başarıyla gerçekleştiren belediyeler de bulunmaktadır. Yaz spor okulları uygulamalarını hayata geçiren belediye spor kulüplerinin, sertifika dağıtım günlerindeki kalabalık ve neşeli törenler, bunun bir göstergesidir.

Belediye Spor Kulüpleri

Yukarıdaki bilgi ve tartışmalar ışığında belediye spor kulüpleri faaliyetleri için öneriler şu şekilde sıralanabilir:

1. Bölgesindeki ilköğretim okulları öğrencilerini beden eğitimi öğretmenleriyle işbirliği yaparak testlerden geçirmeli,
2. Test sonuçlarına göre çocuk ve gençlerin uygun branşlarda alt yapı çalışmalarına katılmasını sağlamalı,
3. Kendi alt yapı çalışmalarından yetiştirecek sporcularla takım kadrolarını oluşturmali,
4. Yaz ve kış spor okulları faaliyetleri ile isteyen her çocuğun tercih ettiği branşla tanışmasına ve kendini denemesine fırsat yaratmalı,
5. Önemli olanın centilmence bir mücadele olduğu, kazanmak değil, katılmak olduğu spor müsabakaları organize etmeli,
6. Belediye personeli ve yerel halka yaşam boyu spor aktiviteleri için mekan ve uzman eğitimciler sağlamalı,
7. Görevli eğitici personelin bilgi yenilenmesi açısından eğitilmesini ve bilimsel toplantılara katılmasını sağlamalı,
8. Bölgelerindeki spor kulüplerine, büyük bütçeli takımlar kurarak rakip olmamalı.

KAYNAKÇA

ARSLAN E, ÜNLÜ H, ÇELEBİ M, Yerel Yönetimlerin Spora Bakış Açıları ile Spor Programlarının Sürdürülebilirliğinin İncelenmesi, 2009.

KUTER, F, Ö- Yerel Yönetimlerde Spor Kulüplerinin İşlevi, 2006.

Gezgin, M.F, Amman, T. "Temel Eğitimde Yararlılık Açısından Spor Olgusu", Eğitim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Spor II. Ulusal Sempozyumu Kitabı, Milli Eğitim Basımevi, 1994, ANKARA.

Kılıçgil, E. Sosyal Çevre-Spor İlişkileri, Bağırğan Yayımevi, 1998, ANKARA.

GS GM, Herkes İçin Spor Federasyonu El Kitapçığı, 2005, ANKARA.

Başar, E., Eğitim Sosyolojisi Eğitimin Toplumsal Temelleri, Eser Matbaası, 1994, SAMSUN.

Onat, E., Mekansal Düzenin Kuruluşu ve Mimarlıkta Tasarlama Üzerine Kavramsal Bilgiler, A.D.M.M.A, Geliştirme Derneği Yayınları No:11, 1982, ANKARA.

Köknel, Ö., Özüğurlu, K., Tıpta Ruhbilim, Bozak Matbaası, 1980, İSTANBUL.

Göka, E., Çocuk ve Çevre, TC. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları No:34, Kılıçaslan Matbaacılık, 1980, İSTANBUL.

Kasap, H., Olimpik Eğitim ve Spor Kültürü Seminer konuşması, 8.Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi, 2004, ANTALYA.

Delican, M., Verimlilik ve Verimliliği Etkileyen Ekonomik Teknolojik, Sosyo-Kültürel Faktörleri, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 1986, İSTANBUL.

SPORUN HUKUKU VE YARGISI

Prof. Dr. Ali AKYILDIZ*

* Kırıkkale Üniversitesi Hukuk Fakültesi İdare Hukuku
Anabilim Dalı Öğretim Üyesi.

I. GİRİŞ

Uluslararası spor örgütlenmelerine paralel olarak ülkemizde de ayrı bir yargı organına dönüşen zorunlu spor tahkim yargısının geçirdiği hukuksal serüven, gerçekten de incelenmeye değer. Bu serüven, aşağıda Anayasa mahkemesi kararları bağlamında kısaca ele alınacak, sonra spor yargısının kapsamı ve işleyişi içinde taşıdığı temel hukuksal sorunlara da değinilerek- incelenecektir. Fakat, yargı sorunlarının daha iyi anlaşılabilmesi ve belli bir hukuksal zemine oturtulabilmesi için, öncelikle spor hukukumuzda genel bir bakış yapmak yararlı olacaktır. Son yıllarda hep güncel kalan ve gitgide daha popüler bir hal alan spor hukuku ve spor yargısı alanı, konuya az veya çok ilgi duyan herkesin zevkle okuyabileceği bir üslupla ve ana hatlarıyla ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Dünyada insanoğlunun var olduğundan beri süregelen spor, günümüzde çok daha kompleks bir hal almıştır. Bir yandan amatör bir ruhla yapılan spor faaliyetleri mevcutken, diğer taraftan profesyonel spor çalışmaları etrafında dönen ekonomik büyüklüğün ulaştığı düzey nedeniyle spor sektörünün dünyanın ilk on büyükleri arasında yer almayı başardığı izlenmektedir. Bu kadar çeşitlenen ve ekonomik büyüklük bakımından bir zamanlar hayal bile edilemeyecek noktalara taşınan sporun ekonomik açıdan sektörel büyüklüğü, artık ne geleneksel kurallarla idare edilebilmek, ne de geleneksel yargı yapılanmaları içerisinde uyumsuzlukları çözüme kavuşturulabilmek noktalarından oldukça uzaklaşmıştır.

Bir yandan sporun kendine has teknik yapısı, bir yandan da uyumsuzlukların süratle çözülmesine olan ihtiyaç, spor hukukunun kendine özgü bir yapı kazanmasına ve giderek devlet yargısından bağımsızlaşan bir spor yargısının doğmasına yol açtı. Örneğin, spor kulüpleri birer dernek olmaları sebebiyle Dernekler Hukuku statüsüne sahiptirler; bu dernekler elbette aralarında dernekler hukuku kuralları çerçevesinde federasyonlar da meydana getirebilirler. Ama, spor derneklerinin amatör ya da profesyonel spor faaliyetlerinde bulunabilmeleri, yarışmalara

katılabilmeleri, uluslararası alana taşınabilmeleri için spor hukuku kurallarına göre de yükümlülükleri bulunmakta, örneğin, Spor Genel Müdürlüğüne tescil edilmeleri, eğer mevcutsa kendi alanlarında faaliyet gösteren ilgili spor federasyonuna üye olmaları gerekmektedir.

II -TÜRK SPOR HUKUKUNA GENEL BAKIŞ

1-Spor Hukukunun Anayasal Boyutları

Uzun süre yasamanın en az müdahalesi ile şekillendirilmeye çalışılan ve doğasındaki dinamizm nedeniyle ağırlıklı olarak idari düzenleyici işlemlerle yürütülen Türk Spor Hukukunun, artık bu gün hiç de azımsanamayacak derecede ve ayrıntıda anayasal ve yasal dayanakları oluşmuştur. Anayasa'da sırf spora tahsis edilmiş müstakil bir madde mevcuttur (m.59). Sporun geliştirilmesi ve tahkim başlıklı bu maddeye göre;

"Devlet, her yaştaki Türk vatandaşlarının beden ve ruh sağlığını geliştirecek tedbirleri alır, sporun kitlelere yayılmasını teşvik eder, başarılı sporcuyu korur" Yine aynı maddeye göre; *"Spor federasyonlarının spor faaliyetlerinin yönetimine ve disiplinine ilişkin kararlarına karşı ancak zorunlu tahkim yoluna başvurulabilir. Tahkim kurulu kararları kesin olup bu kararlara karşı hiçbir yargı merciine başvurulamaz"*.

Anayasa, bu madde ile devlete spora ilişkin bazı görevler vermektedir. Bunlar:

-Her yaştaki Türk vatandaşlarının beden ve ruh sağlığını geliştirecek tedbirleri almak,

-Sporun kitlelere yayılmasını teşvik etmek,

-Başarılı sporcuyu korumaktır.

Anayasada yer alan bu hükme göre, Devletin bu üç hususu birer kamu hizmeti olarak düzenlemesi mümkün ve gereklidir. Nitekim Devlet, bu görevlerini yerine getirmek için Bir Bakanlık (*Gençlik ve Spor Bakanlığı*), ayrı kamu tüzel kişiliği bulunan ve adı geçen

bakanlığın bağlı kuruluşu olarak faaliyette bulunan bir de Genel Müdürlük (*Spor Genel Müdürlüğü*) kurmuş, başarılı sporcuyu korumak için de ayrı bir yasa çıkartarak (5774 sayılı kanun) kaynak sağlamış ve bu hususu sözünü ettiğimiz Spor Genel Müdürlüğüne bir görev olarak da vermiştir¹.

Bahse konu Anayasal düzenlemenin, kuşkusuz devlete bir takım ödevler yüklerken, vatandaşlara (*özellikle başarılı sporculara*) da bir kısım haklar bahsettiği söylenebilir. Gerçi, bu düzenlemenin vatandaşlar bakımından somut bir hakka dönüşmesi kolay gözükmemektedir: Örneğin, bir Türk vatandaşının devletten “*benim beden ve ruh sağlığımı geliştirecek tedbirler al*” diye talepte bulunması çok anlamlı olmayacaktır. Buradaki anayasal mesaj, doğrudan vatandaşlara değil, öncelikli olarak yasama organına ve sonra da idareyedir. Hukukta bu tür genel düzenlemelere “*program hüküm*” denilmektedir. Bu Anayasal program hüküm ile Devlete spor konusunda ödevler yüklenmiştir. Ama bu düzenlemede, devlete başarılı sporcuyu koruma görevi yükleyen düzenleme, daha somut ve uygulanabilir bir nitelik taşımaktadır. Örneğin, uluslararası müsabakalarda üstün başarı göstermiş bir sporcunun devlet tarafından korunmayı hak ettiği kolaylıkla söylenebilir. Aslında, bu anayasal düzenleme, yasakoyucuya anılan alanı düzenleme konusunda açık bir direktif niteliği taşımaktadır. Nitekim, 2008 yılında yürürlüğe konulan 5774 sayılı kanun ile, “*Başarılı Sporculara Aylık Bağlanması*” ve “*Devlet Sporcusu*” ünvanı verilmesi konuları yasal bir zemine de oturtulmuştur².

Anayasanın, Temel Hakların düzenlendiği “*Kişinin Hakaları ve Ödevleri*” başlıklı bölümünde yer alan 17. Maddesinde, “*Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir*” denilmektedir. Aslında bu maddede kişisel bir hak olarak

1 Spor Genel Müdürlüğü’nün görevlerini düzenleyen 3289 sayılı kanunun 3/n maddesi: “Başarılı sporculara ve çalıştırıcılarına ayni ve nakdi yardım yapmak ve yapılmasını sağlamak, ödüllendirmek”.

2 Bu kanundan önce yürürlükte olan 11/10/1983 tarihli ve 2913 sayılı Dünya Olimpiyat ve Avrupa Şampiyonluğu Kazanmış Sporculara ve Bunların Ailelerine Aylık Bağlanması Hakkında Kanun, yürürlükten kaldırılmıştır (md.10/1).

düzenlenen “*maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme*” hakkı, spor yapmayı da içeren geniş bir haktır. Bireysel bir hak olarak spor yapma hakkına da sahip olan kişi, bir yurttaş olarak devletin 59. Madde gereği yürütmek zorunda olduğu spora ilişkin kamu hizmetlerinden de istifade etmek suretiyle bu hakkını kullanacaktır³.

2-Spor Kamu Hizmetinin Yasal Dayanakları ve İdari Teşkilat Boyutu

Türkiye’de, Gençlik ve Spora adanmış bir Bakanlık, bir de sırf spor hizmetleriyle uğraşan tüzel kişiliğe sahip Genel Müdürlük mevcuttur. Elbette, spora ilişkin görevler, sadece Spor Genel Müdürlüğüne ya da Gençlik ve Spor Bakanlığına verilmemiştir. Milli Eğitim Bakanlığından Belediyelere, Tevkif Evlerinden Yükseköğretim Kurumlarına kadar pek çok kamu kurumunun bu konuya ilişkin görevleri mevcuttur. Nitekim, şehirlerimizde mahalle aralarında spor aletlerinin bulunduğu parklar, kilometrelerce uzayan yürüyüş yolları, doğrudan halka sunulmuş spor kamu hizmetinin örnekleridir.

Devletin sporu bir kamu hizmeti olarak üstlenmesi ya da spor yapmanın bir hak olarak kabul edilmesi, çok genel anlamda spor hukuku ile ilişkili sayılabilse de, bu gün spor hukuku dediğimizde, daha çok sporun amatör ya da profesyonel olarak örgütlü şekilde yapılmasının, ulusal ve/veya uluslararası düzeyde spor müsabakaları düzenlenmesinin hukukunu kastetmekteyiz. Bu anlamda, Türk Spor Hukukunun yasal kaynaklarının başında 3289 sayılı Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun yer alır. Gençlik ve Spor Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname

3 Spor hukukunun anayasal dayanakları, sadece bu sayılan maddelerden ibaret değildir. Anayasada düzenlenen birtakım ilkeler de, spor hukukunu ister bir temel hak olarak kabul edilsin, isterse idarenin yürüttüğü bir kamu hizmeti veya kişilerin icra ettiği bir faaliyet olarak nitelensin, spor hukuku oluşturulurken ya da spor ihtilafları çözülürken hareket noktası olmak durumundadır. Örneğin, hiçbir düzenleme anayasal bir ilke olan eşitlik ilkesine aykırı olamaz. Aynı şekilde, Temel Hak ve Hürriyetlerin Sınırlanmasına ilişkin anayasa 13. Madde, spor hukukuna ilişkin yapılacak her türlü düzenlemenin de sınırlarını göstermektedir. Burada yer alan ölçülülük ilkesi, spor uyumsuzluklarının çözümünde de anahtar kavram olacaktır.

(638 sayılı) de spor hukukunun önemli yasal kaynaklarından biridir. Bunların yanı sıra, Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun (5894 sayılı) ile Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun (6222 sayılı kanun) da, spor hukukunun temel kanunları arasında yer alır⁴.

Türkiye’de, spor faaliyetlerinin düzenlenmesi, spor hukukunun ikincil kaynaklarının (*idari düzenleyici işlemler*) oluşturulması, spor faaliyetlerinin uluslararası kurallara uygun olarak yürütülmesi, spor dallarına ilişkin kuralların yine bu uluslararası kurallara uygun olarak belirlenmesi ve daha da önemlisi spor uyuşmazlıklarının da uluslararası yapılanmaya uygun şekilde örgütlenen tahkim kurulları eliyle çözülmesi konularında temel görev ve yetkilerin Spor Genel Müdürlüğünde toplandığı görülmektedir. Örneğin: a- Spor idarecisi, antrenör, monitör, spor elemanları ve hakemleri yetiştirmek, eğitmek, sayılarını artırmak, eğitim merkezleri kurmak, b- Sporcu ve spor kulüplerinin tescil, vize, aktarma işlemlerini yapmak, c- Spor federasyonlarının kurulması ve spor dallarını belirlemek için gerekli usul ve esasları tayin ve tespit etmek, d- Spor müsabakalarında milletlerarası kuralların ve her türlü talimatın uygulanmasını sağlamak, e- Milletlerarası spor temas ve münasebetlerinde resmi merci görevi yapmak, f- Tescili yapılmış bulunan spor klüp ve kuruluşları ile spor amacını taşıyan teşekkül, sporcu ve spor elemanlarını denetlemek, g- Başarılı sporculara ve çalıştırıcılarına ayni ve nakdi yardım yapmak ve yapılmasını

4 Spor hukukuna ilişkin yasal kaynaklar, bu sayılanlardan başka, Başarılı Sporculara Aylık Bağlanması ile Devlet Sporcusu Ünvanı Verilmesi Hakkında Kanun (5774 sayılı), Futbol ve Diğer Spor Müsabakalarında Bahis ve Şans Oyunları Düzenlenmesi Hakkında Kanun (7258 sayılı), Spor Müsabakalarına Dayalı Sabit İhtimalli ve Müsterek Bahis Oyunlarının Özel Hukuk Tüzel Kişilerine Yaptırılması Hakkında Kanun (5738 sayılı) olarak sayılabilir. Elbette, yasal kaynaklar bunlardan ibaret değildir. Örneğin, 5253 sayılı Dernekler Kanunu yahut 4721 sayılı Türk Medeni Kanunun Dernekler e ilişkin kısmı da spor kulüplerinden dolayı spor hukukunun yasal kaynakları arasında sayılabilir. Bu ve benzeri yasal kaynakların yanı sıra, Spor Genel Müdürlüğünce hazırlanmış yönetmelikler başta olmak üzere çok sayıda yönetmelik Türkiye Futbol Federasyonu Statüsü, genelgeleri ve talimatları yer alır. İyi bir Spor Hukuku mevzuat derlemesi için bkz. Avcı, Dr. Mustafa; Türk Spor Hukuku Mevzuatı, 2. B., Seçkin, Ankara 2013.

sağlamak, ödüllendirmek gibi temel yetkilerin hepsi Spor Genel Müdürlüğündedir⁵.

Gençlik ve Spor Bakanlığına bağlı, tüzel kişiliğe sahip bir hizmet yönünden yerinden yönetim kuruluşu olarak düzenlenmiş olan bu Genel Müdürlük, ilginç bir örgütlenme ve bütçe sistemine sahiptir: Merkezde katma bütçeli olmasına rağmen, taşrada özel bütçelidir; yani taşra örgütleri, kendi gelirleri ile kendi giderlerini karşılayacaklardır. Üstelik, Gençlik Hizmetleri ve Spor İl ve İlçe Müdürlüklerinden oluşan Genel Müdürlüğün taşra teşkilatı, sadece Genel Müdürlüğün değil Bakanlığın iş ve işlemlerini de yürütmek üzere oluşturulmuştur (*Kanun, m.6*). Böylelikle, Genel Müdürlüğün bu taşra teşkilatı, sadece merkez teşkilatından oluşturulmuş bulunan Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın, taşradaki işlerinin de yürütme aracıdır. Gençlik ve Spor İl Müdürleri, hem Genel Müdürlükten hem de Bakanlıktan verilen emirleri uygulamakla yükümlüdürler.

Spor Genel Müdürlüğü bünyesinde sürekli kurullar oluşturulmuştur (*m.8*). Bunlar; Merkez Danışma Kurulu, Genel Müdürlük Ceza Kurulu ve İl Ceza Kuruludur. Bu kurulların bir kısım üyeleri kanunda belirtilmiştir. Bunun dışındakilerin atanması, kurulların oluşumu, görev, yetki ve sorumlulukları yönetmelikle düzenlenecektir⁶.

5 Spor Genel Müdürlüğü, 3289 sayılı kanunun 2. Maddesine göre, ayrıca şu görevleri de yapar: Milli Eğitim Bakanlığına bağlı bütün öğretim kurumlarının; yurt içi ve yurt dışı spor faaliyetlerini programlamak, beden eğitimi ve spor faaliyetlerinin esaslarını tespit etmek, yürütmek, bu faaliyetlere ait araç, gereç ve benzeri ihtiyaçları sağlamak; Okuldışı izcilik ve spor faaliyetlerini programlamak, düzenlemek, yönetmek ve gelişmesini sağlamak; Beden eğitimi ve spor faaliyetleri için gerekli olan saha, tesis ve malzemeleri yapmak, yaptırmak, işletmek ve bu tesisleri vatandaşın istifadesine sunmak: Sporcu sağlığı ile ilgili tedbirleri almak, sporcu sağlık merkezleri açmak, açtırmak, işletmek, işletilmesine yardımcı olmak; Sporcuların sigortalı olması işlemlerini yapmak ve yaptırmak; Engelli bireylerin spor yapabilmelerini sağlamak ve yaygınlaştırmak üzere; spor tesislerinin engellilerin kullanımına da uygun olmasını sağlamak, spor eğitim programları ve destekleyici teknolojiler geliştirmek, gerekli malzemeyi sağlamak, konu ile ilgili bilgilendirme ve bilinçlendirme çalışmaları ile yayınlar yapmak, spor adamları yetiştirmek, engelli bireylerin spor yapabilmesi konusunda ilgili diğer kuruluşlarla işbirliği yapmak; Beden eğitimi ve spor alanında teknik bilgi ve spora ilgiyi artıracak yayınlar yapmak, faaliyetlerde bulunmak.

6 Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Amatör Spor Dalları Ceza Yönetmeliği, [http://www.mevzuat.gov.tr/Metin.Aspx?MevzuatKod=7.5.4144&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch=AMAT%3C96R\(erişim:11.10.2013\)](http://www.mevzuat.gov.tr/Metin.Aspx?MevzuatKod=7.5.4144&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch=AMAT%3C96R(erişim:11.10.2013))

Verilecek cezalar da yönetmelikle belirlenecektir. Yönetmelik, Beden Terbiyesi ve Spor çalışmalarında yer alan kişi ve kuruluşları kapsayacaktır. Spor teşekkül ve kişilerin, disiplin ve sportmenliğe aykırı fiiller ve bunlara uygulanacak müeyyideler, kanunlara ve milletlerarası teamüllere uygun olarak yapılacak ceza yönetmeliği ile tespit edilecektir. Söz konusu fiillerin para cezası ile yaptırıma tabi tutulması da mümkündür. Hangi cezaların paraya çevrileceği de yine ceza yönetmeliğinde belirtilecektir. Şu kadar ki, uygulanacak para cezası on milyon lirayı geçemez. Bu miktarı üç katına kadar artırmaya Bakanlar Kurulu yetkilidir (*Kanun, m. 11.*)

Görüldüğü üzere, kanun, sportmenliğe aykırı hangi fiillerin suç sayılacağını, bunlara ne tür cezalar verilebileceğini, hangi fiillerin para cezasına tabi olacağını belirleme yetkisini tamamen idareye (*yönetmeliğe*) bırakmıştır. Kanunla getirilen tek somut ölçüt, bu suç ve cezaların kanunlara ve milletlerarası teamüllere uygun olarak belirlenmesi gereğidir. Bir de, para cezasının on milyon Türk Lirasını aşamayacak olmasıdır. Ama bu sınır da Bakanlar Kurulu tarafından üç misline kadar artırılabilir.

3- Sporun Örgütlenmesi:

A. Spor Kulüpleri⁷, Sporcular ve Kulüplerin Tescil Zorunluluğu

Spor kulüpleri Dernekler Kanununa göre kurulurlar. Ancak, Spor Genel Müdürlüğü bünyesine dahil olmaları, bu genel müdürlük sivil tescil edilmeleri ile mümkündür. Bu bir idari tescildir. Nitekim dernekler kanunda (*5253 sayılı kanun*) da, buradaki düzenlemeye

7 Spor Kulübü, Gençlik Kulübü yahut Gençlik ve Spor Kulübü adını alan kulüplerin, Spor Genel Müdürlüğü nezdinde tescil edilmeyi istemeleri halinde, statü ve faaliyetlerini uydurmaları gereken standartlar "*Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Gençlik ve Spor Kulüpleri Yönetmeliği*" nde düzenlenmektedir. (08.07.2005 tarih ve 25869 sayılı R.G.) Kulüplerin, spor kulübü olarak tescil işlemlerinin usulü, yönetmeliğin 28. Maddesinde düzenlenmektedir. Bu kulüplerden, Dernekler Kanununa göre kurulup, en fazla iki spor dalında faaliyet göstermek üzere Spor Genel Müdürlüğü nezdinde tescilleri uygun görülen kulüpler, "*İhtisas Spor Kulübü*" statüsü kazanırlar (*yönetmelik, m.31*)

paralel olarak spor kulüpleri ile ilgili ayrı bir düzenleme mevcuttur. Kanunun "*Gençlik ve Spor Kulüpleri*" başlıklı 14. Maddesinde;

"Derneklerden başvurmaları halinde; spor faaliyetine yönelik olanlar spor kulübü, boş zamanları değerlendirme faaliyetine yönelik olanlar gençlik kulübü ve her iki faaliyeti birlikte amaçlayanlar gençlik ve spor kulübü adını alır. Bu kulüpler, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünce tutulacak kütüğe kayıt ve tescil edilir" denilmektedir.

Genel Müdürlük bünyesinde bu tescili yaptırmayan spor kulüpleri, federasyonlar tarafından tertiplenen veya bunların denetimi altında yapılan müsabakalara katılamazlar. Ancak, bu tür kulüpler elbette kendi aralarında mahalle maçı yapabilirler(!). Tescil olunmamış kulüpler adına lisans da verilmez. Spor kulüpleri faaliyet gösterdikleri dallarda antrenör tutmaya mecburdurlar (*Kanun, m.20*). Böylelikle kanun, spor kulüplerinde Spor Genel Müdürlüğü aracılığıyla belli bir standardın sağlanmasını amaçlamaktadır.

Spor Genel Müdürlüğü, bütün kulüpleri her yönden denetler. Gerekirse hesap, defter ve işlemlerine el koyar. Kanun, "*Dernekler Kanunu hükümleri saklıdır*" demektedir (*m.21*). Burada, Dernekler Kanununa göre yapılacak denetimlere ilişkin denetleme yetkisinin Dernekler İl Müdürlüğünde olduğu vurgulanmaktadır. Spor Genel Müdürlüğünün denetimi, Dernekler Kanununa göre yapılacak denetimi ortadan kaldırmaz. Nitekim, Dernekler Kanunun 14. maddesinde de bu duruma ilişkin düzenleme mevcuttur:

"*Kulüplerin organları, bu organların görev ve yetkileri, kulüplerin Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünce de denetlenmesi ve bunlara yapılacak yardımların şekil ve şartları, üst kuruluş oluşturmada uyulacak esas ve usuller, gençlik ve spor faaliyetlerini yürüteceklerin nitelikleri ve bunlara uygulanacak disiplin işlemleri, kulüplerin kayıt ve tesciline ilişkin esaslar İçişleri Bakanlığının uygun görüşü üzerine Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün bağlı olduğu Bakanlıkça yürürlüğe konulacak yönetmelikte düzenlenir*".

Genel kanun niteliğinde olan Dernekler Kanununda yer alan bu düzenlemede, gençlik ve spor kulüpleri ve bunların üst kuruluşlarının

farklı statüde olabilecekleri öngörülmekte, bütün bu hususların İçişleri Bakanlığının uygun görüşü üzerine yürürlüğe konulacak yönetmelikle düzenleneceği belirtilmektedir. Ama, spor kulüpleri ve üst kuruluşlarının bütün statülerinin Dernekler Kanunu kapsamından çıkartılarak yönetmeliğe bırakılması, hukuk sistemimiz ile bağdaşmayacaktır. İdareye bu kadar geniş ve ilk elden düzenleme yetkisi tanınamaz; nitekim bu sistemin işlemeyeceği görülmüş olmalı ki, daha sonra kanuna eklenen ek maddelerle bahse konu yönetmeliklere yasal bir alt yapı hazırlanmaya çalışılmış, en azından kulüplerin organlarının teşkili ve işleyişine ilişkin en temel noktalar yasal düzenlemeye bağlanmaya çalışılmıştır.

Sadece tescilli amatör spor kulüplerine Spor Genel Müdürlüğü tarafından aynı ve nakdi yardım yapılabilecektir⁸. Bu düzenleme ile de, diğer düzenlemelerle birlikte, spor kulüplerinin Spor Genel Müdürlüğüne oluşturulması görevi verilen uluslararası standartlara uygun davranmaları sağlanmaya çalışılmaktadır, bu standarda dahil olmalarının hukuksal alt yapısı kurulmaktadır.

Sporcuların yarışmalara katılabilmeleri için lisans almaları şarttır. Spor yapmaya ve müsabakalara katılmaya elverişliliği sağlık raporu ile tevsik edilmeyenlere lisans verilmez. Gerçek şahıslar, bir kulüp adına veya ferdi olarak lisans alabilir (*Kanun, m.22*). Lisans alımındaki temel şart, sağlık raporu ile spor yapmaya ve müsabakalara katılmaya elverişli olduğunun belgelenmesidir. Bu, tıbbi bir konudur. Ama elbette bu husus lisans almak için yeter şart değildir. Sporcuların nasıl lisans alacakları "*Sporcu Lisans, Tescil, Vize ve Transfer Yönetmeliği*" nde düzenlenmiştir. Sporcu Lisansına ilişkin en önemli ve sonuç alıcı

8 Ek-9. Maddenin ilk fıkrasında, kulüpler dışında doğrudan bağımsız federasyonlara yapılacak yardımlar konusunda şu düzenleme bulunmaktadır: "*Genel Müdürlük tarafından bağımsız spor federasyonlarına yapılan yardımlar ile Genel Müdürlük bütçesinden bu federasyonlara tahsis edilen kaynaklar kullanılarak edinilen her türlü taşınır ve taşınmazlar edinim amacı dışında kullanılamaz ve Genel Müdürün izni alınmadan üçüncü kişilere satılamaz ve devredilemez. Genel Müdürlük tarafından yapılan yardımlar ve tahsis edilen kaynaklar kullanılarak alınan taşınmazların mülkiyeti Genel Müdürlüğe ait olur. Bu taşınmazlar Genel Müdürlüğün mevzuatı çerçevesinde kullanılır*".

düzenleme, Lisans almamış sporcular müsabakalara katılamayacaklarına ilişkin yasal düzenlemedir⁹.

B. Federasyon Oluşturulmaları ve Bağımsız Spor Federasyonları

a- Spor Genel Müdürlüğü bünyesindeki Spor Federasyonları: Bir veya daha fazla spor dalı, teknik ve idari bakımdan birer federasyona bağlanır. Amatör federasyonların kaç adet olacağı ve hangi spor dallarının profesyonel dallar sayılacağı, Merkez Danışma Kurulunun da görüşü alınmak suretiyle Spor Genel Müdürünün teklifi üzerine Gençlik ve Spor Bakanı tarafından tespit olunur.

Görüldüğü üzere, burada Merkez Danışma Kurulunun görüşünden başlayıp, Bakan onayı ile tamamlanan bir idari işlem (*zincir işlem*) söz konusudur (*Kanun, m.18*). Bu süreçte esasen hangi spor dallarının hangi federasyonlar bünyesinde örgütleneceğine ilişkin bir tespit işlemi yapılmakta ve bu şekildeki federasyon örgütlenmesi Spor Genel Müdürlüğü bünyesinde gerçekleşmektedir. Genel Müdürlük bünyesinde gerçekleşen bu federasyonlar, Spor Genel Müdürlüğü Merkez teşkilatı ana hizmet birimlerinden biri olan "*Spor Federasyonları Başkanlıkları*" nı oluştururlar¹⁰. Ortada bir federasyon olsa da, bağımsız bir federasyon henüz mevcut değildir. Spor Genel Müdürlüğü bünyesinde faaliyet gösteren bu tür federasyonlar¹¹, yasal

9 "Sporcu Lisans, Tescil, Vize ve Transfer Yönetmeliği", Resmi Gazete, Tarih: 07.12.2001, Sayı: 24606

10 Kanunun 4. Maddesine göre; "Genel Müdürlük, Merkez Teşkilatı Ana Hizmet Birimleri, Danışma ve Denetim Birimleri, Yardımcı Birimler ve Bağlı Birimlerden meydana gelir. Ana Hizmet Birimleri: a) Spor Federasyonları Başkanlıkları, b) Tesisler Dairesi Başkanlığı, c) Sağlık İşleri Dairesi Başkanlığı, d) Spor Eğitimi Dairesi Başkanlığı, e) (3/6/2011 tarih ve -KHK-638 sayılı KHK'nın 31 md ile değişik şekli) Uluslararası Organizasyonlar Dairesi Başkanlığı, f) Spor Kuruluşları Dairesi Başkanlığı, g) Spor Faaliyetleri Dairesi Başkanlığı" dır.

11 Spor Genel Müdürlüğü bünyesinde faaliyet gösteren yani henüz bağımsız bir spor federasyonuna dönüşmemiş spor federasyonlarının hukuksal statüsü, diğerlerinden farklı olarak düzenlenmiştir: Spor Genel Müdürlüğü Spor Federasyonlarının Teşkilatı, Çalışma, Görev, Yetki ve Sorumlulukları Yönetmeliği (R.G.22.11.1993, S.21766), Spor Genel Müdürlüğü Federasyon Başkanları Seçim Yönetmeliği (R.G.12.02.2009 Tarih ve 27139 sayılı; değişiklik: 25.12.2012 R.G., 28508 Sayı).

prosedürler izlenmek suretiyle zamanla bağımsız spor federasyonlarına dönüşebilirler.

b- Bağımsız Spor Federasyonlarının Kurulması: Herhangi bir bağımsız federasyonun kurulması ise, Merkez Danışma Kurulunun uygun görüşü, Bakanın teklifi ve Başbakanın onayı (*kararı*) ile gerçekleşmektedir. Görüldüğü üzere, Spor Genel Müdürlüğü bünyesinde federasyon oluşturulması, Bakan Onayı ile tamamlanan bir idari süreçle gerçekleşmekte iken, bağımsız spor federasyonlarının oluşumunda süreç Başbakan onayı ile tamamlanmaktadır. Kanuna eklenen ek-9. Madde¹² ile getirilen bu düzenleme, yönetmelikte de aynen tekrarlanmaktadır¹³. Bu kararın Resmi Gazetede yayımlanması ile federasyon tüzel kişilik kazanır. Görüldüğü üzere, bağımsız spor federasyonu kurulmasına ilişkin süreçte de temel yetki, "*uygun görüşü aranmak*" yoluyla aslında merkez danışma kuruluna bırakılmış olmaktadır. Bakan ve Başbakan'ın iradeleri, bu uygun görüş üzerine eklenmektedir. Burada, Dernekler Hukuku anlamında bir federasyon oluşumu söz konusu değildir. Çünkü federasyon oluşturulması kulüplerin hür iradesine dayanmamakta, daha açıkçası kulüplerin hangi federasyona dahil olacakları konusunda iradesi bulunmamaktadır. Spor federasyonları, ister bağımsız olsun, ister Genel Müdürlük bünyesinde oluşturulsun, ister amatör isterse profesyonel spor dallarına ilişkin bulunsun, bütün örgütlenme ve belirlemeler, idari işlemlerle gerçekleştirilmektedir.

c- Bağımsız Spor Federasyonlarının Özel Hukuk Tüzel Kişisi Sayılmaları ve Görevleri: Kanunun ek-9. Maddesinin ilk fıkrasında, bağımsız spor federasyonlarının özel hukuk tüzel kişiliğine sahip bulundukları açıkça düzenlenmektedir. Böylece, bu alanda öğretide yapılan tartışmalara yasa ile kesin bir son nokta koyulmaya çalışılmıştır.

12 4.3.2004 tarih ve 5105 sayılı kanunun 2. Maddesi ile eklenen bu maddenin ilk fıkrası, 29.03.2011 tarih ve 6215 sayılı kanunun 10. Maddesi ile değiştirilerek son şeklini almıştır.

13 Bağımsız Spor Federasyonlarının Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik, m.5. 19.07.2012 tarihli Resmi gazete(S.28358).

Özel hukuk tüzel kişiliğine sahip bağımsız spor federasyonlarının görevleri şunlardır:

- Spor dalı ile ilgili faaliyetleri ulusal ve uluslararası kurallara göre yürütmek, gelişmesini sağlamak,
- Sporcu sağlığı ile ilgili konularda gerekli önlemleri almak, teşkilatlandırmak, federasyonu uluslararası faaliyetlerde temsil etmek,
- Tahkim Kurulu kararlarını uygulamak.

Bu sonuncu görevi kanun, aynı zamanda bir yetki olarak da düzenlemektedir ve bağımsız spor federasyonlarının Tahkim Kurulu kararlarını uygulamakla "*görevli ve yetkili*" olduğunu belirtmektedir. Tahkim kurulu, kararları aleyhine hiçbir yargısal mercie başvurulamayan, nihai karar veren bir konumda olduğundan, bizatihi kendisi de bir yargı merciidir. Yargı kararlarını uygulamak herkesin görevidir, bu bakımdan bağımsız spor federasyonlarının da tahkim kurulu kararlarını uygulamakla görevlendirilmesi olağan bir durumdur; ama bunu bir de yetki olarak düzenlediğimizde, kanunla bir özel hukuk tüzel kişisine kamusal bir yetki vermiş olmaktadır. Diğer bir ifadeyle, yasa ile federasyonlara, mahkeme kararını uygulama, yani bir çeşit icra dairesi görevi de verilmektedir. Tahkim kurulunun federasyona bağlı kulüpler ve o kulüplerde görev yapan futbolcular hakkında vereceği kararın infazını federasyon yönetimi gerçekleştirecektir.

İşte tam bu noktada, aslında özel hukuk kişisi olmanın ötesinde bir fonksiyon da bu kuruluşlara yüklenmiş olmaktadır. Federasyonlar, bu noktada kamu adına üstün yetkiler kullanmaktadır. Bu, kamusal bir yetkidir ve kanun bu federasyonları özel hukuk tüzel kişisi olarak nitelese de, sonuçta yine de kamusal yetkilerle donatmış olmaktadır. Bu kararların uygulamasında da hukuksal sorunlar olabilecektir. Mahkeme kararlarının uygulanması başlıbaşına bir sorun alanıdır. Bağımsız Spor Federasyonlarının tahkim kurulu kararlarını uygularken yapacağı işlemler denetlenebilecekler midir? Uygulamanın hukuka uygun şekilde icra edilip edilmediği nasıl kontrol edilecektir? Dahası, kanunla bir özel hukuk tüzel kişisine kamusal yetkiler tanınabilir mi? Özel hukuk tüzel kişisi, yasayla böyle bir kamusal yetki tanındığında,

bu yetkisini kullanırken yaptığı işlemler hangi hukuksal statüye tabidir? Onun bu işlemleri özel hukuk kurallarına göre mi yoksa kamu hukuku kurallarına göre mi denetlenecektir?

d- Tüzel kişiliğin kaybı: Bağımsız spor federasyonları, bu Kanunda (3289 sayılı kanun) belirtilen yükümlülüklerini yerine getirmedikleri takdirde, kuruluşlarında izlenen usulle (*yetkide ve usulde paralellik ilkesine uygun olarak*) tüzel kişilikleri kaldırılır ve malları Spor Genel Müdürlüğüne devredilir. Bu düzenleme eksiktir. Aslında burada “*tasfiye sonucunda kalan mallar*” ın Genel Müdürlüğe devredileceği düzenlenebilirdi. Gerçi, “*madem bağımsız spor federasyonları özel hukuk tüzel kişiliğine sahiptir, o halde sona ermeleri halinde mallarının tasfiyeleri de genel hükümlere tabi olur, tasfiye sonucunda arta kalan mal ancak Genel Müdürlüğe devredilir*” şeklinde bir görüş öne sürülebilirse de, kanundaki düzenlemede hiç tasfiyeden söz edilmeksizin doğrudan doğruya “*federasyonların tüzel kişilikleri bu maddede belirtilen usulle iptal edilir ve mal varlıkları Genel Müdürlüğe devredilir*” denilmesi, federasyondan alacaklı olanlar bakımından ciddi sorun teşkil edebilme potansiyeline sahiptir. Kanun, bir yandan federasyonların özel hukuk tüzel kişiliğine sahip olduklarını belirtirken, diğer taraftan “*mallarının devlet malı*” hükmünde olup haczedilemeyeceğini¹⁴, ayrıca federasyon faaliyetlerinde görevli bulunanların, görevleriyle ilgili olarak işlemiş oldukları suçlar bakımından kamu görevlisi sayılacaklarını da düzenlemektedir. Görüldüğü üzere, kanundaki nitelemeye rağmen, burada klasik bir özel hukuk tüzel kişisi ile karşı karşıya değiliz; kendisine bazı kamusal yetkiler tanınan, bazı kamusal korumalardan yararlanan

14 Bu malların devredileceği Spor Genel Müdürlüğü’nün malları için de kanun paralel bir düzenleme yapmıştır(m.36):” Genel Müdürlüğün taşınır ve taşınmaz bütün malları Devlet malı hükmündedir. Genel Müdürlüğün malları ile gelirleri ve alacakları haczedilemez”. Özel hukuk tüzel kişiliğine tabi olduğu belirtilen bağımsız spor federasyonlarının malları bile devlet malı hükmünde sayılıp haczedilemez iken, kamu tüzel kişiliğine sahip Spor Genel Müdürlüğü mallarının hukuksal statüsünün farklı olması düşünülemezdi.

ve yetkililerinin işlediği suçlar bakımından kamu görevlisi sayıldığı farklı bir hukuksal statüyle muhatabız¹⁵.

e- Bağımsız Spor Federasyonların Organları: Kanun, federasyon başkanlarının seçimle göreve geleceklerini ve bu görevin fahri olduğunu düzenlemiştir (*Kanun, m.19*)¹⁶. Kanuna göre, federasyonların merkezi Anakara'dadır ve merkez teşkilatı; genel kurul, yönetim, denetim, disiplin kurulları ile genel sekreterlikten teşekkül eder. Bu yapıda, Dernekler Hukukuna göre oluşturulmuş olağan bir Federasyonun zorunlu organlarından¹⁷ temel fark, federasyonun zorunlu organları arasında disiplin kurulu ve genel sekreterliğin de öngörülmüş olmasıdır. Ancak, bunların görevleri kanunda belirtilmemiş, federasyon ana statüsüne bırakılmıştır.

Kanunda, federasyon yönetim kurulunun yedi üyeden az, on beş üyeden fazla olamayacağı belirtilmektedir (*kanun, m. ek-9. Değişik 2. fıkra*). Federasyon Başkanı ve diğer yönetim kurulu üyeleri, genel kurul tarafından seçilecektir¹⁸. Kanunda, "*seçimde en fazla oyu alan*

15 Kanunda, Futbol Federasyonlarına ilişkin özel bir düzenleme mevcuttur: Amatör ve profesyonel futbol faaliyetleri Türkiye Futbol Federasyonuna bağlı iki ayrı kurul tarafından yürütülür. Demek ki, amatör ve profesyonel futbol kulüpleri için ayrı birer federasyon kurulmayacak, bu kulüplerin faaliyetlerinin yürütülmesi için Türkiye Futbol Federasyonu içerisinde ayrı iki kurul oluşturulacaktır.

16 Spor Genel Müdürlüğü bünyesinde yer alan federasyonların başkanlarının seçimi, "*Spor Genel Müdürlüğü Federasyon Başkanları Seçim Yönetmeliği*"nde düzenlenmiştir. (12.02.2009 tarih ve 27139 sayılı R. G.). Bağımsız spor federasyonlarının seçimleri, kendi statülerine göre gerçekleşir.

17 Türk Medeni Kanunda, Federasyonların zorunlu organlarından söz edilmemekte, sadece derneklere ilişkin hükümlere (m.98) atıf yapılmaktadır. O halde, derneklerin zorunlu organları federasyonların (*dernek üst kuruluşlarının*) da zorunlu organlarıdır. Derneklerde zorunlu organlar Genel Kurul, Yönetim Kurulu, Denetleme kurulumudur.

18 Kanunun 19. Maddesinde, federasyon başkanlarının seçimle iş başına geleceğini açıkça belirttikten sonra, "*Federasyon başkanlarının seçimi, kurullarının teşkili, çalışmaları, görev, yetki ve sorumlulukları ile kurullarını atamaya ilişkin hükümler çıkarılacak yönetmelikle belirlenir*" demek suretiyle diğer organları tamamen yönetmeliğe bırakmıştı. Ek-9. Madde ile, bütün bu hususlarda temel konular doğrudan kanun tarafından düzenlemiş, bu düzenlemeler çerçevesinde ayrıntılar yönetmeliğe bırakılmıştır. Yönetmelik, ayrıntıları düzenlerken, bu kanunda yer almayan hususlarda dernekler hukukuna uygun düzenleme getirmek zorundadır. Çünkü yönetmelikler hem kanuna dayanmak, hem de kanuna aykırı olmamak zorundadır. Burada, kanun teriminden, yürürlükte bulunan bütün kanunları anlamak, yönetmeliğin dayanacağı kanunları ise, genel kanun-özel kanun ya da önceki kanun-sonraki kanun çerçevesinde her bir düzenleme bakımından ayrıca belirlemek gerekir. Burada söz edilen yönetmelik, "*Bağımsız Spor Federasyonlarının Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik*" tir.

aday ve listesi seçilmiş sayılır” denildiğine göre, seçimler liste usulüyle yapılacak ve listelerde federasyon başkanı olarak kimin önerildiği açıkça belirtilecektir. Diğer bir ifadeyle, bu seçimlerde önce yönetim kurulunun seçilmesi sonra da yönetim kurulunun toplanarak aralarında işbölümü yapmak bağlamında kendi başkanını seçmek gibi bir usul uygulanamayacaktır.

Diğer organlardan disiplin kurulu, üç üyeden az, beş üyeden fazla olamaz. Denetim kurulu, karma bir usulle oluşmaktadır: Kurul beş üyeden oluşacak, ama üyelerden üçü doğrudan Genel Müdürlük tarafından görevlendirilecektir. Böylece Genel Müdürlük, sahip bulunduğu genel (*dış*) denetim yetkisini, daha iç denetimden başlamak üzere yapılandırmakta ve sağlama almaktadır. Genel sekreter, en az dört yıllık yüksek okul mezunu kişiler arasından görevlendirilir. Bu fıkra da belirtilen kurulların oluşumu, görev, yetki ve sorumlulukları ile çalışma usul ve esasları ana statüyle, diğer kurulların oluşumu, çalışma usul ve esasları ise talimatlarla belirlenir (*ek madde-9, değişik ikinci fıkra*).

Kanunda yer alan ve “*oluşumu ile çalışma usul ve esasları*”nın talimatla düzenleneceği belirtilen diğer “*diğer kurullar*” ifadesi kafa karıştırıcı görülmektedir. Söz gelimi: Federasyon yönetimi, kanunda düzenlenmemiş herhangi bir kurul, örneğin danışma kurulu adıyla bir kurul oluşturabilir ve bunlara da ücret ödeyebilir mi? Yoksa, “*diğer kurullar*” dan kasıt, yine kanunla düzenlenen ama sadece ek-9. Maddenin değişik ikinci fıkrasında yer almayan başkaca kurullar mı kast edilmektedir? Böylesi kurullar var mıdır? Kanun koyucu, yaygın deyişle “*abesle iştigal etmeyeceğine*” göre, burada yer alan “*diğer kurullar*” kavramının bir anlamı da olmak durumundadır. Öyleyse, bu ifadede (*varsa*) kanunda yer alan ama bu fıkranın dışında düzenlenmiş kurulları anlamak gerekecektir.

f- Bağımsız Spor Federasyon Genel Kurulları: Kanun, federasyonun en üst organı olan Genel Kurul’un oluşumu ve çalışma usulü hakkında ayrıntılı düzenlemeler getirmiştir. Ana statüde ve yönetmelikte, burada yer alan hususlar ve dernekler hukukunun genel kuralları

dikkate alınarak düzenleme yapılabilecektir. Kanuna göre, hem Genel Müdürlük¹⁹, hem de ilgililer²⁰ bir ay içerisinde genel kurulun iptalini²¹ isteyebilirler.

Demek ki genel kurul iptali değil de, genel kurulda alınan kararların iptali (*örneğin yapılan seçimlerin iptali*) talebi söz konusu olduğunda, 3289 sayılı kanunda bu konuda özel düzenleme bulunmadığından, dava açma konusunda bu konudaki genel hüküm olan Türk Medeni Kanunun 83. Maddesinde yer alan bir ve üç aylık süreler geçerli olacaktır. Aynı şekilde, genel kurul kararlarının yok veya mutlak butlanla hükümsüz sayıldığı durumlarda ise, zaten süre söz konusu olmayacaktır. Öyleyse, 3289 sayılı kanunda düzenlenen otuz günlük dava açma süresine ilişkin durum, pek uygulanabilir bir hal gibi gözükmemektedir; en azından bu düzenleme oldukça sorunludur.

Kanuna göre (*ek madde-9, değişik dördüncü fıkra*), federasyon genel kurulunun üye sayısı olimpiik ve paralimpiik spor dallarında 150'den az 300 üyeden fazla, diğer branşlarda ise 100'den az 200 üyeden fazla olamaz. Genel kurulun yapılacağı tarihten geriye doğru en az bir yıl önce faal sporculuğu, hakemliği, antrenörlüğü bırakmamış kişiler ile federasyonda maaşlı veya ücretli çalışanlar genel kurul üyesi olamazlar. Genel kurulda kulüplerin delege sayısı, toplam delege sayısının yüzde 60'ından az olamaz. Genel kurulun delege sayısının yüzde 10'u Genel Müdürlük temsilcilerinden oluşur. Burada önem arz eden husus, federasyonların genel kurullarının, o federasyonu oluşturan kulüplere tahsis edilen üye sayısının yüzde yüz değil yüzde

19 Genel Müdürlük, genel kurul toplantılarında gözlemci bulundurur. Gözlemci, genel kurul çalışmalarının bu Kanun ile ana statüye uygun olarak yapılıp yapılmadığını denetleyerek, raporunu Bakana sunulmak üzere onbeş gün içerisinde Genel Müdürlüğe verir. Genel Müdürlük, raporun verildiği tarihten itibaren 30 gün içerisinde genel kurulun iptali için dava açabilir.

20 İlgililerin "*genel kurulun iptali*" talebiyle otuz gün içinde dava açma hakkı, genel kurulun yapıldığı tarihten itibaren başlar.

21 Burada, hem süreler bakımından Medeni Kanunun Derneklere ilişkin 84. Maddesiyle getirilen sistemden (*Medeni kanun bir ay, her hal ve karda üç ay derken, 3289 sayılı kanun sadece 30 günden söz etmektedir*) bir ayrılma çabası gözlenmektedir, hem de genel kurul kararlarının iptalinden değil, genel kurulun iptalinden söz edilmektedir. İki durum çok farklı hukuksal nedenlere dayandığı ve sonuçlara yol açtığı için, İşabetli bir düzenleme değildir.

altmış ile sınırlanmasıdır. Gerçi kanun, kulüp temsilcilerinin oranını en az yüzde altmış olarak belirtmekte, sanki daha üst düzeyde bir oran belirlenebilirmiş gibi gözükmektedir. Ama görünen odur ki, bu yüzde kırklık kısım çeşitli kaynaklardan devşirilecektir. Zaten bu yüzde kırklık kısmın yüzde onu, kanuna göre doğrudan Genel Müdürlük temsilcilerinden oluşacaktır²². Kalan yüzde otuz da yönetmeliğe göre oldukça değişik formülasyonlarla çeşitli kaynaklardan devşirilecektir²³.

Genel Kurulun²⁴ olağan ve olağanüstü toplantıları da kanunda ayrıntılı şekilde düzenlenmektedir. Burada, özellik arz eden husus, eğer ilk toplantıda çoğunluk sağlanamaz ise, ikinci toplantıya katılacak asgari üye sayısına ilişkin yasal düzenlemedir: "*Toplantıya katılanların sayısı seçimle belirlenen kurulların asıl üye sayısının iki katından aşağı olamaz*". Burada, denetleme kurulu beş üyeden oluşmakta, ama bunun sadece iki üyesi seçimle belirlenmektedir. Denetleme kurulu, bu hesapta beş üyeli bir kurul olarak mı, yoksa iki üyeli bir kurul olarak mı değerlendirilecektir? Burada da bir hukuksal tartışma alanı mevcuttur.

Genel kurullarla ilgili bir diğer düzenleme de, toplantıların zamanında yapılmamasına ilişkindir: "*Olağan ve olağanüstü genel kurullarını bu maddede öngörülen süre ve esaslar dahilinde yapmayan federasyonların genel kurulları Tahkim Kurulunca oluşturulacak üç kişilik komisyon marifetiyle altmış gün içerisinde yapılır ve federasyon başkanı ve yönetim kurulu üyeleri hakkında mevzuata uymamaktan dolayı idari ve adli işlem başlatılır*". Burada, dernekler hukukuna göre adliye mahkemelerine ait

22 Genel Kurul delegelerinin %10 oranındaki kısmının genel müdürlüğe tahsis edilmesi anlamsızdır. Bunun yerine, genel müdürlük tek delege ile temsil edilip, onun oyunun toplam genel kurul delegelerinin %10 unun oyuna denk sayılacağı da düzenlenebilirdi. Böylesi bir düzenlemenin anti-demokratik olacağı eleştirisi de anlamsız olacaktır. Çünkü, Genel Müdürlüğü temsilen bürokratik bir hiyerarşi içerisinde genel kurulda oy kullanacak kişilerin demokratik meşruiyeti sağlayabilecekleri de aynı şekilde tartışılır.

23 Bağımsız spor federasyonlarının çalışma usul ve esasları hakkında yönetmelik, m.8/(2). Burada, 'adan' ı'ya kadar düzenleme mevcuttur.

24 Kanunda, spor federasyonları için iki tür genel kurul düzenlenmiştir. Bunlardan birisi, seçimle işbaşına gelen federasyon organlarının seçilmesi için yapılan genel kurul (*seçimli genel kurul*) toplantısıdır. Bir de, kanunun ek-9. Maddesinin değişik üçüncü fıkrasının "c" şıkında düzenlenen "*mali genel kurul*" dur.

olan bir yetki tahkim kuruluna verilmektedir. Acaba tahkim kuruluna tanınan bu yetkisi, anayasal çerçevede kalan bir yetki midir?

Bilindiği üzere anayasanın 59. Maddesinde; *“Spor federasyonlarının spor faaliyetlerinin yönetimine ve disiplinine ilişkin kararlarına karşı ancak zorunlu tahkim yoluna başvurulabilir. Tahkim kurulu kararları kesin olup bu kararlara karşı hiçbir yargı merciine başvurulamaz”*. Burada yapılan düzenleme, spor faaliyetlerinin yönetimi ve disiplinine ait bir konuya ilişkin değildir. Tamamen federasyon statüsüne göre gerçekleşen bir hukuksal durumdur. *“Federasyonun bizatihi kendisi de spor faaliyetine ilişkindir, bu sebeple spor federasyonlarına ilişkin her türlü dava tahkime tabidir”* şeklinde bir yorum da yapılamaz; çünkü, sporda zorunlu tahkim yolu, dünyada da Türkiye’de de olağan yargı yollarının bir istinasıdır. İstisna hükümlerinin dar yorumlanması hukukun genel bir ilkesi olduğuna göre, doğrudan spor faaliyetine ilişkin olmayan herhangi bir uyuşmazlığın tahkim kurulunun görevine sokulması hukuka uygun olmayacak, anayasal temele dayanmayacaktır. Kaldı ki, tahkim kurulu, aşağıda inceleyeceğimiz üzere, ek-9. Maddenin değişik 8. Maddesinde belirlenmiş yasal sınırlar içerisinde kalan uyuşmazlık konularında, ama burada sayılan hususların da doğrudan spor faaliyetlerinin yönetimine ve disiplinine ilişkin işlerden olması halinde yetkili olacaktır. Örneğin, iki kulüp arasında çıkacak olan alacak davasına tahkim kurulu bakamayacağı gibi, herhangi bir spor federasyonunun genel kurul üyesinin genel kurulun icra ediliş şekline yönelik olarak açacağı iptal davaları da tahkim heyetinin görevinde olmayacaktır. Bunlar gibi, zamanında genel kurul yapılmasında gecikilmesi nedeniyle eğer görev bir kayyım heyetine tevdi edilecekse, bunun da kararının genel mahkemelerce verilmesi gerekir. Özetle, bahse konu düzenleme, sporda zorunlu tahkime ilişkin anayasal sınırları aştığı için, anayasal dayanaktan yoksundur ve bu nedenle de anayasanın en azından 36. Maddesine aykırıdır.

Olağanüstü genel kurul yapılmasına ilişkin olarak kanunda dört ayrı durum sayılmış olup, bunlardan biri de (*hatta birincisi*)“Sportif

Değerlendirme ve Geliştirme Kurulu²⁵ raporlarında yeterli düzeyde görülmeyen veya yapılan denetim sonucu görev başında kalmasında sakınca görülen federasyon başkanı ve yönetim kurulu üyeleri hakkında karar almak üzere Bakanın istemi üzerine” de federasyon genel kurulunun olağanüstü toplanabilecek olmasıdır²⁶. Bu kurul, üyelerinin tamamını Bakan’ın belirlediği yedi üyeden²⁷ oluşmaktadır.

III-SPORDA ZORUNLU TAHKİMİN GEREKÇELERİ VE ANAYASAL SERÜVEN

1-Spor Yargısını Doğuran Nedenler

Spor faaliyetleri genellikle haftalık, sezonluk ve nihayet yıllık periyotlarda yürütülür. O halde, spor uyumsuzluklarının mümkün olduğunca hızlı şekilde sonuca bağlanması bir zorunluluktur. Olağan devlet yargısı ise, ne kadar hızlı işlese de doğası icabı sportif faaliyete ilişkin periyotların en uzun olan yıllık süreyi genellikle aşar. Bazen bu süre, birkaç yılı alabilir. Örneğin: ilk derece mahkemesinin kararı, temyiz incelemesinde bozulduğunda, yeniden yapılan yargılama sonunda bir de ilk derece mahkemesi ısrar kararı verecek olursa, konu temyiz merciinin bir üst kurulunda inceleneceği için, süreç daha da uzayabilir. Türkiye’de, günümüzde artık sadece anılarda kalsa da, dededen toruna intikal eden dava sayısı hiç de az olmamıştır²⁸.

25 Bu kurulun çalışma düzeni “*Sportif Değerlendirme ve Geliştirme Kurulu Yönetmeliği*”nde düzenlenmektedir (13.07.2012 tarih ve 28352 sayılı RG).

26 Diğer sebepler şunlardır: 2) Federasyon yönetim kurulunun kararı, 3) Son yapılan genel kurul toplantısında delege olanların en az yüzde 40’ının noter kanalı ile yazılı müracaatı, 4) Federasyon başkanının istifası, başkan olma şartlarından herhangi birisini kaybetmesi veya ölümü hali.

27 Kurulda bir başkan, bir başkan yardımcısı, bir raportör ve dört üye görev yapacaktır. Üyeler, spor alanında bilimsel çalışmalar yapmış veya sporda idareci, teknik adam ve benzeri görevlerde veya kamu kurum ve kuruluşları ile özel sektörde üst düzey görevlerde bulunmuş kişiler arasından iki yıl için görevlendirilecektir.

28 Öğretim üyeliğine başladığım ilk yıllarda (1998-1999 yılları), Şavşat Asliye Hukuk Mahkemesinin şahsım adına bilirkişilik yapmam için gönderdiği iki davadan birinin esas numarası benim doğum yılımla (1959) aynı idi; diğeri de ondan bir-iki yıl sonrasına aitti. Davacısı kamu olan bu davalardan birinde arazisine el konulmak

Günümüzde davaların makul süreyi aşması Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi çerçevesinde “*adil yargılanma hakkının*” ihlali sayılmaktadır. Ama burada geçen makul sürenin bile, davanın karmaşıklığı ve türü de dikkate alınmakla beraber, nihayet beş yıl gibi bir süreyi kapsayabileceği kabul edilmektedir ki, spor uyuşmazlıkları için bu süre, çözümü anlamsız kılacak kadar uzundur.

Spor faaliyetlerinde genel devlet yargısı dışına çıkılma zorunluluğunun bir diğer gerekçesi, spor faaliyetlerine ilişkin uyuşmazlıkların sadece hızlı çözülmek zorunda olması değil, aynı zamanda uzmanlık gerektirmesi ve idare hukuksal açıdan disiplinler arası nitelikte olmalarıdır. Mahkemeler, Bilirkişi incelemesi yaptırmaksızın hiçbir davada kendiliklerinden karar veremeyeceklerdir. Bu da, hem Bilirkişilerin yargılama sürecindeki vazgeçilmez konumunu tartışmalı hale getirecek, hem de yargılama süreci bu nedenle de ayrıca uzamış olacaktır²⁹.

Yargılamada süre sorununu aşmanın tek yolu olarak, hızlı bir usul süreci ile işleyecek zorunlu tahkim yargısı görülmüştür. Çok özetle, sporda zorunlu tahkim usulünün dünyaya yayılması süreci şöyle

istenilen köy muhtarının savunması ilginçti: “*Birinci dünya savaşından sonra Türkiye ile Rusya arasında başgösteren Evliye-i Selase (Üç Vilayetler) uyuşmazlığında Türkiye’den yana tavır koyduklarını, ama şimdi idarenin kendi yaylalarına el koymak istemesinin düşündürücü olduğunu*” bildiren bu savunmada, büyük bir sitem ve düş kırıklığı yer almaktaydı. Benimle yaşıt olan bu davalar, bana meşhur ve merhum şair Abdurrahim Karakoç’un “*Hakim Bey*” isimli dokuz dörtlükten oluşan müthiş şiirini hatırlatmıştı. İşin özünü ifade eden ilk dörtlük şöyleydi: “*Gene tehir etme üç ay öteye, Bu dava dedemden kaldı hâkim beğ. Otuz yıl da babam düştü ardına, Siz sağ olun, o da öldü hâkim beğ*”.

- 29 FIFA’ (The Federation of International Football Association) nın 2005 yılında “Oyuncu Statüsü ve Disiplin Konuları” hakkında yayımladığı kitapta, FIFA tahkim yargılamasının yararlarının yedi başlık altında sıralandığı ifade edilmektedir: (1)Hızlı ve esnek karar verilebilmesi: üye devlet yargı organlarının birkaç yılda çözümleyebileceği doping ya da oyun kurallarından kaynaklanan bir uyuşmazlığın, birkaç gün içinde çözümlenebilmesi. (2)Daha ucuza gelmesi (3) Kararların kapalı kapılar ardında -kamu oyu baskısından uzak şekilde- alınabilmesi, (4) Tahkim kurulu üyelerinin uyuşmazlıklar konusunda uzman kişilerden oluşması (5) Uyuşmazlıkların çözümünde tüm dünyada kabul gören usul kurallarının uygulanması (6) Başvuran herkese aynı uygulamanın yapılması sayesinde adil ve tam yargılama sağlanması, FIFA tahkiminde alınan kararların bağımsız bir yargı organı olan “*Court of Arbitration For Sport*”(CAS) tarafından incelenmesi (7) Uygulanmayan kararlara disiplin metotları sayesinde uygulanma yeteneği kazandırılması. BERK, Kahraman;”Türkiye Futbol Federasyonunca Çözömlenen Uyuşmazlıkların Niteliği Bakımından Değerlendirilmesi”, MHB, Yıl 25-26, 2005-2006, s.75-76.

olmuştur: Dünya Olimpiyat Komitesi ve Dünya Spor Federasyonları gibi uluslararası spor çevrelerinde başlayan tahkim yargısı uygulaması, zamanla bu uluslararası spor otoriteleri tarafından ülkelerin uluslararası spor faaliyetlerine katılabilmenin ön şartı olarak da kabul edilince, yaygınlaşarak spor uyuşmazlıklarının temel çözüm usulü haline geldi³⁰.

Türkiye'ye gelince: Türk Hukuk Sistemi içerisinde spor faaliyetleri dolayısıyla verilen kararlar, kamusal yetki kullanımı olarak değerlendirilmiş ve bu nedenle de kural olarak idari yargının görev alanı içerisinde görülmüştür. Gerçekten de yetmişli yıllarda televizyon haberlerinde, özellikle basketbol maçlarında son atılan basketin Danıştay tarafından geçersiz sayılması ile maçın galibinin değiştiği, lig sıralamasının yeniden belirlendiğine ilişkin haberleri sıkça duymak mümkün olurdu. Bu ise, bütün bir sezonun ve bazen de gelecek yılın programlarını alt-üst eden, sportif etkinliklerin istikrar ve devamlılığını ciddi şekilde sarsan etkiler meydana getirmekteydi.

Benzeri sorunlar dünyanın diğer yörelerinde de yaşandıkça, spor uyuşmazlıklarında olağan devlet yargısının dışına çıkma eğilimi ortaya çıktı ve bir süre sonra sporda zorunlu tahkim yöntemi yaygın bir hal aldı. Zorunlu tahkim yargısı uluslararası spor müsabakaları açısından kesin bir gerekliliğe dönüşünce, Türkiye'de de sporda zorunlu tahkim usulü uygulamaya konulmuştur. Ancak uygulama, anayasal dayanak bulunmaması sorunu nedeniyle, mahkemelerce itiraz yoluyla müteaddit defalar anayasa mahkemesi önüne taşınmıştır. Anayasa Mahkemesince verilen iptal kararları nedeniyle de, nihayet 2011 yılında parlamento tarafından anayasa değişikliğine gidilerek³¹ sporda zorunlu tahkim uygulamasına anayasal dayanak da sağlanmıştır.

30 Örneğin, FİFA Statüsünde (59. Maddesinde) ulusal federasyonlara, kulüplere ve kulüp üyelerine, FİFA ile diğer federasyonlar, kulüpler ve kulüp üyeleri arasında çıkacak uyuşmazlıklarını devlet mahkemelerine götürmemeleri tavsiye edilmektedir. Burada, her ne kadar "tavsiye" terimi kullanılsa da, aslında bunun bir zorunluluk içerdiği açıktır. Aksi halde, FİFA'nın organize ettiği spor etkinliklerine katılmak mümkün olamayacaktır. BERK, agm, s.76.

31 Sporda zorunlu tahkime anayasal dayanak sağlayacak olan anayasanın 59. Maddesine ilişkin değişiklik teklifinin, parti grupları arası bir mutabakatla "tüm grupların ortak teklifi" olarak TBMM başkanlığına sunulmuştur. Teklif üst yazısında (03.03.2011

2- Sporda Zorunlu Tahkim Yargısının Anayasal Serüveni

Anayasanın “Sosyal ve Ekonomik Haklar ve Ödevler” (md. 45 ila 65) bölümünde Sporun Geliştirilmesi başlıklı 59. Maddesi, “*her yaş-taki Türk vatandaşlarının beden ve ruh sağlığını geliştirecek tedbirleri almayı, sporun kitlelere yayılmasını teşvik etmeyi ve başarılı sporcuları korumayı*” ötedenberi devlete bir ödev olarak vermektedir.

Anayasanın 59. Maddesindeki bu düzenlemede, 2011 yılında çok önemli bazı değişikliklere gidilmiş, maddeye eklemeler yapılmıştır³². Madde başlığı “Sporun Geliştirilmesi” iken “ve Tahkim” ibaresi de eklenerek madde başlığı “Sporun Geliştirilmesi ve Tahkim” şeklini almıştır.

Başlıktaki bu değişikliğe paralel olarak madde metnine de şu fıkra eklenmiştir: “*Spor federasyonlarının spor faaliyetlerinin yönetimine ve disiplinine ilişkin kararlarına karşı ancak zorunlu tahkim yoluna başvurulabilir. Tahkim kurulu kararları kesin olup bu kararlara karşı hiçbir yargı merciine başvurulamaz*”.

Görüldüğü üzere burada, bir kısım uyuşmazlıklar konusunda genel yargı sisteminin dışında “zorunlu tahkim” yolu öngörülmektedir. Bu düzenleme, aslında mevcut yargı yollarına ilave bir yargı düzenini de ifade etmektedir. Çünkü, iki taraf arasında ortaya çıkan bir uyuşmazlık nihai olarak çözen her mercii, yargısal bir karar vermektedir. Bu kararı veren mercii adının ne olduğu, hatta statüsünün nasıl belirlendiği yargısal mercii nitelemesi bakımından önemli değildir. Ama, uyuşmazlık çözecek olan bu mercii statüsü, yani bağımsız bir mercii olup olmadığı, herhangi bir hiyerarşiye tabi olup olmadığı, uyguladığı usullerin evrensel kurallarla uyumlu olup olmadığı, adil yargılanma hakkı ile ve hukuk devleti ilkesi ile doğrudan alakalıdır. Bu nedenle, salt bir kısım uyuşmazlıkların geleneksel yargı (*adli yargı, idari yargı gibi*) yollarının dışına çıkartılmış olması başlıbaşına bir sorun teşkil etmez. Sorun, oluşturulacak bu yeni yargı yolunun adil yargılanma hakkı ve hukuk devleti ilkeleriyle bağdaşır olup olmadığıdır.

tarihli yazı) yer alan imza sahiplerinden bazılarının isimleri: Kemal Anadol, Muharrem İnce, Oktay Vural, Mehmet Şandır, Bengi Yıldız; Suat Kılıç, Ayşenur Bahçekapılı.

32 17/3/2011 tarihli ve 6214 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikler.

İşte bu tartışmalar, Türk Spor Yargı Hukuku bakımından geçtiğimiz yıllarda yoğun şekilde yaşandı³³. Spor hukukumuzun temel metinlerinden olan Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'nün Teşkilat ve Görevleri Hakkında 3289 sayılı kanunun sporda tahkimi düzenleyen ek-9. Maddesi hükümlerinin anayasaya aykırılığı iddialarıyla Anayasa mahkemesi önüne götürülmesiyle somutlaşmıştır. Türkiye Futbol Federasyonu Kanununun (5984 sayılı kanun) tahkimi düzenleyen 6. Maddesi de, benzer gerekçelerle Anayasa mahkemesi önüne taşınmıştır. Her iki kanuna ilişkin Tartışmaları aşağıda kısaca göreceğiz. Ama bu tartışmalar sonunda, Parlamento tarafından yukarıda belirttiğimiz Anayasa değişikliği yapılarak, sporda zorunlu tahkime Anayasal dayanak sağlanmış, böylece, adli ve idari yargı kollarının yanında bir de spor yargısı kurum ve kurallarıyla varlık kazanmış, Türk Spor yargısı da uluslararası spor yargısına anayasal temeli de bulunan hukuksal bir zeminde eklemlenmiştir.

Sporda zorunlu tahkim yolu, Spor federasyonlarının spor faaliyetlerinin yönetimine ve disiplinine ilişkin kararlarına karşı yapılacak başvurularla sınırlıdır. Doğrudan bu konulara girmeyen hiçbir uyuşmazlık, zorunlu tahkim başvurusunun konusunu teşkil edemez. Örneğin, spor kulüplerinin ya da spor federasyonlarının Dernekler hukukundan kaynaklanan statüsüne ilişkin uyuşmazlıklar, söz gelimi bir kulübün genel kurul iptali davası, ancak adliye mahkemelerinde görülebilir. Bu tür bir davanın "*dolaylı da olsa sporun yönetimiyle alakalı olduğundan*" bahisle zorunlu tahkim yoluna taşınması mümkün değildir. Böylesi bir başvurunun tahkim kurulu tarafından esasa girilmeksizin görev yönünden reddedilmesi gerekir.

Anayasa'da [md.59/III(son cümle)], "*tahkim kurulu kararları kesin olup bu kararlara karşı hiçbir yargı merciine başvurulamaz*"

33 Sporda zorunlu tahkim uygulaması son yıllarda akademik dünyanın da dikkatini çekmiştir. Bu konudaki bazı Türkçe çalışmalar şöylece sıralanabilir: Küçükgüngör, Erkan; "Spor Hukuku Uyuşmazlıklarında Milletlerarası Tahkim", AÜHFD, S2, C.53, 2004, s.1-32; Bozkurt, Murat Nart; "Spor Hukuku Uyuşmazlıklarının Çözümünde Milletlerarası Spor Tahkim Mahkemesi", ABD, S.2,2004, s.165-190; Berk, Kahraman; "Türkiye Futbol Federasyonunca Çözümlenen Uyuşmazlıkların Niteliği Bakımında Değerlendirilmesi", MHB, Y.25-26, 2005-2006;

denilmektedir. Böylece, tahkim kurulu kararlarının sadece idari yönden değil hukuksal yönden de kesin olduğu (*aslında bu kararların yargısal karar niteliğinde bulunduğu*), bu kararlar aleyhine başka hiçbir yargı merciine başvurulamayacağı anayasal düzeyde hükme bağlanmaktadır.

Daha önce kanunla yapılan bu yöndeki düzenlemeler, Anayasa mahkemesince Anayasaya aykırı bulunarak iptal edilmiştir.

A- Spor Genel Müdürlüğü Yasasındaki Tahkim Düzenlemesine İlişkin İptal Kararı

Buna ilişkin en önemli düzenlemelerden biri, 3289 sayılı Spor Genel Müdürlüğü yasasına eklenen ek-9. Madde ile 2004 yılında yapılmıştı. Bu düzenlemede yer alan kurallara dayalı olarak, sporda zorunlu tahkim yolu uygulanmakta iken, "*Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü, Özerk Spor Federasyonları Çerçeve Statüsü*" ile "*bir basketbol oyuncusunun transferi*" konusundaki Başbakanlık Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü "*Tahkim Kurulu kararının*" iptali istemiyle açılan davalarda, ek-9. Madde kuralların Anayasa'ya aykırı olduğu iddiası Danıştay Onuncu Dairesince ciddi bulundu ve konu böylece "*itiraz*" yoluyla Anayasa mahkemesinin önüne geldi.

Anayasa aykırılığı öne sürülen bahse konu madde(*ek-9. madde*) aynen şöyle idi:

"Ek Madde 9–(*Ek:4/3/2004-5105/2 md.*)

Federasyonlara, talepte bulunmaları durumunda Merkez Danışma Kurulunun uygun görüşü, Genel Müdürlüğün bağlı olduğu Bakanın teklifi ve Başbakanın onayı ile idarî ve malî özerklik verilebilir. Federasyonun kuruluşuna ilişkin kararın, Resmî Gazetede yayımlanması ile tüzel kişilik kazanılır.

Özerk olan federasyonlar; organları genel kurulu tarafından seçimle göreve gelen, her türlü kararlarını kendi organları içerisinde alan, bütçesi genel kurul tarafından onaylanan ve ibra edilen federasyonlardır.

Özerklikte aşağıdaki kriterler göz önünde bulundurulur:

a) Faal sporcu sayısı,
b) Faal kulüp sayısı,
c) Spor dalının ülkemiz veya dünyadaki yaygınlığı ve gelişme potansiyeli,

d) Gelirlerinin giderlerini karşılayabilme yeterliliği,

e) Spor dalının olimpiik olup olmadığı,

f) Federasyon veya bağıli kulüplerin tesis durumu,

Özerkliği onanan federasyon, hazırlayacağı ana statü ve buna bağıli talimatlara göre genel kurulunu ve yetkilendireceğı diğeri organlarının oluşumunu, görev ve yetkilerini belirler. Özerk federasyonlar, uluslararası federasyonların öngördüğü kurulları oluşturmak zorundadır.

Özerk federasyonların; genel kurullarının toplanması ve çalışmalarına ilişkin usul ve esaslar ile kimlerin oy kullanabileceğı ve Tahkim Kurulu ile ilişkileri Genel Müdürlükçe düzenlenecek çerçeve statü ile belirlenir. Özerk federasyonlarca hazırlanacak ana statü, çerçeve statüye aykırı olamaz.

Özerk federasyonların ceza veya disiplin kurullarınca verilen kararlara karşı Genel Müdürlük bünyesinde oluşturulacak Tahkim Kuruluna itiraz edilebilir.

Tahkim Kurulu yedi asıl ve yedi yedek üyeden teşekkül eder. Üyelerin beşinin hukukçu, ikisinin ise spor alanında bilimsel çalışmalar yapmış veya sporda idareci, teknik adam ve benzeri görevlerde bulunmuş kariyer sahibi kişi olmaları şarttır. Üyeler Genel Müdü-rün teklifi ve Genel Müdürlüğün bağıli olduğı Bakanın onayı ile altı yıl için görevlendirilirler. Üyeler kendi aralarından bir başkan seçerler. Tahkim Kurulu tarafından verilen kararlar kesindir. Tahkim Kurulunun görev, yetki ve sorumlulukları ile çalışma usul ve esasları yönetmelikle belirlenir.

Tahkim Kurulu, federasyon ile kulüpler; federasyon ile hakem-ler; federasyon ile teknik direktör ve antrenörler; kulüpler ile teknik direktör ve antrenörler; kulüpler ile oyuncular; kulüpler ile kulüpler arasında çıkacak ihtilaflar hakkında yönetim kurulunca verilecek

kararlar ile disiplin veya ceza kurulu kararlarını, ilgililerin itirazı üzerine inceleyerek kesin karara bağlar.

Özerk federasyonların gelirleri; katılım payı, tescil, vize, transfer, itiraz, ceza, yayın, sponsorluk, reklam, yardım, bağış ve benzeri gelirler ile federasyon bütçesinin öz gelirlerinin %15'ini geçmemek üzere Genel Müdürlük bütçesinden ayrılacak paydan oluşur.

Özerk federasyonların gelirleri ana statüsünde belirlenen usul ve esaslar dahilinde harcanır. Genel Müdürlük bütçesinden özerk federasyonlara, ilgili branşın alt yapısına ve eğitime ilişkin projelerinin desteklenmesi amacıyla gerektiğinde kaynak tahsis edilebilir. Özerk federasyonların tüm gelirleri her türlü vergi, resim ve harçtan muaftır.

Genel Müdürlük, özerk federasyonların talebi durumunda, kendisine ait spor tesislerinin işletilmesini, menkul ve gayrimenkullerini bedelsiz olarak kırkdokuz yıla kadar federasyonun faaliyetleri için tahsis edebilir. Söz konusu spor tesisleri ile menkul ve gayrimenkullerin tahsis amacı dışında kullanılması halinde, tahsis işlemi Genel Müdürlükçe iptal edilir.

Özerk federasyonların her türlü faaliyet ve işlemleri Genel Müdürlüğün bağlı olduğu Bakanlığın denetimine tâbidir. Bu denetim sonucunda görevi başında kalmasında sakınca görülen federasyon başkanı veya yönetim kurulu üyeleri hakkında karar almak üzere, Genel Müdürlüğün bağlı olduğu Bakan, genel kurulu olağanüstü toplantıya çağırır."

Anayasa Mahkemesi, bu düzenlemenin "*beşinci fıkrasının birinci cümlesi*" ile, yedinci fıkrasının beş ve altıncı cümlelerini, ayrıca sekizinci fıkrada yer alan "...*kesin...*" ibaresini anayasaya aykırı bularak iptaline karar vermiş, beşinci fıkranın birinci cümlesinin iptali nedeniyle uygulama imkanı kalmayan beşinci fıkranın son cümlesini de iptal etmiştir. İptal edilen düzenlemeler ve gerekçelerine kısaca bakalım:

Ek-9. Maddenin; birinci cümlesi iptal edilen ve bu iptal sebebiyle ikinci cümlesi de "*uygulama imkanı kalmaması*" sebebiyle iptal edilen beşinci fıkrası şöyledir:

Özerk federasyonların; genel kurullarının toplanması ve çalışmalarına ilişkin usul ve esaslar ile kimlerin oy kullanabileceği ve Tahkim Kurulu ile ilişkileri Genel Müdürlükçe düzenlenecek çerçeve statü ile belirlenir. Özerk federasyonlarca hazırlanacak ana statü, çerçeve statüye aykırı olamaz

Mahkeme, maddenin tamamı dikkate alındığında, özerk futbol federasyonlarının bir hizmet yönünden yerinden yönetim kurulu olarak düzenlendiğini, Anayasanın 123. Maddesine göre yerinden yönetim kuruluşlarının ancak kanunla düzenlenebileceğini, bu derece özerk ve geniş yetkiler verilen bir kuruluşun idare tarafından düzenlenecek bir çerçeve statüye dayanmasının anılan anayasa maddesine aykırı olacağını belirterek, iptaline karar vermiştir. Mahkemeye göre;” Maddede özerk federasyonların kuruluşları, denetimleri, mali yapıları, ve kararlarına karşı merkezi idare içerisinde oluşturulan Tahkim Kurulu’na başvurulabilmesi gibi hususlar göz önünde bulundurulduğunda, bunların hizmet yerinden yönetim kuruluşları oldukları sonucuna varılmaktadır. Özerk federasyonların hizmet yerinden yönetim ilkesine göre kurulmaları nedeniyle Anayasa’nın 123. maddesi uyarınca kanunla düzenlenmesi gerekmektedir”³⁴.

Mahkeme, iptal için 123. Maddeye aykırılık tespitini yeterli görmüş, ayrıca bir de, yasama yetkisinin TBMM ye ait olduğunu ve devredilmezliğini düzenleyen Anayasanın 7. Maddesi açısından inceleme yapmaya gerek görmemiştir. Oysa, mahkemenin bu iptal

34 “...Anayasa’nın 58. ve 59. maddelerinin somutlaştırılması çerçevesinde bir hizmet yönünden yerinden yönetim kuruluşu olarak teşkilatlandırılan Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü’nün murakabesine tâbi “özerk federasyonlar”ın ifa ettikleri hizmetin “Devletin genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü olduğu” bir kamu hizmeti şeklinde nitelendirilebilmesi mümkün olmadığı gibi; bu federasyonlarda görevlendirilen kişileri Anayasa’nın 128. maddesi kapsamında memur veya diğer kamu görevlisi olarak kabul etmeye de imkân yoktur. Dolayısıyla, özerk federasyonların 3289 sayılı Kanun çerçevesindeki statüleri göz önüne alındığında; yapıları, idareyle ilişkileri ve yerine getirdikleri görevlerin niteliği, bunların bir kamu kurumu olarak kabulüne ve ifa ettikleri hizmeti kamu hizmeti saymaya imkân tanımamaktadır. Bu durumda, itiraz konusu Ek 9. maddesinin beşinci fıkrasının 1. tümcesinin Anayasa’nın 7., 123. ve 128. maddelerine aykırılığı söz konusu değildir ve özerk federasyonların işlevlerinin Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü’nce düzenlenecek “Çerçeve statü” ile belirlenmesinde Anayasal bir sorun bulunmamaktadır”

kararı sonucu itibarıyla Anayasaya aykırılık bakımından doğru olsa da, gerekçesi bakımından doyurucu olmaktan uzaktır. Çünkü, mahkemenin iptal kararını dayandırdığı anayasanın 123. Maddesi, kamu tüzel kişiliğinin ya yasa ile, ya da yasanın açıkça izin vermesi halinde idari bir işlemle kurulabileceğini düzenlemektedir. İptale konu düzenlemede de, yasa, aslında açıkça bir kamu tüzel kişiliğinin idari bir işlemle oluşturulmasına izin vermektedir. Bu bakımdan, getirilen düzenleme tek başına ele alındığında, aslında Anayasanın 123. Maddesine uygundur. Ama yasama organı, bu yetkiyi verirken, sınırlarını da belirtmek durumundadır. Nitekim, Kanun Hükmünde Kararnamelere ilişkin yetki kanunları dolayısıyla, yasama yetkisinin yeterince sınırları belirtilmeden hükümete yetki verilmesi halinde, bunun yasama yetkisinin devredilmezliği ilkesine aykırılık teşkil edeceği, bu tür yetki kanunlarının iptal edilmesi gerektiği yolunda ya da başkaca idareye düzenleme yetkisi tanıyan yasal düzenlemeler vesilesiyle de geniş bir anayasa yargısı müktesebatı oluşmuş durumdadır. Somut düzenleme de, tipik bir yasama yetkisinin devredilmezliği ilkesine aykırılık durumu vardır. Bu nedenle Anayasa Mahkemesinin, iptal kararı verirken Anayasanın 123. ve 7. Maddelerine birlikte dayanması gerekirdi.

Maddenin, Anayasaya aykırı bulunan yedinci fıkrası(*bu fıkranın beşinci ve altıncı cümleleri anayasaya aykırı bulunmuştur*) tahkim kurulunu düzenlemektedir:

"Tahkim Kurulu yedi asıl ve yedi yedek üyeden teşekkül eder. Üyelerin beşinin hukukçu, ikisinin ise spor alanında bilimsel çalışmalar yapmış veya sporda idareci, teknik adam ve benzeri görevlerde bulunmuş kariyer sahibi kişi olmaları şarttır. Üyeler Genel Müdüriün teklifi ve Genel Müdürlüğün bağlı olduğu Bakanın onayı ile altı yıl için görevlendirilirler. Üyeler kendi aralarından bir başkan seçerler. Tahkim Kurulu tarafından verilen kararlar kesindir. Tahkim Kurulunun görev, yetki ve sorumlulukları ile çalışma usul ve esasları yönetmelikle belirlenir".

İptal edilen bu iki cümlede, tahkim kurulu kararlarının kesin olduğu, bu kurulun görev, yetki ve sorumlulukları ile çalışma usul

ve esaslarının yönetmelikle düzenleneceği belirtilmektedir. Tahkim kurulu kararlarının kesin olması, idari bir kurul olarak teşekkül eden bu organın kararlarına karşı yargı yoluna başvurulamayacağı anlamına gelmektedir. Bu nedenle, idarenin her türlü işlem ve eylemine karşı yargı yolu açıktır diyen anayasanın 125. Maddesi ile çelişir; ayrıca, hak arama özgürlüğünü kısıtlaması nedeniyle anayasanın 36. Maddesi ile de bağdaşmaz. Nitekim mahkeme, iptal gerekçesinde;” İptali istenen tümceyle idari bir merci olan tahkim kurulu tarafından verilen kararlara karşı yargı yolu kapatılmış ve bu kurul tarafından verilen kararların kesin olduğu belirtilmiştir. Yasakoyucu, taraflara görevli ve yetkili mahkemeye başvurmadan önce aralarındaki uyuşmazlığı kısa sürede çözmek üzere idari bir kurula başvurma yükümlülüğünü getirebilir ise de, bu kurulun kararlarının kesin olması Anayasa’nın 36. maddesinde belirtilen hak arama özgürlüğüne ve 125. maddesinde belirtilen idarenin her türlü eylem ve işlemlerinin yargı denetimine tabi olduğu ilkesine aykırı görülmüştür” demek suretiyle bu hususları vurgulamıştır.

Kesin kararlar alma yetkisi verilen bu kurulun, görev ve yetkilerinin sınırları dahi çizilmeden doğrudan yönetmelikle düzenlenmesi ise, anayasanın 123. ve 125. Maddelerine, ayrıca yasama yetkisinin devredilmesini yasaklayan (*yasama yetkisinin devredilmezliği ilkesine ilişkin*) 7. Maddesine ve yargı yetkisinin bağımsız mahkemelere ait olduğuna ilişkin 9. Maddesine açıkça aykırıdır. Bu kurulun çalışma usulü de yönetmeliğe bırakılmaktadır ki, çok önemli kararlar vermekle yetkilendirilen bu kurulun çalışmalarında uyacağı usul kurallarının yönetmeliğe bırakılması da aynı şekilde hukuk güvenliği ile bağdaşmaz; anayasanın 123. Maddesine aykırılık teşkil eder. Gerçi, maddenin devamında, yani sekizinci fıkra da tahkim kurulunun karara bağlayacağı uyuşmazlıklar sayılmaktadır. Bu bakımdan, yedinci fıkra da tahkim kurulunun görev ve yetki alanına ilişkin var olan boşluk, çok ana hatlarla da olsa somutlaşmaktadır. Sekizinci fıkradaki bu düzenlemeye göre;

“Tahkim Kurulu, federasyon ile kulüpler; federasyon ile hakemler; federasyon ile teknik direktör ve antrenörler; kulüpler ile teknik direktör ve antrenörler; kulüpler ile oyuncular; kulüpler ile kulüpler arasında çıkacak ihtilaflar hakkında yönetim kurulunca verilecek kararlar ile disiplin veya ceza kurulu kararlarını, ilgililerin itirazı üzerine inceleyerek kesin karara bağlar”.

Bu düzenlemede yer alan “kesin” ibaresi, aslında idari bir organ olan tahkim kurulunun verdiği idari kararın kesinliği olarak anlaşılrsa, anayasal bir sorun teşkil etmeyebilecekti. Ama uygulamada bu hususun yargı yoluna başvurulmasını engelleyen bir “*hukuksal kesinlik*” olarak anlaşılması ve bu bakımdan idari yargı yerlerinin görevine itiraz edilmesi, sorunu anayasaya aykırılık boyutuna taşımış olmaktadır ve bir idari kurul olan bu organın kararlarına karşı yargı yolunun kapatılması,” idarenin her türlü eylem ve işlemine karşı yargı yolu açıktır” diyen Anayasanın 125. Maddesi ile bağdaşmamaktadır. Nitekim, Anayasa mahkemesi, anılan gerekçelerle bu düzenlemeleri iptal etmiştir³⁵.

Bu iptal kararının, kararın Resmi Gazetede yayımlanmasından itibaren bir yıl sonra yürürlüğe gireceği de kararlaştırılmıştır. Bu karar yürürlüğe girmeden sadece iki gün önce, 17.03.2011 tarihinde Anayasa değişikliği yapılarak, “*Spor federasyonlarının spor faaliyetlerinin yönetimine ve disiplinine ilişkin kararlarına karşı ancak zorunlu tahkim yoluna başvurulabilir. Tahkim kurulu kararları kesin olup bu kararlara karşı hiçbir yargı merciine başvurulamaz*” düzenlemesi Anayasa’nın 59. Maddesine eklenmiştir. Kararın yürürlüğe girdiği aynı tarihte ise, 29.03.2011 tarih ve 6215 sayılı kanunun 11. Maddesi ile “*Tahkim Kurulunun Çalışma Usul ve Esasları*” başlıklı Ek Madde 9/A kanuna eklenerek, sporda tahkim sürecinde boşluk oluşması önlenmek istenmiştir.

35 Anayasa mahkemesinin 02.07.2009 tarih ve 2006/118 esas, 2009/107 K sayılı Kararı. Bu karar, 19.03.2010 tarihli Resmi gazetede yayımlanmıştır. Karada, iptal hükmünün kararın yayımlanmasından bir yıl sonra yürürlüğe girmesi de karr bağlandığından, iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarih 19.03.2011 dir.

B- Türkiye Futbol Federasyonu Kanundaki Tahkim Düzenlemesine İlişkin İptal Kararı

Öte yandan, 5984 sayılı Türkiye Futbol Federasyon Kurulu ve Görevleri Hakkında Kanun'un³⁶ "*Tahkim Kurulu*" başlıklı 6. Maddesinin de Anayasaya aykırı olduğu yine itiraz yoluyla Anayasa mahkemesi nezdinde dava edilerek, iptali istenmiştir. Olay şöyle gelişmiştir: Ankaraspor Kulübünün Tahkim Kurulu Kararıyla küme düşürülmesi üzerine, Ankara 4. Asliye Hukuk Mahkemesinde açılan iptal davasında, anılan 6. Maddenin Anayasaya aykırı olduğu öne sürülmüş³⁷, mahkemece bu iddia ciddi görülerek konu Anayasa Mahkemesine taşınmıştır.

İptali istenen madde metni şöyledir:

Tahkim Kurulu

MADDE 6 – (1) Tahkim Kurulu, bu Kanun uyarınca bağımsız ve tarafsız bir zorunlu tahkim mercii olup TFF'nin en üst hukuk kuruludur ve TFF Statüsü ve ilgili talimatlarda belirtilen nitelikteki uyuşmazlıklar ile ilgili nihai karar merciidir.

(2) Tahkim Kurulu, TFF Statüsü ve ilgili talimatlar uyarınca karar verme yetkisine sahip kurul ve organlar tarafından verilecek kararları nihai olarak inceleyerek münhasıran karara bağlar. Tahkim Kuruluna başvuru süresi TFF talimatlarının yayımından veya itiraz edilen kararın tebliğinden itibaren yedi gündür.

(3) Tahkim Kurulunun oluşumu, görev, yetki, hak ve sorumlulukları ile üyelerinin sahip olması gereken nitelikler TFF Statüsünde belirlenir. Tahkim Kurulunun işleyişi ve usul kuralları TFF tarafından çıkarılacak talimatta yer alır.

36 Kanunun kabul tarihi 05.05.2009 dur ve 16.05.2009 tarihli Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

37 İtiraz başvurusunda, 5894 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kurulu ve Görevleri Hakkında Kanun'un 6. maddesinin (1), (2), (3) ve (4) numaralı fıkralarının, Anayasa'nın 7., 9., 10., 36., 38., 125. ve 138. maddelerine aykırı olduğu öne sürülmüştür.

(4) Tahkim Kurulu kendisine yapılan başvuruları kesin ve nihai olarak karara bağlar ve bu kararlar aleyhine yargı yoluna başvurulamaz.

(5) Tahkim Kurulu üyeleri de bu Kanunun 5 inci maddesinin altıncı fıkrası hükümlerine tabidir.

Mahkeme, ilk üç fıkranın uyuşmazlıkta uygulanacak kural olmadığından, bu fıkralara ilişkin başvuruyu incelemeksizin reddetmiş, dördüncü fıkra da yer alan "...ve bu kararlar aleyhine yargı yoluna başvurulamaz"³⁸ düzenlemesini ise, Anayasanın "Yargı Yolu" başlıklı 125. Maddesi ile, "Hak Arama hürriyeti" başlıklı 36. Maddesine aykırı bularak iptal etmiştir. Üstelik bu kez, iptal kararının yürürlüğe gireceği ayrı bir tarih de belirlenmemiştir³⁹. Bu durumda iptal kararları, mahkeme kararının Resmi Gazetede yayımlandığı tarihte yürürlüğe girecektir. Karar, 26.02.2011 tarihli Resmi Gazetede yayımlanmıştır. Ancak, bu karardan 7 gün önce, yani 19.02.2011 tarihinde 59. Maddeye ilişkin anayasal değişiklik yapılarak sporda zorunlu tahkim

38 Kararın, iptale ilişkin gerekçe kısmı şöyledir: "Başvuru kararında, itiraz konusu kuralın hak arama özgürlüğünü kısıtladığı, bu nedenle Anayasa'nın 9., 36. ve 125. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür. İtiraz konusu kuralda Tahkim Kurulu'nun kendisine yapılan başvuruları kesin ve nihai olarak karara bağlayacağı ve bu kararlar aleyhine yargı yoluna başvurulamayacağı belirtilmektedir".

.....
"İtiraz konusu kuralın ilk cümlesinde geçen "kesin" ibaresi, Tahkim Kurulunun incelediği konularda vermiş olduğu kararların biçimsel yönden kesin, uygulanabilir ve bağlayıcı nitelikte olduğunu ifade etmekte, "nihai" ibaresi ise Kurul'un TFF içerisinde başvurulacak en son merci olduğunu belirtmektedir. Buna göre, Tahkim Kurulu tarafından verilen kararların TFF içinde kesin ve nihai olması, savunma ve hak arama özgürlüklerini sınırlandırmayacağı gibi, yargı yoluna başvurulmasını da engellemez. Bu nedenle, kuralın bu bölümüne yönelik iptal isteminin reddi gerekir". "İtiraz konusu kuralın kalan bölümünde ise, tahkim kurulu tarafından verilen kararlara karşı yargı yoluna başvurulamayacağı belirtilerek, tarafların yargı mercileri önünde dava haklarını kullanmalarını engellenmektedir. Yasa koyucu, taraflara görevli ve yetkili mahkemeye başvurmadan önce aralarındaki uyuşmazlığı kısa sürede çözmek üzere tahkim kuruluna başvurma yükümlülüğü getirebilir ise de, bu kurulun kesin ve nihai kararlarına karşı yargı yoluna başvurulamaması Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğü alanına yapılmış açık bir müdahale niteliğinde olup, hak arama özgürlüğü ile bağdaşmaz.

Açıklanan nedenlerle, kuralın "...ve bu kararlar aleyhine yargı yoluna başvurulamaz" bölümü Anayasa'nın 9. ve 36. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir". Kuralın, Anayasa'nın 125. maddesi ile ilgisiz görülmemiştir".

39 Anayasa Mahkemesi'nin 6/1/2011 tarihli ve E.: 2010/61 K.: 2011/7 sayılı Kararı

uygulanmasına ilişkin düzenlemelere anayasal dayanak oluşturulmuştur. Öyleyse, Anayasa mahkemesince verilen iptal kararının hukuksal durum üzerinde herhangi bir değişikliğe yol açmadığını söyleyebiliriz.

IV- SPORDA ZORUNLU TAHKİM YARGISININ YAPISI VE İŞLEYİŞİ

1. Hukuksal Çerçeve

Bilindiği üzere, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 59. Maddesinde, “*Spor federasyonlarının spor faaliyetlerinin yönetimine ve disiplinine ilişkin kararlarına karşı ancak zorunlu tahkim yoluna başvurulabilir. Tahkim kurulu kararları kesin olup bu kararlara karşı hiçbir yargı merciine başvurulamaz*” denilmektedir. Anayasa bu düzenlemesi ile, tahkim yolunun sporda zorunlu bir nitelik taşıdığını ve kararlarının kesin olduğunu belirtmiş, başkaca bir düzenleme yapmamıştır. Böylece, tahkim kurullarının kuruluşu ve işleyişinin düzenlenmesi yasama organına bırakılmış olmaktadır.

Aslında, bu düzenlemenin son cümlesinde yer alan “*Tahkim kurulu kararları kesin olup bu kararlara karşı hiçbir yargı merciine başvurulamaz*” ibaresinde, “*yargı yolu*” ifadesinin önüne “*başka*” ibaresi de konmalı ve cümle şöyle olmalı idi: “*Tahkim kurulu kararları kesin olup bu kararlara karşı başka hiçbir yargı merciine başvurulamaz*”. Bu suretle, adına tahkim yolu denilse de, gerçekte yapılan düzenlemenin nihai ve kesin kararlar veren özel bir yargı yolu olduğu da vurgulanmış olurdu. Ama muhtemelen, böyle bir ifadenin, bir Türk mahkemesinin kararına karşı bazı durumlarda Uluslararası Spor Federasyonları bünyesinde yer alan tahkim kurulları nezdinde itiraz edilebilmesinin yaratacağı teknik ve psikolojik sıkıntılar dikkate alınarak belirttiğimiz kelime oraya bilerek konulmamış da olabilir.

Adına mahkeme denilsin veya denilmesin, tahkim kurulları da nihai ve kesin kararlar verebildiğine, kararları aleyhine hiçbir başka

yargı merciine başvurulamadığına göre, bu kurullar da, hak arama hürriyetine ilişkin anayasanın 36. Maddesinde yer alan düzenlemedeki evrensel nitelikli hak ve güvenceleri sağlayabilecek bir yapıda olmalıdır. Öyleyse, tahkim kurullarının yapısı, Anayasanın 138 ve devamı maddelerinde düzenlenen yargı bağımsızlığı ve hakimlik teminatı esaslarına uygun olarak düzenlenmelidir.

Tahkim kurullarının görev alanına ilişkin Anayasal Çerçeve hakkında şunu da eklemek gerekir: Çizilen anayasal çerçeve, sporda zorunlu tahkim yargısının gerekçelerini aşacak yasal düzenlemelere imkan verecek şekilde geniş anlaşılmaya müsaittir. Burada yer alan *"Spor federasyonlarının spor faaliyetlerinin yönetimine ve disiplinine ilişkin kararlarına karşı ancak zorunlu tahkim yoluna başvurulabilir"* ifadesi, *"Spor federasyonlarının spor faaliyetlerinin yönetimine..."* kısmı bakımından sorunludur ve içerisinde geniş yorumlanma potansiyeli taşımaktadır. Çünkü, spor kulüplerinin kurulması, tescili, genel kurulları, aynı şekilde spor federasyonlarının işleyişi ve genel kurullarının icrasına ilişkin her türlü uyumsuzluk da genişletici yorumlarla zaman içerisinde spor faaliyetinin yönetimine ilişkin konular olarak nitelendirilmek suretiyle tahkim kurullarının görev alanına dahil edilebilirler. Oysa, sporda zorunlu tahkim yargısı, hem işin niteliğinden kaynaklanan, hem de bazı uluslararası zorunluluklardan da beslenen istisnai bir uygulamadır. Bu istisnai durumun dar yorumlanması, dolaylı da olsa spora ilişkin her türlü durumun bu yargı kolunun görevine dahil edilmemesi gerekir. Bu nedenle, sporda zorunlu tahkimin görev alanına ilişkin anayasal düzenlemede hiç olmazsa *"spor faaliyetlerinin yönetimine"* nitelemesinin önüne, konunun istisnailik niteliğini vurgulamak için *"doğrudan"* ya da *"salt"* gibi bir ibare eklenmesi daha doğru olurdu.

Hukukumuzda iki farklı kanunda tahkim kurulu düzenlemesi mevcuttur. Bunlardan biri, 3289 sayılı Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanundaki düzenleme, diğeri ise 5984 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanunda yer alan düzenlemedir.

Spor Genel Müdürlüğü Tahkimi, daha ayrıntılı bir yasal düzenlemeye sahiptir. Tahkim kurulunun yapısı ve statüsü kanunun (3289 sayılı kanun) ek-9. Maddesinde, tahkim kurulu önünde uygulanacak usul kurulları ise ek-9/A maddesinde düzenlenmektedir.

Türkiye Futbol Federasyonu (TFF) Kurulu ve Görevleri Hakkında Kanunda yer alan düzenleme ise, kanunun 6. Maddesinde yer almaktadır ve oldukça kısa sayılabilecek bir düzenlemedir.

Şimdi, bu iki tahkim kurulunun yapısına ve işleyişine daha yakından bakabiliriz.

2- Sporda Zorunlu Tahkim Kurulları

A. TFF Tahkim Kurulunun Yapısı ve İşleyişi

Türkiye Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu, kanunun (5984 sayılı kanun) 6. Maddesinde düzenlenmektedir. Beş fıkradan ibaret bu düzenlemede, oldukça sınırlı bir yasal çerçeve çizilmekte, asıl düzenleme TFF statüsüne ve talimatlarına bırakılmaktadır.

a-Kurulun Görev Alanı: Maddenin (kanunun 6. maddesinin) birinci fıkrasında, kurulun bağımsız ve tarafsız zorunlu tahkim mercii olduğu, kurulun görevine giren uyuşmazlıkların TFF statüsü ve ilgili talimatlarda belirtileceği, bu konularda kurulun nihai karar mercii olduğu belirtilmektedir. Adına tahkim kurulu dense de, nihai karar vermesi itibarıyla yargı mercii olarak tasarlandığı açık olan bir kurulun görev alanının talimatlara ve TFF statüsüne bırakılması hukuk güvenliği ile bağdaşmamaktadır. Ancak, tahkim kurullarının görevine ilişkin anayasal sınır, bu sakıncayı bir miktar azaltmaktadır. Ayrıca, Spor Genel Müdürlüğü kanunun ek-9. Maddesinde yer alan düzenleme de, tahkim kurullarının görev alanının yasal sınırlarını çizmektedir. Öyleyse, TFF Tahkim Kurulunun görev alanına ilişkin TFF statüsünde ve talimatlarında yer alan düzenlemelerin, bu anayasal ve yasal sınırlara aykırı olamayacağını söylemek yanlış olmayacaktır.

TFF Statüsünde tahkim kurulun görev ve yetki alanı düzenlenmiştir (m.62/1). Kurul;

“a) Federasyon ile kulüpler, hakemler, futbolcular, teknik direktörler, antrenörler, oyuncu temsilcileri, sağlık personelleri ve diğer yetkililer hakkında Yönetim Kurulu tarafından verilen kararları,

b) Amatör ve Profesyonel Futbol Disiplin Kurullarının kararları,

c) Uyuşmazlık Çözüm Kurulu kararları,

d) Kulüp Lisans Kurulu kararları,

e) Etik Kurulu kararları,

f) Türkiye Futbol Federasyonu Statüsü ve talimatları uyarınca nihai karar verme yetkisine sahip diğer kurulların verdikleri hukuki sonuç doğuran⁴⁰ kararları,

g) Yönetim Kurulu tarafından çıkarılan talimatları” ilgililerin başvurusu üzerine inceleyerek kesin karara bağlamakla görevli ve yetkilidir.

Maddenin (*Kanunun 6. Maddesinin*) ikinci fıkrasında, kurulun TFF statüsüne ve ilgili talimatlara göre karar verme yetkisine sahip kurul ve organların kararlarına yapılan itirazlar konusunda nihai karar mercii olduğu düzenlenmektedir. TFF Statüsünün 62/1. Maddesinde de, yukarıda görüldüğü üzere bu karar ve işlemlerin neler olduğu sayılmıştır. Bu karar ve işlemlere karşı itiraz süresi, kararların yayım veya tebliğinden itibaren yedi gün olarak belirlenmektedir.

TFF statüsünün 62/2. Maddesinde de, sayılan hususlar hakkında Tahkim Kurulu’na başvuruda bulunmak isteyen tarafın, ilgili kararın kendisine tebliğini veya talimatın yayımını takip eden yedi gün içinde yazılı olarak başvurusunu gerçekleştirmek zorunda olduğu yer almaktadır. Burada yedi günlük sürenin hesabında tebliğ günü sayılmayacaktır. Başvurunun yazılı olması gerektiği vurgulanmaktadır. Sürenin son gününün tatil gününe rastlaması durumu ise statüde düzenlenmemiştir. Ayrıca, kararına ya da işlemine karşı başvuruda bulunulan organın cevap hakkını kullanıp kullanmayacağı yahut bunun süresine ilişkin bir düzenleme de statüde yer almamaktadır.

40 Burada yer alan “*hukuki sonuç doğuran karar*” terimi, idari yargıda ön inceleme konuları arasında yer alan “*kesin ve yürütülmesi gerekli idari işlem*” ya da idare hukuku literatüründe yer alan “*etkili işlem*” kavramından hareketle formüle edilmiş olmalıdır.

b- Kurulun Yapısı, kararları ve uygulayacağı usul: Maddenin (*Kanunun 6. maddesinin*) üçüncü fıkrasında, iki husus yer almaktadır: (1) Tahkim Kurulunun oluşumu, görev, yetki, hak ve sorumlulukları ile üyelerinin sahip olması gereken nitelikler TFF Statüsünde, (2) Tahkim Kurulunun işleyişi ve uygulanacak usul kuralları TFF tarafından çıkarılacak talimatta düzenlenecektir.

Maddenin (*Kanunun 6. maddesinin*) Dördüncü fıkrasında, tahkim kurulunun yapılan başvuruları nihai olarak karara bağlayacağı düzenlenmektedir. Bu fıkra da yer alan “*ve bu kararlar aleyhine yargı yoluna başvurulamaz*” ibaresi, Anayasa Mahkemesi tarafından daha önce (*Anayasanın 59. Maddesinde yapılan değişiklikten önce*) iptal edilmiştir⁴¹. Ancak, 59. Maddede yapılan Anayasa değişikliğinden sonra artık bu iptal kararının uygulamada bir anlamı kalmamıştır. Çünkü, artık Anayasal düzenleme gereği, spor federasyonlarının spor faaliyetlerinin yönetimi ve disiplinine ilişkin kararlarına karşı ancak zorunlu tahkim yoluna başvurulabilecek, tahkim kurulu kararları kesin olacak ve bu kararlara karşı hiçbir yargı merciine de başvurulamayacaktır. TFF Statüsünün 62/3. Maddesinde de “*Tahkim Kurulu kararları kesin ve nihaidir. İdari veya yargısal makamların onayına tabi olmadığı gibi, bu kararlara karşı idari veya yargısal makamlara başvurulamaz*” denilmektedir

TFF Statüsünün 61. maddesinde, tahkim kurulu üyelerinin seçimi, üyelikle bağdaşmayan görevler, üyelerin görev süresi, kurulun karar alma usulü ve uygulanacak usul kuralları düzenlenmektedir. Buna göre; kurul üyeleri, TFF Başkanının teklifi ve yönetim kurulu kararıyla belirlenecektir. Kurulda bir başkan ve altı üye görev yapar. Altı da yedek üye seçilir (*toplam onüç kişi*). Üye seçileceklerin, en az beş yıllık mesleki tecrübeye sahip hukukçu olması gerekmektedir. Üyelerin belirlenmesinde FIFA ve UEFA’nın kuralları esas alınır.

Tahkim Kurulunun görev süresi, Federasyon Yönetim Kurulunun görev süresi kadardır. TFF statüsüne göre seçimle gelen bütün

41 Anayasa Mahkemesinin 6/1/2011 tarih ve 2010/61 E., 2011/7 K sayılı kararı.

kurulların görev süresi dört yıl olduğuna göre, yönetim kurulunun görev süresi de dört yıldır ve bu durumda tahkim kurulu da dört yıl için görev yapacaktır. Üyeler kendi aralarından bir başkan vekili ve bir de raportör seçerler. Bunun anlamı, kurul başkanının yukarıda belirtilen seçim usulüne göre doğrudan başkan olarak seçileceğidir.

Üyeler istifa etmedikçe veya çekilmiş sayılmadıkça⁴² yerlerine yeni üye görevlendirilemez. Herhangi bir nedenle boşalan asıl üyeliğe, yedek üyeler sırasıyla görevlendirilmiş sayılır. Bu şekilde seçilen yedek üyeler, kalan süre kadar görev yaparlar.

Kurulun toplantı yeter sayısı beştir. Kararlar toplantıda hazır bulunan üyelerin oy çokluğu ile alınır. Oyların eşitliği hâlinde Başkanın oyu belirleyicidir.

Tahkim Kurulu, kendisine intikal eden konular hakkında ilgililerden görüş, bilgi ve belge ister, gerekli delilleri toplar. Lüzum gördüğü takdirde, ilgilileri davet ederek dinleyebilir.

Tahkim Kurulu çalışmalarını uygulanacak diğer usul kuralları konusunda, TFF Statüsü hükümleri ile FIFA ve UEFA kurallarına atıf yapılmakla yetinilmiştir. Ayrıca, kurulun yargılamaya ilişkin kanunların ilgili hükümlerine göre çalışma yapacağı, inceleme sonunda başvuru konusu talebin kısmen veya tamamen kabulü veya reddi ya da değiştirilerek kabulüne karar verilebileceği belirtilmektedir. Bu düzenleme, çok geneldir ve somut bir hüküm içermemektedir. Kurulun çalışmalarında gözetileceği yargılamaya ilişkin kanunlar, yargılama usullerini düzenleyen kanunlar olmalıdır. Bunlar, yürütülen incelemenin konusuna göre bazen İdari Yargılama Usulü Kanunu (İYUK), bazen HMK bazen de CMK olabilecektir. Statüye göre, "*Tahkim Kurulunun çalışma esas ve usulleri Yönetim Kurulu tarafından çıkarılacak bir talimatla belirlenir*"⁴³. Bu talimatta, uygulanacak usule ilişkin bir miktar

42 Üyelikten çekilmiş sayılma, Yönetim Kurulunca hazırlanan Tahkim Kurulu Talimatının 4. Maddesinde düzenlenmektedir: "Özür beyan etmeksizin, aralıksız 3 olağan oturuma veya bir sene içinde toplam 15 olağan oturuma katılmamış asıl üyeler üyelikten çekilmiş sayılırlar. Ancak, bir sene içinde yapılan olağan toplantıların yarısından bir fazlasına katılmamış herhangi bir üye, mazeret bildirmiş ve izin almış olsa dahi çekilmiş sayılır".

43 Yönetim Kurulunca hazırlanan Nisan 2008 tarihli ve 24 maddeden ibaret TFF "*Tahkim Kurulu Talimatı*" mevcuttur. Beş bölümden oluşan talimatın Birinci Bölümü "*Tahkim*

detay kurala daha yer verilmekle birlikte, yine de daha çok genel atıflarla yetinildiği görülmektedir. Örneğin, söz konusu talimatın uygulanacak usul hükümleri başlıklı maddesinde (18. madde);” Tahkim Kurulu, işbu talimatta zikredilen usul kurallarının yanı sıra yargılamaya ilişkin diğer mevzuatın bu talimata aykırı olmayan hükümlerini de uygular” şeklinde düzenleme mevcuttur ki, bu da aslında konuya ilişkin olarak yukarıda yer verdiğimiz statü hükmünün tekrarıdır.

Kararları uygulama görevi, Federasyon Başkanı ve Genel Sekretere verilmiştir.

c- Tahkim Kuruluna Üye Seçilemeyecek Olanlar (*Bağdaşmaz görevler ve engel cezalar*): Son fıkrada (*beşinci fıkra*) “*Tahkim Kurulu üyelerinin, Kanunun (5984 sayılı kanun) 5 inci maddesinin altıncı fıkrası hükümlerine tabi olduğu*” düzenlenmektedir. Anılan fıkrada, hukuk kurullarında görev alan üyelerin tam bir bağımsızlık ve tarafsızlık içinde hareket etmesini sağlamaya yönelik olarak, görev bağdaşmazlıklarını düzenlediği görülmektedir. Buna göre, “ilk derece hukuk kurullarının⁴⁴ hiçbir üyesi, TFF’nin başka kurul ve organlarında görev alamayacağı gibi TFF üyesi herhangi bir kulüp ya da diğer bir özel hukuk tüzel kişisi bünyesinde de görev alamaz. Bu üyeler tam bir bağımsızlık ve tarafsızlık içinde görevlerini icra etmek zorundadırlar”. Bu düzenleme, tahkim kurulu üyeleri için de aynen geçerli olacak, onlar da belirtilen görevleri üstlenemeyeceklerdir. Nitekim, TFF Statüsünde de (61/3) Spor federasyonlarının veya spor kulüplerinin kurullarında görev alanların bu görevlerinden istifa etmedikçe tahkim kurulu üyeliği

Kurulunun Yetki ve Oluşumu”na ilişkindir. Buradaki en önemli düzenleme, üyelikten çekilmiş sayılmaya ilişkin 4. Madde düzenlemesidir. İkinci Bölüm: Tahkim Kuruluna Başvuru Usulünü, Üçüncü Bölüm: İlk İnceleme ve Cevap konularına ayrılmıştır. “*Yargılama Sürecine İlişkin Kurallar*” dördüncü bölümde yer almaktadır. “*Diğer hükümler*” başlıklı beşinci bölümde; “*Uygulanacak Usul Kuralları*”, “*Uygulanacak Maddi Hukuk*”, Uygulamanın Durdurulması” (*Idari yargılama Usulündeki Yürütmeyi Durdurma müessesesi buraya aktarılmıştır*), “*Yargılama Giderleri ve Vekalet Ücreti*” ile “*Huzur Hakkı*” başlıklı maddeler yer almaktadır.

44 TFF nin ilk derece hukuk kurulları, Kanunun(5984 sayılı kanun) beşinci maddesinin ilk fıkrasında sayılmaktadır: a) Uyuşmazlık Çözüm Kurulu. b) Disiplin kurulları. c) Kulüp Lisans Kurulu. ç) Etik Kurulu.Yalnız kanun,” özellikle aşağıda kurullardan oluşur” demekle, kanunda sayılanlar dışında da kurul oluşturulmasının yolunu da açık tutmuştur.

yapamayacakları düzenlenmektedir. Ayrıca, TFF ceza veya disiplin kurullarınca altı aydan fazla ceza alanlar da Tahkim Kurulu üyeliği yapamayacaklardır. Statüde, kanunda yer alan bağdaşmazlık hallerinin daha da genişletildiği görülmektedir

d- Futbolun Yönetimine ve Disiplinine İlişkin Uyuşmazlıklarda Başka Yargı Merciiine Başvurma Yasası:

Statünün "Hukuk Kurullarının Yetki Alanı" başlıklı 63. maddesinde, maddede sayılan gerçek ve tüzel kişilerin (*TFF, üyeleri, kulüpler, hakemler, futbolcular, teknik direktörler, antrenörler, futbolcu temsilcileri, müsabaka organizatörleri, sağlık personelleri ve diğer resmi görevliler*) futbolun yönetimine ve disiplinine ilişkin uyuşmazlıklar hakkında hukuk kurullarının (*TFF Statüsünde yer alan hukuk kurulları kast edilmektedir*) dışında başka hiçbir yargı merciiine başvuramayacakları düzenlenmektedir. Bunlar, aralarında Tahkim Kurulu ile Spor Tahkim Mahkemesi olarak isimlendirilen CAS/TAS'ın da yer aldığı, statünün 54 ila 64. Maddelerinde düzenlenen kurullardır. Uyuşmazlıklar, önce ilk derecede bu hukuk kurulları tarafından kendi görev alanları çerçevesinde incelenerek bir karara bağlanacaktır. Bu kurullar: Uyuşmazlık Çözüm Kurulu, Disiplin Kurulları, Kulüp Lisans Kurulu ve Etik Kuruludur. Bu kurulların karara bağladığı konular, ilgililerin itiraz etmesi durumunda TFF Tahkim kurulunda nihai olarak karara bağlanacaktır.

e- Milletlerarası Spor Tahkim Mahkemesinin (CAS/TAS) Yetkisi⁴⁵

Futbolun yönetimine ve disiplinine ilişkin olarak ilgili gerçek ve tüzel kişiler (*TFF, üyeleri, kulüpler, hakemler, futbolcular, teknik direktörler, antrenörler, futbolcu temsilcileri, müsabaka organizatörleri, sağlık*

45 Uluslararası Spor Tahkim Mahkemesinin (*Court of Arbitration for Sport*) yapısı ve işleyişine ilişkin hususlar, ayrı bir çalışma konusudur. Bu çalışmanın boyutlarını zorlamamak için, sadece konuya ilişkin bazı Türkçe kaynaklara atıf yapmakla yetiniyoruz: Küçükgüngör, Erkan; "Spor Hukuku Uyuşmazlıklarında Milletlerarası Tahkim", AÜHFD, S2, C.53, 2004, s.1-32; Bozkurt, Murat Nart; "Spor Hukuku Uyuşmazlıklarının Çözümünde Milletlerarası Spor Tahkim Mahkemesi", ABD, S.2, 2004, s.165-190; Berk, Kahraman; "Türkiye Futbol Federasyonunca Çözümlenen Uyuşmazlıkların Niteliği Bakımında Değerlendirilmesi", MHB, Y.25-26, 2005-2006; Erkiner, Kısmet; Uluslararası Spor Tahkim. Mahkemesi. C.A.S., Nobel Yayın Dağıtım, Ankara 2006

personelleri ve diğer resmi görevliler) arasında çıkan uyuşmazlıklardan, FIFA (*Uluslararası Futbol Federasyonları Birliği*) veya UEFA (*Avrupa Futbol Federasyonları Birliği*)'nın yetki alanına girenler, bunlar tarafından (*bunların hukuk veya yargı kurulları tarafından*) karara bağlanır. Ulusal ihtilaflarda TFF, uluslararası ihtilaflarda ise FIFA yetkilidir.

Türkiye'yi futbol ile ilgili konularda ulusal ve uluslararası düzeyde temsil etmeye yetkili kuruluş olan TFF, hem FIFA'nın(1923 ten beri), hem de UEFA'nın (1962'den beri) üyesidir. Bu nedenle, anılan kuruluşların statülerine göre de yükümlülükleri mevcuttur.

FIFA ve UEFA Statüleri uyarınca, kesin ve bağlayıcı bir FIFA veya UEFA kararına yönelik tüm itirazlar İsviçre Lozan'da bulunan Spor Tahkim Mahkemesi (CAS/TAS)⁴⁶ tarafından ele alınır. Ancak CAS/TAS, oyun kuralları ihlalleri, FIFA ve UEFA Statülerinin ilgili hükümleri doğrultusundaki askıya almalar veya TFF'nin bağımsız ve usulüne uygun olarak oluşturduğu Tahkim Kurulu tarafından alınan kararlar aleyhindeki itirazlara bakamaz (m.64/1).

TFF, kendisinin ve üyelerinin, futbolcuların, resmi görevlilerin ve müsabaka organizatörleri

ve futbolcu temsilcilerinin FIFA veya UEFA organları ile CAS/TAS tarafından alınan ve kesinleşen tüm kararlarına tam olarak uymasını sağlar (m.64/2).

B-Spor Genel Müdürlüğü Tahkim Kurulunun Yapısı ve İşleyişi

Türk Hukukunda, Türkiye Futbol Federasyonu Tahkim Kurulundan başka, diğer bir Tahkim Kurulu daha mevcuttur. Bu kurulun yapısı, 3289 sayılı kanuna eklenen "*Bağımsız Spor Federasyonları*" başlıklı ek-9. Maddenin yedi ila onikinci fıkralarında(*yedinci ve onikinci fıkralar dahil*) düzenlenmiştir. Kurulun çalışma usulüne ilişkin düzenlemeler ise, aynı kanunun Ek-9/A maddesinde yer almaktadır.

46 Uluslararası Spor Tahkim Mahkemesinin İngilizce ve Fransızca isimlerinin baş harflerinden oluşan kısaltma: CAS(*Court of Arbitration for Sport/TAS(Tribunal Arbitral du Sport)*).

Kurulun ayrıca bir de yönetmeliği bulunmaktadır⁴⁷. TFF dışındaki diğer Futbol Federasyonlarının (*Spor Genel Müdürlüğü Federasyonları veya Bağımsız Spor Federasyonları olabilir*) spor faaliyetlerinin yönetimine ve disiplinine ilişkin kararlarına karşı yapılacak başvuruların nihai incelemesi, bu Tahkim Kurulu tarafından yapılacak ve karara bağlanacaktır.

a-Spor Genel Müdürlüğü Tahkim Kurulunun Üye Sayısı, Üyelerin Nitelikleri ve Atanmaları:

Tahkim Kurulu yedi üyeden oluşur. Kurulda yedi de yedek üye bulunur⁴⁸. Üyeler iki kaynaktan gelmektedirler: Bunların beşinin hukukçu, ikisinin ise spor alanında kariyer sahibi (*Spor alanında bilimsel çalışmalar yapmış veya sporda idareci, teknik adam ve benzeri görevlerde bulunmuş*) kişilerden olmaları şarttır.

Tahkim kurulu başkanını, üyeler kendi aralarından seçerler. Bu, olumlu bir düzenlemedir. Başkanlık, ayrı bir makam olarak düzenlenmemiş, eşitler arasında birinci olacak şekilde ve bu birinciyi de eşitlere seçtirecek biçimde bir düzenleme yapılmıştır.

Tahkim Kurulu tarafından verilen kararlar kesinidir. Bu, idari bir kesinlik değil, artık Anayasanın 59. Maddesi ile dayanak bulmuş yargısal bir kesinliktir. Ama bu yargısal kesinlik, en azından bazı kararlar bakımından iç hukuka ilişkin bir kesinliktir. Uluslararası spor federasyonlarının tahkim kurulları nezdinde itirazlar yapılması mümkündür.

Kanunda sayılan (*hukukçu olmak ya da spor kariyerinden gelmek şeklindeki*) nitelikleri taşıya da bazı kişiler tahkim kurullarında görev alamazlar: (1)Federasyonların veya spor kulüplerinin kurullarında görevli olanlar tahkim kurullarında görev alamazlar. Çünkü bu kişilerin önlerine gelecek uyuşmazlıklarda tarafsız kalamama ihtimalleri

47 Spor Genel Müdürlüğü Tahkim Kurulu Yönetmeliği, 28.01.2012 tarih ve 28187 tarihli RG.

48 Yedek üyeler, herhangi bir nedenle boşalan asil üyeliğe, sırasıyla ve kalan süreyi tamamlamak üzere görevlendirilmiş sayılır. Eksik kalan yedek üye sayısı, görevlendirilecek yeni üyelerle tamamlanır. Bu fıkra uyarınca seçilen yedek üyelerin görev süresi, yerine seçilenlerin görev süresi kadardır(*Yönetmelik, m.4/6 ve 7*).

mevcuttur. (2)Ayrıca, ihtar cezası dışında sportif ceza alanlar da tahkim kurullarında görevlendirilemezler. Bilindiği üzere sportif cezalarda ihtar cezası en alt cezayı işaret etmektedir ve *"teşekkül veya kişinin dikkatinin çekilmesi"* olarak tanımlanmaktadır. Diğer cezalar: Yarışmadan men, hak mahrumiyeti, yarışmayı seyircisiz oynama, saha kapatma, puan indirme ve nihayet küme düşürme cezası olarak sayılabilir. Sportif cezalara ilişkin bu düzenlemenin, doğal olarak kariyerden gelen üyeler bakımından anlam taşıdığı söylenebilir. (3) Bunların yanı sıra, federasyon başkanları için aranan olumsuz şartları belirleyen 3289 sayılı kanunun ek-9. Maddesinin beşinci fıkrasının (d) bendinde belirtilen suçlardan ceza alanlar da Tahkim Kurulu üyeliği yapamazlar. Bu olumsuz şartlar: (a)Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar ile (b) casusluk, zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, yağma, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas gibi yüz kızartıcı veya şeref ve haysiyeti kırıcı suçtan veya ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama, kaçakçılık, vergi kaçakçılığı ve haksız mal edinme suçlarından hükümlü bulunmamaktır. Burada sayılan suçların genel olarak bütün kamu görevleri bakımından olumsuz şart olarak arandığını söyleyebiliriz⁴⁹.

Yönetmelikte, tahkim kurulunun gerektiğinde ihtisas birimleri de oluşturabileceği düzenlenmektedir (m.4/4). İhtisas birimleri, ilgili federasyon ve diğer birim temsilcilerinden oluşturulur. İhtisas birimleri kendilerine havale edilen konuları verilen süre içerisinde araştırarak rapor halinde Kurula sunar.

b- Tahkim kurulu üyelerinin bağımsızlığı sorunu

Üyeler, Genel Müdürün teklifi ve Gençlik ve Spor Bakanının onayı ile dört yıl için görevlendirilir. Kanundaki bu düzenlemenin, tahkim

49 657 sayılı Devlet Memurları Kanunda(48. madde), hemen hemen bu suç çeşitleri (casusluk ve anayasal düzene aykırı suçlar dışındakiler ile suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama gibi bazı suçlar hariç)sayıldıktan sonra, bir de kasıtlı suçlar bakımından altı aydan fazla hükümlü olmamak, ayrıca ağır hapis cezasına çarptırılmamak gibi ilave şartlar da sayılmaktadır ki, 657 sayılı kanun düzenlemesi sonuç itibariyle çok daha fazla suçu kapsamış olmaktadır.

kurullarının niteliği ile bağdaşmadığı açıktır. Ayrıca, bu düzenleme anayasal düzen ile de uyumlu değildir. Çünkü, Tahkim Kurulları, nihai ve kesin karar veren organlar olarak, açıkça yargısal bir işlev görmektedirler. Bunlara ilişkin düzenlemelerin Yargı bağımsızlığı ve hakimlik teminatına ilişkin anayasal ilkeler ile uyumlu olması, aslında anayasal bir zorunluluktur. Bu yargısal organın üyelerinin, siyasal bir makamın emrindeki idari bir makam tarafından önerilmesi, atamasının da siyasal makamlar tarafından yapılması, eninde sonunda spor yargısının siyasallaşmasına ve dostluk ve kardeşlik duygularının güçlenmesine yol açması gereken sportif faaliyetlerin giderek siyasetin kısır çekişmelerine araç yapılmasına yol açacaktır.

Gerçi kanunda, "Tahkim Kurulu, görevinde bağımsız ve tarafsızdır. Üyeler, istifa etmedikçe veya çekilmiş sayılmadıkça⁵⁰, yerlerine yenisi görevlendirilemez" denilmektedir⁵¹. Ama bu yasal düzenleme, ona uygun bir yasal statüyle desteklenmedikçe çoğu kez hiçbir anlam taşımazlar. Bir siyasal makamın tek belirleyici olduğu süreç sonunda oluşturulan bir organdan bağımsız ve tarafsız olmasını beklemek, dilek ve temenniden öteye gitmez. Özellikle, tahkim kurulu üyelerinin yeniden seçilmesini önleyecek bir yasak da söz konusu olmadığına göre, sadece görevden alınamayacak olmak bir üyenin bağımsızlığının yeterli güvencesini oluşturamaz.

Üyeler arasında, hâkim ve savcılar ile bu meslekten sayılanlar varsa-ki, kanuna göre bunlar da tahkim kurullarında görev alabilmektedirler- bu halde hâkimlik teminatı esaslarının gözetileceği kanunda düzenlenmiştir. Ayrıca bu kişilerin tahkim kurullarında görevlendirilebilmeleri için yetkili kurulların onayının da alınması zorunludur. Fakat bu düzenlemelerin hiçbiri, tahkim kurulunun bağımsızlığını ve üyelerin teminatını sağlamaya yönelik değildir. Zaten kurul üyeliğine

50 Üyelerin hangi hallerde çekilmiş sayılacakları, yönetmelikte düzenlenmiştir(m.6): Kurul, Başkanın veya mazereti halinde Başkan Vekilinin çağrısı üzerine en az beş üye ile toplanır. Başkanın ve Başkan Vekilinin mazereti halinde, Kurula en yaşlı üye başkanlık eder. Özür beyan etmeksizin, aralıksız üç oturuma veya bir yıl içinde toplam beş oturuma katılmayan asıl üyeler çekilmiş sayılır.

51 27.05.202007 tarih ve 5674 sayılı kanunun 2. Maddesi ile eklenen 10. Fıkranın, 29.03.2011 tarih ve 6215 sayılı kanunun 10. Maddesi ile değiştirilmiş şekli.

atanan kimse, görev süresince görevden alınamamaya ilişkin bir güvenceye sahiptir. Sorun, atamanın bağımsızlığı ve tarafsızlığı sağlayacak bir usule bağlanmamış olmasıdır. Hakim kökenli üyelere ilişkin getirilen ilave güvenceler, hakimlerin tahkim kurulu üyeliğine istekleri dışında atanamamasına ilişkindir. Bunun ötesinde ilave bir anlam taşımamaktadır.

Oysa ki, bütün üyeler bakımından geçerli olmak üzere, tahkim kurulu üyelerinin hakimlik teminatına göre görev yapabilecekleri, tahkim kurullarının bağımsızlığını sağlayıcı bir atama usulü benimsenmeli idi. Daha başka bir ifadeyle; en azından Spor Genel Müdürlüğüne bürokrat ataması ile yargısal görev yapacak tahkim kurulu üyelerinin atanması arasında bir fark olmalı idi. Görev süresi boyunca üyelerin görevden alınamaması olumlu bir düzenlemedir, ama yeterli değildir; atama usulü tarafsızlığı ve bağımsızlığı sağlayıcı şekilde düzenlenmeliydi.

Anayasal düzeyden başlamak üzere, tahkim kurulunun görev alanı ve anayasadaki düzenlenme yeri yeniden gözden geçirilmelidir. Örneğin, sporda zorunlu tahkim, anayasanın temel haklar bölümünde değil, yargıya ilişkin bölümünde yer almalı, tahkim kurulu üyeleri, yaptıkları görevin niteliği dikkate alınarak, görev süresince sahip olacakları statü bakımından hakim ve savcılara benzetilmelidir.

c- Tahkim Kurulunun Görev Alanı

Anayasada tahkim kurullarının görev alanı, Spor federasyonlarının spor faaliyetlerinin yönetimine ve disiplinine ilişkin kararlarından kaynaklanan uyuşmazlıklarla sınırlanmıştır. Burada yer alan "*spor faaliyetlerinin yönetimi*" kavramının geniş yorumlanma tehlikesini içinde barındırdığına yukarıda işaret edilmişti. Spor faaliyetinin yönetiminden, doğrudan spor faaliyeti yönetimi anlaşılması gerekmektedir. Federasyonların kendi statülerine göre işleyişleri, örneğin genel kurullarının icrası bu kapsamda değildir. Somut bir spor faaliyetinin yönetimi ya da planlanması ancak bu kapsamda değerlendirilebilir.

Kanuna göre⁵² tahkim kurulunun esas görevleri üç ana gruba ayrılmaktadır. Birinci grup görevler: Tahkim kurulu; (a)federasyon ile kulüpler, sporcular, hakemler, teknik direktör ve antrenörler; (b) kulüpler ile teknik direktörler, antrenörler ve sporcular; (c)kulüpler ile kulüpler arasında çıkacak ihtilafları ilgililerin itirazı üzerine inceleyerek sonuçlandırmaktır. İkinci grup görevler: (a)Federasyonlarca verilecek kararlar ile (b)disiplin veya ceza kurulu kararlarını, ilgililerin itirazı üzerine inceleyerek sonuçlandırmaktır. Üçüncü grup görevler: İtiraz üzerine Genel Müdürlük ile federasyonlar ve federasyonların birbirleri arasında çıkacak ihtilafları inceleyerek sonuçlandırmaktır.

Tahkim kurulu bir mahkeme gibi tasarlandığından, kendiliğinden herhangi bir uyuşmazlığa el koyma yetkisine sahip değildir. Nitekim kanun, tahkim kurulunun görevlerini sayarken "*ilgililerin itirazı üzerine*" ya da "*itiraz üzerine*" bu görevlerin yapılabileceğini açıkça vurgulamıştır.

Ancak kanun, tahkim kurulunun görevine ilişkin olarak ek-9. Maddenin dokuzuncu fıkrasında da iki ilave düzenleme yapmıştır:

(1)İlk düzenleme, tahkim kuruluna bazı durumlarda (*iki farklı halde*) federasyonu genel kurula götürecek bir heyet belirleme yetkisi verilmesine ilişkindir. (a) Birinci durum, Bakanın istemi üzerine gidilecek olağanüstü genel kurula ilişkindir. Ancak Bakan'ın bu yetkisini kullanabilmesi için, Sportif Değerlendirme ve Geliştirme Kurulu'nun yaptıkları denetimler sonucunda, federasyon başkanı ve yönetim kurulu üyelerinin yeterli düzeyde olmadığına ve görev başında kalmalarında sakınca bulunduğuna ilişkin bir rapor hazırlamaları, bu rapor üzerine Bakan'ın federasyon başkanı ve yönetim kurulu üyelerini hakkında bir karar verilmek üzere genel kurulu toplantıya çağırması gerekmektedir. İşte bu halde, genel kurulu altmış gün içerisinde olağanüstü toplantıya götürmek üzere tahkim kurulunca üç kişilik bir komisyon belirlenecektir.

52 Ek-9. Maddenin 27/5/2007 Tarih ve 5674 sayılı kanunun 2. Maddesi ile değiştirilen sekizinci fıkrası.

(b)İkinci durum, federasyonların olağan ve olağanüstü genel kurullarını ek-9. Maddede öngörülen süre ve esaslar dahilinde yapılı-maması halidir. Bu hallerden herhangi biri gerçekleştiğinde, ister olağan ve isterse de olağanüstü toplantının yapılmasında bir aksama meydana gelsin, Tahkim Kurulunca oluşturulacak üç kişilik komisyon marifetiyle altmış gün içerisinde federasyon genel kurulu yapılır; buna meydan veren federasyon başkanı ve yönetim kurulu üyeleri hakkında mevzuata uymamaktan dolayı idari ve adli işlem başlatılır.

Burada tahkim kuruluna verilen görevin, sporun doğrudan yöne-timine ilişkin olmadığı, sporun yönetimine ilişkin anayasal görev kapsamının geniş yorumlanması suretiyle, aslında adli makamlara ait olması gereken federasyonu genel kurula götürmesi gereken heyeti belirleme yetkisinin tahkim kuruluna verilmesinin işin niteliği ile uyummadığı görülmektedir.

(2)Tahkim kuruluna verilen ikinci ek görev, Federasyon başkanı ile yönetim, disiplin ve denetim kurulu üyelerinin, spor ahlakına ve disiplinine aykırı davranışlarının tespiti halinde Bakan tarafından Genel Müdürlük Merkez Ceza Kuruluna sevk edilmeleri sonucunda, Merkez Ceza Kurulunca verilecek kararlara karşı, ilgililerin itirazı üzerine karar vermektir. Bu görevin söz konusu olabilmesi için;

- Öncelikle, Federasyon başkanı ile yönetim, disiplin ve denetim kurulu üyelerinin, spor ahlakına ve disiplinine aykırı davranışlarının tespiti gerekir. Bu tespitin, bir denetim sonucunda yapılacağı tabidir. Bu sayılan kişilerin mutlaka birlikte suçlanmaları gerekmez, bunlardan herhangi birisi, tahkim kurulunun görevinin tarafını teşkil edebilir.

-Yukarıdaki halin (*spor ahlakına ve disiplinine aykırı davranışın*) tespiti halinde, Bakan tarafından ilgililerin Genel Müdürlük Merkez Ceza Kuruluna sevk edilmeleri gerekir.

-Merkez Ceza Kurulu, bu sevk işlemi sonucunda ilgiliye bir ceza vermiş olmalıdır.

-İşte ilgilinin Genel Müdürlük Merkez Ceza Kurulunun bu cezai işlemine karşı itiraz etmesi halinde, bu itiraza da tahkim kurulu bakacaktır.

d- Huzur Hakkı ve Bilirkişi Ödeneği

Tahkim Kurulu üyelerine bir ayda dört toplantıyı geçmemek üzere, görev yapılan her gün için uhdesinde kamu görevi bulunanlar bakımından (5.000), bulunmayanlar bakımından (6.000) gösterge rakamının Devlet memuruna uygulanan aylık katsayıyla çarpımı sonucunda bulunulacak miktarı geçmemek üzere huzur ücreti ödenecektir. Görevlendirilen bilirkişi ve uzmanların ücretleri de Genel Müdürlükçe karşılanacaktır.

Kanunda, Tahkim Kurulunun görev, yetki ve sorumlulukları, çalışma usûl ve esasları ile üyelere verilecek huzur ücretinin miktarının, Genel Müdürlükçe hazırlanan yönetmelikle belirleneceği düzenlenmektedir. Burada da, hazırlanacak yönetmeliğin en azından temel ilkelerine vurgu yapılması yararlı olurdu. Gerçi, yönetmelik, yasada yer alan düzenlemelere aykırı olamayacaktır; ama zaten yasada yer alan düzenlemelerden bazısının eksik ya da yanlış olduğuna yukarıda değinildi⁵³.

f- Tahkim Kurulunun Çalışma Usulü⁵⁴

Tahkim kurulu, bir yargısal görev icra ettiğine göre, bu kurulun çalışma usulünün de, adil yargılanma hakkını sağlayacak ve savunma hakkını kısıtlamayacak şekilde -en azından ana hatlarıyla- yasada düzenlenmesi gerekir. Nitekim yasanın "*tahkim kurulunun çalışma*

53 Kanunda, tahkim kuruluna ilişkin diğer hususlar, üyelere sağlanan mali haklara ve yönetmelikle düzenlemeye ilişkindir. Huzur Hakkı ve Bilirkişi Ödeneği: Tahkim Kurulu üyelerine bir ayda dört toplantıyı geçmemek üzere, görev yapılan her gün için uhdesinde kamu görevi bulunanlar bakımından (5.000), bulunmayanlar bakımından (6.000) gösterge rakamının Devlet memuruna uygulanan aylık katsayıyla çarpımı sonucunda bulunulacak miktarı geçmemek üzere huzur ücreti ödenecektir. Görevlendirilen bilirkişi ve uzmanların ücretleri de Genel Müdürlükçe karşılanacaktır. Sportif Değerlendirme ve Geliştirme Kurulu üyeleri de aynı düzenlemeye tabidir. Kanunda, Tahkim Kurulunun görev, yetki ve sorumlulukları, çalışma usûl ve esasları ile üyelere verilecek huzur ücretinin miktarının, Genel Müdürlükçe hazırlanan yönetmelikle belirleneceği düzenlenmektedir. Burada da, hazırlanacak yönetmeliğin en azından temel ilkelerine vurgu yapılması yararlı olurdu. Gerçi, yönetmelik, yasada yer alan düzenlemelere aykırı olamayacaktır; ama zaten yasada yer alan düzenlemelerden bazısının eksik ya da yanlış olduğuna yukarıda değinildi.

54 Yönetmelikte, kurulun çalışma düzenine ilişkin düzenlemeler, 6 ila 16. Maddeler arasında yer almaktadır.

usul ve esasları" başlıklı ek-9/A maddesi münhasıran bu konuyu düzenlemektedir⁵⁵.

Yedi asıl ve yedi yedek üyeden oluşan Tahkim Kurulu, en az beş (*en çok yedi*) üyenin katılımı ile toplanır ve oy çokluğu ile karar verir⁵⁶. Oyların eşitliği halinde, örneğin altı üye ile toplanılması durumunda bu gerçekleşebilir, başkanın kullandığı oyun tarafı çoğunluk sayılır⁵⁷.

Kurula başvurular, ilgili kişiler ile kulüp başkanları veya yetkili kılınan idarecileri tarafından, Tahkim Kurulu Başkanlığına hitaben yazılmış dilekçeyle yapılır. Dilekçeler, doğrudan Kurula verilebileceği gibi posta ile de iadeli taahhütlü gönderilebilir. Başvuruların teslim veya postaya verilmesi, başvuru tarihi olarak kabul edilir. Kurula başvuru ücrete tabidir: sporcular için (2.000) gösterge, diğer başvurularda ise (4.000) gösterge rakamının memur aylıklarına uygulanan katsayı ile çarpımı sonucu bulunan tutardaki meblağ, başvuru yapandan tahsil edilerek Genel Müdürlük bütçesine gelir kaydedilir. Ücret, başvuru sırasında veya en geç beş gün içerisinde buna ilişkin hesaba yatırılır: bu süre içerisinde başvuru ücreti ile varsa diğer giderlerin yatırıldığına ilişkin makbuzun ibraz edilmemesi halinde, itiraz yapılmamış sayılır. Fakat bu ücretler, itirazın kabul ile sonuçlanması halinde ilgisine iade edilir.

Kurulun ayrı bir sekreteryası bulunmamaktadır; sekreteryası hizmetleri Genel Müdürlük tarafından yürütülür. Ancak, kurul başkanının önerisi üzerine Genel Müdürlük personelinde biri kurul koordinatörü olarak belirlenir ve bu kişi başkana karşı sorumlu olur⁵⁸. Kurul ihtiyaçları için her yıl Genel Müdürlük bütçesine gerekli ödenek konulur.

55 Bu madde, 3289 sayılı kanuna 29/3/2011 tarih ve 6215 sayılı kanunun 11 maddesi ile eklenmiştir.

56 Kurul toplantılarında karar verirken, çekimser oy kullanılamaz. Çekimser kalan üye, toplantıya mazeretsiz olarak katılmamış sayılır (*Yönetmelik, m.12/3*). Bu durumun, yönetmelikte belirtilen (*m.12/3 te belirtilen*) sıklıkta tekrar etmesi halinde, üye çekilmiş sayılır.

57 Kurulda, üyeler iki kaynaktan geldiğine göre (*beş hukukçu üye ve ikisi de kariyerden gelen üye*), beş üye ile toplanılması durumunda, toplantıya katılan üyelerden en az birinin kariyerden gelen üye olması gerektiği de toplantıya ilişkin kurallar arasında sayılabilir. En azından bu husus yönetmeliğe konulabilir.

58 Yönetmelik, 7. Madde.

Bu düzenlemeler, tahkim kurulunu her türlü çalışması bakımından Genel Müdürlüğe bağımlı hale getirmektedir. Tahkim Kuruluna ayrı bir sekreteryaya sağlanması ve kendisinin doğrudan tasarruf edebileceği bir bütçenin verilmesi gerekir.

Kurula başvuru süresi on gündür. Bu süre, federasyon yönetim kurulu kararı ile disiplin veya ceza kurulu kararının yazılı bildirimini takip eden günden itibaren başlar. İlan edilen bir işlem söz konusu olduğunda, başvuru tarihi ilan gününü takip eden günden itibaren başlayacaktır.

Başvuru dilekçesi ve başvuru üzerine tahkim kurulunca yapılacak işlemler konusundaki düzenlemelerin, İdari Yargılama Usulündeki düzenlemelere (*özellikle İYUK 14. Maddede yer alan ön inceleme konuları bakımından*) benzetilmiştir. Başvuru dilekçesinde; uyumsuzluğun tarafları⁵⁹, konusu⁶⁰, hukuki sebepleri⁶¹ ile dayanılan deliller⁶² ve talepler⁶³ belirtilmek zorundadır.

59 Örneğin, bir federasyon işlemine karşı kulüplerden birinin itirazda bulunması halinde, taraflar kulüp ve federasyon olacaktır. Federasyon işlemine karşı sporcular, hakemler, teknik direktör veya antrenörlerin itirazda bulunması halinde, uyumsuzluğun bir tarafı federasyon olurken, diğer tarafı başvuranın durumuna göre bu sayılanlardan herhangi biri veya birileri olabilecektir. Aynı şekilde, uyumsuzluk, kulüp ile bu sayılanlar arasında çıkabilir; bu durumda taraflardan biri kulüp, diğeri de bu sayılanlardan biri veya birileri olabilecektir. Bir diğer ihtimalde, uyumsuzluğun iki kulüp arasında çıkması da mümkündür. Eğer, tahkim kurulu önüne gelen uyumsuzluk disiplin veya ceza kurulu kararına itiraz suretiyle gelmişse, bu kez taraflar, disiplin veya ceza kurulu tarafından hakkında yaptırım uygulanan kişi ile, ilgili disiplin veya ceza kurulu (*veya bunların bünyesinde yer aldığı federasyon*) olacaktır.

60 İtiraza konu olan işlem her ne ise, net şekilde bildirilecektir. Bu bir disiplin kurulu yahut ceza kurulu işlemi olabilir. Tarihi ve sayısı gibi işlemin künyesini belirtecek hususlarla birlikte, uyumsuzluğa konu olan işleme başvuru dilekçesinde açıkça yer verilmelidir.

61 Hukuki sebeplerin başvuru dilekçesinde yer alması, aslında çok önemli değildir. Çünkü her yargılama makamı gibi tahkim kurulu da, olaya uygulanacak hukuki sebepleri kendisi resen bulup uygulamakla görevlidir. Ancak başvuru sahibinin, işlemin hukuka aykırılığının gerekçesi olabileceğini düşündüğü mevzuat hükümlerini yine de dilekçesinde belirtmesi kendisi için yararlı olabilir. Ama başvuru sahibinin buna ilişkin değerlendirme ve nitelermeleri tahkim kurulunu bağlamayacaktır.

62 Burada bir delil sınırlaması bulunmamaktadır. Örneğin; kamera kayıtları, her türlü yazılı deliller vs. bildirilebilir.

63 Başvuru sahibi, neyi talep ettiğini başvuru dilekçesinin sonunda açık şekilde ifade etmelidir. Örneğin; ceza kurulu kararının kaldırılması, federasyonun müsabaka tarihlerine ilişkin değişiklik kararının iptali gibi.

Başvuru dilekçeleri, Kurul evrakına kayıt sırasına göre ve varsa ivedilik durumları da dikkate alınarak incelenir. Başkan, uygun gördüğü takdirde dosyayı bir üyeye havale eder. Kendisine dosya havale edilen üye, o dosyada öncelikle ilk inceleme konuları bakımından bir çeşit raportörlük görevi üstlenmiş olur. Bu üye dosyayı, öncelikle; (1)görev, (2)merci atlanması, (3)ehliyet, (4)menfaat, (5)süre aşımı konuları bakımından, daha sonra da esastan inceleyerek görüşünü en geç beş gün içinde bildirir.

Dosyada Bilirkişi incelemesi yaptırılması da mümkündür. Başkan, Kurul üyesi olmayan ancak konusunda uzman kişi veya kişileri ücretini de belirlemek suretiyle bilirkişi olarak da görevlendirebilir. Başkanın bu görevlendirmede, Bilirkişiye raporunu ibraz edeceği bir de süre belirlemesi uygun olur.

İlk inceleme konularında sorun görülmesi halinde, dosya esastan incelenmez. Kurul, ilk inceleme konularından merci atlanması halinde dilekçeyi gerekli işlem için ilgili yere gönderir ve başvuru sahibine de buna ilişkin bildirimde bulunur. Örneğin, Bakanın Federasyon Başkan ve üyelerini ceza kuruluna sevk işlemine karşı, ceza kurulunca henüz bir karar verilmeden önce doğrudan tahkim kuruluna başvurulması halinde, merci atlaması söz konusudur. Tahkim kurulu, ilk inceleme sonrasında bu durumu tespit ettiğinde, başvuru evrakını ve eklerini bir karar verilmek üzere derhal ceza kuruluna göndermelidir. Yahut, bir başvuru sahibinin, kulübün veya federasyonun bir işlemine karşı doğrudan tahkim kuruluna başvurması halinde de durum aynıdır. Ancak bu durumda, tahkim kuruluna başvuru tarihi, ceza ya da disiplin kuruluna itiraz tarihi olarak kabul edilmesi gerekir.

Diğer ilk inceleme konularında durum farklıdır: Örneğin, başvuru dilekçesinde ilk inceleme konularından görev konusunda bir uygunsuzluk varsa, yani başvuru konusu sporda zorunlu tahkim yargısının görev alanına girmiyorsa, başvurunun esasa girilmeksizin ön şartlar bakımından reddi gerekmektedir. Aslında tahkim kurulu, görev sorununu sadece ilk inceleme aşamasında değil, uyuşmazlığın her aşamasında, kararını verip uyuşmazlıktan elini çektiği ana kadar her

zaman göz önünde bulundurmak ve görevine girmeyen hiçbir konuda karar esasa ilişkin karar vermemek zorundadır. Çünkü görev, yargının her türünde kamu düzenindendir ve yargı mercilerince resen dikkate alınması gereken en öncelikli konudur. Kaldı ki, görevine girmeyen bir konu hakkında tahkim kurulunun karar vermesi, hukuksal sonuç doğurmaz, sadece hukuksal karışıklıklara yol açar.

Tahkim kurulunun kendi usulüne göre kesin karar verdiği bir konunun, görev dışında kaldığı görevli diğer yargı yerlerince anlaşılırsa durum ne olacaktır? Diğer bir ifadeyle, tahkim kurulu ile idari ve hatta adli yargı yerleri arasında görev sorunu yaşanırsa ne olacaktır? Buna ilişkin bir düzenleme yasalarda bulunmamaktadır. Eğer diğer yargı yerleri, uyuşmazlığın kendi görev alanına girdiğini düşünmekte iseler, uyuşmazlığa bakmaya devam edeceklerdir. Böyle bir durumda, daha önceden tahkim kurulu tarafından karara bağlanmış bir husus olsa bile, davalı taraf kesin hüküm itirazında bulunabilecek midir? Yahut, tahkim kurulunda görülmekte olan bir uyuşmazlık söz konusu ise, örneğin idari yargı önünde derdestlik itirazında bulunulması mümkün müdür?

Bize göre, her iki halde de, yargı yerleri ne kesin hüküm itirazını, ne de derdestlik itirazını dinlemeyeceklerdir. Çünkü, tahkim yargısının görev alanı dışında kaldığı düşünülen bir uyuşmazlık söz konusudur. Bu durumda, uyuşmazlık mahkemesinin görev alanı içerisine sporda zorunlu tahkim yargısına ilişkin hususların da dahil edilmesi, diğer mevzuatın da buna göre yeniden gözden geçirilmesi bir zorunluluk olacaktır.

Görev konusunda ortaya çıkabilecek aksamalar bu sayılanlardan ibaret de değildir: Tahkim kuruluna yapılan bir başvuruyu tahkim kurulu iki ay sonra reddetmiş olsun ve uyuşmazlık da idari yargının görev alanına dahil bulunsun; bu takdirde, davacının dava süresini geçirmesi nedeniyle hak kaybına uğraması söz konusu olacaktır. Öyleyse, kişilerin hak kayıplarının önlenmesi için tahkim kurulunun görevden ret kararlarına karşı hızlı işleyen bir temyiz yolu düzenlenmeli ve görevsizlik kararının kesinleşmesi üzerine görevli yargı yerinde belli

süre içerisinde dava açılabilmesine imkan verecek bir yasal düzenleme yapılmalıdır.

İlk inceleme konuları arasında bulunan diğer hususlardan (*ehliyet, menfaat ve süre aşımı*) özellikle “*menfaat*” konusunda, idari yargılama hukukunda geliştirilen müktesebattan ve ölçütlerden istifade edilebilir. Ehliyet, daha ziyade tüzel kişiler adına yapılacak başvurularda ya da küçük yaştaki sporcular bakımından söz konusu olabilir.

İlk incelemede herhangi bir aykırılık görülmemesi halinde veya biçimsel eksikliklerin giderilmesi üzerine dilekçe, karşı tarafa ve ihbarı gerekli görülen diğer kişilere tebliğ olunur. Karşı taraf, tebliğ tarihinden itibaren en geç on gün içinde cevap dilekçesini vermek zorundadır. Dilekçede, maddî ve hukukî açıklamalar ile deliller ve talepler yer alır ve bunlara ilişkin belgeler eklenir.

Tamamlanan dosya, dosyayı inceleyen üyenin düşüncesi ve varsa bilirkişi raporu ile birlikte Kurula sevk edilir. Kurul, incelemesini evrak üzerinde yapabileceği gibi tarafların sözlü açıklamalarına da başvurabilir.

Kurula başvuru icra ve infazı (*kararın yürütülmesini*) durdurmaz. Ancak; Kurul, ivedi durumlarda, ilgilinin talepte bulunması koşuluyla, başvuru veya itiraz konusu kararda hukuka açıkça aykırılık bulunması halinde ve yargılamanın seyrini dikkate alarak, icra veya infazın durdurulmasına karar verebilir. Burada, idari yargılama hukukundaki yürütmenin durdurulması konusundan ilham alındığı görülmektedir⁶⁴. Kurul, haklı ve gerektirici nedenlerin bulunması halinde ihtilafla doğrudan ilgili konularda ihtiyati tedbir kararı verebilir.

Kurul kararını; kanun, ulusal ve uluslararası federasyonların kural-ları, kanunların usule ilişkin hükümleri ile dosya münderecatı, tanık beyanları, bilirkişi incelemesi ve her türlü delile göre adalet ve nasafet

64 İYUK'ta düzenlenen Yürütmenin Durdurulması kararının verilebilmesi için, mahkemece iki hususun birden varlığı tespit edilmelidir: açık hukuka aykırılık, telafisi güç veya imkansız bir zararın varlığı. Burada yapılan düzenlemede ise, sadece açık hukuka aykırılık ve de ivedilik aranmaktadır. Spor faaliyetlerinin hep hızlı işleyen süreçler olması nedeniyle, hukuka aykırı bir işlemin yürütülmesinin ivedilik taşıyan durumlarda telafisi güç veya imkansız zarar doğuracağı peşinen kabul edilmiş olmaktadır ki, yasada bizce de isabetli bir yaklaşım söz konusu olmuştur.

esaları dairesinde tesis eder. Zorunlu haller dışında sportif faaliyetlere ilişkin iş ve işlemlerde en geç on iş günü, diğer hususlarda ise en geç üç ay içerisinde kararını verir. Kurul; itirazın reddine, kabulüne veya itiraz konusu kararın değiştirilerek karara bağlanmasına hükmedebilir. Kararlar gerekçeli olur. Varsa muhalefet şerhleri eklenir.

Kısa karar, ilgiliye ve federasyon başkanlığına faks ve internet üzerinden derhal bildirilir ve federasyon ile ilgililer tarafından uygulanmaya başlanır. Gerekçeli karar daha sonra tebliğ olunur. Kararlar, İcra ve İflas Kanunu hükmü uyarınca ilam mahiyetinde sayılır. Yani tahkim kurulu kararları, gerektiğinde ilamlı icra yoluyla infaz edilir.

Kurul Kararlarına karşı bir üst mercie başvuru imkanı bulunmamaktadır. Ama, kurul nezdinde bir kereye mahsus olmak üzere karar düzeltme yoluna gidilebilir: Taraflar, kararın tebliğ tarihinden itibaren on gün içinde verilen karara karşı karar düzeltme yoluna başvurabilirler.

Kurul kararlarının kesinliği, sadece taraflar açısından hüküm ifade etmez; bu kararlar, kurulun kendisi için de kesindir. Hukuk Muhakemeleri Kanununda düzenlenen kararların açıklanması, maddî hataların düzeltilmesi veya yargılamanın yenilenmesi halleri dışında Kurul aynı konuda tekrar karar veremez.

V- SONUÇ

Yaşlı gezegenimizde insanoğlunun en eski etkinliklerinden biri olan spor, aynı zamanda etrafında dev bir ekonomik büyüklüğü de sürükleyerek gelişmekte ve çeşitlenmektedir. Spor faaliyetleri, siyasal sınırları aşarak, fizik kurallarında da sınırları zorlayarak(!) ilerlemekte, kuralları sürekli yenilenen spor müsabakaları artık kas gücünün zeka gücü ile birleştiği bilimsel performans gösterilerine dönüşmektedir.

Spor hukuku, katı (*zor değişen*) hukuk kurallarından mümkün olduğunca kaçınılarak formalitesi az kurallar üzerinde hızla gelişmeye çalışmaktadır. Spor dallarında ülkeler ve hatta futbolda olduğu gibi kıtalar bazında paralel örgütlenmeler, yarışma kurallarında tek tipleşme ve uyumsuzlukların hallinde uygulanacak usul kurallarında da büyük ölçüde benzeşmeye gidilerek küresel bir spor hukukuna doğru hızla yol alınmaktadır. Bu gelişmede, şüphesiz olimpiyat organizasyonlarının ve o temelde vücut bulmuş İsviçre'nin Lozan kentindeki Uluslararası Spor Tahkim Mahkemesinin (*CAS/TAS*) uygulamaları temel role sahiptir. Kıtasal veya küresel ölçekteki uluslararası spor örgütlenmeleri, statülerine koydukları hükümlerle, üye ülke federasyonlarını uyumsuzlukların çözümünde devlet yargısının dışında basit ve hızlı işleyen yöntemler bulmaya yöneltmekte, Uluslararası Spor Tahkim Mahkemesinin yetkisini tanımaya zorlamaktadır. Bunları sağlamayan bir ülke spor kuruluşlarının uluslararası spor faaliyetlerine katılma imkanı bulunmamaktadır.

Bu gelişmelerden Türk spor hukuku da nasibini almış durumdadır. Spor federasyonlarının sporun yönetimine ve disiplinine ilişkin işlemlerinin zorunlu tahkim usulüyle çözüleceği ve tahkim kurullarınca verilen kararların kesin olduğu 2011 yılından itibaren artık bir anayasa kuralına dönüşmüş, buna dair yasal veya idari düzenlemelerin anayasaya aykırılığı iddiaları böylece sonlandırılmıştır. Ancak, gerek anayasal düzenlemede, gerekse yasal düzenlemelerde sorunlar bulunmaktadır.

Türkiye’de spor uyuşmazlıkları konusunda halen iki farklı tahkim kurulu mevcuttur. Bunlardan birisi sırf futbol sporuna ilişkin uyuşmazlıklara bakmakla görevlidir; diğeri ise, geri kalan bütün spor dalları uyuşmazlıklarını çözmektedir. Tahkim kurullarına ilişkin olarak; başta kurul üyelerinin göreve getiriliş şekli olmak üzere, görev alanına, statülerine ve olağan devlet yargısı ile olan ilişkilerine dair ciddi hukuksal sorunlar mevcuttur.

Uluslararası Spor Mahkemesi kararları nasıl İsviçre Federal mahkemesinde usul hukuku açısından bir temyiz denetimine tabi ise, Türk hukukunda da benzeri bir usuli güvence sisteminin oluşturulması düşünülebilir. Spor Tahkim Kurullarının, diğer yargı organlarının sahip olduğu anayasal güvencelelere sahip olmaları sağlanmalı, üyelerinin seçim usulüne ilişkin uygun düzenlemeler yoluyla kurul üyelerinin bağımsızlığı hukuksal bakımdan teminat altına alınmalıdır. Üyelerini siyasetin ya da federasyonda çoğunluğu sağlayanın belirlediği tahkim kurullarının gerçekten bağımsız hareket edebileceğini düşünmek zordur. Ayrıca, tahkim kurullarının işleyişinde, uyuşmazlık konuları bakımından pilot uygulamalar yoluyla en azından belli uyuşmazlıkların çözümü bakımından hakem seçme hakkını da içerecek şekilde usuli düzenlemelere gidilmesi yararlı olabilir.

Spor hukuku bakımından zorunlu tahkim yolunun benimsenmesi, hem spor etkinliklerinin doğasıyla uyumludur hem de uluslararası spor hukukunun gittiği istikamet bakımından şarttır. Ama bu uygulamanın, elbette minimum yasal düzenleme yoluyla ama hukuk sistemimizle uyumunu da gözeterek sağlıklı bir zeminde yürütülmesi gerekir.

Sporla zorunlu tahkim, sorunlu tahkime dönüşmemelidir.

BAĞIMSIZ FEDERASYONLARIN HUKUKİ YAPISI (YAPILANMASI)

Av. Zübeyt AYDIN*

* Spor Genel Müdürlüğü 1. Hukuk Müşaviri.

Dünya genelinde ve Ülkemizde her alanda yaşanan hızlı değişim süreci, spor sektöründe de kendini göstermektedir. Bu değişim sürecinde özel sektörün spora bakışı değişmekte, spora olan ilgi, sporculara, spor kulüplerine, spor federasyonlarına sponsor olma ,yardımda bulunma, reklam verme spor kulüpleri ile spor federasyonlarında; başkan, yönetim kurulu üyeliği, denetim, disiplin kurullarında görev alma şeklinde tezahür etmektedir.

Toplumların her zaman ilgisini çeken sportif faaliyetler, günümüzde geniş kitleleri etkileyen, zaman zaman kitleleri belli amaçlar için bir araya getiren, uluslararası ilişkileri geliştiren, dünyada barışın sağlanmasına katkı sağlayan evrensel bir faaliyet alanı haline gelmiştir.

İnsan haklarına verilen değerle birlikte sanat ve spor, toplumların aynası olarak kabul edilmektedir. Bedenen ve ruhen iyi yetiştirilmiş genç bir nüfus, her alanda olduğu gibi spor sektöründe de Ülkemizin rekabet gücünü, uluslararası arenada popülaritesini daha artırmaktadır.

Devlet; her yaştaki yurttaşın fizik, moral güç ve yeteneklerini geliştiren beden eğitimi ülke geneline yaygınlaştırmak, sporu bir yaşam biçimi olarak benimsenmesini sağlamak ve gençlerin serbest zamanlarını ülke yararı doğrultusunda değerlendirmeleri için Anayasanın 58 inci maddesi ile Devlete; gençleri müspet ilmin ışığında. Atatürk ilke ve inkılapları doğrultusunda ve Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü ortadan kaldırmayı amaç edinen görüşlere karşı yetiştirmek ve gençleri alkol düşkünlüğünde uyuşturucu maddelerden, suçluluk, kumar ve benzeri kötü alışkanlıklardan korumak için gerekli tedbirleri almak gibi bir takım görevler verilmiştir.

Anayasanın 59 uncu maddesinde ise; her yaştaki vatandaşın beden ve ruh sağlığını geliştirmek, sporu kitlelere yaymak , başarılı sporcuları korumak Devletin görevleri arasında sayılmıştır.

Devlet, sporu kitlelere yayma görevini mevzuatlarla Gençlik ve Spor Bakanlığı'na, Spor Genel Müdürlüğüne, Türkiye Futbol Federasyonu Başkanlığına, Bağımsız Spor Federasyonlarına ve spor kulüplerine vermiştir.

Sporun üst kurumu olan spor federasyonları, 1938 yılında kurulmalarına rağmen, federasyonların ana nüvesi olan spor kulüplerinin kurulması 1903 tarihine dayanmaktadır. Spor federasyonlarının kurulması, 29.6.1938 tarihinde kabul edilen ve 16.7.1938 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan ‘Beden Terbiyesi Kanunu’nun 5 inci maddesinde düzenlenmiştir.¹ Yapılan düzenleme ile Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğünün merkezde bir genel direktör (Genel Müdür), genel sekreter ile “*federasyonlar heyetlerinden*” ve Kanunda öngörülen diğer birimlerden meydana geleceği öngörülmüştür.²

Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü; jimnastik ve spor faaliyetlerini sevk ve idare etmek üzere Başbakanlığa bağlı hükmi şahsiyeti haiz kamu kurumu olduğu, bir veya birden fazla spor dalının teknik ve idari bakımından birer federasyona bağlanacağı, spor federasyonların ise; Beden Terbiyesi Merkez İstişare Kurulunu mütalaası, Genel Müdürünün teklifi ve Başbakan tarafında kurulabileceği düzenlenmiştir. Yapılan düzenleme ile federasyonların kurulabilmesi, Merkez İstişare Kurulunun uygun görüşü, Genel Müdürün teklifi ve Başbakanlık Makamının onayına bağlanmıştır. İdari işlemle kurulması öngörülen federasyonların kapatılması, bünyesinde bulunan bir spor dalını müstakil bir federasyon haline getirmesi, mevcut bir federasyona bağlanması veya başka bir federasyonla birleştirilmesi idare hukukunun temel ilkesi olan “*idari işlemlerindeki paralellik ilkesi*” gereği aynı usul ile geri alınabilmektedir. Ki bu konuda alınmış birden fazla karar mevcuttur.³ Merkez Danışma Kurulu; 3530 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten günümüze kadar Ülkemizde faaliyette bulunan spor dallarının federasyon olarak kurulmalarına, Federasyonların isim değişikliği, bir spor dalının başka bir federasyonla birleştirilmesi veya federasyon bünyesinde bulunan bir spor dalının federasyondan ayrılması konularında karar verme mekanizması olarak önemli bir fonksiyon üstlenmiştir. Federasyonlar, yaşanan süreç içerisinde Kamu

1 3530 Sayılı Beden Terbiyesi Kanunu (mülga).

2 3530 Sayılı Kanun –Merkez Danışma Kurulunun görevleri.

3 3530 Sayılı Kanun –MDK.nun görevleri.

kurumu olarak kuruldukları gibi nevi şahsına münhasır bir örgütlenme şeklinde de kurulmuşlardır.

Hukuk sistemimizde, federasyonlar;

1-3289 sayılı Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun hükümlerine göre,

a) Bağlı federasyonlar,

b) özerk/bağımsız federasyonlar,

2-Müstakil bir kanun olan 5894 sayılı Kanun hükümlerine göre Türkiye Futbol Federasyonu şeklinde örgütlenmişlerdir.

Değişik zamanlarda çeşitli kanunlarla yapılan düzenlemeler ve 06 Nisan 2011 tarihli ve 6223 sayılı Yetki Kanuna⁴ istinaden 08 Haziran 2011 tarih ve 27958 mükerrer sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 638 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname⁵ ile Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün ismi “*Spor Genel Müdürlüğü*” olarak değiştirilmiştir. Bazı spor federasyonları Spor Genel Müdürlüğünün bağlı olan ana hizmet birimi olarak faaliyetlerine devam etmişlerdir. Bazı federasyonlar ise; bağımsız spor federasyon(ları) olarak faaliyetlerine devam etmektedirler.

Ülkemizde Spor federasyonlar 31 Mayıs 1939 tarihinde kurulmuştur.⁶

Gerek 3530 sayılı, gerekse 3289 sayılı Kanunun 2004 yılına kadar yürürlükte olan hükümleri uyarınca kurulan spor federasyonları Spor Genel Müdürlüğüne bağlı birer birim konumundadırlar. Federasyonların tüzel kişilikleri olmadığı gibi borçlanma ehliyetleri de bulunmamaktadır. Federasyonların tüm iş ve işlemleri Genel Müdürlük tarafından yapılmakta federasyonların bağlı oldukları uluslararası bağlantıları Genel Müdürlükçe ifa edilmektedir. Bu görev 3289 sayılı Kanunun 2 nci maddesinin 1 inci fıkrasının (I) bendinde “*Milletlerarası spor ve temas ve münasebetlerinde resmi mercii görevi yapmak,*”⁷

4 6223 Sayılı Yetki Kanunu.

5 638 Sayılı Gençlik ve Spor Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK,

6 Ankara Barosu yayını (Av. İsmail İnan Armağanı)

7 3289 Sayılı Kanunun 2.mad.nin birinci fıkrası (I) bendi.

şeklinde düzenlenmiştir. Federasyonların sportif faaliyetleri için gerekli olan mali kaynakları Genel Müdürlükçe karşılanmakta, harcamaları Genel Müdürlükte görevli olan memurlar ve görevliler eliyle yapılmaktadır. Federasyonların sportif faaliyetlerinde elde edilen müsabaka gelirleri, reklam gelirleri, bilet gelirleri, tescil vize ve benzeri gelirler Spor Genel Müdürlüğünün merkez veya taşra teşkilatının hesaplarına yatırılmaktadır. Spor Genel Müdürlüğünün teşkilat ve görevleri hakkında kanun da yapılan düzenlemelere kadar federasyonlar kamu kurumu şeklinde kurulan Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün (Spor Genel Müdürlüğü) birer ana hizmet birimi olarak faaliyetlerini sürdürdüklerinde federasyonların kamu tüzel kişiliğinin birer birimi oldukları tartışmasızdır.

Merkez Danışma Kurulu;

1- 26 Şubat 1991 tarihinde almış olduğu K-00-1/87 sayılı kararda, "...Dünya ülkelerinin belli bir temele oturtup uyguladığı spor branşlarını ülkemize adapte ederek bu alandaki bilgi ve tecrübelerinden faydalanarak yurt sathına yaygınlaştırılmasının uygun olacağı düşünüldüğünden,

Vücut geliştirme,

Badminton,

Buz Sporları (Kayak Federasyonuna bağlı olarak faaliyetlerini yürüten Buz sporlarının müstakil hale getirilmesi)

Otomobil sporları,

Satranç,

Bilardo ,

Federasyonlarının kurulmasına karar verilmiştir.”⁸

2- Kurul ;11. Ekim 2002 tarihli ve B.02.1.GSM.0.05.00/MDK-257 Sayılı kararı ile,

“Bilek güreşi spor dalının Vücut Geliştirme ve Fitness Federasyonu Başkanlığına bağlanmasına karar verilmiştir.”⁹

8 Spor Genel Müdürlüğü MDK'nun 26.2.1991 tarihli ve K-00-1/87 Sayılı kararı,

9 MDK'nın 11 Ekim 2002 tarihli 257 sayılı kararı,

3- Kurul, 08 Ağustos 2003 tarihli ve B.02.1.GSM.0.05.00/MDK-318 Sayılı kararı ile Otomobil ve Motor Sporları Federasyonunun ismini, "*Otomobil Spor Federasyonu*" olarak, Otomobil ve Motor Sporları Federasyonu bünyesinde faaliyette bulunan motor spor dalının "*Motosiklet Spor Federasyonu*" olarak müstakil bir federasyon şeklinde kurulmasına karar vermiştir.¹⁰

4- 16 Şubat 2005 tarihinde alınan 46 no'lu kararda; Yüzme Atlama ve Sutopu Federasyonu Başkanlığı bünyesinde faaliyet gösteren sutopu spor dalının federasyon bünyesinden ayrılarak "*Sutopu Federasyonu*", "*Yüzme , Atlama ve Sutopu Federasyonu*" isminin de "Yüzme ve Atlama Federasyonu " olarak değiştirilmesine karar vermiştir.¹¹

5-Kurul, 15 Haziran 2010 tarihli ve 45 sayılı kararı ile de; Merkez Danışma Kurulunun 25 Mayıs 2010 tarihinde almış olduğu kararda "*Matrak*" spor dalının Türkiye Geleneksel Spor Dalları Federasyonu bünyesinde faaliyette bulunmasına karar verildiğini, İlgili Federasyonun bu kararı uygun bulduğunu belirterek, ilk yapılacak mali genel kurulda alınan bu kararı genel kurulun gündemine alınacağını belirtmesi üzerine, Kurul "*Matrak*" spor dalının "*Türkiye Geleneksel Spor Dalları Federasyonu*" 'na bağlanmasına karar vermiştir. Bu kararlarda da açıkça görüldüğü gibi Merkez Danışma Kurulu federasyon (ların) ismini değiştirebildiği gibi bünyesinde bulunan bir spor dalını müstakil bir federasyon haline getirebilmekte, başka bir federasyona bağlayabilmekte veya spor dalı olarak tanınmak için talepte bulunanların bu taleplerini reddedilmektedir.¹²

Anayasanın 123 uncu maddesi; kamu tüzel kişilerin;¹³

Kanun veya Kanunun açıkça verdiği yetkiye dayanılarak kurulabileceğini,

Kuruluş ve görevlerinin merkezden yönetim veya yerinde yönetim esaslarına dayanacağını,

10 MDK'nın 08.Ekim 2003 tarihli ve 318 nolu kararı,

11 MDK'nın 16.2 2005 tarihli ve 46 nolu kararı,

12 MDK'nın 15.6. 2010 tarihli ve 45 nolu kararı.

13 Anayasa'nın 123.Maddesi.

Kuruluş ve görevlerinin bir bütün olduğunu,
Hüküm altına almıştır.

Türk Dil Kurumu: Kamu tüzel kişiliğini; "*Belirli kamu hizmetlerini yerine getirmek amacıyla oluşturulan kamu tüzel kişisi*" olarak tanımlamaktadır.¹⁴

Bağlı Federasyonlar:

Anayasanın 123 üncü maddesinin bu amir hükmü gereği, Gençlik ve Spor Bakanlığına bağlı¹⁵ merkezde katma bütçeli ve tüzel kişiliğe sahip Spor Genel Müdürlüğünün, taşrada ise özel bütçeli Gençlik Hizmetleri ve Spor il ve ilçe müdürlüklerinin¹⁶ kurulmasına, teşkilat, görev ve yetkilerine ait esas ve usulleri düzenlemek üzere 3289 sayılı Kanun yürürlüğe girmiştir. Kanunun görev başlıklı ikinci maddesinin birinci fıkrasının,

(a) bendi, Vatandaşın ve okul dışı gençlerin fizik, moral güç ve yeteneklerini sağlayan beden eğitimi, oyun, jimnastik ve spor faaliyetlerini sevk ve idare etmek,

...

d) Sporcu ve spor kulüplerinin tescil, vize, aktarma işlemlerini yapmak,

e) Spor federasyonlarının kurulması ve spor dallarını belirlemek için gerekli olan usul ve esasları tayin ve tespit etmek,

h) Spor müsabakalarında milletler arası kuralların ve her türlü talimatın uygulanmasını sağlamak,

l) Milletlerarası spor temas ve münasebetlerinde resmi mercii görevi yapmak,

gibi federasyonlarla ilgili görevler Genel Müdürlükçe yapılmaktadır.¹⁷ Başka bir ifade ile federasyonların yapması gereken bir takım iş ve işlemlerle ilgili görevlerin Spor Genel Müdürlüğünce yerine getirilmesi Kanun ile hüküm altına alınmıştır. Aynı Kanunun Merkez teşkilatı

14 Türk Dil Kurumu lügatı.

15 3289 sayılı Kanunun birinci maddesi,

16 3289 sayılı Kanunun 2ni maddesi.

17 3289 sayılı Kanunun 2 ci maddesinin birinci fıkrasının (a),(d),(e),(h), ve (l) bentleri

başlıklı 4 üncü maddesinde “*Spor federasyonları*” Genel Müdürlüğün Ana Hizmet Birimleri arasında sayılmıştır.

Federasyonların teşkili ve profesyonel spor dallarının tespiti, federasyon başkanlarının seçimi ve kurullarının teşkili 3289 sayılı Kanunun 18 ve 19 uncu maddelerinde düzenlenmiştir.¹⁸

Bir veya birden fazla spor dalının, teknik ve idari bakımdan birer federasyona bağlanacağı, amatör federasyonların adedi profesyonel spor dalları, Merkez Danışma Kurulunun görüşü alınmak üzere Genel Müdürün teklifi ve Gençlik ve Spor Bakanlığının onayı ile belirleneceği hüküm altına alınmıştır. Kanunun 19 uncu maddesinde ise; Federasyon başkanlarının seçimle göreve gelecekleri, yapılan görevin fahri olduğu, federasyon başkanlarının seçimi, kurullarının teşkili, çalışmaları, görev, yetki ve sorumlulukları ile kurullarını atamaya ilişkin hükümlerin çıkarılacak yönetmelikle belirleneceği hüküm altına alınmıştır.

Kanunun 19. maddesinde istinaden 22 Kasım 1993 tarihli ve 21766 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Spor Genel Müdürlüğü Spor Federasyonlarının Teşkilatı Çalışma, Görev, Yetki Sorumluluk Yönetmeliğinin¹⁹ birinci maddesinde Yönetmeliğin amacı; Genel Müdürlük spor federasyonlarının faaliyetlerinin ana esaslarını, nasıl kurulacağını, çalışmalarını, görev yetki ve sorumluluklarını belirlemek olduğunu, 4 üncü maddesinde ise; Federasyonları “*Spor Genel Müdürlüğünün bünyesinde faaliyet gösteren spor federasyonlar*” ifade eder şeklinde tanımlanmıştır.

Yönetmeliğin 5 inci maddesinde, Federasyonlar; Merkez Danışma Kurulunun kararı ile belirleneceğini, bir veya birden fazla spor dalının ,teknik ve idari bakımdan bir federasyona bağlanabileceğini,

Yönetmeliğin 6 ncı maddesinde ise; Federasyonun karar organının yönetim kurulu olduğu, yönetim kurulunun; başkan, asbaşkanlar, genel sekreter ile üyelerden oluşacağını, Federasyon başkanı her ne

18 3289 sayılı Kanunun 18 inci ve 19 uncu maddeleri.

19 Spor Genel Müdürlüğü Spor Federasyonlarının Teşkilat, Çalışma, Görev, Yetki ve Sorumluluk Yönetmeliği.

kadar yapılan seçime girip kazanması şartıyla göreve başlatılmaları gerekmekte ise de, seçimi kazanmak, federasyon başkanı için yeterli olmayıp, 22 Kasım 1993 tarih ve 21766 sayılı Resmi Gazete 'de yayımlanan "Spor Genel Müdürlüğü Spor Federasyon Başkanlarının Seçim Yönetmeliğinin"²⁰ 10 uncu maddesinin birinci fıkrasının "*Yapılan seçim sonucunda en çok oy alan aday, Genel Müdürün teklifi, Gençlik ve Spor Bakanının onayı ile federasyon başkanı olarak göreve başlatılır. Oyların eşitliği halinde Genel Müdür ve adayların huzurunda, oluşturulan kurul tarafından çekilecek kura sonucu kazanan aday federasyon başkanlığına aynı usulle göreve başlatılır.*" Kanunun 18 inci maddesi, yukarıda zikrolunan yönetmeliklerdeki hükümler ile birlikte değerlendirildiğinde, Genel Müdürlüğe bağlı bir federasyona, federasyon başkanın göreve başlatılabilmesi için;

Yapılan seçimde en fazla oyu alması,
Genel Müdür tarafında teklif edilmesi,
Teklifin Bakan tarafından onaylanması.
Şarttır.

Federasyon başkan adayının kura ile belirlenmesi halinde de, federasyon başkan adayı yukarıda belirlenen usul ve esaslar göz önünde bulundurularak göreve başlatılır.

Bağlı federasyonların Yönetim kurulunun yanında,

- a) Federasyon Danışma Kurulu
- b) Teknik Kurul,
- c) Eğitim Kurulu,
- d) Sağlık Kurulu,
- e) Hukuk Kurulu,
- f) Merkez Hakem Kurulu

g) Diğer Kurulları, bulunmaktadır. Merkez Hakem Kurulu hariç danışma organı niteliğindeki bu kurulların üye sayıları federasyon başkanlığınca belirlenmesine rağmen, Merkez Hakem Kurulu üye sayısının Yönetmelikle belirtilmektedir. Federasyon başkanı, Yönetim

ve Merkez Hakem Kurulu üyelerinin belirlenmesinde mutlak bir iradesi söz konusu olmayıp, Yönetmelik hükümlerini uygulamak ve yürütmekle yetkili olan Spor Genel Müdürlüğünce tayin ve tespit edilmektedir.

Spor Genel Müdürlüğünün ana hizmet birimlerinin görev yetki ve sorumluluklar hakkında kanuni bir düzenleme bulunmamakla birlikte, bağlı spor federasyon başkan ve yönetim kurulu üyelerinde bulunması gereken şartlar ile tüm kurulların görev yetki ve sorumlulukları detaylı bir şekilde tanımlanmıştır.

Bağlı federasyonların kullandıkları mali kaynaklar, federasyonun iş ve işlemlerinin bir çoğunun devlet memurları eliyle yürütülmesi, idarenin federasyon üzerindeki idari ve mali vesayeti gibi hususlar yukarıdaki mevzuat hükümleri ile birlikte değerlendirildiğinde bağlı federasyonların kamu hukukuna tabi oldukları dolayısı ile bunların kamu tüzel kişisi olan Spor Genel Müdürlüğün birer ana hizmet birimi olduklarıdır.

Bağımsız (özerk) spor Federasyonları;

Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanuna 5105 Sayılı Kanunla eklenen EK-9 Maddede;²¹ spor federasyonları, talepte bulunmaları halinde Merkez Danışma Kurulunun uygun görüşü, Genel Müdürlüğün bağlı olduğu Bakanın teklifi ve Başbakanın onayı ile idari ve mali yönden özerklik verilebilir. Kanun koyucu, Federasyona özerklik kararı verebilmesi için, Federasyonun İdareye Müracaat etmesi, Merkez Danışma Kurulunu uygun görüşü, Genel Müdürlüğün bağlı olduğu Bakanın teklifi ve Başbakanın onayı ile federasyona idari ve mali yönden özerklik verilmektedir. Federasyonlara özerklik verilmesinin her ne kadar idarenin takdirinde olduğu anlaşılmakta ise de, üçüncü fıkra ile getirilen düzenleme ile İdareye verilen takdir yetkisinin mutlak olmadığı, spor federasyonların kanunla getirilen düzenlemede belirtilen hususları yerine getirmeleri halinde, federasyona özerklik verilmesi gerektiği sonucuna varılmaktadır.

21 3289 Sayılı Kanuna 5105 sayılı Kanun ile eklenen EK-9 Madde.

Ek-9 Maddesinin 3. Fıkrası; Özerklikte aşağıdaki kriterler göz önünde bulundurulur:

- 1- Faal sporcu sayısı,
- 2- Faal kulüp sayısı,
- 3- Spor dalının ülkemiz veya dünyadaki yaygınlığı ve gelişme potansiyeli,
- 4- Gelirlerini giderlerini karşılayabilme yeterliliği,
- 5- Spor dalının olimpiik olup olmadığı,
- 6- Federasyon veya bağlı kulüplerin tesisi durumu,

Kriterleri esas alınarak, İdarenin federasyonlar hakkında idari ve mali yönden karar verme konusunda mutlak ve sınırsız bir takdir yetkisi olmadığı sonucuna varmak mümkündür. Federasyonların özerkliği konusunda; federasyonun yıllık faaliyetlerine katılan lisanslı faal sporcusu ,yine federasyonun faaliyetlerine katılan faal kulüp sayısı ve federasyonun gelirlerinin giderlerini karşılayabilme gibi bir takım kriterler olmasına rağmen, özerklikle ilgili yasal düzenlemelerin yürürlüğe girdiği tarihten yaklaşık iki yıl içerisinde 56 federasyonun özerkliğine karar verilmesi, üzerinde durulması gereken önemli bir konu olduğu kanaatindeyim. Esasen Kanunda öngörülen federasyon gelirleri arasında belirlenen “*Genel Müdürlük bütçesinde yapılacak % 15 lik pay*” özerk federasyonların sponsorlardan elde edecekleri sponsorluk gelirlerinin büyük bir meblağa ulaşacağı özel şahıslarca yürütülecek federasyonların bir ticari şirket işletme mantığı ile hareket edecekleri, Devletin mali yardımda bulunmasına ihtiyaçları olmayacağı mantığında kaynaklanmaktadır. Uygulamada, federasyonların Devlet tarafından yapılan mali yardımların dışında önemli bir sponsorluk geliri veya kanun ile belirlenen gelir kaynaklarından gelir elde edemedikleri gözlemlenmiştir. Federasyonların, gelir elde edememeleri federasyonların bağımsızlığını, idareye bağımlılığı, kamunun bu federasyonlar üzerindeki idari vesayetini, başka bir anlatımla federasyonların bağımsızlığı hep tartışma konusu olmuştur. Federasyonların Genel Müdürlükçe sağlanan gelirler dışında gelir elde edememeleri, federasyonların bağımsızlığının tartışılmasının ana eksenini oluşturmuştur.

Kanun da yapılan düzenleme ile federasyonlar, organları genel kurul tarafından seçimle göreve gelen, her türlü kararlarını kendi organları içerisinde alan, bütçesi genel kurul tarafından onaylanan ve ibra edilen federasyonlar şeklinde tanımlanmıştır. Özerk federasyonların yetkili kurulunca İdarenin müdahalesi tartışılmakla birlikte, bütçesinin büyük bir kısmını sponsor gelirlerinden karşılayan federasyonlara İdarenin müdahalesinde bahsedilemez. Yrd. Doç. Pervin Bilir “ Spor federasyonları özerkti de, şimdi ise bağımsız mı? başlıklı makalesinde,²² *“Spor federasyonlarının her ne kadar özerk olarak, tanımlasa da özellikle federasyonların statülerinde genel müdürlük tarafından öngörülen çerçeve statüye uygun şekilde ana statülerini hazırlamak zorunda olmaları, ceza ve disiplin kurullarınca verilen kararlara karşı genel müdürlük bünyesinde oluşturulacak “Tahkim Kuruluna” itiraz edebilmesi ve her türlü faaliyet ve işlemlerinin genel müdürlüğün bağlı olduğu bakanlığın denetimine tabi olması, tam ve gerçek bir özerkliğin mevcut olmadığını ortaya koymaktadır.”* Federasyonların iş ve işlemlerinin Bakanlığın denetimine tabi tutulması, ceza ve disiplin kurulları tarafından verilen sportif cezalara karşı Genel Müdürlük bünyesinde oluşturulacak *“Tahkim Kurulu”*na itiraz edilmesinin özerklikle bağdaşmadığını belirtmektedir.²³ Bir çok ülkedeki federasyonların yapılanmasında idarelerin federasyonlara ait yasal mevzuatların düzenlenmesinde, federasyonların denetimi konusunda idari vesayeti olduğu bilinmektedir. Ankara Barosu tarafından 12 Mart 2010 tarihinden düzenlenen *“II. Uluslararası Spor Hukuku Kurultayı”*na konuşmacı olarak katılan Helen Olimpik Komitesi Genel Sekreter Yardımcısı Avukat - Atina Barosu Yönetim Kurulu Üyesi DIMITRIOS CHATZIMICHALIS *“Amatör sporlardan ve elbette birliğin temeli olan kulüpten söz edeceğiz. Yunanistan’da kulüp, spor kulübü kurucu olarak 20 kişiye ihtiyaç duyar, sizin de bildiğiniz gibi spor kulübü kurucuları bu sayıdadır ve federasyon için en az 20*

22 Yrd. Doç. Dr. Pervin Bilir’in “ Spor federasyonları özerkti de, şimdi bağımsız mı?” başlıklı makalesi 1. sahife.

23 Yrd. Doç. Dr. Pervin Bilir’in “Spor federasyonları özerkti de şimdi bağımsız mı ?” başlıklı makalesi 2. sahifesi.

kulübe ihtiyaç vardır. Tabi burada sorun bu kulüplerin gerçek anlamıyla kulüp olup olmadığıdır. Bunlar geçekten spor yapan kulüplerdir, geçen yıllarda da belirttiğim gibi sadece kağıt üstündeki kulüpler değil. Hangi kulüplerin gerçekten spor yaptığını, hangilerinin yapmadığını, kağıt üstündeki kulüpler olduğunu belirtmek için Hükümet federasyonların faaliyetleri üzerinde sıkı denetim getirmiş durumda. Daha önce belirttiğimiz gibi, federasyonlar, elbette büyüklüklerine ve yaptıkları sporun önemine cömert finansman buluyor. Spor Bakanlığı bünyesinde, hemen her yıl federasyonların mali durumunu denetleyen özel bir Mali Kontrol Komisyonu var.²⁴ Bu Komisyon kulüplerin mali durumunu denetlemiyor. Çünkü kulüpler doğrudan Devlet tarafından finanse edilmiyor; sadece federasyonlar finanse ediliyor ve onlar da, özellikle uluslararası yükümlülükleri olduğundan, yurt dışında diğer kulüplerle karşılaştıklarında, vb. durumlarda kulüplerin özel ihtiyaçlarını karşılayabiliyorlar.” demek suretiyle Devletin spor federasyonları üzerinde idari denetim yetkisi olduğunu açıkça vurgulamıştır.²⁵

Anılan Kurultaya konuşmacı olarak katılan İSLA üyesi Avukat Doktor DIRK REINER MARTENS Almanya’nın spor yapılanmasını piramide benzeterek, en üstte uluslararası federasyonun bulunduğunu, uluslararası federasyonun altında ulusal spor dalının bulunduğunu, ulusal federasyonun altında ise bölgesel federasyonların bulunduğunu, bölgesel federasyonların altında ise; spor kulüpleri ile sporcuların bulunduğunu belirtmektedir. Konuşmasına devamla “... Sporda özerklik, Avrupa’daki Lizbon Antlaşmasının ardında büyük bir konu haline gelmiştir.

Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) sporda özerklik konusuyla yakından ilgilenmektedir. Büyük olasılıkla, özerklik en azından Avrupa’da spor dünyasının en popüler kelimesi haline gelmiştir.

24 Ankara Barosu tarafından 12.3.2010 tarihinden düzenlenen “II. Uluslararası Spor Hukuku Kurultayı” sonucu derlenen yayımın 106 nci sahifesi. Helen Olimpik üyesi, Genel Sekreter yardımcısı Atina Barosu avukatlarında av. Dimitrios CHATZIMICHALIS.

25 Ankara Barosu tarafından 12.3. 2010 tarihinde düzenlenen “II. Uluslararası Spor Hukuku Kurultayı” sonucu derlenen yayımın 107 nci sahifesi.

Almanya'da federasyonlar tamamen özerktirler..."²⁶ AV. DR. DIRK REINER MARTENS Almanya'daki federasyonların "dernek" statüsünde kurulduklarını, dernek statüsü ile kurulan federasyonların "kendi kurallarını ve düzenlemelerini yapma yetkilerini beraberinde getirdiğini ifade etmektedir. Bu düşüncede hareketle Almanya'daki federasyonların, ki federasyonlar Dernekler Kanununa göre kurulmalarına rağmen, kamu adına içinde bulundukları sektör adına kural koyma ve uygulama yetkileri bulunduğu, bu sektör içindeki objelere ceza verme yetkileri bulunduğu, sektör içindeki herkesin konulan kurallara uyma zorunluluğu ve mecburiyeti bulunduğu sonucuna varmak mümkündür. Konuşmacı konuşmasında "Her Alman Spor Federasyonunun uluslararası spor camiasının bir parçası olması koşuluyla, federasyonlar istedikleri kural veya düzenlemeleri uygulayabilir."²⁷

Demek suretiyle kamu hukukuna tabi olmayan özel hukuk tüzel kişilerinin de kural koyabileceklerini belirtmektedir. 3289 sayılı Kanunun ek-9 uncu maddesinin birinci fıkrasında "Spor dalı ile ilgili faaliyetleri ulusal ve uluslararası kurallara göre yürütmek, gelişmesini sağlamak, sporcu sağlığı ile konularda gerekli önlemleri almak, teşkilatlandırmak, federasyonu uluslararası faaliyetlerde temsil etmek ve Tahkim Kurulu kararlarını uygulamakla görevli ve yetkili özel hukuk hükümlerine tabi bağımsız spor federasyonları kurulur." Hükmü ile federasyonları uluslararası kurallara göre yürütülmesinin zorunlu olduğunu belirtilmiştir.²⁸ Bu düzenleme sayın konuşmacının "Her Alman spor federasyonunun uluslararası spor camiasının bir parçası olması koşuluyla, federasyonlar istedikleri veya düzenlemeleri uygulayabilir." Kuralı ile örtüştüğü söylenebilir. Konuşmacı, Almanya'da sporun tekelci olduğu, kaynağının ise "Tek federasyon Prensibi adı verilen prensiptir." ki ülkemizde de tek federasyon esası kabul edilmiştir. Örneğin basketbol spor dalında ülkemizi uluslararası spor

26 Ankara Barosu "II. Uluslararası Spor Hukuku Kurultayı" yayını. AV. DR. DIRK RAINER MARTENS. 28. Sahife.

27 Ankara Barosu "II. Uluslararası Spor Hukuku Kurultayı" yayını. AV. DR. DIRK RAINER MARTENS. 28 Sahife.

28 3289 sayılı Kanunun Ek-9 uncu maddesi.

kuruluşları nezdinde temsile yetkili, ulusal düzeyde sportif faaliyette bulunma yetkisi münhasıran Türkiye Basketbol Federasyonu'na aittir. Federasyon basketbol dalında "*kamu gücü*"nü kullanmaktadır ifadesi yadırganacak bir husus olmadığı kanaatini taşımaktayım. Ülkemizde olduğu gibi Almanya'da da devlet spora yardım yapmaktadır. Sayın Martens spor federasyonlarına devletin yardımını "*Almanya'da da sporun devlet olmadan ilerlemesi mümkün değildir.*" şeklinde açıklamaktadır.²⁹ Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde devlet, sporun "*ana sponsorudur.*" Devletin yapmakta olduğu yardımlardan dolayı spor federasyonlarını mali yönden denetlemesi işin doğasıdır.

Ankara Barosunca düzenlenen II. Uluslararası Spor Hukuku Kurultayına Çek Cumhuriyeti adına katılan KATHERINA RODOSTOVA, sporun genel hukuki düzenlemesi "*Çek Cumhuriyeti Anayasası*"nın Haklar ve Temel Özgürlükler Şartı'na dayandığını ifade etmektedir.³⁰ Konuşmacı, Çek Cumhuriyetinde devlet, "*Spor Desteği Kanunu*" ile spora destek verdiğini, Çek Cumhuriyetindeki bölge ve belediyelerin spor tesislerinin yapımı, bakımı, işletilmesi konularında spora destek verdiklerini, bölge ve yerel yönetimlerin kendi bütçelerinden spora mali destek sağladıklarını ve spora destek sağlama gibi kanuni yükümlülüklerinin bulunduğunu belirtmektedir. Çek Cumhuriyetinde federasyonların bir kısmı "*Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı*"nın idari vesayetinde olmasına rağmen bazı federasyonlar "*Ulaşım Bakanlığı*"nın idari vesayetindedir. Konuşmacı konuşmasında, ülkemizde olduğu gibi Çek Cumhuriyeti'nde de spor federasyonlarının ihtiyacı olan finansman sorununun Devlet tarafından karşılandığını ifade etmektedir. Sayın RODOSTOVA bu yardımı" Hukuki düzenleme alanında, spor faaliyetleri öncelikle önem derecesine göre devlet bütçesinden finanse edilen bölümlere ayrılmaktadır. Bu bölümler Herkes İçin Spor, Okulda Spor, Başarı Sporları, Üst Düzey Profesyonel Spor,

29 Ankara Barosu "II. Uluslararası Spor Hukuku Kurultayı" yayını. KATHERINA RODOSTOVA. 31. Sahife.

30 Ankara Barosu "II. Uluslararası Spor Hukuku Kurultayı" yayını. KATHERINA RODOSTOVA. 35. Sahife

Engelliler için Spor ve örgütlü örgütsüz spor alanında faaliyet gösteren Sivil Toplum Kuruluşları olarak sayılabilir.”³¹ Bu uygulamaya benzer uygulamanın ülkemizde de yapıldığı gözlemlenmektedir.

Yukarıda belirtilen ülkelerdeki federasyonların yapılanmasına bakıldığından, bir çok ülkede, federasyonlar, “*Denekler Kanunu*” na göre kurulan sivil toplum örgütleri olmasına rağmen bu federasyonların tamamına yakını mensubu bulunduğu ülkenin “*genel bütçe*”sinden yardım almaktadır. Federasyonlar devletten almakta oldukları finansal kaynaktan dolayı devletin değişik kurum, kuruluş veya komisyonlarınca denetlenmektedir.

Ülkemizdeki tüm federasyonlar Avrupa ülkelerinde olduğu gibi kuruluşları bir kanuni düzenlemeye dayanmaktadır. Gerek bağlı federasyonlar gerekse özerk/bağımsız federasyonlar devletten yardım almakta ve alınan bu yardımlardan dolayı devletin idari denetimine tabi olduklarıdır. Kanaatimce federasyonların özerkliği / bağımsızlığı tartışılırken, federasyonların devletten yardım alıp almadıklarına, yapılan yardımlardan dolayı idarelerin denetimine tabii tutulup tutulmadıklarına bakılmadan, federasyonların asıl faaliyet alanı olan işlemlerden dolayı idarelerin müdahalesinin olup olmadığına bakılmasının daha doğru olacaktır. Bir çok ülkede olduğu gibi ülkemizde de federasyonların sportif faaliyetlerle ilişkin kararlarında, genel kurulunun belirlenmesinde, genel kurul iştirak edecek delegelerin tespitinde, federasyonların kurullarının oluşumunda, federasyonun tüm faaliyetleri için gerekli olan mali kaynakların tespitinde teknik kadronun belirlenmesi ve uluslararası müsabakalara iştirak edecek sporcu ve diğer elamanları belirlemekte tamamen bağımsız olduğu, bu kararların alınmasında esas olan federasyonların temelini oluşturan ve genel kurul delege sayısının en az %60 ını oluşturan kulüp delegelerin elinde bulundurduğu, mutlak ekseriyetle genel kurulca alınan her türlü kararın alınmasında etkili olduğu görülmektedir.

31 Ankara Barosu “II. Uluslararası Spor Hukuku Kurultayı” yayını. KATHERINA RODOSTOVA. 36. Sahife.

Maddenin 9 uncu fıkrasında, özerk federasyonların gelirleri;

a) Katılım payı,

b) Tescil,

c) Vize,

d) Transfer,

e) İtiraz,

f) Ceza,

g) Yayın,

h) Sponsorluk,

ı) Reklam,

i) Yardım,

j) Bağış ve benzeri gelirler ile

k) Federasyon bütçesinin %15 ini geçmemek üzere Genel Müdür-
lük bütçesinde ayrılacak paydan,
oluşmaktadır.³²

Gelirlerinin büyük bir kısmını sponsorlardan ve federasyonun öz gelirleri olan tescil, vize, transfer ücretleri, ceza, katılım ve benzeri gelirlerinden karşılayan federasyonlara idarenin müdahalesinde bahsedilemez. Ancak; gelirlerinin tamamını Spor Genel Müdürlüğünce yapılan yardımlardan karşılayan federasyonlar üzerinde idarenin denetim vesayeti gözlerden kaçmamaktadır. Federasyonların İdarenin dışında "idari" ve "mali" yönde özerk veya bağımsız şekilde yapılanmaları federasyonların Devlet yardımı dışında öz gelirlerinin varlığı halinde idari yönden özerkliği sağlayabilecektir. Yaklaşık sekiz yıldan bu tarafa uygulamada görülen federasyonlar ancak ve ancak mali yönden öz kaynaklarının bulunması halinde tam anlamı ile bağımsız olabilecekleri müşahade edilmiştir. Federasyonların devlet kurumları dışında yapılanmaları ülkelerde değişiklik arz etmekle birlikte ülkemizdeki uygulamalara benzer yapılanmalar bulunmaktadır. Bu uygulamaya özellikle federasyonların denetimi, devletin federasyonlara yardımı, kural koyma konularında kendini göstermektedir. Ülkemizdeki federasyonların

kurulmaları, İspanya ‘daki spor federasyonların kurulmaları, devletin yardımı konularında büyük benzerlikler görülmektedir. Federasyonlara, 5105 sayılı Kanunda öngörülen %15 lik yardım oranı, daha sonra 28 Nisan 2005 tarih ve 5340 sayılı Kanunun 2. maddesiye yapılan değişiklikle olimpiik olmayan branşlarda %50, olimpiik branşlarda ise %75’e çıkarılmıştır.³³ Kanun koyucu Genel Müdürlük bütçesinde ayrılacak payın dışındaki gelirleri federasyonların öz gelirleri olarak kabul etmiştir. Bu şekilde düzenleme, 3289 sayılı Kanunda ifade edilen “*mali yönden özerklik*” kavramı ile örtüşmektedir.

Spor Genel Müdürlüğünce, bağımsız spor federasyonlarına verilen, federasyon öz gelirinin %15 ine kadar olan pay, İdarenin federasyonların “*ana sponsoru*” olarak kabul edilmelidir. Ülkemizdeki bu yapılanmaya benzer yapılanmalar değişik ülke uygulamalarında bulmak sporun özerk yapısı:

b) Spor sektöründeki birimler, kendi faaliyetlerini yürütmekte ve kararlarını almakta bağımsız ve otonom kuruluşlardır. Ülkemizdeki ise; federasyonların bağımsızlığı 3289 sayılı Kanunun EK Madde-9 da; “*özerk olan federasyonlar; organları genel kurul tarafından seçimle göreve gelen ,her türlü kararlarını kendi organları içerisinde alan, bütçesi genel kurul tarafından onaylanan ve ibra edilen federasyonlardır.*” Şeklinde tanımlanmıştır.

Almanya spor teşkilatı yapılanmasının üç önemli temel prensibi vardır.

Sporun gelişmesi için devlet yardımı,

Almanya’daki federasyonların en önemli finansman kaynaklarında biri devlet yardımıdır. Bu finansman, çoğu zaman bütçeden doğrudan tahsis yerine amatör spor kulüplerine tanınan vergi muafiyetleri şeklinde kendini gösterir. Kurumlar vergisi, emlak vergisi, alım-satım vergisi, veraset ve intikal vergisi muafiyetleridir. Ancak devlet tarafından yapılan tüm yardım ve muafiyet ve harcamalar mevcut yasalar çerçevesinde devletin gözetim ve denetimi altındadır. Ülkemizde de

33 5340 sayılı Kanunun 2. maddesi hükmü.

Almanya spor kulüplerine yapılan yardımlara benzer yardımların yapıldığı bilinmektedir. Bu yardımlar profesyonel spor dallarında ücretsiz stad, stadyum tahsisi, spor saha ve tesislerin piyasa koşullarına göre daha ucuz meblağlarla kiralanması ,tahsisi, sporculara ödenen transfer ücretlerinde düşük oranlarda vergi alınması veya kulüplerin Devlete olan vergi ve benzeri borçlarının ödenmesini kanuni düzenlemeler ile uzun vadeye yayılması şeklinde, amatör spor kulüplerine ise ; aynı ve / veya nakdi yardım yapılması, bu spor kulüplerinde çalışacak antrenörün ücretini Devlet tarafında karşılanması, kulüp sporcusunun ulusal veya uluslararası sportif başarılarında elde ettiği başarısından dolayı kulübe ödül verilmesi vb.

İşbirliği ve koordinasyon Sporun geliştirilmesi görevini üstlenen Devlet, spor sektörünün otonom yapısı ile Devlet Kurumları arasında gerekli işbirliği ve koordinasyonunun tesisinde sorumludur.

Ülkemizdeki spor federasyonlarının yapılanmasına benzer bir yapılanmayı İspanya Spor Teşkilatı yapılanmasında bulmak mümkündür. İspanya spor teşkilatı, devlet ve özel sektör işbirliği şeklinde yapılandırılmıştır. Her iki sektör de, beden eğitimi ve spor organizasyonu ve geliştirilmesi konularındaki sorumlulukları paylaşmışlardır. İspanya'daki spor teşkilatı yapısını aşağıdaki şekilde özetlemek mümkündür.

1- Kamu sektörü:

- A) yüksek Spor Konseyi,
- B) Spor Ofisleri Başkanlığı,
- C) Yerel Yönetimler,

2- Özel Sektör:

- A) İspanya Olimpiyat Komitesi,
- B) İspanya Paralimpik Komitesi,
- C) Profesyonel Ligler,
- D) Spor Federasyonları,
- E) Spor Kulüpleri,

Spor sektöründeki uygulama ve faaliyetlere kamunun müdahalesi Yüksek Spor Konseyi marifetiyle yapılmaktadır. Konsey idari açıdan

otonom bir yapıya sahip olup, Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı ile ilişkilendirilmiştir. Konseyin başkanının yetkileri bakan düzeyindedir.

Konseyin görevleri:

Federasyonların özerkliğine karar vermek,

Federasyonların kural ve yönetmeliklerini onaylamak,

Federasyonların bütçe ve programlarını tetkik ve tasdik etmek,

Federasyonlara bütçeden yapılacak yardımları tespit etmek ve harcamalarını denetlemek,

Spor kulüpleri ve birliklerine yapılacak yardımın miktarı ile usul ve esaslarını belirlemek,

Spor uzmanı olabilme kriterlerini belirlemek,

Profesyonel spor müsabakalarının değerlendirilmesini yapmak ve bunlar hakkında nihai kararlar almak,

Yerel yönetimlerce düzenlemesi teklif edilen resmi müsabakaları tanımak veya reddetmek ve spor kulüplerini uluslararası organizasyonlara iştiraki hususunu karara bağlamak,

Yeni spor federasyonları veya spor branşların kurulmasına karar vermek,

Yeni kurulan spor kulüpleri veya spor kuruluşlarını tescil etmek,

Dopingle mücadele için gerekli tedbirleri almak,

Okul ve üniversite sporlarının planlanması ve düzenlenmesiyle ilgili kurumlar arasında iş birliğini tesis etmek,

Kurum ve kuruluşlar ile yerel yönetimlerin inşa edecekleri spor tesislerinin proje, yapım, bakım, onarım ve modernizasyonu işlerine karar vermek,

Spor sektöründe, sektörü geliştirebilecek bilimsel çalışmalarda bulunmak.

Yüksek Spor Konseyinin bütçesi, genel bütçe içerisinde yer alır ve dört ekonomik program çerçevesinde harcanır. Bunlar ;

a) Spor faaliyetlerinin desteklenmesi ve geliştirilmesi.

b) Spor eğitimi,

c) Okul ve Üniversite sporları,

d) Uluslararası alanda işbirliği ve ulusal spor kültürünün yurtdışına yayılmasının sağlanması.

09 Haziran 2006 tarihinde Hırvatistan parlamentosu tarafından kabul edilen '*Hırvatistan Spor Yasası*' Hırvatistan olimpiyat Komitesi'nin koordinasyonunda spor uzmanları ve kurumlarca altı yıllık sürede yüzü aşkın toplantı sonucu hazırlanmıştır.³⁴ Hırvatistan'da sporun örgütlenmesi; Ulusal Spor Konseyi, spor faaliyetlerinin geliştirilmesi ve kalitesinden sorumludur.

Ulusal Konseyin Görevleri:

Hırvatistan Cumhuriyeti'nin spor sistemi;

1- Gerçek kişiler,

a) Sporcular,

b) Antrenörler,

c) Spor alanında çalışma ehliyetine sahip olanlar,

d) Spor müsabakaları düzenleme ve yönetme faaliyetlerinde bulunanlar Hakemler, müsabaka delegeleri ve komiserler,

e) Spor menajerleri.

2- Spor alanında faaliyet gösteren tüzel kişiler

a) Dernekler

b) Şirketler

c) Kuruluşlar

3- Tüzel kişiliği olmayan okul sporları toplulukları.

Şeklinde belirlenmiştir.

Ülkemizdeki spor örgütlenmesinin çatısı durumunda bulunan Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve görevlerini düzenleyen 3289 sayılı Kanunun 2 nci maddesinde³⁵ İspanya Yüksek Spor Konseyine verilen görev ve yetkilere paralellik arz eden görevlerin spor Genel Müdürlüğüne verildiğini görmekle birlikte, Konsey Başkanına verilen statü, yetkiler ile bu yetkilerin kullanımı konusunda, Spor Genel Müdürlüğünün statüsü, yetki ve yetkilerin kullanımı konusunda

34 9 Haziran 2006 tarihinde kabul, 16 Haziran 2006 tarihinde ilan edilen, 28 Haziran 2006 tarihli ve 71 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Hırvatistan Spor Yasası.

35 3289 sayılı Kanunun 2. Maddesi.

bir benzerlikten bahsetmenin mümkün olmadığı görülmektedir. Örneğin federasyonların özerkliğine karar vermek yetkisi tamamen İspanya Yüksek Spor Konseyin tasarrufunda iken; Ülkemizde spor federasyonlarının özerkliğine karar verilebilmesi için, Spor Genel Müdürlüğünün bünyesinde bulunan Merkez Danışma Kurulunun uygun görüşü, Gençlik ve Spor Bakanının teklifi ve Başbakanın kararı ile federasyonların özerkliğine / bağımsızlığına karar verilmektedir.

5105 sayılı Kanunun genel gerekçesinde; Devlet bütçesinden yardım alan, Devletin siyasi ve idari birimleri tarafından yönetilmeyip ancak denetlenebilen, idari ve mali özerk federasyonların kurulmasının amaçlandığı ve uluslararası federasyonlar gibi yapılanmalarına olanak sağlanmak istenildiği, böylece federasyonların faaliyetlerinin daha verimli ve süratli bir şekilde organize edilebileceği ve spor faaliyetlerinin daha geniş kitlelere ulaştırılabileceği, özerk federasyonların gelirlerinin sportif amaçlı kullanıp kullanılmadığının denetime tabi olacağı, sportif faaliyetlerin düzenlenmesi ve yürütülmesine ilişkin iş ve işlemlerin ise federasyon bünyesinde oluşturulacak kurullarda görüşülerek otokontrol sisteminin işletileceği, günümüzdeki bilimsel ve teknolojik gelişmelerin ışığında toplumsal değişme hızının ortaya çıkardığı ihtiyaçları karşılamak için spor sisteminin çağdaş bir yapıya kavuşturulması, dinamik, gelişmeye açık, etkinliği ve verimliliği gözetilen özerk hizmetlerle spor faaliyetlerinin yürütülmesi için yasa tasarısı hazırlanmıştır.

Kanunun genel gerekçesinde, federasyonların genel bütçeden yardım alacakları, ki dünyanın bir çok ülkesinde federasyonlar devlet yardımı almaktadırlar.

Genel Müdürlük aleyhine Danıştay 10 uncu Dairesinin 2004/12049 Esasında açılan³⁶ "Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Özerk Federasyonları Çerçeve Statüsü'nün tümünün iptali ve öncelikle yürütülmesinin durdurulması istemiyle açılan davada,"dava konusu düzenlemenin dayanaklarından olan 3289 sayı Gençlik ve Spor Genel

36 Danıştay 10. Dairesinin 2004/ Esasında açılan dava.

Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun ek-9 uncu maddesinin Anayasaya aykırı olduğu savını ciddi görerek konuyu Anayasa Mahkemesine intikal ettirmiştir. Mahkeme; Yönetmeliğin dayanağı olan kanuni düzenlemenin;

a) Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğüne verilen bazı görevlerin daha verimli şekilde yürütülmesi amacıyla kamu hukuku alanında faaliyet göstermek üzere, "*hizmet yönünden yerinden yönetim ilkesine*" göre kurulan hizmetle sınırlı olmak üzere kamusal yetki kullanan ve idarenin bütünlüğü ilkesi uyarınca merkezi idarenin vesayet denetimine tabi birer kamu kurumu oldukları sonucuna ulaştığından; kamu hizmeti yürütmek üzere kamu kurumu niteliğinde tüzel kişiliğe sahip özerk bir yapı olarak oluşturulan özerk / bağımsız federasyonlarının teşkilatı, genel kurulunun oluşumu, toplanması ve çalışmalarına ilişkin usul ve esaslarla, özerk federasyonların Genel Müdürlük ile Tahkim Kurulu arasındaki ilişkilerin düzenlenmesinin tamamen denetim yetkisine sahip olan idareye bırakılmış olması özerklik ilkesi ve yasanın çıkarılma amacıyla bağdaşmadığı ve bu anlamda yapılan düzenlemenin,

b) Özerk federasyonların; genel kurullarının toplanması ve çalışmalarına ilişkin ve usul ve esasları ile kimlerin oy kullanabileceği ve Tahkim Kurulu ile ilişkileri Genel Müdürlükçe düzenlenecek Çerçeve statü ile belirlenir. Özerk federasyonlarca hazırlanacak ana statü, çerçeve statüye aykırı olamaz. Kuralının,

c) Federasyonlara talepte bulunmaları durumunda Merkez Danışma Kurulunun uygun görüşü, Genel Müdürlüğün bağlı olduğu Bakanın teklifi ve Başbakanın onayı ile tüzel kişilik kazanılır. Düzenlemesinin,

d) Federasyonların disiplin veya ceza kurulları tarafından verilen kararlara karşı Genel Müdürlük bünyesinde oluşturulacak Tahkim Kuruluna itiraz edilebilir, Tahkim Kurulunca verilen kararlar kesindir, ibarelerinin,

Anayasanın 7, 8, 9, 36, 123, 125 ve 155 inci maddelerine aykırı olduğunu vurgulamıştır.

Anayasa Mahkemesince verilen 02 Temmuz 2009 tarihli ve 2006/118 Esas, 2009/107 Karar sayılı ilamında;³⁷ özetle, 3289 sayılı Kanunun ek- 9 uncu maddesinin beşinci fıkrasının iptali istenen birinci tüzmesinde, özerk federasyonların genel kurullarının toplanması ve çalışmalarına ilişkin usul ve esaslar ile kimlerin oy kullanabileceği ve Tahkim Kurulu ile ilişkilerinin Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünce düzenlenecek Çerçeve Statü ile belirleneceği kurala bağlanmıştır. Anayasanın 123. Maddesinde idarenin, kuruluş ve görevleri ile bir bütün olduğu ve kanunla düzenleneceği, kuruluş ve görevlerinin merkezden yönetim esaslarına dayanacağı ve kamu tüzel kişiliğinin ancak kanunla veya kanunun açıkça verdiği yetkiye dayanarak kurulacağı belirtilmiştir. 3289 sayılı yasanın ek-9 uncu maddesinin birinci fıkrasına göre, spor federasyonlarına, talepte bulunmaları halinde Spor Genel Müdürlüğü bünyesinde bulunan Merkez Danışma Kurulunun uygun görüşü, Genel Müdürlüğün bağlı olduğu Bakanın teklifi ve Başbakanın onayı ile idari ve mali özerklik verilebilmekte, federasyonlar da, kuruluşlarına ilişkin kararın Resmi Gazete’de yayınlanması ile tüzel kişilik kazanmaktadırlar. Ek-9 uncu maddesinin son fıkrasına göre, federasyonların her türlü faaliyet işlemleri Genel Müdürlüğün bağlı olduğu Bakanlığın denetimine tabi olduğundan yapılacak denetimler sonucundan görevi başında kalmasından sakınca olan federasyon başkanı veya yönetim kurulu üyeleri hakkında karar almak üzere, Genel Müdürün bağlı olduğu Bakan, genel kurulu olağanüstü toplantıya çağırabilir. Federasyonların genel kurulu tarafından hazırlanan ana statü, Genel Müdürlükçe hazırlanarak yürürlüğe konulan Çerçeve Statüye uygun olmak zorunda olduğu, ceza veya disiplin kurularınca verilen disiplin cezalarına karşı Spor Genel Müdürlüğü bünyesinden oluşturulacak Tahkim Kurulu’na itiraz edilebilir hükümleri birlikte değerlendirildiğinden, federasyonların kuruluşları, denetimleri, mali yapıları ve disiplin veya ceza kurulları tarafından verilen kararlarına karşı İdarenin bünyesinde yani merkezi idarenin içerisinde oluşturulan

37 AYM’ nin 2006/118 Esas, 2009/107 Karar sayılı ilanı, (RG.27528 sayılı, 19 Mart 2010) Karar ve gerekçesi aşağıda tam metni verilmiştir.

Tahkim Kurulu'na başvurulması gibi hususlar göz önünde bulundurulduğundan, federasyonların "*hizmet yerinde yönetim kuruluşları oldukları*"³⁸ sonucuna vararak, federasyonların, Anayasanın 123. Maddesine göre kanunla kurulmaları gerektiği sonucuna varmıştır.

Anayasa Mahkemesince ittihaz olunan 02 Temmuz 2009 tarihli, 2006/118 Esas, 2009/107 Karar sayılı ilamında, federasyonlar;

1- İdari işlem sonucu kurulmaları,

2- Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünde yani Devletten mali yardım almaları,

3- Bakanlığın denetimine tabii olmaları,

4- Bakanlıkça yapılacak denetim sonucuna göre görevinde kalmasında sakınca görülen federasyon başkanı ile yönetim kurulu üyeleri hakkında karar olmak üzere federasyonu olağanüstü toplantıya çağırması,

5- Federasyon disiplin veya ceza kurulları tarafından verilen sportif cezalara karşı İdare bünyesinden oluşturulacak Tahkim Kuruluna itirazda bulunmaları,

6- Tahkim Kurulu tarafından verilen kararların kesin olması. Hususları ile ilgili düzenlemelerin Anayasa kararda belirtilen maddelerine aykırı olduğuna hükmetmiştir.³⁹

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURANLAR:

1- Danıştay Onuncu Dairesi (Esas Sayısı: 2006/118)

2- Danıştay Onuncu Dairesi (Esas Sayısı: 2007/48)

İTİRAZLARIN KONUSU:

4.3.2004 günlü, 5105 sayılı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 2. maddesiyle 21.5.1986 günlü, 3289 sayılı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri

38 AYM'nin 2006 118/Esas, 2009/ 107 Karar sayılı ilamı.

39 AYM'nin 2006/ 118 Esas, 2009/107 Karar sayılı ilamı.

Hakkında Kanun'a eklenen Ek Madde 9'un birinci, beşinci, altıncı, yedinci ve sekizinci fıkralarının Anayasanın 7., 9., 36., 123., 125. ve 155. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

I- OLAY

Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü, Özerk Spor Federasyonları Çerçeve Statüsü'yle bir basketbol oyuncusunun transferi konusundaki Başbakanlık Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Tahkim Kurulu kararının iptalleri istemiyle açılan davalarda itiraz konusu kuralların Anayasa'ya aykırı olduğu savını ciddi bulan Danıştay Onuncu Dairesi iptalleri için başvurmuştur.

II- İTİRAZ VE YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMLERİNİN GEREKÇELERİ

A- 5105 sayılı Yasa'nın 2. maddesi ile 3289 sayılı Yasaya eklenen ek 9. maddenin birinci ve beşinci fıkralarına yönelik Danıştay Onuncu Dairesinin E.2004/12049 sayılı başvuru kararının gerekçe bölümü şöyledir:

"İstanbulspor Kulübü Derneği vekili Av. Tüner Kırıl ve Av. Buket Altufan tarafından 3289 sayılı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'unun 2'nci ve Kanuna 5105 sayılı Kanun ile eklenen ek-9 uncu madde hükümlerine dayanılarak hazırlanan ve 14.7.2004 tarih ve 25522 sayılı Resmi Gazete'de yönetmelik olarak yayımlanan "Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Özerk Federasyonları Çerçeve Statüsü" nün tümünün iptali ve öncelikle yürütmenin durdurulması istemiyle açılan davada, dava konusu düzenlemenin dayanaklarından olan 3289 sayılı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun ek-9 uncu maddesinin Anayasaya aykırılık incelenerek gereği görüldü:

3289 sayılı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanuna 4.3.2004 tarih ve 5105 sayılı Kanun ile eklenen ek madde 9'un birinci fıkrasında *"Federasyonlara, talepte*

bulunmaları durumunda Merkez Danışma Kurulunun uygun görüşü, Genel Müdürlüğün bağlı olduğu Bakanın teklifi ve Başbakanın onayı ile idari ve mali özerklik verilebilir. Federasyonun kuruluşuna ilişkin kararın, Resmi Gazetede yayımlanması ile tüzel kişilik kazanılır.” kuralı, ikinci fıkrasında, “Özerk olan federasyonlar; organları genel kurul tarafından seçimle göreve gelen, her türlü kararlarını kendi organları içerisinde alan, bütçesi genel kurul tarafından onaylanan ve ibra edilen federasyonlardır.” kuralı, beşinci fıkrasında ise “Özerk federasyonların; genel kurullarının toplanması ve çalışmalarına ilişkin usul ve esaslar ile kimlerin oy kullanabileceği ve Tahkim Kurulu ile ilişkileri Genel Müdürlükçe düzenlenecek çerçeve statü ile belirlenir. Özerk federasyonlarca hazırlanacak ana statü, çerçeve statüye aykırı olamaz.” kuralı, onikinci fıkrasında da, “Özerk federasyonların her türlü faaliyet ve işlemleri Genel Müdürlüğün bağlı olduğu Bakanlığın denetimine tabidir. Bu denetim sonucunda görevi başında kalmasında sakınca görülen federasyon başkanı veya yönetim kurulu üyeleri hakkında karar almak üzere, Genel Müdürlüğün bağlı olduğu Bakan, genel kurul olağanüstü toplantıya çağırır.” kuralı yer almaktadır.

5105 sayılı Kanunun genel gerekçesinde; Devlet bütçesinden yardım alan, Devletin siyasi ve idari birimleri tarafından yönetilmeyip ancak denetlenebilen, idari ve mali yönden özerk federasyonların kurulmasının amaçlandığı ve uluslararası federasyonlar gibi yapılanmalarına olanak sağlanmak istenildiği, böylece federasyonların faaliyetlerinin daha verimli ve süratli bir şekilde organize edilebileceği ve spor faaliyetlerinin daha geniş kitlelere ulaştırılabileceği, özerk federasyonların gelirlerinin sportif amaçlı kullanılıp kullanılmadığının denetime tabi olacağı, sportif faaliyetlerinin düzenlenmesi ve yürütülmesine ilişkin iş ve işlemlerin ise federasyonun bünyesinde oluşturulacak kurullarda görüşülerek otokontrol sisteminin işletileceği, günümüzdeki bilimsel ve teknolojik gelişmelerin ışığında toplumsal değişme hızının ortaya çıkardığı ihtiyaçları karşılamak için spor sisteminin çağdaş bir yapıya kavuşturulması, dinamik gelişmeye açık, etkinliği ve verimliliği gözetken özerk hizmetlerle spor faaliyetlerinin

yürütülmesi amacıyla yasa tasarısının; hazırlandığı; Ek 9 uncu madde gerekçesinde ise; Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'nün ana hizmet birimlerinden olan federasyon başkanlıklarının özerk hale getirilmeleri amaçlanarak uluslararası federasyonlar gibi yapılanmalarına olanak sağlandığı, böylece federasyon faaliyetlerinin daha verimli ve süratli bir şekilde organize edilebileceği ve spor faaliyetlerinin daha geniş kitlelere ulaştırılabileceği, böylece federasyonların uluslararası federasyonlarca öngörülen ve Genel Müdürlükçe belirlenen esaslar dahilinde faaliyetlerini sürdürebileceği belirtilmiştir.

Ek 9 uncu maddede yer alan, özerklik verilen federasyonların tüzel kişilik kazanacaklarına ve idari ve mali yönden özerk olacaklarına ve organlarının seçimle göreve geleceklerine, her türlü kararlarını kendi organları içerisinde alacaklarına, bütçelerinin genel kurul tarafından onaylanacağına ve ibra edileceğine, her türlü faaliyet ve işlemlerinin Genel Müdürlüğün bağlı olduğu Bakanlık tarafından denetleneceğine ilişkin kuralların, madde gerekçesi ile birlikte değerlendirilmesinden, özerk federasyonların; genel idare içinde yer alan Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğüne verilen bazı görevlerin daha verimli şekilde yürütülmesi amacıyla kamu hukuku alanında faaliyet göstermek üzere, hizmet yönünden yerinden yönetim ilkesine göre kurulan, hizmetle sınırlı olmak üzere kamusal yetki kullanan ve idarenin bütünlüğü ilkesi uyarınca merkezi idarenin vesayet denetimine tabi birer kamu kurumu oldukları sonucuna ulaşılmaktadır.

Özel hukuk tüzel kişisi değil, kamu kurumu olarak yapılandırılmaları karşısında, özerk federasyonların, kuruluş usul ve esaslarının Anayasanın koyduğu kurallara uygunluğunun irdelenmesi zorunlu bulunmaktadır.

Anayasanın 7 nci maddesinde, "*Yasama yetkisi Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisinindir. Bu yetki devredilemez*" kuralına yer verilirken, Anayasanın 8 inci maddesinde, yürütme yetkisi ve görevinin Anayasa ve yasalara uygun olarak kullanılıp, yerine getirileceğine; Anayasanın 123 üncü maddesinde de "*idare, kuruluş ve görevleriyle bir bütündür ve kanunla düzenlenir*" hükmüne yer verilmiştir.

Yasama yetkisi asli bir yetki olduğundan ve Türk hukukunda yasayla düzenleme alanı konu itibariyle sınırlandırılmadığından (yasama yetkisinin genelliği) yasama organı dilediği alanı kuşkusuz Anayasa ilkelerine uygun olmak koşuluyla düzenleme yetkisine haizdir.

Yasayla düzenleme ilkesi, düzenlenen konudan yalnız kavram, ad ve kurum olarak söz edilmesi değil, bunların yasa metninde kurallaştırılmasıdır. Kurallaştırma ise, düzenlenen alanda temel ilkelerin konulmasını ve çerçevenin çizilmiş olmasını ifade eder. Ancak temel ilkeler konulup çerçeve çizildikten sonra uzmanlık ve teknik konulara ilişkin ayrıntıların belirlenmesi yürütme organının takdirine bırakılabilir.

Anayasa'da yasayla düzenlenmesi öngörülen konularda, yürütme organına genel ve sınırları belirsiz bir düzenleme yetkisinin verilmesi olanaklı değildir. Yürütmenin düzenleme yetkisi, sınırlı, tamamlayıcı ve bağımlı bir yetkidir. Bu nedenle, Anayasa'da öngörülen ayrık durumlar dışında, yasalarla düzenlenmemiş bir alanda, yasa ile yürütmeye genel nitelikte kural koyma yetkisi verilemez.

Yürütme organına düzenleme yetkisi veren bir yasa kuralının Anayasa'nın 7 nci maddesine uygun olabilmesi için temel ilkeleri koyması, çerçeveyi çizmesi, sınırsız, belirsiz, geniş bir alanı yürütmenin düzenlemesine bırakmaması gerekir

Anayasanın 123 üncü maddesinde yer alan hükümle idarenin kuruluşunun, örgütlenme ve faaliyet alanının yönetim esas ve usullerinin yasayla düzenlenmesi gerektiği kurala bağlanmıştır. Dolayısıyla, kamu tüzel kişiliğinin kuruluşunu sağlayacak olan yasada idareye herhangi bir düzenleme yetkisi tanınması halinde bu yetki; idarenin yasallığı ilkesi çerçevesinde sınırlayıcı ve tamamlayıcı bir yetki olmak durumundadır.

3289 sayılı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanuna 4.3.2004 tarih ve 5105 sayılı Kanun ile eklenen ek madde 9'un birinci fıkrasında "*Federasyonlara, talepte bulunmaları durumunda Merkez Danışma Kurulunun uygun görüşü, Genel Müdürlüğün bağlı olduğu Bakanın teklifi ve Başbakanın onayı ile idari ve mali özerklik verilebilir. Federasyonun kuruluşuna ilişkin kararın,*

Resmi Gazetede yayımlanması ile tüzel kişilik kazanılır.” kuralı ile bir federasyonun kamu kurumu olarak tüzel kişilik kazanıp kazanmayacağına ilişkin takdir yetkisi, temel kuralları konulmadan, ölçüsü belirlenmeden ve sınırları çizilmeden, tümüyle ilgili Bakan ve Başbakanın onayına bırakılmakta; ayrıca bu şekilde tüzel kişilik kazanmış olan bir federasyonun, usulde paralellik ilkesi uyarınca yine idari yolla tüzel kişiliğinin sonlandırılabilceği sonucu yaratılmaktadır. Bu şekildeki bir düzenleme Anayasa’nın yasama yetkisinin devredilemeyeceğini düzenleyen 7 nci maddesine ve idarelerin yasayla düzenleneceğini belirleyen 123 üncü maddesine aykırı görülmektedir.

Öte yandan, aynı maddenin beşinci fıkrasındaki, “*Özerk federasyonların; genel kurullarının toplanması ve çalışmalarına ilişkin usul ve esaslar ile kimlerin oy kullanabileceği ve Tahkim Kurulu ile ilişkileri Genel Müdürlükçe düzenlenecek çerçeve statü ile belirlenir. Özerk federasyonlarca hazırlanacak ana statü, çerçeve statüye aykırı olamaz.*” kuralı ile, yasa konusu olan bir kamu kurumunun organının oluşumu, çalışma usul ve esasları ve organlar arası ilişkilerini düzenleme işi merkezi idarenin içinde yer alan Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğüne devredilmiş olup, böylece Anayasa’nın yasama yetkisinin devredilemeyeceğini düzenleyen 7 nci maddesi, idarelerin yasayla düzenleneceğini belirleyen 123 üncü maddesi gözardı edilmiş bulunmaktadır.

Esasen anılan Yasayla bir yandan belirli bir kamu hizmetini yürütmek üzere kamu kurumu niteliğinde tüzel kişiliğe sahip özerk bir yapı oluşturulması amaçlanırken, aynı düzenleme içinde, özerk spor federasyonlarının teşkilatı, genel kurulunun oluşumu, toplanması ve çalışmalarına ilişkin usul ve esaslarla, özerk federasyonların Genel Müdürlük ile Tahkim Kurulu arasındaki ilişkilerin düzenlenmesinin tümüyle denetim yetkisine sahip olan idareye bırakılmış olması, özerklik ilkesiyle ve Yasanın çıkarılma amacıyla bağdaşmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle, 3289 sayılı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanuna 4.3.2004 tarih ve 5105 sayılı Kanun ile eklenen ek madde 9’un birinci fıkrasında yer alan, “*Federasyonlara, talepte bulunmaları durumunda Merkez Danışma*

Kurulunun uygun görüşü, Genel Müdürlüğün bağlı olduğu Bakanın teklifi ve Başbakanın onayı ile idari ve mali özerklik verilebilir. Federasyonun kuruluşuna ilişkin kararın, Resmi Gazetede yayımlanması ile tüzel kişilik kazanılır.” kuralı ile aynı maddenin beşinci fıkrasında yer alan “Özerk federasyonların; genel kurullarının toplanması ve çalışmalarına ilişkin usul ve esaslar ile kimlerin oy kullanabileceği ve Tahkim Kurulu ile ilişkileri Genel Müdürlükçe düzenlenecek çerçeve statü ile belirlenir. Özerk federasyonlarca hazırlanacak ana statü, çerçeve statüye aykırı olmaz.” kuralının, Anayasa’nın yasama yetkisinin devredilemeyeceğini düzenleyen 7 nci maddesine ve idarelerin yasayla düzenleneceğini belirleyen 123 üncü maddesine aykırı olduğu kanısına varıldığından, anılan hükümlerin iptali ve öncelikle yürürlüğünün durdurulması istemiyle Anayasa Mahkemesi’ne başvurulmasına, dosyanın Anayasa Mahkemesi’nin bu konuda vereceği karara kadar bekletilmesine, dosyada bulunan belgelerin onaylı birer örneğinin Anayasa Mahkemesi Başkanlığı’na gönderilmesine 30.5.2006 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.”

B- 5105 sayılı Yasa’nın 2. maddesi ile 3289 sayılı Yasaya eklenen ek 9. maddenin altıncı, yedinci ve sekizinci fıkralarına yönelik Danıştay Onuncu Dairesinin E.2007/1071 sayılı başvuru kararının gerekçe bölümü şöyledir:

“Darüşşafaka Spor Kulübü Derneği vekili Av. Alpaslan Özen tarafından, Semih Erden isimli oyuncunun transferine onay verilmesi işleminin iptali ve Semih Erden’in kulüplerinin izni olmadan transferinin yapılamayacağına karar verilmesi isteminin reddine ilişkin Başbakanlık Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Tahkim Kurulu’nun 26.12.2005 tarih ve E.2005/25, K:2005/25 sayılı kararının iptali istemiyle açılan davada, Dairemizce, Türkiye Basketbol Federasyonunun 3289 sayılı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanuna 5105 sayılı Kanun ile eklenen Ek-9 uncu madde hükümlerine göre özerk federasyon olarak tüzel kişilik kazandığının tespiti üzerine, anılan maddede, federasyonlar ile kulüpler arasında çıkacak ihtilaflar hakkında verilecek kararları, ilgililerinin itirazı üzerine inceleyerek kesin

karara bağlama yetkisi ve görevinin "Tahkim Kurulu"na bırakıldığı, dolayısıyla bu tür uyuşmazlıklarda yargı yoluna başvurma hakkının engellendiği anlaşılmakla, "tahkim"e ilişkin düzenleme Anayasa'ya aykırılık yönünden incelenerek gereği görüldü:

Anayasanın 9 uncu maddesinde, yargı yetkisinin, Türk Milleti adına bağımsız mahkemelerce kullanılacağı öngörülmüş; yargılamanın kişiler yönünden gerçek bir güvenceye kavuşturulması amacıyla, 36 ncı maddesinde *"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir. Hiçbir mahkeme, görev ve yetkisi içindeki davaya bakmaktan kaçınamaz."* kuralına yer verilmiştir.

Diğer taraftan, Anayasanın 125 inci maddesinde; *"İdarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır. Kamu hizmetleri ile ilgili imtiyaz şartlaşma ve sözleşmelerinde bunlardan doğan uyuşmazlıkların milli veya milletlerarası tahkim yoluyla çözülmesi öngörülebilir..."* kuralı ile bir yandan idarenin her türlü eylem ve işleminin yargı denetimine açık olduğu vurgulanmış, devamında da bu genel kuralın istisnası belirtilmiştir. Anayasanın 155 inci maddesinde ise, *"Danıştay, idari mahkemelerce verilen ve kanunun başka bir idari yargı merciine bırakmadığı karar ve hükümlerin son inceleme merciidir. Kanunla gösterilen belli davalara da ilk ve son derece mahkemesi olarak bakar."* denilmek suretiyle idarenin kamu hukuku alanındaki işlemleri nedeniyle çıkan uyuşmazlıklara ilişkin olarak idari yargının görev alanı güvence altına alınmıştır.

Anayasaya aykırılık sorununun çözülebilmesi için, öncelikle tahkimin idare hukuku alanında uygulanabilirliğinin irdelenmesi gerekmektedir.

Türk hukukunda tahkim, özel hukuk alanına özgü bir uyuşmazlık çözme yolu olarak ortaya çıkmakta; idarelerin kamu hukukuna göre taraf oldukları uyuşmazlıklarda tahkime gidilebilmesinin tek istisnasını ise, Anayasanın 4446 sayılı Yasa ile değişik 125 inci maddesi kapsamındaki imtiyaz şartlaşma ve sözleşmeleriyle ilgili uyuşmazlıklar oluşturmaktadır. Belirtilen istisnanın dışında, idarenin kamu gücünü

kullanarak yaptığı işlemlerden doğan idari uyuşmazlıklar nedeniyle mecburi tahkim yoluna gidilmesi olanağı bulunmamaktadır.

3289 sayılı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun 4.3.2004 tarih ve 5105 sayılı Kanun ile eklenen Ek-9 uncu maddenin altıncı fıkrasında, *"Özerk federasyonların ceza veya disiplin kurullarınca verilen kararlara karşı Genel Müdürlük bünyesinde oluşturulacak Tahkim Kuruluna itiraz edilebilir."* kuralı, aynı maddenin yedinci fıkrasında, *"...Tahkim Kurulu tarafından verilen kararlar kesindir. Tahkim Kurulunun görev, yetki ve sorumlulukları ile çalışma usul ve esasları yönetmelikle belirlenir."* kuralı, sekizinci fıkrasında da *"Tahkim Kurulu, federasyon ile kulüpler; federasyon ile hakemler, federasyon ile teknik direktör ve antrenörler; kulüpler ile teknik direktör ve antrenörler; kulüpler ile oyuncular; kulüpler ile kulüpler arasında çıkacak ihtilaflar hakkında yönetim kurulunca verilecek kararlar ile disiplin veya ceza kurulu kararlarını, ilgililerinin itirazı üzerine inceleyerek kesin karara bağlar."* kuralı bulunmaktadır.

3289 sayılı Yasanın Ek- 9 uncu maddesi bir bütün olarak incelendiğinde; özerklik verilen federasyonların tüzel kişilik kazanacakları, idari ve mali yönden özerk olacakları ve organlarının seçimle göreve gelecekleri, her türlü kararlarını kendi organları içerisinde alacakları, bütçelerinin genel kurul tarafından onaylanacağı ve ibra edileceği kurala bağlanırken; uyuşmazlıkların çözümünde görevli kılınan Tahkim Kurulunun Genel Müdürlük bünyesinde oluşturulması ve üyelerinin atama yoluyla belirlenmesi kurala bağlanmıştır.

Anılan yasal düzenleme çerçevesinde, özerk federasyonların, genel idare içinde yer alan Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'ne verilen bazı görevlerin daha verimli şekilde yürütülmesi amacıyla kamu hukuku alanında faaliyet göstermek üzere hizmet yönünden yerinden yönetim ilkesine göre kurulmuş, tıpkı kamu kurumu niteliğindeki meslek kurumlarına benzeyen kamu tüzel kişileri oldukları sonucuna ulaşılmaktadır.

Dolayısıyla, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'nün ve federasyonların kamu tüzel kişisi olduğunda ve federasyonların tesis edecekleri

işlemlerin idari işlem niteliği taşıdığı ve Tahkim Kurulunun idari işlemlere ilişkin kullanacağı yetkinin, idari yargının Anayasa ile korunan görev alanıyla ilgili olacağına kuşkuyla yer bulunmamaktadır.

Bu itibarla, kamu tüzel kişisi olduklarında çekişme bulunmayan özerk federasyonların, birer idare olarak tesis ettikleri işlemlerin denetimi ve bu işlemlerden doğan uyuşmazlıkların çözümü için idari yargı dışında "*mecburi tahkim*" yolu öngörülmesinin, Anayasanın 9 uncu, 36 ncı, 125 inci ve 155 inci maddelerine aykırılık oluşturduğu anlaşılmaktadır.

Kaldı ki, 3289 sayılı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanuna 4.3.2004 tarih ve 5105 sayılı Kanun ile eklenen Ek- 9 uncu maddesinde yer alan Tahkim Kurulunun, özerk federasyonların vesayet makamı olarak öngörülen Genel Müdürlük bünyesinde oluşturulmasına, üyelerinin atama yoluyla belirlenmesine ve Tahkim Kurulunun görev, yetki ve sorumlulukları ile çalışma usul ve esaslarının yönetmeliğe bırakılmasına ilişkin düzenlemenin tahkim kurulunun tarafsızlığı ve bağımsızlığını sağlamaktan uzak olduğu da ortadadır.

Açıklanan nedenlerle, 3289 sayılı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanuna 4.3.2004 tarih ve 5105 sayılı Kanun ile eklenen Ek-9 uncu maddenin altıncı, yedinci ve sekizinci fıkralarında yer alan "*Tahkim Kurulu*" ile ilgili düzenlemenin; Anayasanın yargı erkinin bağımsız mahkemeler eliyle kullanılacağına ilişkin 9 uncu maddesine, hak arama özgürlüğünü düzenleyen 36 ncı maddesine, idarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolunun açık olduğuna ilişkin 125 inci maddesine ve idari yargının görev alanını güvence altına alan 155 inci maddesine aykırı olduğu kanısına varıldığından, anılan hükümlerin iptali ve öncelikle yürürlüğünün durdurulması istemiyle Anayasa Mahkemesi'ne başvurulmasına, dosyanın Anayasa Mahkemesi'nin bu konuda vereceği karara kadar bekletilmesine, dosyada bulunan belgelerin onaylı birer örneğinin Anayasa Mahkemesi Başkanlığı'na gönderilmesine 19.3.2007 tarihinde oybirliğiyle karar verildi."

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralları

İtiraz konusu yasa kurallarını da içeren 5105 sayılı Yasa'nın 2. maddesiyle, 3289 sayılı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanuna eklenen ek madde 9 şöyledir:

"Ek Madde 9–(Ek:4/3/2004-5105/2 md.)

Federasyonlara, talepte bulunmaları durumunda Merkez Danışma Kurulunun uygun görüşü, Genel Müdürlüğün bağlı olduğu Bakanın teklifi ve Başbakanın onayı ile idarî ve malî özerklik verilebilir. Federasyonun kuruluşuna ilişkin kararın, Resmî Gazetede yayımlanması ile tüzel kişilik kazanılır.

Özerk olan federasyonlar; organları genel kurulu tarafından seçimle göreve gelen, her türlü kararlarını kendi organları içerisinde alan, bütçesi genel kurul tarafından onaylanan ve ibra edilen federasyonlardır.

Özerklikte aşağıdaki kriterler göz önünde bulundurulur:

- a) Faal sporcu sayısı,
- b) Faal kulüp sayısı,
- c) Spor dalının ülkemiz veya dünyadaki yaygınlığı ve gelişme potansiyeli,
- d) Gelirlerinin giderlerini karşılayabilme yeterliliği,
- e) Spor dalının olimpiik olup olmadığı,
- f) Federasyon veya bağlı kulüplerin tesis durumu.

Özerkliği onanan federasyon, hazırlayacağı ana statü ve buna bağlı talimatlara göre genel kurulunu ve yetkilendireceği diğer organlarının oluşumunu, görev ve yetkilerini belirler. Özerk federasyonlar, uluslararası federasyonların öngördüğü kurulları oluşturmak zorundadır.

Özerk federasyonların; genel kurullarının toplanması ve çalışmalarına ilişkin usul ve esaslar ile kimlerin oy kullanabileceği ve Tahkim Kurulu ile ilişkileri Genel Müdürlükçe düzenlenecek çerçeve statü ile belirlenir. Özerk federasyonlarca hazırlanacak ana statü, çerçeve statüye aykırı olamaz.

Özerk federasyonların ceza veya disiplin kurullarınca verilen kararlara karşı Genel Müdürlük bünyesinde oluşturulacak Tahkim Kuruluna itiraz edilebilir.

Tahkim Kurulu yedi asıl ve yedi yedek üyeden teşekkül eder. Üyelerin beşinin hukukçu, ikisinin ise spor alanında bilimsel çalışmalar yapmış veya sporda idareci, teknik adam ve benzeri görevlerde bulunmuş kariyer sahibi kişi olmaları şarttır. Üyeler Genel Müdürün teklifi ve Genel Müdürlüğün bağlı olduğu Bakanın onayı ile altı yıl için görevlendirilirler. Üyeler kendi aralarından bir başkan seçerler. Tahkim Kurulu tarafından verilen kararlar kesindir. Tahkim Kurulunun görev, yetki ve sorumlulukları ile çalışma usul ve esasları yönetmelikle belirlenir.

Tahkim Kurulu, federasyon ile kulüpler; federasyon ile hakemler; federasyon ile teknik direktör ve antrenörler; kulüpler ile teknik direktör ve antrenörler; kulüpler ile oyuncular; kulüpler ile kulüpler arasında çıkacak ihtilaflar hakkında yönetim kurulunca verilecek kararlar ile disiplin veya ceza kurulu kararlarını, ilgililerin itirazı üzerine inceleyerek kesin karara bağlar.

Özerk federasyonların gelirleri; katılım payı, tescil, vize, transfer, itiraz, ceza, yayın, sponsorluk, reklam, yardım, bağış ve benzeri gelirler ile federasyon bütçesinin öz gelirlerinin %15'ini geçmemek üzere Genel Müdürlük bütçesinden ayrılacak paydan oluşur.

Özerk federasyonların gelirleri ana statüsünde belirlenen usul ve esaslar dahilinde harcanır. Genel Müdürlük bütçesinden özerk federasyonlara, ilgili branşın alt yapısına ve eğitime ilişkin projelerinin desteklenmesi amacıyla gerektiğinde kaynak tahsis edilebilir. Özerk federasyonların tüm gelirleri her türlü vergi, resim ve harçtan muaftır.

Genel Müdürlük, özerk federasyonların talebi durumunda, kendisine ait spor tesislerinin işletilmesini, menkul ve gayrimenkullerini bedelsiz olarak kırkdokuz yıla kadar federasyonun faaliyetleri için tahsis edebilir. Söz konusu spor tesisleri ile menkul ve gayrimenkullerin tahsis amacı dışında kullanılması halinde, tahsis işlemi Genel Müdürlükçe iptal edilir.

Özerk federasyonların her türlü faaliyet ve işlemleri Genel Müdürlüğün bağlı olduğu Bakanlığın denetimine tâbidir. Bu denetim sonucunda görevi başında kalmasında sakınca görülen federasyon başkanı veya yönetim kurulu üyeleri hakkında karar almak üzere, Genel Müdürlüğün bağlı olduğu Bakan, genel kurulu olağanüstü toplantıya çağırır.”

B- Dayanılan Anayasa Kuralları

Başvuru kararlarında, Anayasa’nın 7., 9., 36., 123., 125. ve 155. maddelerine dayanılmıştır.

IV- İLK İNCELEME

A- Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü’nün 8. maddesi uyarınca, Tülay TUĞCU, Haşim KILIÇ, Sacit ADALI, Fulya KANTARCIOĞLU, Ahmet AKYALÇIN, Mehmet ERTEN, A. Necmi ÖZLER, Serdar ÖZGÜLDÜR, Şevket APALAK, Serruh KALELİ ve Osman Alifey-yaz PAKSÜT’ün katılmalarıyla E. 2006/118 sayılı dosyada 5.9.2006 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında, öncelikle davada uygulanacak kural sorunu görüşülmüştür.

Anayasa’nın 152. ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 28. maddesine göre, mahkemeler, bakmakta oldukları davalarda uygulayacakları kanun ya da kanun hükmünde kararname kurallarını Anayasa’ya aykırı görürler veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık savının ciddi olduğu kanısına varırlarsa, o hükmün iptali için Anayasa Mahkemesine başvururmayla yetkilidirler. Ancak, bu kurallar uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesine başvurabilmesi için elinde yöntemince açılmış ve mahkemenin görevine giren bir davanın bulunması ve iptali istenen kuralların da o davada uygulanacak olması gerekmektedir. Uygulanacak yasa kuralları, davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikte bulunan kurallardır.

Danıştay Onuncu Dairesi, 5105 sayılı Yasa'nın 2. maddesiyle 21.5.1986 günlü, 3289 sayılı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanuna eklenen Ek Madde 9'un birinci ve beşinci fıkralarının iptalini istemiştir.

Bakılmakta olan dava, 14.7.2004 günlü, 25522 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Özerk Spor Federasyonları Çerçeve Statüsü'nün iptali istemine ilişkindir.

Ek madde 9'un birinci fıkrası, spor federasyonlarına idari ve mali özerkliğin ne şekilde verileceği ve ne zaman tüzel kişilik kazanacakları ile ilgili konuları içermektedir. Başvuran Mahkemenin bakmakta olduğu davanın konusu Çerçeve Statü'nün iptali istemine ilişkin olduğundan ek madde 9'un birinci fıkrası davada uygulanacak yasa kuralı değildir.

Ek madde 9'un beşinci fıkrasının ikinci tümcesine göre özerk federasyonlarca hazırlanacak ana statü, çerçeve statüye aykırı olamayacaktır. Başvuran Mahkemede görülmekte olan davada, özerk bir federasyon tarafından hazırlanmış ana statü dava konusu edilmediğinden beşinci fıkranın ikinci tümcesi davada uygulanacak kural değildir.

Bu nedenlerle Ek madde 9'un birinci fıkrası ile beşinci fıkrasının ikinci tümcesi mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulanacak kural olmadığından bunlara ilişkin başvurunun mahkemenin yetkisizliği nedeniyle reddine, Şevket APALAK'ın karşı oyu ve oyçokluğu, kalan bölümlerin incelenmesine oybirliği ile karar verilmiştir.

B- Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi uyarınca, Haşim KILIÇ, Sacit ADALI, Fulya KANTARCIOĞLU, Ahmet AKYALÇIN, Mehmet ERTEN, Cafer ŞAT, A. Necmi ÖZLER, Serdar ÖZGÜLDÜR, Şevket APALAK, Serruh KALELİ ve Osman Alifey-yaz PAKSÜT'ün katılmalarıyla E. 2007/48 sayılı dosyada 17.5.2007 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında da öncelikle davada uygulanacak kural sorunu görüşülmüştür.

Danıştay Onuncu Dairesi, 5105 sayılı Yasa'nın 2. maddesiyle 3289 sayılı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri

Hakkında Kanuna eklenen Ek madde 9'un altıncı, yedinci ve sekizinci fıkralarının iptalini istemiştir.

Danıştay Onuncu Dairesinde bakılmakta olan dava, bir basketbol oyuncusunun transferi konusundaki Başbakanlık Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Tahkim Kurulu kararının iptaline ilişkindir.

İtiraza konu Ek madde 9'un altıncı fıkrasında özerk federasyonların ceza veya disiplin kurullarınca verilen kararlara karşı Genel Müdürlük bünyesinde oluşturulacak Tahkim Kurulu'na itiraz edilebileceği öngörülmektedir. Bakılmakta olan davada özerk federasyonların ceza veya disiplin kurulları tarafından verilmiş bir karara itiraz edilmesi söz konusu olmadığından bu fıkra davada uygulanacak yasa kuralı değildir. Bu durumda itiraz başvurusunun bu fıkraya yönelik kısmının Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle reddine, Şevket APALAK'ın karşıoyu ve oyçokluğu, yedinci ve sekizinci fıkraların esaslarının incelenmesine oybirliği ile karar verilmiştir.

V- BİRLEŞTİRME KARARI

21.5.1986 günlü, 3289 sayılı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'nün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'a Yasa'nın 2. maddesiyle eklenen Ek Madde 9'un yedinci ve sekizinci fıkralarının iptallerine karar verilmesi istemiyle yapılan itiraz başvurusuna ilişkin E.2007/48 sayılı davanın, aralarındaki hukuki irtibat nedeniyle 2006/118 esas sayılı dava ile BİRLEŞTİRİLMESİNE, esasının kapatılmasına, esas incelemenin 2006/118 esas sayılı dosya üzerinden yürütülmesine, 2.7.2009 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

VI- YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMİ

5105 sayılı Yasa'nın 2. maddesiyle, 3289 sayılı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'nün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'a eklenen Ek Madde 9'un;

1- Beşinci fıkrasının birinci tümcesine yönelik yürürlüğün durdurulması istemi 5.9.2006 tarihli, E.2006/118, K.2006/29 (Yürürlüğü Durdurma) sayılı,

2- Yedinci ve Sekizinci Fıkralarına yönelik yürürlüğün durdurulması istemi ise 17.5.2007 tarihli E.2007/48, K.2007/26 (Yürürlüğü Durdurma) sayılı kararlarla OYBİRLİĞİYLE REDDEDİLMİŞTİR.

VII- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararları ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu yasa kuralları, dayanan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A- Ek Madde 9'un Beşinci Fıkrasının Birinci Tümcesinin İncelenmesi

Başvuru kararında, özerk federasyonların genel idare içinde yer alan Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğüne verilen bazı görevlerin daha verimli şekilde yürütülmesi amacıyla kamu hukuku alanında faaliyet göstermek üzere, hizmet yönünden yerinden yönetim ilkesine göre kurulan, hizmetle sınırlı olmak üzere kamusal yetki kullanan ve idarenin bütünlüğü ilkesi uyarınca merkezi idarenin vesayet denetimine tabi birer kamu kurumu olduklarının anlaşıldığı, Anayasa'da yasayla düzenlenmesi öngörülen konularda yürütme organına genel ve sınırları belirsiz yetki verilemeyeceği, kamu tüzel kişiliğinin kuruluşunu sağlayacak olan yasada idareye düzenleme yapma yetkisinin idarenin yasallığı ilkesi çerçevesinde sınırlayıcı ve tamamlayıcı yetki olması gerektiği, bu nedenle kuralın Anayasa'nın 7. ve 123. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Beşinci fıkranın iptali istenen birinci tümcesinde, özerk federasyonların genel kurullarının toplanması ve çalışmalarına ilişkin usul ve esaslar ile kimlerin oy kullanabileceği ve Tahkim Kurulu ile ilişkilerinin

Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünce düzenlenecek çerçeve statü ile belirleneceği kurala bağlanmıştır.

Anayasa'nın 123. maddesinde idarenin, kuruluş ve görevleriyle bir bütün olduğu ve kanunla düzenleneceği, kuruluş ve görevlerinin merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına dayanacağı ve kamu tüzelkişiliğinin ancak kanunla veya kanunun açıkça verdiği yetkiye dayanılarak kurulacağı belirtilmiştir.

3289 sayılı Yasanın Ek 9. maddesinin birinci fıkrasına göre, spor federasyonlarına, talepte bulunmaları durumunda Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü bünyesinde oluşturulan Merkez Danışma Kurulunun uygun görüşü, bu Genel Müdürlüğün bağlı olduğu Bakanın teklifi ve Başbakanın onayı ile idarî ve malî özerklik verilebilmekte, Federasyonlar da, kuruluşlarına ilişkin kararın Resmî Gazetede yayımlanması ile tüzel kişilik kazanmaktadırlar.

Özerk spor federasyonları denetim bakımından merkezi idareye bağlıdırlar. Ek Madde 9'un son fıkrasına göre, bu federasyonların her türlü faaliyet ve işlemleri Genel Müdürlüğün bağlı olduğu Bakanlığın denetimine tâbidir. Bu denetim sonucunda görevi başında kalmasında sakınca görülen federasyon başkanı veya yönetim kurulu üyeleri hakkında karar almak üzere, Genel Müdürlüğün bağlı olduğu Bakan, genel kurulu olağanüstü toplantıya çağırabilir. Bunların Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü tarafından öngörülen çerçeve statüye uygun şekilde hazırlanması zorunlu olup, ceza veya disiplin kurullarınca verilen kararlara karşı Genel Müdürlük bünyesinde oluşturulacak Tahkim Kurulu'na itiraz edilebilir.

Ek madde 9'da 5340 sayılı Yasa ile yapılan değişiklik sonucunda Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü olimpik branşlarda, federasyonun bir önceki yıl gerçekleşen gelirlerinin %75'i kadar, olimpik olmayan federasyonlara ise, %50'si kadar yardımda bulunabilmektedir. Ayrıca Genel Müdürlük, bütçesinden özerk federasyonlara ilgili branşın alt yapısına ve eğitime ilişkin projelerinin desteklenmesi amacıyla gerektiğinde kaynak tahsis edebilmekte ve spor tesislerinin işletilmesini,

menkul ve gayrimenkullerini bedelsiz olarak kırkdokuz yıla kadar federasyonların faaliyetlerine devredebilmektedir.

Yukarıda anılan özerk federasyonların kuruluşları, denetimleri, mali yapıları, ve kararlarına karşı merkezi idare içerisinde oluşturulan Tahkim Kurulu'na başvurulabilmesi gibi hususlar göz önünde bulundurulduğunda, bunların hizmet yerinden yönetim kuruluşları oldukları sonucuna varılmaktadır. Özerk federasyonların hizmet yerinden yönetim ilkesine göre kurulmaları nedeniyle Anayasa'nın 123. maddesi uyarınca kanunla düzenlenmesi gerekmektedir.

Açıklanan nedenlerle, itiraz konusu kural Anayasa'nın 123. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Anayasa'nın 123. maddesine aykırı bulunan kuralın ayrıca 7. madde yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

Haşim KILIÇ ve Serdar ÖZGÜLDÜR bu görüşlere katılmamışlardır.

B- Ek Madde 9'un Yedinci Fıkrasının İncelenmesi

Başvuru kararında, Türk hukukunda tahkimin özel hukuk alanına özgü bir uyuşmazlık çözme yolu olarak ortaya çıktığı, idarenin kamu hukukuna göre taraf oldukları uyuşmazlıklarda tahkime gidebilmesinin tek istisnasının Anayasa'nın 125. maddesi kapsamındaki imtiyaz şartlaşma ve sözleşmeleriyle ilgili uyuşmazlıklar olduğu, bunun dışında idarenin kamu gücünü kullanarak yaptığı işlemlerden doğan idari uyuşmazlıklar nedeniyle tahkim yoluna gidilemeyeceği, oysa itiraz konusu yasa kuralı ile zorunlu tahkim usulünün getirildiği, özerk federasyonların genel idare içinde yer alan Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'ne verilen bazı görevlerin daha verimli şekilde yürütülmesi amacıyla kamu hukuku alanında faaliyet göstermek üzere hizmet yerinden yönetim ilkesine göre kurulmuş, tıpkı kamu kurumu niteliğindeki meslek kurumlarına benzeyen kamu tüzel kişileri oldukları anlaşıldığından, özerk federasyonların işlemlerinin idari işlem niteliği taşıdığı ve idari yargının Anayasa ile korunan görev alanıyla ilgili

olduğunda kuşku bulunmadığı, bu nedenlerle kuralın Anayasa'nın 9., 36., 125. ve 155. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

İtiraz konusu yedinci fıkrada, "*Tahkim Kurulu yedi asıl ve yedi yedek üyeden teşekkül eder. Üyelerin beşinin hukukçu, ikisinin ise spor alanında bilimsel çalışmalar yapmış veya sporda idareci, teknik adam ve benzeri görevlerde bulunmuş kariyer sahibi kişi olmaları şarttır. Üyeler Genel Müdürün teklifi ve Genel Müdürlüğün bağlı olduğu Bakanın onayı ile altı yıl için görevlendirilirler. Üyeler kendi aralarından bir başkan seçerler. Tahkim Kurulu tarafından verilen kararlar kesindir. Tahkim Kurulunun görev, yetki ve sorumlulukları ile çalışma usul ve esasları yönetmelikle belirlenir.*" denilmiştir.

Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında "*Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.*" denilmiş, 125. maddesinin birinci fıkrasında ise idarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolunun açık olduğu, kamu hizmetleri ile ilgili imtiyaz şartlaşma ve sözleşmelerinde bunlardan doğan uyuşmazlıkların milli veya milletlerarası tahkim yoluyla çözülmesinin öngörülebileceği, milletlerarası tahkime ancak yabancılik unsuru taşıyan uyuşmazlıklar için gidilebileceği belirtilmiştir.

Tahkim genel olarak öğretide, hukuki uyuşmazlıkların, söz konusu uyuşmazlığa taraf olmayan bağımsız kişi veya kişiler tarafından çözümlenerek karara bağlanması olarak tanımlanmaktadır. Anayasa'nın 125. maddesindeki tahkim yolu, kamu idarelerinin tamamen dışında bağımsız kişilerden oluşan ve yasalarla belirlenmiş hukuki uyuşmazlıkları kesin olarak karara bağlayan bir çeşit özel yargı yoludur. Tahkim kurullarının verdiği kararlar mahkemeler tarafından verilen kararlar gibi uygulanabilme niteliğine sahiptir.

İtiraz konusu fıkra ile düzenlenen "*Tahkim Kurulu*" ise Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü bünyesinde oluşturulmakta ve üyeleri Gençlik ve Spor Genel Müdürünün teklifi ve Genel Müdürlüğün bağlı olduğu Bakanın onayı ile altı yıl için görevlendirilmektedirler. Bu nedenle, idare içerisinde oluşturulan bu Kurulun, hukuki uyuşmazlıkların

tarafların isteği üzerine, bağımsız kişi veya kişiler tarafından çözümlenerek karara bağlandığı ulusal ve uluslar arası tahkim kurulları ile ilgisinin olmadığı açıktır.

Yasakoyucu, uyuşmazlıkların yargı mercilerine götürülmesinden önceki aşamalarda çözümlenebilmesi amacıyla kimi kurullar, müesseseler veya başvuru yolları öngörebilir. Bu durum yasakoyucunun genel kural koyma yetkisinden kaynaklanmakta olup, anılan yolları öngörüp öngörmemek takdir yetkisi içerisinde. Spor alanında ortaya çıkan uyuşmazlıkları idari olarak çözümlemek üzere bir kurul oluşturulması, bu kurulun asıl yedek üyelerinin sayısının, niteliklerinin belirlenmesi ve başkan seçme usulünün düzenlenmesi de yasakoyucunun takdir yetkisi içerisinde. Bu nedenle fıkranın birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü tümceleri Anayasa'ya aykırı olmadığından bu tümcelere yönelik iptal isteminin reddi gerekir.

Ek 9. maddenin yedinci fıkrasının beşinci tümcesinde Tahkim Kurulu tarafından verilen kararların kesin olduğu belirtilmiştir.

Anayasa'nın hak arama özgürlüğüne ilişkin 36. maddesiyle güvence altına alınan dava yoluyla hak arama özgürlüğü, bir temel hak niteliği taşımasının ötesinde, diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmasını ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden birini oluşturmaktadır. Kişinin uğradığı bir haksızlığa veya zarara karşı kendisini savunabilmesinin ya da maruz kaldığı haksız bir uygulama veya işleme karşı haklılığını ileri sürüp kanıtlayabilmesinin, zararını giderebilmesinin en etkili ve güvenceli yolu, yargı mercileri önünde dava hakkını kullanabilmesidir. Kişilere yargı mercileri önünde dava hakkı tanınması adil yargılamanın ön koşulunu oluşturur. Öte yandan, Anayasa'nın 125. maddesinde belirtilen idarenin her türlü eylem ve işlemine karşı yargı yolunun açık olması ilkesine göre, idari işlemlere karşı yargı yolu, Anayasa'da belirtilen kimi ayırık durumlar dışında yasalarla sınırlandırılmaz.

İptali istenen tümceyle idari bir merci olan tahkim kurulu tarafından verilen kararlara karşı yargı yolu kapatılmış ve bu kurul tarafından verilen kararların kesin olduğu belirtilmiştir. Yasakoyucu,

tarafra görevli ve yetkili mahkemeye başvurmada önce aralarındaki uyuşmazlığı kısa sürede çözmek üzere idari bir kurula başvurma yükümlülüğünü getirebilir ise de, bu kurulun kararlarının kesin olması Anayasa'nın 36. maddesinde belirtilen hak arama özgürlüğüne ve 125. maddesinde belirtilen idarenin her türlü eylem ve işlemlerinin yargı denetimine tabi olduğu ilkesine aykırı görülmüştür. Tümçenin iptali gerekir.

Serdar ÖZGÜLDÜR, Tahkim Kurulu tarafından verilen kararların kesin olduğunu belirten kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu görüşüne katılmamıştır.

Ek madde 9'un yedinci fıkrasının altıncı tümçesine gelince;

2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 29. maddesine göre, Anayasa Mahkemesi yasaların, kanun hükmünde kararnamelerin ve TBMM İçtüzüğü'nün Anayasa'ya aykırılığı konusunda ilgililer tarafından ileri sürülen gerekçelere dayanmak zorunda değildir. İstemle bağlı kalmak koşuluyla başka gerekçe ile de Anayasa'ya aykırılık incelemesi yapabileceğinden, iptali istenen kuralla ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 123. maddesi yönünden de inceleme yapılmıştır.

Anayasa'nın 123. maddesine göre idarenin Yasayla düzenlenmesi gerekmektedir. Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü bünyesinde oluşturulan Tahkim Kurulu idare içerisinde yer almaktadır. Herhangi bir kamu idaresinin yasa ile düzenlenmiş olduğunun kabul edilebilmesi için söz konusu idarenin ad olarak yasada belirtilmesi yeterli değildir. Böyle bir düzenlemede temel ilkelerin ortaya konulması, çerçevenin çizilmesi, sınırsız, belirsiz ve geniş bir alanın yürütmenin düzenlemesine bırakılmaması gerekmektedir.

Tahkim Kurulunun görev, yetki ve sorumlulukları ile çalışma usul ve esaslarının yasa ile belirlenmesi gerekirken, yedinci fıkranın altıncı tümçesi ile bu konuların düzenlenmesi Yönetmeliğe bırakılmıştır. Bu nedenle Kural Anayasa'nın 123. maddesine aykırı görülmüştür. İptali gerekir.

Yedinci fıkranın Anayasa'nın 9. ve 155. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

C- Ek Madde 9'un Sekizinci Fıkrasının İncelenmesi

Başvuru kararında, Yedinci fıkra için ileri sürülen gerekçelerle bu fıkranın da Anayasa'nın 9., 36., 125. ve 155. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Yukarıda yedinci fıkranın incelenmesinde belirtilen gerekçelerle, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü bünyesinde oluşturulan Tahkim Kurulunun federasyon ile kulüpler; federasyon ile hakemler; federasyon ile teknik direktör ve antrenörler; kulüpler ile teknik direktör ve antrenörler; kulüpler ile oyuncular; kulüpler ile kulüpler arasında çıkacak ihtilaflar hakkında yönetim kurulunca verilecek kararlar ile disiplin veya ceza kurulu kararlarını ilgililerin itirazı üzerine inceleyerek karara bağlamasında Anayasa'ya aykırılık görülmemiştir.

Ancak, Anayasa'nın 36. maddesinde belirtilen hak arama özgürlüğü ve 125. maddesinde belirtilen idarenin eylem ve işlemlerine karşı yargı yolunun açık olması ilkesi göz önünde bulundurulduğunda Tahkim Kurulunun itirazları kesin olarak karara bağlaması Anayasa'ya aykırı görülmüştür. Bu nedenle fıkra da geçen "... kesin ..." sözcüğünün iptali gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 9. ve 155. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir. Serdar ÖZGÜLDÜR bu görüşe katılmamıştır.

VIII- İPTAL KARARININ YÜRÜRLÜĞE GİRECEĞİ GÜN SORUNU

Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasında, "*Kanun, kanun hükmünde kararname veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü ya da bunların hükümleri, iptal kararlarının Resmi Gazetede yayımlandığı tarihte yürürlükten kalkar. Gereken hallerde Anayasa Mahkemesi iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi ayrıca kararlaştırabilir. Bu tarih, kararın Resmi Gazetede yayımlandığı günden başlayarak bir yılı geçemez*" denilmekte, Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama

Usulleri Hakkında Kanun'un 53. maddesinin dördüncü fıkrasında da bu kural tekrarlanmaktadır. Maddenin beşinci fıkrasında ise, Anayasa Mahkemesi'nin, iptal halinde meydana gelecek hukuksal boşluğu kamu düzenini tehdit veya kamu yararını ihlal edici mahiyette görmesi halinde yukarıdaki fıkra hükmünü uygulayacağı belirtilmiştir.

İptal edilen Yasa kurallarının doğuracağı hukuksal boşluk, kamu yararını bozucu nitelikte görüldüğünde gerekli yasal düzenlemelerin yapılması amacıyla iptal kararının, Resmi Gazete'de yayımlanmasından başlayarak bir yıl sonra yürürlüğe girmesi uygun görülmüştür.

IX- SONUÇ

21.5.1986 günlü, 3289 sayılı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'nün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'a 4.3.2004 günlü, 5105 sayılı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'nün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 2. maddesiyle eklenen Ek Madde 9'un:

A- Beşinci fıkrasının birinci tümcesinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Haşim KILIÇ ile Serdar ÖZGÜLDÜR'ün karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

B- Yedinci fıkrasının;

1- Beşinci tümcesinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Serdar ÖZGÜLDÜR'ün karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

2- Altıncı tümcesinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, OYBİRLİĞİYLE,

3- Kalan kısmının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın RED-DİNE, OYBİRLİĞİYLE,

C- Sekizinci fıkrasının;

1- Sonunda yer alan "... kesin ..." sözcüğünün Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Serdar ÖZGÜLDÜR'ün karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

2- Kalan kısmının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın RED-DİNE, OYBİRLİĞİYLE,

D- Beşinci fıkrasının birinci tümcesinin iptali nedeniyle uygulanma olanağı kalmayan fıkranın son tümcesinin de, 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 29. maddesinin ikinci fıkrası gereğince İPTALİNE, OYBİRLİĞİYLE,

E- Beşinci fıkrasının birinci tümcesi, yedinci fıkrasının beşinci ve altıncı tümceleri ile sekizinci fıkrasının sonunda yer alan "... kesin ..." sözcüğünün iptal edilmesi nedeniyle doğacak hukuksal boşluk kamu yararını ihlal edici nitelikte görüldüğünden, Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 53. maddesinin dördüncü ve beşinci fıkraları gereğince, bu sözcük ve tümcelere ilişkin İPTAL HÜKMÜNÜN, KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK BİR YIL SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE, OYBİRLİĞİYLE,

2.7.2009 gününde karar verildi.

Başkan
Haşim KILIÇ

Başkanvekili
Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Üye
Sacit ADALI

Üye
Fulya KANTARCIOĞLU

Üye
Ahmet AKYALÇIN

Üye
Mehmet ERTEN

Üye
Mustafa YILDIRIM

Üye
Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye
Şevket APALAK

Üye
Serruh KALELİ

Üye
Zehra Ayla PERKTAŞ

KARŞIOY GEREKÇESİ

1- Anayasa'nın "Gençliğin Korunması" başlıklı 58. maddesinde "Devlet, istiklal ve Cumhuriyetimizin emanet edildiği gençlerin müspet ilmin ışığında, Atatürk ilke ve inkılâpları doğrultusunda ve Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü ortadan kaldırmayı amaç edinen görüşlere karşı yetişme ve gelişmelerini sağlayıcı tedbirleri alır..."

denilmekte; “*Sporun geliştirilmesi*” başlıklı 59. maddesinde ise “*Devlet, her yaştaki Türk vatandaşlarının beden ve ruh sağlığını geliştirecek tedbirleri alır, sporun kitlelere yayılmasını teşvik eder. Devlet başarılı sporcuyla korur.*” hükmü öngörülmektedir. Esasen bu iki madde Anayasa’da “*Gençlik ve Spor*” üst başlığı ile düzenlenmiş bulunmaktadır.

Yine Anayasa’nın 123. maddesinde “*İdare, kuruluş ve görevleriyle bir bütündür ve kanunla düzenlenir...*” denilmekte ve maddenin gerekçesinde de “*...Maddede idarenin kuruluş ve görevleri bakımından bir bütün olduğu ilkesi getirilmek suretiyle, Türkiye Cumhuriyeti’nin ülkesi ve milliyetiyle bölünmez bütünlüğünün de bir sonucu olarak, idarenin yerine getirdiği çeşitli görevleriyle bu görevleri yerine getiren kuruluşlar arasında birlik sağlanmaktadır. Dolayısıyla, nitelikleri gereği bazı ayrı tüzel kişiler eliyle görülmek yoluna gidilse de, idarenin bütünlüğü ilkesinin gereği olarak bunlar denetime bağlı kalacaklardır. Ayrıca, bu tür kamu tüzel kişileri için, Anayasa ve kanunlarda özel hüküm bulunmayan durumlarda, Anayasa’nın idareye ilişkin genel ilke ve hükümleri uygulanacaktır...*” şeklinde açıklama yer almaktadır.

Anayasa’nın 128. maddesinde de “*Devletin, kamu iktisadi teşebbüsleri ve diğer kamu tüzel kişilerinin genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevler, memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle görülür...*” hükmü öngörülmektedir.

21.5.1986 tarih ve 3289 sayılı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun’un bir bütün halinde incelenmesi ve özellikle 4, 18, 19, 20, 30, 31 ve Ek 1. maddelerinin birlikte değerlendirilmesinde; Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü’nün bir hizmet yönünden yerinden yönetim kuruluşu olup, genel idare kapsamı içinde bulunduğu, ancak bu Genel Müdürlüğün “*Ana Hizmet Birimleri*” arasında gösterilen “*Spor Federasyonu Başkanlıkları*”nın klâsik bir Devlet Dairesi statüsünde olmayıp, federasyon başkanlarının seçimle göreve gelip fahri olarak bu görevi sürdürdükleri, spor federasyonlarının sıkı denetimine tabi spor kulüplerinin Dernekler Kanunu’na göre teşekkül ettikleri, spor federasyonlarının kurulları ile

buralarda görev alacak kişilerin de karma bir yapı gösterip, bunların büyük çoğunluğunun kamu görevlisi statüsünde olmadığı, dolayısıyla itiraz konusu 3289 sayılı Kanun'un Ek 9. maddesinin beşinci fıkrasının 1. tümcesinde ifadesini bulan **"özerk federasyonların"** klâsik bir devlet dairesi (genel idare birimi) olarak nitelendirilmesine imkân olamayacağı, esasen Anayasa'nın 58. ve 59. maddelerinin Devlet'e yüklediği yükümün yasal bazda bir yansımasından ibaret olan bu düzenleme biçimi dolayısıyla, gerçekte özel hukuk alanına dahil oldukları aşikar olan bu oluşumların bir hizmet yönünden yerinden yönetim kuruluşu olarak değerlendirilebilmeleri imkânı olmadığı açıktır.

2- Özerk federasyonların ifa ettikleri görev ve buralarda görevlendirilen kişilerin statü ve konumları birlikte değerlendirildiğinde; ortada Anayasa'nın 128. maddesinin birinci fıkrasında ifadesini bulan *"genel idare esaslarına göre kamu hizmetlerini yürütmekle yükümlü bir Devlet kuruluşu"* nun bulunmadığı kuşkusuzdur. Anayasa Mahkemesi'nin konuya ilişkin kararlarından da aynı sonucu çıkarmak mümkündür. Anayasa Mahkemesi bir kararında *"...Anayasa'nın 125. maddesinin dördüncü fıkrasında geçen 'esaslar' sözcüğü ile 128. maddesinin birinci fıkrasında geçen 'genel idare esasları' deyimini, kamu görevinin anayasal dayanağıdır... Önemi ve değeri nedeniyle Devletin başlıca görevleri 'genel idare esasları'na göre yürütülmektedir. 'Genel idare esasları'na göre yürütülen kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevlerde kadro esastır. Bu hizmetlerin yapısal ve işlevsel özellikleri, onu diğer hizmetlerden ayırır. Bu görevlerde bulunan kimseler, yasaların güvencesi altındadır. Anayasa'nın 128. maddesinde genel idare esaslarına göre yürütülen kamu hizmetlerine ilişkin asli ve sürekli görevlerin ancak memurlar ve diğer kamu görevlileri tarafından yerine getirileceği belirtilmiştir. Bu görevlerin kadroya bağlanması dışında, merkezi idare ile statüer bir ilişki içinde olması ve kamu gücünün kullanılması biçiminde özellikleri görülmektedir..."* şeklinde konuya açıklık getirmiştir. (Any. Mah. nin 9.2.1993 tarih ve E.1992/44, K.1993/7 sayılı kararı; AMKD., Sayı:29, s.273-275)

Yine Anayasa Mahkemesi, 3182 sayılı Bankalar Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair 23.5.1987 tarih ve 3332 sayılı Kanun'un ilgili maddelerinin iptali istemiyle açılan davaya ilişkin kararında, Devlet Yatırım Bankası'nda çalışanların statü ve özlük hakları konusunda Bakanlar Kurulu'nun yetkili kılınmasına ilişkin kuralla ilgili olarak şu değerlendirmeyi yapmıştır: "...İddianın yerinde olup olmadığına karar verebilmek için söz konusu Banka personelinin niteliğini belirtmek gerekir. Bilindiği gibi kamu bankaları tıpkı bankacılık sektöründe faaliyet gösteren özel sektör bankaları gibi kredi ve mevduat işlemlerine dönük faaliyette bulunmakta ve özel sektör bankaları ile yoğun bir rekabet içinde çalışmaktadır. Adı geçen sektörde özel işletmecilik esasları hâkimdir. Bu nedenle, banka personelinin hizmetini 'genel idare esaslarına göre' yürütülen kamu hizmetlerinden saymaya imkân yoktur. Dolayısıyla, adı geçen Banka personelinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işlerinin Bakanlar Kurulu Kararı ile belirlenecek ilkeler çerçevesinde düzenlenmesinde Anayasa'nın 128. maddesine herhangi bir aykırılık yoktur..." (Any.Mah.nin 21.1.1988 tarih ve E.1987/11, K.1988/2 sayılı kararı; AMKD., Sayı:24, s.30)

Bu iki karar çerçevesinde yapılan değerlendirme ışığında da; Anayasa'nın 58. ve 59. maddelerinin somutlaştırılması çerçevesinde bir hizmet yönünden yerinden yönetim kuruluşu olarak teşkilatlandırılan Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'nün murakabesine tâbi "özerk federasyonlar"ın ifa ettikleri hizmetin "Devletin genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü olduğu" bir kamu hizmeti şeklinde nitelendirilebilmesi mümkün olmadığı gibi; bu federasyonlarda görevlendirilen kişileri Anayasa'nın 128. maddesi kapsamında memur veya diğer kamu görevlisi olarak kabul etmeye de imkân yoktur. Dolayısıyla, özerk federasyonların 3289 sayılı Kanun çerçevesindeki statüleri göz önüne alındığında; yapıları, idareyle ilişkileri ve yerine getirdikleri görevlerin niteliği, bunların bir kamu kurumu olarak kabulüne ve ifa ettikleri hizmeti kamu hizmeti saymaya imkân tanımamaktadır. Bu durumda, itiraz konusu Ek 9. maddesinin beşinci fıkrasının 1.

tümcesinin Anayasa'nın 7., 123. ve 128. maddelerine aykırılığı söz konusu değildir ve özerk federasyonların işlevlerinin Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'nce düzenlenecek "*Çerçeve statü*" ile belirlenmesinde Anayasal bir sorun bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle, kuralın iptali isteminin reddi gerektiği sonucuna vardığımızdan; iptale ilişkin çoğunluk kararına katılamıyoruz.

Başkan

Haşim KILIÇ

Üye

Serdar ÖZGÜLDÜR

KARŞIOY GEREKÇESİ

1- İtiraz konusu Ek 9. maddenin yedinci ve sekizinci fıkralarında, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü bünyesinde oluşturulacak "*Tahkim Kurulu*" düzenlenmekte ve bu Kurul'un özerk federasyonların ceza veya disiplin kurullarınca verilen kararlara karşı yapılacak itirazları "*kesin olarak*" karara bağlayacağı hüküm altına alınmaktadır.

Türk hukukunda "*Tahkim*" özel hukuk alanına özgü bir uyuşmazlık çözme yolu olarak ortaya çıkmış; Anayasa'nın 125. maddesinde yapılan değişiklikle de kamu hizmetleriyle ilgili imtiyaz şartlaşma ve sözleşmelerinde, bunlardan doğan uyuşmazlıkların milli veya milletlerarası tahkim yoluyla çözülmesine imkân tanınmıştır.

Tahkim Kurulu'nun kanunda öngörülen yapısı ve ifa ettiği işlev itibarıyla, yukarıda yapılan genel açıklamalar çerçevesinde bu Kurul'un bir kamu idaresi olarak nitelendirilebilmesi mümkün olmadığı için, Kurul'un kararlarını "*idari işlem*" kabul etmeye de imkân yoktur. Artık tüm spor branşları uluslararası camiada örgütlenmiş ve neredeyse bu konularda küresel kural ve normlar egemen olmuş bulunmaktadır. Spor müsabakaları ve sportif faaliyetlerin kendine özgü kurallarının bulunuşu, bunların yürüyen ve süregelen özellikleri, zamana yayılan ve uzun bir sürece dayalı bir yargısal denetime elverişli olmayan, çok kısa sürede çözüm gerektiren yapıları dikkate alındığından; bu faaliyetler nedeniyle oluşabilecek ihtilafların "*kamu hukuku*" ya da "*salt özel hukuk*" alanlarına girdiği ve bunlara has yargısal denetime tâbi tutulmaları gerektiği tezi çok sağlam argümanlara dayanmayacaktır. Şu halde, kendine özgü bir hukuki durum teşkil eden sportif faaliyetler

dolayısıyla doğabilecek ihtilaflara, kendine özgü bir çözüm mekanizmasının (tahkim) öngörülmesinde Anayasal bir engel bulunmamaktadır. Esasen, neredeyse tüm uluslararası spor dallarındaki ihtilaflarında tahkim usulü benimsenmiş ve uygulanagelmektedir. Anayasa'nın 58. ve 59. maddelerindeki özel düzenlemeleri dikkate alan yasakoyucunun, sporun kendine özgü özelliğini dikkate alarak, uyuşmazlıklarda "*tahkim*" usulünü öngörmesi Anayasa'ya aykırı değildir.

2- Tahkim Kurulu kararlarının "*kesin*" olduğuna ilişkin kuralların da Anayasa'ya aykırı bir yanı yoktur. Anayasa'nın 58. ve 59. maddelerindeki düzenlemeler, sporun belirtilen özelliği ve evrenselliği ve bu konudaki uluslararası sözleşmeler ile bunların öngördüğü kurallar dikkate alındığında; kurallarda belirtilen yargı kısıntısının Anayasa'nın 36. maddesiyle ters düştüğü de söylenemez. Herkesin, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahip olduğunu öngören ve "*hak arama hürriyeti*" başlığı altında düzenlenen Anayasal düzenlemenin davanın somutunda uygulanabilmesi için, ortada özel ya da kamu hukuku alanına giren bir hukuki uyuşmazlığın söz konusu olması gerekir. Oysa yukarıda açıklandığı üzere, "*spor*"un kendine özgü konumu, olağan hukuk yolları yerine bu alana has çözüm yollarının bulunmasını gerektirmektedir. Nitekim uluslararası spor camiası da bu çözüm yollarını olağan mahkemeler dışında, spor tahkim kurulları ve spor tahkim mahkemelerinde bulmuştur.

Dolayısıyla, özerk federasyonların sporla ilgili uyuşmazlıklar nedeniyle verdikleri kararların Tahkim Kurulu'nda görüşülerek "*kesin*" olarak sonuçlandırılması, âlelade bir hukuki ihtilafların çözümü mahiyetinde değerlendirilemez. Bu hukuki yaklaşımın ışığında, sportif ihtilafların Tahkim Kurulu'nda kesin karara bağlanmasında Anayasa'nın 36. maddesine aykırı bir yön yoktur.

Açıklanan nedenlerle, bu yöndeki kuralların iptali isteminin reddi gerektiği kanısında olduğundan, çoğunluğun aksi yöndeki kararına katılamıyorum.

Üye

Serdar ÖZGÜLDÜR

Cumhurbaşkanlığı Makamının talimatları doğrultusunda Devlet Denetleme Kurulunca Spor Genel Müdürlüğünün faaliyetleri ile özerk spor federasyonların uygulamaları konusunda yapılan araştırma, inceleme ve denetim çalışmaları sonucu düzenlenen 2 Nisan 2009 tarihli ve 2009/3 sayılı raporda;⁴⁰ Türk spor yönetiminin örgütlenme sorunları bütüncül bir yaklaşımla değerlendirilmiş, Spor Genel Müdürlüğü ile özerk spor federasyonlarının yeniden yapılandırılmaları gerekliliği vurgulanmıştır. Raporda, 5105 sayılı Kanunla 3289 sayılı Kanuna eklenen ek-9 uncu madde ile yapılan düzenlemede, *"özerk federasyonların tüzel kişiliği vardır idari ve mali yönden özerktirler."*

Raporda, Spor Genel Müdürlüğünün yapısal dönüşüm içerisinde, ana hizmet birimleri arasında yer alan spor federasyonların özerk hale getirilmesi Türk sporu açısından olumlu bir gelişme olarak değerlendirilmekle birlikte , geline aşama itibariyle özerklikle ilgili beklenti ve amaçların tam anlamı ile karşılanabilmesi için özerk spor federasyonlarının statüsünün yeniden belirlenmesi gereğine değinilmiştir. Raporda federasyon başkanlarının seçilme süreç ve devreleri, genel kurullarda oy kullanacakların belirlenmesi, federasyonların seçim sistemi, federasyonlara özerklik verilmesine ilişkin kriterlerin belirlenmesi, Genel Müdürlükle olan ilişkilerin yeniden düzenlenmesi gerektiği vurgulanmıştır.⁴¹

Anayasa Mahkemesi yukarıda esas numarası yazılı kararı ile 3289 sayılı yasanın ek-9 uncu maddesinin bazı fıkralarının Anayasa aykırılığı nedeniyle iptal etmesi üzerine İdare ; gerek Yüksek Mahkemenin iptal kararı, gerekse Devlet Denetleme Kurulunca tespit olunan eksiklikleri de göz önünde bulundurarak yeni bir Kanun tasarısı taslağı hazırlamıştır. Türkiye Büyük Millet Meclisince kabul edilen 6215 sayılı Kanun⁴² ile 5105 sayılı Kanundaki *"Özerk spor federasyonu "ifadesi"*, *"bağımsız spor federasyonları olarak "değiştirilmiştir. Yapılan düzenleme ile bağımsız spor federasyonları: Spor dalı ile ilgili faaliyetleri ulusal*

40 Devlet Denetleme Kurulunun 02 Nisan 2009 tarihli ve 2009/3 sayılı raporu.

41 Devlet Denetleme Kurulunun 02. Nisan 2009 / 3 nolu raporu.

42 6215 sayılı Kanunun 10.maddesi.

ve uluslararası kurallara göre yürütmek, gelişmesini sağlamak, sporcu sağlığı ile ilgili konularda gerekli önlemleri almak, teşkilatlandırmak, federasyonu uluslararası faaliyetlerde temsil etmek ve Tahkim Kurulu kararlarını uygulamakla görevli ve yetkili, özel hukuk hükümlerine tabi bağımsız spor federasyonları kurulur.” Şeklinde tanımlanarak federasyonun görev, yetki ve sorumlulukları kuruluş amacı içerisinde ifade edilmiştir. Federasyonun kuruluş amacında görevleri;

Spor dalı ile ilgili faaliyetleri ulusal ve uluslararası kurallara göre yapmak,

Spor dalının geliştirilmesini sağlamak,

Federasyonu uluslararası faaliyetlerde temsil etmek,

Tahkim Kurulunun kararlarını uygulamak.

Olarak belirtilmesine rağmen 19 Temmuz 2012 tarihli ve 28358 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren “ *Bağımsız Spor Federasyonlarının Çalışma usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik*” in 6 ncı maddesinde⁴³ federasyonun görev ve yetkileri şu şekilde düzenlenmiştir.

a) Spor dalı ile ilgili faaliyetleri ulusal ve uluslararası kurallara göre yürütmek,

b) Spor dalının gelişmesini, her yaş gurubunda ve ülke genelinde yaygınlaşmasını sağlamak,

c) Sporcu sağlığı ile ilgili konularda gerekli önlemleri almak,

d) Federasyonu uluslararası faaliyetlerde temsil etmek,

e) Federasyonu teşkilatlandırmak,

f) Tahkim Kurulu kararlarını uygulamak,

g) İl müdürleri ile koordineli çalışmak,

h) Yüksek Performanslı sporcu yetiştirmek,

i) Spor kulüplerinin ilgili spor dalına katılım işlemlerini sporcu, antrenör ve hakemlerin tescil veya vize işlemlerini yapmak,

i) Kamu kurum ve kuruluşları ile yerel yönetimlerle işbirliği yapmak,

43 Bağımsız Spor Federasyonlarının Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin 6.maddesi.

j) Spor dalının alt yapısı ve eğitimine ilişkin projeler hazırlamak ve uygulamak,

k) Genel Müdürlük ile uluslararası federasyonların belirlediği eğitim kriterlerine uygun olarak işbirliği içerisinde antrenör, hakem ve benzeri diğer spor elemanlarını yetiştirmek,

l) Kulüpler, il ve ilçe temsilcileri arasında doğabilecek teknik uyumsuzlukları çözümlemek,

m) Uluslararası federasyonun izni ile uluslararası kurs, seminer, panel, sempozyum ve spor organizasyonları düzenlemek,

n) Spor dalı ile ilgili faaliyetlerin düzenlenmesi için talimatlar hazırlamak ve uygulamak,

o) Federasyonun yıllık ve dört yıllık master ve stratejik planını, performans programını içeren taahhütnameyi Bakana sunmak.

Federasyonların kurulmasına ilişkin düzenlemede öngörülen yasal prosedür 5105 sayılı Kanunda yapılan düzenleme ile paralellik bulunmasına rağmen 6215 sayılı Kanun ile getirilen, Kanunda belirtilen yükümlülüklerini yerine getiremeyen federasyonların tüzel kişiliklerinin, federasyonun kurulmasına dair usul ile iptal edilmesi ve mal varlıklarının Spor Genel Müdürlüğüne devredileceği, Genel Müdürlük tarafında yapılan yardımlar ile Genel Müdürlük bütçesinde federasyonlara tahsis edilen kaynaklar kullanılarak elde edilen her türlü taşınır ve taşınmazların edinim dışında kullanılamayacakları, idarenin izni olmadan üçüncü şahıslara satılamayacağı ve devredilemeyeceğine dair düzenlemeler, İdarenin federasyonlar üzerindeki vesayet denetimini arttırmıştır. Federasyonca hangi kaynaktan elde edildiğine bakılmaksızın edinilen tüm mallarının devlet malı hükmünde olması ve bu malların haciz edilemeyeceği, federasyonların yurt içi bağlantısını sağlayan il temsilcilerinin atanmasının Genel Müdürünün onayına tabi tutulması kuralının, federasyonların “bağımsızlığı” ilkesiyle bağdaştırmanın mümkün olmadığı değerlendirilmektedir.

Yrd. Doç. Dr. Mustafa Avcı'nın “*Spor federasyonlarının hukuki niteliği, idari teşkilat içindeki konumu ve bağımsızlığı sorunu*” başlıklı makalesinin sonuç bölümünde özetle;” Spor federasyonlarının kamu

tüzel kişiliğine sahip olduğu ve idari teşkilat içinde hizmet bakımından yerinden yönetim idareleri arasında görülebileceği kabul edilebilir. Bu konuda kısaca belirtilebilir ki, kamu tüzel kişiliği niteliğine sahip olan idarelerin özel hukuk hükümlerine tabi tutulmasından kaçınılması gerekir. Yani karma bir tüzel kişilik oluşumunun önüne geçilmelidir. Böylece kuruluşun hem kamu gücünü kullanması ve özel hukuk hükümlerine tabi olmakla idari denetimden kaçınması engellenmiş olur hem de yargı organları tarafından bu konuda farklı ve birbiriyle çelişen kararların verilmesi önlenir.”⁴⁴

Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu tarafından 2012 yılında yayınlanan” Av. Atila ELMAS Armağanı’na “*Sporun uluslararası yapılanması*” başlıklı makalesiyle büyük bir katkı sağlayan sayın Prof. Dr. Erkan KÜÇÜKGÜNGÖR,” ...sporun dünyadaki organizasyonu ve teşkilatı, devletlerden bütünüyle bağımsız bir sistem çerçevesinde, özel hukuk tüzel kişileri tarafından gerçekleştirilmektedir.....ulusal spor federasyonları ile ulusal spor kuruluşları ve kulüpler ise uluslararası spor federasyonları tarafından belirlenen kurallara uygun hareket etmek zorundadır. Bu durum da dünya genelinde spora ve spor hukukuna özgü kuralların ve ilkelerin, benzeri görülmedik bir uyum içinde uygulanması ve gelişmesi sonucunu doğurmaktadır..... Bütünüyle özel hukuk hükümlerine tabi olan bu yapı içerisinde, ulusal spor federasyonlarının kamu hukuku hükümlerine tabi birer devlet kuruluşu olmaktan çıkarılması zorunludur. Zira özel hukuk hükümleri gereğince yapılanmış dünya spor teşkilatı içinde ulusal spor federasyonlarının kamu hukuku tüzel kişiliğine sahip olması sistemle çatışmakta, bünyesiyle uyumsuzluk yaratmaktadır. Bu zorunluluk sebebiyle son yıllarda Türkiye’de, spor federasyonlarının özerkleştirilmesi ve özel hukuk hükümlerine tabi olması yönünde mevzuatta değişiklikler yapılmıştır. Bu eğilimin daha ciddi ve özerklik yönünde atılacak daha kararlı adımlarla desteklenmesi, Türkiye’nin uluslararası spor camiası ile bütünleşmesi ve sisteme uyum sağlaması bakımından

44 Yrd. Doç. Mustafa Avcı’nın “ *Spor federasyonlarının hukuki niteliği, idare içindeki konumu ve bağımsızlığı sorunu*” konulu makalesi.

büyük önem taşımaktadır.”⁴⁵ Demek süretiyle spor federasyonlarının kamu hukuku alanından çıkarılarak özel hukuk hükümlerine tabi birer kuruluş haline getirilmesi konusunda, idarenin federasyonların özekliği/bağımsızlığında yapmış olduğu yasal düzenlemelerin bir an önce hayata geçirilmesinde idareye büyük bir destek sağlamışlardır.

Federasyonların kuruluşu çalışma usul ve esasları ile genel kurullarının toplanması, çalışmaları, delegelerin belirlenmesine ilişkin 3289 sayılı Kanunun ek-9 uncu maddesinin bazı fıkralarını değiştiren, yeni fıkralar ekleyen 6215 sayılı Kanun, bazı federasyon başkanlıklarının yaklaşık sekiz yıllık bir süreçteki uygulamadaki hatalarına karşı yapılan bir “*tepki*” yasası gibi gözükmektedir. Kanun koyucu, federasyonların iş ve işlemlerini denetlemekle görevli ve yetkili, federasyonların en büyük organı olan genel kurul, genel kurul tarafında yetkilendirilen yönetim kurulunun her türlü işlemlerini genel kurul adına denetlemekle yetkilendiren denetim kurulu ile federasyonların tüm iş ve işlemlerini Bakanlık adına denetlemekle görevli, yetkili ve sorumlu denetim kurullarının denetimlerini ya yeterli görmemiş veya federasyonların tüm iş ve işlemlerinin başka birimler tarafında da denetlenmesi gerektiği düşüncesinden hareketle; federasyonların sportif başarılarını, plan ve projelerini kontrol etmek faaliyetlerini değerlendirmek, geliştirmek ve izlemek üzere Sportif Değerlendirme Kurulu kurulmuştur.⁴⁶ Kanun koyucu, Sportif Değerlendirme Kurulunun görevlerini;

Spor federasyonlarının Bakana verecekleri taahhütnamenin esaslarını belirlemek ve yıl sonu itibariyle taahhütlerine uyup uymadıklarını değerlendirmek ve Bakana sunmak,

Federasyonlar tarafından hazırlanan master planını, performans ölçütlerini, amaç ve hedeflerini incelemek, uluslar arası federasyonların statü ve talimatlarını gözeterek hizmet kalite standartlarını belirlemek,

45 Ankara Barosu yayını “*Av. Atila ELMAS’ın Armağanı*” sahife 580- 581 inci sayfeleri.
46 3289 sayılı Kanunun ek-9 uncu maddesinin 6215 sayılı Kanunun 10 . maddesiyle değişik 6. Fıkrası.

Bakana sunulan taahhütname ile master plan ve performans ölçütlerine uyulup uyulmadığı konusunda altı ayda bir Bakana rapor vermek olarak belirtilmiştir.

Kanun koyucu, yapılan bu düzenleme ile federasyonların Bakana verecekleri taahhütnamenin esaslarını belirlemek görevini Sportif Değerlendirme Kuruluna verdiği gibi federasyonlarca hazırlanan master planı incelemek, değerlendirmek, federasyonların performans ölçütlerini, federasyonun amaçları, hedefleri yıllık veya uzun vadeli plan ve programlarının incelenmesi görevini de Sportif Değerlendirme Kuruluna vermiştir. Yunanistan'da Spor Bakanlığı bünyesinde oluşturulan "*Mali Kontrol Komisyonu*"⁴⁷ her yıl federasyonların mali durumlarını denetlemekle birlikte, ülkemizde yapılan bu düzenlemede, kurum, kuruluşlara Kanunen verilen yetkilerin paylaşılmasının yetkiyi kullanacakların sorumlulukları, yetkinin yasanın amaç ve ruhuna uygun bir şekilde kullanılmaması hususlarında kamu oyunda tartışmaların yaratılmasına sebebiyet vereceği kuşkusunu taşımaktayım.

Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunda 29 Mart 2011 tarihinde 6215⁴⁸ sayılı Kanun ile yapılan değişiklikle federasyonların denetimi genişletilmiş, federasyonlarca yapılan harcamaların "*yerindelik*" denetimi yönünden, Spor Genel Müdürlüğü tarafında yapılan yardımların "*amaca uygunluk*" yönünden incelemeye tabi olduğu ve incelemelerin kimin tarafında yapılacağı da Kanun ve alt düzenleyici mevzuatlarda açıkça belirtilmiştir.

BAĞIMSIZ FEDERASYONLAR DENETİMİ

A-Mevzuat:

1-3289 sayılı Kanunun ek 9. Maddesi,

2-Bağımsız spor federasyonlarının çalışma usul ve esasları,

47 Ankara Barosu tarafından 12.3 2010 tarihinde düzenlenen "*II. Uluslararası Spor Hukuku Kurultayı*" sonucu derlenen yayımın 105 inci sahifesi. Av. Dimitrios CHATZIMICHALIS.

48 3289 SAYILI Kanunun ek- 9 uncu maddesinin 6215 sayılı Kanunun 10.maddesiyle değişik 16. Fıkrası.

3-Türkiye Atletizm Federasyonu Başkanlığının Ana Statüsü (örnek)⁴⁹

B-Federasyon: spor dalı ile ilgili faaliyetleri ulusal ve uluslararası mevzuata göre yürütmek, gelişmesini sağlamak sporcu sağlığı ile ilgili konularda gerekli önlemleri almak, teşkilatlandırmak, federasyonu uluslararası faaliyetlerde temsil etmek ve Tahkim Kurulu kararlarını uygulamakla görevli, yetkili, özel hukuk hükümlerine tabidir.

6215 sayılı Kanunun 10. maddesiyle 3289 sayılı Kanunun ek-9 maddesinin 16 ncı fıkrasında yapılan değişiklikle; *"Federasyonların her türlü faaliyetlerinin denetimi; genel kurul, denetim kurulu ve Bakan tarafından görevlendirilecek denetim elemanlarınca yapılır. Federasyon harcamalarının yerindelik denetimi yetkili kurullarınca, Genel Müdürlükçe yapılan yardımların amaca uygunluğu ve denetimi ise Genel Müdürlükçe yapılır. Genel Müdürlük tarafında yapılan aynı ve nakdi yardımların mevzuata ve amaca uygun olarak harcanmaması halinde oluşacak zarar, kusurları bulunan federasyon başkanı ve yönetim kurulu üyelerinde tahsil edilir ve bunlar hakkında suç duyurusunda bulunulur. Teknik elemanlar ve sporculara ödenecek ücretler hariç, federasyonda çalışan personel ve diğer görevlilere verilecek ücret ve yolluklar kamu kaynakları ve Spor Toto Teşkilat Başkanlığından sağlanan reklam gelirlerinden karşılanmaz."* hükmünü amirdir. Kanun koyucu federasyonun iş ve işlemlerinin denetimini değişik birimlere vermek suretiyle kamunun federasyonlar üzerindeki denetimini açık bir şekilde göstermiştir. Bağımsız Federasyonların Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin 16 ncı maddesinde, muhasebe ve raporlama sisteminin bilanço esasına göre tutulacağı, muhasebe işlemlerinin ispat gücü olan belgelere dayanandırılmasının zorunlu olduğu, denetim kontrol ve takip açısından Vergi Usul Kanununda belirlenen standart belge, rapor ve defterlerin kullanılmasının zorunlu olduğu ifade edilmiştir.

Genel Müdürlük tarafından yapılan yardımların izlenmesi ve spor politikalarına yön verilebilmesi bakımından, federasyonlara ait

49 Türkiye Atletizm Federasyonu Başkanlığının Ana Statüsü.

muhasebe kayıtlarının belli bir otomasyon sisteminde Genel Müdürlükçe oluşturulacak standart hesap planına uygun olarak kayıtların düzenlenmesi ve federasyon muhasebe servislerinin Genel Müdürlükçe oluşturulan merkezi muhasebe sistemi ile uyumlu ve ilgililerce izlenebilir bir şekilde olması gerekmektedir.

Federasyonların görevleri:

- 1- Federasyonu ulusal ve uluslar arası kurallara göre yürütmek,
- 2- İlgili spor dalının gelişmesini sağlamak,
- 3- Sporcu sağlığı ile ilgili gerekli önlemleri almak,
- 4- Federasyonu teşkilatlandırmak,
- 5- Federasyonu uluslararası faaliyetlerde temsil etmek,
- 6- Tahkim Kurulu kararlarını uygulamak,

Kurullar:

- 1- Genel kurul,
 - 2- Yönetim kurulu,
 - 3- Denetim kurulu,
 - 4- disiplin kurulu,
 - 5- Genel sekreterlikten,
- oluşur.

Denetim kurulunun görevleri:

1) Federasyonun her türlü faaliyetlerinin denetimi; genel kurul, denetim kurulu ve Bakan tarafından görevlendirilecek denetim elemanlarınca yapılır.

2) Federasyon harcamalarının yerindelik denetimi yetkili kurullarınca, (Genel Kurul, Denetim Kurulu) Genel Müdürlükçe yapılan her türlü yardımların amaca uygunluğu ve denetimi ise Genel Müdürlükçe (Teftiş Kurulunda görevli müfettişler, spor kontrolörleri, muhakkikler) yapılır. Genel Müdürlük tarafından yapılan ayni ve nakdi yardımların mevzuata ve amaca uygun olarak harcanmaması halinde oluşacak zarar, kusurları bulunan federasyon başkanı ve yönetim kurulu üyelerinden Genel Müdürlükçe tahsil edilir ve Genel Müdürlük bütçesine gelir kaydedilir. Ayrıca sorumlular hakkında suç duyurusunda bulunulur.

3) Bakanlık veya Genel Müdürlükçe yapılan denetimlerde;

- a) Her türlü iş ve işlemlerin mevzuata uygun yapılıp yapılmadığı,
 - b) Yardımların amaca uygunluğu,
 - c) Genel kabul görmüş bütçeleme ve arşiv standartları ile tek düzen muhasebe sistemine uyumluluk,
 - d) Kayıt düzeninde saydamlık ve hesap verilebilirlik, uygun raporlama sistemi,
 - e) Kulüp, antrenör, hakem, sporcu ve benzerlerine ait sicil kayıtlarının tutulması,
 - f) Ödül ve yardımların adil yapılması,
 - g) Standart belgeleme ve dosyalama işlemlerinin sürdürülmesi,
- gibi hususları göz önünde bulundurulur. Bu düzenleme ile federasyonların kim veya kimler tarafında denetleneceği belirlendiği gibi denetimlerde esas alınması gereken kriterlerde açık bir şekilde belirlenmiştir.

Federasyonların denetimi, Kanun ve yukarıda ismi zikrolunan Yönetmeliğin yanında ayrıca tüm federasyonların ana statülerinde düzenlenmiştir. Türkiye Atletizm Federasyonunun Ana Statüsü, Federasyonun genel kurulu tarafından kabul edilmiş, Spor Genel Müdürlüğünün ilgili birimince incelenmiş ve yayınlanmak üzere Başbakanlığa gönderilerek 15 Ocak 2013 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Yayımlanan bu Ana Statünün 15 maddesinde Denetim kurulunun görevleri aşağıdaki şekilde tadat edilmiştir.⁵⁰

Denetim kurulu; iki üyesi genel kurul tarafından seçimle üç üyesi ise Genel Müdürlükçe görevlendirmek üzere (5) beş üyeden oluşmaktadır.

Denetim Kurulunun Görevleri

1- Denetim kurulu, federasyonun mali işlemlerini mevzuata, belge ve kararlara uygun olup olmadığını genel kurul adına denetler. Her mali genel kurul için yıllık esasa göre hazırlayacağı denetleme raporunu , genel kurulun onayına sunar. Denetim kurulu, iş ve işlemler hususunda yönetim kuruluna uyarılarda bulunabilir. Kurul gerek

50 Bağımsız Spor Federasyonlarının Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin 7 nci maddesi.

görmesi durumunda uzman bilirkişilerden yararlanabilir. Bilirkişilere verilecek ücret denetim kurulunca teklif, yönetim kurulunca tespit edilir ve federasyonca karşılanır.

Kurul, denetimleri yerine getirirken, federasyon görevlileri kendilerinden istenen bilgi ve belgeleri vermek zorundadır. Denetleme raporu genel kurul toplantısından onbeş gün önce federasyonun ve genel müdürlüğünün internet sitesinde ilan ettirilmek suretiyle, genel kurul üyelerine duyurulur.

Denetim: İktisadi faaliyet ve olaylarla ilgili iddiaların önceden saptanmış ölçülere uygunluk derecesini araştırmak ve sonuçlarını ilgililere bildirmek amacıyla tarafsızca kanıt toplayan bu kanıtları değerleyen ve raporlayan sistematik bir süreçtir.

Denetim: Bir görevin yolunda yürütülüp yürütülmediğini anlamak için yapılan araştırma, denetim, hakkı, teftiş, murakabe kontrol.

Denetim: Denetlemek eylemi, murakabe kontrol.

Denetim çeşitleri:

4 çeşit denetim vardır;

1- Önleyici denetim

2- Düzenleyici denetim

3- Dütçe denetimi

4- Proje denetimi

1- Önleyici denetim: işletmeyi olumsuz yönde etkileyen faktörlerin hangi şartlarda ne zaman nerede meydana gelebileceğini tahmin etme ve bunlara karşı tedbirler almaktadır. Federasyonların önleyici denetimi kamu otoriteleri tarafından yürürlüğe konulan mevzuatın yanında federasyonların genel kurulları tarafında kabul edilen ana statü ve harcamalarına ilişkin talimatlarda düzenlenmiştir.

2- Düzenleyici denetim: belirli bir dönem sonunda, belirli bir standarttan ne kadar sapıldığını araştırmak ve sapmaların belirli bir sınır aşmışsa gelecek dönem için gerekli düzenlemeler yapmaktadır. Federasyonların iki yılda bir yapılan mali genel kurulunda ve dört yılda bir yapılan mali-seçimli genel kurullarınca yönetim ve denetim kurullarınca icra edilen işlemlerin "ibra" edilip edilmemesi şeklinde

yapıldığı gibi federasyonların her türlü faaliyetlerini denetlemekle görevli-yetkili denetim kurulunca da yapılmaktadır.

3- Bütçe denetimi: Bütçelerin belirli dönemlere ilişkin işletme amaçlarını rahatlıkla anlamaktır.

Belli bir dönem sonunda elde edilen sonuçlar, daha önce tespit edilmiş rakamlarla karşılaştırılır ve böylece bütçe denetimi gerçekleştirir.

4- Proje denetimi: uygulamaların belirlenen süre ve fiyat ölçülerine göre gerçekleşmekte olup olmadığını gösteren denetim türüdür.

Denetim Türleri:

Denetim türleri değişik ölçütler altında sınıflandırılabilir. En yaygın sınıflandırma; denetimin kimin yaptığına ve denetim sonunda elde edilmek istenen faydaya göre iki başlık altında toplanmaktadır.

A) Denetçilerin statülerine (unvanlarına) göre denetim türleri:

1- İç denetim,

2- Dış denetim,

3- Kamu denetimi,

B) Amaçlarına göre denetim türleri:

1- Finansal tabloların, denetimi,

2- Uygunluk denetimi,

3- Faaliyet denetimi,

Kamu denetimi:

Kamu kurumlarına bağlı olarak çalışan ve kamu yararını gözeterek görev yapan kişilerin yaptıkları denetimlere kamu denetimi adı verilir (*müfettişlerin veya müfettiş görevi ile yetkilendirilmiş muhakkiklerin yaptığı denetim*).

Bir işletmeye ait finansal tabloların önceden saptanmış ölçütlere uygun olarak hazırlanıp hazırlanmadığının incelenmesi amacıyla yapılan denetimdir. Federasyonların kamu denetimi, Bakanlık tarafından görevlendirilen müfettiş, muhakkikler tarafından yapılmakta olduğu gibi, Genel Müdürlük tarafından Bağımsız Spor Federasyonlarının Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin 7 nci maddesinin 3 üncü fıkrasındaki "Denetim kurulu; iki üyesi seçimle belirlenen, üç

üyesi ise Genel Müdürlükçe görevlendirilen beş üyeden oluşur.”⁵¹ hükmü gereğince görevlendirilen ve kamu adına denetim yapmakla yetkilendirilen kişiler vasıtası ile aynı Yönetmeliğin 16 ve 17 nci maddelerinde belirtilen esaslar dahilinde yapılmaktadır. Sportif Değerlendirme ve Geliştirme Kurulunun da denetim yetkisi bulunmaktadır.

Avrupa Kıtasının en genç ülkelerinden olan Kosova’da Bakanlık özel olarak federasyonların şu faaliyetlerini denetler;

Sporla ilgili Kosova ile ilgili kamu çıkarından önemli olan görevlerin gerçekleşmesi amacıyla koşulların yerine getirilmesini,

Kamu araçlarının spor için tüketilmesini,

Kamu spor objelerinin yönetilmesi ile istifade edilmesini,

Ülke genelinde programların gerçekleşmesiyle ilgili standartlar ile ilkelerin yerine getirilmesini,

Üyesi olduğu uluslararası spor yarışlarının örgütlenmesi ile ilgili koşulların yerine getirilmesini,

Geçici ve belirli aralıklarla sağlık taramalarının yapılması ile ilgili standartların yerine getirilmesini,

Sporcular ile spor kulüplerinin haklarının kötüye kullanılmaması veya çiğnenmemesi,

Spor federasyonlarının çalışma düzenini, Kamu adına yetki kullanan ilgili bakanlık elemanlarınca denetlendiğini görmek mümkündür. Kosova’daki bu denetim mekanizmasına benzer denetim sistemini değişik ülke uygulamalarında da bulunmaktadır. Kosova’da ki denetim sistemi Bakanlık tarafından seçilen uzman bir komisyon marifetiyle yerine getirilmektedir. Denetim komisyonu yapmış olduğu denetim sonucunda; spor federasyonu, spor kulübü veya sporla iştigal eden bireylerin spor etkinliklerini durdurabileceği gibi yasa ile kendilerine verilen yetkiler dahilinde başka önlemlere de hükmedebilir.⁵² Bu denetim sistemine benzer düzenleme; Türkiye Atletizm Federasyonunun

51 Bağımsız Spor Federasyonlarının Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin 7 nci maddesi.

52 Kosova Spor Yasası.

Ana Statüsünün 20 nci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde;
“Olağanüstü genel kurul;⁵³

Sportif Değerlendirme ve Geliştirme Kurulu raporlarında yeterli düzeyde görülmeyen veya yapılan denetim sonucu görev başında kalmasında sakınca görülen federasyon başkanı ve yönetim kurulu üyeleri hakkında Bakanın istemi üzerine karar almak üzere,” federasyonu olağanüstü genel kurula çağrılabilceği öngörülmüştür.

Kosova’da bakanlık adına denetim yapan komisyonun federasyon hakkında bir olumsuzluğu tespit etmesi halinde federasyonun etkinliğini durdurma veya federasyon hakkında başka bir cezai işlem tesis edebilme yetkisi bulunmasına rağmen, Sportif Değerlendirme ve Geliştirme Kurulunca yapılacak denetim sonucu tanzim edilecek rapor üzerine Kurulun federasyon üzerinde herhangi bir müeyyide uygulama yetkisi bulunmamaktadır. Kurul tarafından hazırlanacak rapor üzerine Bakanın talebi üzerine federasyon olağanüstü genel kurula götürülmekle birlikte federasyon başkanı ve yönetim kurulu üyeleri hakkında karar alma yetkisi tamamen genel kurul delegelerine aittir. Siyasi otoritenin federasyon başkanı ve yönetim kurulu üyeleri hakkında herhangi bir karar alma yetkisi bulunmamaktadır.

Uygunluk denetimi:

Bir işletmenin finansal işlemlerinin ve faaliyetlerinin, işletme yönetimi, yasama organı yada diğer yetkili kişi ve kuruluşlarca belirlenmiş yöntemlere kurallara ve mevzuata uygun olup olmadığını incelemesi süresince uygunluk denetimi denir.

Uygunluk denetimi ölçüt:

- A) Kanun (3289 sayılı Kanun) ve ilgili diğer mevzuat,
- B) Yönetmelik,
- C) Federasyonun ana statüsü,

D) Federasyon alım satım muhasebe talimatları, yönetim kurulu kararları, genel kurul kararları.

Federasyonlarca yapılan her türlü iş ve işlemlerin uygunluk denetimi, federasyonların en yetkili organı olan genel kurul ile genel kurul tarafından seçilen Denetim kurulunca yapılmakta olduğu gibi federasyon kaynaklarının federasyonun kuruluş amacına, federasyonu oluşturan objelerin yararına, herkesin azami ölçülerde bu kaynaklardan yararlanma bilirliliği ile mali kaynakların meri mevzuata uygun harcanıp harcanmadığı hususlarında incelemek üzere Bakanlık veya Genel Müdürlük tarafından yetkilendirilen kamu görevlilerince de yapılmaktadır.

Yerindelik denetimi:

En basit ifadesiyle, üst birimin, alt birimin eylem ve işlemlerinin *"yerinde olup olmadığına"* *"karar vermesi ve"* *"kamu yararına"* uygun olmadığına karar verilmesi halinde, işlem ve eylemin değiştirilmesi veya durdurmasıdır.

Başka bir tanımda, yerindelik denetimi; idarenin tasarrufunda olan idarenin takdir yetkisinin ve uzmanlığının gereği olarak idarece yapılması gereken denetimdir.

3289 sayılı Kanunun ek 9. Maddesine öngörülen denetim usulleri:

- 1- Her türlü faaliyetlerin denetimi,
- 2- Federasyon harcamalarının denetimi (Yerindelik denetimi),
- 3- Genel Müdürlükçe yapılan yardımların (aynı ve nakdi yardımlar) mevzuata ve amaca uygunluk denetimi.

Federasyon kaynaklarının yerinde harcanıp harcanmadığı konusunda inceleme, araştırma gerektiğinde soruşturma yapmak üzere federasyon genel kurulu ile federasyon denetim kurulu yetkilidir. Genel kurulun bu yetkisi, Bağımsız Spor Federasyonlarının Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğinde; Ana statüyü yapmak ve / veya değiştirmek, yönetim kurulu ile denetim kurulunun faaliyet ve mali raporlarının ibra edlip edilmeyeceği hakkında karar vermek, yönetim kuruluna taşınmaz mal alımı - satımı ile uluslar arası federasyonlara karşı mali taahhütlerde bulunmak için yetki vermek.

Denetimi yapacak denetçilere göre;

A) Federasyon Genel kurulu,

- B) Federasyon denetim kurulu,
C) Bakanlık makamınca görevlendirilen denetim elemanları ,
(müfettiş, muhakkikle) spor kontrolörleri,

D) Teftiş Kurulu Başkanlığı,

Denetçilerin görev alanları:

1- Federasyonun her türlü faaliyetlerin denetim yetkisi:

a) Genel kurul

b) Denetim kurulu

c) Bakanlık makamınca görevlendirilecek denetim elemanları.

2- Federasyon harcamalarının yerindelik denetimi

a) Genel kurul

b) Denetim kurulu.

3- Genel Müdürlükçe yapılacak yardımların amaca uygunluk denetimi:

1- Genel Müdürlük,

a) Teftiş Kurulu Başkanlığı,

b) Spor Kontrolörleri Kurulu Başkanlığı,

c) Muhakkikler

d) Denetim kurulu,

tarafından yapılır.

Sonuç: Spor Genel Müdürlüğünün bünyesinde bulunmayan “*bağımsız spor federasyonları*”, kamu kaynaklarını kullanmakta oldukları, kamu otoritelerince kullanılan bazı yetkileri kullanmakta oldukları, ki bu yetkiler; federasyon başkanı ile yönetim, disiplin kurulu üyeleri ile denetim kurulunun bazı üyelerini federasyonunun en büyük organı olan genel kurulun delegelerinin en az % 60’ının kulüp delegelerinden oluşan genel kurul tarafından seçilmeleri, yönetim ve denetim kurulunun her türlü faaliyetlerinin mevzuta uygunluğu, harcamaların amacına ve yerinde kullanıp kullanılmadığı yönlerinde ibra edip etmeme yetkisi ile donatılmaları, ana statü hazırlama, kendi görev alanları ile ilgili “*kural*” koyma, bünyesinde bulunan sporcu, antrenör, hakem, masör, eğitici ve diğer spor elemanları, spor kulüpleri ile spor idarecileri yargılamaları, yapılan eylemlerine göre sportif ceza

verme yetkilerinin bulunduğu, bu yetkilerini kanun ve alt düzenleyici işlemlerle mensubu oldukları uluslararası federasyonun koymuş oldukları düzenleyici işlemlerde almaktadırlar.

Federasyon başkanları, siyasi otorite veya kamu görevlileri tarafından atanmayıp seçimle göreve gelen, yaptıkları hizmet kamu görevi olmakla birlikte, görevlerinin “*sürekli*” olmadığı gibi, fahri bir hizmet olduğu, hizmet ve faaliyetlerinin kamu otoritelerince yetkilendirilmiş kişi ve/veya kurum kuruluş, kurullar tarafından denetlenmeleri bu kurumlara “*kamu tüzel kişiliği*” statüsü verilmesi için yeterli olmadığı, hukuki yapılanmalarının kendine özgü, nevi şahsına münhasır “*sui generis*” bir yapı oldukları, federasyonların kamu tüzel kişisi olarak değerlendirilmeleri halinde, uluslararası spor örgütlenmelerinde, Ülkemizde sporun örgütlenmesini yalnızlaştıracağı gibi uluslararası spor yapılanmaları ile devamlı çatışma içerisine sokacağı kanısını taşımaktayım.

KAYNAKÇA

- 1-3530 Sayılı Beden Terbiyesi Kanunu (mülga)
- 2-3530 Sayılı Kanun –Merkez Danışma Kurulunun görevleri
- 3-3530 Sayılı Kanun –MDK.nun görevleri
- 4- 6223 Sayılı Yetki Kanunu
- 5-638 Sayılı Gençlik ve Spor Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK,
- 6-Ankara Barosu yayını (Av. İsmail İnönü Armağanı)
- 7-3289 Sayılı Kanunun 2. mad. nin birinci fıkrası (I) bendi.
- 8-Spor Genel Müdürlüğü MDK'nun 26.2.1991 tarihli ve K-00-1/87 Sayılı kararı,
- 9-MDK'nın 11 Ekim 2002 tarihli 257 sayılı kararı,
- 10-MDK'nın 08.Ekim 2003 tarihli ve 318 nolu kararı,
- 11-MDK'nın 16.2. 2005 tarihli ve 46 no'lu kararı,
- 12-MDK'nın 15.6. 2010 tarihli ve 45 no'lu kararı.
- 13- Anayasa'nın 123. Maddesi.
- 14-Türk Dil Kurumu lügatı.
- 15-3289 sayılı Kanunun birinci maddesi,
- 16-3289 sayılı Kanunun 2 ci maddesi.
- 17-3289 sayılı Kanunun 2 ci maddesinin birinci fıkrası.
- 18- 3289 sayılı Kanunun 18 inci ve 19 uncu maddeleri.
- 19 -Spor Genel Müdürlüğü Spor Federasyonlarının Teşkilat, Çalışma, Görev, Yetki ve Sorumluluk Yönetmeliği.
- 20-Spor Genel Müdürlüğü Spor Federasyon Başkanlarının Seçim Yönetmeliği.
- 21-3289 Sayılı Kanuna 5105 sayılı Kanun ile eklenen EK-9 Madde.
- 22- Yar. Doç. Dr. Pervin Bilir'in "Spor federasyonları özerkti de, şimdi bağımsız mı?" başlıklı makalesi 1.sahife.
- 23-Yar. Doç. Dr. Pervin Bilir'in "Spor federasyonları özerkti de şimdi bağımsız mı?" başlıklı makalesi 2 ni sahifesi.
- 24- Ankara Barosu tarafından 12.3.2010 tarihinden düzenlenen "II. Uluslararası Spor Hukuku Kurultayı"sonucu derlenen yayımın 106 nci sahifesi. Helen Olimpik üyesi, Genel Sekreter yardımcısı Atina Barosu avukatlarında Av. Dimitrios CHATZIMICHALIS.

- 25- Ankara Barosu tarafından 12.3. 2010 tarihinde düzenlenen " II. Uluslararası Spor Hukuku Kurultayı" sonucu derlenen yayımın 107 nci sahifesi.
- 26-Ankara Barosu "II. Uluslararası Spor Hukuku Kurultayı" yayını. Av. Dr. Dirk RAINER MARTENS.28.Sahite.
- 27-Ankara Barosu "II. Uluslararası Spor Hukuku Kurultayı" yayını. Av. Dr. Dirk Rainer MARTENS .28 Sahife.
- 28- 3289 sayılı Kanunun Ek-9 uncu maddesi.
- 29-Ankara Barosu "II. Uluslararası Spor Hukuku Kurultayı" yayını. Katherina RODOSTOVA 31.Sahife.
- 30- Ankara Barosu "II. Uluslararası Spor Hukuku Kurultayı" yayını. Katherina RODOSTOVA 35. Sahife
- 31- Ankara Barosu "II. Uluslararası Spor Hukuku Kurultayı" yayını. Katherina RODOSTOVA 36. Sahife.
- 32-3289 sayılı Kanuna 5105 Sayılı Kanuna eklenen EK-9.Madde.
- 33- 5340 sayılı Kanunun 2.maddesi hükmü.
- 34-09. Haziran 2006 tarihinde kabul,16 Haziran 2006 tarihinde ilan edilen, 28 Haziran 2006 tarihli ve 71 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Hırvatistan Spor Yasası.
- 35-3289 sayılı Kanunun 2. Maddesi.
- 36-Danıştay 10. Dairesinin 2004/ Esasında açılan dava .
- 37-AYM'nin 2006/ Esas, 2009 /107 Karar sayılı ilamı,
- 38- AYM'nin 2006 /Esas, 2009/ Karar sayılı ilamı.
- 39- AYM'nin 2006/ Esas,2009/ Karar sayılı ilamı.
- 40- Devlet Denetleme Kurulunun 02 Nisan 2009 tarihli ve 2009/3 sayılı raporu.
- 41- Devlet Denetleme Kurulunun 02. Nisan 2009/3 nolu raporu.
- 42-6215 sayılı Kanunun
- 43-Bağımsız Spor Federasyonlarının Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin 6.maddesi.
- 44- Yar. Doç. Mustafa Avcı'nın " Spor federasyonlarının hukuki niteliği, idare içindeki konumu ve bağımsızlığı sorunu" konulu makalesi.
- 45- Ankara Barosu yayını " Av. Atila ELMAS'ın Armağanı" sahife 580- 581 inci sahifeleri.
- 46-3289 sayılı Kanunun ek-9 uncu maddesinin 6215 sayılı Kanunun 10 . maddesiyle değişik 6. Fıkrası.
- 47-Ankara Barosu tarafından 12.3 2010 tarihinde düzenlenen "II. Uluslararası Spor Hukuku Kurultayı" sonucu derlenen yayımın 105 inci sahifesi. Av. Dimitrios CHATZIMICHALIS.

48-3289 SAYILI Kanunun ek-9 uncu maddesinin 6215 sayılı Kanunun 10. maddesiyle değişik 16. Fıkrası.

49-Türkiye Atletizm Federasyonu Başkanlığının Ana Statüsü.

50- Bağımsız Spor Federasyonlarının Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin 7 ci maddesi.

51- Bağımsız Spor Federasyonlarının Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin 7 nci maddesinin

52- Kosova Spor Yasası

53-Türkiye Atletizm Federasyonu Ana Statüsünün 20. md.

ÇALIŞAN SPORCULAR

Yrd. Doç. Dr. Velittin BALCI*

* Ankara Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Spor Yöneticiliği Bölümü.

G ünümüz spor dünyası, rekabet koşullarının acımasız halini gizleyerek bize heyecanlı, estetik ve eğlenceli sonuçlarıyla organizasyonlar sunar. Organizasyonların gerçekleşmesinde sporcular başrolleri paylaşıırken, geri planda onlara yardım eden idareciler, görevliler, hakemler ve yayımcılar rekabetin oluşmasında ortaklık yapmaktadırlar. Ancak, sportif menünün izleyiciye sunulması sürecinde gerçekleşen emek ve hizmet spor sektöründeki sonu kazançla karşılaştırıldığında eşitlikçi bir yaklaşım sunmamaktadır. Örneğin; sporcuların çocuk yaşlardan itibaren ağır antrenman ve yarışma takvimine maruz bırakılmaları, sonucu herkes için farklı anlamlar taşıyan—bu yüzden eşitlikçi olmayan— bir neden yüzündendir. Örneği daha da somutlaştıracak olursak; profesyonel spor yapan kişilerin spor yaparken verdiği emek ve harcadığı süre, başka bir sektördeki emekle karşılaştırıldığında aslında karşılığı olmayan ifade edilemeyen bütünsel (*zihin ve beden olarak*) bir çabadır. Bu itibarla aslında, ulusal ve uluslararası çalışma örgütlerinin (http://www.ilo.org/public/turkish/region/eurpro/ankara/about/ilo_amac.htm) çalışanların haklarını her yaş grubu ve cinsiyete karşı korumak için tanımlı yasa maddeleri ve antlaşmaları yapmış olmalarına karşılık meslek olarak sporu icra edenlerin hakları bu bakımdan çoğunlukla ihlal edilmektedir.

Uzun yıllardan beri başka sektör çalışanları için çalışma hakları günden güne iyileştirilmektedir. İyileşme kapsamı çalışma saat ve koşulları, cinsiyet, yaş ve sektör farklılıkları dikkate alınarak düzenlenmektedir. Örneğin, bu başlıklar altında önemli bir konu “*çocuk işçiler ve işçiliği*” olurken diğer başlıklar; “*Kadın- erkek eşitliği ve çalışma hayatı*”, “*insana yakışır iş ve gelir*”, gibidir.

Çalışanların haklarının korunmasında en çok tanınan örgüt olarak ILO örnek verilebilir. *ILO (International Labour Organization-Uluslararası çalışma örgütü)*’nun temel ve en önemli fonksiyonlarından biri, *Uluslararası Çalışma Konferansı’nın uluslararası standartları belirleyen Sözleşme ve Tavsiye Kararlarının üçlü yapı (işçi-işveren-hükümet) tarafından kabul edilmesidir. Bu Sözleşmeler, üye ülkelerin yasama organlarındaki onaylarıyla birlikte, öngördükleri koşullarının uygulanması*

konusunda bağlayıcı hükümler içermektedirler. Tavsiye kararları ise, politika geliştirme, yasama ve uygulama konularında rehberlik görevi görmektedir.

Sözleşme ve Tavsiye Kararları, 1919'dan bu yana, çalışma dünyası ile ilgili hemen her konuyu kapsamıştır. Bunlar arasında, bazı temel insan hakları (özellikle dernek kurma, örgütlenme ve toplu pazarlık hakkı, zorla çalıştırma ve çocuk emeğinin yasaklanması, çalışma hayatında ayrımcılığın yok edilmesi), çalışma yönetimi, endüstriyel ilişkiler, istihdam politikası, çalışma koşulları, sosyal güvenlik, iş güvenliği ve sağlığı, kadınların istihdamı ile göçmen işçiler ve denizciler gibi bazı özel kategorilerin istihdamı yer almaktadır. http://www.ilo.org/public/turkish/region/eurpro/ankara/about/ilo_soz.htm

Yukarıdaki temel tanımlamalar çerçevesinde sporcuların ve onlara hizmet edenlerin çalışma haklarının iyileştirilmesi şu anda gündemde konu edilen ve her yıl ele alınan bir konu değildir. Dolayısıyla bu yazının amacı, sporcu ve spor hizmeti veren kişilerin çalışma yaşamı içerisindeki yerini, özellikle çocuk sporcuların karşı karşıya kaldığı çalışma koşullarını tartışmaktır.

Sporcuların performans yaşları 8-9 (*erken katılım*), 11-13 yaşları (*geç katılım*) olduğu literatürde gösterilmektedir Bununla birlikte optimal ve maksimal performans düzeyleri 28-32 yaşlarına kadar uzanmaktadır (*Muratlı S. 1997*). Bu da göstermektedir ki en iyi koşullarda sporcu çalışmalarına 20 yıl ve daha üzeri devam etmektedir. Bir yıllık antrenman sürecinde haftalık antrenman sayısı haftalık 14'ü bulurken antrenman saati 2 saatten az olmamaktadır. Dünyanın her yerinde sporu bu şekilde elit olarak sürdüren binlerce sporcu/çalışan bulunmaktadır. Antrenman koşulları her türlü doğa koşullarına karşı olabilmekte veya zorlaştırılmış koşullar sporcuların lehine olsun diye özellikle tasarlanmaktadır. Her türlü koşula alıştırmaya çalışan sporcu çalışanlar fiziksek ve ruhsal zorlanmanın doruklarını yaşarken aslında bu duruma gönüllü olarak katılmış gibi gösterilmektedir. Antrenmanların ve yarışmaların gerçekleştirilmesinde motivasyon sağlayıcı unsurlar; en başta sporcunun içsel motivasyonu iken, belki

de sırasıyla antrenörün hedefleri, organizasyonun (*kulüpler dahil*), ulusal ve uluslararası hedefler şeklinde olmaktadır. Aslında bu baskı unsurlarının bir araya gelmesiyle ortaya çıkan sonucun kimin lehine gerçekleştiği bu yazının esas tartışma çerçevesidir. Yıllar geçtikten sonra sporcunun elinde kalan, varsa profesyonel sporcu olarak elde ettiği kazanç, izleyicilerin anlık zevk ve eğlence kazançları, kulüplerin sporcuların yarışma sonuçlarından elde ettikleri kazanç, ülkelerin ulusal ve uluslararası düzeyde soyut ve somut kazançları. Toplamında sarf edilen emeğin karşılığında şampiyonluk kürsüsü, madalya veya para ödülü yukarıda sözü edilen emeğin karşılığına konulmayan ve zaman içinde değeri yiten /unutulan sonucudur.

Sporcuların uzun süreli sakatlanma yaşamadan konulan hedeflere ulaşabilmesi herkesin katıldığı toplam bir çabayı gerektirir. Ancak burada işçi olarak öncelikle yıpranan (*fiziksel, ruhsal ve sosyal olarak*) sporcudur. Süreçte anlayış beklemediği gibi gösterilmez de. Hata yapma hakkı yoktur, sonucuna katlanılmaz, etkileyen birçok değişkene karşılık eleştiri sporcu performansına odaklanır. Bu durum başka çalışan sektörlerinde şu şekilde sınırlandırılmıştır; bir çalışandan beklenti, aldığı eğitimle birlikte konulan standartlarla eşleştirilmiş emek-makine/teknoloji yoğun bir üretim çabasıdır. Karşılığı ücret, fazla mesai, terfi ve sendikal çalışma haklarıdır. Çalışanın hakları hukuksal düzenlemelerle garanti altına alınmıştır. Örneğin, bir çalışan iş kazasına veya kaybına uğradığında tarafların anlaşmasına ve çalışma haklarına bağlı olarak tazmini yoluna gidilirken ve en azından böyle bir hakka sahip iken, sporcuların antrenman veya yarışmalarda/maçlarda sakatlanması ve iş kaybına uğraması kulübü tarafından bir dereceye kadar karşılanabilmektedir. Bunun yanında profesyonel futbolcuların sözleşme yapmadan önce doktor muayenesinden geçmeleri ile sakatlanmaları karşılığında kulübün ya da sakatlayan tarafın nasıl bir tazmine gideceği (*sözleşmelerde kısmen yükümlülük yer alsa da*) bugün açıklığa kavuşmuş çalışma hakları olmamaktadır (*Petek, H. 2002*). Ayrıca sporcunun sakatlanması sonucu uğradığı iş kaybına ancak bir süre tahammül edilmektedir.

Spor hakkına dıştan yapılan saldırılara üç türlü dava açma hakkı vardır. Bunlar; saldırıyı önleyici davalar, saldırı sonrası doğan zararları giderici davalar ve haksız saldırıyı tespit davaları şeklinde belirtilmektedir. Burada saldırıyı önleyici dava açma hakkının bulunmadığı söylenebilir (Ertaş, Ş., Petek, H. *Spor Hukuku*, 2011). Başka bir deyişle spor sırasında oluşan olayın sonucu sakatlık bile olsa saldırmak amaçlı yapıldığı ispat edilemez.

Yine bu tür iş kayıplarında organizasyonlar tazmin eden taraf olmamaktadır. Örneğin;

Erzurum'un Konaklı Kayak Merkezinde 13-15 Ocak günleri yapılacak olan Alp Disiplini 1'nci Etap Yarışmasına katılmak için İstanbul'dan gelen milli kayakçı Aslı Nemutlu, 12 Ocak 2012 günü Bayanlar Süper G pistinde antrenman yaparken kayağının ayağından çıkması sonucu hayatını kaybetti. Ölüm nedeni olarak genel beden travmasına bağlı beyin kanaması, boyun ve omurga kemiği kırıkları, kaburga kemiklerinin batması nedeniyle oluşan akciğer yaralanması gösterilen Aslı Nemutlu'nun hayatına mal olan kazayı aydınlatması için bilirkişi olarak önce Atatürk Üniversitesi Beden Eğitim ve Spor Yüksekokulu (BESYO) Spor Sağlık Bilimleri Anabilim Dalı bir öğretim üyesi atandı. Bilirkişi'nin, 23 Ocak günü savcılığa verdiği raporda, sosyal tesislerin sorumluluğunun Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğünde, mekanik tesisler, kayak pistlerinin hazırlanması ve güvenlik sorumluluğunun Türkiye Kayak Federasyonu (TKF) tarafından hizmet alımı yapılan Anadolu Kayak İşletmeleri ve Turizm Ticaret Ltd.'de olduğunu bildirdi. Hazırlanan bilirkişi raporunda "Sporcunun kayağının çıkması bu kötü son için başlangıç olmuştur. Pistin genişliğinin 24.5 metre olmasından dolayı hızını alamaması ya da pistte düşmesi gerçekleşmemiş direk kar perdelerine çarpmıştır. Kar perdesinin üzerinde veya önünde herhangi bir önlem, çarpma anında ölse de kazazedeye ilk müdahale ve ambulansa götürülmesi için gerekli ekiplerin olmaması, ambulansın 20-25 dakikada Erzurum'dan gelmesi, normal bir kaza sonrasında bile kişinin sağlık sorununu ciddi şekilde etkileyecek ihmal ve eksikliktir. Kar perdeleri bu şekilde kullanılamaz. Pistin kayarken sol kenarlarına 'A-net' denilen güvenlik ağlarının uygulanması

ve sağlık ekiplerinin eksiksiz çalışmasını önermem akademik ve vicdani sorumluluğumdur. Suni kar yağdırılarak kullanılan pistin Jandarma olay yeri inceleme kayıtlarında 25.5 metre olarak gözüktüyor. Oysa FIS'e göre pistin ortalama 30 metre genişliğinde olması gerek. Dünyada birçok kayak merkezinde bulunan rüzgara karşı pisti koruyan ve kar tutmaya yarayan tahta kar perdelerinin karlama makinelerinde olduğu gibi koruyucu süngerle kaplanmamış olması eksikliklerdir. Süngerle kaplanma ve ağ germe işinin bundan sonraki kazaların şiddetinin hafifletilmesi için mutlaka yapılmalı" denildi.

Soruşturmayı yürüten Cumhuriyet Savcısı önceden hazırlanan bilirkişi raporunun yetersiz olduğunu savunarak yeni bir bilirkişi olarak atadı. İkinci raporun genel olarak anlamı ile doğrudan Aslı'ya ve antrenörleri suçluyor. Bu rapor Kayak Federasyonu'nun bu olayda hiçbir suçu olmadığına dair bir rapor olarak kayıtlara geçti. (<http://gundem.milliyet.com.tr/olen-milli-kayakci-suclu-bulundu/gundem/gundemde-tay/05.07.2012/1563213/default.htm>)

Yukarıda detaylarıyla verilmiş kısa gazete haberinde sporcunun ölümle sonuçlanan antrenmanın tazmininde kurumsal yapı bir türlü sorumluluk alamadığı gibi devamında tazmin yolunu da kapatmış olmaktadır. Bu ve benzeri örnekler arandığında dünya'nın bütün spor yapanlarında ve mekanlarında bulunabilir.

Bugün profesyonel futbolcu sözleşmelerinde kulübe yüklenen yükümlülüklerde "Hastalık ve sakatlığa dair maddelerdeki esaslar dahilinde futbolcunun sağlığı ile ilgilenmek, müsabaka, antrenman, kamp ve seyahatlerde gerekli tedbirleri almak" gibi bir madde yer aldığı görülmektedir (www.tff.org/Resources/TFF/.../Profesyonel-Futbolcu-Sozlesmesi.doc). Ancak bunun süresi ve çeşidi belirtilmemiştir. Belki özel hükümlerle sağlanabilir. Yine de burada bu uygulamanın yaygınlığını sorgulamak yanlış olmaz. Çünkü sendikal haklar ve sözleşme hükümlerinin görüldüğü alanlar genellikle Profesyonel Futbolcu anlaşmalarında tanımlanmıştır.

Spor çalışanları tartışmasında ana fikir, emeğini fiziksel, ruhsal ve sosyal olarak başarıya odaklayan bir sporcunun bu emeğinin spor

pazarlayanlar tarafından özel durumların tanımlanmadığı bir ortamda harcanmasının geçerli olduğudur.

Sporcu çalışanların haklarını ve emeğini etkileyen önemli bir unsur da, sporcuların başarısız olmaları durumunda uğradıkları maddi ve manevi baskıdır. Bu durum sporcuları zaman zaman (*günümüzde sıklıkla*) doping gibi yasaklı maddeleri kullanımını sonucuna itmekte ve sporcunun sonuç olarak göreceği zarar da ancak tartışmaların konusu, cezayı alan yine etik dışı davranmış sporcu olmaktadır. Sonuç o kadar antrenman yapmış, çabalarının tümünü gösteri dünyasının renkli sahnelerine odaklamış ve madalya almış sporcunun onca yıllık emeği ve becerisi birden bire sıfırlanarak toplum dışına itilmekte (*en azından unutuluncaya kadar*) yok sayılmaktadır.

Sporcuların kazanılmış becerilerinin ve sanatçı niteliğiyle benzetilmiş yaptığı gösterinin yaşamış olduğu bu acımasız rekabet ortamında sonuna kadar sürdürme beklentisi yazının başında belirtilen adaletsizlik ve eşitsizliğin ta kendisidir. Bu beklentinin içeriğinde, yapılan gösterilerde hazzın kimde kaldığının tam da belli olmadığı bir sonuç vardır; kazanma-kaybetme. Ancak hep daha iyiye, daha güçlüye ve daha hızlıya doymayan bir anlayış egemenliğinin çalışanı nereye koyduğu tartışılmalıdır artık.

Spor ortamı diye sözü edilen bu rekabetçi süreç ardında bir enkaz bırakmaktadır. Bu enkazı kapatan başarılı ve güzel insanlar, renkli görüntülerle süslenmiş yarışma ortamlarıdır. Ancak spor yapanlar ve yaptırانlar bir mesleği icra etmektedirler. Spor genç yaşlarla sürdürülebilen bir meslek alanıdır. Dolayısıyla bu meslek alanının çalışma haklarını yasalarla koruma altına almak ve gerekli düzenlemeleri yapmak önemli bir girişim olacaktır. Ceza hukuku bilimi ve uygulaması sportif olaylarla uğraşırken çekimser kalmıştır. Ciddi olmayan(!) ve amaçsız karakteri ile spor, ceza hukuku ağır yaptırım tehdidi ile kapsamına direnmektedir (*İçel, K., 2004*)

Sportadaki başarı kriteri artık teknik ve teknolojik gelişmelerle, bütçe olanaklarıyla paralellik göstermektedir. Ancak, günümüzde bu gelişmiş ortamları sunamayan yer ve coğrafyalarda sporun yapılması

zor olmaktan öte, imkansız hale gelmiştir. “Yetenekli” diye ifade edilen sporcuların işin başında belki de benzetme olarak “göçmen” statüsüyle başka ülkelere yarışmalara o ülke adına katılmak amacıyla vatandaşlık başvurusunda bulunmaları işin başka boyutlarıdır. Vatandaş olarak yarışan bu sporcuların başarıları devam ettiği sürece değerlerini bulacaklarını şüpheli bakmamak gerekebilir. Peki ya başarısızlık veya sakatlanma nedeniyle işten ayrılma hangi hukuki düzenlemelerle korunmuştur. Doğaldır ki diğer vatandaşların hakları gibi. Ancak bir işe sahip oldukları takdirde. Sözü edilen sporcuların sosyal ve ekonomik haklarının gelecekleri nasıl bir planlamaya oturtulmuştur? Benzer sorular, spor çalışanı bir meslek olarak sporu icra ederken karşılaşacağı sorunları sorgulama sürecine sokmaktadır artık. Ayrıca bu sadece sporcuyu ilgilendiren boyutudur diğer çalışanları dışarıda bırakarak.

Spor ortamı açısından ilgilendiğimiz diğer bir sorun da yarışmaların gerçekleşmesinde sağlanan hizmetlerin yapılmasında ortaya çıkan hukuksal haksızlıklarıdır bize göre: bunların en başında çocuk çalışan istismarıdır (*en kaba deyimiyse*): Bir ulusal veya uluslararası yarışmada günlerce provaya katılan ve uzun saatler çalışan sözde gönüllüler (*ücret alsalar dahi*). Hafta boyunca süren Tenis karşılaşmalarında güneş altında ve gecenin ilerleyen saatlerine kadar top toplayan çocuklar (*bunun için yaralananlarda olmak üzere*). Antrenör eziyetine, bağırıp çağırarak aşağılamasına katlanan ve yarışmacılık uğruna sosyal ve ekonomik olarak yaşamı çevrelenen çocuk ve gençler. Havuzlarda klor ve diğer kimyasal etkisine aldırmaksızın çalıştırılan sporcu çocuk ve hizmetliler. Golf alanlarında çalışan kimyasal mücadeleden etkilenen ve sözü dahi edilmeyen çalışan asgari ücretliler (*Balci, V. Gedikli, N. 2001*). Dünyanın uzak ülkelerinde günlük 1 doların altında ücretle çalıştırılan ve spor malzemesi üreten çocuklar ve işçiler. Turnuvada saatlerce maç sırası bekleyen çocuk ve gençler, fiziksel ve fizyolojik yüklenme sınırında zorlanan genç bedenler istismarın en belirgin örnekleridir.

Hemen herkes sporun yararını konuşurken sporun vücutlarımız üzerinde yarattığı tahribatın konuşulması bilim adamları tarafından

bir paradigma olarak sunulmaktadır. Başka sektör çalışanlarının yıpranmaya karşı kazanmış olduğu sosyal ve ekonomik haklar belki de spor çalışanların rüyasında görebilecekleri haklar olarak kazanılacaktır. Bu tür hukuki kazanımların neler olacağını kimse konuşmamaktadır henüz çünkü, spor bize gökkuşağının altında geçmeyi garanti altına aldığımız bir büyüğü ilkbahar yağmuru gibi gelmektedir.

Sonuç olarak; spor dünyasının yarattığı parasal büyüklüklerle spor çalışanlarının başka bir deyimle spor emekçilerinin ilişkisi çalışana karşı adil davranmamaktadır. Spor pazarının katmanlarıyla büyümesini sağlayan spor çalışanına biçilen hukuki statünün artık tartışılması zamanıdır. Tartışmak çalışan haklarına sağlanacak düzenlemelerin başlangıç noktası olacaktır.

KAYNAKÇA

BALCI, V. Gedikli, N. "Golf alanlarında kullanılan kimyasal ilaçların ve gübrelerin çevre ve uygulayıcılar üzerine etkileri—organik yaklaşımlar". Ankara Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Spormetre Dergisi, Cilt: 9 Sayı: 4 Sayfa: 141-148.

Ertaş, Ş., Petek, H. Spor Hukuku, Yetkin Yayınları Ankara, 2004, s. 409.

İçel, K. Spor ve Ceza Hukuku, Seçkin Yayınları, s. 51, Ankara, 2004.

Petek, H. Profesyonel Futbolcu sözleşmesi, Yetkin Yayınları, Ankara, 2002 ,s.172,.

http://www.ilo.org/public/turkish/region/eurpro/ankara/about/ilo_amac.htm /Erişim Tarihi 20.09.2013.

http://www.ilo.org/public/turkish/region/eurpro/ankara/about/ilo_soz.htm/ erişim tarihi 20.09.2013.

<http://gundem.milliyet.com.tr/olen-milli-kayakci-suclu-bulundu/gundem/gundemde-tay/05.07.2012/1563213/default.htm>. erişim tarihi 20.09.2013.

TÜRK OCAKLARINDAN – HALKEVLERİNE: TÜRKİYE’DE SPORUN ERKEN DÖNEM ÖYKÜSÜ

Nurullah CANDAN*
Tanju BAĞIRGAN**

* Celal Bayar Üniversitesi.
** Spor Eğitmeni.

1. GİRİŞ

Dünya sporunun öyküsü okunduğunda, sporun tarih süreci içinde farklı işlevleri ile benimsendiğini görebiliriz. 19.YY.’da aydınlanma dönemi, sanayi devrimi ve imparatorlukların dağılıp ulus devletlerinin kurulma dönemi hep birlikte yaşanmıştır. Bu hareketli yüzyılda sosyal ve kültürel alanda büyük çalkantılar yaşanırken; eğitim ve sporda da yeniden kurgulanma ve gelişim sürecine girilmiştir. Dönem içinde ortaya çıkan 1) Alman Turnen, 2) İsveç Jimnastiği, 3) İngiliz Spor akımları, jimnastik ve hareket becerileri yoluyla, çağın ihtiyaçlarına cevap verecek insanı yetiştirmek için kullanılmıştır.

Osmanlı İmparatorluğu çeşitli reformlar yoluyla Avrupa’daki büyük gelişmeleri izleyerek zamana tutunmaya çalışmıştır. 20.YY.’ın başında Türkçülük hareketi hızla gelişmiş 1912 yılında Türk Ocakları kurulmuştur. Türk Ocakları dağılma sürecine giren imparatorluğun geleceğini şekillendirmede, düşünce açısından, etkili olmuştur. 1932 yılında ocaklar politik nedenlerle kapatılmış ve aynı yapının üzerinde Halk Evleri kurulmuştur. Türk Ocakları ve Halk Evleri halk’ın çağdaş bir düşünce ve yaşam tarzına kavuşması için çalışmışlardır. Jimnastik-Spor ve Toplum Sağlığı’na bakışları birbirine çok yakındır. Bu konuda Alman Turnen akımı’nın etkileri görülür. İki örgütün çevresinde oluşan iki farklı akım Türkiye siyasi yaşamını derinden etkilemiştir.

Bu çalışmada bu iki kültür kurumunun; arka planda dönemin siyasi gelişmeleri de dikkate alınarak; Türkiye’de halk eğitime ve özellikle spora katkıları üzerinde durulacaktır.

2. 19.YY.’ DA OSMANLI DEVLETİNİ ETKİLEYEN FİKİR AKIMLARI

19.YY. içinde Hristiyan Yunanlılar, (1820) Sırpalar, Hırvatlar, Bulgarlar, (1870) bağımsız devletler kurarak imparatorluktan ayrıldılar. Bu ayrılıklar dönemin fikir akımlarını kuvvetli bir şekilde etkilemiştir. Özellikle öne çıkan fikir akımları Yusuf Akçura’ ya göre(Akçura, s.221)

1– Osmanlıcılık (1870’lere dek), 2– İslamcılık (1870 – 1909 arası güçlü), 3– Türkçülük (1910’dan sonra)

Osmanlıcılık fikrinin halkları bir arada tutmakta yetersiz kaldığı görülmüş daha sonra İslamcılık fikri öne çıkmıştır. Devlet içinde Müslüman unsurlar birleştirilerek dağılma durdurulabilir sorusu öne çıkmıştır. Arap ve Arnavut krizleri İslamcılık anlayışının da Müslüman halkları bir arada tutmaya yetmediğini göstermiştir. Kurtuluş için üçüncü yol olarak Türkçülük fikriyatı öne çıkarılmalıydı; başka çare görülüyordu. Böylece Türkçülük güç kazanmıştır.

2.1. Türkçülük Fikrinin Gelişmesi

Türkçülük akımı: Dil, edebiyat ve tarih alanındaki çalışmalarla başlamıştır (Akşin, s. 47), Avrupa’nın çeşitli ülkelerinde daha önce başlayan Türkoloji çalışmalarının da katkılarıyla ağırlık kazanmıştır. Türkçülük fikrinin “*Türk Ulusalçılığına*” dönüşmesi İttihat Terakki (İT) örgütü ile sağlanmıştır (Akşin, s.47). Ancak bu fikrin imparatorluğun tasfiyesini etkileyeceği düşüncesi ile ihtiyatlı davranılmıştır. İT’ nin Temmuz 1910’da Selanik’te düzenlediği kongresinde Türkçülük tavrı kararlılıkla vurgulanmıştır (Başkaya, s.108). 1912 Balkan Savaşı ve yenilgisi sonrasında bu konu açıkça ele alındı. Türklüğe dayalı bir devlet tasarlamaya başlandı. Yinede Türklüğe olduğu kadar İslamiyet’e de vurgu yapılıyordu. Osmanlı devletini Türk unsuru etrafında örgütlemek İT nin çok önemli bir çabasıydı, ancak bazı pürüzler vardı. Ermeniler, Rumlar, Kürtler, Kızılbaşlar bu örgütlenme içinde nasıl yer alacaklardı (Başkaya, s.107).

Bu süreçte; 1) II. Meşrutiyetin ilanından sonra 7 Ocak 1909’da bir Kültür girişimi olarak “*Türk Derneği*” kuruldu, 2)31 Ağustos 1911’de “*Türk Yurdu Cemiyeti*” kuruldu. Bu örgütün yayını olan “*Türk Yurdu Dergisi*” çıkarıldı. Bu dergi daha sonra da Türk ocağı bünyesinde sürdürülmüş ve Türkçülük fikriyatını derinden etkilemiştir (*Üstel*, s.43), 3)Bu uzun sürecin sonunda (25 Mart 1912) de Türk Ocakları kurulmuştur. Daha sonra Türk Ocakları ve Genç Kalemler Dergisi birlikte Türkçülük fikriyatının güçlenmesi misyonunu yüklenmişlerdir.

2.2. İttihat Terakki Fırkasının Paramiliter Örgütleri (Akın, s.131-142)

Top yekûn savaş fikri Osmanlı /Türkiye askeri gündemine 19.YY. sonlarında Almanlarla yürütülen ortaklık sonucunda girmiştir. Osmanlı ordusunda değişik pozisyonlarda görev yapmış Helmut Von Moltke, Erich Ludendorf, Otto Liman Von Sanders ve Colmar Von Der Goltz bu fikrin inançlı savunucularıydılar. Özellikle L. Jahn’ın Turnen akımından etkilenmiş, bu Alman subaylarından Colmar Von Der Goltz; Osmanlı ordusunun Goltz Paşa’sı savaşa topyekûn hazırlık fikrinin en ateşli destekçisi ve gençlere paramiliter eğitim verilmesini hararetle savunan bir subaydı. Goltz Osmanlı ordusunun yeniden örgütlenmesinde ve subay eğitiminde en etkili isim olmuştur. 1884’te yazdığı “*Das Volk in Waffen*” adlı kitabı iki yıl sonra “*Millet-i Müsel-laha*” adıyla Türkçeye çevrilmiştir. Kitapta Goltz “*Savaşsız dünya uzak bir hayaldir, savaşlar vatandaşların topyekûn katılımı ile kazanılabilir*” tezini yaymaktaydı. Sonuç olarak İTF yi paramiliter örgütlenmeye sevk eden Goltz Paşa’dır. Paşa aynı görevi daha önce “*Alman Birliği*” nin sağlanmasında da üstlenmişti. İlginçtir bu yaklaşım 1940 yılında Türk vatandaşlarına “*Beden Terbiyesi Mükellefiyeti*” ni getirmekte de etken olmuştur.

2.3. Osmanlı Güç Dernekleri

Top yekûn savaşın paramiliter eğitim yaklaşımı ile 15 Mayıs 1914’de Enver Paşa’nın önderliğinde Osmanlı Güç Dernekleri kurulmuştur. Onyedili yaşından büyük Osmanlı gençlerinin ülke çapında teşkilatlanması devlet okulu öğrencilerine zorunlu, özel ve azınlık okulları öğrencilerine ise gönüllü katılımları öngörülmüştür. Derneğin kuruluş amacı “*Gençliği fiziken ve manen ülke müdafaasına hazırlamak ve hayat boyu sürecek milliyetçi duygular aşılacaktır*”.

2.4. Osmanlı Genç Dernekleri

Almanya ile ilişkiler sonuçta Alman fizik-kültür anlayışının giderek yoğunlaşmasına ve bu alanı domine etmesine yol açtı. Uygulama eğitim sistemine dâhil olmayan gençlere ulaşmak için Osmanlı Genç Dernekleri adında ek organizasyonlarla 12-17 yaşlar arası guruba da yansıtıldı. Bütün Osmanlı gençleri için yeni teşkilata üye olmak ve idmanlara düzenli olarak katılmak mecburiydi. Genç derneklerinde de gençliğe savaş için gerekli temel bedeni becerileri kazandırarak halk sağlığı, kişisel hijyen, ilk yardım gibi konularda temel bilgileri vermek amaçlanıyordu. Bu uygulama ile gençliğin okul dışı kalan %80’lik kısmı kapsam içine alınmıştır. Enver Paşa’ya göre zafer sadece askeri başarı demek değildir, aynı zamanda gençleri her türlü zorluğun üstesinden gelebilecek bir karakterde yetiştirmek, onları cesur ve iyi huylu kılabilmektir. Derneklerin genel idarecisi Von Hoff Paşa’ya göre derneklerdeki eğitim, ordunun başarısı için olduğu kadar, Osmanlı Milletinin geleceği içinde de büyük önem taşımaktaydı. Güç Dernekleri ve Genç Dernekleri uygulanan formatıyla ve çalışmalarıyla Osmanlı’da eğitim anlayışına farklı bir renk katmıştır. Dernekler kendilerinden önce gelen hazırlık mahiyetindeki teşkilatlarla birlikte İttihatçı Fizik Kültürü denebilecek modelin ortaya çıkması için uygun bir ortam yaratmışlardır. Bu model kolektif hijyen ve beden sağlığından, düzeltici ve beceri kazandırıcı fizik egzersizlerden, askeri

eğitimlerden ve milliyetçi bir söylem etrafında örülen kuvvetli bir moral regülasyonu öğelerinden müteşekkildir.

2.5. Osmanlı Donanma Cemiyeti

II. Meşrutiyet sonrasında İttihatçılar tarafından inşa edilen fizik kültür anlayışını sahiplenen bir diğer paramiliter örgüt; Osmanlı Donanma Cemiyeti ya da Milli Müdafaa Cemiyeti’ dir. Bu yarı resmi kurum kimi zaman İstanbul’da ve taşrada spor kulüplerini destekliyor, kimi zamanda kendisi spor yarışmaları düzenliyordu. Spor faaliyetleri için saha ve ekipman sağlıyordu.

3. TÜRK OCAKLARI

İmparatorluk içinde Türkçülük fikriyatının gelişmesi, bu fikriyatın en güçlü ve döneminin en uzun ömürlü derneği olan Türk Ocakları’nın kurulması ile sonuçlanmıştır. Resmi kuruluş tarihi: 25 Mart 1912 dir. Nizamnamesinin 2-34 Maddelerine göre Türk Ocağının amacı; a) Türklerin milli terbiye ve ilmi, içtimai, iktisadi seviyelerinin terakki ve ilgasıyla Türk ırk ve dilinin kemaline çalışmaktır, b) Cemiyet maksadını elde etmek için Türk Ocağı adlı kulüpler açarak, dersler, konferanslar, müsamereler tertip, kitap ve risaleler neşrecek, mektepler açmaya çalışacaktır. Milli serveti korumak ve çoğaltmak için her türlü meslek ve sanat erbabıyla görüşerek iktisadi ve zirai teşvik ve irşatlarda bulunacak ve bu gibi müesseselerin doğup yaşamasına elinden geldiği kadar yardım edecektir, c) Ocak maksadını tahsile çalışırken sırf milli ve içtimai bir vaziyette kalacak, asla siyaset ile uğraşmayacak, hiçbir vakit siyasi fırkalara hadim bulunmayacaktır. Görüldüğü gibi; 1) Dernek amaçlarında başlangıçta spor yoktur. 2) Siyaset ile uğraşılmayacaktır. 3) Hiçbir siyasi partiye tabi olmayacaktır. Ancak çok uluslu bir toplumda Türklerin yükseltme arzusu bile yeterince siyasi bir hedef oluşturmuştur (*Üstel*, s.70). Ayrıca Türk Ocağı ile İTF arasında organik bir ilişki olduğunu savunanlar vardır.

Bu görüşe göre ocaklar bu partinin ideolojik alanda rehberliğini üstlenmiş, onun maddi ve manevi desteğinden yararlanarak yeni şubeler açmayı başarmıştır. Bir başka yaklaşıma göre ise Türk Ocağı bu ilk dönemlerde görelî özerkliğini korumayı başarmıştır. İttihatçıların Türk Ocağına nüfusu daha sonra Ziya Gökalp ile olmuştur. İT önce ocakları Merkez-i Umumi’ nin birer kültür şubesi halinde tutmak istemiş, I. Dünya Savaşı sonlarında ise siyasi bir rakip gibi görme eğilimi güç kazanmıştır (*Üstel*, s.79).

3.1. Türk Ocakları 1918 Yılı Kongresi

1918 yılı kongresinde Türk Ocağı 35 şube ve 2005 üyeye sahiptir ve çoğu savaşa gitmiştir. Kongre 150 kişiyle toplanır. Kongre sonrası etkili bir telkin ve içtima çalışması başlar. Düzenli konferanslar planlanır, konuşmacılar arasında ocak karşıtı olanlarda yer almaktadır. Konferanslar sonrası açık tartışmalar yapılmaktadır. Türk Ocağı üyelerinden bir kısmı 18 Mart 1918’de Köycüler Cemiyetini kurmuşlardır. Bu hareket Türk Ocağı içinde “*Halka Doğru*” gitmek, Anadolu’ya köycülük hareketi yaklaşımıyla örnek köyler kurarak, doktor, öğretmen, mühendis, ziraatçılardan oluşan köycülerle Anadolu için yeni bir hayatın tesis edilmesi sağlanacaktır. Hareketin başkanı merkezde Halide Edip olmuştur.

12 Ocak 1920 tarihinde ocaklar işgal kumandanlığınca kapatılmıştır. Cumhuriyetin ilanından hemen önce ise Türk Ocağı’nın Anadolu’nun çeşitli yerlerinde hızla örgütlenmeye başladığını görüyoruz. Bu dönemde Türk Yurdu dergisi yeniden yayımlanmaya başlamıştır. Ayrıca ocağın sesini İstanbul’da Yeni Mecmua, Adana’da Altın Yurt, Sinop’ta Türk Bahçesi duyurmaktadırlar. Cumhuriyet dönemi sonrası ocakların örgütlenme faaliyetlerinde önemli bir aşama teşkil eden İstanbul Türk Ocağı Kongresi 29 Temmuz 1923’de yapılmıştır.

3.2. Türk Ocakları I.Umumi Kongresi

Kongre 23-24 Nisan 1924’de toplanmış ve milletvekili, asker-sivil yüksek bürokratlardan oluşan 64 delege katılmıştır. Başkan Hamdullah Suphi konuşmasında; Türk Ocaklarının lisan hudutlarını istilalara karşı korumakla belirlenen a) Manevi Türk vatanının bekçiliği ve b) Türk Devriminin bekçiliği olmak üzere iki temel görevi vardır. Özellikle kayıtsız şartsız millet egemenliği ilkesi, korunması gereken “devrimler” arasında ilk sırayı almaktadır diyerek, bütün Türklüğe ve yeni Türk Devletine karşı tutumunu dile getirmiştir (*Üstel*, s.146). Ayrıca Türk milletini teşhiz etmek, ikaz etmek amacıyla “milliyet siyaseti” güdüldüğünü ve ocakta yasak olanın “zümre ve fırka siyaseti” olduğunu belirterek, siyasete ilişkin (kısmen yeni olan) tutumunu belirtmiştir. Diğer bir yeni yaklaşıma göre, uzman encümenler vasıtasıyla ocaklarda iktisat, sağlık ve spor gibi alanlarda faaliyet gösterilecektir (*Spor ocak kayıtlarda ilk kez bu anlamda geçmektedir*). Bu konu ayrıca Türk Ocağı Yasası 2.maddesinde nizamnameye sokulmuştur. Son bir nokta’da Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal’in kongre nedeniyle yaptığı açıklamada “*Milletin bütün müstakbel ümitleri Türk Ocakları etrafında toplanmış olan Türk gençliğine matuftur*” (*Üstel*, s.159) sözleri büyük önem taşımaktadır.

3.3. Türk Ocakları II. Kurultayı (1925)

Doğuda isyan ve sıkıyönetim nedeniyle 1925 yılı Cumhuriyet için zor ve hareketli bir yıl olmuştur. Şark İstiklal Mahkemesi’ nin kurulması, suçluların yargılanması ve cezalandırılması, Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası’ nın kapatılması, şapka ve kıyafet kanunu kabulü, Musul sorunu bu yıla damgasını vurmuştur. Türk Ocağı gelişmeler karşısında izlediği politika ile Hükümet-i Cumhuriyye’nin yanında olduğunu göstermiş irtica’ ya karşı mitingler düzenlemiştir. 1925 yılı Türk Ocakları’nın hükümet politikası ve buna bağlı olarak CHF ile bütünleşme sürecinin başlangıcını oluşturmaktadır (*Üstel*, s.166). Yine aynı yıl Türk Ocakları’ nın Halkevleri ne dönüşmesi yönünde

bazı görüşlerin ortaya atıldığını görmekteyiz. II. Kurultay 23 Nisan 1925’ de yapılmış 85 delege yer almıştır (*Üstel*, s.170).

3.4. Türk Ocakları III. Kurultayı (1926)

İlk toplantısını 23 Nisan 1926’da yapan III. Kurultay’a 109 delege katılmıştır. Okunan yıllık faaliyet raporu; önceki yıl 135 olan şube sayısının 217’ye ve üye sayısının da 30.000’e yükseltildiğini ve gelişmenin daha ziyade Doğu ve Güneydoğu’ da gerçekleştiğini açıklamıştır. Kurultay beklenenden uzun (5 gün) sürmüş, ayrıntılı tartışmalar yapılmıştır. Kültür (*Hars*) çalışmalarının yetersizliği vurgulanmıştır. Dil konusunda Türkçe nin yerleşmesi için daha yoğun çaba ve yasal önlemler alınması üzerinde durulmuştur. Reşit Galip Türk Ulusunun çağdaş uygarlık düzeyine erişinceye kadar Türk Ocaklarının faaliyette bulunacaklarını belirterek, her şubede İdare Heyetine bağlı olarak; 1) İrşat ve Tenvir Heyeti; 2) Temsil Heyeti; 3) Spor Heyeti; 4) Müzik Heyeti; 5) Sıhhi Muavenet Heyeti; 6) Köylüye Yardım Heyeti adı altında toplam 6 heyetle faaliyetler sürdürülecektir. Bu amaçla. Türk Ocakları Terbiye-i Bedeniyye Programı hazırlanır ve çalışmalar bu program doğrultusunda düzenlenir (*Üstel*, s.225).

Bu program yayınlandığında Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı (*TİCİ*) kurulalı hayli zaman geçmişti. Ancak Türk Ocağı spor konusunda ilk defa ayrıntılı bir programla girmektedir. Bu durum TİCİ ile farklı koridorlarda spor alanında etkinlikte bulunmak isteği olarak değerlendirilebilir.

3.5. Türk Ocakları IV. Kurultayı (1927)

Bu Kurultay 23 Nisan günü 170 delegenin katıldığı Kurultay başkanı seçimi ile başlamıştır. Aynı yılın 21 Mart günü Ankara’da yeni Türk Ocağı binasını temel atma töreninde Başvekil İsmet Paşa yaptığı konuşmada “*Millet fıkriyle biz bütün mesaimizi vatan hudutları dâhilinde feyyaz bir istikamette teksif imkânı buluyoruz*” sözleriyle Türk Ocakları’nın faaliyet alanı sınırlarını çizmiştir. Hamdullah Suphi’de

Türk Ocakları’ nın “*İnkılâpçı ve Cumhuriyetçi hükümetin mesaisine kendi mesaisini ilave ederek çalıştığını*” vurgulamıştır (Üstel s.231). Yine Akçura Hukuk Mektebinde Kurultaydan hemen sonra verdiği konferansta “*Beyler Türkçülük fikri yarım asır önce birkaç kişinin dimağ ve kalplerinde bir nazariyeden ibaret idi. Nazariye muhite o kadar müvennestiki taraftar olanlar yazmaktan bile çekiniyorlardı. Hâlbuki bugün o fikir tahakkuk etmiştir. Türkçülük fikrinin tahakkuk ettiren dahi Gazi Mustafa Kemal Paşa’dır.*” demektedir. Bu gelişmelerden sonra Türk Ocağı nizamname değişikliği ile “*CHF ile devlet siyasetinde beraber*” olduğunu açıklamış daha sonra ise CHF nin “*murakabesi altında bir kuruluş*” sayılmıştır.

3.6. Türk Ocakları V. Kurultayı (1928)

Türk Ocakları 5.Kurultayı 28 Nisan 1928’de başlamıştır. Seçilen Merkez Heyeti üyelerinin CHF ağırlıklı bir heyet tarafından oluşturulması CHF nin Ocaklara karşı başlattığı denetleme çabasının anlatımıdır. Dil, kültür ve yönetim konularına ilişkin tartışmalar yine yoğunudur. Türk Yurdu Dergisi’nin yeni düzenlemesinde aylık “*Bir Ocak Haberleri*” başlıklı bölümün dışında gençlik ve “*beden-i terbiye’ye*” ilişkin yazılara ağırlık verilmesi de dikkat çekmektedir. Selim Sırrı (Tarcan), Türk Ocakları Merkez Heyeti’ne verdiği ve Türk Yurdu’nda “*Türk Ocakları ve Beden-i Terbiye*” başlığı altında yayınlanan raporda, Çekoslovakya’daki Sokol teşkilatını incelemek ve buradan faydeli dersler almak Ocaklar için lazımdır itikadındayım. Maalesef sıhhat-i umumiyesi pek yerinde olmayan milletimize bazen gıda, bazen deva mahiyetinde olan jimnastiği verecek yere, kuvvetli (*doz*)’da spor verecek olursak farkına varmadan, iyilik yapalım derken fenalık etmiş oluruz. Sokol’ların Çekoslovaklar’ da yaptığını, bizde Türk Ocakları yapabilir. Zaman kaybetmeden Ocaklar jimnastik teşkilatına başlamalıdır. Ocaklarda faaliyet-i bedeniyeye bir zevk, bir eğlence, bir distraksiyon mahiyetinde değil, milli bir vazife şeklinde tatbik edilmelidir (Üstel, s. 296) demektedir. Selim Sırrı’nın Türk Ocakları’na önerileri arasında;

Hamdullah Suphi’nin Çapa Kız Muallim Mektebi yakınında inşa ettirdiği “*Beden Mabedi*” örneği doğrultusunda parasal olanağı olan şubelerin jimnastik salonu yapmaları Maarif’in düzenlediği kurslarda yetişen beden terbiyesi öğretmenlerinin gözetimi altında ve belirli program dâhilinde Ocak üyelerine sabah ve akşam jimnastik kursları düzenlenmesi. Genel Merkezce saptanacak bir günde, Ocak jimnastikçilerinin yılda bir kez “*Jimnastik bayramı*” yapmaları’ da vardır. (Üstel, s.296)

3.7. Türk Ocaklarının Kapatılması (10 Nisan 1931)

23 Nisan 1930’da Türk Ocakları Merkez binasının açılış töreninde Hamdullah Suphi yaptığı konuşmada; Türk tarihinden örnekler vererek; Gelecekte bu yapının “*Milliyetçi devrin halk için ne düşündüğünü ne istediğini, müstakbel nesillere açıklıkla söyleyen yüksek bir yüz gibi duracaktır*” diyerek, Türk Milliyetçiliğinin batıcı olduğunu savunarak “*Ocak, Türk Milletini garp ailesinin bir azası olarak bildi Milliyetçi nesil samimiyetle ve kanatla garpçıdır.*” demektedir. H.Suphi; SSCB, İtalya, Çekoslovakya, A.B.D. deki gençlik örgütleri ile Ocaklar arasında kıyaslamalar yapmıştır. Özellikle İtalya’daki faşist gençlik örgütünün askeri niteliği ile Türk Ocakları’ndan farklılık gösterdiğini vurgulamıştır (Üstel, s.322-3). 1928-1930 döneminde Ocaklar Merkez Heyeti 66 toplantı yapmış 478 karar almıştır. Teşkilata 72 tamim göndermiştir. Bunlardan; 11 Mart 1929 tarihli olanı yerli mallarını koruma ve 10 Ağustos 1929 tarihli Latin harflerinin kitlelere öğretilmesi ve benimsetilmesine ilişkin olanları; en önemlileridir. Bu konuda büyük kumpanya yürütülmüştür (Üstel, s. 327-8). 1925’ den başlayarak CHF’nin etki alanı içine sokulmaya çalışılan Türk Ocakları, Parti–Devlet özdeşliğinin giderek vurgulanmaya başlandığı bir dönemde, özellikle öteki partilerle ortaya çıkabilecek olası bir yakınlaşmayı “*siyasi ihtirasa alet etmemek*” ibaresiyle ortadan kaldırılması amaçlamaktadır.

3.8. Türk Ocakları Olağanüstü Kurultayı (1931)

1930 Kurultayı öncesi Türk Ocakları 250’yi aşan şubesi 30.000 aşkın üyesi ile gücünün doruğuna ulaşmıştır. Tek parti rejimi ile mahalli düzeyde önemini koruyan Türk Ocakları arasında, tepedeki yakınlaşmaya karşı, belli bir muhalefetin varlığı söz konusudur. Kemalist İktidar Jön Türkler döneminden kalma sivil toplumun son kalıntılarını ortadan kaldırmaya karar vermiştir. Bu amaçla Türk Ocakları’nın arkasından da Türk Muallimler Birliği ve Mason Dernekleri’nin faaliyetlerine son verilmiştir. Türk Ocakları’nın kapatılmasında dış etkenlerin rolü’ de vardır tezi Ocakların “*Turanlı*” eğilimlerinin, iyi ilişkiler içinde bulunduğumuz SSCB tarafından kendi varlığına karşı tehdit olarak algılanması noktasında yoğunlaşmaktadır. 1930-1931 dönemi SSCB’nin Türkiye Cumhuriyeti Büyükelçisi Surits bu konuda Tefik Rüştü (*Aras*)’ı uyarmıştır. 1930 yılında sonra Türk Ocakları’nın milliyetçilik anlayışı, sol muhalefet tarafından da gündeme getirilmiştir, Bazı Ocak üyelerinin Serbest Cumhuriyet Fırkası ile ilişkiye girmeleri, H. Suphi’nin CHF na karşı yer yer çoğulculuğun ve düşünce özgürlüğünü savunan konuşmaları, kapatılma sürecinde önemli rol oynamıştır. Kapatma CHF’nin genel mantığı ile tutarlıdır. Gerçekten’de Halkevleri, Türk Tarih Tezi, Güneş Dil Teorisi gibi uygulamalar CHF’nin bir yandan tüm güçleri tek bir merkezde toplama ve olası muhalefet odaklarını ortadan kaldırma çabasının, öte yandan da kültürel hayatı partinin ideolojisi doğrultusunda yönlendirme isteğinin bir anlatımıdır. Türk Ocakları’ndan sonra açılan Halkevleri ne tüm Ocak üyelerinin doğal üye olarak kabul edilmesi, CHF’nin gerek üye sayısı gerekse şubeleriyle oldukça geniş ve hazır bir kitle örgütünden yararlanması gibi pratik bir amaca hizmet etmiştir (*Üstel*, s.403-4).

Sonuç olarak; CHF 1925 ten başlayarak Türk Ocakları ile önemli bir yakınlaşma sürecine girmiş 1927 Kurultayında yakınlaşma perçinlenmiştir. Bu dönemden sonra kapatılma tarihine kadar Ocaklar çalışmalarının etkinliğini ve yoğunluğunu artırmışlardır. Bütün bunlara rağmen; yukarda açıklanan siyasal ve kültürel nedenlerle CHF

toplumdaki değişimi daha hızlı ve organize bir hale getirmek için kendi öz örgütünü “*Halkevlerini*” kurmayı daha uygun görmüştür.

4. HALK EVLERİ

Genç Türkiye Cumhuriyetinin kültür atılımları, laikleşme ve batılılaşma politikaları içinde Halkevleri özgün yapılarıyla başlı başına bir yer tutar. Halkevleri; Cumhuriyet yönetiminin dünya görüşünü aydınlar ve mahalli önderler aracılığıyla halka götürme, yaygınlaştırma, tanııtma ve toplumun kültür yapısını canlandırma denemesidir (*Katoğlu s. 433*).

Ulus devlet olarak Türkiye Cumhuriyeti kurulduktan sonra, milletin oluşturulması çabası başlamıştır. Uluslaştırma türdeş olmayanları, yeni kavramlar ve değerler etrafında türdeş kılma çabasıdır. Cumhuriyet yöneticileri, kendi istedikleri doğrultuda, yeni değer yargılarıyla yüklü bir birey ve ulus inşasına girişmiştir. Halk inkılâplar aracılığıyla uluslaştırılmaya çalışılmıştır. İnkılâpları halka benimsetmek için çeşitli yollar arayan devlet yeni projeler ve yeni kurumlar geliştirmiştir (*Akyay 1999*). Genç kitleleri zorunlu eğitimle uluslaştırmaya çalışan devlet, yetişkinleri de hedeflenen “*vatandaş*” olmaları için yollar aramış ve halkevlerini kurmuştur. CHF programında yer alan ifadeler bu görüşü doğrulamaktadır (*Parla s.77*).

Halkevlerinin kuruluşundaki en önemli Saiklerden bir tanesi de Kemalist İnkılâbının kitlelerin bilincinde ve gönlünde yeterince yerleşmediği düşüncesi idi. Serbest Fırka deneyiminin öğrettiklerinin bu düşüncüyü desteklediği düşünülmekteydi. Bu nedenle Kemalist İlkeleri yaymak son derece önemli bir amaç olarak belirdi. Dolayısıyla “*tüm ulusal güçleri birleştirme*” yolunda partinin baskı ve kontrolü sıklaştırılmalıydı. Halktan rejime yeterli desteğin gelmemesi durumu özellikle nüfusun % 80’ lik bölümünü oluşturan, köylü kesimi için geçerliydi. Halkevlerinin köycülük ideolojisine vurgusu da tam bu bağlamda oluştu. Sıkça söylendiği gibi halkevlerinin yetişkinler için

eğitim merkezleri olarak algılanmaları da aynı bağlamda değerlendirilmelidir. Aslında 1930’ lar da birçok Avrupa ülkesinde bu konuda eğitim merkezleri kurulmuştu (*Karaömerlioğlu 2001*). Özellikle İtalya, Almanya ve Çekoslovakya’ daki başarılı deneyimler Türk aydınları için ilham kaynağı oluyordu (*Çeçen, s. 91*). Halkevlerini açma düşüncesinin gelişmesinde Türk Ocakları önemli bir yere sahiptir. 1930-1931 yılları arasında ocaklarda gerçekleştirilen konferanslar bir bakıma halkevlerini açma düşüncesinin zeminini hazırlamıştır. Bu düşüncenin gelişmesini etkileyen konferanslar: Vildan Aşır (*Halk Terbiyesi ve Spor*), Hamit Zübeyr (*Halk Terbiyesi*), Yusuf Akçura (*Alman ve Çek Milliyetperverliğinin Temelleri*), Selim Sırrı (*Sokol Teşkilatı*), Vildan Aşır (*Sokol Teşkilatı*) (*Üstel, s. 391-2*). Ocaklarda düzenlenen bu konferanslar bir bakıma ocakların kapanma ve halkevlerinin açılma sürecinde etkin olmuşlardır.

4.1. Halkevlerinin Kuruluşu

Halkevlerinin kuruluşu için Gazi Mustafa Kemal CHF Kültür ve Gençlik Teşkilatından sorumlu idare heyeti azası Reşit Galip’i görevlendirmiştir. Reşit Galip 1931 yılının başlarında bu konuda katkı verecek aydınları Türk Ocağında bir toplantıya çağırır (*Çeçen, s.110*). Toplantıya Reşit Galip, Servet Süreyya Aydemir, Recep Peker, Ali Rana Tarhan, Hasan Cemil Çambel, Ziya Cevher Etili, Münir Hayri Egeli, Cevdet Nasuhi, İsmail Hüsrev Tekin, Hamit Zübeyr Koşay, Sadi Irmak, Behçet Kemal Çağlar, Vildan Aşır Savaşır katılmışlardır. Görüşmelerden sonra oluşan bir komisyon, Tüzük tasarısı hazırlar ve CHF sekreteri R. Peker’ e sunar. Türk Ocakları 10 Nisan 1931 günü olağanüstü kurultayı ile feshedilir, tüm gayri menkulleri CHF na devredilir (*Üstel, s. 359 - 404*). Bu çalışmalar tamamlandıktan sonra Halkevlerinin kuruluşu için uygun zemin hazırlanmış olur.

4.2. Halkevlerinin Açılışı

Halkevlerinin resmi açılışı 19 Şubat 1932 Cuma günü yapılmıştır. Açılış konuşmasında Gazi Mustafa Kemal: Yetişkinlerin eğitimi ile desteklenip tamamlanmayan bir eğitim sisteminin, hiçbir zaman milliyetçi hedeflere ulaşamayacağını söylemiştir (*Tütengil, s. 87*). Halkevlerinden sadece kitleleri yönlendirmek ve dönüştürmek beklenmiyordu. Aydınlar da önemli hedefti, onlar harekete geçirilerek kitlelerin bilinçlendirilebileceği umulmaktaydı. Aydınlar ve elitler arasında Kemalist İnkıplara karşı şevk ve heyecanın eksik olduğu düşünülüyordu. Devletin aydınlar arasındaki etkisinin ve nüfusunun ciddi bir şekilde genişletilmesi, onları ataletten kurtarması gerekiyordu. (*Çağlar B. Kemal*). Halkevlerinin aydınlarla halkın, şehirlilerle köylülerin buluşup kaynaştığı bir köprü olarak düşünülmesi doğaldır. Böylece bu gruplar arasında var olduğu sayılan uçurumun büyümesi önlenecek ve gruplar bir birine yaklaştırılacaktı (*Çeçen, s. 123*).

4.3. Halkevlerinin Çalışmaları

Bu işlevleri halkevleri dokuz kol oluşturarak yerine getirmeye çabalamıştır: Dil ve Edebiyat kolu, ar (*sanat*) kolu, gösteri kolu, sosyal yardım kolu, halk dershaneleri ve kurslar kolu, kitap saray ve yayın kolu, köycülük kolu ve spor kolu. Halkevleri açılması için bu dokuz-koldan en az üç tanesi kurulmalı ve çalışmalıydı. Şubelerin görevleri ana yönergede tanımlanmıştır. Bu görevler doğrultusunda halkevleri halk eğitimine ilişkin işlevlerini yerine getirmek için yoğun bir çalışma sürecine girdi. Görev zorlu koşullar ve imkânlar yetersiz idi. Halkevleri (*Türk Ocaklarından farklı olarak*) devletin tüm olanaklarından yararlanmış ve desteklenmiştir. Ancak Ocakların kapatılması sonucunda azımsanmayacak bir kitlenin gizli muhalefeti sonucu “*tüm güçlerin birleştirilmesi*” konusunda zafiyet oluşmuştur. Muhafif güçler koşulları uygun gördüğünde ayrı örgütlenme şekillerine yönelmişlerdi. Halkevlerinin faaliyetlerini destekleyecek devlet kurumlarının oluşturulması sonucunda çalışmalarının etkisi giderek artmıştır. Bu kurumlar

şunlardır. Türk Dil Kurumu (1932), Cumhurbaşkanlığı Filarmoni Orkestrası (1935), Çok sayıda Müzeler, Devlet Konservatuvarı (1936), İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi (1936), Köy Enstitüleri (1940), Milli Kütüphane (1946), Devlet Tiyatroları (1949), Üniversiteler ve Fakülteleri, kuşkusuz bu kurumların her biri, halk eğitimi konusuna önemli katkılar sağlamışlardır.

1932 yılında açılan Halkevlerinin şube sayısı ilk yıl 34 e yükselmiştir. Şube sayılarında artış; 1934 te 80, 1936 da 136, 1938 de 210 iken 1939 da 373 e yükselmiştir. 1940 da Halkevi olmayan mahalle ve köylerde Halkodaları açılmaya başlanmıştır. 1942 de Londra Halkevi açılmıştır. 1950 yılında Demokrat Parti (DP) iktidara geldiğinde halkevlerinin sayılı 478, halk odalarının sayısı ise 4322 dir.

4. 4. Halkevlerinde Spor Kolu Çalışmaları

Spor kolu halkevleri öğreneğinde en çok yer alan şubelerden biridir. Gençlik ve ulusal eğitim çalışmalarının bir parçası olarak görülen spor ve beden eğitime karşı ilgi uyandırmak ve bunları bir kütle hareketine getirmek amaçlanır. Spor şubesinde milli sporlar olarak güreş, yağlı güreş, atlı cirit, avcılık, binicilik desteklenir. Aynı zamanda boks, eskrim, kürek ve yüzmeye de yer verilir. Denizlerle çevrili olan ülkemizde herkesin yüzmeye bilmesi gerektiği vurgulanır. Bisiklet gezileri düzenlenir. Garplı sporlar tenis, eskrim yapılır. Yurttaşlara modern sağlık anlayışının esası olan ev ve oda jimnastiğini öğretmek ve bunun günlük yaşamın en lüzumlu bir aracı olduğuna herkesi inandırmak şubenin en önemli görevidir (*Yeşilkaya, s.100*).

4.5. Türkiye Sporunda Yeni Arayışlar

1930’da Dünya İktisadi Buhranı’ndan sonra devletin ekonomide liberal politikaları terk edip, devletçi politikalara bağlanması sürecinde Türkiye’ de spor politikasında da değişik düşünceler filizlenmiştir. Yeni arayışlara girildi. Halkevleri yetişkinlerin eğitime yön verirken, çocuk ve gençlerin bedeni gelişmeleri de unutulmamalıydı. Beden

Terbiyesine ve spora ayrılan ödenekler yükseltilmiş, halkı spor yapmaya teşvik eden girişimlerde bulunulmuştur. Bu sırada spor kamuoyunun daha çok ilgisini çekmeye başlamıştır. CHF bu süreçte TİCİ’nin çalışmalarını incelemeye almıştır. Partinin spora bakışı TİCİ ile çelişmektedir. Zira TİCİ yarışma ve performans eksenli sporun örgütü olarak çalışmaktadır, üstelik 1924 ten sonra 1928 olimpiyatlarında da umut edilen sonuçlar alınamamıştır. TİCİ’nin çalışma düzeni ve disiplini eleştiriliyordu. TİCİ idaresinin merkezleştirilmesi ya da orduya bağlanması ve ordunun büyük birliklerinin olduğu yerlerde TİCİ’nin yerel şubelerinin açılması bile düşünülüyordu (*Akın, s.64-65*).

4 – 5 / 1.) Devlet daha önce İttihat ve Terakki Partisi dönemindekine benzer gençlik ve spor örgütlenmesi konusuna eğildi. Tarih tekerrür ediyordu yeniden Alman uzmanlardan yararlanma yoluna gidildi. Dr. Goenther dağcılık eğitiminin ıslahı için Türkiye’ye davet edildi ve bu doğrultuda bir rapor verdi. Bundan birkaç yıl sonra Leipzig Üniversitesi’nden Hermann Altrock Ankara’da bir Beden Terbiyesi Enstitüsü kurulması için çalışmalar yaptı. Son olarak yine 1933 yılında Alman Sporunun mühendislerinin başında gelen Carl-Diem bu çalışmalara katıldı. Türkiye’yi gezdi yapıyı, koşulları inceledi ve detaylı bir rapor verdi (*Akın, s.70-71*).

Carl-Diem’in raporu Türk spor tarihi için çok önemlidir. Türkiye’de sporun yeniden yapılanması bu doğrultuda tesis edilecektir. İlk olarak Gazi Terbiye Enstitüsü Beden Eğitimi Öğretmenliği Bölümü kurulmuştur (1933). Spor alanında yaşanan hareketlilik 1935 yılı CHP IV. Kurultayında doruk noktasına ulaşmıştır. Kongrede Spor ve Gençlik organizasyonu meselesi kapsamlı ve ayrı bir madde olarak yer aldı. Ayrıca Parti-Devlet bütünleşmesi olarak adlandırılan süreç, daha merkezi daha düzenli ve tek renkli bir spor örgütlenmesine giden yolu açtı. Böylece Parti-Devlet’in fiziki kültür alanındaki mutlak kontrolünü meşrulaştırmayı sağlayan atmosferi yaratmıştı (*Akın, s.72-3*). Bu gelişmelerden sonra Nisan 1936’da sekizinci kongresinde TİCİ yoğun tartışmalardan sonra ismini Türk Spor Kurumu (TSK) olarak değiştirdi. Yeni bir nizamname hazırlandı, kongre emekli General Ali

Hikmet Ayerdem’i TSK genel başkanı seçerek çalışmalarını sonlandırdı. TİCİ’ den TSK’ ye doğru gerçekleşen dönüşüm, beden terbiyesi ve spordan beklenen nihai faydalara bir an önce ulaşmak amacıyla, spor sisteminin verimliliğini arttırmayı hedefleyen temel bir dönüşüm olarak yorumlanabilir (*Akın, s.74*).

4 – 5 / 2.) Türk Spor Kurumu döneminde her il ayrı bir spor bölgesi olarak saptandı ve bölge spor heyetine o bölgedeki bütün spor işlerini TSK prensipleri doğrultusunda koordine etme görevi verildi. Resmi spor tarihçiliğimizde TSK dönemi her zaman TİCİ dönemine göre daha başarılı bir dönem olarak yorumlanmıştır. Gerçekten TSK döneminde spor sistemi Kemalist fiziki prensipler doğrultusunda daha geniş ölçekte işlemeye başlamıştır. TSK döneminde spor programlarının, organizasyonların ve spor tesislerinin sayısında gerçek bir artış görülmüştür. Ülkenin ilk gerçek stadyumunun inşaatı başlamış ve Ankara 19 Mayıs Stadyumu 1936 yılı sonunda açılmıştır. Ancak 1937 yılının başlarından itibaren bu kurum da sorgulanmaya başlanmıştır. CHP elitleri kuruma rağmen, spor davasında hedeflenen meşruiyete, verimliliğe erişilemediğini ve partiye bağlı olması nedeniyle sporda meydana gelen olumsuzlukların partiyi yıpratıldığını açıkça dile getirmeye başlamışlardır. Sonuçta 29 Haziran 1939 tarihli yeni Beden Terbiyesi Kanunuyla gençlik ve spor işleri parti kontrolünden devlet kontrolüne bırakılmıştır. Böylece yeni bir dönem başlamıştır.

Çeşitli gözlemcilere göre yeni Beden Terbiyesi Kanunu Rahmi Apak tarafından hazırlanmıştı. Herbert Riedel’e göre Apak’ın incelemeleri sonucu yeni spor sistemi için Alman gençlik teşkilatı Hitler-jugend ve İtalyan gençlik teşkilatı Ballila’nın hukuki yapısı örnek alınmıştı (*Riedel, s.68*). Doğal olarak Avrupa’da savaş rüzgârlarının güçlendiği bir dönemde hazırlanan yasada askeri beklentilerin yer alması yadırganmamalıdır. Ancak yasada yine de daha çok Carl-Diem’in raporunun izleri ve kurgusu yer almıştır. Yeni yasanın 1. Maddesi gereği 22 Ekim 1938 günü Beden Terbiyesi Genel Direktörlüğü kurulmuştur ve başkanlığına Tümgeneral Cemil Tahir Taner atanmıştır.

4 – 5 / 3.) II. Dünya Savaşı yıllarında siyasi elitler bir yandan Türkiye’nin tarafsızlığını korumaya bir yandan da var güçleriyle orduyu ve milleti savaşa hazırlamaya çalışıyordu (Akın, s.158). Bu yüzden I. Dünya savaşı yıllarında olduğu gibi Almanya’daki gençlik teşkilatları örneği esas alınarak; “*başbuğ ilkesi*” (*Führer prinzip*) modeline göre teşkilatlanılmış başına direktör olarak Cemil Tahir Taner orduyla koordinasyonu sağlamak amacıyla getirilmiştir (Akın, s.158). Beden Terbiyesi Kanunu ve Beden Terbiyesi Mükellefiyeti uygulaması millet-i müselleha fıkriyle büyük ölçüde örtüşmektedir. Kanunun 4. Maddesine göre: Gençlerin boş vakitlerinde gençlik gurupları ya da kulüplerine girmeleri ve beden terbiyesi faaliyetlerine katılmaları zorunlu tutulmuştur. Gençlik kulüplerine katılması beklenenler ise daha çok eğitim sisteminin dışında kalan gençlerdir. Beden terbiyesi mükellefiyetinden beklenen “*şehirlerde, köylerde ve kasabalarda türlü karmaşanın içindeki gençlerin zayıf adalelerini her an muktedir olan gençliğin kuvvetli adalelerine dönüştürmesiydi*”. Kulüpler bu mükellefleri manga, takım, bölük gibi guruplara ayırarak idman yaptıracaktı. Böylece Spor Kulüpleri gençlik ve ordu arasında bir kademe oluştuyordu. Bu nedenle kulüpler sadece “*sporla*” değil diğer beden terbiyesi faaliyetleriyle de ilgilenmeliydi ve isimlerinde “*spor*” yerine “*idman*” kelimesini kullanmalıydı.

Beden terbiyesi faaliyetleri mecburi olanlar ve olmayanlar diye ikiye ayrılmıştı. Buna göre mecburi faaliyetler 1. Jimnastik, 2. Atletizm, 3. Hentbol, Voleybol, Basketboldan biri, 4. Yüzme ve Denizcilik, 5. İzicilik, 6. Dağcılık ve Kayakçılık idi. Mecburi olmayan faaliyetler ise 1. Futbol, 2. Güreş ve Boks, 3. Bisiklet ve Motosiklet, 4. Tenis, 5. Eskrim, 6. Yelken ve Kürek, 7. Ağır Jimnastikler, 8. Halter idi. Mecburi olmayan beden terbiyesi hareketleri arasında da milli müdafaa yönünden pek çok faaliyet olmasına rağmen ilk gruptakilerin en ucuz ve ilave ekipman yada tesis gerektirmesine özen gösterilmiştir (Akın, s.164). Bu mecburi hareketleri yaptıran eğitimcilerden, mükelleflere kusursuz bir esas vaziyeti, çevik ve muntazam dönüşler, iyi bir hiza, güzel yürüyüş ve bilhassa çeviklik kazandırmaları istenmiştir (Akın,

s. 165). Ayrıca mükelleflerin programının içeriği ve ana hatları ayrıntılı olarak yazılmıştır. Çift, çapa, orak, harman gibi iş yapanlar iş devamınca izinli sayılmışlar ancak diğer 12-45 yaş erkekler ve 12-30 yaş bayanlar katılmaya zorunlu tutulmuşlardı. Doğuda ki dokuz vilayet mükellefiyet dışında tutulmuşlardır. Bu kitlelerin eğitimi için yurt çapında 470 gençlik kulübü 689 gençlik gurubu tesis edilmiştir. 88.153 kişi faaliyet içine alınmıştır. Beden terbiyesi ve sporun milli verimliliği artırmak için kullanılmasının iki temel hedefi vardır. 1- Halkı manen ve fiziken milli müdafaaya hazırlamak, 2- iktisadi kalkınma ve endüstriyel gelişme yolunda gerekli özellikler ile donatmak. Ekonomik faydacılık zihniyeti erken Cumhuriyet döneminde, sosyal ve kültürel bütün politikalara sirayet etmiş ve onları biçimlendirmiş temel faktörlerden biridir. Ancak beşeri sermaye üzerindeki etkileri en dolaysız alanlar olduğu için sağlık ve eğitim, bu iktisadi rasyonalite mantığından en çok etkilenen iki alan olarak karşımıza çıkar (Akın, s. 171). Sağlık ve eğitim ya da sağlık eğitimi Almanya’ da olduğu gibi “*verim toplumu*” (*leistungsgesellschaft*) yaratmanın en kestirme yoluydu. Yakın ilişki içinde olduğumuz Sovyetler Birliğinde “*Fizik-Kültür*” hareketi de aynı şekilde kullanılmış ve etkili sonuçlar vermiştir.

Halkevlerinde spor kolu çalışmaları 1932-1936 yılları arasında; Türk Ocaklarının Spor Heyetlerinden devraldığı birikime bazı ilaveler yapılması şeklinde gelişmiştir. Zira Ocağın son yıllarında Vildan Aşır ve Selim Sırrı’ nın tavsiyeleri Halkevlerindeki spor kolları çalışmalarının planlanmasında belirleyici olmuştur. Ancak kol çalışmalarına yer veren şube sayıları katlanarak arttığından, katılımcı sayısı da yükselmiştir. Bu dönemin dominant spor örgütü olan TİCİ’ nin çalışmaları özellikle İstanbul’ da olmak üzere bazı büyük kentlerde gelişmiştir. Elit sporun gelişip teşvik görmesi TİCİ organizasyonunun özünü teşkil ediyordu. Oysa kurgu Halkevlerinde fiziki-kültür çalışmalarına ve batının seçme sporlarının yaygınlaştırılıp, böylece batıcı bir bakış açısının oluşturulmasına dönüktür. Bu iki farklı bakış açısı TİCİ kapandıktan sonra da kısmen sürmüştür. Bu defa 1936 yılında kurulan TSK, Halkevlerinin çalışmalarını dar bir çerçeveye sıkıştırmıştır. TSK’ nın hazırlayıcısı olan

Rahmi Apak ortaya çıkan fiili durumu değerlendirirken: “*Türk Spor Kurumu adında bir teşkilat yapılmışken ve her türlü spor için direktif ve karar vermek salahiyeti yalnızca onun işi olmak lazım gelirken, acaba Halkevlerimize neden spor için ödev ayrılmıştır?*” diye sormakta ve kendisi buna yanıt arayarak; Halkevine spora ilişkin olarak yüklenen görevlerinin elinden alındığını ve artık, sporda doğrudan değil TSK’ yı dolaylı destekleyecek bir hizmetle sorumlu olabileceğini ifade etmektedir (Apak, 1936). Bu bakış açısı ile TSK teşkilat yapısı içinde Halkevleri spor kolu artık bir hobi ve alışkanlık yaratma işlevinin dar sınırları içinde görülmektedir. Bir anlamda Halkevleri günümüzdeki özel jimnastik-fitness salonları gibi görülmektedir.

4.6. Kapatılmaya doğru Halkevleri

1938 yılında çıkarılan Beden Terbiyesi Kanunu’ nun 14. Maddesi: “*Halkevleri, kendi mensuplarına ve arzu edenlere kapalı veya açık salonlarda Beden Terbiyesi Genel Direktörlüğü ile müşterek olarak tertip edilecek programlara göre jimnastik, eskrim, güreş, yürüyüş, salon oyunları ve milli rakslar gibi Beden Terbiyesi Hareketler yaptırabilir*” şeklinde düzenlenmiştir. Bu madde Türk Spor Kanunu ile daha önce ortaya çıkan olumsuzluğu sürdürmüştür. Böylece Halkevlerinin Beden Terbiyesi içindeki etkinliğine bir bakıma son verilmiştir. Kanunu bu anlamda eleştiren Nüzhet Baba: “*Bugünkü vaziyetinde Halk evlerimizin birer Spor Kulübü ve teşekkülü halinde icra-i faaliyet etmeyecekleri anlaşılıyor. Halbuki Spor deyince ilk değilse de ikinci akla gelen müsabakadır. Halkevleri mensupları sadece aralarında müsabaka yapabilseler de, hariç teşekküllerle müsabaka yapamadıkları takdirde, faaliyetlerinin yarıdan fazlası baltalanmış olacaktır*” demiştir (Nüzhet Baba, 1938). Nüzhet Baba kanununun 14. Maddesini eleştirirken, Spor uzmanı Nizamettin Kırşan ise Ankara Halkevi ve İstanbul Halkevinin çalışmalarını övmesine rağmen 14. Maddeyi haklı gösterecek yorumlarda bulunarak: “*Halkevleri Nizamnamesinde bu kolların mesai direktifini veren maddelerin sarahatine rağmen, mesailerini büsbütün*

başka çığırda güde gelmektedirler. Mesela Halkevi takımı diye Futbol Takımı teşkil edip, komşu takımlarla bu takımı savaştırmak ve kulüplerle rekabet yolunu tutmak... Elbette Halkevlerinin spor kollarından beklenen sportif faaliyetlerinden değildir” demiştir (Kırşan, 1938). Bu söyleme göre Halkevleri Spor anlayışının özellikle karşı çıktığı futbol, bir bakıma Halkevleri Spor Kollarının sonunu hazırlamıştır. Artık Halkevleri 14. Maddede gösterilen alanlarda, Genel Direktörlük’ le müşterek olarak, beden terbiyesi yaptırabilecektir. Kuşkusuz ki Halkevlerinin yurt düzeyinde yayılmış şubeleri, üyeleri, katılımcıları ve tesisleri bir süre daha kullanılacak idi ancak bu ikili yapı içinde spor kolunun gelişebilmesi artık mümkün değildi. Cumhuriyetin fiziki kültür politikaları zaman zaman siyasi elitin kendi içinde de çok sert eleştirilerle karşılaşmıştır. Bu eleştiriler iki grupta toplanmaktaydı. Birinci grup eleştiri beden terbiyesi ve spor hamlesinin idari yapısı itibariyle yaygın ve etkili bir fiziki-kültür modeli uygulamayı başaramadığı yönündeydi. İkinci grup eleştiriler projenin eksigine ya da yetersizliğine değil, varlığına yöneliktir.

Beden terbiyesi ve spor projesinin gelişmesinin önündeki bu yapısal engellerin ötesinde, fiziki kültür hareketinin amaçları ile uygulamaları arasında ideolojik uyumsuzluklar bulunmaktaydı. Yukarıda ifade edildiği gibi pek çok kişi elit sporların teşvikine ve uluslararası başarılar yakalamak için elit sporcular yetiştirilme fikrine karşı çıkıyordu. Bu yaklaşıma göre Elit Sporculuk gençleri ortak bir ideal etrafında toplamaktan ziyade sadece kendi çıkarları doğrultusunda çalışmaya sevk etmektedir. Ancak spor yöneticilerinin diğer yandan da sporda başarıya, özellikle uluslararası başarıya tutkuyla sarıldıklarını gözlemekteyiz. Şampiyonluklara atfedilen önem ile sporlara kitle katılımı arasındaki bu çelişki dönemin sonuna kadar çözülmeden kalmıştır. Bu bağlamda rekabete dayalı spor anlayışı Kemalist fiziki-kültür politikalarının temeline dinamit koymuştur (Akın, s.216-9).

4.7. Halkevlerinin Kapatılması

Halkevleri Cumhuriyet döneminde uygulanmış çok önemli bir yaygın eğitim denemesidir. Kentli ve köylü tüm halkın kültürel ve iktisadi düzeyini iyileştirme, muasır medeniyetler seviyesine yükselme (*yani batılılaşma*) girişimidir. Halkevleri Türkiye’de burjuva (*yani batılı*) hayat tarzının ve kültürünün oluşmasında etkili olmuştur (Çeçen, s.387). Bu kültürün oluşturulması sırasında farklı bakışlar, büyük yıkımlar, çelişkiler ve çatışmalar yaşanmıştır. Türkiye genelinde faydalı çalışmalar yapmasına rağmen tipik bir tek parti kuruluşu olan Halkevlerinin durumu II. Dünya savaşının sona ermesi ve Demokrat Parti’ nin faaliyete başlaması ile Halkevlerinin çalışmalarında önemli bir gerilemeye yol açar. Çünkü daha önce CHP saflarında ve Halkevlerinde çalışan birçok bilim ve siyaset adamı Demokrat Parti’ye geçmiştir. Öte yandan 10 Mayıs 1949’da yeniden açılan Türk Ocakları kendi binalarına Halkevlerinin daha önce kanun dışı yollarla el koyduğunu ileri sürerek bu binaları geri ister. 1950’de DP’nin iktidara gelmesi ile Halkevlerinin durumu tamamen sarsılmıştır. T.B.M.M.’ e sunulan “*Halkevlerinin ve bazı CHP gayrimenkullerinin hazineye iadesi hakkında kanun layihası*” nın 9 Ağustos 1951 tarihinde açık oylamayla kabul edilmesi sonucunda Halkevleri binalarına ve binalardaki mallara resmen el konulduğu ve hazineye iade edildiği için Halkevleri de fiilen çalışamaz hale gelmiş yani kapanmıştır.

5. SONUÇ

Bu çalışmada Osmanlı İmparatorluğu’ nun son dönemi ile erken dönem Cumhuriyet ilk yıllarına yayılmış olan ve bu dönemi en uzun ömürlü örgütü olan Türk Ocakları ile Cumhuriyet dönemi içinde etkili olan Halkevleri’ nde beden terbiyesi, spor ve halk eğitimi çabaları spor politikası perspektifinde incelenmiştir. Bu iki örgüt, birbirinin karşısı gibi görünmekle beraber farklı dönemlerde aynı doğrultuda çalışmalar yürütmüşlerdir. Yine ilginçtir ki çalışmada yer alan bölümleriyle 19’ar yıl sahne almışlardır.

Türk Ocakları ve Halkevleri deneyimlerinde beden terbiyesi ve spordan beklenen; vatandaşların ortalama sağlık düzeylerinin yükseltilmesi ve sosyal, ahlaki normlarının yerleştirilmesi olmuştur. Bu bakışla beden terbiyesi alanının siyasi önderleri tarafından esas alınan faydacı yaklaşımlarıyla sporun ve özellikle futbolun boş zamana yönelik eğlencelik fonksiyonu arasındaki mücadele tarafından şekillendirilmiştir. Bu faydacı yaklaşımlarla spor alanındaki karşıt gelişmelerin arasındaki mücadele sadece Türkiye’ye özgü değildir. Modern, sosyal devletin oluşumu sürecinde farklı ülkelerde benzer durumlar yaşanmıştır. Ancak Türkiye gibi bazı ülkelerde sosyal kontrol altyapısının zayıflığı sebebiyle bu politikalardan beklenen sonuçlar alınamamıştır.

Bu gün spor geniş halk kitleleri için yalnızca eğlence fonksiyonlarına indirgenmiştir. Devlet beden terbiyesi ve spor yoluyla beşeri kapitalin ekonomik ve askeri fonksiyonlarını geliştirmek üzere yatırım yapma anlayışını terk etmiştir. Bu durum beden terbiyesinin bu günde sağlık ve beceri bağlamında aynı şeyleri amaçlamadığını göstermez (Akın, s.223). Spor bu gün için elitlere özgü bir işlev görmektedir. Toplumun alt sınıfları pratik spor aktivitelerinden yalıtılmış durumdadır. Öte yandan spor aynı zamanda iktidar kavgalarının tam merkezinde yer alan çok etkili bir faktör haline gelmiştir. Spor güç ve iktidar elde etmek için kullananların egemenliklerine bırakmamak gerekir. Sporun içinde bulunduğu durum yeni bir spor alanı ve spor anlayışı arayışını gündeme getirmektedir.

6. KAYNAKÇA

- Ağaoğlu, Ahmet "Kurultay Münasebetiyle" Hâkimiyet-i Milliye, 25 Nisan 1926
No:1724
- Akçura, Yusuf Türkçülük–İlgi Kültür Sanat Dizisi – 2007 İstanbul.
Akşin, Sina Siyasal Tarih (1908-1923) – Türkiye Tarihi 4. Cilt – Çağdaş Türkiye
içinde s. 47 – Cem Yayınevi Ekim 2002 – İstanbul
- Akın, Yiğit Gürbüz ve Yavuz Evlatlar – İletişim Yayınları – 2004 İstanbul
Akyay, Suavi Güz 1999 "Bir Uluslaştırma Projesinin Aracı Olarak Halkevleri"
Köprü Dergisi Sayı: 68 s. 48-54
- Başkaya, Fikret ve Çetinoğlu, Sait Resmi Tarih Tartışmaları 3–s.97-128 İçinde "Türk Siyasal Sisteminde
Resmi ideoloji" –İsmail Beşikçi–Özgür Üniversite Kitaplığı 62 –
2007
- Çağlar, Behçet Kemal "Halkevlerinde Göze Çarpan Çalışmalar ve Beliren Değerler" (1937)
– Ülkü, 57, 281, 284 Aktaran Karaömerlioğlu, M.A.
- Çeçen, Anıl Halkevleri, Gündoğan s.90-195 – 1990 Ankara
Karaömerlioğlu, M.Asım Toplum ve Bilim dergisi "Tek Parti Döneminde Halkevleri ve
Halkçılık"Yıl: 2001 Sayı: 88 s.163-165
- Katoğlu, Murat Türkiye Tarihi 4. Cilt Çağdaş Türkiye 1908-1980 İçinde s. 433
Cem Yayınevi Ekim 2002 – İstanbul (Cumhuriyet Türkiyeğinde
Eğitim, Kültür ve Sanat)
- Riedel, Herbert Leibesübungen s. 68 (Aktaran Akın, Yiğit – s. 77)
Tütengil, Cavit. O. Kırsal Türkiyenin Yapısı ve Sorunları Gerçek Yay. – 1983 İstanbul
Aktaran Karaömerlioğlu, M. Asım
- Üstel, Füsun Türk Ocakları – İletişim Yay. – 1997 İstanbul
Yeşilkaya, Neşe Halkevleri İdeolojisi ve Mimarlık İletişim Yay. 1999 İstanbul

FUTBOLDA ŞİDDET ANALİZİ ÜZERİNE BETİMSEL BİR ÇALIŞMA

Yrd. Doç. Dr. Recep CENGİZ*

Yrd. Doç. Dr. Hakan SUNAY**

* Harran Üniv.BESYO

** Ankara Üniv. Spor Bilimleri Fakóltesi

GİRİŞ

G ünümüz futbolunda artan popülerite ve toplum katmanları tarafından kabul görmüşlük ölçüsüne rağmen, kanun ve yönetmeliklerin yurdumuzda yöneticiler ve uygulayıcılar tarafından doğru biçimde algılanarak, uygulandığı söylenemez. Bu nedenledir ki; futbolda değişen hedef ve beklentiler zaman zaman ortaya aşılması güç problem ve çatışmalar çıkartmaktadır. Özünde dostluk ve kardeşlik ile güzel duygulara hizmet eden bu sporun amacına ters düşen, saldırgan davranışlar nedeniyle zarar görmesi, davranışlara yönelen bireyler kadar, bu sürece yönelten etkenlerin de incelenmesini zorunlu kılmaktadır.

Spor tarihi, M.S. IV,V ve VI. Yüzyıllarda Roma ve Bizans İmparatorluklarının başkentlerinde yapılan araba yarışları sırasında rakip seyirciler (*yeşiller ve maviler*) arasında çok ciddi kavgaların çıktığını ve 491 – 532 tarihleri arasında Constantinopolis hipodromunun dört kez yakıldığını; M.S. 532'deki, hipodromda başlayan ve bütün kente yayılan ünlü Nika isyanında İmparatorluk muhafızlarının 30.000 kişiyi katlettiklerini yazmaktadır (*Erkiner, 2002*). Michael D. Smith "*Violence and Sport*" adlı kitabında, M.S. VI. Yüzyılın bu olaylarını, "*XX. Yüzyıl holiganlarının ataları olarak nitelenebilecek bu insanlar tuttukları takımların renklerini giymekte, yarışmalar sırasında şarkılar söylemekte, bağırmakta, rakip takımların taraftarları ile kavga etmekte, stadyumları ve çevresini tahrip etmekteydiler*" (*Akt, Erkiner, 2002; Smith, 1983*) şeklinde anlatmaktadır.

Birçoğumuz için en heyecan verici oyun ve hayatımızın ayrılmaz bir parçası olarak kabul edilen futbola azımsanmayacak bir kesim tarafından ise spor ve hobi olmanın ötesinde başka anlamlarda yüklenilmektedir. Liverpool'un efsanevi teknik direktörü Bill Shankly'ninde vurguladığı üzere futbol sadece bir ölüm kalım mücadelesi değil bunun çok daha ötesinde bir olgudur. İşte futbolun bir oyundan çok çok daha büyük öneme sahip olduğuna inanmakta olan futbol holiganları yeşil sahalarda futbol tarihi boyunca görülen bazı arzu edilmeyen

durumlara sebep olmaktadır. Bir zamanlar futbol kaynaklı şiddet olayları sadece bir İngiliz hastalığı olarak yorumlanmış fakat çok geçmeden bu hastalığın bulaşıcı olduğu görülmüştür. Futbol holiganizmi sadece futbolun beşiği İngiltere’de değil Kara Avrupa’sında, Güney Amerika’da, İtalya’da kendini göstermiş, ülkemizde ise özellikle son yıllarda üzücü sonuçlar doğurmuştur. Futbol tarihindeki ilk ciddi holigan ve şiddet olayları ile karşılaşan İngiltere, bu yüzden futbol holiganizmi ile mücadeleye diğer ülkelerden önce başlamış, tedbirleri erken almak zorunda kalmış ve bu alanda diğer ülkelere öncülük etmiştir (Kıraç,2013).

Bu sürecin yarattığı düzensizlik ve kargaşa futbolda elde edilen başarıları gölgelerken, uyulması ve uygulanması gereken kanun ve yönetmelik uygulan(a)maz olmuştur. Bu durum futboldaki gelişimin, “uygulamadan kaynaklanan” kötüye kullanılmış bir biçimi olarak kabul edilmektedir. Bu düzensizliğin etkilerinin “sadece fiziksel şiddete uğramış insanlar üzerinde değil, travmaya maruz kalan toplumsal bilinç” ve spor kültürü üzerinde de olduğu gözlenmektedir. Davranışlarımızın toplumsal anlamını ortaya çıkaran çok yönlü bir olgu olan sporda, şiddet olayını incelerken aslında incelediğimiz sosyal, kültürel, politik ve ekonomik ilişkilerimizdir.

Futbolda şiddet tek nedene dayanan basit bir taraftar hareketi değildir. Şiddeti yaratan sosyal, psikolojik ve yönetsel nedenlerin varlığından söz etmek mümkündür. Sporda şiddet olaylarını toplumun aşınmış değerlerinden etkilenmemiş bir yapıda düşünmek mümkün değildir. Spora yitirilen değerler, toplumda değişen değerlerle aynı doğrultuda gelişince sorunlar artmaya devam edecektir. Bu doğrultuda; “en güçlü biziz”, “asla yenilmemeliyiz”, “ne olursa olsun kazanmalıyız”, “bizim stadyuma rakip taraftar gelemmez” mantığı her türlü olumsuzluğu olağan saymaktadır. Öte yandan spor özelinde futbolda baş gösteren şiddetin, spor kültüründeki eksiklikten de kaynaklandığı belirtilmekle birlikte Erkiner’e göre özellikle yıldız futbolcuların çok genç yaşta para ve şöhrete ulaşmaları, çok büyük kesiminin toplumun sosyal bakımdan dar gelirli ailelerden gelmeleri, bireysel ve aile kültürü ve

eğitiminin eksik olması, bazı sporcularda davranış bozukluklarına neden olmaktadır. Şöhrete ulaşırken önceleri özel yaşamlarını da magazin basını ile paylaşmaları, bir süre sonra bu duruma tepki gösterip bazı basın mensupları ile yaşadıkları sorunlar tribünlerin bazı kitlesel davranışlarına da yol açmaktadır (*Erkiner, 2002*).

MEVCUT DURUM

Günlük hayatta kendini ifade veya hak arama yöntemi olarak kullanılan şiddet davranışları futbol müsabakalarında yapılan şiddet için pekiştirme görevi görmekte, şiddet davranışlarını kuvvetlendirici etkileri olmaktadır.

Şiddetin oluşmasında daima taraftar öncelikle suçlanıp, hatta tek kaynağıymış gibi gösterilmeye çalışılmaktadır. Kulüp Yöneticileri, futbol yazar veya yorumcuları, teknik kadro, sporcular belki de hedef gösterilen bu gruptan daha fazla şiddeti körüklemektedir.

Sporda şiddetle mücadele de başarıyı engelleyen yapısal ve psikolojik bir takım faktörler bulunmaktadır. Bunlardan en önemlisi, şiddetin bir kısır döngü içerisinde kendi kendini yeniden üreten bir yapıya dönüşmesidir.

Futbolda şiddeti önleme adına son birkaç yıl içerisinde büyük bir hızla düzenleme yapılmış olmasına rağmen, futbol sahaları; ne mevzuat ne de uygulamaları açısından huzur ve güvenli mekânlar haline gelmemiştir. Ülkemizde oynanan bir FİFA veya UEFA organizasyonu ile TFF organizasyonu dikkate alındığında güvenlik kurallarına FİFA/UEFA maçlarında uyma, TFF maçında dikkate bile almama olağan hale gelmiştir.

Şiddet hareketlerinin her birinin farklı nedenlerden kaynaklandığı ifade edilebilir. Bazen şiddeti yaratan sorunların çözülmesi bile (*deplasman takımı taraftarlarının stadyuma alınmaması*) şiddeti sona erdirmeye yetmeyebilmektedir. Bu olgu, şiddetle mücadelenin kısa

süreli basit bir şey olmadığını çoğu zaman da duruma özgü bir davranış olduğunu göstermektedir.

Öte yandan demokratik seçimler sonucunda seçilen Spor Kulüp Başkanının yönetimine aldığı kişileri bazen o listeye oy veren kulüp üyeleri dahi yeterince tanımadıkları, bu kişilerde aranılan ana niteliğin Başkanın yönetimine ne derecede nakdi veya ayni katkıda bulunabileceği, listeye ne miktarda oy sağlayabileceği ve Başkana koşulsuz biat etmesidir (Erkiner, 2002). Buna karşın kulüp yönetimine muhalefet edenlerin ise mevcut iktidarı yıpratmanın en kolay yolunu, tribünleri aleyhe tezahürat, küfür ve eyleme yöneltmekte bulunmaktadır. Bu karşılıklı olumsuz etkileşim sonucu stadlara el altından, yetkilerinin verdiği olanakları zorlayarak açılmaması gereken pankartlar, yanıcı ve patlayıcı maddeler sokan yöneticilerin dahi olduğu belirlenmiştir (Erkiner, 2002).

234

Buna göre Spor Kulübü Başkan ve yöneticilerinin toplum yönetimi, etik ve hukuk kuralları, bağlı oldukları ulusal ve uluslararası federasyonların kuralları hakkında eğitilmeleri yani "Spor Yönetimi" konusunda eğitim almaları oldukça önem taşımaktadır. Aslında bunun gerekliliği Türkiye'nin dört büyük futbol kulübünün (Galatasaray, Beşiktaş, Fenerbahçe ve Trabzonspor) 244 adet Yönetim ve Genel Kurulları üyeleri üzerinde yapılan bir bilimsel araştırma ile de ortaya konmuştur. Bu araştırmanın sonuç kısmında aynen: "Türkiye'nin dört büyük kulübünde görev yapan yönetim ve genel kurul üyelerinin spor yöneticiliği kavramını henüz netleştiremedikleri ve bu konuda yeterince bilgiye sahip olmadıkları yargısına varılmıştır." denmektedir (Tuğba, Balcı ve Sunay., 2002).

Spor medyasında yapılan bazı program ve yorumlarda, şiddeti önleme çabaları görüntüsü altında yeni şiddet biçimleri ürettikleri görülmektedir. Spor programları bir nevi şiddet kültürünü besleyen bir formatta sunulmaya başlanmıştır. Öyle ki, spor medyasında şiddet olaylarını irdelemek bile artık magazinsel olmaktadır. Hangi stadyumda olay olmuş, kaç yaralı var, neresi taşlanmış, üzüntü verici

olması gereken davranışlar. vb. Şüphesiz bu söylemler şiddete önlem alma, sorunun tespiti ve çözümü için gerekli önermeler olmamaktadır.

Dikkat çekici yayınlarla hedef kitleye ulaşma isteğinde, kişisel, sosyal değişkenlerin şiddet oluşturan kişilerin davranışları üzerindeki etkilerinin de incelenmesi gerekir.

Futbol seyircisi duygusal olarak fazla uyarıldığı zaman saldırgan davranışlar gösterebilmektedir. Özellikle spor medyasında yapılan bazı yorumlar aşırı derecede uyarıcı olabilmektedir.

Fanatik taraftarlar ise futbolu, tuttuğu takımın galibiyeti olarak algılamakta, saha içerisinde hak arama veya başarılı olmanın tek yönteminin şiddet olduğunu zannetmektedirler.

Taraftar hareketlerinin tarihsel olarak mevcut olduğu bu toprakların günümüz insanları da, yakın tarihte yerini alan çok olumsuz ve üzücü olayların failleri olmuşlardır. 1902 ile 1992 arasındaki 90 yılın en vahim ve ölümcül seyirci olayları listesine ülkemizde vuku bulan çok önemli iki seyirci hareketi olmuştur. Bunlardan birisi Eylül 1967’de Kayseri’de 40 ölü ve 600 yaralı ile sonuçlanan Kayserispor – Sivasspor maçı olayları ile diğeri Haziran 1969’da Kırıkkale’de 10 ölü ve 102 yaralı verilen Kırıkkalespor – Tarsus İdman Yurdu maçı sonrasında yaşananlardır (*Erkiner, 2002*). Benzer olumsuz şiddet olaylarının 2012 yılında İstanbul’da gerçekleştirilen Galatasaray Beşiktaş takımları arasında oynanacak tekerlekli sandalye basketbol müsabakası öncesinde de yaşanmıştır. Anlaşılabacağı üzere sporda şiddet bazen engelli sporunda dahi ortaya çıkabilmiştir.

Hakem kararları veya takımlarının puan kaybetmesi, taraftarların saldırgan davranışlarda bulunmalarına neden olur mu? Sorusuna bir laboratuvar deneyi olmaksızın cevap vermek çok güçtür. Müsabaka seyreden taraftarların, söz konusu ortamlarda saldırgan davranışlar sergiledikleri gözlemlenerek hakem kararları veya puan kayıplarının olumsuz etkilerinden söz edilebilir (*Özbay ve Göka, 2004*). Ancak, bunun nedeni o taraftarların zaten saldırgan bir yapıya sahip olmaları olabilir. Bu taraftarlar belki de saldırgan oldukları için her hatalı kararda saldırgan davranışları tercih ediyor olabilirler. Şiddet olgusu

sadece toplumun alt kesimlerinde yani varoşlarda yaşayanlarda rastlanmamaktadır. Taraftar olgusu toplumun her kesiminden insanı kapsamaktadır. Ancak işletilmesine izin verilirse, her yasa şiddetin önlenmesinde etkili olabilir.

Günümüzde Sporda Şiddete başvuran kişilerde şu ortak özelliklere rastlanmaktadır:

- Kıskançlık,
- Rekabet,
- Yoğun bir kaybetme korkusu,
- Korku ve endişe,
- Başkalarının duygularını bastırma veya kontrol etme isteği,
- İsteklerinde bencil, olmadığında aşırı tepki gösterme,
- Kendi arzu, istek, duygu ve ihtiyaçlarını daha çok önemseme,
- Gerçekçi olmayan beklentilere girme,
- Aşırı alınganlık,
- Özgüvenlerinin az oluşu, aslında içsel olarak inanmamaları,
- Sorunlarının nedenlerini dışarıda arama,
- Başkalarını suçlayarak sorunlardan kurtulma,
- Kendilerini tanımama,
- Yanlışlarını kabullenmeme, fark etmeme,
- Daima haksızlığa uğradığına inanma,
- Duygusal değişimler,
- Öğretici, yönlendirici, teşvik edici, baskıcı bir gruba ait olma
- Alkol, uyuşturucu bağımlılığı veya ruhsal rahatsızlıklar.

Şiddet sonuçtur. Önemli olan şiddet davranışlarının arkasında yatan nedenleri bulmaya ve açıklamaya çalışmaktır.

Hangi tür ve biçimde olursa olsun şiddetin;

- Şartları
- Nedenleri
- Aktörleri
- Araçları
- Kolaylaştırıcıları
- Provokatörleri
- Tetikçileri
- Mağdurları
- Karşı-strateji, çözüm yolları üzerine ciddi analize gereksinim duymaktadır.

Somutlaştıracak olursa, futbol kurallarını bilmemek, hakemin, takımına haksızlık yapacağı önyargısını taşımak, futbolcunun ve yöneticilerinin yenilgiye ve başarısızlığa kılıf biçen beyanatları, ortamın hazır oluşu, grup içi etkileşim, karşı takımın tahrik eden pankart asması veya küfretmesi gibi sayabileceğimiz birçok nedenle taraftarın gerginleşmesine yol açabilmekte, bu noktada ceza almayacağı ve yaptığının yanına kar kalacağını da biliyorsa en küçük bir etkileşimle veya grup üyelerinin birbirlerini tahrik etmesiyle patlamaya yani şiddet eylemine dönüşebilmektedir.

SONUÇ

Taraftarlar, müsabakalara, aşırı hoşgörü ile katı disiplin arasında gidip gelmektedir. Böyle ortamlarda müsabaka izleyenler hangi davranışın ne zaman ve nerede yapılacağını ayırt edememektedir. Tutarsızlık, bir günün bir güne uymaması biçiminde olacağı gibi güvenlik güçlerinin birbirine çok aykırı ceza ve görev anlayışlarının olmasından da kaynaklanabilmektedir. Bu tutum sonucunda, taraftarlar arasında dengesiz ve tutarsız bir yapının oluştuğu gözlenmektedir. Şiddeti duyarlılıkla azaltmak, hukukla caydırıcılık, güvenlik güçleriyle önleyici tedbir almanın birbirini tamamlayan etkili yöntemler olduğu söylenebilir. Futbolda saldırganlık oyunun doğası değil, sosyal ilişki içerisinde olan fanatik taraftarların birbirlerine bakış açılarından kaynaklanan bir davranış bozukluğudur.

238

Futbol sahalarında görülen şiddet olayları, "*futbola bakış açısının sorgulanması, şiddete yönelten etkenin denetim altına alınması, müsabaka kritiklerinin yapıcı ve olumlu bir şekilde yapılmasıyla*" kontrol altına alınabilir.

Sporda şiddet bir kültür sorunudur. Spordaki şiddet unsurunun en önemli etkilerinden biri spor kültürünün yeterince özümsememesidir. Özümseme olamadan kültürel değişim olmaz Seyirci heyecanla gerginliği karıştırılabilmektedir. Sonuçta; başarı nedir? Sorusuna verilen cevap, aslında yanıtı veren kişinin başarıyı algılamasında yatmaktadır. Taraftarın maçtan zevk alması, oyunun skorunu kabullenmesi, kendi olumsuz davranışlarını kontrol altına alması, taraftar olarak sorumluluklarını yerine getirerek hareket etmeyi öğrenmesi oldukça önemlidir.

Futbolda şiddet olaylarında, çözüme ve kontrole yönelik tedbirleri birbirinden ayırmak gerekmektedir. Yasal yaptırım ve güvenlik artırımı şiddet olaylarının çözümüne değil geçici kontrolüne yönelik yöntemlerdir. Bu nedenle, futbolda şiddet eylemlerinin etkin çözümü oluşumun içindeki tüm birimlerin eğitimi ile şiddete meyilli insan sayısını azaltmaktır.

ÖNERİLER

- Futbol federasyonunda şiddet olayları ile ilgili olarak takımlara göre suç haritası çıkarılmalıdır.
- Değerlendirmelerde vaka analizi yapılmalıdır.
- Şiddeti önleme adına atılacak her adım kendi içinde tutarlı ve uygulanabilir olmalıdır.
- Cezanın sonucunda empati ve vicdan sorumluluk olmalıdır.
- Polisin şiddet olaylarının analizini yaparken suçların her biri için en uygun önleme, azaltma veya ortadan kaldırma stratejileri geliştirilmesi ve hedef odaklı çözümler uygulamasını gerekli kılmaktadır.
- Her grubun futbol takımına, grup kimliğine ve taraftar gruplarına karşı tutumu terapilerde benimsenen davranış biçiminin belirleyici olacaktır.
- İstediklerini elde etmek için şiddet uygulayan kişilerin, şiddet uygulayarak ne elde etmek istedikleri ile gerçekte ne elde ettiğinin farkını doğru algılaması gerekir.
- Futbol kalitesi taraftarlar için ne kadar anlamlı ise centilmenlik o kadar kolay öğrenilir. Bu nedenle, şiddeti önleme yollarından birisi de futbol kalitesinin artırılmasıdır.
- Bütün davranışlarını saldırganlık ve şiddet üzerin kurmuş olan taraftar gruplarının tamamen kontrol altında tutulması gerekir, aksi halde bu gruplar stadyum ve çevresini kontrol altında tutarlar ki o zaman şiddet içerikli davranışlar kontrol edilemez, sıradanlaşır.
- Ülkemizde, bir futbol kültürü oluşturmali, bunun için geniş katılımlı bir işbirliği yapılmalıdır.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

Erkiner K., (2002), "Türkiye'de Sporda Şiddet ve Taşkınlıkların Önlenmesi İçin Alınması Gerekli Tedbirler" 20-21 Aralık 2002 tarihlerinde Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi, Galatasaray Üniversitesi, Türkiye Futbol Federasyonu ve İsviçre Neuchatel Üniversitesi "Centre International d'Etude du Sport"un birlikte organize etmiş oldukları "Sporda Şiddet Ve Fanatizm Semineri"nde sunulan bildiri, Olimpiyatevi / İstanbul,

Smith, Michael.D., (1983), "Violence and Sport", Butterworths, California University, USA.

Kıraç E., (2013), "Futbolda Şiddet ve Çıkış Yolları Üzerine Bir Deneme", Spor Hukuku Enstitüsü, www.sporhukuku.org.tr/makaleler/103. erişim: 13.09.2013.

Tuğba,K., Balcı,V., Sunay,H.,(2002) "Türkiye'de ki Dört Büyük Spor Kulübünün Yönetim ve Genel Kurul Üyelerinin Spor Yöneticisi Seçiminde Benimsedikleri Yaklaşımların İncelenmesi" VII.Uluslararası Spor Bilimleri Kongresine Sunulu Bildiri ile Katılım,27-29 Ekim 2002,Antalya,Kemer.

Özbay, M.H., Göka S.,(2004), "Her Halde İnsan", Elips Kitap, s.52, Ankara.

* Ankara Barosu.

1.TARAFLAR

1.1 DAVACI

1. Marko Tomas (*bundan sonra OYUNCU olarak anılacaktır*) Hırvatistan vatandaşı, profesyonel basketbolcu, İşbu tahkim yargılamasında Avukat Koraljka Tomasıc tarafından temsil edilmiştir.

1.2 DAVALI

2. BC CİBONA (*bundan sonra KULÜP olarak anılacaktır*) Zagreb-Hırvatistan menşeli profesyonel basketbol kulübü. İşbu tahkim yargılamasında kulüp direktörü Zdenko Antunovic tarafından temsil edilmiştir.

243

Çevirmen notu: *ex aequa et bono* (hakkaniyet anlamına gelen, latince bir hukuk terimidir. adil ve doğru olana göre, hakça karar vermek şeklinde yorumlanabilir. eğer ki var olan hukuk kuralının uygulanması, bir eşitsizliğe ve adaletsizliğe sebebiyet verecek ise hakem, var olan yasayı uygulamayacak ve hakkaniyete göre karar verecektir. yani bir bakıma *ex aequo et bono* , hukukun, hukuk kuralları dışında uygulanışdır ve en *équité*(hakkaniyet) ve “*arbitrage en équité* hakkaniyete göre yapılan tahkim yargılaması ”, “*arbitrage en droit* kanunlara göre yapılan tahkim yargılaması”olduğu hali ile kullanılmıştır.

Tahkim Yargılamasının Tarafları

Davacı: Mr. Marco Tomas

Avukatı: Koraljka Tomasıc

Davalı: BC CİBONA

Yetkilisi: Zdenko Antunovic

2. HAKEM

3. Basketbol Tahkim Kurulu (*bundan sonra BAT olarak anılacaktır*) Başkanı Prof. Richard H.Mc Laren 26.07.2012 tarihinde BAT kurallarının 8.1. maddesine göre Dr.Stephan Netzle'yi hakem olarak (*bundan sonra hakem olarak anılacaktır*) tayin etmiştir. Tarafların hiç biri bu hakem tayinine ve hakemin bağımsızlığı ve tarafsızlığına itiraz etmemiştir.

3.VAKIALAR VE SÜREÇ

3.1 UYUŞMAZLIK ÖZETİ

4. 23.07.2009 tarihinde oyuncu ve kulüp oyuncunun 2009-2010 basketbol sezonunda yapacağı hizmetler için bir sözleşme imzalamışlardır (*bundan sonra OYUNCU KONTRAT olarak geçecektir.*),

5. Oyuncu kontratının 5.1 maddesine göre kulüp oyuncuya 2009-2010 sezonu için 2.775.000 HRK (*Hırvat kunası*) ve bu ücretin %22'si oranında KDV'sini de ödemeyi kabul etmiştir. Kontrat süresi içerisinde KDV oranında bir değişiklik olması durumunda, kulüp yeni oran üzerinden KDV ödemeyi kabul etmiştir. Sözleşmeye konu toplam ücret 10.09.2009 tarihinden başlayarak 10 eşit taksitte 10.06.2010 tarihinde bitecek şekilde ödenecektir,

6. Oyuncu kontratının 8.maddesine göre başarılı olunması halinde oyuncu aşağıdaki primlere hak kazanır,

- 1.Hırvat milli ligi şampiyonu olunması halinde 10.000 EURO,
- 2.Hırvat kupasının kazanılması halinde 5.000 EURO,
- 3.NLB Ligi Primleri;
 - Nlb liginde final four'a kalınması halinde 15.000 EURO,
 - Nlb liginde final oynanması halinde 5000 EURO daha,
 - Nlb liginin kazanılması halinde 20.000 EURO daha,
4. Eurolig primleri;

- ilk 16ya kalınması halinde 15.000 Euro,
- ilk 8e kalınması halinde 15.000 Euro daha,
- Final four'a kalınması halinde 20.000 Euro daha,
- Euroleague şampiyonu olunması halinde 50.000 Euro daha.

7. Kulüp 2009-2010 sezonunda oynanan son resmi maçtan 15 gün sonra ödenmesi gereken primleri, ödeme tarihindeki kur üzerinden HRK (*Hırvat Kunası*) olarak yapmayı kabul etmiştir. Ayrıca kulüp bu primlerden kaynaklanan her türlü vergi ve ödenmesi gereken her türlü kesintiyi ödemeyi de kabul etmiştir.

8. Oyuncu 2009-2010 sezonu boyunca kulüpte oynamıştır. Hırvat liginin son maçı 10.06.2010 tarihinde oynanmıştır.

9. Oyuncu tahkim başlangıcına kadar sadece 903.169,30 HRK aldığını beyan etmiştir. Oyuncu kalan alacağı olan 2.254.780,70 HRK (*vergiler dahil*) ve kesinleşmiş primlerin (*45.000 EURO net 70.354,47 brüt*) halen ödenmemiş olduğunu belirtmiştir. İşbu tahkimin konusunun yukarıda söz edilen alacaklar olduğunu iddia etmiştir.

3.2 BAT ÖNCESİ SÜREÇ

10. 10.05.2012 tarihinde BAT sekreteryası oyuncunun 02.05.2012 tarihli tahkim talebini almıştır. Oyuncu bu tahkim başvurusu için 25.06.2012 tarihinde 4000 EURO harcı BAT banka hesabına yatırmıştır.

11. 31.07.2012 tarihli mektupla BAT sekreteryası tahkim talebi başvurusunun kabulünü ve hakem tayinini taraflara bildirmiştir. Buna ek olarak BAT kurallarının 11.2.maddesi uyarınca kulübe tahkim talebine karşı cevap dosyasını sunması için son tarihinin 21.08.2012 olduğunu bildirmiştir (*bundan sonra CEVAP olarak anılacaktır.*). Ayrıca BAT sekreteryası, tarafların aşağıda belirtilen miktardaki yargılama giderlerine ilişkin avansın 10.08.2012 tarihine kadar ödenmesi gerektiğini bildirmiştir.

Davacı : 4500

Davalı: 4500

12. 10.08.2012 tarihli e-posta ile davacının avukatı BAT sekreteryasına tarafların uzlaşma olasılığının olduğu yönünde bir bildirimde bulunmuş ve hakemden yargılama giderlerinin ödenmesinin 01.09.2012 tarihine kadar ertelenmesine dair bir karar vermesini talep etmiştir. 14.09.2012 tarihinde BAT sekreteryası , taraflara sürecin 01.09.2012 tarihine kadar ertelendiği yönünde bildirimde bulunmuş ve taraflardan bu tarihe kadar herhangi bir anlaşma yapıp yapılmadığı konusunda bilgilendirme yapılmasını istemiştir.

13. 31.09.2012 tarihli e-posta ile davacının avukatı BAT sekreteryasına taraflar arasındaki görüşmelerin hala devam ettiği yönünde bilgilendirme yapmıştır ve 30 günlük daha erteleme talep etmiştir.

14. 05.09.2012 tarihli e-posta ile BAT sekreteryası taraflara sürecin 30.09.2012 tarihine kadar ertelendiğini bildirmiştir. Ayrıca taraflardan 01.10.2012 tarihine kadar herhangi bir anlaşmaya varılıp varılmadığı ya da tahkime devam edip etmeyecekleri yönünde BAT'a bilgi verilmesini istemiştir.

15. 28.09.2012 tarihli e-posta ile davacının avukatı görüşmelerin başarısızlıkla sonuçlandığını ve tahkim sürecinin tekrar başlatılmasını talep etmiştir.

16. 02.10.2012 tarihli mektupta BAT sekreteryası oyuncunun payına düşen avansı ödediğini ancak kulübün kendi payına düşen ödemeyi yapmadığını bildirmiştir. Bundan dolayı bütün avans miktarı yatırılana kadar tahkim işlemlerinin başlamayacağını, ayrıca oyuncuya karşı tarafın masrafını 12.10.2012 tarihine kadar ödemesi yönünde, kulübe de 22.10.2012 tarihine kadar cevap dosyasını hazırlaması yönünde çağrı yapılmıştır.

17. 12.10.2012 tarihli e-posta ile oyuncunun avukatı ödemenin yapılması için ek süre talep etmiştir. 15.10.2012 tarihinde hakem, ek süreye ilişkin olarak oyuncunun, kulübün ödemesi gereken masrafı 22.10.2012 tarihine kadar ödemesi gerektiğine karar vermiştir.

18. 26.10.2012 tarihli mektup ile BAT sekreteryası masrafların ödendiğini (*hepsi oyuncu tarafından*) bildirmiştir. Ve taraflara kulübün tahkime ilişkin bir cevap vermediğini de bildirmiştir. Aynı mektupta

hakem kulübe cevap vermesi için son bir süre vermiştir. 02.11.2012 tarihine kadar ve taraflara eğer kulübün cevabını bu tarihe kadar vermemesi durumunda bile tahkim sürecine devam edileceğini ve BAT kurallarının 14.2 maddesine göre bir karar verileceğini açıklamıştır.

19. 29.11.2012 tarihli mektupta taraflar kulübün tahkime ilişkin olarak herhangi bir cevap vermediği yönünde bilgilendirilmiş ve hakem ,oyuncudan, kulüpten aldığı ücret ve Hırvatistan vergi hukuku konusunda 10.12.2012 tarihine kadar ek bilgi ve dokümanlar talep etmiştir.

20. 10.12.2012 tarihli e-posta da oyuncunun avukatı 19. Numaralı talebe ilişkin ek süre istemiştir. 11.12.2012 tarihli hakem ek süre isteğini kabul etmiş ve 20.12.2012 tarihine ertelemiştir.

21. 20.12.2012 tarihinde oyuncunun avukatı BAT sekreteryasından ek süre talep etmiş ve ek süre olarak 27.12.2012 tarihi olarak belirlenmiştir.

22. 27.12.2012 tarihli e-posta da oyuncunun avukatı noel tatili nedeniyle ek süre istemiştir. 08.01.2013 tarihinde hakem son kez olarak süreyi 11.01.2013 e kadar uzatmıştır.

23. 16.01.2013 tarihli e-posta da BAT sekreteryası oyuncunun sunması gereken evrakları sunduğunu ve bir kopyasını kulübe gönderdiğini bildirmiştir. Kulübün bu evraklarla ilgili beyanını en geç 25.01.2013 tarihine kadar sunmasını istemiştir. Oyuncunun sunduğu ek bilgiler aşağıdaki gibidir.

"geri ödemesiz başvuru ücreti	4.000,00 EUR
Hukuki temsil maliyeti (<i>istek</i>)	5.500,00 EUR
Hukuki temsil maliyetleri	
(<i>11.01.2013 tarihli beyan</i>)	5.500,00 EUR
tercüme Maliyetleri	600,00 EUR
İdari maliyetler	100,00 EUR
	15.700,00 EUR

Maliyetler avansı (Davacının ve
Davalı payı) tümü Davacı tarafından
ödenen

9.000,00 EUR

Toplam 24,700,00 EUR “

24. 22.01.2013 tarihli e-posta da kulübün direktörü BAT sekreteryasından beyan süresinin 30 .01.2013 tarihine kadar uzatılmasını talep etmiştir. 24.01.2013 tarihinde hakem istenilen süreyi vermiş ve kulübün beyanının kapsamının sadece oyuncunun 11.01.2013 tarihli sunduğu ek belge ve bilgilerin sunumu dilekçesi ile sınırlı olacağını belirtmiştir.

25. 30.01.2013 tarihli BAT sekreteryası kulübün oyuncunun sunduğu belgelere ilişkin 11.01.2013 tarihli dilekçesine karşı beyanını almıştır.

26. 13.02.2013 tarihinde BAT sekreteryası taraflara hakemin beyan ve dilekçe teatisinin tamamlandığına dair kararını bildirmiştir. 11.01.2013 tarihinde oyuncu kendi maliyet hesabını sunmuş olduğu için, sadece kulüpten 20 Şubat 2013 tarihinde detaylı bir maliyet hesabı ile beraber oyuncunun sunduğu maliyet hesabına karşı beyan sunması istenilmiştir. Ancak, kulüp ne detaylı mali analiz göndermiş ne de oyuncunun sunduğu maliyet analizine ilişkin bir beyanda bulunmuştur.

27. Taraflar duruşma talep etmemiştir. Hakem bu nedenle BAT kurallarının 13.1. maddesine göre duruşma yapmamaya karar vermiştir ve kararı tarafların sundukları belgelere göre vereceğini açıklamıştır.

4. TARAFLARIN DURUMLARI

4.1 DAVACININ DURUMU

28. Oyuncu özet olarak aşağıdaki bilgileri vermiştir;

-Oyuncu kontratına göre, kulübün, oyuncuya brüt 2.775.000,00 HRK artı KDV nin geçerli olduğu orandan ödemeye zorunludur. Ve bu ödemeyi 10 eşit taksitte yapacaktır. Oyuncu sözleşmeyi imzaladığı zaman %22 olan KDV oranı 01.08.2009 tarihinde değişerek %23 olmuştur.

- Oyuncunun yıllık geliri, belirli bir miktarı geçtikten sonra, oyuncu KDV ödemeye, 2010 yılının başından itibaren yükümlü olmuştur. Bundan dolayı oyuncunun alacağı miktar 4x277.500 HRK (2009 yılı için KDV yükümlülüğü olmadan) ve 6x341.325 HRK (2010 yılı için %23 KDV dahil) bu miktarların toplamı 3.157.950 HRK olmaktadır.

- 2009-2010 sezonunda kulüp Hırvat liginde kazanmıştır ve NLB liginde de final four oynamıştır. Ve euroleague de ilk 16 ya kalmıştır. Bundan dolayı oyuncu toplam net 45.000 euro prim almaya hak kazanmıştır. Bu tutar vergilere göre düzenlendikten ve zorunlu katkı eklendikten sonra 70.354,47 Euro olmaktadır. Ve bu tutar ödemenin yapılması gereken gün ki kurdan HRK'ya çevrilmelidir.

- Kulüp sadece kontrata tabi olan tutarın 903.169.30 HRK'sını ödemiştir. Geri kalan 2.254.780,70 HRK (3.157.950 HRK-903.169,30 HRK) ve primlerden gelen 70.354.47 Euro ödenmemiştir ve ödenmeyen bu tutarlar oyuncunun tahkim başvurusuna konu olmaktadır.

4.2 DAVACININ İBRA TALEBİ

29. Oyuncu 11.01.2013 tarihli 2. Başvurusunda 02.05.2012 tarihli başvurusundaki tahkime ilişkin ibra isteğini değiştirmiştir. Oyuncunun son talebi aşağıdaki gibidir.

A) Davalı BASKETBOL KULÜBÜ Cibona, Savska cesta 30 , 10000 Zagreb, Hırvatistan ,Davacı MARKO TOMAS 'a 2.254.780,70 HRK artı %5 yıllık faiz ile ödemelidir.

- December 2009 11 yılından bu yana 206.830,70 HRK miktarına;
- 11 Ocak 2010 tarihinden itibaren 341.325,00 HRK miktarına;
- 11 Şubat 2010 tarihinden itibaren 341.325,00 HRK miktarına;
- 11 Mart 2010 tarihinden itibaren 341.325,00 HRK miktarına;
- 11 Nisan 2010'dan bu yana 341.325,00 HRK miktarına;
- 11 Mayıs 2010 tarihinden itibaren 341.325,00 HRK miktarına;
- 11 Haziran 2010 tarihinden itibaren 341.325,00 HRK miktarına.

B) Davalı BASKETBOL KULÜBÜ Cibona, Savska cesta 30, 10000 Zagreb, Hırvatistan, Davacı MARKO TOMAS'a 70.354,47 EUR miktarı Zagrebacka bankasının ödeme gününde geçerli satış kuru üzerinden Hırvat Kunaşı olarak 26.06.2010 tarihinden işleyecek %5 yıllık faizi ile ödemelidir.

C) Davalı BASKETBOL KULÜBÜ Cibona, Savska cesta 30, 10000 Zagreb, Hırvatistan, Davacı MARKO TOMAS'a tahkim maliyetlerini geri ödemelidir. Ayrıca yasal vekalet ücreti ve diğer giderleri de ödemelidir."

30. Hakem kararı 2. ve düzeltilmiş son talebe göre verilecektir.

4.3 DAVALININ DURUMU

31. BAT tarafından yapılan bir çok davete karşın kulüp tahkim talebine karşı beyanda bulunmamıştır. En nihayetinde kulüp 30.01.2013 tarihinde, oyuncunun 11.01.2012 tarihli 2.başvurusuna beyanda bulunmuştur.

32. Bu beyanların özeti aşağıdadır.

- Oyuncu bir işçi olmadığından KDV'sini kendisi ödemekle yükümlüdür. Kulüp ise gelir vergisini tutmak ve vergi dairesine transfer etmekle yükümlüdür. Buna ek olarak oyuncu KDV'yi kulübü fatura ettiği zaman değil, ödemeyi aldığı zaman ödemek zorundadır.

- Oyuncunun faturaları doğru değildir, çünkü faturalar gelir vergisini de içermektedir. Ancak gelir vergisi yükümlülüğü yıl sonundaki beyanla doğmaktadır. Ödenecek asıl vergi tutarı, vergiye tabi gelirden bazı harcamalar ve indirimler düşüldükten sonra belirlenmektedir. Vergiye tabi tutar aynı zamanda vergi oranını da belirlemektedir. Bu vergi oranı %12 ile %40 oranında değişmektedir.

- Gelir vergisi için oyuncu standart vergi modelini kullanmış ve sabit indirimler yaparak %26.024 vergi oranına ulaşmıştır. Aynı vergi modeli primler ve oyuncunun aldığı diğer ödemeler için de kullanılmalıdır. Kulüp gelir vergisi kendinde tutarak vergi dairesine ödemekle

yükümlüdür. Dolayısıyla kulüp sadece faturalarda belirtildiği gibi net geliri ve KDV'yi ödemekle yükümlüdür.

4.4 KULÜBÜN İBRA TALEBİ

33. Kulüp belirli bir ibra talebinde bulunmamıştır. 30.01.2013 tarihli kulübün beyanına göre hakem; kulübün sadece oyuncunun taksitlerle ödenen geliri ve prim ödemelerinden doğan gelirinden ortaya çıkan gelir vergisi iddialarına karşı çıktığına ve bunun dışındaki iddialara karşı çıkmadığına kanaat getirmiştir.

5. BAT'IN YARGISI

34. BAT kurallarının 2.1 maddesi uyarınca hakem süreci Cenevre –İsviçreye tabi olacaktır. Bu nedenle BAT tahkimi İsviçre uluslararası özel kanunu md 12 ye göre yapılacaktır.

35. BAT yargılaması tahkime tabi bir anlaşmazlık olduğuna ve taraflar arasında geçerli bir tahkim anlaşmasını varlığını gerektirir.

36. Hakem uyuşmazlığın mali nitelikte bir uyuşmazlık olduğuna ve dolayısıyla 171/1 anlamında bir tahkim olduğunu belirtmiştir.

37. BAT'ın bu uyuşmazlığa yönelik yargısı oyuncu kontratının 15. Maddesinde yer alan tahkim şartına dayanmaktadır. Bu madde aşağıdaki gibidir.

“geçerli kontrattan doğan herhangi bir mali uyuşmazlık Cenevre –İsviçredeki FİBA Tahkim Kurulunda çözümlenecektir. Yani bu tarz uyuşmazlıklar fiba tahkim kurulu başkanının atayacağı tek bir hakemle ve söz konusu kurallarla dayanarak çözümlenecektir.”

Tahkim yeri Cenevre – İsviçre'dir.

Tarafların milliyeti ikametgahı ve yerleşim yerinden bağımsız olarak tahkim İsviçre Federal Milletlerarası Özel Hukuk Kanunu bölüm 12'ye bağlı olarak yönetilecektir (*bundan sonra PİLA olarak anılacaktır*).

Tahkim dili İngilizcedir.

FİBA Tahkim Kurulu'nun kararları CAS (*Court of Arbitration for Sport-Spor Tahkim Mahkemesi*) - Lozan-İsviçre nezdinde temyiz edilebilir.

Tarafların FİBA tahkim kurulu kararlarını temyiz etme hakkı olduğu gibi CAS kararlarına da İsviçre federal mahkemesi nezdinde PİLA md.192 uyarınca itirazda bulunabilirler.

Hakem ve CAS temyiz ile ilgili karar verirken ex aequo et bono prensibine göre karar vereceklerdir.

38. BAT kuralları madde 1.1 e göre bat kuralları uyumsuzluk içinde olan tarafların yazılı olarak anlaşarak BAT'a başvurması ile uygulanır. Buna BAT'ın eski adı FAT olarak yapılan başvurular da dahildir. FİBA Tahkim Mahkemesi (*FAT*) BAT kuralları BAT 18.2 der ki "*BAT'ın eski adı olan faiba tahkim kurulu FAT'a yapılan her türlü gönderme BAT'a atıf olarak anlaşılmalıdır.*" Tarafların oyuncu kontratın 15.maddesinde FAT'a yaptığı göndermeler bu nedenle BAT'a atıf olarak anlaşılacaktır.

39. Oyuncu kontratının yazılı formda olması PİLA 178(1) anlamında tahkime başvurmak için yeterli ve resmi bir göstergedir. Hakem de bu dosyada İsviçre hukukuna göre PİLA 178(2) tahkimin geçerliliği tahkim geçerliliği konusunda şüphe uyandıracak herhangi bir emare olmadığını düşünmektedir. Özellikle oyuncu kontratın 15.maddesinde yer alan "*mevcut kontrata göre mali nedenlerden doğan ya da mali nedenlere dayanan uyumsuzluklar*" ibarenin mevcut uyumsuzluğun tahkime uygun olduğunu göstermektedir.

40. Kulüp BAT yargılamasına itiraz etmemiştir.

41. Yukarıdaki nedenlere bağlı olarak hakem, yargılamanın oyuncunun iddiasına göre yapılacağına karar vermiştir.

6. DİĞER USUL KONULARI

42. Kulüp cevapta bulunmamıştır ancak oyuncunun hakemin ek sorularına verdiği yanıtlara beyanda bulunmuştur. Hakem oyuncunun

ilk serbest kalma talebini değiştirmesinde dolayı bu beyanları özellikle kabul etmiştir.

7. UYGULANACAK HUKUK – EX AEQUO ET BONO

43. Madde 187 (1) PILA kurallarına göre, Tahkim Kurulu uyuşmazlığın esasını taraflarca seçilen hukuk kurallarına göre ya da herhangi bir seçim yoksa olaya en uygun ve en yakın bağlantılı hukuk kurallarına göre çözecektir. PILA Madde 187 (2) ye göre; taraflar Hakemlerin uygun bir yasa seçmek yerine “*en équité*” uyarınca karar verilmesi konusunda hakeme yetki verebilirler. PILA 187 (2) şu şekilde tercüme edilmiştir.

“taraflar uyuşmazlık hakkında ex aequo et bono uyarınca karar verilmesi için hakem heyetine yetki verebilir”

44. Uygulanacak hukuk başlığı altında BAT kurallarının madde 15.1 aşağıdaki gibidir.

“taraflar başka türlü anlaşmadığı takdirde hakem uyuşmazlığa ex aequo et bono uygulayarak hiçbir ulusal ya da uluslar arası hukuka referans vermeden doğruluk ve dürüstlük kurallarına göre karar vermelidir.”

45. Oyuncu kontratının 15. Maddesindeki tahkim şartına göre taraflar hakemi açıkça başka bir hukuk referans almadan ex aequo et bono uyarınca tayin etmiştir. Sonuç olarak hakem de kendisine sunulan konularla ilgili ex aequo et bono uyarınca karar verecektir.

46. PILA madde 187/3 de kullanılan equite (ya da ex aequa et bono) kavramı PILA ve İsviçre Medeni kanunundan önce kullanılan tahkime ilişkin kantonlar arası sözleşme 1969'den gelmektedir. İsviçre mahkemelerine göre “*arbitrage en équité*”, “*arbitrage en droit*”den farklıdır.

“Ex aequa et bono ya göre karar verilirken hakemler hukuk kurallarına bağlı olmayan bir adalet kavramı uygularlar. Bu kavram her zaman hukuk kurallarına uygun olmak zorunda değildir.”

47. Özetle ex aequo et bono ya göre karar veren hakemin genellikle aşağıdaki tavırda olması gerekir:

"hakem yasal kurallara bağlı olmadan eşitlik ilkesine göre karar verir. Genel ve somut kuralları uygulamak yerine ele alınan olayın kendine özgü özelliklerini dikkate almalıdır."

48. Yukarıda geçen değerlendirmelere göre hakem aşağıdaki bulgulara ulaşmıştır.

8. BULGULAR

49. (i) Oyuncunun, oyuncu kontratından anlaşıldığı üzere 2009 2010 sezonu için tam ücret almaya hak kazandığı, (ii) Kulübün oyuncuya bu tam ücretin sadece bir kısmını ödediği, (iii) Oyuncunun Hırvat liginin kazanılmasında NLB liginde final four'a kalınmasından ve Euroleague'de ilk 16 ya kalınmasından dolayı primlere hak kazandığı konularında taraflar arasında bir uyuşmazlık bulunmamaktadır. Ayrıca oyuncunun gelirinden ve primlerinden doğan KDV den doğan zararının ödemesinde de bir anlaşmazlık yoktur.

50. Konu olan uyuşmazlık oyuncunun gelir vergisi ve geliri üzerindeki ek vergilere yönelik bir zarar ödemesinin olup olmadığıdır. *"Tartışmalı olan ise, Oyuncunun aynı zamanda gelir ve ikramiye için ödenecek gelir vergisi ve ek vergiler için herhangi bir tazminat isteme hakkının olup olmadığıdır."*

51. Bu nedenle hakemin oyuncunun brüt gelirini, KDV oranını ve gelirin üzerinden KDV miktarını (paragraf 8.2), oyuncunun brüt prim gelirlerini (paragraf 8.4) KDV oranını ve prim geliri üzerinden KDV miktarını belirlenmesi gerekmektedir.

8.1 OYUNCUNUN ÜCRETİ

52. Oyuncu kontratı 5.1. maddeye göre, Oyuncunun tüm sezon için 2,775,000.00 HRK brüt sabit bir ücret isteme hakkı vardır. Bu ücretin içine vergi ve sosyal güvenlik (*yani emeklilik sigortası ve sağlık sigortası*) primleri de dahildir.

53. Oyuncu Sözleşme Madde 5.2, ye göre tarafların anlaştığı sabit ücret vergi mükellefine uygun olan vergi oranından hesaplanmıştır ve "stopaj vergisi" ne tabidir. Bu oranın ileri ki bir tarihte değişmesi hesaplamada düzeltilme yapılmasını gerektirir.

54. Kulüp, gelir vergisi kesintisini stopaj olarak kesmek vergi makamlarına transfer etmek yükümlülüğünde olduğunu savunmuştur. Oyuncu profesyonel bir atlet olarak, Hırvatistan Spor Etkinlikleri Kayıt Defterine kayıt olmak zorunda olduğunu ve kaydeden kurumunda doğruladığı üzere halihazırda da bu listeye kayıt olarak lisanslı olduğunu ileri sürmüştür. Bundan ötürü oyuncu işçi olarak değil serbest meslek sahibi olarak kabul edilmiştir ve vergi ve sosyal güvenlik paylarını direk olarak ödemek zorundadır. Bu durum hake-min tarafların geniş çaplı olarak vurgu yaptıkları Hırvat Gelir Vergisi Kanuna bakışı ve anlayışı ile uygundur.

55. Kulüp oyuncuya istinaden yaptığı vergi kesintileri ve bu kesintilerin vergi makamlarına transferine yönelik herhangi bir delil sunmamıştır. Aksine: kulüp oyuncuya vergi tutarlarının da dahil olduğu dört ödeme yapmıştır (*oyuncunun faturalandırdığı şekilde*) ve oyuncunun faturalarına itiraz ettiğine yönelik herhangi bir kanıt yoktur. Ayrıca kulübün, oyuncunun vergi beyanında bulunup vergilerini direk olarak Hırvat vergi makamlarına ödemesine yönelik de bir itirazı olduğuna dair kanıt yoktur.

56. Hakem; oyuncunun vergi ve sosyal güvenlik prim ödemelerinin yetkili makamlara direk kendisi tarafından yapılması gerektiği açıklamalarının doğru olduğunu ve Hırvat vergi makamlarının da bu açıklamaları doğruladığını, Vergi ve sosyal güvenlik ödemelerinin direk olarak yetkili makamlara oyuncu tarafından yapılması gerektiği

anlaşılmıştır. Vergi makamlarının yaptığı bu doğrulamalarla kulübün herhangi bir stopaj kesme ve bu stopajı vergi makamlarına transfer etmek gibi bir yükümlülüğünün olduğuna yönelik herhangi bir açık hükme rastlanmamıştır. Stopaj vergisinin kesileceğine ilişkin tek atıf vergi oranının belirlenmesi için yapılan hesaplanmalarda bulunmaktadır. Bu da oyuncu kontratının 5.2 maddesi ile örtüşmektedir.

57. Hakem, gelir vergisi beyannamelerini ve vergi ödemesini direk olarak oyuncunun kendisinin doğrudan Hırvat vergi dairelerine yapması gerekmesi sebebiyle, oyuncunun kontratında da tarafların uzlaşarak belirledikleri brüt rakam olan 2,775,000.00 HRK'lık ücreti almakta oyuncunun haklı olduğu bulgusuna varmıştır. Kulüp oyuncu adına vergi makamlarına herhangi bir ödeme yaptıysa bu ödemeler oyuncuya iade edilmelidir.

8.2 GELİRİN KDV'Sİ

58. Oyuncu kontratının 5.1 maddesinin ilk paragrafına göre, 2,775,000.00 HRK'lık brüt ücret KDV'si dahil olmadan belirlenen ücret olarak algılanmalıdır. Oyuncu KDV'ne tabi olursa söz konusu KDV tutarı oyuncunun gelirine eklenecektir. KDV oranı oyuncu sözleşmesinin imzalanması sırasında % 22 iken, 1 Ağustos 2009 tarihinde % 23 e yükselmiştir. Oyuncu kontratı 5.1 maddesinin ilk paragrafında açıkça yazdığı üzere "*Bu Sözleşme döneminde KDV değişiklikliği olması durumunda kulüp bu yeni oranda KDV ödemeyi kabul eder*" böylece, sözleşme için geçerli KDV oranı % 23 olmuştur.

59. Kulüp oyuncunun KDV'ye tabi olduğuna ve vergi makamlarına kendisinin doğrudan ödeme yapması gerektiğine dair beyanına herhangi bir itirazda bulunmamıştır. Bu nedenle KDV'nin brüt ücrete eklenerek kulübe fatura edilmesi doğru bir uygulamadır. Kompanse edilen KDV tutarı hizmet alana yani kulübe fatura edilmelidir. Fatura edilmiş tutarın ya da gerçekten alınan ücretin vergi makamlarına ödenmesi oyuncunun ve vergi makamlarının arasındaki bir ilişkidir ve oyuncu ile kulüp arasındaki ilişkiyi etkilemez.

60. Oyuncu yıllık gelirinin 2010 yılında sadece belli bir miktarı aştıktan sonra KDV'ye tabi olduğunu belirtmiştir. Bu nedenle oyuncu 2009 yılı aylık faturalarında KDV ödenmesini için talepte bulunmamıştır. Bu durum makul bulunduğundan kulüp tarafından da itiraz edilmemiştir.

61. Bu nedenlerle hakem; oyuncunun 2010 yılı taksitlerinin aylık faturalandırması için % 23 KDV ilave edilmesini doğru bulmuştur ve kulübün bu KDV tutarlarını brüt ücrete eklemeye yükümlü olduğuna karar vermiştir. Sonuç olarak oyuncu genel olarak brüt tutar olan 2,775,000.00 HRK'ya ve 2010 yılı taksitleri için artı %23 KDV tutarına hak kazanmıştır. Bu tutar toplam 3,157,950.00 HRK'ya denk gelmektedir.

8.3 OYUNCUNUN GELİRİ ARTI KDV İLE İLGİLİ SONUÇ

62. Hakem oyuncunun aylık faturalandırmalarını oyuncu kontratının 5.1 maddesi 2 paragrafına uygun olarak yaptığına karar vermiştir.

63. Kulüp tarafından yapılan tüm ödemelerin, yukarıda belirtilen 3,157,950.00. HRKya göre yeniden düzenlenmesi gerekmektedir. Oyuncunun sunduğu ödeme belgelerine göre kulüp 5 ödeme halinde toplam 903,169.30 HRK ödeme yapmıştır. Bu tutar talep edilen toplam ücretten mahsup edilmelidir. Bu durumda oyuncuya ödenmesi gereken brüt ücret ve KDV tutarı 2.254,780.70 HRK'ya tekabül etmektedir.

8.4 OYUNCUNUN PRIMLERİ

64. Tartışmasız olarak, kulüp Hırvat Şampiyonasını kazanmış ve NLB Liginde Final Four'a kalmıştır ve Euroleagu'de de oyuncunun oynadığı dönemde de ilk 16 ya kalmıştır. Kulüp tarafından buna itiraz edilmemiştir ve bu durum halka açık kaynaklar tarafından teyit edilmiştir. Bu nedenle, oyuncu sözleşmesinin 8. maddesi uyarınca 45,000.00 EUR tutarında prime hak kazanmıştır.

65. Kulüp primlere ilişkin stopaj kesintisinin ve vergi ödemesinin oyuncunun değil kulübün yükümlülüğünde olduğunu beyan etmiştir. Buna ek olarak kulüp, prim gelirlerinden doğan verginin hesaplanmasında, ücret ödemelerinde kullanılan gelir vergisi hesaplama yönetiminin aynısının kullanılması gerektiğini beyan etmiştir.

66. Hakem, primlerin, vergi ve sosyal güvenlik primlerinin değerlendirilmesinde; diğer ücretler gibi hesaplama yapılması gerektiğini düşünmüştür. Oyuncu sözleşmesini 8.maddesinin son paragrafı prim hesaplamalarını detaylı bir şekilde açıklamaktadır. Primler, oyuncu sözleşmesinin 5.maddesinde yapılan ücret tanımlanmasından değişik olarak net tutar olarak anlaşılmalıdır. Oyuncu sözleşmesinin 8. Maddesinin son fıkrasına göre kulüp, *"hukuka uygun olarak alınması zorunlu olan tüm vergileri ödemek zorundadır."* Kulübün bu vergileri ödemesi, bu tutarların kulüp tarafından prim tutarlarına ek olarak (oyuncuya değil vergi dairesine) ödenmesi, anlamına gelmektedir. Euro cinsinden belirtilen prim tutarları *"ödeme günü"* geçerli olan döviz kuru esas alınarak hesaplanan HRK cinsinde ödenecektir.

67. Oyuncu sözleşmesinin 5. maddesinin aksine, 8. madde kulübün nasıl ve kime vergi ödemesi yapacağından bahsetmez. Kulüp *" aylık gelir için kullanılan aynı vergi modelinin, prim ve davacıya yapılan diğer ödemelerde de uygulanması gerektiğini"* savunmaktadır. Ancak kulüp başka bir *"model"* uygulandığı zaman sonucun ne derece değişeceğine dair bir belge sunmamaktadır. Buna ek olarak hakem ücretin brüt olarak belirlenmiş olmasından dolayı (gelir vergisi ve sosyal güvenlik payları dahil) ücret brüt olarak belirlenirken primlerin net tutar (vergiler ve sosyal güvenlik payları eklenmelidir) olarak belirlenmesinden dolayı farklı bir hesaplama yönteminin uygun olduğuna karar vermiştir. Hırvat vergi makamlarından alınan teyitlere dayanarak oyuncunun kendisinin doğrudan vergi ödemeleri yapmakta yükümlü olduğu açıktır. (gelir vergisi, KDV ve sosyal güvenlik katkı payları dahil). Kulüp bu bağlamda hiç bir kesinti yapmak ya da oyuncu adına vergi ödemek yükümlülüğü içinde değildir.

68. Oyuncu Sözleşmesinin 8. maddesinin son fıkrası kulübün vergi ödeyebilmesi için oyuncunun vergi beyanını vergi makamlarına gönderilmesinden sonra ödenir şeklinde anlaşılmalıdır ("... *prim tutarları üzerinden ödenen tüm vergiler* ..."). Ancak, hakem primlere de diğer ödemelerle aynı metodun uygulanmasının adil olacağına karar vermiştir. Buna göre kulüp prim ödeme günü geldiğinde brüt prim ödeme tutarı üzerinden gelir vergisi sosyal sigorta payı artı KDV için sabit bir ücret ödemek zorundadır. Bu oyuncu prim faturalarına tekabül etmektedir ve oyuncu sözleşmesinin 8. maddesinin son fıkrasını ifade ve anlam ile çelişmez.

69. Hakem primlere uygulanacak olan euro HRK kurunun belirlenmesinde ödeme günlerinin esas alınması yani 2009/2010 sezonunda oynanan son resmi maçtan 15 gün sonra ki kurun karar da dikkate alınması gerektiğini belirtmiştir (*oyuncu sözleşmesi 8. madde, son fıkra*). Bu aynı zamanda oyuncu sözleşmesinin 8. maddesinin son fıkrasında belirtildiği üzere oyuncunun ödeme günü olarak anladığı gündür. Ve bu Tahkim talebinin 2.9 paragrafında da doğrulanmıştır. (kazanılan primlere yönelik, ... ödeme ... ödeme gününde geçerli Zagrebacka bankasının 25.06.2010 tarihli satış kuru üzerinden hesaplanmakta, Hırvat Kunası eşdeğeri olarak hesaplanır. Hırvat Liginin finalinin son maçı 10 Haziran 2010 tarihinde yapılmıştır. Bu nedenle prim ödeme günü 25 Haziran 2010 olmuştur. Hakem, ex aequo et bono'ya göre karar vermiş ve EUR 1.00 = HRK 7.26 kuruna karar vermiştir. Bu kurda 23.06.2010 tarihli prim faturasında uygulanmıştır.

70. Ancak, hakem, oyuncunun prim miktarına ekleme yaptığı vergi hesabını doğru bulmamıştır. Oyuncunun 11.01.2013 tarihinde sunduğu beyanın 13. ve 19. Fıkralarına göre oyuncu primler için toplam brüt 70.354,47 Euro karşılığı 415.262,99 HRK artı % 23 KDV (EUR 13,155.71) hesaplamıştır. (EUR 57,198.76 EUR 1.00 = HRK 7.26 döviz kuru uygulanarak). Oyuncu hesaplamalarını, diğerlerinin yanı sıra % 4'lük olağandışı vergiye dayandırmıştır. Ancak bu vergi yasası oyuncu BAT'a tahkim talebini doldurduğu zaman uygulamada değildi. Buna rağmen oyuncu hesaplamasında

%4 lük eklemeyi yaparak 326,700.20 HRK (EUR 45,000.00) (HRK 326,700.20 326,700.00 bir HRK: = HRK 7.26 EUR 1.00 döviz kuru uygulayarak, doğru HRK miktarı minimal daha az (HRK 0.20)'ya ulaşmış ve gelir ve ek vergiyi bu yüksek tutardan hesaplamıştır. Bu durum daha yüksek bir gelir vergisi (HRK 75,053.21) ve ek vergi (HRK 13,509.58)'e neden olmuştur.

71. Prim ödemelerine yapılacak vergi eklemelerinin doğru hesaplaması aşağıdadır.

KDV hariç brüt prim	HRK 411,720.23
30 % giderleri (kesinti)	HRK 123,516.07
Matrah	HRK 288,204.16
Gelir vergisi (vergi tabanının % 25):	HRK 72,051.04
Ek vergi (gelir vergisi % 18):	HRK 12,969.19
KDV hariç net bonus	HRK 326,700.00

72. Hakem kulübün oyuncuya primler için toplam brüt 411,720.23 HRK (KDV hariç) ödeme yapmak zorunda olduğuna karar vermiştir. Bu rakamın tekrar Euroya çevrilmesine gerek yoktur çünkü oyuncu prim taleplerini "Hırvat Kunası" cinsinden talep etmiştir.

8.5. OYUNCU PRİMLERİNİN KDV'Sİ

73. Kulüp oyuncunun primlerinin KDV'ye tabi olduğu ve vergi makamları doğrudan oyuncu tarafından ödenmek zorunda olduğu iddiasına itiraz etmemektedir. Bu nedenle brüt primlere KDV eklemek doğrudur. Kabul edilen geçerli KDV oranı 25.06.2010 a kadar %23'tür (para bakın. Yukarıda 58 nolu paragraf).

8.6.OYUNCUNUN PRİM ARTI KDV İLE İLGİLİ SONUCU

74. Hakem OYUNCUNUN primlerden brüt 411,720.23 HRK artı %23 KDV hak kazandığına karar vermiştir. Buda toplam 506,415.88 HRK yapmaktadır.

8.7. ÖZET

75. Özetle, hakem Kulübü oyuncu aşağıdaki tutarları ödemesine karar vermiştir.

Ücret ödemeleri + KDV:	2,254,780.70 HRK
Prim ödemeleri + KDV	506,415.88 HRK
toplam	2,761,196.58 HRK

8.8. FAİZ

76. Ek olarak, Oyuncu yıllık % 5 faiz talep etmiştir.

77. BAT içtihatlarına göre, anlaşma açık olarak faiz ödenmesine yönelik bir zorunluluk getirmese de temerrüt faizi kararı verilebilir (0069/09, *İveziç, Draskicevic vs Basketbol Kulübü Peci Noi Kosariabda Kft*, 0056/09, *Branzova vs Basketbol Kulübü 0092/10, Ronci, Coelho vs WBC Mizo Pecs 2010*;.). Oyuncu Sözleşmesinde herhangi bir temerrüt faizi maddesi olmamasına rağmen temerrüt faizi uygulaması, hukuk sistemlerinde somutlaşan genel kabul görmüş bir ilkedir. Ancak, aynı zamanda genel olarak alacaklının borçludan faiz ödemesi talep etmesi hakkına sahip olduğu kabul edilir.

78. Mevcut davada, oyuncunun son faturası ile yasal yollara başvurusu arasında iki yıldan fazla bir zaman bulunması dikkat çekicidir. BAT'ın yerleşik uygulamalarına göre bir davacının iddiasını geciktirerek başvurusunda gecikme faizi kararı verilmemektedir. Buna ek olarak, hakem kulübün oyuncunun tahkim talebi yapmasından önce herhangi bir faiz isteğine yönelik bilgilendirilmediğini belirtmiştir.

79. Hakem, ex aequo et bono'ya göre ve oyuncunun daha önce tahkim talebinde bulunmadan önce faiz istememesini göz önüne alarak faiz hesabının başlangıç tarihini tahkim talebinin yapıldığı gün olan 10.05.2012 olarak belirlemiştir.

80. Faiz konusunda hakem ex aequo et bono ve BAT içtihatları doğrultusunda karar vererek %5 yıllık faizin adil ve eşit olduğuna hiçbir ulusal hukuka atıfta bulunmadan karar vermiştir.

81. Sonuç olarak, hakem oyuncunun 2,761,196.58 HRK'nın 10.05.2012 tarihinden itibaren işleyecek yıllık % 5 faizi ile talep etme hakkına sahip olduğuna karar vermiştir.

9. YARGILAMA GİDERİ

82. BAT Kuralları Madde 17 de nihai tahkim maliyetlerinin BAT Başkanı tarafından belirleneceği ve kararda hangi tarafın hangi oranda ödeme yapacağı belirtilir. Aynı zamanda genel kural olarak kazanan taraf dava ile bağlantılı olarak ortaya çıkan yasal ücretler ve giderlere düşük oranda bir katkı verecektir.

83. 02.05.2013 tarihinde bat kuralları 17.2.maddeye göre "*BAT başkanı idari ve diğer BAT maliyetlerini ve hakemle ilgili tahkim maliyetlerinin niahi tutarını belirler*" ve hakem ücreti BAT başkanı tarafından belirlenen ve harcanan zaman yönelik bir oranla belirlenir. idari ve diğer masraflar ve ücret ve BAT maliyetleri içerecektir tahkim maliyetlerinin nihai miktarını belirler. Bu hesaplamada hakemin konu üstünde harcadığı zaman, dava ve usulu soruların karmaşıklığı sebebiyle BAT başkanı söz konusu tahkim yargılaması ile ilgili maliyeti 9.000 EURO olarak belirlemiştir.

84. Oyuncunun tahkim talebini açıklaması ve tahkim ibra talebini düzeltmesinin yanında davanın nitelikleri ve durumunu göz önüne alarak hakem tahkim masraflarının yüzde 20 inin oyuncu yüzde 80'inin kulüp tarafından karşılanmasını adil olarak değerlendirir.

85. BAT Kuralları Madde 17.3'e göre, oyuncunun bütün gider avansını ödediği göz önünde bulundurularak (9.000 EURO) hakem, hakem kulübün oyuncuya 7,200.00 EUR ödeme yapmasına karar vermiştir. Bu rakam oyuncunun ödediği avans tutarı ile oyuncuya ait tahkim masrafları (% 20 = EUR 1,800.00) arasındaki farktır.

86. Buna ek olarak hakem oyuncunun vekalet ücreti ve yasal giderlere yönelik ödemeye hak kazandığına karar vermiştir (*BAT kuralları 17.3 madde*). Hakem oyuncunun yasal giderlerle ilgili talebinde

15,700.00 Euroluk bir beyanda bulunduğunu (*geri iadesiz başvuru harcı EURO 4,000.00 ve diğer yasal giderler 11.700,00 EURO*) belirtmiştir. Ancak, BAT Kuralları Madde 17.4 göre, yasal giderlere ilişkin makul rakamın 15,000.00 EURO olduğu belirtilmiştir. Oyuncu tarafından yapılan masrafları gibi hususların değerlendirilmesi ve zaman onun tutma ve davanın şartları dikkate alınarak, hakem oyuncuya kulüp tarafından 12,000.00 EURO ödenmesine karar vermiştir.

10. KARAR

Yukarıda belirtilen nedenlerden dolayı, Hakem aşağıdaki kararları verir:

1. BC Cibona Basketbol Bay Marko Tomas'a 2,761,196.58 HRK'yı 10.05.2012 tarihinden geçerli olmak üzere %5 faizle ödemesine,
 2. BC Cibona Basketbol Bay Marko Tomas'a kendisini yaptığı 7200 EURO tahkim masrafın iade edilmesine,
 3. BC Cibona Basketbol Bay Marko Tomas'a yaptığı giderler ve vekalet ücreti için 12.000,00 Euro ödenmesine,
 4. Diğer istemlerin reddine.
- Cenevre, tahkim yeri, 6 Mayıs 2013
Stephan Netzle (*Hakem*)

SPOR MÜSABAKALARINI SEYİRDEN YASAKLANMA

Av. Coşkun DERE*

* Spor Genel Müdürlüğü Hukuk Müşavirliği.

Spor, kendine özgü kurum ve kuralları olan, yarışma tarzında uygulanan, bazı özellikleri ile oyuna, bazı yönleri ile de işe benzeyen, profesyonel faaliyete dönüşmeye elverişli, baskın yönü efor olan serbest zaman aktivitesi olarak tanımlanabilmektedir¹.

Sporun temel amacı bireylerin fiziki, sosyal, psikolojik, kültürel ve zihinsel gelişmelerine katkıda bulunarak sağlıklı yaşamlarını sağlamak; toplumların sosyal ve ekonomik alanda sürdürülebilir kalkınmasında önemli belirleyici olan bireyleri topluma kazandırmaktır. Ayrıca spor, bireylerin, kulüplerin ve ülkelerin uluslararası platformlarda tanıtımına ve algılanma ya da imaj kalitesine katkıda bulunmaktadır.

Günümüzde sporun sadece boş zamanları değerlendirmenin çok uzağında bir yerde konumlandığı herkes tarafından kabul edilen bir gerçektir. Çünkü spor, artık bir endüstri halini almış, böylelikle büyük bir güç potansiyelini de bünyesine almıştır. Hal böyle olunca sporda şiddetin en önemli nedenlerinden birisi, kişisel ve toplumsal olarak sporun sadece bir oyun olarak algılanmaması olarak ortaya çıkmaktadır².

Ülkemizde spordaki şiddetin *yasal mevzuatta yer alan ilke ve kuralların kararlılıkla, herkese ve her yerde aynı şekilde uygulanmamasından* da kaynaklandığı yaygın kanaat biçiminde ve sürekli olarak dile getirilmektedir.

Hayatımızda spor diye bir olgu hiç olmasa bile, bu şiddet bir başka yolla ve şekilde yine kendini gösterecektir.

Çünkü *şiddet*, spordan değil, insandan kaynaklanmaktadır ve insan var olduğu müddetçe, bir şekilde şiddet de var olacaktır. Yapılan araştırmalar şiddet olgusunun tümüyle öğrenilebilir olduğunu ortaya koymaktadır.

Bu nedenle sadece yeni hukuksal kurallar getirmek ve bu kurallarla çeşitli yaptırımlar öngörmek sporda şiddeti önlemek için yeterli değildir.

1 İkizler, Sporda Sosyal Bilimler, Alfa yay, İstanbul, 2000, s.101

2 Prof. Dr. Muharrem ÖZEN-Dr. Sacit YILMAZ. Şike ve Teşvik Primi Suçları, Ankara Barosu Dergisi, 2012/2, s.20

Şiddete karşı alınan önlemler sadece şiddeti kontrol altına alabilir veya asgari düzeye indirebilir, yoksa tamamen ortadan kaldıramaz.

Spor alanlarında meydana gelen olayların, çok büyük bir bölümünün organize olarak hareket eden taraftar gruplarından kaynaklandığı uygulamadan elde edilen veriler ile sabittir.

Şiddet sözcüğü genel anlamda, aşırı duygu durumunu, bir olgunun yoğunluğunu, sertliğini, kaba ve sert davranışı, eylemi nitelendirir. Şiddet özel olarak saldırgan davranışları, kaba kuvveti, beden gücünün kötüye kullanılmasını, yakan, yıkan, yok eden eylemleri taşlı, sopalı, silahlı, bıçaklı saldırıları, ferde ve topluma zarar veren eylemlerini kapsar³.

Psikoloji biliminin verilerine göre, beklenti ne kadar yoğun ve yüksek ise ortaya çıkan şiddet öğeleri de o kadar büyük boyutta olmaktadır. Taraftar grupları içerisinde yer alan her birey, artık taraftar olmayı bir iş olarak ya da kendilerini ifade etmenin bir tek yolu olarak görmektedirler.

Günümüzde spor, içinde yaşadığımız toplumsal hayattan ayrı düşünülmemelidir. Spor sosyolojisi ve psikolojisi hakkında yapılan araştırmalar, sporun toplumsal yapının bir yansıması olduğunu göstermektedir. Spor sahalarındaki seyircilerin "takım tutma ve bir takımın taraftarı olmalarına" bağlı olarak saldırganlıklarını da bu yapı içerisinde ele almak gerekir⁴.

Şiddet, nasıl ve nereden gelirse gelsin, herkes tarafından ortak bir şekilde ve ortak bir dille kesin olarak red edilmelidir.

Spor müsabakalarıyla ilgili ilk düzenleme 18/01/1990 tarihli ve 3608 sayılı Kanun'dur. Bu Kanunla Türkiye tarafından 25 Eylül 1986 tarihinde Strasbourg'da imzalanan "Sportif Karşılaşmalarda ve özellikle Futbol Maçlarında Seyircilerin Şiddet Gösterilerine ve Taşkınlıklarına Dair Avrupa Sözleşmesi"nin onaylanması uygun bulunmuştur.

3 Yetim A (2000) Sosyoloji ve Spor, Topkar Matbaacılık, Ankara

4 Çepe K (1992) Futbol Müsabakalarında Seyircilerin Saldırganlıkları ve Şiddet Sebepleri Üzerine Bazı Araştırmalar, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve

Uluslararası antlaşmalar ve Anayasal düzenlemeler temel alınarak, 07/05/2004 tarihli ve 5149 sayılı Spor Müsabakalarında Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun yürürlüğe girmiştir.

2004 yılında yayımlanarak yürürlüğe giren bu Kanunun, 2005 ve 2008 yıllarında dokuz maddesinde değişiklik yapılmış, iki maddesi de yürürlükten kaldırılmıştır.

Aynı zamanda 2006 yılında müsabakaları spor alanlarında seyirden men cezası alan kişilerin bu cezalarının takibi ve cezanın etkili olmasını sağlamaya yönelik öngörülen, müsabakanın başlamasından 2 saat önce bulunduğu yerin karakoluna giderek müsabaka süresince burada bulunmak zorunda olmasına ilişkin düzenleme Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmiştir⁵.

Aradan geçen zaman içerisinde, yapılan değişikliklere rağmen 5149 sayılı Kanunun ihtiyaçları karşılamadığı anlaşılmıştır. 5149 sayılı Kanunun beklentileri karşılamaması üzerine, 6222 sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun kabul edilmiştir

14/04/2011 tarihli ve 27905 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 6222 sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun uygulamada ve doktrinde dile getirilen pek çok aksaklık ve eleştirileri gidermek amacıyla hazırlanmış, özellikle şiddetin en büyük müsebbibi olan “*holigan*” tabir edilen şiddeti bir amaç olarak edinmiş kişiler ile mücadele amacı ile⁶ hazırlanmıştır.

Bu Kanunun 18. maddesinde şiddete karışan kişiler üzerinde etkili olacağı değerlendirilen ve seyirden yasaklanma önlemi, öncelikle güvenlik tedbiri olarak düzenlenmiştir.

“*Seyirden yasaklanma*” başlıklı 18. Maddede:

“(1) Kişinin, bu Kanunda tanımlanan veya yollamada bulunulan ilgili kanunlardaki suçlardan dolayı mahkemece kurulan hükümde, hakkında güvenlik tedbiri olarak spor müsabakalarını seyirden yasaklanmasına karar verilir. Seyirden yasaklanma ibaresinden kişinin

5 Anayasa Mahkemesi Kararı, Esas: 2005/55, Karar: 2006/4, Karar Tarihi: 05/01/2006

6 Av. Hüseyin Alpay KÖSE—<http://www.sporhukuku.org/dosyalar/makale-alpay-seyirden-yasaklama.pdf>

müسابakaları ve antrenmanları izlemek amacıyla spor alanlarına girişinin yasaklanması anlaşılır. Hükmün kesinleşmesiyle infazına başlanan seyirden yasaklanma yaptırımının süresi cezanın infazı tamamlandıktan itibaren bir yıl geçmesiyle sona erer. Bu güvenlik tedbirine ceza verilmesine yer olmadığı kararı ile birlikte hükmedilmesi halinde, hükmün kesinleştiği tarihten itibaren bir yıl geçmesiyle bu güvenlik tedbirinin uygulanmasına son verilir. Güvenlik tedbiri olarak spor müsabakalarını seyirden yasaklama kararı 25/05/2005 tarihli ve 5352 sayılı Adli Sicil Kanunu hükümlerine göre kaydedilir.

(2) Bu madde hükümleri, taraftar gruplarınca spor alanlarının dışında işlenen kasten yaralama, hakaret içeren tezahürat ve mala zarar verme suçları bakımından da uygulanır.

(3) Bu madde kapsamına giren suçlardan dolayı soruşturma başlatılması halinde şüpheli hakkında spor müsabakalarını seyirden yasaklama tedbiri derhal uygulamaya konulur. Soruşturma evresinde Cumhuriyet savcısı, kovuşturma evresinde mahkeme tarafından bu tedbirin kaldırılmasına karar verilmediği takdirde bu yasağın uygulanmasına koruma tedbiri olarak devam edilir.

(4) Koruma tedbiri olarak uygulanan ve güvenlik tedbiri olarak hükmedilen spor müsabakalarını seyirden yasaklama tedbirine ilişkin bilgiler Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesinde tutulan bu amaca özgü elektronik bilgi bankasına derhal kaydedilir. Bu bilgi bankasına spor kulüplerinin ve federasyonların erişimi sağlanır. Yasaklanan kişilere ilişkin bilgiler, ilgili spor kulüplerine ve yurt dışında yapılacak müsabaka öncesinde müsabakanın yapılacağı ülkenin yetkili mercilerine bildirilir.

(5) Koruma tedbiri olarak uygulanan spor müsabakalarını seyirden yasaklanma tedbiri;

a) Cumhuriyet savcısı veya mahkeme tarafından kaldırılmasına karar verilmesi,

b) Kovuşturmayla yer olmadığı kararı verilmesi,

c) Sanık hakkında beraat veya düşme kararı verilmesi, halinde derhal kaldırılır.

(6) Kamu davasının açılmasının ertelenmesine, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına, hapis cezası yerine seçenек yaptırım olarak tedbire veya hapis cezasının ertelenmesine karar verilmesi halinde, kararın kesinleştiğı tarihten itibaren; önödeme halinde ise, önödemede bulunduğu tarihten itibaren, bir yıl süreyle spor müsabakalarını seyirden yasaklama tedbirinin uygulanmasına devam edilir.

(7) Alkol ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde etkisinde olduğu açıkça anlaşılan kişi, spor alanına alınmaz. Bu şekilde spor alanlarına giren ve dışarı çıkmamakta ısrar eden kişi zor kullanılarak dışarı çıkarılır ve bu madde hükümlerine göre bir yıl süreyle spor müsabakalarını seyirden yasaklanır.

(8) Bu madde hükümlerine göre spor müsabakalarını seyirden yasaklanan kişi, yasaklama kararının sebebini oluşturan fiilin işlendiğı müsabakanın tarafı olan ve taraftarı olduğu takımın katıldığı spor müsabakalarının yapılacağı gün, yurt içinde bulunduğu takdirde, müsabakanın başlangıç saatinde ve bundan bir saat sonra bulunduğu yere en yakın genel kolluk birimine başvurmakla yükümlüdür.

(9) Sekizinci fıkradaki yükümlülüğe aykırı hareket eden kişi, yirmibeş günden az olmamak üzere adli para cezası ile cezalandırılır.

(10) Bu Kanun hükümlerine göre hakkında güvenlik tedbiri olarak spor müsabakalarını seyirden yasaklanma kararı verilen kişi, yasak süresince spor kulüplerinde ve federasyonlarda ve taraftar derneklerinde yönetici olamaz; spor müsabakalarında hakem, temsilci veya gözlemci olarak görev yapamaz.”

hükmü yer almaktadır.

Bahse konu düzenlemenin birinci fıkrasında “*seyirden yasaklanma*” ibaresinden kişinin müsabakaları ve antrenmanları izlemek amacıyla spor alanlarına girişinin yasaklanmasının anlaşılması gerektiğı vurgulanarak, tedbirin kapsamını belirten bir tanıma yer verilmiştir.

6222 sayılı Kanunun 18. maddesinin uygulamasında çeşitli tartışmaların olduğu bilinmektedir.

Bu konu katıldığımız çeşitli Çalıştaylar bünyesinde, uzman kişilerden kurulu Komisyonlar bünyesinde genişçe irdelenmiştir.

Seyirden yasaklama tedbirinin hukuksal nitelik bakımından ceza mı, yoksa tedbir mi olduğu doktrinde tartışılmaktadır.

Kanatimizce, mahiyeti itibariyle kişi özgürlüğünü kısıtlayan böylesi önlemlerin tedbirlerin, tıpkı hapis cezası, adli para cezası gibi, ismine ister ceza densin ister ise denilmesin, ceza yaptırımına benzer biçimde değerlendirilmesi ve mutlak surette kanun ile konulması zorunludur.⁷ Bu yönüyle 6222 sayılı Kanunun 18. maddesi isabetli olduğu değerlendirilmektedir.

Nitekim doktrinde, ceza ve güvenlik tedbirinin infazı idari değil yargısal bir faaliyetse ve faaliyet Cumhuriyet savcısı ve hâkim eliyle yürütülüyorsa, bu faaliyet ancak kanun ile düzenleneceği, Kanuna dayalı olarak çıkarılsa bile ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazının tüzük ve yönetmelikle ve genelgelerle düzenlenemeyeceği, bu ve benzeri düzenlemelerin Anayasanın 2, 6, 9, 17, 38, 115, 124, 138, 139, 140. maddeleri hükümlerine aykırılık oluşturduğu belirtilmiştir.⁸

18. maddesinin başlığı, seyirden yasaklama değil, bilinçli biçimde “seyirden yasaklanma” olarak öngörülmüştür. Düzenlemeye göre, “Kişinin, bu Kanunda tanımlanan veya yollamada bulunulan ilgili kanunlardaki suçlardan dolayı mahkemece kurulan hükümde, hakkında güvenlik tedbiri olarak spor müsabakalarını seyirden yasaklanmasına karar verilir”. Kanun koyucu bu konuda hâkime takdir yetkisi tanımamış ve 6222 Sayılı Kanun kapsamında bir ceza hükmü kurulması durumunda, zorunlu olarak seyirden yasaklanma yaptırımı/tedbirine de hükmedilmesi yönünde iradesini açıkça bildirmiştir.

Seyirden yasaklanma için doktrinde kıstasın bir arada bulunması gerektiği vurgulanmıştır. Bahri ÖZTÜRK’e göre, seyirden yasaklanma için, yasallık, haklı gerekçe (başkalarının hak ve özgürlüklerini korumak, milli güvenlik, kamu güvenliği, kamu sağlığı ve ahlak, kamu

7 Aynı yönde görüşler için bkz. Prof.Dr. Zeki HAFIZOĞULLARI, 5237 s. Türk Ceza Kanununda Cezalar Ve Güvenlik Tedbirleri <http://www.abchukuk.com/cezahukuku/guvenlik-tedbirleri.html>

8 Prof. Dr. Zeki HAFIZOĞULLARI, 5237 s. Türk Ceza Kanununda Cezalar Ve Güvenlik Tedbirleri <http://www.abchukuk.com/cezahukuku/guvenlik-tedbirleri.html>

düzeni ve suçun önlenmesi), zorunluluk, ölçülülük ve ayrımcılık yasağı kıstasları bir arada olmalıdır⁹.

Seyirden yasaklanma cezası, müsabakaları izlemenin yanı sıra, antrenmanların yapılacağı yerlere ve dolayısıyla spor alanlarına girişin yasaklanmasını da beraberinde getirmektedir.

Hükmün kesinleşmesiyle infazına başlanan seyirden yasaklanma yaptırımının süresi cezanın infazı tamamlandıktan itibaren bir yıl geçmesiyle sona ermektedir. Ceza verilmesine yer olmadığı kararı ile birlikte hükmedilmesi halinde ise hükmün kesinleştiği tarihten itibaren bir yıl geçmesiyle bu güvenlik tedbirinin uygulanmasına son verilmektedir.

Ceza verilmesine yer olmadığına dair karar verilmesi halinde dahi, düzenleme ile seyirden yasaklanma cezasının uygulanabileceğini öngörmüş, bu konuda mahkemeye takdir yetkisi verilmiştir. Bu durum tedbir niteliğindeki düzenlemenin eninde sonunda kişileri cezalandırmaya dönük bir hukuksal kurum olduğu izlenimini uyandırmaktadır.

18. maddenin 2. fıkrasında, yukarıda belirtilen düzenlemenin, taraftar grupları tarafından spor alanlarının dışında işlenen kasten yaralama, hakaret içeren tezahürat ve mala zarar verme suçları bakımından da uygulanacağı düzenlemesine yer vermekte, böylelikle spor alanlarının dışına dahi şiddet içeren eylemlere müdahale edilmesine olanak tanımaktadır.

6222 sayılı Kanunun aslında “*özel ceza kanunu*” ya da disiplin kanun niteliğini haiz olduğu düşünüldüğünde genel hükümlere göre ceza verilmesinin yanı sıra seyirden yasaklanma uygulamasına gidilmesine mümkün hale getirmesinde yadırganacak bir durum olmadığı düşünülmektedir.

Maddenin 3. Fıkrasında ise “*Bu madde kapsamına giren suçlardan dolayı soruşturma başlatılması halinde şüpheli hakkında spor müsabakalarını seyirden yasaklama tedbiri derhal uygulamaya konulur*” hükmü yer almaktadır.

9 Av. Kemal ULUSOY, 6222 Sayılı Yasanın Taraftara Bakışı ve Getirdiği Yükümlülükler, Av. Atilla ELMAS Armağanı, Ankara Barosu, 2012, s.787 vd.

Seyirden yasaklanma yaptırımını bu aşamada kişi henüz şüpheli iken bile uygulanmaktadır. Doktrinde bu şekliyle yapılan uygulamanın bir cezalandırmaya dönüşmekte olduğu, hakkında kesinleşmiş bir mahkeme kararı olmadan, kişilerin bu şekilde cezalandırılmasının hukuken önüne geçilmesinin zorunlu olduğu dile getirilmektedir¹⁰.

Sporun dinamik karakteri gereği, sportif uyumsuzluklarda adaletin hızlı ve kesin bir biçimde tesis edilmesi gerektiği aşîkârdır. Aksi takdirde uzun süren soruşturma ve kovuşturmalar nedeniyle kişilerin mağdur edilebileceği kanaatine katılmamak olası görülmemektedir. Bu nedenle, sportif suçlarda görevli Cumhuriyet savcıları ile hâkimlerin delil durumu ve suç niteliğini göz önünde bulundurarak, kişi özgürlüğü ve kamu düzeni arasındaki dengeyi gözeterek uygulama yapmaları gerektiği düşünülmektedir.

18. maddenin dördüncü fıkrasında seyirden yasaklanan kişilere ilişkin bilgilerin, yurt dışında yapılacak olan müsabakalar öncesinde, o yerin yetkili mercilerine de bildirileceği düzenlenmiştir.

Anılan maddenin altıncı fıkrasında, "*Kamu davasının açılmasının ertelenmesine, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına, hapis cezası yerine seçenек yaptırım olarak tedbire veya hapis cezasının ertelenmesine karar verilmesi halinde, kararın kesinleştiği tarihten itibaren; önödeme halinde ise, önödemedede bulunulduğu tarihten itibaren, bir yıl süreyle spor müsabakalarını seyirden yasaklama tedbirinin uygulanmasına devam edilir*" hükmü yer almaktadır.

Kanunda mahkemece henüz karar verilmeden ve kovuşturma devam ederken uygulanan tedbirin, kararın kesinleşmesinden itibaren kendiliğinden bir yıl süreyle uygulanmaya devam edeceği düzenlemesi kanaatimizce eksiklik içermektedir. Burada eksik olan kişinin mahrum kaldığı sürenin cezasından ya da uygulanacak yaptırımdan mahsup edilmesi yönünde herhangi bir hukuksal olanağa yer verilmemesidir.

Bahse maddenin yedinci fıkrasında yer alan , "*Alkol ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde etkisinde olduğu açıkça anlaşılan kişi, spor*

10 Av. Kemal ULUSOY,6222 Sayılı Yasanın Taraftara Bakışı ve Getirdiği Yükümlülükler, Av. Atilla ELMAS Armağanı, Ankara Barosu, 2012, s.787 vd.

alanına alınmaz. Bu şekilde spor alanlarına giren ve dışarı çıkmamakta ısrar eden kişi zor kullanılarak dışarı çıkarılır ve bu madde hükümlerine göre bir yıl süreyle spor müsabakalarını seyirden yasaklanır” yolundaki hüküm, gerek doktrinde ve gerekse uygulamada oldukça tartışılan ve sorunlu algılanan bir düzenlemedir.

Kanaatimizce burada kastedilen, kişilerin doğrudan ve hiçbir kritere başvurulmaksızın alkol kontrolüne tabi tutulması ya da basitçe kişilerin alkol almaları veya alkollü olup olmamaları da değil, spor alanlarına gelen kişilerin alkol ya da uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin etkisinde olduğunun açıkça anlaşılması ve bu kişiler hakkında herhangi bir önlem uygulanmaz ise bu kişilerin bir kamu düzenini etkileyebilecek nitelikte düzensizlik yaratıp, hukuka aykırı eylemler suç gerçekleştirebileceği yönünde akla uygun şüphe ve ölçülü bir tepkidir.

Maddenin sekizinci fıkrasında spor müsabakalarını seyirden yasaklanan kişinin, yasaklama kararının sebebini oluşturan fiilin işlendiği müsabakanın tarafı olan ve taraftarı olduğu takımın katıldığı spor müsabakalarının yapılacağı gün, yurt içinde bulunduğu takdirde, müsabakanın başlangıç saatinde ve bundan bir saat sonra bulunduğu yere en yakın genel kolluk birimine başvurmakla yükümlü olduğu, bu yükümlülüğe aykırı hareket eden kişinin, yirmibeş günden az olmamak üzere adli para cezası ile cezalandırılacağı da dokuzuncu fıkrafta hükme bağlanmıştır.

Seyirden yasaklanmanın tanımı ile bu tedbirin uygulanması hususunda ki yöntemlerin birbirinden ayrılması gerekmektedir. Zira uygulamada seyirden yasaklanma halinin sadece ilgili takımın maçları sırasında imza verileceği kuralı nedeni ile sanki sadece o maç sırasında etkili olacağı şeklinde bir yanlış kanaate neden olabilmektedir.

Seyirden yasaklanmanın anlamı; hakkında bu tedbir uygulanan kişinin hiçbir spor müsabakasını veya antrenmanını izleyememesi ve bu amaçla statlara ya da antrenman sahalarına asla girememesidir¹¹.

11 Av. Hüseyin Alpay KÖSE—<http://www.sporhukuku.org/dosyalar/makale-alpay-seyirden-yasaklama.pdf>

Uygulamada yükümlülüğün yerine getirilip getirilmediğinin kim tarafından ispatı konusunda sorunlar yaşandığı gözlenmektedir. Kanımızca, yasaklanma tedbiri merkezi sisteme kayıt edilerek takip edildiğinden ve tüm güvenlik merkezlerince bu veri tabanına erişim mümkün olduğundan, yükümlülüğe uyulmadığı hususunda ispat gücü kişilere yüklenmemelidir.

Maddenin onuncu fıkrasında yer alan düzenleme uyarınca seyirden yasaklanma yaptırımı uygulanan kişileri, yasak süresince spor kulüplerinde, federasyonlarda ve taraftar derneklerinde yönetici olmaları, spor müsabakalarında hakem, temsilci veya gözlemci olarak görev yapmaları hukuken mümkün bulunmamaktadır.

Doktrinde bu yaptırımın esasen seyirciler ve/veya taraftarlar için düzenlenmiş olmasına rağmen geçimini spordan sağlayan sporcular, antrenörler, menajerler, yardımcılar ve benzeri spor elemanları için de uygulanması eleştirilere neden olmaktadır. Uygulamada Kanunun amacı dikkate alınmalı ve şiddete karışan kişilerin spor sahalarından uzak tutulması için getirilmiş bulunan ve gerekli olan bu tedbir hassasiyetle icra edilmelidir¹².

Spor hukuk alanında çalışmaları ile tanınan Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğretim üyelerinden Prof. Dr. Erkan KÜÇÜKGÜNGÖR'e göre: "(...) 6222 sayılı kanunun 18. maddesinde, seyirden yasaklanma düzenlenmiştir. Savcılık iddianamesini açıkladıktan sonra bu madde gereğince belli kişiler hakkında seyirden yasaklanma cezası, daha doğrusu idari tedbir uygulaması yapmış. Seyirden yasaklanmaya 'idari tedbir' diyoruz. Kanunun 18. maddesini incelediğimiz zaman, çok temel bir şey göze çarpıyor. Sporcular için seyirden yasaklanma kararı verilemez. Çünkü, kapsamda bu yok" (...) "Seyirden yasaklanma kararı verilebilecek kişiler, seyirci olaylarına karışan taraftarlar, stat içi olabilir veya stat dışı olabilir, yöneticiler, hakemler, temsilciler ve gözlemciler. Dolayısıyla sporcular için seyirden yasaklanma kararı verilemez. 18. maddenin 2. cümlesi 'Seyirden yasaklanma'

12 Av. Hüseyin Alpay KÖSE—<http://www.sporhukuku.org/dosyalar/makale-alpay-seyirden-yasaklama.pdf>

ibaresinden, kişinin müsabakaları ve antrenmanları izlemek amacıyla spor alanlarına girişinin yasaklanması anlaşılır. Sporcu, spor alanlarına ve antrenman alanlarına izlemek amacıyla girmiyor. Dolayısıyla bu, hüküm kapsamı dışında kalıyor. Savcılığın sporcuları seyirden yasaklama şeklinde bir karar vermesi, bu hüküm çerçevesinde mümkün değil. Mahkeme bile böyle bir karar alamaz. Seyirden yasaklama kararı hukuken sakat bir karar. Bunu düzeltilmesi gereken bir karar olarak görüyoruz. İlgili kulüp ve sporcuların avukatları bu yanlış düzelterekler. Kanunda sayılan kişiler içinde seyirden yasaklanma kararı verilmesi, bana göre Anayasa'ya da aykırı. Çalışma hak ve özgürlüğünü zedeleyen kararlar.”

(...) Küçükgüngör, kanunda aktif sporculara verilecek cezaların çok ağır olduğuna da işaret ederek, “Sporcuların en verimli dönemlerinde seyirden yasaklanma gibi kararlar hiç uygun değil. Gelinek nokta, gerçekten nasıl çözüleceği bilinmeyen bir nokta. TFF baştan itibaren süreci gerektiği gibi yönetemedi. İş giderek düğümleniyor. Bu düğümler nasıl çözülecek, çok büyük bir soru işareti¹³”.

Kanunun koyucu bu kanun ve bu madde ile şiddete yol açan kişilerin bir süre spor sahalarından uzak kalmasını istemiştir. Ancak madde başlığından da açıkça anlaşılacağı üzere yasaklanan konu “seyir”dir. Yani kişinin spor müsabakası ya da antrenmanını seyretmesi yasaklanmaktadır. Ancak sporcular hiç tartışmasız olarak spor müsabakalarını icra etmektedirler. Dolayısı ile hiçbir halde bir sporcu hakkında bu tedbir verilmiş olsa dahi sadece sporcu müsabakaları ya da antrenmanları seyretme amacı ile spor alanlarına girmek istemesi halinde hakkında uygulanabilir¹⁴.

Özellikle bu çalışmanın konusu olan seyirden yasaklanma yaptırımı, 17-18 Haziran 2013 tarihlerinde, Gençlik ve Spor Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu (HSYK) ile Spor Kulüpleri ve Federasyon temsilcilerinin katılımıyla gerçekleştirilen

13 <http://www.sabah.com.tr/SabahSpor/SuperLig/2011/12/06/sporcular-seyirden-men-edilemez>

14 Av. Hüseyin Alpay KÖSE—<http://www.sporhukuku.org/dosyalar/makale-alpay-seyirden-yasaklama.pdf>

"*Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesi Çalıştayı*"nda ve daha sonra düzenlenen ihtisas komisyonları ve çalıştaylar bünyesinde bütün boyutları ile irdelenmiştir.

Çalıştay'da dile getirilen verilere göre, 6222 sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun kapsamında oluşturulan bilgi bankasındaki kayıtlara baz alındığında bugüne kadar 4 bin 427 kişi hakkında yasal işlem yapıldığı ve halen 2 bin kişi hakkında tedbirlerin devam ettiği anlaşılmıştır.

Tüm paydaşlarla yapılan çalışmalarda elde edilen çıktılar sonucunda; seyirden yasaklanma tedbirinin kolluk tarafından derhal uygulanması ayrıca uygulamadaki muğlaklığın giderilmesi amacıyla ilgili Kanun'da seyirden yasaklama tedbirinin kolluk tarafından veya Cumhuriyet savcılığı tarafından doğrudan uygulanacağını açıkça belirtilmesinin ve HSYK tarafından hâkimler ve Cumhuriyet savcıları yönünden uygulama birliğinin sağlanması amacıyla bir genelge düzenlenmesinin uygun olacağı, ön ödeme halinde kovuşturmayaya yer olmadığına dair karar verildiğinde 6222 sayılı Kanun'un 18/6. maddesi gereğince seyirden men yasağının 1 yıl süre ile devam etmesi gerektiği, 6222 sayılı Kanun gereğince koruma tedbirlerinin süresinin azami sınırının belirlenmesi ve sürenin başlangıcının ilk koruma tedbiri alındığı tarihten itibaren sınırlandırılması gerektiği kanaatine varılmış ve bu hususlar ihtisas komisyonları tarafından rapora bağlanarak ilgili kurum ve kuruluşlara iletilmiştir.

Kanaatimizce, sporda şiddetin engellenmesinde seyirden yasaklanma enstrümanının dikkatli ve ölçülü kullanılması zorunlu olduğu kadar, cezaların kişileştirilmesi noktasından hareketle, özellikle suç işlemeyi itiyat halinde getiren kişiler açısından mahkeme kararı ile ömür boyu yasaklanmaya varan ölçüde uygulama yapılmasının kanunkoyucunun takdirine sunulması ve yasal düzenleme hazırlığında göz önünde tutulması da gereklidir.

Doktrinde yasal düzenlemenin en belirgin eksikliğinin, taraftarları hedefine oturtması ve taraftar kimliğini görsel bir alana dönüştürmesi ve özellikle şiddetin ortaya çıkış nedenlerine odaklanılmaması,

fanatik ve holiganist taraftarlar, makro anlamda bütün taraftar topluluğuna atfedilen bir durum olarak kurgulandığı, kanunun amaç ya da kapsam kısımlarında bu ayrımlardan söz edilmemesinin yasayı tartışılır duruma getirdiği, düzenlemelerde güvenlik olgusu ise şiddet ve düzensizlik olgusuna odaklanmaktan ziyade gözetim veya gözetleme mantığı içerisinde bütün taraftar topluluğunu kayıt altına almaktan geçtiğine odaklanıldığı yönünde değerlendirmelere de yer verilmektedir¹⁵.

6222 sayılı Kanun ve uygulanmasına ilişkin yönetmelik hükümlerinin bütünüyle değerlendirilmesinden özellikle elektronik bilet, kamera ve turnike sistemleri, taraftar ve güvenlik güçlerinin eğitimi, ücretsiz ve karaborsa bilet, medyaya verilen demeçler, taraftardan sorumlu kulüp temsilcisi, taraftar organizasyonları, tribün liderleri, maddi yetersizlik, mevzuat çalışması ve cezaların arttırılması, spor savcılarının görevlendirilmesi, karaborsa bilet ile ilgili mevzuat düzenlemesi, protokol tribünleri, üst kurul, stadyumlara yüz tanıma sistemlerinin kurulması, stadyum ve spor salonlarının denetimi, futbol harici branşlarda gerekli güvenlik tedbirlerinin alınması gibi konularda çağdaş standartların yakalanması ile birlikte sporda şiddet ve düzensizliğin ülkemiz gündeminin rutin maddeleri arasından hızla uzaklaşacağı yönünde umudun sürdürülebileceği kanısındayım.

15 Adem SAĞIR–6222 Sayılı Yasa Bağlamında Türkiye’de Futbol Örneğinde Sosyolojik Bir Çözümleme,
Amme İdaresi Dergisi, Cilt 45, Sayı 3, Eylül 2012, s. 155-181.

MİLLETLERARASI YETKİ VE TÜRK MAHKEMELERİNİN SPOR UYUŞMAZLIKLARINDAKİ YETKİSİ

Av. Kazım Yücel DÖNMEZ*

* Ankara Barosu, Türkiye Tenis Federasyonu Disiplin Kurulu Önceki Başkanı.

I. Genel Olarak

Milletlerarası yetki, yabancı unsurlu davalarda bir devlet mahkemelerinin, diğer devlet mahkemelerine nazaran yetkili olup olmadıklarını ifade eder. Milletlerarası yetki, bir siyasi birlik hudutları içerisinde mahkemelerin yer itibarıyla yetkisini tayin eden ülke içi yetkiden farklıdır. Medeni Usul Hukukunda yer itibarıyla yetki, bir davanın hangi yöredeki görevli mahkeme tarafından bakılabileceğini ifade eder. Ülke içi yetki kuralları o ülke hudutları içinde açılmış veya açılacak bütün davalarda yabancı unsur taşısın veya taşımasın uygulanır. Yabancı unsur taşıyan davalarda bir devlet mahkemelerinin yer itibarıyla yetkili olabilmeleri, hem milletlerarası yetki hem de ülke içi yetki kuralları ile tayin edilir. Bu iki tür hukuk sisteminin farklı esaslar taşıması da mümkündür. Türk Hukuk Sisteminde, Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun (MÖHUK m. 40) her iki yetkinin aynı esaslara göre tayin edileceğini kabul etmiştir¹.

II. Türk Milletlerarası Yetki Kuralları

Türk Mahkemelerinin milletlerarası yetkisi, MÖHUK m.40'da "Milletlerarası Yetki" başlığı ile yer alan "Türk mahkemelerinin milletlerarası yetkisini, iç hukukun yer itibarıyla yetki kuralları tayin eder" kuralından çıkarılmaktadır.

Yer itibarıyla yetki kurallarının ana kaynağı HMK'dır. Bunun yanında TMK, İş Kanunu, İcra İflas Kanunu gibi iç hukukta birçok kanunda belirli konularda mahkemelerin yetkisine ilişkin kuralları bulunmaktadır. Ayrıca iç hukukun bu yetki kuralları yanında tamamlayıcı olarak belirli konular için MÖHUK'ta milletlerarası yetki kuralları da getirilmiştir.

İç hukukun yer itibarıyla yetki kaidelerine yapılan havale, yer itibarıyla yetki kaidelerinin milletlerarası yetkinin de doğum sebebi

1 ÇELİKEL, Aysel/ERDEM, Bahadır, Milletlerarası Özel Hukuk, İstanbul 2012, s.503.

olarak dikkate alınması anlamına gelir. Böylece usul hukuku bakımından yer itibariyle yetkili bir mahkemenin varlığı milletlerarası yetkinin doğumu için yeterli ve aynı zamanda gerekli olmaktadır. Usul Hukuku hükümlerimize göre yer itibariyle yetkili bir mahkeme milletlerarası yetkiye de sahiptir. Diğer bir söyleyişle, yer itibariyle yetkili bir mahkeme bulunmadıkça prensip olarak milletlerarası yetkili bir mahkeme de mevcut değildir².

A. İç Hukukun Yetki Kuralları

Yukarıda belirtildiği gibi MÖHUK m.40'da Türk mahkemelerinin milletlerarası yetkisi iç hukuktaki yer itibariyle yetki kurallarına bağlanmıştır. Bu genel kuralın yanında adı geçen Kanunun devam eden maddelerinde ayrıca belirli konular için başka milletlerarası yetki kuralları da gösterilmiştir.

Türk milletlerarası yetki kurallarının belirlenmesi, iç hukukta yer itibariyle yetki (*salahiyet*) kurallarının bilinmesine bağlı olup, bu kurallar esas itibariyle HMK' da ve maddi hukuk kuralları taşıyan diğer kanunlarda yer almıştır.

Mahkemelerin yetkileri kanunla düzenlenir (*Anayasa m.142*);hiç kimse, kanunen tabi olduğu (*kanunla yetkili kılınan*) mahkemeden başka bir mahkeme önüne çıkarılamaz (*Anayasa m.37/1*). Bu nedenle, bir tüzük veya yönetmelik hükmü ile yetki kuralı konulamayacağı gibi, davalı kıyas yolu ile kanunen yetkili olan mahkemeden başka bir mahkeme önünde kendisini savunmaya zorlanamaz³.

HMK' da mahkemelerin yetkisi, "*genel yetki*" ve "*özel yetki halleri*" olarak ikiye ayrılmıştır. Genel yetki m.6'da; özel yetki halleri ise m.7-16'da düzenlenmiştir⁴.

2 NÖMER, Ergin, Devletler Hususi hukuku, İstanbul 2013,s.443 – 444.

3 KURU, Baki/ARSLAN, Ramazan/YILMAZ, Ejder, Medeni Usul Hukuku, Ankara 2013,s.130.

4 HMK' ya göre yetki konusunda daha fazla bilgi için bkz, YILMAZ, Ejder, Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi, Ankara 2012.

1. Genel Yetki Kuralı

Genel yetki kuralı olarak davalının yerleşim yeri (*ikametgâhı*) mahkemesi, milletlerarası yetkiye de sahip mahkemedir. Bu durum HMK m.6'da şöyle ifade edilmiştir.

“(1) Genel yetkili mahkeme, davalı gerçek veya tüzel kişinin davanın açıldığı tarihteki yerleşim yeri mahkemesidir.

(2) Yerleşim yeri, 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu hükümlerine göre belirlenir”.

Yerleşim yerinin (*ikametgâhın*) neresi olduğu da TMK m.19-22'de düzenlenmiştir. Bu hükümlere göre, kişinin yerleşim yeri sürekli kalma niyetiyle oturduğu yerdir (*TMK m.19/1*). Önceki yerleşim yeri belli olmayan veya yabancı ülkedeki yerleşim yerini bıraktığı halde Türkiye'de henüz bir yerleşim yeri edinmemiş olan kimsenin halen oturduğu yer, yerleşim yeri sayılır (*TMK m.20/2*). Tüzel kişinin yerleşim yeri, kuruluş belgesinde başka bir hüküm bulunmadıkça işlerinin yönetildiği yerdir (*TMK m.51*). Davalı birden fazla ise dava, bunlardan birinin yerleşim yerinde açılabilir. Ancak dava sebebine göre kanunda, davalıların tamamı hakkında ortak yetkiyi taşıyan bir mahkeme belirtilmişse, davaya o yer mahkemesinde bakılır (*HMK m.7/1*).

Türkiye'de yerleşim yeri olmayanların durumu ise HMK m.9'da düzenlenmiştir. Maddeye göre; “*Türkiye'de yerleşim yeri bulunmayanlar hakkında genel yetkili mahkeme, davalının Türkiye'deki mutad meskeninin bulunduğu yer mahkemesidir. Ancak diğer özel yetki halleri saklı kalmak üzere, malvarlığı haklarına ilişkin dava, uyuşmazlık konusu malvarlığı unsurunun bulunduğu yerde de açılabilir*”.

Milletlerarası yetkinin tayininde yer itibarıyla yetki kuralları kullanılırken, dava taraflarının Türk vatandaşı veya yabancı olması bu durumda bir rol oynamaz⁵.

5 NÖMER, s.445. DOĞAN, Vahit, Milletlerarası Özel hukuk, s.75 -76.Yargıtay 2HD. 03/06/1985 T. E.1985/5145, K.1985/5390, GÖKKAYA Şevket, Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun, Ankara 1996,s.156-157.

2. Özel Yetki Kuralları

Özel yetki kuralları HMK m.7 – 16'da düzenlenmiştir. Ayrıca diğer bazı kanunlarda da özel yetki kuralları bulunmaktadır. Bu kuralların gösterdiği yetkili mahkemeler MÖHUK m.40'ta yer alan hüküm nedeniyle aynı zamanda milletlerarası yetkiye de sahip bulunmaktadır.

Kural olarak, özel yetki kuralları genel yetki kurallarını ortadan kaldırmaz. Davacı davasını bu yetkili mahkemelerden birinde açabilir.

HMK ve diğer bazı kanunlarda yer alan özel yetki kuralları şöyledir;

a) Sözleşmeden Doğan Davalarda Yetki

"Sözleşmeden doğan davalar sözleşmenin ifa edileceği yer mahkemesinde de açılabilir" (HMK m.10). Maddede geçen ifa yeri kavramı bir vasıflandırma meselesi olduğundan, hâkim kendi hukukunu nazara alarak uyuşmazlığı çözecektir⁶. Tarafların sözleşmede ifa yerini kararlaştırmış olmaları halinde ise ifa yeri sözleşmede kararlaştırılan ülke olacaktır.

b) Haksız Fiilden Doğan Davalarda Yetki

"Haksız fiilden doğan davalarda, haksız fiilin işlendiği veya zararın meydana geldiği yahut gelme ihtimalinin bulunduğu yer ya da zarar görenin yerleşim yeri mahkemesi de yetkilidir" (HMK m.16). Maddeden anlaşıldığına göre, belirlenen üç tane yetkili mahkeme yanında zarar gören davacı isterse davasını, kendi yerleşim yerinde açma imkânına da sahip bulunmaktadır.

c) Türkiye'de Yerleşim Yerinin Bulunmaması Halinde Yetki

"Türkiye'de yerleşim yeri bulunmayanlar hakkında genel yetkili mahkeme, davalının Türkiye'deki mutad meskeninin bulunduğu yer mahkemesidir. Ancak, diğer özel yetki halleri saklı kalmak üzere, malvarlığı haklarına ilişkin dava, uyuşmazlık konusu malvarlığı unsurunun

bulunduğu yerde de açılabilir” (HMK m.9). Madde, Türkiye’de yerleşim yeri olmayanlar için mutad meskenlerinin bulunduğu yer mahkemesini genel yetkili mahkeme olarak belirlerken, bu kişilere karşı açılacak olan malvarlığı davaları için de dava konusu malvarlığının bulunduğu yer mahkemesini özel yetkili mahkeme olarak göstermektedir.

ç) Karşı Davada Yetki

“*Kesin yetkinin söz konusu olmadığı hallerde, asıl davaya bakan mahkeme, karşı davaya bakmaya da yetkilidir*” (HMK m.13). Türk mahkemesinde açılmış olan yabancı unsur taşıyan bir davaya karşı açılan karşılık dava Türk mahkemelerinin münhasır yetkisi olmasa bile, o mahkemede görülebilecektir. Çünkü 13. Madde MÖHUK m.40 hükmünün iç hukuka yaptığı atıf nedeni ile bu konuda bir milletlerarası yetki kuralı tesis etmiş bulunmaktadır⁷.

287

d) Şubelere ve Tüzel Kişilerle İlgili Davalarda Yetki

“*Bir şubenin işlemlerinden doğan davalarda, o şubenin bulunduğu yer mahkemesi de yetkilidir*” (HMK m.14/1). Madde genel yetki kuralının yanında, şube işlemlerinden doğan davalarda, davacılara kolaylık olmak üzere şubenin bulunduğu yer mahkemesini de özel yetkili mahkeme olarak kabul etmiştir.

e) İç Hukukta Diğer Bazı Kanunlardaki Özel Yetki Kuralları

1. Türk Medeni Kanununda Düzenlenen Mahkemelerin Yetkisine İlişkin Kurallar

4721 sayılı Türk medeni Kanunu, HMK’nın 6. Maddesinde yer alan “*genel yetki kuralına*” istisna getiren önemli sayıda “*özel yetki hükmü*” getirmiş bulunmaktadır. Bunlar;

7 ÇELİKEL/ERDEM, s.519.

"Davacı, kişilik haklarının korunması için kendi yerleşim yeri veya davalının yerleşim yeri mahkemesinde dava açabilir" (m.25/5).

"Yetkili mahkeme, kişinin Türkiye'deki son yerleşim yeri; eğer Türkiye'de hiç yerleşmemişse nüfus sicilinde kayıtlı olduğu yer; böyle bir kayıt da yoksa anasının veya babasının kayıtlı bulunduğu yer mahkemesidir" (m.32/2).

"Boşanma ve ayrılık davalarında yetkili mahkeme, eşlerden birinin yerleşim yeri veya davadan önce son defa altı aydan beri birlikte oldukları yer mahkemesidir" (m.168).

"Boşanmadan sonra açılacak nafaka davalarında, nafaka alacaklısının yerleşim yeri mahkemesi yetkilidir" (m.177).

Mal rejimine ilişkin davalarda "Yetkili mahkeme eşlerden herhangi birinin yerleşim yeri mahkemesidir" (m.207).

"Eşler veya mirasçılar arasında bir mal rejiminin tasfiyesine ilişkin davalarda, aşağıdaki mahkemeler yetkilidir: 1.Mal rejiminin ölümle sona ermesi durumunda ölenin son yerleşim yeri mahkemesi, 2.Boşanmaya, evliliğin iptaline veya hâkim tarafından mal ayrılığına karar verilmesi durumunda, bu davalarda yetkili olan mahkeme, 3.Diğer durumlarda davalı eşin yerleşim yeri mahkemesidir" (m.214).

"Soybağına ilişkin davalar, taraflardan birinin dava veya doğum sırasındaki yerleşim yeri mahkemesinde açılır" (m.283).

"(1) Evlat edinme, küçüğün ana ve babasının rızasını gerektirir.(2) Rıza, küçüğün veya ana ve babasının oturdukları yer mahkemesinde sözlü veya yazılı olarak açıklanarak tutanağa geçirilir" (m.309).

"Küçük, gelecekte evlat edinilmek amacıyla bir kuruma yerleştirilir ve ana ve babadan birinin rızası eksik olursa, evlat edinenin veya evlat edinmede aracılık yapan kurumun istemi üzerine ve kural olarak küçüğün yerleştirilmesinden önce, onun oturduğu yer mahkemesi bu rızanın aranıp aranmamasına karar verir" (m.312/1).

"Evlat edinme kararı, evlat edinenin oturma yeri; birlikte evlat edinmede eşlerden birinin oturma yeri mahkemesince verilir. Mahkeme kararıyla birlikte evlatlık ilişkisi kurulmuş olur" (m.315/1).

“(1) Kişisel ilişki kurulmasıyla ilgili bütün düzenlemelerde çocuğun oturduğu yer mahkemesi yetkilidir. (2)Boşanma ve evlilik birliğinin korunmasına ilişkin yetki kuralları saklıdır.(3)Çocuk ile kişisel ilişkiye yönelik bir düzenleme yapılınca kadar, velayet hakkına sahip veya çocuk kendisine bırakılmış kişinin rızası dışında kişisel ilişki kurulamaz”(m.326).

Yardım nafakasında *“Yetkili mahkeme, taraflardan birinin yerleşim yeri mahkemesidir”(m.365/6).*

“Vesayet işlerinde yetki küçüğün veya kısıtlının yerleşim yerindeki vesayet dairelerine aittir”(m.411).

“Miras, malvarlığının tamamı için mirasbırakanın yerleşim yerinde açılır. (2) Mirasbırakanın tasarruflarının iptali veya tenkisi, mirasın paylaştırılması ve miras sebebiyle istihkak davaları bu yerleşim yeri mahkemesinde görülür”(m.576).

2. İcra İflas Kanunu’ndaki Mahkemelerin Yetkisine İlişkin Hükümler

İflas davalarında yetki İcra İflas Kanunu 154. maddede düzenlenmiştir. Maddeye göre;

“(1) İflas yoluyla takipte yetkili merci, borçlunun muamele merkezinin bulunduğu mahaldeki icra dairesidir.

“(2) Merkezleri yurt dışında bulunan ticari işletmeler hakkında yetkili merci, Türkiye’deki şubenin, birden ziyade şubenin bulunması halinde merkez şubenin bulunduğu yerdeki icra dairesidir” .

“(3) Borçlu ile alacaklı yetkili icra dairesini yazılı anlaşma ile tayin etmişlerse, o yerin icra dairesi dahi iflas takibi için yetkili sayılır. Şu kadar ki, iflas davaları için yetki sözleşmesi yapılamaz ve iflas davası mutlaka borçlunun muamele merkezinin bulunduğu yer ticaret mahkemesinde açılır” .

3. Fikri Haklarda Türk Mahkemelerinin Yetkisi

Fikri haklarda Türk mahkemelerinin yetkisi Patent hakkında KHK’de düzenlenmiştir. Buna göre;

“(1) Patent sahibi tarafından, üçüncü kişiler aleyhine açılacak hukuk davalarında yetkili mahkeme, davacının ikametgahının olduğu veya suçun işlendiği veya tecavüz fiilinin etkilerinin görüldüğü yerdeki mahkemedir.(2) Davacının Türkiye’de ikamet etmemesi halinde, yetkili mahkeme sicilde kayıtlı patent vekilinin işyerinin bulunduğu yerdeki ve eğer vekillik kaydı silinmiş ise, Enstitü merkezinin bulunduğu yerdeki mahkemedir.(3) Üçüncü kişiler tarafından patent başvurusu veya patent sahibi aleyhine açılacak davalarda yetkili mahkeme, davalının ikametgahının bulunduğu yerdeki mahkemedir. Patent başvurusu veya patent sahibinin Türkiye’de ikamet etmemesi halinde bu maddenin üçüncü fıkrası hükümü uygulanır.(4) Birden fazla mahkemenin yetkili olduğu durumda yetkili mahkeme, ilk davanın açıldığı mahkemedir” (Pat. KHK. m. 137).

Marka hakkına ilişkin davalarda mahkemelerin yetkisi, Mar. KHK’nin 63. maddesinde, Endüstriyel tasarım hakkına ilişkin davalarda mahkemelerin yetkisi, Endüstriyel tasarım haklarının korunmasını düzenleyen 554 sayılı Endüstriyel Tasarımların Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’nin 49. Maddesinde, Coğrafi işaretlerin korunması ilişkin davalarda mahkemelerin yetkisi, 555 sayılı Coğrafi İşaretlerin Korunması Hakkında KHK’nin 25. Maddesinde düzenlenmiştir. Bu maddelerdeki yetki kuralları, Pat. KHK’nin 137. Maddesindeki yetki hükümlerine paraleldir.

3. Kesin Yetki Kuralları

HMK’da dört ayrı konuda kesin yetki kuralı getirilmiştir. Bu kurallar iç hukuk bakımından kesin yetkiyi tayin eden kurallardır. Bunlar;

Mirastan doğan davalarda, ölen kimsenin son yerleşim yeri mahkemesi (m. 11/1-2), taşınmaz malın aynından doğan davalarda, taşınmaz malın bulunduğu yer mahkemesi (m. 12), özel hukuk tüzel kişilerinin, ortaklık ve üyelik ilişkileriyle sınırlı olarak, bir ortağın veya üyesine karşı veya bir ortağın veya üyenin bu sıfatla diğerlerine karşı açacakları davada, ilgili tüzel kişinin merkezinin bulunduğu yer mahkemesi (m. 14/2), Sigorta sözleşmelerinden doğan davalarda, can sigortalarında,

sigorta ettirenin, sigortalının veya lehdarın leh ve aleyhine açılacak davalarda onların yerleşim yeri mahkemesidir (m.15/2).

4. Yetkisizlik İtirazı

Türk mahkemelerinde açılmış davalarda milletlerarası yetkisizlik itirazı, MÖHUK'un 40. maddesi Türk mahkemelerinin yetkisini, iç hukukun yer itibariyle yetki kurallarına tabi tuttuğundan, HMK'nun 116 ve 117. Maddelerinde yazılı olan kurallara göre yapılacaktır.

Kesin yetki kuralının bulunmadığı durumlarda yetki itirazı, HMK m.116/1'de ilk itirazlar arasında gösterilmiştir. HMK m.117'ye göre de; "(1) İlk itirazların hepsi cevap dilekçesinde ileri sürülmek zorundadır. Aksi halde dinlenemez. (2) İlk itirazlar dava şartlarından sonra incelenir. (3) İlk itirazlar, ön sorunlar gibi incelenir ve karara bağlanır".

Yetkinin kesin olmadığı durumlarda yetki itirazının ileri sürülmesi konusu ise HMK m.19/2.3.4.fıkralarında düzenlenmiştir. Maddeye göre;

"(2) Yetkinin kesin olmadığı davalarda, yetki itirazının, cevap dilekçesinde ileri sürülmesi gerekir. yetki itirazında bulunan taraf, yetkili mahkemeyi, birden fazla yetkili mahkeme varsa seçtiği mahkemeyi bildirir. Aksi takdirde yetki itirazı dikkate alınmaz. (3) Mahkeme, yetkisizlik kararında yetkili mahkemeyi de gösterir. (4) Yetkinin kesin olmadığı davalarda, davalı, süresi içinde ve usulüne uygun olarak yetki itirazında bulunmazsa, davanın açıldığı mahkeme yetkili hale gelir".

HMK'nun m.19/2-3 hükümleri yabancı unsurlu özel hukuk davalarında uygulanmaz. Yani davacı itiraz dilekçesinde veya mahkeme kararında yetkili mahkemeyi göstermek zorunda değildir. Bu milletlerarası yetkinin doğal sonucudur. Yargıtay'a göre de bu durumda HMK'nun 19. maddesinin ilgili hükümleri uygulanmaz⁸. Yetkili yabancı mahkemenin gösterilmesi o mahkemenin gerçekten yetkili olacağı anlamına gelmez. Çünkü devletler kendi mahkemelerinin yetkisini tayin etme hakkına sahip bulunmaktadırlar. Hiçbir devlet,

8 Yargıtay 2HD, 18.3.1998, E,938/K.325 (YKD 1998/6,s.829).

diğer bir devletin mahkemelerine yetki vermeye veya yetki izafe etmeye hak sahibi değildir⁹.

Açıklanan maddelerde gösterilen şekilde davalı tarafından ilk itiraz olarak bir yetki itirazında bulunulmaz ise, mahkemenin milletlerarası yetkisi kabul edilmiş sayılır ve dava yetkili hale gelen bu mahkemede görülür(m.19/4).

B. MÖHUK'DA Düzenlenen Yetki Kuralları

1. Türklerin Kişi Hallerine İlişkin Davalar

Türklerin kişi hallerine ilişkin davalar MÖHUK m.41'de düzenlenmiştir. Maddeye göre;

"Türk vatandaşlarının kişi hallerine ilişkin davaları, yabancı ülke mahkemelerinde açılmadığı veya açıklamadığı takdirde Türkiye'de yer itibariyle yetkili mahkemede, bulunmaması halinde ilgilinin sakini olduğu yer, Türkiye'de sakini değilse Türkiye'deki son yerleşim yeri mahkemesinde, o da bulunmadığı takdirde Ankara, İstanbul veya İzmir mahkemelerinden birinde görülür".

Bu madde ile hukukumuzda doğrudan doğruya vatandaşlığa bağlı olarak milletlerarası yetki kuralları oluşturulmuştur. Bununla birlikte 41. madde hükmünün uygulanması için davanın taraflarından her ikisinin birden Türk vatandaşı olması gerekli olmayıp, taraflardan yalnızca şahsi halinin değişmesi söz konusu olan tarafın, davacı veya davalının, Türk vatandaşı olması yeterlidir¹⁰.

Madde de yer alan yetki kuralları aynı zamanda yer itibariyle yetkili Türk Mahkemelerini de belirlemektedir. Hükme göre Türk vatandaşlarının kişi hallerine ilişkin davaları, usul hukukuna göre yer itibariyle yetkili mahkeme bulunmuyorsa ilgilinin sakini olduğu yer, Türkiye'de sakini değilse Türkiye'deki son yerleşim yeri mahkemesinde, o da bulunmadığı takdirde Ankara, İstanbul veya İzmir mahkemelerinden birinde görülür.

9 ÇELİKEL/ERDEM, s.537.NOMER, s.465.

10 NOMER, s.455.

Türkiye’de yerleşim yeri olmayan Türk vatandaşlarının sakin oldukları, oturdukları veya yerleşim yerlerinin bulunduğu ülke mahkemelerinde kişisel hallerine ilişkin dava açmaları ve bu dava sonucunda elde edilen yabancı mahkeme kararının Türkiye’de tanınması ve tenfizi mümkündür (MÖHUK m.54/c ve m.58/1). Bu bakımdan Türkiye’de kişi hallerine ilişkin bir davanın, 41. madde de gösterilen mahkemelerden birinde açılabilmesi, daha önce ilgili Türk’ün yerleşim yeri ülke mahkemesinde bir davanın açılmamış olmasına bağlıdır¹¹.

2. Yabancıların Kişi Hallerine İlişkin Davalar

Türkiye’de yerleşim yeri veya son defa oturduğu bir yeri olmayan yabancı hakkında vesayet, kayyımlik, kısıtlılık, gaiplik ve ölmüş sayılma kararı verilmesi için yetkili bir mahkemenin belirlenmesi gerekebilir. MÖHUK m. 42’de bu yetkili mahkeme şöyle gösterilmektedir.

“Türkiye’de yerleşim yeri bulunmayan yabancı hakkında vesayet, kayyımlik, kısıtlılık, gaiplik ve ölmüş sayılma kararları ilgilinin Türkiye’de sakini olduğu yer, sakin değilse mallarının bulunduğu yer mahkemesince verilir”.

Madde de, yabancıнын sakini olduğu yer mahkemesi ile sakin değilse mallarının bulunduğu yer mahkemesi yetkili mahkeme olarak gösterilmektedir.

3. Miras Davaları

Mirasa ilişkin davalar, HMK m.11 ve TMK m.576 hükümlerine göre miras bırakanın yerleşim yeri mahkemesinde görülür. Ancak tereke ile ilgili konularda, özellikle Türkiye’de menkul ve gayrimenkul malvarlığının bulunması halinde Türkiye’de milletlerarası yetkili bir mahkemenin bulunması zarureti karşısında MÖHUK “Miras Davaları” başlıklı 43.maddesinde

“Mirasa ilişkin davalar ölenin Türkiye’deki son yerleşim yeri mahkemesinde, son yerleşim yerinin Türkiye’de olmaması halinde terekeye dahil

11 NÖMER, s.456.

malların bulunduğu yer mahkemesinde görülür" denilerek malların bulunduğu yer mahkemesinin yetkisi de tamamlayıcı bir kural olarak kabul edilmiştir.

Terekeye dahil malların aynı yerde bulunması halinde bu yer mahkemesi, değişik yerlerde bulunması halinde ise bulundukları yer mahkemelerinin ayrı ayrı yetkili olacağı kabul edilmektedir¹².

4. İş Sözleşmesi ve İş İlişkisi Davaları

İş sözleşmesi ve iş ilişkisi davalarında Türk mahkemelerinin yetkisi MÖHUK m.44'de düzenlenmiştir. Maddeye göre;

"Bireysel iş sözleşmesinden veya iş ilişkisinden doğan uyuşmazlıklarda işçinin işini mutaden yaptığı işyerinin Türkiye'de bulunduğu yer mahkemesi yetkilidir. İşçinin, işverene karşı açtığı davalarda işverenin yerleşim yeri, işçinin yerleşim yeri veya mutad meskeninin bulunduğu Türk mahkemeleri de yetkilidir".

Bireysel iş sözleşmeleri ve iş ilişkisinden doğan davalarda genel olarak *"işçinin işini mutaden yaptığı işyerinin bulunduğu yer mahkemesi"*, milletlerarası yetkili mahkeme olarak kabul edilmiştir. Zayıf konumda olduğu kabul edilen işçiye işveren aleyhine açacağı davalarda maddede tespit edilen üç mahkemeden birinde dava açma seçimlik hakkı tanınmıştır. Bunlar işverenin yerleşim yeri mahkemesi, işçinin yerleşim yeri mahkemesi veya mutad meskeninin bulunduğu yer mahkemesidir. İşçi bunlardan herhangi birinde işvereni aleyhine dava açabilecektir.

44. madde hükmü ile yetkilendirilen Türk mahkemelerinin milletlerarası yetkisi, zayıf konumdaki işçiye korumakla sınırlı bir *"münhasır yetki"* niteliğindedir¹³.

Ayrıca, MÖHUK'un 47. Maddesi ikinci fıkrasında öngörülen hükümle, 44. Madde de gösterilen mahkemelerin yetkilerinin, bu konuda yetki sözleşmesi yapılarak bertaraf edilemeyeceği esası da kabul edilmiştir. Bu hüküm nedeniyle yapılacak bir yetki sözleşmesi

12 GÖKKAYA, s.163.

13 ÇELİKEL/ERDEM, s.553.

ile yetkilendirilmiş yabancı bir mahkemenin verdiği kararın Türkiye’de tanınması ve tenfizi mümkün olmayacaktır. Ancak böyle bir mahkemede işçi tarafından açılmış bir davada işçi lehine alınmış yabancı mahkeme kararının, işçi tarafından Türkiye’de tenfiz ettirilme istenilmesi halinde MÖHUK’un 44. Maddesinin münhasır yetki hükmü getirdiği gerekçesi ile tenfizin engellenmemesi maddenin düzenleniş amacı gereğidir¹⁴.

5. Tüketici Sözleşmesine İlişkin Davalar

Tüketici sözleşmesine ilişkin davalarda Türk mahkemelerinin yetkisi MÖHUK m.45’te düzenlenmiştir. Maddeye göre;

“(1) 26 ncı maddede tanımlanan tüketici sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıklarda, tüketicinin seçimine göre, tüketicinin yerleşim yeri veya mutad meskeni ya da karşı tarafın işyeri, yerleşim yeri veya mutad meskeninin bulunduğu Türk Mahkemeleri yetkilidir.

(2) Birinci fıkra uyarınca yapılan tüketici sözleşmeleri hakkında tüketiciye karşı açılacak davalarda yetkili mahkeme, tüketicinin Türkiye’deki mutad meskeni mahkemesidir”.

Maddenin birinci fıkrasında tüketiciye beş ayrı mahkemede dava açma hakkı tanınmıştır. Fıkroda tüketiciye, davalı tarafa yakın olan mahkemeler yanında kendisine yakın olan mahkemeleri de seçme imkânı tanınmıştır. Böylece 45. Madde, HMK’nın 6. Maddesindeki genel yetki kuralına istisnai bir hüküm getirmiş olmaktadır¹⁵. İkinci fıkroda ise tüketiciye karşı açılan davalarda mahkemenin milletlerarası yetkisine ilişkin hüküm getirilmiştir.

Ayrıca, MÖHUK’un 47. Maddesi ikinci fıkrasındaki hüküm nedeniyle 45. Madde de gösterilen mahkemelerin yetkisini bertaraf eden yetki sözleşmesi yapmak ta mümkün değildir. Münhasır yetki ile ilgili hususlarda yukarıda iş davalarında yapılan açıklamalar, tüketiciler bakımından da söz konusudur.

14 ÇELİKEL/ERDEM, s.553 – 554.

15 ÇELİKEL/ERDEM, s.556.

6. Sigorta Sözleşmesine İlişkin Davalar

Sigorta sözleşmelerine ilişkin davalarda Türk mahkemelerinin yetki de MÖHUK'un 46. maddesinde düzenlenmiştir. Madde metni;

"Sigorta sözleşmesinden doğan uyuşmazlıklarda, sigortacının esas işyeri veya sigorta sözleşmesi yapan şubesinin ya da acentasının Türkiye'de bulunduğu yer mahkemesi yetkilidir. Ancak sigorta ettirene, sigortalıya veya lehbara karşı açılacak davalarda yetkili mahkeme, onların Türkiye'deki yerleşim yeri veya mutad meskeni mahkemesidir".

Madde de sigortacıya karşı açılacak davalarda sigortacının esas işyerinin mahkemesi veya sigorta sözleşmesini yapan şubesinin bulunduğu yer mahkemesi ya da acentasının Türkiye'de bulunduğu yer mahkemesi yetkili kılınmıştır. Yine madde de sigorta ettiren kişiye, sigorta edilene veya sigortadan yararlanacak (*lehbar*) kişiye karşı açılacak davalarda da bu kişilerin Türkiye'deki yerleşim yeri veya mutad meskeni mahkemesi yetkili kılınmıştır.

Ayrıca, MÖHUK'un 47. Maddesi ikinci fıkrasındaki hüküm nede niyle 46. madde de gösterilen mahkemelerin yetkisini bertaraf eden yetki sözleşmesi yapmak ta mümkün değildir. Münhasır yetki ile ilgili hususlarda yukarıda tüketiciler ve iş davalarında yapılan açıklamalar, sigorta sözleşmesine ilişkin davalar bakımından da söz konusudur.

7. Yetki Anlaşması ve Sınırları

Taraflar, aralarındaki yabancılık unsuru taşıyan ve borç ilişkilerinden doğan uyuşmazlığın yabancı bir devletin mahkemesinde görülmesi konusunda anlaşabilirler

Yetki anlaşması ve sınırları MÖHUK m.47'de düzenlenmiştir. Maddeye göre;

"(1)Yer itibarıyla yetkinin münhasır yetki esasına göre tayin edilmediği hallerde, taraflar, aralarındaki yabancılık unsuru taşıyan ve borç ilişkilerinden doğan uyuşmazlığın yabancı bir devletin mahkemesinde görülmesi konusunda anlaşabilirler. Anlaşma, yazılı delille ispat edilmesi halinde geçerli olur. Dava, ancak yabancı mahkemenin

kendisini yetkisiz sayması veya Türk mahkemelerinde yetki itirazında bulunulmaması halinde yetkili Türk mahkemesinde görülür.

(2)44,45 ve 46 ncı maddelerde belirlenen mahkemelerin yetkisi tarafların anlaşmasıyla bertaraf edilemez”.

Bu madde ile yabancılık unsuru taşıyan bazı hukuki ilişkiler için tarafların anlaşma ile Türk mahkemesi yerine yabancı bir mahkemenin yetkisini kabul etmeleri hali düzenlenmiştir. Yine maddede milletlerarası yetkisinin doğmadığı bir davada tarafların Türk mahkemesine yetki tanımaları hali de düzenlenmiş bulunmaktadır. Yetki anlaşması ile yabancı veya Türk mahkemeleri yetkili kılınabilir.

a – Yetki Anlaşması ile Yabancı Mahkemelerin Yetkili Kılınması

MÖHUK m. 47’ye göre yetki anlaşması ile yabancı mahkemelerin yetkili kılınması için bazı koşullar gerekmektedir. Bunlar;

aa) Taraflar Arasındaki uyumsuzluğun Yabancılık Unsuru Taşınması,

Bu koşul 47. maddede açık olarak yer almaktadır. Yabancılık unsuru taşımayan borç ilişkilerinde tarafların yetki anlaşması ile yabancı bir mahkemeyi yetkilendirmeleri mümkün değildir.

bb) Türk Mahkemelerinin Yetkisinin Münhasır Yetki Esasına Göre Düzenlenmemiş Olması,

Milletlerarası usul hukukunda, belirli bir uyumsuzluk hakkında sadece belirli bir devlet yargısının karar verme yetkisi var ise, o devlet mahkemelerinin münhasır yetkisinden söz edilir. Bir yetki kuralı, uyumsuzluk konusunun sadece Türk mahkemelerinde görülmesini sağlamak amacıyla konulmuş ise, bu uyumsuzluk için yabancı bir devlet mahkemesini yetkili kılan yetki anlaşması geçerlik kazanamaz¹⁶. Yukarıda 47. maddenin ikinci fıkrasında gösterilen mahkemelerin

16 NÖMER, İstanbul 2013,s.468.

yetkisi, yetki anlaşmaları ile bertaraf edilemeyen münhasır yetki niteliğindedir.

cc) Taraflar Arasındaki Uyuşmazlığın Borç İlişkisinden Doğmuş Olması,

Bu koşula göre, aile, şahıs ve miras hukuku ve aynı haklara ilişkin uyuşmazlıklar için yetki anlaşması düzenlenemez. Yetki anlaşmasının konusu akdi borç ilişkileri veya haksız fiil veya sebepsiz zenginleşmelerden doğacak uyuşmazlıklar olabilir¹⁷.

b – Yetki Sözleşmesi İle Bir Türk Mahkemesinin Yetkili Kılınması

Tarafların iradeleri ile, milletlerarası yetkiye sahip olmayan bir Türk mahkemesine milletlerarası yetki tanımları mümkündür. Türk mahkemelerine yetki veren usul hukukuna ait bir anlaşma olarak bu anlaşmanın geçerlik şartları, lex fori'ye tabidir¹⁸. Yapılan yetki sözleşmesi ile Türk mahkemelerine tanınan yetkinin kabul edilmesinin koşulları HMK'nun 17 ve 18. maddelerinde¹⁹ düzenlenmiştir. Bunlar;

a) Yetki anlaşması ancak tacirler veya kamu tüzel kişileri, aralarında doğmuş veya doğabilecek uyuşmazlıklar hakkında yapılabilirler,

b) Taraflar ancak üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri konular ile Türk mahkemelerinin kesin yetkisinin bulunmadığı hallerde yetki anlaşması yapabilirler,

c) Yetki anlaşmasının geçerli olabilmesi için yazılı olarak yapılması gerekir,

17 ÇELİKEL/ERDEM, s.563.

18 ÇELİKEL/ERDEM, s.574.NOMER, s.466.

19 HMK madde. 17: Tacirler veya kamu tüzel kişileri, aralarında doğmuş veya doğabilecek bir uyuşmazlık hakkında, bir veya birden fazla mahkemeyi sözleşmeyle yetkili kılabilirler. Taraflarca aksi kararlaştırılmadıkça dava sadece sözleşmeyle belirlenen bu mahkemelerde açılır.

HMK madde 18: (1) Tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edemeyecekleri konular ile kesin yetki hallerinde, yetki sözleşmesi yapılamaz. (2) Yetki sözleşmesinin geçerli olabilmesi için yazılı olarak yapılması, uyuşmazlığın kaynaklandığı hukuki ilişkinin belirli veya belirlenebilir olması ve yetkili kılınan mahkeme veya mahkemelerin gösterilmesi şarttır”.

ç) Tarafların arasındaki uyuşmazlığın kaynaklandığı hukuki ilişkinin belirli veya belirlenebilir olması gerekir,

d) Taraflarca yetki anlaşması ile yetkilendirilen Türk mahkemesinin veya mahkemelerinin gösterilmiş olması şarttır.

Bu koşulları taşımayan yetki anlaşmaları geçerli değildir.

HMK hükümlerine göre, yetki anlaşmalarını ancak tacir ve kamu tüzel kişilerinin aralarında doğmuş veya doğabilecek uyuşmazlıklar hakkında yapılabilecektir. Buna karşılık MÖHUK m. 47 hükmünde yetki anlaşmasını yapabilecek olanlar ile ilgili bir kısıtlama bulunmamaktadır. Öğretide HMK ile getirilen bu kısıtlama eleştirilmektedir²⁰.

8. Teminat

Dava açan, davaya katılan veya icra takibinde bulunan kişilerin, bu taleplerinde haksız çıkmaları durumunda karşı tarafın veya hazinenin zararlarının karşılanabilmesi için teminat göstermeleri gerekmektedir. Birçok hukuk sisteminde mevcut olan bu durum Hukukumuzda iki ayrı kanunda (MÖHUK m.48, HMK m.84 – 89) düzenlenmiştir. MÖHUK'ta teminat gösterme sebebi yabancılık sıfatının bağlanmasına karşılık HMK' da teminat gösterme yükümlülüğü, Türk vatandaşlarının Türkiye'de mutad meskenlerinin bulunmaması sebebine dayandırılmıştır. MÖHUK m.48'e göre;

“(1) Türk mahkemesinde dava açan, davaya katılan veya icra takibinde bulunan yabancı gerçek ve tüzel kişiler, yargılama ve takip giderleriyle karşı tarafın zarar ve ziyanını karşılamak üzere mahkemenin belirleyeceği teminatı göstermek zorundadır.

(2) Mahkeme, dava açanı, davaya katılanı veya icra takibi yapanı karşılıklılık esasına göre teminattan muaf tutar”.

HMK m.84 – 89 hükümlerine göre;

“M.84 : (1) Aşağıdaki hallerde davalı tarafın muhtemel yargılama giderlerini karşılayacak uygun bir teminat gösterilir. A)Türkiye’de mutad meskeni olmayan Türk vatandaşının dava açması, davacı

yanında davaya müdahil olarak katılması veya takip yapması. B) Davacının daha önceden iflasına karar verilmiş, hakkında konkordato veya uzlaşma suretiyle yeniden yapılandırma işlemlerinin başlatılmış bulunması; borç ödemededen aciz belgesinin varlığı gibi sebeplerle, ödeme güçlüğü içinde bulunduğunun belgelenmesi. (2) Davanın görülmesi sırasında teminatı gerektiren durum ve koşulların ortaya çıkması halinde de mahkeme teminat gösterilmesine karar verir. (3) Mecburi dava ve takip arkadaşlığında teminat gösterme yükümlülüğü bu yükümlülüğün tüm davacılar bakımından mevcut olması halinde doğar.

M.85 : (1) Aşağıda sayılan hallerde teminat istenemez: a) Davacının adli yardımdan yararlanması, b) Davacının, yurt içinde istenen teminatı karşılamaya yeterli taşınmaz malının veya aynı teminatla güvence altına alınmış bir alacağının bulunması, c) Davanın, sırf küçüğün menfaatlerini korumaya yönelik olarak açılmış olması, ç) İlama bağlı alacak için ilamlı icra takibi yapılmış olması.

M.86 : (1) Yargılama giderlerini karşılayacak teminata, mahkeme kendiliğinden karar verilir. Hâkim, teminat kararı vermeden önce tarafları veya müdahale talebinde bulunan kişiyi dinleyebilir.

M.87 : (1) Bir davada verilecek teminatın tutarını ve şeklini hâkim serbestçe tayin eder. Ancak, tarafların teminatın şeklini sözleşmeyle kararlaştırmaları halinde, teminat ona göre belirlenir. (2) Teminatı gerektiren durum ve koşullarda değişiklik olması halinde, hâkim teminatın azaltılması, artırılması, değiştirilmesi ya da kaldırılmasına karar verebilir.

M.88 : (1) Hâkim tarafından belirlenen kesin süre içinde teminat gösterilmezse, dava usulden reddedilir. (2) Müdahale talebinde bulunan kişi, kesin süre içinde istenen teminatı vermezse, müdahale talebinden vazgeçmiş sayılmasına karar verilir.

M.89 : (1) Teminat gösterilmesi gerektiren sebep ortadan kalktığı takdirde, ilgilinin talebi üzerine mahkeme, teminatın iadesine karar verir”.

a – Teminat Göstermek Zorunda Olanlar,

Madde açıkça Türk mahkemesinde dava açan, davaya katılan veya icra takibinde bulunan yabancı gerçek ve tüzel kişilerden bahsetmektedir. Bunların teminat gösterme yükümlülüğü bulunmaktadır. Davalı tarafın Türk vatandaşı veya yabancı olması bu teminatın gösterilmesi bakımından bir önemi bulunmamaktadır. Burada önemli olan yabancılık sıfatıdır.

b – Teminatın Sebebi,

Teminat gösterme mecburiyetinin sebebi, yargılama ve takip giderleriyle karşı tarafın zarar ve ziyanını karşılamaktır.

c – Nelerin Teminat Gösterilebileceği,

Nelerin teminat gösterilebileceği MÖHUK'ta gösterilmemiştir. Bu konuda HMK m.87'de yer alan kural uygulanır²¹. HMK m.87'ye göre;

“(1)Bir davada verilecek teminatın tutarını ve şeklini hâkim serbestçe tayin eder. Ancak, tarafların teminatın şeklini sözleşmeyle kararlaştırmaları halinde, teminat ona göre belirlenir.

(2)Teminatı gerektiren durum ve koşullarda değişiklik olması halinde, hâkim teminatın azaltılması, artırılması, değiştirilmesi ya da kaldırılmasına karar verebilir”.

Yargı kararlarında, teminatın döviz olarak merkez bankasına bloke edilmesi ve bu hususun mahkeme tarafından resen gözetilmesinden bahsedilmektedir²². Ancak öğretide, Yargıtay kararlarında yer alan teminatın döviz olarak yatırılması kuralı, herhangi bir yasal dayanağı olmadığı gerekçesi ile eleştirilmektedir²³.

21 ÇELİKEL/ERDEM, s.584.NOMER, s.481.

22 Y.HGK. 13.5.1983, E, 1980/6-1952, K,1983/512, ÇELİKEL/ERDEM, s.584.

23 ÇELİKEL/ERDEM, s.585.NOMER, s.481.

ç – Teminatı Yatırmama,

Mahkeme davacıya, davaya katılana veya icra takibinde bulunana tayin ettiği teminatı yatırmaması için uygun bir süre verir. Bu süre içinde teminat yatırılmazsa dava usulden reddedilir (*HMK m.88/1*). Davaya müdahale eden kişi hâkim tarafından verilen süre içinde teminatı yatırmazsa, müdahale talebinden vazgeçmiş sayılır (*HMK m.88/2*).

d – Teminattan Muafiyet,

Teminattan muafiyet MÖHUK m.48/2’de düzenlenmiştir. Bu fıkraya göre; “*Mahkeme, dava açanı, davaya katılanı veya icra takibi yapanı karşılıklılık esasına göre teminattan muaf tutar*”. Türkiye ile davacının, davaya katılanın veya icra takibinde bulunan mensup olduğu devlet arasında teminat konusunda karşılıklılığın (*mütekabiliyet*) bulunması halinde yabancının teminat gösterme yükümlülüğü ortadan kalkar. Bu durumda mahkemenin takdir yetkisi de bulunmamaktadır. Muafiyet konusuna ilişkin hükümler Türkiye’nin imzaladığı ikili veya çok taraflı milletlerarası sözleşmelerde yer almaktadır.

8. Yabancı Devletin Yargı Muafiyetinden Yararlanamayacağı Haller

Konuya ilişkin düzenleme MÖHUK m.49’da yer almaktadır. Maddeye göre;

“(1) Yabancı devlete, özel hukuk ilişkilerinden doğan hukuki uyuşmazlıklarda yargı muafiyeti tanınmaz.

(2) Bu gibi uyuşmazlıklarda yabancı devletin diplomatik temsilcilerine tebligat yapılır”

Maddenin birinci fıkrasında yer alan kural, devletin başka bir devletin yargı önünde yargı bağımsızlığına sahip olduğu konusunda devletler hukukunun geleneksel kuralının, özel hukuk ilişkileri için geçerli olmayacağını açıklamaktadır.

İkinci fıkrada yer alan hüküm ise, birinci fıkrada işaret edilen devletin yargı bağıışıklığından yararlanamayacağı özel hukuk işlemlerinde, tebligatın diplomatik temsilciye yapılmasını mümkün kılmaktadır.

III – Spor Uyuşmazlıklarında Türk Mahkemelerinin Milletlerarası Yetkisi

Yabancı unsur içeren uyuşmazlıklarda, Türk mahkemelerinin milletlerarası yetkisini, başta da ifade edildiği gibi iç hukukun yer itibariyle yetki kuralları tayin eder (*MÖHUK m.40*).

Spor hukukuna ilişkin uyuşmazlıklar için hukukumuzda genel veya belirli spor uyuşmazlıkları için özel bir yetki kuralı bulunmamaktadır. Bu durumda, Türk mahkemelerinin milletlerarası yetkisi, spora ilişkin uyuşmazlığın türü göz önünde bulundurularak tespit edilecektir. Başka bir ifade ile, yabancı unsur içeren özel hukuktan doğan spor uyuşmazlıkları için HMK ve diğer kanunlarda yer alan yetkiye ilişkin kurallar geçerli olacaktır. İç hukukta Türk mahkemelerinin hukuki olay ya da ilişki ile milletlerarası yetkisini tesis edecek bir kural bulunmadığı takdirde Türk mahkemeleri söz konusu olayı inceleyemeyecektir. Yani, olay ya da ilişki ile Türkiye'nin bir şekilde bağlantısının olması gerekmektedir. Bu bağlantıyı davanın taraflarının tabiiyeti, yerleşim yeri veya mutad meskeni, haksız fiilin işlendiği ya da neticenin doğduğu yer, sözleşmenin kurulduğu veya ifa edileceği yer, tarafların iradeleri gibi bağlantı noktaları oluşturabilir. Bu bağlantılardan birinin tespit edilememesi halinde Türk mahkemelerinin yetkisizlik kararı vermesi gerekir²⁴.

Örneğin yabancı bir sporcunun yabancı bir ülkede Türk vatandaşı rakibine bir haksız fiilde bulunduğu durumda, Türk vatandaşı sporcunun haksız fiil nedeniyle gördüğü zararların giderilmesini isteme hakkı vardır²⁵.

24 ERTEN, Rifat, Milletlerarası Özel Hukukta Spor, Ankara 2007, s.227 -228.

25 ERTEN, s.228.

Yabancı unsuru içeren haksız fiillerden doğan davalarda yetkili mahkeme iç hukukun yer itibariyle yetki kurallarına yani HMK'ya göre tayin edilir. Bu tür davalarda HMK yetkili mahkemeyi 16. Maddesinde şöyle göstermektedir; "*Haksız fiilden doğan davalarda, haksız fiilin işlendiği veya zararın meydana geldiği yahut gelme ihtimalinin bulunduğu yer ya da zarar görenin yerleşim yerinin mahkemesi de yetkilidir*". Zarar gören davacı davasını maddede gösterilen bu dört yetkili mahkemeden birinde açabilecektir. Bu mahkemelerin Türkiye'de olması halinde, Türk mahkemelerinin milletlerarası yetkisi doğacaktır.

Maddede işaret edilen mahkemeler dışında mağdurun başvurabileceği bir mahkeme yoktur.

Bununla birlikte, yukarıda belirtildiği gibi, HMK'nun 19. maddesinin 4. fıkrasında²⁶, yetkili olmayan bir mahkemede aleyhine dava ikame olunan kimsenin esasa girmeden önce itirazda bulunmazsa, mahkemenin yetkisini kabul etmiş sayılacağı hükme bağlanmıştır. Bu hükme göre, somut hukuki ihtilaf bakımından milletlerarası yetkiyi haiz olmayan bir Türk mahkemesinde açılan davada, süresi içerisinde yetki itirazında bulunulmamış olması, bu mahkemeyi yetkili hale getirecektir²⁷. Öğretide HMK m.19/4'ün uygulanması konusunda bir görüş birliği olmamasına karşılık, olan hukuk açısından MÖHUK'un 40. Maddesi karşısında bu hükmü uygulamaktan başka bir yol bulunmamaktadır²⁸ görüşü baskındır.

26 HMK m.19/4 : "Yetkinin kesin olmadığı davalarda, davalı, süresi içinde ve usulüne uygun olarak yetki itirazında bulunmazsa, davanın açıldığı mahkeme yetkili hale gelir".

27 ÇELİKEL/ERDEM, s.538.SARGIN, Fügen, Milletlerarası Usul Hukukunda Yetki Anlaşmaları, Ankara 1996,s.224 – 225.EKŞİ, Nuray, Türk Mahkemelerinin Milletlerarası yetkisi, İstanbul 2000,s.137 -138.

28 ÇELİKEL/ERDEM, s.538.SARGIN, s.224–225.EKŞİ, s.137.ERTEN, s.228.

III – Sonuç

Türk Hukukunda, 5718 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun, Hukuk Muhakemeleri Kanunu, Türk Medeni Kanunu ve ilgili mevzuat hükümleri, Türk mahkemelerinin milletlerarası yetkilerini düzenlemiş bulunmaktadır. Türkiye'nin dışa açılmasına paralel olarak yabancı unsuru taşıyan spor uyuşmazlıklarında da artışlar gözlenmektedir. Mevcut mevzuat, kanaatimize göre, eksiklerine ve öğretide çeşitli konularda yapılan eleştirilere rağmen, yabancı unsuru taşıyan ihtilafları çözebilecek yeterlikte bulunmaktadır.

KAYNAKLAR

ÇELİKEL, Aysel/ERDEM, Bahadır, Milletlerarası Özel Hukuk, İstanbul 2012.

DOĞAN, Vahit, Milletlerarası Özel Hukuk, Ankara 2010.

EKŞİ, Nuray, Türk Mahkemelerinin Milletlerarası yetkisi, İstanbul 2000.

ERTEN, Rifat, Milletlerarası Özel Hukukta Spor, Ankara 2007.

GÖKKAYA Şevket, Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun, Ankara 1996.

KURU, Baki/ARSLAN, Ramazan/YILMAZ, Ejder, Medeni Usul Hukuku, Ankara 2013.

NOMER, Ergin, Devletler Hususi hukuku, İstanbul 2013.

SARGIN, Fügen, Milletlerarası Usul Hukukunda Yetki Anlaşmaları, Ankara 1996.

YILMAZ, Ejder, Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi, Ankara 2012.

SPOR TAHKİM MAHKEMESİ (CAS) KARAR ÇEVİRİSİ

**CAS 2012/A/2824
Beşiktaş JK v UEFA**

**CAS 2012/A/2824
Beşiktaş JK v UEFA**

Çeviren: Av. S. Ege ERENEL*

* Ankara Barosu.

SPOR TAHKİM MAHKEMESİ

tarafından verilen

TAHKİM KARARI

Başkan : Mark Hovell, Manchester, Birleşik Krallık'ta Hukuk
Danışmanı

Hakemler : Michael Gerlinger, Münih, Almanya'da Avukat
Rui Botica Santos, Lizbon, Portekiz'de Avukat

aşağıdaki taraflar arasındaki tahkimde görevlidirler

Beşiktaş Jimnastik Kulübü, İstanbul, Türkiye
İstanbul, Türkiye'de Avukat Olan Emin Özkurt Tarafından Temsil
Edilmiştir

-Temyiz Eden-

Ve

Avrupa Futbol Federasyonları Birliği (UEFA), Nyon, İsviçre
Lozan, İsviçre'de Avukat Olan Ivan Cherpillod ve Jean-Samuel
Leuba Tarafından Temsil Edilmiştir

-Cevap Veren-

I- TARAFLAR

1. Beşiktaş Jimnastik Kulübü (*bundan böyle “Beşiktaş”, “Temyiz Eden” ya da “Kulüp” olarak anılacaktır*), İstanbul, TÜRKİYE’de resmi olarak faaliyet gösteren profesyonel bir Türk futbol kulübüdür.

2. Avrupa Futbol Federasyonları Birliği (*bundan böyle “UEFA” ya da “Temyize Cevap Veren” olarak anılacaktır*), İsviçre Medeni Kanunu’nun 60. ve devamı maddeleri doğrultusunda kurulmuş, merkezi İSVİÇRE’nin Nyon kentinde bulunan bir kurumdur. FIFA Uluslararası Futbol Federasyonları Birliği (*bundan böyle “FIFA” olarak anılacaktır*) tarafından tanınan bir kuruluş olup, Avrupa kıtasında futbolu teşvik ve yönetime yetkilidir.

II- OLAYLAR

3. Aşağıda tarafların yazılı olarak ibraz ettikleri belgeler, dilekçeler ve davanın safahatı esnasında gösterilen, kanıtlara dayanan olgu ve iddiaların bir özeti yer almaktadır. İlave somut olgu ve iddialar, gerek görüldüğü takdirde, ileride yer alan yasal değerlendirme bağlamında ele alınabilmektedir. Hakem Heyeti’nin tüm olgu ve iddialar ile taraflarca ileri sürülen sair tüm yasal iddia ve kanıtları yargılama sürecinde değerlendirmiş olmasına karşın, yalnızca bu karara ilişkin olarak sunulan belge ve delillerin gerekçelendirilmesinin zorunlu olduğunu ifade etmektedir.

4. 22 Mayıs 2008 tarihinde X Kulübü (*bundan böyle X Kulübü olarak anılacaktır*), Temyiz Eden ile bir sözleşme akdederek Oyuncu T’nin 1 Temmuz 2008’de 1.500.000 Euro, 30 Haziran 2009’da 1.500.000 Euro ve 30 Haziran 2010’da 1.500.000 Euro olmak üzere toplamda 4.500.000 Euro transfer ücreti karşılığında Temyiz Eden’e transfer olması hususunda anlaşmıştır (*bundan böyle “T Sözleşmesi” olarak anılacaktır*).

5. 28 Mayıs 2008’de X Kulübü Temyiz Eden ile bir başka sözleşme akdederek Oyuncu S’nin 1 Temmuz 2008’den 30 Haziran

2009'a kadar kiralık olarak, 1 Temmuz 2009'dan itibaren ise kalıcı olarak Temyiz Eden'e transferi hususunda anlaşmıştır (*bundan böyle "S Sözleşmesi" olarak anılacaktır*). "S Sözleşmesi" hükümlerine göre Temyiz Eden, X Kulübü'ne kira süresi için 1 Temmuz 2008'e kadar net 300.000 Euro transfer ücreti, kesin transfer için ise 30 Haziran 2009'da 1.450.000 Euro, 30 Haziran 2010'da 1.450.000 Euro ve 30 Haziran 2011'de 1.500.000 Euro şeklinde taksitler halinde olmak üzere ilave 4.400.000 Euro transfer ücreti ödeyecektir.

6. 29 Mart 2010 tarihinde Temyiz Eden'in talebi üzerine, Temyiz Eden ve X Kulübü T ve S Sözleşmeleri'nden kalan muaccel borçların 30 Haziran 2010 tarihinde 2.950.000 Euro ve 30 Haziran 2011 tarihinde ise 1.500.000 Euro olmak üzere Temyiz Eden tarafından iki taksit halinde ödenmesi hususunda anlaşmışlardır (*bundan böyle "Ödeme Anlaşması" olarak anılacaktır*). Ödeme Anlaşması ile ayrıca, anlaşma hükümlerine göre mutabık kalınan taksitlerden herhangi birinin ödemesinde temerrüde düğüldüğü takdirde, tüm taksitlerin muaccel hale geleceğı kararlaştırılmıştır. Ayrıca, Temyiz Eden temerrüt halinde X Kulübü'ne 350.000 Euro temerrüt faizi ödemeyi kabul etmiştir.

7. 9 Ağustos 2010 tarihinde, X Kulübü ödeme anlaşması hükümleri doğrultusunda, ödemenin sağlanması amacıyla Spor Tahkim Mahkemesi'ne (*bundan böyle "CAS" olarak anılacaktır*) başvuruda bulunmuştur.

8. 14 Aralık 2010 tarihinde Temyiz Eden X Kulübüne 1.450.000 Euro tutarında bir ödeme yapmıştır.

9. UEFA Kulüp Lisans ve Finansal Fair Play Talimatı'na göre (2010 Talimatı) (*Bundan böyle "UEFA CL & FFP Talimatı" olarak anılacaktır.*) 2011/12 UEFA Avrupa Ligi müsabakalarında yer alabilmek ve gerekli lisansı elde edebilmek için, vadesi geçmiş borçların ödenmesi hususunda belirlenen son tarih olan 31 Mart 2011 tarihinde; Temyiz Edenin X Kulübüne borçlu olduğu vadesi geçmiş borçların yanı sıra (*Ödeme Anlaşmasına göre; 1.500,000 Euro*) FC Rubin Kazan

Kulübüne de ilave vadesi geçmiş borçları mevcuttur (*Oyuncu F'nin transfer ücretinin son taksidi olan 750.000 Euro*).

10. 31 Mayıs 2011 tarihinde, Türkiye Futbol Federasyonu (*bundan böyle "TFF" olarak anılacaktır*) UEFA yönetimine, sportif başarısı ile 2011/12 UEFA Avrupa Ligi'ne katılmaya hak kazanan Beşiktaş'ı da ihtiva eder nitelikteki, 2011 yılı için lisans verdiği kulüplerin listesini göndermiştir.

11. 30 Haziran 2011'de Temyiz Eden'in transfer ödemeleri cetveli; S açısından 1.608.000 Euro, T açısında ise 1.669.000 Euro borcun temyiz eden açısından devam ettiğini, ancak her iki tutarın da *"ihtilaflı"* olduğunu göstermektedir. Ayrıca Temyiz Eden, 365.000 Euro'nun oyuncu R'nin dayanışma bedelinden kaynaklandığını; 225.000 Euro'nun oyuncu M'nin dayanışma bedelinden 750.000 Euro'nun ise oyuncu F'nin bir transfer taksidinden kaynaklandığını iddia etmekte olup, tüm bu hususların *"ihtilaflı"* olduğunu bildirmiştir.

12. 15 Temmuz 2011'de TFF, UEFA Kulüp Finansal Kontrol Heyeti'ne (*"UEFA CFCP"*) denetim sürecinin bir parçası olarak, Beşiktaş'ın vadesi geçmiş borçlarının 30 Haziran 2011 tarihi itibarıyla, UEFA CL & FFP Yönetmeliği doğrultusundaki durumunu da içerir nitelikteki, Beşiktaş tarafından sağlanan verileri havi mali bilgileri göndermiştir. Bunun akabinde UEFA CFCP, TFF'den Beşiktaş'ın durumunu 30 Eylül 2011 tarihi itibarıyla netleştirmek amacıyla ilave denetleme bilgilerini talep etmiştir.

13. 18 Temmuz 2011 tarihinde CAS, X Kulübünün tahkim talebini uygun bularak, X Kulübüne ihlal edilen Ödeme Anlaşması doğrultusunda 3.350.000 Euro net ücret artı faiz ödenmesine karar vermiştir.

14. 30 Eylül 2011 tarihinde Temyiz Eden'e ait transfer ödemeleri tablosu S ile ilgili olarak Temyiz Eden'in 1.608.000 Euro, T ile ilgili olarak ise 1.669.000 Euro tutarında borçlu olduğunu, ancak her iki meblağın da *"ihtilaflı"* olduğunu göstermektedir. Ayrıca Temyiz Eden, 364.000 Euro'nun oyuncu R'nin yetiştirme bedelinden kaynaklandığını; 103.000 Euro'nun oyuncu M'nin yetiştirme bedelinden 750.000

Euro'nun ise oyuncu F'nin bir transfer taksidinden kaynaklandığını iddia etmekte olup, tüm bu hususlar "*ihtilaflı*" olduğunu bildirmiştir.

15. 17 Ekim 2011'de TFF, UEFA CFCP'ye Beşiktaş tarafından verilen ve 30 Eylül 2011 tarihi itibarıyla Kulübün vadesi geçmiş borçlarının durumunu gösterir bilgileri göndermiştir.

16. 20 Ekim 2011'de Temyiz Eden X Kulübüne 3.000.000 Euro ödemiştir.

17. 25 Kasım 2011'de UEFA CFCP Beşiktaş tarafından sağlanan bilgilerin doğrulanması amacıyla bir denetleme heyeti atamaya karar vermiştir.

18. 19 ve 20 Aralık 2011 tarihlerinde Pricewaterhouse Coopers (*bundan böyle "PWC" olarak anılacaktır.*) TFF Genel Merkezi'nde, UEFA yönetiminin gözetimi altında murakabe ve denetim işlemi gerçekleştirmiştir.

19. 23 Ocak 2012'de PWC, raporunu sunarak; vadesi geçmiş borçların varlığını tasdik etmiş ve ayrıca Kulüp tarafından gösterilen birtakım verilerin gerçeği yansıtmadığını kendi taslak raporu ile karşılaştırarak ve bunu TFF ve Beşiktaş'a onaylatarak belirtmiştir. Aynı gün, UEFA yönetimi kendilerince hazırlanan uygunluk raporunu ve PWC raporunu UEFA CFCP'ye ulaştırmıştır.

20. 30 Mart 2012'de, Temyiz Eden X Kulübü ile CAS kararında belirtilen ödenmemiş borçlar doğrultusunda yeni bir anlaşma yapmıştır. Taraflar, bakiye 748.747,42 Euro alacağın mevcudiyeti ve Temyiz Eden tarafından 2 Mayıs 2012'de 400.000 Euro ve 3 Mayıs 2012'de 348.747,42 Euro halinde ödemeler yapılacağı hususunda mutabık kalmışlardır.

21. 19 Nisan 2012'de, UEFA disiplin müfettişi Beşiktaş'ın UEFA CL & FFP Talimatını ihlal ettiği sonucuna vardığı raporunu ibraz etmiştir.

22. 1 Mayıs 2012'de Beşiktaş UEFA disiplin müfettişinin iddialarına cevap verdiği dilekçesini ibraz etmiştir.

23. 1 Mayıs 2012'de UEFA Kontrol ve Disiplin Kurulu; Kulübü yalnızca UEFA CL & FFP Yönetmeliği'nin 65 ve 66. maddelerini ihlal

etmekle değil, aynı zamanda, iyi niyet ve şeffaflık ilkelerini de ihlal etmekten suçlu bulunduğuna hükmetmiştir (*Bundan böyle "İlk Karar" olarak anılacaktır.*) :

"1- Beşiktaş JK önümüzdeki 5 yıl içerisinde katılma hakkı kazanacağı takip eden iki UEFA kulüp turnuvasına katılmaktan men edilmiştir. Bu karar, beş yıllık bir deneme süresi için ertelenmiştir.

2- Beşiktaş JK 600.000-Euro para cezasına çarptırılmıştır.

3- Bu kararın, 2012/13 kulüp lisans işlemleri, buna ilişkin tarih ve sair gerekliliklere herhangi bir etkisi olmayacaktır.

4- Yukarıda belirtilen ceza aşağıda belirtilen banka hesabına işbu kararın tebliğinden itibaren 30 günlük süre içerisinde yatırılmalıdır."

24. 16 Mayıs 2012'de UEFA, disiplin müfettişi aracılığıyla, İlk Karar'a karşı temyiz bildiriminde bulunmuştur.

25. 24 Mayıs 2012'de UEFA, İlk Karar'a karşı ayrıntılı temyiz beyan ve savunmalarını sunmuştur.

26. 29 Mayıs 2012'de Beşiktaş, disiplin müfettişinin temyiz bildirimine karşı beyanlarını içerir dilekçesini ibraz etmiş ve bunu yaparken de karşı temyiz talebinde bulunmuştur.

27. 30 Mayıs 2012'de UEFA İtiraz Kurulu aşağıdaki hususlara hükmetmiştir: (*bundan böyle "İtiraza İlişkin Karar" olarak anılacaktır.*)

"1- UEFA'nın itiraz talebi kabul edilmiştir. Böylelikle Beşiktaş JK önümüzdeki 5 yıl içerisinde katılma hakkı kazanacağı takip eden iki UEFA kulüp turnuvasına katılmaktan men edilmiştir. İkinci turnuvaya katılma hakkından mahrumiyet cezası beş yıllık bir deneme süresi boyunca ertelenmiştir.

2- Beşiktaş JK 200.000 Euro para cezasına çarptırılmış bu cezanın 100.000 Euro'luk kısmı beş yıllık bir deneme süresi boyunca ertelenmiştir.

3- Beşiktaş'ın karşı itiraz başvurusu gerekçeli kararın tam metninde açıklandığı üzere kısmen kabul edilmiştir.

4- 6.000 Euro'ya tekabül eden yargılama giderlerinin 4.000 Euro'su Beşiktaş JK'ya, kalan kısmı ise UEFA'ya yüklenmiştir.

5- Bu karar nihaidir (*66. Madde vd. hükümleri doğrultusunda.*)"

28. 8 Haziran 2012'de temyize ilişkin karar taraflara bildirilmiştir.

III. CAS NEZDİNDEKİ SÜRECİ

29. 15 Haziran 2012'de Beşiktaş, UEFA aleyhine CAS'a bir temyiz dilekçesi ile başvurarak aşağıda açıklandığı üzere kararın iptali talebinde bulunmuştur:

"...Beşiktaş Heyet'ten UEFA'nın hukuka aykırı bir hüküm kurduğuna karar vermesi ile:

UEFA'dan, Kulübün sportif başarı ile elde ettiği 2012-2013 Avrupa Ligi müsabakasına katılımına izin verilmesi için ihtiyati tedbir ihtiyati tedbir talebinin kabulünü;

Kulübün tüm tahkim ve yargılama süreci boyunca kulüp gerçekleştirdiği tüm harcamalar ve yargılama giderlerinin UEFA'dan kendilerine ödenmesinin talep edilmesi,

Ve heyetin gerekli yahut uygun göreceği herhangi sair sebeplerin dikkate alınmasını" saygıları ile talep etmiştir.

30. Ayrıca Beşiktaş temyize konu kararın yürütmesinin durdurulmasını talep etmiştir.

31. 21 Haziran 2012'de Temyiz Eden, Temyiz Dosyasını CAS'a ibraz ederek iptal talebini yinelemiştir.

32. 22 Haziran 2012'de Cevap Veren, Temyiz Eden'in ihtiyati tedbir talebine ilişkin cevaplarını ibraz etmiştir.

33. 29 Haziran 2012'de UEFA, Cevabını ibraz etmiş, detaylı olarak, aşağıdaki iptal sebeplerini öne sürmüştür:

"UEFA, CAS'tan temyiz başvurusunu reddetmesini, Temyiz Eden'in Tahkim ve UEFA tarafından yapılan tüm hukuki harcamaları ödemeye mahkum edilmesini talep eder."

34-2 Temmuz 2012'de, CAS Heyeti ihtiyati tedbir talebinin reddedildiği hususunu taraflara yazılı olarak bildirmiştir.

IV- HEYETİN OLUŞTURULMASI VE DURUŞMA

35. 25 Haziran 2012 tarihinde taraflara gönderilen yazı ile, temyiz başvurusunu karara bağlayacak olan heyetin aşağıdaki gibi teşekkül ettiği bildirilmiştir: Mark Hovell, Heyet Başkanı, Dr. Michael Gerlinger ve Rui Botica Santos, Hakemler.

36. 5 Temmuz 2012 tarihinde İsviçre'nin Lozan kentindeki CAS ana binasında bir duruşma gerçekleşmiştir. Taraflar Heyet'in tahkim yetkisi yahut atamalarına yönelik olarak herhangi bir itirazda bulunmamışlardır. Ayrıca, CAS Hukuk Müşaviri William Sternheimer de salonda hazır bulunmuştur.

37. Taraf avukatları duruşmaya katılmıştır. Ayrıca, UEFA Uyum Görevlisi Pablo Rodriguez de salonda hazır bulunmuştur.

38. Her ne kadar duruşma esnasında uzmanlığına başvurulabilecek bir kimse mevcut değil ise de; Kulübün Sportif Direktörü Usta ve Kulüp Başkanı Orman telekonferans yoluyla Heyet'e yaptıkları açıklamalarda; Kulüpteki yönetim değişikliğinden bu yana büyük ilerleme kaydettikleri ve birtakım değişiklikler yaptıklarını belirterek, Cevap Veren ve Heyet tarafından yöneltilen soruları yanıtlamışlardır. Ayrıca, Pablo Rodriguez de söz alarak, Heyet ve Temyiz Eden tarafından sorulan sorulara cevap vermiş; Heyet'e UEFA'nın UEFA CL & FFP talimatı karşısındaki konumunu açıklamak suretiyle yardımcı olmuştur.

39. Taraflara davalarını savunma, iddialarını ileri sürme ve heyet tarafından sorulmuş olan sorulara yanıt verme hakkı tanınmıştır. Aşağıda iddiaların ayrıntılı bir açıklaması yer almaktadır. Tarafların nihai kapanış savunmalarının ardından duruşma sona ermiş ve Heyet ayrıntılı kararını yazılı hükmüne bırakmıştır. Duruşmanın sona ermesinden hemen önce taraflar açıkça tahkim süresince eşit muameleye tabi tutuldukları ve adil yargılanma haklarını kullandıkları hususunda herhangi bir itirazlarının bulunmadığını belirtmiştir. Heyet, tarafları dikkatli biçimde dinlemiş; işbu ayrıntılı kararda özetine yer verilmemiş

olsa dahi taraflarca gerek yazılı gerek sözlü olarak ileri sürülen tüm kanıt ve savunmaları sırayla ayrıntılı olarak ele almıştır.

V. TARAFLARIN İDDİALARININ ÖZETLERİ

A. TEMYİZ EDEN'İN İDDİA VE SAVUNMALARI

40. Temyiz Eden, temyiz talebine dayanak oluşturan sebeplerini özetle aşağıdaki gibi açıklamıştır.

41. UEFA İtiraz Kurulu, Temyiz Eden hakkındaki hükmünün tayini esnasında ölçülülük ve eşit muamele ilkelerini ihlal etmiştir. Bunun da ötesinde; Beşiktaş'ın davasını görüşürken bizatihi kendi düzenlemelerini ve önceki benzer olayları da dikkate almamıştır. Bu nedenle temyize ilişkin karar başından itibaren hukuka aykırıdır. Daha ayrıntılı olarak, Temyiz Eden, aşağıdaki iddiaları öne sürmüştür.

317

Anlaşmazlıklar

42. Denetlenen hususlar Haziran 2011'de getirilen oldukça yeni bir sistem ile yürürlüğe girmiş olup, Ulusal Federasyonlar dahi işbu yeni sistemi öğrenme aşamasındadır.

43. Lisans başvurusunda bulunulması aşamasında; Beşiktaş TFF'den gerekli desteği almamış olup, içinde bulunulan durum itibarıyla bazı kuralların yanlış yorumlanmış olduğu anlaşılmaktadır. Şayet, Kulüp TFF ve UEFA'dan gerekli destek ve rehberliği elde etse idi işbu disiplin süreci hiç başlamayacaktır.

44. Önceki yıl, tabloların ilk kez internet üzerinden hazırlanıyor olması esnasında birtakım kişisel hatalar ve bilgi eksiklikleri baş göstermiştir. Her ne kadar bu hata ve bilgi eksiklikleri TFF ile değerlendirilmiş ve UEFA'ya gönderilen cetveller üzerinde 30 Haziran 2011 ve 30 Eylül 2011 tarihlerinde bu doğrultuda çeşitli düzeltme ve güncellemeleri yapılmış olsa da; UEFA Disiplin Kurulu, Finansal

Kontrol Heyeti ve Temyiz Kurulu'nun yapılan bu düzeltme ve açıklamaları dikkate almadıkları açıkça görülmektedir.

TFF ve Kararına Karşı Herhangi Bir Yargılama Süreci Yaşanmamıştır

45. Beşiktaş gerekli lisans şartlarını karşılamıştır. Böylelikle TFF de Beşiktaş'a bir UEFA katılım lisansı tahsis etmiştir. Kulübün, anılan lisansı haklı bir biçimde ele ettiği hususunda TFF tarafından herhangi bir çekince başgöstermemiş olup, TFF açısından Kulübün UEFA CL & FFP Düzenlemeleri bağlamında doğan yükümlülüklerini ve borçlarını yerine getirdiği hususunda nihai ve bağlayıcı bir karar söz konusudur. Şayet Kulübün TFF tarafından kendisine tahsis edilen lisansı hukuka uygun bir şekilde elde etmemesi söz konusu olsa idi UEFA'nın kendi yargılama sürecini yalnızca Kulübe karşı değil, aynı zamanda TFF'ye karşı da başlatması gerekirdi.

46. UEFA, TFF'ye karşı herhangi bir disiplin süreci başlatmamıştır. UEFA'nın böyle bir işlemde bulunmamasının yegane mantıksal açıklaması, kendilerinin TFF tarafından yürütülen lisans tahsis sürecinin layığıyla ifa edildiğine inanıyor olmalarıdır. Buna göre, UEFA, kendi (onaylanmış) kararına karşı yasal bir süreç başlatamayacaktır. Bu usul hatası, Temyize İlişkin Karar'ı hukuken yok hükmünde kılmaktadır.

47. Temyiz Eden, ayrıca, UEFA disiplin müfettişinin atıfta bulunduğu CAS yargılamasında (CAS 2012/A/2702 Györi ETO v UEFA-bundan böyle "Györi Kararı" olarak anılacaktır.) yalnızca Macar Kulübünün değil, aynı zamanda Macaristan Futbol Federasyonu'nun da UEFA tarafından cezalandırıldığını belirtmiştir.

Eşitliğe Aykırı Muamele

48. Temyiz Eden; önceki benzer UEFA yargılamalarına nazara alındığında, kendilerinin eşit olmayan bir muameleye tabi tutulduğunu iddia etmiştir. Örneğin, PAOK FC Kararı'nda, 30 Haziran 2011 tarihi itibarıyla kulübün başka futbol kulüplerine karşı toplamda 155.000

Euro vadesi geçmiş borcu ve çalışanları ile yerel/mali makamlara karşı toplamda 7.585.000 Euro tutarında vadesi geçmiş borcu bulunmadır. Bunun sonucunda UEFA Kontrol Ve Disiplin Kurulu; kulübü yalnızca 250.000 Euro para cezasına çarptırmış, bu cezanın 200.000 Euro'luk kısmı 3 yıllık bir deneme süresi boyunca ertelenmiştir. Bu veriler ışığında işbu dava PAOK FC kararı ile karşılaştırıldığında, pek çok benzerliğin söz konusu olduğu, ancak sonucun tamamıyla farklı ve Temyiz Eden'in aleyhine olduğu görülmektedir. Bu durum, UEFA'nın çifte standart uyguladığını ve hakim konumunu kötüye kullandığını göstermektedir.

49. Duruşma esnasında Temyiz Eden, PAOK FC Kararı ile kendi durumları arasındaki bu farklılığa ilişkin çekince ve itirazlarını dile getirmiştir. UEFA, kendilerinin borçlarını ödemek için bir "*hareket planlarının*" olduğu gerekçesiyle PAOK'un cezasını ertelemeye hazır görünmektedir. UEFA kendilerine ikinci bir şans vermiştir – tekrarlanması halinde, ceza infaz edilecektir. Temyiz Eden, kendilerinin de bu ikinci şansı hak etmekte olduklarına inanmakta olup, UEFA'yı yeni yönetimlerine gerekli görüldüğü her zaman ve gerekli görülen her sıklıkta denetleyebileceğini belirtmiştir. Böylelikle Temyiz Eden, kendilerinin de uygulamaya hazır bulunan bir "*somut*" hareket planlarının mevcut olduğunu öne sürmektedir. Kendileri de PAOK'un elde ettiği ikinci şansı hak etmektedirler.

Usul Hataları

50. Cevap Veren, UEFA düzenlemelerini ihlal eder nitelikte hareket etmiş ve yargısal açıdan pek çok usul hatasına imza atmıştır. Cevap Veren, UEFA Kontrol Ve Disiplin Kurulu önündeki duruşmada Temyiz Eden'e yazılı yahut sesli bir kayıt sağlamadığı gibi, herhangi bir katılımcılar listesi de oluşturmamıştır. Ayrıca, UEFA disiplin müfettişine UEFA İtiraz Kurulu'na ilgili belgeleri göndermek için verilen süre, Temyiz Eden'e tanınmamıştır. Keza Cevap Veren, Temyiz Eden'in açıklama ve ifşa taleplerini içerir yazışmalarına da ya cevap

vermemeyi seçmiş, ya da bu keyfiyeti makul bir süre içerisinde ele almamıştır. Böylelikle Temyiz Eden, UEFA disiplin müfettişinin temyizine ilişkin yasal dayanaklarını değerlendirmek için makul bir süre ve fırsattan yoksun bırakılmış; bu nedenle kendi cevabını hazırlaması ve olası bir karşı temyizi ele alması mümkün olmamıştır.

Yeni Yönetim

51. Temyiz Eden'in yönetim kadrosu değişmiş ve tüm finansal sorunlardan haberdar olan, "*finansal sorunlarla son derece etkili bir şekilde başa çıkan ve kulüpler, oyuncular ve diğer kişilere yüksek oranlarda ödemeler yapan*" bir başkan seçilmiştir. Yeni kulüp başkanının varlığı, Temyiz Eden'in içinde bulunulan zaman diliminde uygulanabilir ve Kulübün borcunu azaltmaya yönelik nihai ve kesin bir ilkeye odaklanmış olan bir finansal planının bulunduğunu izahtan varestesine bir şekilde ortaya koymaktadır. Bu olumlu gidişat ilgili UEFA kurulları tarafından dikkate alınmalı ve böylelikle UEFA tarafından ölçülü ve hakkaniyetli bir karar verilmelidir.

52. UEFA CL & FFP Talimatı'nın temelinde yatan ilkeler; kulüplerin yerinde bir finansal anlayışla, futbol ailesinin itibar edilebilir bir üyesi olarak hareket etmeleri üzerine kuruludur. UEFA; seleflerinden farklı olarak işleri doğru biçimde yürüten kulüplere destek olmalıdır. UEFA bu kulüplere işleri düzeltme ve doğru yönde yürütmeye yönelik bir şans vermediği takdirde; kendi hedef ve ilkelerini yerine getirmiş olmayacaktır.

53. Duruşmada Kulüp, 3 Temmuz 2012 tarihinden beri Türkiye Menkul Kıymetler Borsası'nca da teyit edildiği üzere vergi makamlarına, oyunculara ve diğer kulüplere 28.000.000 Türk Lirası ödemiş yahut ödemeyi kabul etmiştir. Söz konusu yeni yönetim selefinden tamamıyla farklı ve olumlu bir yaklaşım içerisindedir.

Ölçülülük

54. Beşiktaş'a uygulanan yaptırım, diğer UEFA kararları ile karşılaştırıldığında ölçülü olarak addedilemeyecektir. Temyiz Eden'e uygulanan yaptırım ile karşılaştırıldığında; Olympiacos Volou FC, 2011/12 sezonu UEFA Avrupa Ligi'nden men edilmiş ve UEFA organizasyonlarından, UEFA Disiplin Talimatı'nın 5. Maddesini ihlal etmesi nedeniyle 5 sezonluk bir deneme süresi boyunca ertelenen, ilave 3 yıllık bir men cezası daha almıştır. Ayrıca UEFA İtiraz Kurulu, UEFA Kontrol ve Disiplin Kurulu'nun Olympiacos Volou FC'yi söz konusu sezonun UEFA Avrupa Ligi'nden men etmeye yönelik kararını onamış, ancak Kulüp aleyhine takdir edilen cezayı artırmamıştır. Olympiacos Volou, 2011/12 sezonu UEFA Avrupa Ligi organizasyonundan yerel düzeydeki maçlarda maç sonucunu şike ile tayin etmeye yönelik birtakım iddialardan ötürü men edilmiştir. UEFA'nın şike sorunlarını büyük bir ciddiyetle ele aldığı ve "*şıkeye karşı sıfır tolerans*" politikasını benimsediği bilinen bir gerçektir. Bu olguların varlığına ve Olympiacos Volou'nun sporda yer alan en ağır ithamlardan olan şike ile ilişkilendirilmiş olmasına karşın, her iki kulübün de tek bir organizasyondan men ve kalan kısmın belirli bir deneme süresi boyunca ertelenmesi ile tecziye edilmelerini anlamak mümkün değildir.

55. UEFA, Temyiz Eden üzerindeki gücünü hukuka ve ölçülülük ilkesine aykırı olarak kullanmıştır. Bu, hakim konumun bir istismarıdır.

Meşruiyet ve Kuralların Yanlış Uygulanması

56. UEFA CL & FFP Talimatı hukuka aykırı olup, UEFA tarafından yanlış biçimde yorumlanmıştır -özellikle 65 ve 66. maddeler ile Ek VIII-.

57. Ek VIII hükümleri ışığında, şayet bir kulüp FIFA yahut sair ilgili bir makama herhangi bir iddia yahut yazılı beyan ibraz etmezse; borç "*ihtilaflı*" olmayacak mıdır? Düzenlemenin ruhu ele alındığında bu sonuca varmak imkansızdır. Yasal bir süreç esnasında herhangi

bir eylemde bulunmamak yahut herhangi bir dilekçe vermemek iddiaların içeriğine katılmak anlamına gelmemekte, bilakis tam aksi anlama gelmektedir. Hukukun genel ilkelerine göre, bir tarafın bir iddiayı kabul etmemesi halinde iddia, reddedilmiş yahut "*ihtilaflı*" kabul edilmelidir.

58. Özetle, UEFA'nın işlemleri, Kulübe taraftarları nezdinde büyük zarar veren ve imajını zedeleyen, hakkaniyete ve/veya hukuka aykırı bir karara vücut vermiştir. Temyiz Eden, vadesi geçmiş borçların mevcudiyetini ilgili tarihlerde teyit ettiği esnada bu alacaklar "*ihtilaflı*" konumlarını devam ettirmişlerdir. Temyiz Eden ayrıca, diğer kulüplerle kıyaslanıldığında, baş gösteren eşitliğe aykırı muameleye odaklanmış, yeni yönetime hoşgörülü ve anlayışlı davranılmasının gerekliliği üzerinde durmuş ve UEFA'nın yeni yönetimi denetleyerek toplam cezayı ertelemesi ve yalnızca Kulübün tekerrürü halinde işbu cezayı uygulaması gerektiğini savunmuştur.

B. CEVAP VEREN'İN İDDİA VE SAVUNMALARI

59. Cevap Veren, özetle savunmalarını aşağıdaki gibi sunmuştur.

60. UEFA CL & FFP Talimatı, UEFA Şampiyonlar Ligi ve UEFA Avrupa Ligi gibi UEFA organizasyonlarına katılım ve kabul edilme için bir kulüp lisans sistemi öngörmektedir. Bu kurallara riayet, bir katılım koşuludur. Bu düzenlemeler, UEFA kulüp organizasyonlarında finansal fair play'i; kulüplerin ekonomik ve finansal yeterliliklerini geliştirme, şeffaflıklarını ve güvenilirliklerini kulüplerin alacaklılarına karşı sorumluluklarını süresi içerisinde yerine getirmelerini sağlamak suretiyle artırmak yoluyla desteklemeyi ve korumayı amaçlamaktadır. Bu gerekliliklerden biri, kulüplerin başka kulüpler, çalışanlar yahut yerel/mali güvenlik makamlarına karşı vadesi geçmiş borçlarının bulunmasına izin verilmemesidir. Temel kriterlerden biri, diğer futbol kulüplerine karşı vadesi geçmiş borçların–transfer hareketlerinin sonucunda doğan meblağlar gibi- bulunmamasıdır.

61. Bunlar UEFA CL & FFP Talimatı düzenlemelerinin somut olayla ilgili iki bölümüdür. İlki, yıllık lisansların dağıtımına ilişkin iken, ikincisi ise tüm lisansların yıl boyu denetim sürecini düzenlemektedir.

62. Lisanslar, önceki yılın Aralık ayında yahut içinde bulunulan yılın Mart ayının 31'inde sunulan finansal bildirimlere müstenit olarak bahar döneminde verilmektedir.

63. Denetim sürecinin bir parçası olarak, lisans alan kulüp 30 Haziran tarihine kadar diğer kulüplere yönelik vadesi geçmiş hiçbir ödemesinin bulunmadığını ispat etmekle yükümlüdür. Şayet vadesi geçmiş bir borç mevcut ise, bu durumda tüm bu borçların aynı yılın 30 Eylül tarihine değin kapatılacağını ispatla yükümlüdür.

64. Şayet bir kulüp önceki yılın Aralık ayı yahut herhangi bir yılın 31 Mart'ında vadesi geçmiş borçları haiz ise, bu durum, lisans talebinin reddine dayanak teşkil etmektedir (*erteleme olanağı olmaksızın, yetkili makam kararı ile*). Eğer denetim süreci esnasında 30 Haziran tarihi itibarıyla vadesi geçmiş alacaklar mevcut ise kulüp, 30 Eylül tarihi itibarıyla herhangi bir borcunun kalmayacağını ispatlar nitelikte kanıt sağlamakla mükelleftir (*ilave olarak disiplin yaptırımları gerektirebilir*). Eğer, kulübün 30 Eylül tarihi itibarıyla vadesi geçmiş borçları mevcutsa, yargı süreci başlayacaktır (*ki bu durum kulübün UEFA organizasyonlarından men edilmesi ile neticelenebilir*).

65. Temyize konu karar, Temyiz Eden'in hem 31 Mart 2011 tarihinde (*kendilerine lisans verilen tarih*), hem de 30 Haziran ve 30 Eylül 2011 tarihlerinde (*denetim sürecindeki mezkur tarihler*) vadesi geçmiş borçların bulunduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

66. Ayrıca Temyize konu kararda "*transfer ücretleri, yetiştirme bedeli ve yetiştirme tazminatı hususlarında, Beşiktaş'ın FIFA yahut CAS'ın bir hükme varmasını beklemeye yönelik sistematik bir politikası söz konusudur.*" ifadelerine yer verilmektedir. Oyuncular T, S, R, M ve F'nin transfer ücretleri hususunda, Beşiktaş bu meblağlara herhangi bir itirazda bulunmamıştır (*ve sırasıyla FIFA ya da CAS'a herhangi bir iddia yahut talep ile başvurmamıştır*). Ancak buna rağmen

yukarıda belirtilen meblağlar Temyiz Eden tarafından “*ihtilaflı*” olarak nitelenmiştir.

67. Böylelikle Temyize konu karar haklı olarak Beşiktaş’ın denetleme sürecindeki gereklilik ve yeterlilikleri karşılamadığını, vadesi geçmiş borçların mevcudiyetini ve Kulübün CL & FFP Talimatı düzenlemelerini ihlal etmiş olması nedeniyle en baştan bir lisans elde etmesinin mümkün olmadığını ortaya koymaktadır.

68. 31 Mart 2011 tarihinde, Temyiz Eden’in, X Kulübüne olan yaklaşık 1.500.000 Euro tutarındaki borcunun vadesi geçmiş bulunmaktadır. Ayrıca, Temyiz Eden’in R Kulübüne de aynı tarih itibarıyla yetiştirme bedeli olarak söz konusu olan 750.000 Euro tutarındaki borcunun da vadesi geçmiştir. 31 Mart 2011 tarihi itibarıyla vadesi geçmiş borçları bulunmakla Temyiz Eden, lisans sürecinin temel gerekliliklerinden birini karşılamamakta olup, bunun bir sonucu olarak lisans talebi reddedilmiş olmalıdır.

69. Yukarıda ayrıntılı olarak açıklandığı üzere, Temyiz Eden’in ayrıca 30 Haziran ve 30 Eylül 2011 tarihleri itibarıyla X, P, S, U, A ve R kulüpleri ile Türkiye ulusal ve finansal makamlarına vadesi geçmiş borçları mevcuttur. Böylelikle Temyiz Eden, CF & FFP Talimatı’nın 65 ve 66. Maddelerini ihlal etmiş olmaktadır. 30 Eylül 2011 tarihi itibarıyla diğer kulüplere olan vadesi geçmiş borçların tutarı 4.423.500 Euro’dur.

70. Temyiz Eden, Haziran ve Eylül 2011 tarihlerine ilişkin vadesi geçmiş borçları “*ihtilaflı*” olarak nitelendirmekle TFF ve UEFA’yı yanlış bilgilendirmiştir.

71. X Kulübü’ne olan vadesi geçmiş borçlar hususunda, Temyiz Eden 30 Haziran 2011 tarihi itibarıyla meblağın “*ihtilaflı*” olduğunu bildirerek, buna gerekçe olarak X Kulübü’nün ödemenin icrası amacıyla CAS’a başvurmuş olmasını göstermiştir. Oysaki, Temyiz Eden’in CAS yargılaması esnasında X Kulübünün iddialarına karşı bir cevap, beyan yahut savunmada bulunmadığı dikkate alınmalıdır. Keza, 30 Eylül 2011 tarihindeki duruma ilişkin olarak Temyiz Eden, ödenmemiş tutarın, anılan tarih itibarıyla “*ihtilaflı*” olacağını iddia etmiş (CAS

bu husustaki kararını vermiş olmasına karşın), buna gerekçe olarak da kendilerinin X Kulübüne ödemenin ertelenmesi hususunda bir teklif sunmuş olmalarını göstermiştir. Bu vadesi geçmiş borçlar herhangi bir ihtilaf söz konusu olmamasına karşın hukuka aykırı biçimde “*ihtilaflı*” olarak beyan edilmişlerdir.

72. 30 Haziran ve 30 Eylül 2011 tarihlerinde, Temyiz Eden’in P Kulübüne karşı, yetiştirme bedeli olarak en az 98.500 Euro borcu bulunmaktadır. Bu borcun vadesi geçmiş olup, üzerinde herhangi bir ihtilaf da söz konusu değildir, ancak Temyiz Eden, gerçeğe aykırı olarak, 30 Haziran ve 30 Eylül 2011 tarihli transfer borçları cetvellerinde bu tutarı “*ihtilaflı*” olarak bildirmiştir.

73. U ve A Kulüplerine karşı borçlu olunan tutarlarla ilgili olarak her iki kulübün de oyuncu M’nin transferine ilişkin yetiştirme bedellerinin ödemelerinin icrası amacıyla FIFA’ya başvuruda bulunmaları gerekmiş olup, hiçbir safhada Temyiz Eden, vadesi geçmiş borcun tutarına bir itirazda bulunmamıştır. Ancak, Temyiz Eden, gerçeğe aykırı olarak, 30 Haziran ve 30 Eylül 2011 tarihli transfer borçları cetvellerinde bu tutarları “*ihtilaflı*” olarak bildirmiştir.

74. R Kulübünün de Temyiz Eden’in kendilerine olan borcunun ödenmesinin sağlanması amacıyla FIFA’ya başvurması gerekmiştir. Temyiz Eden, yine bu borca da herhangi bir itirazda bulunmamış ve neticede vadesi geçmiş bulunan tutarı Aralık 2011 tarihinde ödemiştir. Temyiz Eden, işbu davaya herhangi bir cevapta bulunmamış olmasına karşın, mezkur tutar, hukuki bir sebep gösterilmeksizin 30 Haziran ve 30 Eylül 2011 tarihli transfer borçları cetvellerinde “*ihtilaflı*” olarak bildirilmiştir.

75. Temyize konu karar yerindedir. Temyiz Eden, transfer ücretleri, dayanışma bedeli ve yetiştirme tazminatı hususlarında, Beşiktaş’ın FIFA yahut CAS’ın bir hükme varmasını beklemeye yönelik sistematik bir politikası söz konusudur. Bir başka ifade ile, Temyiz Eden, sistematik olarak borcun tahsili hususunu alacaklı kulüplere bırakarak kendilerinin FIFA’ya başvurmalarını beklemekte ve FIFA nihai bir karara varana değin asla herhangi bir ödeme yapmamaktadır. Bu

durum, Temyiz Eden'in hukuken geçerli bir sebep olmaksızın ödeme vadelerini ertelemesi ve borçlarını zamanında ödemekten imtina etmek suretiyle birtakım maddi çıkarlar elde etmesini sağlamaktadır. Temyiz Eden, böylelikle adil olmayan bir avantaj elde etmekte ve bunun da ötesinde alacaklı kulüplerin mali dengeleri tehdit altına girebilmektedir. Bu keyfiyetin, "*finansal fair play*" ilkelerine aykırılık teşkil ettiği hususunda şüphe yoktur. Ödemeler "*ihtilaflı*" değildir; UEFA CL & FFP Talimatı'nın Ek VIII hükümlerinde belirtilmiş olan hususlardan herhangi biri mevcut değildir; ödemeler yalnızca "*yapılmamıştır*". Dayanışma katkı ödemeleri ile ilgili olarak FIFA düzenlemelerinin borçluya FIFA bir karar varana kadar bekleme olanağını tanımadığı; ilgili FIFA düzenlemelerinin mezkur ödemelerin oyuncuya lisans çıkarılmasından itibaren 30 günlük süre zarfında yapılmasını hükme bağladığı dikkate alınmalıdır.

326

77. Vadesi geçmiş borçların varlığının daha önce belgelenmiş olması halinde, UEFA lisans talebi reddedilecektir. 31 Mart 2011 tarihi itibarıyla Temyiz Eden'in yaklaşık 1.500.000 Euro tutarında vadesi geçmiş borcu mevcut iken, hiçbir UEFA lisansı söz konusu olamayacaktır. Bu veriler doğrultusunda, Temyiz Eden'in 2011/12 sezonu UEFA Şampiyonlar Ligi organizasyonuna hukuken geçerli koşullar olmaksızın katıldığıнын kabul gerekmektedir (*Temyiz Eden bu turnuvadan 6.000.000 Euro tutarında gelir elde etmiştir*).

78. Györi Kararı'nda UEFA CL & FFP Talimatı'nın vadesi geçmiş borçlara ilişkin bilgiyi saklamak vasıtasıyla ihlal eden kulübe uygulanan organizasyonlardan men (*artı para cezası*) yaptırımını ölçülü ve adilane bir karar olarak yorumlanmıştır (*Anılan davadaki tutarın-50.000 Euro- işbu davadaki tutardan ziyadesiyle düşük olmasına rağmen*). Anılan CAS kararında kulübün 50.000 Euro tutarında tek bir borcun mevcudiyetini gizlemesi söz konusu iken, davaya konu olayda Temyiz Eden'in başka kulüplere olan borçlarını, alacaklı kulüplerin FIFA'ya başvurmalarını bekleyerek reddetmeye yönelik sistematik bir politikası söz konusudur. Keza; Györi kararında, CAS kulübün UEFA Avrupa Ligi'nde doğru ve gerçeğe uygun borçlarını ortaya koymamak suretiyle

yarar sağladığı hususunu da hesaba katmıştır. Somut olayda, Temyiz Eden önemli ve vadesi geçmiş borçları gerçeğe aykırı olarak *"ihtilaflı"* olarak beyan etmiştir. Yaklaşık 4.423.500 Euro yalnızca ödenmemiş olmasına karşın, bu yolla 6.000.000 Euro'nun üzerinde kar, UEFA Şampiyonlar Ligi 2011/12 sezonuna katılımı elde edilmiştir (*TV yayın haklarından elde edilen miktar hariç olmak üzere*).

79. Özetle; Mart 2011 tarihinde mevcut olan vadesi geçmiş borçlar (*ki bu borçların lisans talebinin reddedilmesine yol açması gerekmektedir*); işbu vadesi geçmiş borçların miktarı (2.250.000 Euro); Haziran ve Eylül 2011 tarihlerinde 4.423.500 Euro'ya yaklaşan vadesi geçmiş borçların mevcudiyeti; gerçeğe aykırı biçimde ihtilaflı olarak nitelenen miktarların büyüklüğü; son ama aynı derecede önemli olarak Temyiz Eden'in borçlu olduğu yüksek meblağları ödememeye yönelik olarak sürdürdüğü sistematik politika, para cezasına ilaveten organizasyondan men cezası gibi ağır bir yaptırım (*erteleme olmaksızın*) haklı ve gerekli kılmaktadır.

80. Cevap Veren ayrıca, Temyiz Eden tarafından ileri sürülen spesifik iddialara da ayrı ayrı cevap vermiştir: -

Anlaşmazlıklar

81. Temyiz Eden, transfer cetvellerinin hazırlanması safhasında birtakım anlaşmazlıkların ortaya çıktığını belirtmiş ise de, bu anlaşmazlıkların neler olduğu açıklanmamıştır.

TFF ve Kararına Karşı Yargılama Süreci

82. İşbu yargılama sürecinin TFF'ye karşı yöneltilmiş olmasının gerekip gerekmediği sorusu, somut yargılamanın konusu değildir. Temyiz Eden'in lisans elde etmiş olması hususu, Cevap Veren'in denetleme süreci aşamasında disiplin işlemleri gerçekleştirmesini engellememektedir. Kaldı ki, lisans Cevap Veren tarafından değil, TFF tarafından verilmiştir; bu durumun doğal bir sonucu olarak, Cevap

Veren'in "*hukuki işlem başlatacağı*", UEFA tarafından "*onaylanmış*" bir karar söz konusu değildir.

83. Duruşma esnasında UEFA, TFF'nin Kulübe ve Kulübün vermiş olduğu bilgilere belki de daha büyük özen göstermiş olması gerektiğini belirtmesine karşın, bu durum Kulübün vadesi geçmiş borçların "*ihtilaflı*" olmadığını bildiği ve TFF'yi yanlış yönlendirdiği gerçeğini değiştirmemektedir.

Eşitliğe Aykırı Muamele

84. Temyiz Eden, eşitliğe aykırı herhangi bir muameleye maruz kalmamıştır. PAOK davasında kulüp mali güçlüklerle karşı karşıya kalmış olmasına karşın, vadesi geçmiş borçlarının mevcudiyetini gizleme cihetine gitmemiştir. PAOK tamamıyla şeffaf bir tutum ile hareket etmiş ve bir yeniden yapılanma planı ibraz etmiştir. Kulüp tarafından gösterilen bu iyi niyetli çaba karşılığında, UEFA Disiplin Kurulu men cezasının bir deneme süresi boyunca ertelenebileceğine kanaat getirmiştir. Kaldı ki, PAOK'un lisans aldığı 31 Mart tarihi itibarıyla herhangi bir vadesi geçmiş borcu söz konusu değildir (*Kulüp tarafından gerçekleştirilen yegane ihlal, denetleme süreci esnasında Hazi- ran ve Eylül 2011 tarihlerinde söz konusu olan vadesi geçmiş borçlardır*). Tam aksine, Temyiz Eden'in lisans aldığı tarihte son derece önemli miktarda vadesi geçmiş borçları mevcuttur. Temyiz Eden'e lisans verilmemesi gerekmektedir ve bu nüans bu iki dava arasındaki temel farklılığı ortaya koymaktadır.

85. Duruşma esnasında Pablo Rodriguez, UEFA İtiraz Kurulu'nun yeni yönetimin faaliyetlerini haififletici sebepler bağlamında dikkate aldığını, ikinci turnuvalardan men cezasını ertelediğini ve hükmedilen ceza tutarında indirimine gittiğini ısrarla vurgulamıştır.

86. Bursaspor örneğinde, UEFA İtiraz Kurulu, kulübün yaklaşık 300.000 Euro tutarında tek bir vadesi geçmiş borcunun bulunmasına (*ki bu borç lisansın verildiği tarihte mevcuttur*) rağmen erteleme olmaksızın men kararı vermiştir. CAS geçtiğimiz günlerde Bursaspor'un

temyizini kabul ederek (CAS 2012/A/2821) men kararını ertelemiş ve Bursaspor aleyhine hükmedilen para cezasını 50.000 Euro'dan 250.000 Euro'ya yükseltmiştir. Ancak somut olay, Bursaspor olayından da, Bursaspor'un yalnızca tek vadesi geçmiş borcunun bulunması ve kulübün alacaklı kulüplerin FIFA'ya başvurmaları ve nihai bir FIFA ya da CAS kararı verilmeksizin ödeme yapmayı reddetmelerine yönelik sistematik bir politikasının bulunmaması noktasında ayrılmaktadır. İşbu verilerin ışığında Bursaspor'un durumu ile Temyiz Eden'in durumunun aynı olmadığı izahtan vareste olup; bu bağlamda eşitliğe aykırı herhangi bir muamele de söz konusu değildir.

Usul Hataları

87. Temyiz Eden, UEFA İtiraz Kurulu'nun Temyiz Eden'e temyize cevap süresi tanınması hususundaki sürenin tayininde usul hatalarına imza attığını öne sürmüştür. Ancak Disiplin Yönetmeliği'nin 54. maddesinin 1. Paragrafı; başkanın, özellikle de somut olay gibi acil durumlarda, daima yazılı cevaplar talep edebileceği anlamını taşımamaktadır.

88. Spor Tahkim Kodu hükümleri doğrultusunda, (*bundan böyle "Kod" olarak anılacaktır*) CAS meseleleri yeni baştan (*de novo*) olarak ele alır ve tüm usul hataları CAS tarafından yargılama esnasında düzeltilir. Heyet tüm olguları değerlendirme ve kanunu uygulama noktasında tam yetkiye sahiptir.

Yeni Yönetim

89. Temyiz Eden, artık yeni bir yönetimin işbaşında olması durumunu da dikkatlere sunmaktadır. Hiçbir kulüp, yönetim kadrosunu değiştirmek suretiyle bir yükümlülükten kurtulamaz. Zira böylesi bir durumda sadece "*özür dileriz; ancak artık yeni bir yönetimimiz var ve bundan sonra onu dikkate alınız*" demek suretiyle sorumluluktan kaçmak çok kolay olabilirdi. Yeni yönetimin hal ve tutumu sadece hafifletici bir etmen olarak dikkate alınabilir.

Ölçülülük

90. Temyiz Eden ayrıca ölçülülük ilkesinden hareketle Volou davası ile bir karşılaştırma yapmakta ve uygulanan yaptırımın ölçüsüz olduğu iddiası ile eşit muamele tartışmasını yeniden gündeme getirmektedir. Ancak davalar farklı niteliktedir. Volou davası şike suçunu içermektedir ve kulüp 2011/12 yılı Avrupa Liginden tecili kabil olmaksızın ihraç edilmiş; buna ek olarak 3 yıl süreyle müsabakalardan men edilmiş; ancak bu ek ceza 5 yıllık bir deneme süresince askıya alınmıştır. Diğer taraftan, Temyiz Eden, Davalıyı takdir hakkını adaletsiz veya "*kabul edilemez ölçüde orantısız*" olarak kullanmakla itham etmektedir. Aksine, temyiz edilmiş olan karar, vadesi geçmiş olan ödemelerini sanki arada mevcut bir "*ihtilaf*" varmış gibi 30 Haziran ve 31 Eylül 2011'de de olduğu üzere 31 Mart'ta yapmış bir kulüp için son derece makuldür.

91. Duruşmada UEFA tarafından Gyori kararı da dâhil olmak üzere çeşitli CAS içtihatlarından örnekler verilmiş ve bir kararın, salt alternatif bir başka karar alınmadığı için "*orantısız*" olarak nitelene-meyeceği; dahası "*bariz ve kabul edilemez ölçüde orantısız*" gibi bir durumun da söz konusu olmadığı teyit edilmiştir.

Meşruiyet ve Kuralların Yanlış Uygulanması

92. Temyiz Eden ayrıca, UEFA CL ve FFP Talimatları'nın hukuka aykırı olduğunu öne sürmekte; ancak neye dayanarak bu iddiada bulunduğunu açıklamamaktadır. UEFA bu iddiaya karşı görüş olarak, söz konusu talimatların futbol camiası tarafından benimsenmiş olduğunu, bu talimatların futbolcuların, diğer kulüplerin ve vergi idarelerinin gelirlerini garanti altına almayı amaçlayan bir sistemi yaratarak, finansal dengeyi muhafaza etmeye yönelik olarak AB hukuku ile de tümüyle uyum içinde olduklarını belirtmiştir.

93. Temyiz Eden, bir alacağın, borçlu tarafça yetkili makama herhangi bir kanıt ya da yazılı layiha sunulmasa bile "*ihtilafta alacak*" olarak değerlendirilmesi gerektiğini savunmaktadır. Temyiz Eden

bununla ilgili olarak “*sessiz kalmak onaylamaktır*” (*qui tacet, consensu videtur*) ilkesine de atıf yapmaktadır. Bu ilke, karşılıklı olarak bir sözleşme teşkili ile ilgili hususlarda uygulanan bir ilke olup, UEFA CL ve FFP Talimatları açısından bir ilgisi bulunmamaktadır. Eğer bir kulüp bir başka kulübe borçlanırsa ve bu durum bir sözleşme ile açıkça kayıt altına alınırsa; ardından borçlu taraf borcunu ödemez ve alacaklı tarafı da FIFA ya da CAS’a gitmek durumunda bırakır ve yetkili makama da herhangi bir kanıt veya yazılı layiha sunmazsa, artık bu borç (*özellikle de UEFA CL ve FFP Talimatlarının Ek VIII hükümleri ışığında*) “*ihtilaflı alacak*” olarak değerlendirilemez.

94. Sonuç olarak, Temyiz Eden tarafından öne sürülen gerekçelerin hiçbirisi dikkate alınabilir bulunmadığından, temyiz talebinin reddi gerekir.

VI .HUKUKİ İNCELEME

331

VI.1 CAS’ın YETKİSİ

95. CAS, temyizi kabil olmayan karar yetkisini UEFA 2010 Statüsü’nün 62.1 Maddesi ile CAS Talimatı’nın R47 Maddesinden almaktadır.

96. UEFA 2010 Tüzüğü’nün 62.1 Maddesi aşağıdaki hükmü amirdir:

“ *Bir UEFA organı tarafından alınan bir karar hakkında yapılacak tahkim başvurusu, herhangi bir olağan mahkeme veya tahkim mahkemesi dışında, münhasır olarak sadece CAS’a yapılabilir.*”

97. CAS Talimatı’nın R47 Maddesi aşağıdaki hükmü amirdir:

“*Bir federasyon, birlik veya sporla ilgili bir kuruluş tarafından alınan bir karar ile ilgili olarak anılan varlıkların bulunduğu ülkenin kanun, tüzük ve yönetmelikleri izin verdiği takdirde veya taraflar arasında özel bir tahkim anlaşmasının bulunması ve temyiz hakkını kullanacak olan tarafın kendi ülkesinin iç hukukunda bütün yasal yolların tüketilmiş*

olması halinde söz konusu tarafın kendi ülkesinin kanun, tüzük ve yönetmeliklerine uygun olarak tahkim kararı alınması amacıyla CAS’a başvurulabilir.”

98. Diğer taraftan, CAS yetkisinin taraflarca imzalanacak “*usul talimatı*” ile de teyit edilmesi gerekir. Bu, CAS’ın ihtilaf hakkında karar alabilme yetkisini sağlar.

VI.2 GEÇERLİLİK

99. UEFA 2010 Statüsü’nün 62.3 Maddesi uyarınca “*Tahkime konu edilecek kararın tebliğ edilmesini izleyen on gün içerisinde CAS’a başvuru yapılması gerekmektedir.*”

100. Tahkim başvurusuna konu olan 30 Mayıs 2012 tarihli karar, 8 Haziran 2012 tarihinde tebliğ edilmiş ve tahkim başvurusu 15 Haziran 2012 tarihinde yapılmış olup, mevzuatta öngörülen sürelerle uygun bir başvuru yapılmıştır.

101. Tahkim başvurusu geçerlidir.

VI.3 TAHKİM HEYETİNİN İNCELEMESİNİN KAPSAMI

102. CAS Talimatı’nın R57 Maddesine göre, Tahkim Heyeti dava konusu kararı ve buna ilişkin hususları incelemeye tam olarak yetkilidir. Tahkim Heyeti mevcut kararı değiştiren yeni bir karar alabileceği gibi, mevcut kararı yok sayabilmeye ve süreci başa döndürebilmeye de yetkilidir.

VI.4 UYGULANAN HUKUK

103. CAS Talimatı’nın R58 Maddesi aşağıdaki hükümleri amirdir:

“Tahkim heyeti taraflarca mutabık kalınan geçerli hukuk çerçevesinde karar alabilir; böyle bir mutabakatın mevcut olmaması halinde tahkime konu olan kararı alan federasyon, birlik veya sporla ilgili kuruluşun ülkesinin kanunlarına göre hareket edebilir ya da duruma uygun olduğunu düşündüğü hukuka göre karar verebilir. Son seçenek durumunda, Tahkim Heyeti bu kararının gerekçesini açıklar.”

104. UEFA 2010 Tüzüğü'nün 63(3) Maddesi aşağıdaki hükmü amirdir.

"CAS'a başvuru öncesi kovuşturmanın "*Spora İlişkin Tahkim Kod*"una uygun olarak yerine getirilmiş olması gerekir."

105. Dolayısıyla, UEFA Statüsü kapsamında öngörüldüğü üzere, kovuşturmanın CAS Talimatı ile uyumlu olması bir zorunluluktur. Tahkim Heyeti tarafların başvuru sürecinde UEFA CL ve FFP Talimatlarına uygun hareket ettiklerini müşahade etmiştir. Ayrıca, Davalı tarafından UEFA'nın İsviçre'de yerleşik olması nedeniyle, görülmekte olan davada UEFA 2010 Statüsü ve UEFA CL ve FFP Talimatları yanı sıra İsviçre Kanunları'nın da uygulanabilir olduğuna ilişkin bir başvuru yapılmıştır.

106. Tahkim Heyeti davada birincil hukuk olarak UEFA CL ve FFP Talimatları'nın ve ayrıca İsviçre Kanunları'nın uygulanmasına karar vermiştir.

107. Tahkim Heyeti, UEFA CL ve FFP Talimatları'nın aşağıdaki maddeleri ve eklerinin dava açısından özel önemi haiz olduğunu saptamıştır:-

108. UEFA CL ve FFP Talimatları'nın 2. maddesinde "*amaçlar*" şöyle sıralanmaktadır:

1. Bu talimatlar:

a) Futbola ilişkin standartların her açıdan ve süreklilik içinde iyileştirilmesini ve her kulüpteki genç oyuncuların eğitimi ve gözetimine süreklilik içinde öncelik verilmesi;

b) Her kulübün yeterli düzeyde bir yönetim ve organizasyona sahip olmasının sağlanması;

c) Kulüplerin altyapısının oyunculara, seyircilere ve medya mensuplarına yeterli, uygun, güvenli ve mücehhez tesisler sunabilecek şekilde adapte edilmesi;

d) UEFA müsabakalarının doğruluk ve düzen içerisinde yapılabilmesi;

e) Avrupa dâhilinde kulüpler için mali, sportif, yasal, insan kaynakları, idari ve altyapı ile ilgili kıstaslar açısından kıyaslama pratiklerinin geliştirilmesi;

2. Ayrıca, UEFA müsabakalarında mali açıdan "*fair play*" sağlanarak, özellikle:

a) Şeffaflık ve güvenilirliğin artırılması suretiyle kulüplerin mali durumu ve finansal kapasitelerinin iyileştirilmesi;

b) Kulüplerin oyuncular, resmi /özel vergi idareleri ve diğer kulüpler ile alacaklılar arasındaki alacak - verecek işlerini dakik olarak işleyen bir yapıya kavuşturabilmeleri için gereken önemin verilmesi;

c) Kulüplerin futbol finansmanında daha disiplinli ve makul ölçülerde hareket etmeleri;

d) Kulüplerin kulüp kazancı doğrultusunda faaliyet göstermelerinin desteklenmesi;

e) Uzun vadede futbolun yararına olacak şekilde harcamalar yapılması;

f) Avrupa'da kulüpler arası futbolun uzun vadede var olabilmesi ve sürdürülebilmesinin sağlanması.

109. UEFA CL ve FFP Talimatları'nın 49. Maddesinde aşağıdaki hususlar yer almaktadır:

(1) Lisans başvurusunda bulunan lisans sezonundan önce gelen sezonun 31 Mart tarihi itibarıyla, önceki 31 Aralık tarihinden önce gerçekleşen transfer faaliyetlerini kapsar biçimde hiçbir vadesi geçmiş borcunun bulunmadığını (*Ek VIII'de tanımlandığı üzere*) ispat etmekle yükümlüdür.

(2) Futbol kulüplerine olan söz konusu borçlar, kulüplerin transfer aktivitelerinin, FIFA Oyuncuların Transfer Ve Statülerine İlişkin Talimatı'nda tanımlandığı şekliyle yetiştirme ve eğitim bedellerinin ve ayrıca çeşitli şartların ifasından kaynaklanan meblağların toplamından oluşmaktadır.

(3) Lisans başvurusunda bulunan, lisans verene mevcut yerel transfer gereklilikleri gereğince önceden bildirim yapılmadığı takdirde, (*örneğin, milli denk bütçe sistemi gibi*) bir transfer ödemeleri cetveli

hazırlayarak lisans verene göndermekle yükümlüdür. Bu listelerin hazırlanması ilgili dönemde gerçekleşen herhangi bir transfer / kira işlemi söz konusu olmadığı halde dahi zorunludur.

(4) Lisans başvurusunda bulunan, 31 Aralık tarihi itibarıyla halen ödenmemiş bulunan bakiye bir bedelin mevcudiyetinden bağımsız olarak, 31 Aralık tarihine değin gerçekleşen tüm transfer faaliyetlerini (*kiralama işlemleri dahil olmak üzere*) bildirmekle yükümlüdür. Ayrıca lisans başvurusunda bulunan yerel yahut uluslararası bir spor mercii tahkim heyeti yahut devlet mahkemesi önünde niza konusu olan tüm transferleri de açıkça beyan etmelidir.

(5) Transfer ödemeleri cetveli, en azından aşağıdaki bilgileri ihtiva etmek zorundadır (*kiralalar da dahil olmak üzere her bir oyuncu için ayrı ayrı*):

- a) Oyuncu (*isim yahut numara yoluyla kimlik tespiti*);
- b) Transfer / kiraya ilişkin anlaşmanın tarihi;
- c) Oyuncunun bonservisini daha önce elinde bulunduran futbol kulübünün ismi;
- d) Ödenen yahut ödenmesi gereken transfer (*ya da kiralama*) bedeli (*eğitim ve yetiştirme bedelleri de dahil olmak üzere*);
- e) Ödenen yahut ödenmesi gereken, bonservisin alımı esnasında yapılan sair doğrudan masraflar;
- f) Mutabık kalınan tutar ve vade;
- g) 30 Haziran tarihi itibarıyla her oyuncu transferi için ayrı ayrı olmak üzere vadesi gelen borç ve senetler;
- h) 31 Mart tarihinde mevcut olan her borç (*31 Aralık tarihinden itibaren toplanarak*), her ödenmemiş borç kaleminin vadesi ve açıklamaları ile beraber; ve
- i) 31 Aralık tarihli bilançoda henüz yer verilmeyen şartlı meblağlar (*şarta bağlı sorumluluklar*)

(6) Lisans başvurusunda bulunan finansal bildirimler bilançosunda "*oyuncu transferlerine ilişkin alacaklılar hesabı*" (*şayet uygulanabilir ise*) ya da dolaylı muhasebe kayıtlarında yer alan transfer cetvel bilgilerine ilişkin tüm sorumluluğu çekincesiz olarak üstlenmelidir.

Lisans başvurusunda bulunan, ödeme alacaklı tarafından talep edilmiş olmasa dahi, işbu tabloda tüm borçları göstermekle yükümlüdür.

(7) Transfer ödemeleri cetveli yönetim tarafından tasdik edilmeli ve bu durum lisans başvurusunda bulunanın yönetim merci adına açık bir bildirimi ve imzası ile ispat edilmelidir.

110. UEFA CL & FFP Talimatı'nın 65. Maddesi hükmü aşağıdaki gibidir:

(1) Lisans başvurusunda bulunan, UEFA kulüp organizasyonlarının başladığı yılın 30 Haziran tarihi itibarıyla başka futbol kulüplerine karşı, 30 Haziran tarihine kadar gerçekleştirilen transfer aktivitelelerinden kaynaklanan herhangi bir vadesi geçmiş borcunun bulunmadığını (*Ek VIII'de ayrıntılı biçimde incelendiği üzere*) ispat etmekle yükümlüdür.

(2) Futbol kulüplerine olan söz konusu borçlar, kulüplerin transfer aktivitelerinin, FIFA Oyuncuların Transfer Ve Statülerine İlişkin Talimatı'ndan tanımlandığı şekliyle yetiştirme ve eğitim bedellerinin ve ayrıca çeşitli şartların ifasından kaynaklanan meblağların toplamından oluşmaktadır.

(3) UEFA yönetimince hazırlanan formda yer alan vade tarihi itibarıyla, lisans başvurusunda bulunan, ilgili dönem içerisinde herhangi bir transfer/kira işlemi söz konusu olmasa dahi, bir transfer ödemeleri cetveli hazırlamak ve göndermekle yükümlüdür.

(4) Lisans başvurusunda bulunan, 30 Haziran tarihine kadar yürütülen tüm transfer hareketliliklerini (*kira işlemleri de dahil olmak üzere*), 30 Haziran tarihi itibarıyla mevcut olan herhangi bir meblağın varlığı hususundan bağımsız olarak, açıkça belirtmekle mükelleftir. Buna ilaveten lisans başvurusunda bulunan ayrıca, yerel yahut uluslararası bir spor mercii tahkim heyeti yahut devlet mahkemesi önünde niza konusu olan tüm transferleri de açıkça beyan etmelidir.

(5) Transfer ödemeleri cetveli, en azından aşağıdaki bilgileri ihtiva etmek zorundadır (*kiralar da dahil olmak üzere her bir oyuncu için ayrı ayrı*):

a) Oyuncu (*isim yahut numara yoluyla kimlik tespiti*);

- b) Transfer/kiraya ilişkin anlaşmanın tarihi;
- c) Oyuncunun bonservisini daha önce elinde bulunduran futbol kulübünün ismi;
- d) Ödenen yahut ödenmesi gereken transfer (ya da kiralama) bedeli (*eğitim ve yetiştirme bedelleri de dahil olmak üzere*);
- e) Ödenen yahut ödenmesi gereken, bonservisin alımı esnasında yapılan sair doğrudan masraflar;
- f) Mutabık kalınan tutar ve vade;
- g) 30 Haziran tarihi itibarıyla her oyuncu transferi için ayrı ayrı olmak üzere vadesi gelen borç ve senetler;
- h) Transfer ödemelerine ilişkin ödenmemiş bulunan her borcun vadesi; ve
- i) 30 Haziran tarihli bilançoda henüz yer verilmeyen şartlı meblağlar (*şarta bağlı sorumluluklar*)

(6) Lisans başvurusunda bulunan finansal bildirimler bilançosunda "*oyuncu transferlerine ilişkin alacaklılar hesabı*" (*şayet uygulanabilir ise*) ya da dolaylı muhasebe kayıtlarında yer alan transfer cetvel bilgilerine ilişkin tüm sorumluluğu çekincesiz olarak üstlenmelidir. Lisans başvurusunda bulunan, ödeme alacaklı tarafından talep edilmiş olmasa dahi, işbu tabloda tüm borçları göstermekle yükümlüdür.

(7) Transfer ödemeleri cetveli yönetim tarafından tasdik edilmeli ve bu durum lisans başvurusunda bulunanın yönetim merci adına açık bir bildirimi ve imzası ile ispat edilmelidir.

(8) Lisans başvurusunda bulunan, 62. maddenin 3. Fıkrasının 4. bendini (*Lisans başvurusunda bulunan, UEFA kulüp organizasyonlarının başladığı yılın 30 Haziran tarihi itibarıyla*), bu durumda ayrıca takip eden 30 Eylül tarihi itibarıyla, diğer futbol kulüplerine 30 Eylül tarihine değin yürütülen transfer faaliyetlerinden kaynaklanan hiçbir vadesi geçmiş borcunun bulunmadığını ispat etmekle yükümlüdür. Yukarıda belirtilen 2 ila 7. paragraflar aynen uygulanır."

111. UEFA CL &FFP Talimatı'nın Ek VIII hükümleri, "*vadesi geçmiş borçlar*" kavramını aşağıdaki gibi tanımlar:

(1) Üzerinde mutabık kalınan şartlara göre ödenmeyen borçların vadeleri geçmiş kabul edilir.

(2) Borçlar, işbu yönetmelik hükümleri kapsamında; lisans başvurusunda bulunan/lisans sahibi (*bir başka ifadeyle borçlu kulüp*); 31 Mart tarihi itibarıyla (49 ve 50. madde hükümlerine göre) ve 30 Haziran ve 30 Eylül tarihlerinde (65 ve 66. madde hükümlerine göre):

a) "İlgili tutarı tamamen ödemiş ise; veya

b) Alacaklı tarafından yazılı olarak kabul edilen bir anlaşma vasıtasıyla vadenin uzatılmasına karar verilmiş ise (*Not: alacaklının meblağ üzerinden ödeme talep etmemiş olması vade uzatımı olarak kabul edilmez*); veya

c) Eğer yetkili yerel hukuk sistemi tarafından kabul edilebilir olarak nitelenen bir yasal başvuruda bulunmuş ise yahut yerel yahut uluslararası futbol mercileri ya da ilgili tahkim heyetlerine vadesi geçmiş borçlara ilişkin olarak sorumluluğun kalkması talepli bir başvuruda bulunmuş ise; ancak şayet karara yetkili merciler (*lisans veren vel/veya Kulüp Finansal Kontrol Heyeti*) bu gibi bir başvurunun yahut açılan davanın yalnızca işbu yönetmelik hükümlerinde belirlenen mezkur vadelerin görmezden gelinmesi amacıyla gerçekleştirildiğine kanaat getirirse (*bir başka ifadeyle zaman kazanmak amacıyla*), mezkur tutar bu durumda da vadesi geçmiş bir borç olarak kabul edilecektir; veya

d) Bir alacaklı tarafından, talep yahut yargılama konusu edilmiş vadesi geçmiş borçların, ilgili karar veren merciler tarafından (*lisans veren vel/veya Kulüp Finansal Kontrol Heyeti*) talebin yahut davanın hukuki dayanaktan yoksun olduğuna kanaat getirildiği takdirde."

VI.5 DAVANIN ESASI

112. İşbu yargılamada, Heyet aşağıdaki hususları hükme bağlamalıdır:

(a) Herhangi bir usul hatası yapılmış mıdır?

(b) Eğer yapılmamışsa esasa ilişkin maddi hatalar söz konusu mudur? Bir başka ifadeyle, UEFA İtiraz Kurulu Temyiz Eden'e hukuka, eşitlik ilkesine yahut ölçülülüğe aykırı davranmış mıdır?

113. Heyet, UEFA CL & FFP Talimatı'nın temelinde yatan ilkesel amaçların, diğerlerinin yanı sıra (*inter alia*), UEFA kulüp organizasyonlarının bütünlük ve şeffaflığını korumak, kulüplerin finansal yeterliliklerini geliştirmek, kulüplerin alacaklılarını korumak (*oyuncuları vergi makamları ve diğer kulüpler*) ve kulüplerin mali yapılarının daha disiplinli biçimde işlemlerini sağlamak olarak belirtmiştir. Tüm bu gayelerin varlık sebebi Avrupa kulüpler futbolunun uzun vadeli başarısı ve sürdürülebilirliğini muhafaza altına almaktır.

114. Heyet ayrıca Temyiz Eden'in, Cevap Veren ve PWC tarafından da ifade edildiği üzere, nihayetinde UEFA CL & FFP Talimatı'nın ihlallerine ilişkin herhangi bir itirazının bulunmadığını belirtmiştir. Aşağıdaki hususlar nihayetinde nizasızdır:

(a) 31 Mart 2011 tarihinde Temyiz Eden'in hatırı sayılır miktarda vadesi geçmiş borcu mevcuttur. UEFA CL & FFP Talimatı'nın 49. Maddesi hükmüne göre Temyiz Eden'in bu hususları TFF'ye bildirmesi gerekmektedir. Bu keyfiyet anılan tarihte hiçbir vadesi geçmiş borcun bulunmaması gerektiği şartını karşılamadığından, Kulübün 2011/12 Avrupa Ligi'ne katılmak için lisans elde edememesi gerekmektedir;

(b) Ancak bu lisans kendilerine verilmiş ve bu durum denetleme sürecine konu olmuştur. 30 Haziran 2011 tarihinde Temyiz Eden'in pek çok kulübe hatırı sayılır miktarda vadesi geçmiş borcu mevcuttur. UEFA CL & FFP Talimatı'nın 65. Maddesi hükmüne göre Temyiz Eden'in bunları da bildirmesi gerekmektedir. Şayet bu hususlar açıkla-lıkla bildirilmiş olsa idi, bu durumda Temyiz Eden anılan tarihte hiçbir vadesi geçmiş borca sahip olmama koşulunu karşılamamış olacak ve böylelikle 30 Eylül 2011 tarihinde anılan vadesi geçmiş borçların ödenmiş olacağını göstermeleri gerekecektir; ve

(c) 30 Eylül 2011 tarihinde pek çok diğer kulübe hatırı sayılır miktarda vadesi geçmiş borç muaccel durumdadır.

115. İşbu ihlaller son tahlilde ortaya çıkmış ve UEFA ilkeleri doğrultusunda Temyiz Eden üzerinde yaptırım uygulamış ve bu durum Temyize Konu Karar’a vücut vermiştir.

1. Usul İtirazları

a) Hukuka Aykırı Bir Kuralın Yanlış Uygulanması

116. Vadesi geçmiş borçların mevcudiyetini CAS önündeki yargılamada reddetmeyen Temyiz Eden, UEFA önündeki beyanlarında bu alacakların “*ihtilaflı*” olduğunu ısrarla dile getirmiştir. UEFA Temyize Konu Karar’da UEFA CL & FFP Talimatı’nın Ek VIII düzenlemelerinin (1)(d) hükmünde alacaklı tarafından ileri sürülen bir talebin ihtilaflı hale gelebilmesi için talebin nizaya konu olmasını ve Temyiz Eden’in UEFA İtiraz Kurulu’na söz konusu talebin “*hukuki dayanaktan yoksun*” olduğunu açıklıkla ortaya koyması yönündeki yorumunu tereddütlerden ari olarak dile getirmiştir.

117. Temyiz Eden, CAS nezdindeki beyanlarında UEFA’nın anılan talimat hükümlerine somut olayda gerektiği gibi yorumlamadığını ve Ek VIII’in bizatihi kendisinin hukuka aykırı olduğunu öne sürmüştür. Temyiz Eden, UEFA’nın yasal bir süreçte bir tarafın herhangi bir hukuki eylemde bulunmaması yahut herhangi bir dilekçe vermemesinin söz konusu tarafın anılan yargılamada yer alan talep ve iddiaları kabul ettiği yönündeki varsayımının hatalı olduğunu savunmaktadır. Temyiz Eden ayrıca, sarih biçimde kabul edilmeyen bir talebin reddedilmiş olarak kabul edilmesi gerektiğini iddia etmektedir.

118. Heyet, UEFA CL & FFP Talimatı’nın Ek VIII hükümlerinin tamamıyla açık olduğunu ve bu hükümlerin herhangi bir hukuka aykırılık teşkil ettiği hususundaki iddiaların herhangi bir hukuki dayanağının bulunmadığını saptamıştır. Heyet ayrıca, Temyiz Eden’in anılan düzenlemeleri yalnızca “*hukuka aykırı*” olarak nitelemekle yetindiğini, ancak bu hükümlerin yasallıklarını tartışmak yahut eleştirmek noktasında hiçbir hukuki dayanak ileri sürmediğini belirtmiştir. Bu durumda, Heyet yönetmelik hükümlerinin hukuka uygunluğunu

değerlendirmek için hiçbir sebep görmemektedir. İddiaya maruz kalan taraf, buna bir itirazı varsa “*tartışmak*” zorundadır.

119. Keza Temyiz Eden’in UEFA İtiraz Kurulu’na (*ya da farklı bir olayda UEFA Kontrol ve Disiplin Kurulu’na*) kendilerine yöneltilen iddianın “*hukuki dayanaktan yoksun*” olduğunu göstermesi gerekmektedir. Somut olaylarda, Temyiz Eden hemen hiçbir şey yapmamıştır. Hiçbir kanıt yahut savunmaya yönelik bir itiraz söz konusu olmayıp; Temyiz Eden herhangi bir transfer ücreti, yetiştirme veya dayanışma bedelini vadeleri çoktan gelmiş olmasına rağmen ödeme teklifinde bulunmamış, bunun ardından ise iddianın hukuki meşruiyetini sorgulamaya çalışmıştır. Temyiz Eden hiçbir şey yapmamıştır; ve bu durum iddiaların kabulü anlamını taşımasa dahi kesinlikle iddiaların “*nizaya konu edilmesi*” anlamına da gelmemektedir. Ayrıca Temyiz Eden, söz konusu iddia ve taleplerin “*hukuki dayanaktan yoksun*” olduğunu ortaya koymaya yönelik hiçbir çaba göstermemiş yahut bunda başarılı olamamıştır. Heyet bu nedenle UEFA İtiraz Kurulu’nun Ek VIII hükümlerini yerinde biçimde yorumladığı ve uyguladığına; ve vadesi geçmiş alacakların “*ihtilaflı*” değil, yalnızca “*ödenmemiş*” olduğuna hükmetmiştir.

b) Lisans Verene Husumet Yöneltilmesi Meselesi

120. Temyiz Eden tarafından ileri sürülen ikinci usul itirazı, UEFA’nın, UEFA CL & FFP Talimatı hükümlerine göre, Györi Kararı’nda yaptığı gibi, TFF’ye de husumet yöneltilmiş olması gerektiğine ilişkindir. UEFA, TFF’ye de davayı yöneltebileceklerini, ancak somut olayda davanın tamamıyla Temyiz Eden’in durumu ve fillerine ilişkin olduğunu ve UEFA CL & FFP Talimatı’nda UEFA’yı lisans sahibine yaptırım uygulayabilmek için lisans sahibine karşı da husumet yöneltmeyi mecbur kılan hiçbir hükmün söz konusu olmadığını belirtmiştir. Heyet, UEFA’nın bu ifadelerini haklı bulmuştur.

121. Temyiz Eden, UEFA’nın TFF’nin Kulübe lisans tahsis etmiş olduğunu bilmesine karşın TFF’ye karşı husumet yöneltilmemiş

olmasının lisans tahsis sürecini onayladığı anlamına geldiğini öne sürmektedir. Heyet, Temyiz Eden'in diğer kulüplerin iddia ve taleplerine karşı kendilerinin sessiz kalmalarının anılan iddia ve taleplerin kabulü anlamına gelemeyeceğini iddia ediyor olması karşısında, bu gibi bir mantık silsilesini çelişkili olarak yorumlamaktadır. Heyet, UEFA'nın son tahlilde lisans tahsis işlemine itirazda bulunduğunu, ancak bunu denetleme süreci esnasında doğan şüpheler neticesinde gerçekleştirmiş olduğunu tespit etmiştir. Heyet, UEFA'nın her bir federasyonun yahut kurumun kendi kulüplerine lisansın verme işlemlerini onaylamış olduğunun kabul edilemeyeceğinin bilincindedir. UEFA, şayet ileri bir safhada UEFA CL & FFP Talimatı'nın bir ihlalinin tespit edilmesi halinde hem lisans sahibine (*kulüp*) hem de lisans verene (*federasyon*) karşı rücu etme hakkını saklı tutabilmelidir.

c) Usule İlişkin Uygulama Hataları

122. Temyiz Eden, UEFA İtiraz Kurulu nezdindeki yargılamanın kendi hükümlerinin ihlali niteliğinde olduğunu öne sürmektedir. Heyet, kesinlikle kulübe karşı bu derece ciddi ithamlar ve ağır yaptırımlar söz konusu iken, özellikle de Temyiz Eden'e UEFA disiplin müfettişinin titirazi akabinde yalnızca saatlerle ölçülebilen bir süre tanınmış olmasının bir eksiklik olduğunun ayırdındadır.

123. Bu durum karşısında, işbu Heyet, daha önceki pek çok davada olduğunu gibi (*hem Györi Kararı, hem de Bursaspor Kararı'nda detaylı atıflar mevcuttur*), Kod'un 57. maddesinin ıslah niteliğindeki hükmünü tanımaktadır. Temyiz Eden'in Temyize Konu Karar'a karşı temyizi yeni bir dava olarak (*de novo*) ele alınmış olup, Temyiz Eden böylelikle işbu Heyet nezdinde, UEFA disiplin müfettişinin temyizine karşı beyan ve savunmalarını sunma fırsatını haiz olmuştur.

124. Heyet, işbu nedenlerden ötürü Temyize Konu Karar'ın hukuken yok hükmünde yahut mutlak butlan ile malul olmasını gerektiren herhangi bir usul hatasının mevcut olmadığı kanaatine vararak davanın esasına ilişkin incelemeye geçmiştir.

2) Mezkur İtirazlar

a) Eşitliğe Aykırı Muamele

125. Temyiz Eden, özellikle PAOK davasına atıfta bulunmuş olsa da Heyet, tümü UEFA CL & FFP Talimatı veya UEFA Disiplin Talimatı hükümlerinden kaynaklanan UEFA kararları olan Györi, Olympiacos Volou ve Bursaspor kararlarına da atıfta bulunulduğuna dikkat çekmiştir.

126. PAOK, Györi ve Bursapor kararlarının tamamı UEFA CL & FFP Talimatı'nın ihlaline dair olaylara ilişkin iken, Olympiacos Volou olayı şike iddialarını içermektedir. Bazı kulüplerin tek bir vadesi geçmiş borç durumu söz konusu iken; bazılarının birden fazladır; bazılarının yüksek miktarda vadesi geçmiş borcu mevcut iken; kimilerinin daha azdır; kimi kulüplerin lisans alamaması gerekirken (*ve bu yolla hatırı sayılır karlar elde etmeleri de mümkün değilken*); kimilerinin ihlalleri yalnızca denetleme süreci esnasında gerçekleşmektedir. Tüm bunlara karşın, Heyet, yalnızca tek bir kulübün hem lisans alamaması gerektiğini, hem her iki tarihteki denetlemelerde de ihlallerinin ortaya çıktığını ve bunlarla beraber pek çok ve hatırı sayılır miktarda vadesi geçmiş borcunun mevcut olduğunu tespit etmiştir- bu kulüp Temyiz Eden'dir.

b) Ölçülülük

127. Ölçülülük meselesinde Heyet, UEFA'nın konumunu kendilerinin zikrettiklerin CAS yargılamasında tesis edildiği üzere kabul etmektedir- yalnızca başka bir yaptırımın uygulanabilir olması, uygulanan yaptırımı ölçsüz kılmaz. Temyiz Eden, Temyize Konu Karar'ın "*vahim düzeyde ölçülülüğe aykırı*" olduğunu açıkça ortaya koymak durumundadır. Heyet, yaptırımlar yelpazesinin bir para cezası ve bir men cezasını ihtiva ettiğini tespit etmiştir. Bir lisansın, vadesi geçmiş borçların varlığının onları "*ihtilaflı*" olarak yaftalamak suretiyle gizlenmesi nedeniyle, verilmemesi gerektiği halde verildiği bir durumda, yukarıda belirtildiği üzere, bunlara karşı herhangi bir

niza da söz konusu değilken ve kulüp elde etmemesi gerektiği halde hatırı sayılır miktarda gelir elde etmişken; somut olay organizasyondan men ve para cezaları kapsamında yer almaktadır. Heyet ayrıca, Temyiz Eden'in başka kulüplere olan borçlar hususunda sistematik bir yaklaşımının bulunduğunu da tespit etmiştir- FIFA yahut CAS kendilerini ödemeye zorlayıncaya değin yalnızca görmezden gelmeyi tercih etmişlerdir. Bu durum kimi zaman bir "*FIFA kredisi*" olarak yorumlanmaktadır, bir kulüp diğer kulüplerden maddi kazanım tedarik etmekte, böylelikle adilane olmayan bir rekabet alanı ortaya çıkmaktadır. Temyiz Eden'in ödeme yapmadığı pek çok kulüp söz konusudur. Temyiz Eden'in, ödememe fiillerini iyiniyetli olarak nihai kararları beklemeyi "*bir prensip meselesi haline getirerek*", sağlıklı bir hesabın yapılmasını beklemek amacıyla gerçekleştirdiğini öne sürmesi mümkün değildir. Şayet böyle olsa idi, kendilerinin karar mercilerine kendi hukuki ve mali konumları ile hesap ölçütleri hakkında bilgi ve veri sağlamaları gerekecektir. Temyiz Eden'in iddiaları nizalı hale getirmeksizin yalnızca görmezden gelmiş olması, kendilerinin kötüniyetli olarak hareket ettiklerini göstermektedir.

128. Ayrıca, şayet kulüpler denetleme süreci esnasında hatırı sayılır miktarda yahut çokça vadesi geçmiş borcu haiz ise (*veya Temyiz Eden'in durumunda olduğu gibi her ikisine de*), kendilerini bir men ve para cezası kapsamında bulmaları kaçınılmazdır. Yaptırımların, meblağ ve/veya sayısı UEFA tarafından takdir edilecektir. Somut olayda Heyet'in, söz konusu ihlaller karşısında, özellikle Temyiz Eden'e lisansın en başından itibaren verilmemiş olması gerektiği bilgisinin ikiye katlayıcı niteliği hesaba katıldığında, olayın Temyize İlişkin Karar'da yer alan yaptırımlarla neticeleneceğine yönelik hiçbir tereddüdü bulunmamaktadır.

129. Temyiz Eden, tüm bunlara karşın, Olympiacos Volou'nun maruz kaldığı ithama (*şike*) karşın almış olduğu benzer cezanın (*kendilerine uygulanan yaptırımın ertelenen kısmı hariç olmak üzere*), kendilerinin almış olduğu bir organizasyondan men cezasının kendi ihlalleri ile kıyaslandığında ölçülülüğe aykırı olduğunu öne sürmüştür.

Heyet, bunun, belki de UEFA'nın UEFA CL & FFP Talimatı'nın ciddi ihlallerini ne derece ciddiye almakta olduğunu somut bir tezahürü olduğu kanaatindedir. Herhangi benzer bir olayda yukarıda da belirtildiği üzere, Heyet UEFA İtiraz Kurulu'nun UEFA CL & FFP Talimatı'nda yer alan yaptırımlar kapsamında hareket ettiğini ve uygulanan yaptırımların Temyiz Eden'in ihlalleri açısından ölçülü olduğuna kanaat getirmiştir.

c) Hafifletici Sebepler

130. Temyiz eden ayrıca, PAOK'a verildiğine inandıkları ikinci şansın kendilerine de tanınması gerektiğini savunmuştur. Heyet, Kulüp'teki yeni yönetim kadrosunun ziyadesiyle kısa bir zaman diliminde gerçekleştirmiş olduğu değişikliklerden etkilenmiş olup, bunun Kulüp'ün gelecekteki gidişatı açısından olumlu sonuçlar doğuracağına inanmaktadır. Ancak Heyet ayrıca UEFA uyum görevlisinin ikinci organizasyonlardan men cezasının ertelenmiş olması ve UEFA Kontrol ve Disiplin Kurulu'nca hükmedilen para cezasının UEFA İtiraz Kurulu'nca azaltılmış olması keyfiyeti karşısında, Kulüp'e ikinci bir şansın verilmiş olduğuna yönelik beyanlarını da dikkate almıştır. Şayet yeni yönetim Kulüp'ü yönetmeye başladıkları biçimde devam ederse ikinci men cezası ortadan kalkacaktır. Heyet ayrıca PAOK'un ihlallerinin tümünün denetleme süreci kapsamında gerçekleşmiş olduğunu ve PAOK'un elde etmiş olduğu lisansı 31 Mart tarihinde herhangi bir vadesi geçmiş borca sahip olmamak suretiyle elde etmiş olduğunu tespit etmiştir.

SONUÇ

131. Sonuç olarak, Heyet, UEFA İtiraz Kurulu'nun UEFA CL & FFP Talimatı'nı gereğince uyguladığına, ve Temyiz Eden'in işbu Talimat düzenlemelerini pek çok kereler ihlal etmiş olduğuna, bu yolla 2011/12 Avrupa Ligi'ne katılmak için esasen elde edememesi gereken bir lisansı elde etmiş olduğuna, denetleme süreci esnasında pek çok ve yüksek miktarda vadesi geçmiş borcu "*ihtilaflı*" olarak nitelemek suretiyle ihlallerine devam ettiğine, bu esnada bu borçların hiçbirini çekişmeli hale getirmediğine kani olmuştur. İşbu ihlaller bir organizasyonlardan men ve para cezasını makul ve ölçülü kılar niteliktedir. Temyiz Eden'in yeni yönetiminin gösterdiği gayret takdir edilmektedir ve edilecektir, ancak bu durum UEFA tarafından dikkate alınmış olup, Heyet de Temyiz Eden'in UEFA İtiraz Kurulu'na eşit ve adilane bir muameleye tabi tutulmuş olduğu kanaatindedir. Bu nedenle, Heyet, temyiz talebini reddederek UEFA İtiraz Kurulu'nun kararını onamıştır.

VI. GİDERLER

132. (...)

AÇIKLANAN BU NEDENLERDEN ÖTÜRÜ

Spor Tahkim Mahkemesi Aşağıdaki Gibi Hüküm Kurmuştur:

1. UEFA İtiraz Kurulu'nun 30 Mayıs 2012 tarihli kararına karşı Beşiktaş Jimnastik Kulübü tarafından 15 Haziran 2012 tarihinde yapılan temyiz talebi reddedilmiştir.

2. UEFA İtiraz Kurulu'nun 30 Mayıs 2012 tarihli kararı böylelikle kabul edilmiş ve onaylanmıştır.

3. (...)

Talepte bulunan tarafa 29 Haziran 2012 tarihinde tebliğ yapılmıştır.

Lozan, 16 Ekim 2012.

SPOR TAHKİM MAHKEMESİ

Mark Hovell

Heyet Başkanı

Michael Gerlinger Rui Botica Santos

Hakem Hakem

AMATÖR FUTBOLCULARIN ŞİKE VE TEŞVİK PRİMİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ*

Can ERGÜN**

Yrd. Doç. Dr. Oğuz ÖZBEK**

* Bu çalışmanın bir bölümü 11. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi'nde (2010-Antalya) poster bildirisi olarak sunulmuştur.

** Ankara Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi.

Giriş

Şike ve teşvik primi, sporda karşılaşılan spor etiğine aykırı davranışların başında gelmektedir. Bir çıkar sağlamak için oyunun sonucu ile ilgili olarak önceden bir anlaşmaya varmak olarak tanımlanan şike, spordaki dürüst oyun anlayışına ters düşmektedir¹. Teşvik primi ise bir takımın oyuncularına, bir başka takımın yöneticileri tarafından para verilerek, parayı veren takımın çıkarları için çaba göstererek oynayacakları maçı kazanmaları için teşvik etmeleridir². Şike ve teşvik primine ilişkin haberler basında sık sık yer almaktadır. “*Türk futbolunun en önemli sorunlarından biri şike ve teşvik primi konusudur*”³. Spor karşılaşmaları sonuçlarını tahmine etmeye dayalı olarak para kazanılan Spor-Toto ve İddia gibi şans oyunları, bu karşılaşmaları şike yapılması için çekici hale getirmektedir.

Teşvik priminin suç olup olmadığı ya da şikeden farklı değerlendirilmesi gerektiği konusunda değişik görüşler gündeme gelmiştir^{4, 5}. Ancak yapılan yasal düzenlemeler ile teşvik primi de şike gibi suç olarak değerlendirilmiştir. Türkiye Futbol Federasyonu Futbol Disiplin Talimatı’nda, 2009 yılında yapılan değişikliklerle, Müsabaka Sonucunu Etkileme başlığı altında yer alan 55. Maddeye göre, “*Müسابakanın sonucunu hukuka veya spor ahlakına aykırı şekilde etkilemek yasaktır. Teşvik primi verilmesi de bu kapsamdadır*”. Söz konusu maddede, bir futbolcuya veya kulübe teşvik primi veren kişilere, sürekli hak mahrumiyeti cezası, bu eylemlerin kulüp yöneticileri tarafından gerçekleştirilmiş olması durumunda ilgili kulüplere bir alt lige düşürme cezası verileceği belirtilmiştir. 2011 yılında çıkarılan, 6222 Sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun ile şike yapmak ve teşvik primi vermek suç kapsamına alınmıştır. İlgili kanunun şike ve teşvik primi başlığı altındaki onbirinci maddesi “*belirli bir spor*

1 Genç, 2001.
2 Önce ver., Genç, 2001.
3 Orta, 2011.
4 Tarhan, 62, 2005
5 Ertaş ve Petek, 74-75, 2011

müsabakasının sonucunu etkilemek amacıyla bir başkasına kazanç veya sair menfaat temin eden kişi, beş yıldan oniki yıla kadar hapis ve yirmibin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır" hükmü ile şike ve teşvik primine cezai yaptırım getirilmiştir.

Büyük para teklifi karşısında şikeye alet olan sporculara rastlanılmaktadır. Örneğin, Asya Spor Totosunda, Liverpool futbol takımının kalesini koruyan Grobbelar'ın takımının favori olduğu maçlarda gol yemesi için 250 bin pound aldığı ortaya çıkmıştır⁶. Ülkemizde sporda şike yapıldığına ilişkin olaylar zaman zaman gündeme gelmektedir. Sporda, şike ve teşvik primine ilişkin ortaya atılan iddiaların hepsinin kanıtlanması her zaman mümkün olmamaktadır⁷. Bunlardan bazıları kanıtlanabilmiş, suçlu bulunan kişiler cezalandırılmıştır. Örneğin, 1963-1964 sezonunda ligi sonuncu olarak bitiren Kasımpaşalı futbolcular, İzmir'de oynadıkları Karşıyaka-Kasımpaşa maçında, Karşıyakalılardan para aldıklarını ve maçı 4-0 kaybederek İzmir takımını küme düşmekten kurtardıklarını açıklamışlardır. Bunun üzerine, Futbol Federasyonu Karşıyaka'nın küme düşürülmesine karar vermiştir⁸. 2005 yılında oynanan, A. Sebatspor-Kayserispor maçındaki şike ve bahis skandalına adı karışan bir futbolcuya 10 ay futboldan men cezası verilmiştir⁹.

Uluslararası suç örgütleri, bahis oyunlarında yer alan futbol maçlarını organize bir şekilde manipüle ederek şike yapabilmektedirler¹⁰. Alman Bochum Savcılığı ile polis teşkilatının resmi belgelerine dayanarak, Europol tarafından kamuoyuna yapılan açıklamada, Türkiye'de 2009 yılında, Süper Lig maçları dahil olmak üzere, 19 maçta bahis kazanmak için şike yapıldığı belirtilmiştir¹¹. Futbolda şike iddialarına ilişkin eski futbolcular Tanju Çolak ve Fatih Akyel'in de aralarında bulunduğu 71 kişi mahkemede yargılanmıştır¹². Fenerbahçe Kulübü

6 Şahin, 1998.

7 TBMM, 2005.

8 Atabeyoğlu, 1991, 314

9 "Gökdeniz Gün Sayıyor", 2006

10 Hill, 2009.

11 "Türkiye'deki şikeli maçlar açıklandı," 2013.

12 "Futbolda şike davası başlıyor", 2010.

Başkanı Aziz Yıldırım'a şike suçundan 3 yıl 9 ay hapis ve 1 milyon TL para cezası verilmiştir¹³. Vestel Manisasporlu Cafer Aydın, antrenör Ersun Yanal'ın Ankaragücü teknik direktörü olduğu dönemde, 10 bin dolar teşvik primi aldığını açıklamış¹⁴, Futbol Federasyonu tarafından yapılan soruşturmada verdiği ifadesinde ise bu iddiaları kabul etmemiştir¹⁵. Futbolcu Cafer Aydın, Manisaspor yönetimi tarafından, Ersun Yanal hakkındaki ispatlanmamış iddiaları nedeniyle 10 bin YTL para cezası verilerek, süresiz olarak kadro dışı bırakılmıştır¹⁶.

Basında yer alan bu tür haberlere daha çok örnek vermek mümkündür. Şike ve teşvik primini yalnızca ceza uygulanarak önlenemez. Suçun oluşmasını sağlayan nedenler ortadan kaldırılmalıdır. Kulüp yöneticisi, futbolcu, antrenör ve hakemin bu davranışlara neden yöneldiği, spor etiğine aykırı bu davranışlara ilişkin düşüncelerinin ne olduğu ortaya konmalıdır. Bu çalışmada amatör futbol liglerindeki futbolcuların şike ve teşvik primine ilişkin görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem

Araştırma, var olan durumu ortaya koyan tarama türü bir çalışmadır. Verilerin elde edilmesinde hazırlanan ölçek kullanılmıştır. Araştırmanın evreni, Ankara Amatör Süper Lig, 1. Amatör Lig ve 2. Amatör Ligde Futbol oynayan sporculardan oluşmaktadır. Üç amatör ligde toplam 104 kulüpte, 2134 sporcu bulunmaktadır. Ural ve Kılıç'a (2006) göre .05 tolerans gösterilebilir hata için, 2200 kişilik evrenden alınacak örneklem sayısının alt sınırı 327'dir¹⁷. Ölçme aracı 350 kişiye uygulanmıştır.

13 "Aziz Yıldırım şikeden mahkum oldu", 2012.

14 "Teşvik İtirafı". 2005.

15 "Teşvik Primi İddialarına Ret". 2005.

16 "Sporcu satılmamalı". 2005

17 Ural ve Kılıç, 2006.

Veri Toplama aracı

Araştırmada, veri toplama aracı olarak hazırlanan ölçek kullanılmıştır. Ölçekte, kişisel bilgilere ait dört, şikeye ilişkin 8 madde, teşvik primine ilişkin 19 madde yer almıştır. Şike ve teşvik primine ilişkin maddelere katılma düzeylerinin belirlenmesinde, Beşli Likert Tipi derecelendirme ölçeği kullanılmıştır. Ölçeğin seçenekleri, Hiç katılmıyorum (1) ile tam katılıyorum (5) arasında değişmektedir.

Ölçeğin geçerlik ve güvenirlik çalışması bu araştırma kapsamında yapılmıştır. Ölçme aracının yapı geçerliği için madde toplam korelasyon analizi ve faktör analizi yapılmıştır. Güvenirlik için alfa katsayısına bakılmıştır. Ölçekte şikeye ilişkin 10 madde, teşvik primine ilişkin 27 madde yer almıştır. Madde toplam korelasyonu katsayısının .30'un altında kalan maddeler ölçekten çıkarılmıştır. Şike boyutunda kalan maddelerin madde toplam korelasyon değeri .31 ile .44 arasında değişmektedir. Teşvik primi boyutunda kalan maddelerin, madde toplam korelasyon değeri .34 ile .65 arasında değişmektedir.

Faktör analizi yapılmadan önce, verilerin faktör analizine uygunluğu için bakılan Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) değeri .87 bulunmuştur. Veriler üzerinde faktör analizi yapılabilmesi için minimum KMO değeri .60 olmalıdır¹⁸. Bu durumda gözlenen .87'lik KMO değeri verilerin faktör analizi için uygun olduğunu göstermektedir. Diğer yandan 37 maddenin faktör analizi için Barlett testi sonucu [8735.479, (p<0.001)] olarak bulunmuştur. KMO ve Barlett testi sonuçları bu veriler üzerinde faktör analizi yapılabileceğini ortaya koymuştur. Herhangi bir maddenin ölçekte yer almasına karar verilirken faktör yük değerinin .30 ve daha yukarı olması ölçüt alınmıştır¹⁹. Faktör analizi iki boyut üzerinde yapılmıştır. Şike boyutunda kalan maddelerin faktör yük değeri .44 ile .72 arasında değişmektedir. Teşvik primi boyutunda kalan maddelerin, faktör yük değeri .43 ile .80 arasında değişmektedir. Açıklanan varyans şike boyutu için % 48.8, teşvik primi boyutu için

18 Sipahi, Yurtkoru ve Çinko , 2007, 80.

19 Büyüköztürk, 2002, 118.

% 44.9 bulunmuştur. Faktör analizi ve madde toplam korelasyon analizi sonucu teşvik primi boyutundan 8 madde, şike boyutundan 2 madde atılmıştır. Bu durumda teşvik primi boyutunda 19 madde, şike boyutunda 8 madde yer almıştır. Ölçeğin güvenirliği için hesaplanan Alpha iç tutarlılık katsayısı, şike boyutu için .80, teşvik primi boyutu için % 93.4 olarak bulunmuştur. Bu durumda ölçeğin geçerli ve güvenilir olduğu kabul edilmiştir.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde, eğitim durumu değişkenine ilişkin veriler normal dağılıma uymadığı için, Kruskal Wallis testi ile, futbol oynama süresi değişkenine ilişkin veriler ise, tek yönlü varyans analizi ile test edilmiştir. Bu uygulama sonucunda manidar bulunan farklılığın kaynağını belirlemede eğitim durumu değişkenine ilişkin veriler için Mann Whitney U testi, futbol oynama süresine ilişkin veriler için LSD testi uygulanmıştır.

353

Bulgular ve Yorumlar

Araştırmaya katılan futbolcuların eğitim durumları incelendiğinde, 39'unun ilköğretim (%11,1), 283'ünün lise (%80,9), 28'inin üniversite (%8) mezunu olduğu, futbol oynadıkları süreye bakıldığında, 60'ının 5 yıl ve daha az (%17,1), 108'inin (%30,9) 6-8 yıl, 79'unun (%22,6) 9-11 yıl, 103'ünün (%29,4) 12 yıl ve daha fazla süreyle futbol oynadığı görülmüştür.

Çizelge 1'de görüldüğü gibi teşvik primi boyutunda yer alan "*teşvik primi teklifini kabul etmem*" ifadesine ilişkin futbol oynanan süreye göre, puanlar üzerinde yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda, .05 düzeyinde anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır [$F(3, 349)=7.02$, $p<.05$]. 5 yıl ve daha az süre futbol oynayanların cevapları ($\bar{x}=4.58$) düzeyinde, 6-8 yıl futbol oynayanların cevapları ($\bar{x}=4.33$) düzeyinde, 9-11 yıl futbol oynayanların cevapları ($\bar{x}=4.06$) düzeyinde, 12 yıl ve

daha fazla futbol oynayanların cevapları ($\bar{x}=3,65$) düzeyinde gerçekleşmiştir. Farklı olan grubu bulmak için yapılan LSD testi sonucuna göre, 12 yıl ve daha fazla süreyle futbol oynayan futbolcular, 5 yıl ve daha az, 6-8 yıl ve 9-11 yıl süreyle futbol oynayanlara göre, bu maddeye daha az katıldıklarını belirtmiştir. 11 yıl ve daha az futbol oynayanların, 12 yıl ve daha fazla süreyle futbol oynayanlara göre, teşvik primini kabul edebileceği saptanmıştır.

"*Teşvik primi pasif rüştettir*" ifadesine ilişkin futbol oynanan süreye göre, puanlar üzerinde yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda, .05 düzeyinde anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır [$F(3, 339)=7.02$, $p<.05$]. 5 yıl ve daha az süre futbol oynayanların cevapları ($\bar{x}=4.70$) düzeyinde, 6-8 yıl futbol oynayanların cevapları ($\bar{x}=4.59$) düzeyinde, 9-11 yıl futbol oynayanların cevapları ($\bar{x}=4,58$) düzeyinde, 12 yıl ve daha fazla futbol oynayanların cevapları ($\bar{x}=3,26$) düzeyinde gerçekleşmiştir. Farklı olan grubu bulmak için yapılan LSD testi sonucuna göre, 12 yıl ve daha fazla süreyle futbol oynayan futbolcular, 5 yıl ve daha az, 6-8 yıl ve 9-11 yıl süreyle futbol oynayanlara göre, bu maddeye daha az katıldıklarını belirtmiştir.

"*Teşvik primi alan futbolcu cezalandırılmalıdır*" ifadesine ilişkin futbol oynanan süreye göre, puanlar üzerinde yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda, .05 düzeyinde anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır. [$F(3, 349) = 2,828$ $p<05$]. 5 yıl ve daha az süre futbol oynayanların cevapları ($\bar{x}=4.61$) düzeyinde, 6-8 yıl futbol oynayanların cevapları ($\bar{x}=4.55$) düzeyinde, 9-11 yıl futbol oynayanların cevapları ($\bar{x}=4,25$) düzeyinde, 12 yıl ve daha fazla futbol oynayanların cevapları ($\bar{x}=3,19$) düzeyinde gerçekleşmiştir. Farklı olan grubu bulmak için yapılan LSD testi sonucuna göre, 12 yıl ve daha fazla süreyle futbol oynayan futbolcular, 5 yıl ve daha az, 6-8 yıl süreyle futbol oynayanlara göre, bu maddeye daha az katıldıklarını belirtmiştir.

"*Teşvik primi alan antrenör cezalandırılmalıdır*" ifadesine ilişkin futbol oynanan süreye göre, puanlar üzerinde yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda, .05 düzeyinde anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır [$F(3, 339) = 3.401$, $p<.05$]. 5 yıl ve daha az süre futbol oynayanların

cevapları ($\bar{x}=4.61$) düzeyinde, 6-8 yıl futbol oynayanların cevapları ($\bar{x}=4.63$) düzeyinde, 9-11 yıl futbol oynayanların cevapları ($\bar{x}=4.24$) düzeyinde, 12 yıl ve daha fazla futbol oynayanların cevapları ($\bar{x}=4.25$) düzeyinde gerçekleşmiştir. Farklı olan grubu bulmak için yapılan LSD testi sonucuna göre, 12 yıl ve daha fazla süreyle futbol oynayan futbolcular, 5 yıl ve daha az ve 6-8 yıl süreyle futbol oynayanlara göre, bu maddeye daha az katıldıklarını belirtmiştir.

"*Teşvik primi veren kişi ve kurumlar cezalandırılmalıdır*" ifadesine ilişkin futbol oynanan süreye göre, puanlar üzerinde yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda, ortalamaları arasında, .05 düzeyinde anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır [F(3, 349) = 3.999, p<.05]. 5 yıl ve daha az süre futbol oynayanların cevapları ($\bar{x}=4.63$) düzeyinde, 6-8 yıl futbol oynayanların cevapları ($\bar{x}=4.74$) düzeyinde, 9-11 yıl futbol oynayanların cevapları ($\bar{x}=4.34$) düzeyinde, 12 yıl ve daha fazla futbol oynayanların cevapları ($\bar{x}=4.31$) düzeyinde gerçekleşmiştir. Farklı olan grubu bulmak için yapılan LSD testi sonucuna göre, 9-11 yıl ve 12 yıldan fazla süreyle futbol oynayan futbolcular, 6-8 yıl süreyle futbol oynayanlara göre, bu maddeye daha az katıldıklarını belirtmiştir.

"*Ligde iddiası kalmayan bir takımın futbolcuları, üçüncü bir takım tarafından teşvik primi verilerek motive edilebilir*" ifadesine ilişkin futbol oynanan süreye göre, puanlar üzerinde yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda, .05 düzeyinde anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır [F(3, 349)=3.117, p<.05]. 5 yıl ve daha az süre futbol oynayanların cevapları ($\bar{x}=4.51$) düzeyinde, 6-8 yıl futbol oynayanların cevapları ($\bar{x}=4.62$) düzeyinde, 9-11 yıl futbol oynayanların cevapları ($\bar{x}=4.37$) düzeyinde, 12 yıl ve daha fazla futbol oynayanların cevapları ($\bar{x}=3.19$) düzeyinde gerçekleşmiştir. Farklı olan grubu bulmak için yapılan LSD testi sonucuna göre, 6-8 yıl süreyle futbol oynayanlar 12 yıl ve üzeri süreyle futbol oynayanlara göre, bu maddeye daha az katıldıklarını belirtmiştir. 12 yıl ve üzeri futbol oynayan futbolcular, 6-8 yıl süreyle futbol oynayanlara göre ligde iddiası kalmayan bir takımın futbolcularının üçüncü bir takım tarafından teşvik primi verilerek motive edilebileceğini düşünmektedirler.

"*Teşvik primi ile şike arasında amaç yönünden fark yoktur*" ifadesine ilişkin futbol oynanan süreye göre, puanlar üzerinde yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda, .05 düzeyinde anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır [F(3, 339)=6.083, $p<.05$]. 5 yıl ve daha az süre futbol oynayanların cevapları ($\bar{x}=4.55$) düzeyinde, 6-8 yıl futbol oynayanların cevapları ($\bar{x}=4.66$) düzeyinde, 9-11 yıl futbol oynayanların cevapları ($\bar{x}=4.43$) düzeyinde, 12 yıl ve daha fazla futbol oynayanların cevapları ($\bar{x}=4.04$) düzeyinde gerçekleşmiştir. Farklı olan grubu bulmak için yapılan LSD testi sonucuna göre, 12 yıl ve daha fazla süreyle futbol oynayan futbolcular, 5 yıl ve daha az, 6-8 yıl ve 9-11 yıl süreyle futbol oynayanlara göre, bu maddeye daha az katıldıklarını belirtmiştir. 12 yıl ve daha fazla futbol oynayan futbolcular, 11 yıl ve daha az süreyle futbol oynayanlara göre, teşvik primi ile şike arasında amaç yönünden fark olmadığını düşünmektedirler.

356 | "*Teşvik primi, futbolcuyu doping yapmaya yöneltebilir*" ifadesine ilişkin futbol oynanan süreye göre, puanlar üzerinde yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda, ortalamaları arasında .05 düzeyinde anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır [F(3, 339)=6.548, $p<.05$]. 5 yıl ve daha az süre futbol oynayanların cevapları ($\bar{x}=4.53$) düzeyinde, 6-8 yıl futbol oynayanların cevapları ($\bar{x}=4.44$) düzeyinde, 9-11 yıl futbol oynayanların cevapları ($\bar{x}=4.29$) düzeyinde, 12 yıl ve daha fazla futbol oynayanların cevapları ($\bar{x}=3.80$) düzeyinde gerçekleşmiştir. Farklı olan grubu bulmak için yapılan LSD testi sonucuna göre, 12 yıl ve daha fazla süreyle futbol oynayan futbolcular, 5 yıl ve daha az, 6-8 yıl ve 9-11 yıl süreyle futbol oynayanlara göre, bu maddeye daha az katıldıklarını belirtmiştir. 11 yıldan az süreyle futbol oynayan futbolcular, 12 yıl ve daha fazla süreyle futbol oynayanlara göre, teşvik priminin futbolcuyu doping yapmaya yöneltebileceğini düşünmektedirler.

"*Teşvik primi aldığını açıklayan futbolcu, çevresi tarafından dışlanır*" ifadesine ilişkin futbol oynanan süreye göre, puanlar üzerinde yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda, .05 düzeyinde anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır [F(3,339)=6.197, $p<.05$]. 5 yıl ve daha az süre futbol oynayanların cevapları ($\bar{x}=4.58$) düzeyinde, 6-8 yıl

futbol oynayanların cevapları ($\bar{x}=4.41$) düzeyinde, 9-11 yıl futbol oynayanların cevapları ($\bar{x}=3.89$) düzeyinde, 12 yıl ve daha fazla futbol oynayanların cevapları ($\bar{x}=3.88$) düzeyinde gerçekleşmiştir. Farklı olan grubu bulmak için yapılan LSD testi sonucuna göre, 9-11 yıl ve 12 yıl ve daha fazla süreyle futbol oynayan futbolcular, 5 yıl ve daha az ve 6-8 yıl süreyle futbol oynayanlara göre, bu maddeye daha az katıldıklarını belirtmiştir. 9 yıl ve daha fazla futbol oynayan futbolcular, 8 yıl ve daha az süreyle futbol oynayanlara göre, teşvik primini aldığını açıklayan futbolcuların çevresi tarafından dışlanmayacağını düşünmektedirler.

"Futbolcuların teşvik primini kabul etmesinde, kendi antrenörünün etkisi vardır" ifadesine ilişkin futbol oynanan süreye göre, puanlar üzerinde yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda, ortalamaları arasında .05 düzeyinde anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır [F(3, 339)=5.806, $p<.05$]. 5 yıl ve daha az süre futbol oynayanların cevapları ($\bar{x}=4.46$) düzeyinde, 6-8 yıl futbol oynayanların cevapları ($\bar{x}=4.49$) düzeyinde, 9-11 yıl futbol oynayanların cevapları ($\bar{x}=4.22$) düzeyinde, 12 yıl ve daha fazla futbol oynayanların cevapları ($\bar{x}=3.85$) düzeyinde gerçekleşmiştir. Farklı olan grubu bulmak için yapılan LSD testi sonucuna göre, 12 yıl ve daha fazla süreyle futbol oynayan futbolcular, 5 yıl ve daha az, 6-8 yıl ve 9-11 yıl süreyle futbol oynayanlara göre, bu maddeye daha az katıldıklarını belirtmiştir. 12 yıldan fazla futbol oynayan futbolcular, 11 yıldan az süreyle futbol oynayanlara göre, futbolcuların teşvik primini kabul etmesinde, kendi antrenörünün etkisi olduğunu düşünmektedirler.

"Kulüpler, alınan puan başına futbolcularına para verirse, teşvik primi önlenebilir" ifadesine ilişkin futbol oynanan süreye göre, puanlar üzerinde yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda, .05 düzeyinde anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır [F(3, 339)=9.172, $p<.05$]. 5 yıl ve daha az süre futbol oynayanların cevapları ($\bar{x}=4.65$) düzeyinde, 6-8 yıl futbol oynayanların cevapları ($\bar{x}=4.76$) düzeyinde, 9-11 yıl futbol oynayanların cevapları ($\bar{x}=4.31$) düzeyinde, 12 yıl ve daha fazla futbol oynayanların cevapları ($\bar{x}=4.09$) düzeyinde gerçekleşmiştir. Farklı olan grubu bulmak için yapılan LSD testi sonucuna göre, 12 yıl ve

daha fazla süreyle futbol oynayan futbolcular, 5 yıl ve daha az, 6-8 yıl, süreyle futbol oynayanlara göre, bu maddeye daha az katıldıklarını belirtmiştir.

Çizelge 1. Futbolcuların futbol Oynadığı Süreye Göre Teşvik Primine İlişkin Görüşlerinin Ortalama ve Varyans Analizi sonuçları

Maddeler	Ortalamalar				F	P*	Fark (LSD)
	(1)	(2)	(3)	(4)			
1. Teşvik primi teklifini kabul etmem.	4,58	4,33	4,06	3,65	7,02	,000*	4<1,2,3
2. Teşvik primini kanıtlamak zordur.	4,58	4,59	4,34	4,33	1,79	,148	—
3. Futbolcuyu, teşvik primi değil, forma aşkı motive etmelidir.	4,70	4,49	4,46	4,42	,970	,407	—
4. Teşvik primi pasif rüşvettir.	4,70	4,59	4,58	4,26	3,41	,018*	4<1,2,3
5. Teşvik primi haksız rekabete yol açar.	4,66	4,46	4,37	4,26	1,92	,126	—
6. Teşvik primi alan futbolcu cezalandırılmalıdır.	4,61	4,55	4,25	4,19	2,82	,039*	4<1,2
7. Teşvik primi alan antrenör cezalandırılmalıdır.	4,61	4,63	4,24	4,25	3,40	,018*	4<1,2
8. Teşvik primi veren kişi ve kurumlar cezalandırılmalıdır.	4,63	4,74	4,34	4,31	3,99	,008*	3,4<2
9. Teşvik primi genellikle ligin son haftalarında verilir.	4,56	4,72	4,41	4,54	1,79	,148	—
10. Ligde iddiası kalmayan bir takımın futbolcuları, üçüncü bir takım tarafından teşvik primi verilerek motive edilebilir.	4,51	4,62	4,37	4,19	3,11	,026*	4<2
11. Teşvik primi ile şike arasında amaç yönünden fark yoktur.	4,55	4,66	4,43	4,04	6,08	,000*	4<1,2,3
12. Teşvik primi, futbolcuyu doping yapmaya yönleltebilir.	4,53	4,44	4,29	3,80	6,54	,000*	4<1,2,3

13. Teşvik primi alan futbolcu, teşvik primini verenin beklentisini yerine getirmek için gücünün üstüne çıkma zorunluluğu hisseder.	4,48	4,51	4,51	4,21	2,34	,073	—
14. Teşvik primi spor ahlakına uygun değildir.	4,66	4,57	4,45	4,34	1,62	,183	—
15. Teşvik primi aldığını açıklayan futbolcu, çevresi tarafından dışlanır.	4,58	4,41	3,89	3,88	6,19	,000*	3,4<1,2
16. Bir takımın, ligin son haftasında, teşvik primi alan bir takıma yenilerek ligden düşmesi haksızlıktır.	4,58	4,50	4,48	4,19	2,16	,092	—
17. Bir takımın, ligin son haftasında, teşvik primi vererek ligde kalması haksızlıktır.	4,53	4,57	4,40	4,20	2,40	,067	—
18. Futbolcuların teşvik primini kabul etmesinde, kendi antrenörünün etkisi vardır.	4,46	4,49	4,22	3,85	5,80	,001*	4<1,2,3
19. Kulüpler, alınan puan başına futbolcularına para verirse, teşvik primi önlenbilir.	4,65	4,76	4,31	4,09	9,17	,000*	4<1,2

(1)=5 Yıl ve daha az (2)=6-8 yıl Arası (3)=9-11 yıl arası (4)=12 yıl ve üzeri

$N_2=108$ $N_3=79$ $N_4=103$ $NT=350$ * $P<.05$ Serbestlik derecesi (Gruplar arası =3, Grup içi =346, Toplam=349)

Çizelge 2’de görüldüğü gibi teşvik primi boyutunda yer alan “teşvik primi teklifini kabul etmem” ifadesine ilişkin futbolcuların mezun oldukları okula göre, puanlar üzerinde yapılan Kruskall Wallis analizi sonucunda anlamlı bir fark saptanmıştır [$X^2(2)=10.6$, $p<.05$]. Farklı olan grubu bulmak için yapılan Mann-Whitney U testi sonucuna göre, üniversite mezunu futbolcular, ilköğretim ve lise mezunu futbolculara göre bu maddeye daha az katıldıklarını belirtmiştir. Üniversite mezunu futbolcuların, ilköğretim ve lise mezunu futbolculara göre, teşvik primini kabul edebileceği saptanmıştır.

“Teşvik primini kanıtlamak zordur” ifadesine ilişkin futbolcuların mezun oldukları okula göre, puanlar üzerinde yapılan Kruskall Wallis

analizi sonucunda anlamlı bir fark saptanmıştır [$X^2(2)=8.5$, $p<.05$]. Farklı olan grubu bulmak için yapılan Mann-Whitney U testi sonucuna göre, üniversite mezunu futbolcular, ilköğretim ve lise mezunu futbolculara göre bu maddeye daha az katıldıklarını belirtmiştir. Üniversite mezunu futbolcular, ilköğretim ve lise mezunu futbolculara göre, teşvik priminin kanıtlanmasının zor olduğunu düşünmektedirler.

"*Teşvik primi haksız rekabete yol açar*" ifadesine ilişkin futbolcuların mezun oldukları okula göre, puanlar üzerinde yapılan Kruskall Wallis analizi sonucunda anlamlı bir fark saptanmıştır [$X^2(2)=8.3$, $p<.05$]. Farklı olan grubu bulmak için yapılan Mann-Whitney U testi sonucuna göre, lise mezunu futbolcular, ilköğretim mezunu futbolculara göre bu maddeye daha çok katıldıklarını belirtmiştir. Lise mezunu futbolcular, ilköğretim mezunu futbolculara göre, teşvik priminin haksız rekabete yol açacağını düşünmektedirler.

"*Teşvik primi alan futbolcu cezalandırılmalıdır*" ifadesine ilişkin futbolcuların mezun oldukları okula göre, puanlar üzerinde yapılan Kruskall Wallis analizi sonucunda anlamlı bir fark saptanmıştır [$X^2(2)=7.6$, $p<.05$]. Farklı olan grubu bulmak için yapılan Mann-Whitney U testi sonucuna göre, lise mezunu futbolcular, üniversite mezunu futbolculara göre bu maddeye daha fazla katıldıklarını belirtmiştir. Lise mezunu futbolcular, üniversite mezunu futbolculara göre, teşvik primi alan futbolcunun cezalandırılması gerektiğini düşünmektedirler.

"*Teşvik primi veren kişi ve kurumlar cezalandırılmalıdır*" ifadesine ilişkin futbolcuların mezun oldukları okula göre, puanlar üzerinde yapılan Kruskall Wallis analizi sonucunda anlamlı bir fark saptanmıştır [$X^2(2)=9.1$, $p<.05$]. Farklı olan grubu bulmak için yapılan Mann-Whitney U testi sonucuna göre, lise mezunu futbolcular, üniversite mezunu futbolculara göre bu maddeye daha fazla katıldıklarını belirtmiştir. Lise mezunu futbolcular, üniversite mezunu futbolculara göre, teşvik primi veren kişi ve kurumların cezalandırılması gerektiğini düşünmektedirler.

"*Teşvik primi genellikle ligin son haftalarında verilir*" ifadesine ilişkin futbolcuların mezun oldukları okula göre, puanlar üzerinde

yapılan Kruskall Wallis analizi sonucunda anlamlı bir fark saptanmıştır [$X^2(2)=12.3$, $p<.05$]. Farklı olan grubu bulmak için yapılan Mann-Whitney U testi sonucuna göre, lise mezunu futbolcular, üniversite ve ilköğretim mezunu futbolculara göre bu maddeye daha fazla katıldıklarını belirtmiştir.

"Ligde iddiası kalmayan bir takımın futbolcuları, üçüncü bir takım tarafından teşvik primi verilerek motive edilebilir" ifadesine ilişkin futbolcuların mezun oldukları okula göre, puanlar üzerinde yapılan Kruskall Wallis analizi sonucunda anlamlı bir fark saptanmıştır [$X^2(2)=31.4$, $p<.05$]. Farklı olan grubu bulmak için yapılan Mann-Whitney U testi sonucuna göre, ilköğretim ve lise mezunu futbolcular bu maddeye üniversite mezunlarından daha fazla katılmaktadır.

"Teşvik primi ile şike arasında amaç yönünden fark yoktur" ifadesine ilişkin futbolcuların mezun oldukları okula göre, puanlar üzerinde yapılan Kruskall Wallis analizi sonucunda anlamlı bir fark saptanmıştır [$X^2(2)=11.6$, $p<.05$]. Farklı olan grubu bulmak için yapılan Mann-Whitney U testi sonucuna göre, lise mezunu futbolcular, üniversite mezunu futbolculara göre bu maddeye daha fazla katıldıklarını belirtmiştir. Lise mezunu futbolcular, üniversite mezunu futbolculara göre, teşvik primi ile şike arasında amaç yönünden fark olmadığını düşünmektedirler.

"Teşvik primi, futbolcuyu doping yapmaya yöneltebilir" ifadesine ilişkin futbolcuların mezun oldukları okula göre, puanlar üzerinde yapılan Kruskall Wallis analizi sonucunda anlamlı bir fark saptanmıştır [$X^2(2)=22.6$, $p<.05$]. Farklı olan grubu bulmak için yapılan Mann-Whitney U testi sonucuna göre, ilköğretim ve lise mezunu futbolcular bu maddeye üniversite mezunlarından daha fazla katılmaktadır. Buna göre ilköğretim ve lise mezunu futbolcular, üniversite mezunu futbolculara göre teşvik priminin futbolcuyu doping yapmaya yöneltebileceğini düşünmektedirler.

"Teşvik primi alan futbolcu, teşvik primini verenin beklentisini yerine getirmek için gücünün üstüne çıkma zorunluluğu hisseder" ifadesine ilişkin futbolcuların mezun oldukları okula göre, puanlar üzerinde

yapılan Kruskall Wallis analizi sonucunda anlamlı bir fark saptanmıştır [$X^2(2)=22.6$, $p<.05$]. Farklı olan grubu bulmak için yapılan Mann-Whitney U testi sonucuna göre, ilköğretim ve lise mezunu futbolcular, üniversite mezunu futbolculara göre bu maddeye daha fazla katıldıklarını belirtmiştir.

"*Teşvik primi spor ahlakına uygun değildir*" ifadesine ilişkin futbolcuların mezun oldukları okula göre, puanlar üzerinde yapılan Kruskall Wallis analizi sonucunda anlamlı bir fark saptanmıştır [$X^2(2)=5.3$, $p<.05$]. Farklı olan grubu bulmak için yapılan Mann-Whitney U testi sonucuna göre, lise mezunu futbolcular, üniversite mezunu futbolculara göre bu maddeye daha fazla katıldıklarını belirtmiştir. Lise mezunu futbolcular, üniversite mezunu futbolculara göre, teşvik primi spor ahlakına uygun olmadığını düşünmektedirler.

"*Teşvik primi aldığını açıklayan futbolcu, çevresi tarafından dışlanır*" ifadesine ilişkin futbolcuların mezun oldukları okula göre, puanlar üzerinde yapılan Kruskall Wallis analizi sonucunda anlamlı bir fark saptanmıştır [$X^2(2)=10.5$, $p<.05$]. Farklı olan grubu bulmak için yapılan Mann-Whitney U testi sonucuna göre, lise mezunu futbolcular, üniversite mezunu futbolculara göre bu maddeye daha fazla katıldıklarını belirtmiştir. Lise mezunu futbolcular, üniversite mezunu futbolculara göre, teşvik primi aldığını açıklayan futbolcunun, çevresi tarafından dışlanacağını düşünmektedirler.

"*Bir takımın, ligin son haftasında, teşvik primi alan bir takıma yenilerek ligden düşmesi haksızlıktır*" ifadesine ilişkin futbolcuların mezun oldukları okula göre, puanlar üzerinde yapılan Kruskall Wallis analizi sonucunda anlamlı bir fark saptanmıştır [$X^2(2)=6.9$, $p<.05$]. Farklı olan grubu bulmak için yapılan Mann-Whitney U testi sonucuna göre, lise mezunu futbolcular, üniversite mezunu futbolculara göre bu maddeye daha fazla katıldıklarını belirtmiştir. Lise mezunu futbolcular, üniversite mezunu futbolculara göre, bir takımın, ligin son haftasında, teşvik primi alan bir takıma yenilerek ligden düşmesinin haksızlık olacağını düşünmektedirler.

“Bir takımın, ligin son haftasında, teşvik primi vererek ligde kalması haksızlıktır” ifadesine ilişkin futbolcuların mezun oldukları okula göre, puanlar üzerinde yapılan Kruskall Wallis analizi sonucunda anlamlı bir fark saptanmıştır [$X^2(2)=13.2$, $p<.05$]. Farklı olan grubu bulmak için yapılan Mann-Whitney U testi sonucuna göre, lise mezunu futbolcular, üniversite mezunu ve ilköğretim mezunu futbolculara göre bu maddeye daha fazla katıldıklarını belirtmiştir. Lise mezunu futbolcular, ilköğretim ve üniversite mezunu futbolculara göre, bir takımın, ligin son haftasında, teşvik primi vererek ligde kalmasının haksızlık olacağını düşünmektedirler.

“Futbolcuların teşvik primini kabul etmesinde, kendi antrenörünün etkisi vardır” ifadesine ilişkin futbolcuların mezun oldukları okula göre, puanlar üzerinde yapılan Kruskall Wallis analizi sonucunda anlamlı bir fark saptanmıştır [$X^2(2)=7.3$, $p<.05$]. Farklı olan grubu bulmak için yapılan Mann-Whitney U testi sonucuna göre, lise mezunu futbolcular, üniversite mezunu futbolculara göre bu maddeye daha fazla katıldıklarını belirtmiştir.

“Kulüpler, alınan puan başına futbolcularına para verirse, teşvik primi önlenebilir” ifadesine ilişkin futbolcuların mezun oldukları okula göre, puanlar üzerinde yapılan Kruskall Wallis analizi sonucunda anlamlı bir fark saptanmıştır [$X^2(2)= 9.8$, $p<.05$]. Farklı olan grubu bulmak için yapılan Mann-Whitney U testi sonucuna göre, lise mezunu futbolcular, üniversite mezunu futbolculara göre bu maddeye daha fazla katıldıklarını belirtmiştir. Buna göre lise mezunu futbolcular, üniversite mezunu futbolculara göre, kulüpler alınan puan başına futbolcularına para verirse, teşvik priminin önlenebileceğini düşünmektedirler.

**Çizelge 2. Futbolcuların Eğitim Durumuna Göre Teşvik Primine
İlişkin Görüşlerinin Kruskal-Wallis Analizi sonuçları**

Maddeler	Sıra ortalamaları			X2	p*	**Fark
	(1)	(2)	(3)			
1. Teşvik primi teklifini kabul etmem.	179,59	179,90	125,34	10,6	,005*	1,2>3
2. Teşvik primini kanıtlamak zordur.	183,45	178,53	133,80	8,5	,302	1,2>3
3. Futbolcuyu, teşvik primi değil, forma aşkı motive etmelidir.	162,44	178,57	162,44	2,3	,302	—
4. Teşvik primi pasif rüşvettir.	167,92	178,70	153,68	3,0	,213	—
5. Teşvik primi haksız rekabete yol açar.	146,59	181,54	154,73	8,3	,016*	1<2
6. Teşvik primi alan futbolcu cezalandırılmalıdır.	160,33	180,94	141,66	7,6	,022*	2>3
7. Teşvik primi alan antrenör cezalandırılmalıdır.	155,10	180,10	157,38	5,1	,075	—
8. Teşvik primi veren kişi ve kurumlar cezalandırılmalıdır.	169,17	180,29	135,93	9,1	,010*	2>3
9. Teşvik primi genellikle ligin son haftalarında verilir.	142,94	182,44	150,71	12,3	,002*	1,3<2
10. Ligde iddiası kalmayan bir takımın futbolcuları, üçüncü bir takım tarafından teşvik primi verilerek motive edilebilir.	147,32	186,52	103,32	31,4	,000*	1,2>3
11. Teşvik primi ile şike arasında amaç yönünden fark yoktur.	155,23	182,36	134,38	11,6	,003*	2>3

12. Teşvik primi, futbolcuyu doping yapmaya yönleltebilir.	171,50	183,30	102,27	22,6	,000*	1,2>3
13. Teşvik primi alan futbolcu, teşvik primini verenin beklentisini yerine getirmek için gücünün üstüne çıkma zorunluluğu hisseder.	154,59	184,84	110,27	22,6	,000*	1,2>3
14. Teşvik primi spor ahlakına uygun değildir.	168,85	179,46	144,79	5,3	,070	2>3
15. Teşvik primi aldığını açıklayan futbolcu, çevresi tarafından dışlanır.	166,09	181,56	127,32	10,5	,0.05*	2>3
16. Bir takımın, ligin son haftasında, teşvik primi alan bir takıma yenilerek ligden düşmesi haksızlıktır.	164,22	180,46	141,07	6,9	,031*	2>3
17. Bir takımın, ligin son haftasında, teşvik primi vererek ligde kalması haksızlıktır.	156,29	182,65	129,96	13,2	,001*	1,3<2
18. Futbolcuların teşvik primini kabul etmesinde, kendi antrenörünün etkisi vardır.	170,62	181,68	137,70	7,3	,025*	2>3
19. Kulüpler, alınan puan başına futbolcularına para verirse, teşvik primi önlenemez.	157,78	181,68	137,25	9,8	,007*	2>3

(1)=İlköğretim (2)=Lise (3)=Üniversite Sd=2 *P<.05 **Mann
Whitney U

N₁=39 N₂=283 N₃=28 N_T=350

Çizelge 3’de görüldüğü gibi şike boyutunda yer alan “*Hatır şikesi teklifini kabul etmem*” ifadesine ilişkin futbol oynanan süreye göre, puanlar üzerinde yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda, .05 düzeyinde anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır [F(3, 339)=9.2, p<.05]. 5 yıl ve daha az süre futbol oynayanların cevapları ($\bar{x}$ =4.88) düzeyinde, 6-8 yıl futbol oynayanların cevapları ($\bar{x}$ =4.68) düzeyinde, 9-11 yıl futbol oynayanların cevapları ($\bar{x}$ =4.21) düzeyinde, 12 yıl ve daha fazla futbol oynayanların cevapları ($\bar{x}$ =4.11) düzeyinde gerçekleşmiştir. Farklı olan grubu bulmak için yapılan LSD testi sonucuna göre, 9-11 yıl ve 12 yıl ve daha fazla süre futbol oynayanlar, 5 yıl ve daha az ve 6-8 yıl süreyle futbol oynayanlara göre, bu maddeye daha az katıldıklarını belirtmiştir. 9 yıldan fazla futbol oynayanlar, 8 yıldan az süreyle futbol oynayanlara göre, hatır şikesini kabul edebileceğini düşünmektedirler.

366 | “*Hatır şikesi spor ahlakına uygun değildir*” ifadesine ilişkin futbol oynanan süreye göre, puanlar üzerinde yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda, ortalamaları arasında .05 düzeyinde anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır [F(3, 339)=6.0, p<.05]. 5 yıl ve daha az süre futbol oynayanların cevapları ($\bar{x}$ =4.91) düzeyinde, 6-8 yıl futbol oynayanların cevapları ($\bar{x}$ =4.64) düzeyinde, 9-11 yıl futbol oynayanların cevapları ($\bar{x}$ =4.54) düzeyinde, 12 yıl ve daha fazla futbol oynayanların cevapları ($\bar{x}$ =4.25) düzeyinde gerçekleşmiştir. Farklı olan grubu bulmak için yapılan LSD testi sonucuna göre, 5 yıl ve daha az ve 6-8 yıl süreyle futbol oynayanlar, 12 yıl ve üzeri oynayanlara göre bu maddeye daha fazla katıldıklarını belirtmiştir. Buna göre 8 yıl ve daha az süreyle futbol oynayanlar, 12 yıl ve üzeri futbol oynayanlara göre hatır şikesinin spor ahlakına uygun olmadığını düşünmektedirler.

“*Şike spor ahlakına uygun değildir*” ifadesine ilişkin futbol oynanan süreye göre, puanlar üzerinde yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda, .05 düzeyinde anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır [F(3, 339)=2.7, p<.05]. 5 yıl ve daha az süre futbol oynayanların cevapları (=4.86) düzeyinde, 6-8 yıl futbol oynayanların cevapları ($\bar{x}$ =4.91) düzeyinde, 9-11 yıl futbol oynayanların cevapları ($\bar{x}$ =4.68) düzeyinde,

12 yıl ve daha fazla futbol oynayanların cevapları ($\bar{x}=4.70$) düzeyinde gerçekleşmiştir. Farklı olan grubu bulmak için yapılan LSD testi sonucuna göre, 6-8 yıl süreyle futbol oynayanlar, 9-11 ve 12 yıl ve üzeri oynayanlara göre bu maddeye daha fazla katıldıklarını belirtmiştir. Buna göre 6-8 yıl süreyle futbol oynayanlar, 9 yıl ve üzeri futbol oynayanlara göre şikenin spor ahlakına uygun olmadığını düşünmektedirler.

"*Şike teklifini kabul etmem*" ifadesine ilişkin futbol oynanan süreye göre, puanlar üzerinde yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda, .05 düzeyinde anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır [$F(3, 339)=4.5$, $p<.05$]. 5 yıl ve daha az süre futbol oynayanların cevapları ($\bar{x}=4.81$) düzeyinde, 6-8 yıl futbol oynayanların cevapları ($\bar{x}=4.90$) düzeyinde, 9-11 yıl futbol oynayanların cevapları ($\bar{x}=4.55$) düzeyinde, 12 yıl ve daha fazla futbol oynayanların cevapları ($\bar{x}=4.57$) düzeyinde gerçekleşmiştir. Farklı olan grubu bulmak için yapılan LSD testi sonucuna göre, 6-8 yıl süreyle futbol oynayanlar, 9 yıl ve üzeri futbol oynayanlara göre şike teklifini kabul etmem ifadesine daha az katıldıklarını belirtmişlerdir.

"*Kulüpler, alınan puan başına futbolcularına para verirse, şike önlenebilir*" ifadesine ilişkin futbol oynanan süreye göre, puanlar üzerinde yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda, .05 düzeyinde anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır [$F(3, 339)=3.0$, $p<.05$]. 5 yıl ve daha az süre futbol oynayanların cevapları ($\bar{x}=4.66$) düzeyinde, 6-8 yıl futbol oynayanların cevapları ($\bar{x}=4.53$) düzeyinde, 9-11 yıl futbol oynayanların cevapları ($\bar{x}=4.26$) düzeyinde, 12 yıl ve daha fazla futbol oynayanların cevapları ($\bar{x}=4.20$) düzeyinde gerçekleşmiştir. Farklı olan grubu bulmak için yapılan LSD testi sonucuna göre, 5 yıl ve daha az futbol oynayanlar, 9-11 yıl ve 12 yıl üzeri futbol oynayanlara göre bu maddeye daha fazla katılmıştır. 5 yıl ve daha az futbol oynayanlar, 9 yıl üzeri futbol oynayanlara göre kulüplerin alınan puan başına futbolculara para verirse şikenin önlenebileceğini düşünmektedirler.

Çizelge 3. Futbolcuların futbol Oynadığı Süreye Göre Şikeye İlişkin Görüşlerine Ortalama ve Varyans Analizi sonuçları

Maddeler	Futbol Oynama Süresi				F	P	Fark (LSD)
	5 yıl ve daha az (1)	6-8 yıl (2)	9-11 yıl (3)	12 yıl ve üzeri (4)			
1. Hatır şikesi teklifini kabul etmem.	4,88	4,68	4,21	4,11	9,2	,000*	1,2>3,4
2. Hatır şikesi spor ahlakına uygun değildir.	4,91	4,64	4,54	4,25	6,0	,000*	1,2>4
3. Şike spor ahlakına uygun değildir.	4,86	4,91	4,68	4,70	2,7	,043*	2>3,4
4. Şike cezalandırılması gereken bir davranıştır.	4,86	4,88	4,73	4,71	1,7	,152	-
5. Şike teklifini kabul etmem.	4,81	4,90	4,55	4,57	4,5	,004*	2>3,4
6. Şike başarısızlığı teşvik eder.	4,76	4,33	4,40	4,30	2,4	,062	-
7. Futbol liglerinde şike her zaman vardır.	4,83	4,70	4,51	4,65	1,9	,123	-
8. Kulüpler, alınan puan başına futbolcularına para verirse, şike önlenabilir.	4,66	4,53	4,26	4,20	3,0	,027*	1>3,4

$$N_1=60 \ N_2=108 \ N_3=79 \ N_4=103 \ N_T=350 \ *P<.05$$

Serbestlik derecesi (Gruplar arası =3, Grup içi =346, Toplam=349)

Çizelge 4’de görüldüğü gibi şike “*hatır şikesi teklifini kabul etmem*” ifadesine ilişkin futbolcuların eğitim durumlarına göre, puanlar üzerinde yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda, .05 düzeyinde anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır [$F(2, 349) = 6.09, p < .05$]. İlköğretim mezunu futbolcuların cevapları ($\bar{x}=4.74$) düzeyinde, lise mezunu futbolcuların cevapları ($\bar{x}=4.47$) düzeyinde, üniversite mezunu futbolcuların cevapları ($\bar{x}=3.75$) düzeyinde gerçekleşmiştir. Farklı olan grubu bulmak için yapılan LSD testi sonucuna göre, üniversite mezunu futbolcular, ilköğretim ve lise mezunu futbolculara göre, bu maddeye

daha az katıldıklarını belirtmiştir. Üniversite mezunu futbolcuların, ilköğretim ve lise mezunu futbolculara göre, hatır şikesini kabul edebileceği saptanmıştır.

"*Hatır şikesi spor ahlakına uygun değildir*" ifadesine ilişkin futbolcuların eğitim durumlarına göre, puanlar üzerinde yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda, ortalamaları arasında .05 düzeyinde anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır [$F(2, 349)=5.6, p<.05$]. İlköğretim mezunu futbolcuların cevapları ($\bar{x}=4.74$) düzeyinde, lise mezunu futbolcuların cevapları ($\bar{x}=4.58$) düzeyinde, üniversite mezunu futbolcuların cevapları ($\bar{x}=3.96$) düzeyinde gerçekleşmiştir. Farklı olan grubu bulmak için yapılan LSD testi sonucuna göre, üniversite mezunu futbolcular, ilköğretim ve lise mezunu futbolculara göre, hatır şikesinin spor ahlakına uygun olduğunu savunmuşlardır.

"*Şike spor ahlakına uygun değildir*" ifadesine ilişkin futbolcuların eğitim durumlarına göre, puanlar üzerinde yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda, .05 düzeyinde anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır [$F(2, 349)=3.8, p<.05$]. İlköğretim mezunu futbolcuların cevapları ($\bar{x}=4.76$) düzeyinde, lise mezunu futbolcuların cevapları ($\bar{x}=4.83$) düzeyinde, üniversite mezunu futbolcuların cevapları ($\bar{x}=4.46$) düzeyinde gerçekleşmiştir. Farklı olan grubu bulmak için yapılan LSD testi sonucuna göre, üniversite mezunu futbolcular, lise mezunu futbolculara göre, şikenin spor ahlakına uygun olduğunu savunmuştur.

"*Kulüpler, alınan puan başına futbolcularına para verirse, şike önlenbilir*" ifadesine ilişkin futbolcuların eğitim durumlarına göre, puanlar üzerinde yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda, ortalamaları arasında .05 düzeyinde anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır [$F(2, 349) = 3.2, p<.05$]. İlköğretim mezunu futbolcuların cevapları ($\bar{x}=4.74$) düzeyinde, lise mezunu futbolcuların cevapları ($\bar{x}=4.38$) düzeyinde, üniversite mezunu futbolcuların cevapları ($\bar{x}=4.03$) düzeyinde gerçekleşmiştir. Farklı olan grubu bulmak için yapılan LSD testi sonucuna göre, üniversite mezunu futbolcular, ilköğretim mezunu futbolculara göre, bu maddeye daha az katıldıklarını belirtmiştir. Buna göre ilköğretim mezunu futbolcular üniversite mezunu futbolculara

göre, kulüplerin alınan puan başına para ödemeleri halinde şikenin önlenebileceğini düşünmektedirler.

**Çizelge 4. Futbolcuların Eğitim Durumlarına Göre Şikeye
İlişkin Görüşlerine Ortalama ve Varyans Analizi sonuçları**

Maddeler	Okul			F	P	Fark (LSD)
	(1)	(2)	(3)			
1. Hatır şikesi teklifini kabul etmem.	4,74	4,47	3,75	6,09	,001*	3<1,2
2. Hatır şikesi spor ahlakına uygun değildir.	4,74	4,58	3,96	5,6	,004*	3<1,2
3. Şike spor ahlakına uygun değildir.	4,76	4,83	4,46	3,8	,021*	3<2
4. Şike cezalandırılması gereken bir davranıştır.	4,76	4,80	4,82	,062	,940	—
5. Şike teklifini kabul etmem.	4,48	4,76	4,53	2,7	,064	—
6. Şike başarısızlığı teşvik eder.	4,56	4,42	4,10	1,3	,256	—
7. Futbol liglerinde şike her zaman vardır.	4,74	4,67	4,46	1,1	,319	—
8. Kulüpler, alınan puan başına futbolcularına para verirse, şike önlenebilir.	4,74	4,38	4,03	3,2	,038*	3<1

(1)=İlköğretim (2)=Lise (3)=Üniversite $N_1=39$ $N_2=283$ $N_3=28$
 $N_T=350$ * $P<.05$

Serbestlik derecesi (Gruplar arası=2, Grup içi =347, Toplam=349)

Tartışma ve Sonuç

Araştırmada elde edilen sonuçlara göre, 12 yıl ve daha fazla futbol oynayan futbolcular, 11 yıl ve daha az süreyle futbol oynayanlara göre, teşvik primini kabul etmem, teşvik primi pasif rüşvettir, teşvik primi ile şike arasında amaç yönünden fark yoktur, teşvik primi futbolcuyu doping yapmaya yöneltebilir ve futbolcuların teşvik primini kabul etmesinde, kendi antrenörünün etkisi vardır görüşlerine daha az katılmışlardır. 12 yıl ve daha fazla süreyle futbol oynayan futbolcular, 8 yıl ve daha az süreyle futbol oynayanlara göre, teşvik primi alan futbolcular ve antrenör cezalandırılmalıdır, görüşüne daha az katılmışlardır. 9 yıl ve daha fazla süreyle futbol oynayan futbolcular, 6-8 yıl süreyle futbol oynayanlara göre, teşvik primi veren kişi ve kurumların cezalandırılmalıdır ve teşvik primini aldığını açıklayan futbolcuların çevresi tarafından dışlanır görüşlerine daha az katılmışlardır.

Üniversite mezunu futbolcular, lise mezunu futbolculara göre, teşvik primi spor ahlakına uygun değildir, teşvik primi alan futbolcular ve teşvik primi veren kişi ve kurumlar cezalandırılmalıdır görüşlerine daha az katılmışlardır. Üniversite mezunu futbolcular, ilköğretim ve lise mezunu futbolculara göre, teşvik primini kabul etmem, ligde iddiası kalmayan bir takımın futbolcuları, üçüncü bir takım tarafından teşvik primi verilerek motive edilebilir, teşvik priminin futbolcuyu doping yapmaya yöneltebilir, teşvik primini kanıtlamak zordur ve teşvik primi alan futbolcu, teşvik primini verenin beklentisini yerine getirmek için gücünün üstüne çıkma zorunluluğu hisseder, görüşlerine daha az katılmışlardır.

Üniversite mezunu futbolcular, lise mezunu futbolculara göre, futbolcuların teşvik primini kabul etmesinde, kendi antrenörünün etkisi vardır, kulüpler alınan puan başına futbolcularına para verirse, teşvik priminin önlenebilir, teşvik primi ile şike arasında amaç yönünden fark yoktur, teşvik primi aldığını açıklayan futbolcunun, çevresi tarafından dışlanır, bir takımın, ligin son haftasında, teşvik primi alan

bir takıma yenilerek ligden düşmesinin haksızlıktır, görüşlerine daha az katılmışlardır. Üniversite mezunu futbolcular, ilköğretim ve lise mezunu futbolculara göre, hatır şikesini kabul etmem, şike ve hatır şikesi spor ahlakına uygun değildir, görüşlerine daha az katılmışlardır.

9 yıl ve daha fazla futbol oynayanlar, hatır şikesini kabul etmem ve şike spor ahlakına uygun değildir görüşlerine, 12 yıl ve üzeri futbol oynayanlar, hatır şikesi spor ahlakına uygun değildir görüşlerine, 8 yıl ve daha az süreyle futbol oynayanlara göre, daha az katılmışlardır. 6-8 yıl süreyle futbol oynayanlar, şike teklifini kabul etmem ifadesine, 5 yıl ve daha az futbol oynayanlar, kulüplerin alınan puan başına futbolculara para verirse şikenin önlenabilir görüşlerine, 9 yıl üzeri futbol oynayanlara göre daha az katıldıklarını belirtmişlerdir.

Sonuç olarak futbolcuların eğitim düzeyi ve futbol oynama süresi artıkça şike ve teşvik primine daha hoşgörülü baktıkları saptanmıştır. Futbolcuların şike ve teşvik primine karşı tutum geliştirmesi için yalnız ceza uygulaması değil, spor etiğine uygun davranışların ödüllendirilmesi, şike teklifini kabul etmeyen futbolcuların örnek gösterilerek bu tür davranışların teşvik edilmesi gerekir. Ancak yaşanan bir olayda teşvik primi aldığını açıklayan bir futbolcu daha sonra sözlerini inkâr etmiş, hatta kulübü tarafından cezalandırılmıştır²⁰, ²¹, ²². Halkın algısına göre, futbol en çok şike yapılan spor branşıdır ve şike spora zarar vermektedir²³. Ancak taraftarlar kendi takımları söz konusu olduğunda, takımlarının adının şike olayına karışmasının, takımlarının kariyerinin etkilemediğini düşünmektedirler²⁴. Taraftarların şike ve teşvik primine olayına karışan kendi takımı da olsa tepki göstermesi gerekir.

Şike olayının en önemli aktörleri antrenörler, kulüp yöneticileri ve hakemlerdir²⁵. Ancak antrenör ve kulüp yöneticileri anlaşmaya varsa

20 Önce ver., "Teşvik İtirafı". 2005.

21 Önce ver., "Teşvik Primi İddialarına Ret". 2005.

22 Önce ver., "Sporcu satılmamalı". 2005

23 Ekici, 2013.

24 Güven ve ark., 2012..

25 Albay, 2004

bile, futbolcuların anlaşmaya uyması her zaman mümkün olmayabilir. Anlaşmayı sahaya yansıtacak kişi futbolcudur. Futbolcunun kişiliği, ekonomik koşulları, spor etiği anlayışı davranışını belirler. Antrenörün tutumu da futbolcunun davranışını etkiler. Spor etiğine uygun davranan sporcu şikeye alet olmaz, antrenör ise sporcularını şikeye karşı korur, kendisi de şikeye alet olmaz²⁶.

26 Özbek, 1999.

KAYNAKLAR

1. Genç, D., A. (1998) . Spor Hukuku. Alfa Basım Yayım, Bursa.
2. Orta, L. (2011). "Şikenin Ayak İzleri II." http://www.futbolekonomi.com/index.php?option=com_content&view=article&id=1920:ikenin-ayak-zleri—ii&catid=265:lale-orta&Itemid=58. 19.12.2011
3. Tarhan, R., B. (2001) . "Teşvik Primi Pasif Rüşvettir". Güncel Hukuk, sayı:16, 62-63.
4. Ertaş, Ş., Petek, H. (2011). Spor Hukuku. Ankara: Yetkin Yayınları.
5. Şahin, M. (1998). Spor Ahlakı ve Sorunları. Evrensel Basım Yayın, İstanbul.
6. TBMM. (2005). Türk Sporunda Şiddet Rüşvet ve Haksız Rekabet İddialarının Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan (10/63, 113, 138, 179, 228) esas numaralı Meclis Araştırması Komisyon Raporu
7. Atabeyoğlu, C. (1991) Türk Spor Tarihi Ansiklopedisi. İstanbul: An Grafik Basın Sanayi ve Ticaret A. Ş.
8. "Gökdeniz Gün Sayıyor". (2006). Hürriyet, 02 Mart 2006.
9. Hill, D. (2009). How Gambling Corruptors Fix Football Matches. European Sport Management Quarterly, 9 (4), 411-432.
10. Türkiye'deki şikeli maçlar açıklandı. (2013) <http://spor.internethaber.com/spor/super-lig/turkiyedeki-sikeli-maclar-aciklandi151437.html> 6.02.2013.
11. "Futbolda şike davası başlıyor". (2010). <http://www.milliyet.com.tr/Milliyet.aspx?Keyword=sikefenerbahce&aType=ArsivAramaSonuc&Year=2011&PAGE=10>
12. "Aziz Yıldırım Şikeden Mahkûm oldu". (2012). <http://tr.euronews.com/2012/07/02/aziz-yildirim-sikeden-mahkum-oldu/>
13. "Teşvik İtirafı". (2005). <http://webarsiv.hurriyet.com.tr/2005/02/20/602450.asp>
14. "Teşvik Primi İddialarına Ret". (2005). <http://arsiv.ntvmsnbc.com/news/311369.asp>
15. "Sporcu Satılmamalı". (2005). Milliyet Gazetesi . 24 Şubat 2005.
16. Ural, A., Kılıç, İ. (2006). Bilimsel Araştırma Süreci ve SPPSS ile Veri Analizi. Detay Yayıncılık, Ankara.
17. Sipahi, B., Yurtkoru, E. S., Çinko, M., (2007). Sosyal Bilimlerde Spss ile Veri Analizi, Beta Yayınevi İstanbul. s.80.
18. Büyükoztürk, Ş. (2002). Veri Analizi el Kitabı, Pegem A Yayıncılık, Ankara, s. 118.
19. Ekici, H. (2013). "Demografik özelliklere Göre Türkiye'de Sporda Şike Algısı Ve Gaziantep ili Örneği", Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi, 2(7), 1-26.

20. Güven, Ö., Yıldız, Ö., Savaş, D. (2012). Futbolda Şike Sürecine Taraftarların Bakışı: Nitel Bir Araştırma. Avukat Atila Elmas Armağanı. (Editörler: Çağlar, T., Baykal, G. H., Aybers, A.) Ankara Barosu Hukuk Kurulu, 437-498.
21. Albay, A. (2004). "Türkiye Futbol Liglerinde Şike Olgusunun İncelenmesi ve Türk Futboluna Yansımalarının Değerlendirilmesi." Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Samsun.
22. Özbek, O. (1999). "Sporda etik dışı davranış alanları ve etik ilkeler", Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, IV (4), 38-50.

TÜRKİYE AMATÖR SPOR KULÜPLERİ KONFEDERASYONU TARİHÇESİ

Adnan ERSAN*

* TASKK Genel Başkan Yardımcısı.

Türkiye Amatör Spor Kulüpleri Konfederasyonu (TASKK) 29 Ekim 1980 tarihinde Ankara, Bursa, Trabzon ve Samsun Amatör Spor Kulüpleri Federasyonlarının katılımlarıyla Dernekler Kanununa göre kurulmuş bir üst örgüttür. TASKK sporla ilgili, Türkiye'nin en büyük sivil toplum kuruluşudur.

İllerde spor kulüplerinin üst kuruluşu olarak Amatör Spor Kulüpleri Federasyonu (ASKF), Federasyonların üstünde Türkiye Amatör Spor Kulüpleri Konfederasyonu şeklinde örgütlenen Konfederasyonumuzun illerde kurulan ASKF sayısı 78'e ulaşmıştır. Gençlik ve Spor Kulüpleri Yönetmeliği'ne göre bir ilde ASKF kurulabilmesi için en az 15 spor kulübü derneğinin biraraya gelmesi gereklidir. Halen ASKF kurulmamış olan 3 ilimizde (*Ardahan, Şırnak, Tunceli*) 15 spor kulübü derneği bulunmadığı için henüz kuruluş işlemi tamamlanamamıştır. Bir Konfederasyon kurulabilmesi için ise en az 10 ASKF'nin biraraya gelmesi gerekmektedir.

Türkiye Amatör Spor Kulüpleri Konfederasyonu ve ASKF'lerin kuruluş amacı, spor kulüpleri, yöneticileri ve sporcuları arasında birlik ve dayanışmayı sağlamak, spor kulüplerini desteklemek, hangi dalda olursa olsun uğraş veren kulüplerimizin durumlarını düzeltmek, iyileştirmek, yeni haklar elde etmek, spor yönetiminde ve bağımsız spor federasyonlarında Avrupa Topluluğu ülkelerindeki demokrasiyi ve yapılanmayı sağlamak ile Türk sporunun çağdaş seviyeye çıkarılmasına katkı yapmak, başta devlet kuruluşlarıyla olmak üzere tüm gönüllü spor kuruluşları ile aile anlayışı içinde elele çalışmak ve sporda tam demokrasi kurulması için mücadele etmektir.

01.10.2013 itibariyle ülkemizde kurulu spor kulübü sayısı 10.315'dir. Sporda gelişmiş ülkelerle kıyasladığımız zaman bu sayı çok azdır. Önemli bir amacımızda bu sayıyı batı ülkeleri seviyesine çıkartmak. Çok üyeli ve sporculu spor kulüpleri ile giderek artan sayıda insana spor yaptırmak, böylece bedensel ve ruhsal açıdan sağlıklı bir toplumun oluşmasına katkıda bulunmaktır.

Konfederasyonun siyasi bir yönü yoktur, ama Türk sporunun yücelmesini sağlayacak bir siyaseti vardır. TASKK'ın amaçlarından

birisi de, sporun barış, kardeşlik ve sevgi olduğu düşüncesini yaygınlaştırmak, müsabakaların bir savaş, müsabaka alanının da savaş alanı olmadığını, sporun sevgi ve barış olduğunu anlatabilmektir. Unutulmamalıdır ki amatör olsun, profesyonel olsun, en başarısızından , en başarılısına, kadar bütün sporcular spora amatörlükle başlamışlardır. Bu pencereden bakıldığında spor kulüplerinin önemi daha da artmaktadır. Denilebilir ki ülke sporunun gelişmesi ve başarılı olabilmesi, amatör spor kulüplerinin gelişmesi ve başarılı olması ile doğru orantılıdır. Bu bağlamda Konfederasyonun yükünün ne denli ağır olduğu ortaya çıkacaktır.

Dünyada ülkelerin tanınmışlık seviyesinde sporun belirleyici bir payı vardır. Bu yapıda fark yaratmanın yolu ise, amatör spordan, amatör spor bilincinden, amatör sporların desteklenmesinden geçmektedir. Ülkemiz gibi genç nüfusu ile gurur duyan bir ülke için bu bilinç, çok daha büyük öncelik taşımaktadır. İşte bu öncelikler TASKK'ın da rehberi olmuştur.

Türkiye'de olimpiyat odaklı çalışmaların hareket noktası Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi'dir. TMOK her sene Fair Play Ödülü vermektedir. Sportif tanıtım dalında TMOK 1999 Fair Play ödülü TASKK'a verildi. Bu büyük ödül TASKK'ın öncelikleri ile de örtüşüyor. Fair Play'in Türkçe karşılığı "*Sporda erdemlilik*" olarak tanımlanabilir. Her spor dalında, her spor aktivitesinde dostluğun esas olması önemlidir. Şike illetine, doping pisliğine bulaşmadan Fair Play'i ön planda tutmak en önemli ilkedir. TASKK bu doğruları tüm kulüplerimize aşlamak için heyecanla çalışmalarına devam ediyor.

Hayatın her noktasında olduğu gibi sporda da eğitimin yüzeysel olmaktan çıkması, temelden başlaması önem taşıyor. Sporun temeli olan amatör spor kulüpleri ve onların üst kuruluşları olan ASKF'ler ve TASKK çatısı, sporda erdemli olmanın önemine inanan ve amatör spor hayatında bu felsefe ile hareket eden yöneticilerle yoluna devam ediyor ve edecektir.

Konfederasyon Genel Merkezi Ankara'da bulunmaktadır. ASKF kurulu olan 78 ilimizin 53'ünde amatörlerin ortaklaşa

kullanımları amacıyla Spor Genel Müdürlüğü'nün ve Türkiye Futbol Federasyonu'nun tarihsel ve her türlü övgüye değer destekleri ile alınarak hizmete sunulan spor merkezleri bulunmaktadır. TASKK Genel Merkezinin ve 53 ilimizdeki Amatör Spor Merkezimizin binalarının mülkiyeti Konfederasyona aittir. Kıracı olan 25 ASKF'yi de Konfederasyona ait amatör spor merkezine kavuşturma çalışmaları devam ediyor.

Dünyada, ülkelerin artık en etkili tanıtma aracı haline gelen sporda, başta Devletimiz olmak üzere ülkemizi seven her insan ve kuruluşun elinden geldiğinden de fazla yardımcı olmaya çalışması kaçınılmaz olmuştur. Geleceğimizin güvencesi olan gençlerimize ve her yaştaki insanımıza spor eğitimi verdirmek, spor yapmalarını sağlamak ve elit sporcular yetiştirmek, hepimizin hem hakkı, hem de ödevidir.

TASKK ve ASKF'ler özellikle yerel organizasyonları düzenlemek konusunda önemli adımlar atmıştır. Türkiye Futbol Federasyonunun özerk olmasından sonra büyük bir boşluk olan yerel futbol organizasyonları Futbol Federasyonunun paydaşı olan TASKK'ın önemli katkılarıyla doldurulmuştur. Yerel futbol organizasyonlarının yanında Türkiye Futbol Federasyonu ile birlikte Nike Halı Saha Ligi, Futsal birincilikleri, 11 yaş altı futbol birincilikleri ve Bölgesel Amatör Lig organizasyonları gibi ülke çapında düzenlenen etkinliklerde TASKK ve ASKF'ler Türkiye Futbol Federasyonuna katkı vermiştir. TFF'nin verdiği yetkilerle ASKF'lerimiz yerel futbol organizasyonlarını sadece düzenlemekle kalmamış, 33 ilimizde lisans çıkarma işlemlerini kendi illerinde yapmaya başlamıştır. Diğer illerimizde de lisans işlemleri ASKF'ler aracılığıyla TFF Bölge Müdürlüklerinde yapılmaktadır. Futbol ile başlayan bu yardımlaşma Basketbol ile devam etmekte ve yerel basketbol organizasyonları için çıkartılması gereken lisanslar bir çok ilimizde ASKF'lerin katkılarıyla yapılmaktadır.

Konfederasyon ve ASKF'ler özellikle son iki yıldır Spor Genel Müdürlüğünün tüm illerimizde düzenlenen büyük organizasyonlarına önemli katkılar vermektedir. Spor Genel Müdürlüğünün "*Gelin Spor Yapaalım Tek Galibi Dostluk Olsun*" sloganıyla, yola çıkardığı Spor

Tırları ile halkı spor konusunda bilinçlendirme ve özendirme projesine, düzenlendiği 50 ilde önemli destek verilmiştir. Yine Spor Genel Müdürlüğü'nün öncülüğünde düzenlenen "Amatör Spor Haftası" etkinliklerine paydaş olunmuş, birlikte etkinlikler düzenlenmiştir. Gençlik ve Spor Bakanlığımızın güvenini kazanmaktan, işbirliği yapmaktan dolayı TASKK sporda önemli bir sivil güç olduğunu ispatlamıştır.

TASKK'a bağlı ASKF'lerin en önemli başarılarından biride sivil toplum örgütü olmanın gücüyle, kendi illerinde Valilik ve Belediyeler aracılığıyla amatör spor kulüplerine spor malzemesi yardımı yapılmasını sağlamaları ve bu kurumlarca yeni spor tesislerinin yapılmasında önemli rolleri olmasıdır. Ayrıca ASKF'lerimiz yerel spor organizasyonları (*Ankara Atatürk Yol Koşusu, Konya Akşehir Bayrak Koşusu, İstanbul 16 Mayıs Atatürk Koşusu vb.*) düzenlemiş ve düzenlenen organizasyonlara katkı vermiştir. ASKF'ler illerde düzenlenen Yılın Spor Ödülleri, Yılın En'leri vb. etkinliklerle de başarılı sporcu, spor adamı, antrenör ve kulüpleri ödüllendirmiştir

Konfederasyonun kurucu Genel Başkanı olan Rıza SÜMER 25 Kasım 1995 tarihine kadar aralıksız 15 yıl Genel Başkanlık görevini yürütmüştür. 25 Kasım 1995 tarihinde yapılan 8. Olağan Genel Kurulda Genel Başkanlık görevini üstlenen Hüdaverdi TALAY 13 Kasım 1999 tarihine kadar bu görevi sürdürerek, 10. Genel Kurulda Genel Başkanlık bayrağını Orhan SAKA'ya devretmiştir. 10 yıl boyunca Genel Başkanlık görevini yürüten Orhan SAKA 21 Aralık 2009 tarihinde Genel Başkanlık görevinden istifa etmiş ve Genel Başkanlık görevine 26 Aralık 2009 tarihinde Yönetim Kurulunun oybirliği ile Mehmet BAYKAN seçilmiştir. 08 Ekim 2011 tarihindeki 15. Olağan Genel Kurulda Genel Başkanlığa seçilen Mehmet BAYKAN'ın 2012 yılında Spor Genel Müdürlüğüne atanması nedeniyle bayrağı Ali DÜŞMEZ devralmıştır.

SPORDA BAŞARI: NEREYE KADAR, NE PAHASINA ?

Prof. Dr. Gülfem ERSÖZ*

Yrd. Doç. Dr. Sürhat MÜNİROĞLU**

* Ankara Üniversitesi ,Spor Bilimleri Fakültesi Öğretim Üyesi.

** Ankara Üniversitesi ,Spor Bilimleri Fakültesi Öğretim Üyesi.

İlk çağlardan itibaren savaşçıların, hayvanların kalp, beyin ve karaciğerlerini yiyerek daha güçlü ve daha zeki olmayı amaçladıkları bilinir. İsa'dan önce 3 ve 5. yüzyıla ait veriler, atletlerin taze peynir, şarap, et, mantar benzeri gıdalar tüketerek olimpiyatlarda performanslarını artırmak istediklerini göstermektedir. Roma'da gladyatörlerin uyarıcı bazı maddeleri alkol ile karıştırarak tükettikleri bilinmektedir. Tüm bu bilgiler doping olgusunun çağımızdan çok önce belki de insanlık tarihi ile birlikte başladığını gösteriyor. Birçok sportif karşılaşmada doping kullanımının giderek artması, ilk delillere 1920'lerde ulaşılmasına yol açarken, 1963 yılında, bazı maddelere ilk sınırlamalar getirildi. Fransa bu düzenlemeyi ilk yapan ülke olarak tarihte yerini almasına rağmen en popüler spor branşlarından olan bisiklet sporunun en fazla dopingle ilişkili olarak anılmasını önleyemedi.

Uzun yıllardır steroidler (*kas yapıcı madde*) performans desteklemek amacı ile kullanılmakta, bu maddeler özellikle kuvvet ve dayanıklılık üzerine olan etkileri nedeni ile tercih edilmektedir. Doping yasadışı bir uygulama olmasına karşın tüm dünyada yaygın bir kullanım alanına sahiptir.

Bu konuda sporcuların, antrenörlerin ve halkın bilgilendirilmeleri oldukça önemlidir. Bu grupların dopingin özellikle haksız rekabete yol açan bir uygulama olması konusunda düşünmeleri ve farkındalık oluşturmaları gerekirken ayrıca doping uygulamaları sırasında yakalanan sporcuların akıbetleri ve dopingin insan vücudu üzerindeki olumsuz yan etkileri konularında da bilgi sahibi olmaları gerekmektedir.

Doping, yasalara ve Dünya Anti Doping Ajansı'nın (WADA) düzenlemelerine aykırı olarak performans destekleyici maddelerin kullanılmasıdır. Dünya Anti Doping Ajansı (WADA) 1999 yılında kurulmuş, dopinge karşı savaşı koordine etme amacını güden uluslararası ve bağımsız bir kuruluştur.

Spor Psikologu Nancy Cullen doping kullanımını kolaylaştıran faktörleri 4 başlık altında özetler. Bunlar;

1. Kontrollerin yetersiz olduğu durumlar
2. Yarışmacı sayısının yüksek olduğu organizasyonlar (*Olimpiyatlar gibi*)
3. Kazanma ile elde edilecek ödülün büyük olması
4. Kullanılan yöntem/maddenin yan etkilerinin az olduğunun bilinmesi/sanılması

Son maddede söz konusu durum geçerli zaman diliminde elimizde olan bilgilerin azlığından kaynaklanan bir bilgi sınırlılığı da olabileceğinden uzun dönemde bu etki ve yan etkilerin neler olabileceği bilinmeyebilir. Öte yandan birçok performans artırıcı yöntem ve maddenin yan etkileri söz konusu sporcu anne / baba olduğu zaman çocuklarında ortaya çıkan şüpheli patolojik durum nedeni ile dikkat çekerek anlaşılmıştır. Doping'in bireyin sadece kendi yaşam süresince değil gelecek kuşaklarını etkileyebilecek riskler taşıdığını artık bilmekteyiz. Ayrıca, taraftar baskısı, ailevi sorunlar yaşayan ve parasal çıkmazlar içinde olan sporcularda da doping kullanma eğilimi yüksektir.

Performans artırıcı maddelerin sağlık açısından olumsuz etkileri şu başlıklar altında incelenebilir.

Zihinsel Etkiler:

a- Saldırganlık ve Huzursuzluk

Bu maddeler çoğunlukla saldırganlık ve huzursuzluğa yol açabilirler. Özellikle kadın sporcular daha erkeksi davranış biçimleri sergileyebilirler. Erkek sporcularda saldırgan davranışlar, yasadışı yollara daha fazla maruz kalmaları ile sonuçlanabilir.

b- Psikolojik Sorunlar

Doping kullanan sporcular sıklıkla şiddetli baş ağrısından yakınır. Bu ilaçlar şiddetli migren ataklarına neden olabilir. Zihinsel

bulanıklık ve karar verme yeteneğinde zayıflama da doping kullanan sporcularda gözlenen durumlardır.

Ayrıca, manik bozukluk, sosyal yaşamdan uzaklaşma ve ruh halinde hızlı ve ani değişiklikler de gözlenebilir. Öte yandan birçok vaka ise depresyon bulguları ile ortaya çıkar, bu sporcularda çevreye aşırı bağımlı davranış geliştirme ve titreme gibi bulgular da ender değildir.

Duygusal Etkiler:

a- Davranış Bozuklukları

Depresyon, duygusal çöküş ve intihar eğilimi gözlenebilir.

b- Obsesif Kompulsif Bozukluk

Kişinin istenmeyen düşünceleri zihninden uzaklaştıramaması olarak tanımlayabileceğimiz bu durum aşırı hijyen takıntısı gibi sosyal hayatı sınırlandıran bulgularla ortaya çıkabilir.

Fiziksel Etkiler:

a- Bağımlılık

Beklenen etkilerin görülmesi için sporcunun giderek daha yüksek doz madde alma durumunun ortaya çıkmasıdır.

b- Cinsiyete özgü olmayan karakteristiklerin gelişmesi

Özellikle anabolikajanlar yüksek dozda alındıklarında kullanmaya yol açarlar. Ayrıca erkek sporcularda, göğüslerde büyüme, testislerde sertleşme gibi bulgular ortaya çıkabilir. Kadınlarda ise sıklıkla saldırgan davranışlarda artış gözlenir.

c- Kanın Akışkanlığının Azalması

Özellikle idrar söktürücü olarak bilinen diüretik grubu ilaçlar, kanın pıhtılaşmasına ve kalp krizine yol açabilecek damar tıkanıklıklarına yol açabilirler.

d- Baş ağrısı

Uyarıcı doping maddeleri, sporcularda migren benzeri şiddetli baş ağrılarına yol açabilirler. Bu durum yarışma sırasında umulanın aksine başarısızlığa da neden olabilir.

e- Gelecek Kuşaklar Üzerindeki Etkileri

Geçmişlerinde doping uygulaması bulunan sporcular daha sık düşük olayı ile karşılaşılır, Almanya'da doping kullanmış kadın sporcular üzerinde yapılan gözlemler düşük oranlarının normal popülasyonun 32 katı olduğunu göstermektedir.

Doping kullanmış sporcuların hayatta kalmış çocuklarının yüzde altmış dokuzunda, cilt hastalıkları, astım, alerji, el, kol, ayak anomallileri ve metabolik bozukluklar saptanmıştır.

Dopingin kişisel saygınlığı yok ettiği ve sağlık üzerinde olumsuz etkilerinin olduğu kesindir. Bütün bu bilinenlere rağmen, sporcuların kısa yoldan başarıya ve abartılı ödüllere ulaşma hırs ve istekleri DOPİNG uygulamalarından uzak kalamamalarına yol açmaktadır.

FIFA, son dönemlerde medyada Türk sporu ile ilgili doping haberleri çıkması üzerine, Türk futbolunda doping kullanımı olup olmadığına dair yaptığı araştırmanın sonuçlarını resmi internet sitesinden duyurma zorunluluğu hissetti.

FIFA, son dönemlerde Türk sporunda kasları geliştirip kuvvetlendirmeye yarayan dopingli ilaçlar kullanıldığına dair bilgiler içeren raporların çıkmasının ardından Türk futbolunun da bu durumdan etkilenip etkilenmediğini kontrol etmek için proaktif bir çalışma başlattı.

Türkiye Futbol Federasyonu ile ortaklaşa bir çalışma yürüten FIFA'nın anti-doping birimi, geçtiğimiz yıl boyunca Türk futbolunda alınan numuneleri tekrar değerlendirmeye aldı. 600'den fazla numunenin tekrar değerlendirilmesinin ardından ilk belirlemelere göre tek bir şüpheli numuneye dahi rastlanmadı.

Ayrıca; bu numunelerin aralarından seçilmiş 50 adet numune de Almanya'nın Köln şehrindeki anti-doping laboratuvarında 'yüksek çözünürlüklü spektrometre metodu' ile yeniden analiz edildi ve bir kez daha tüm analizlerin sonucu negatif çıktı.

FIFA Medikal Direktörü Jiri Dvorak konuyla ilgili yaptığı açıklamada, FIFA, alınan numunelerden çıkan sonuçlardan son derece memnundur. FIFA, bu incelemeleri, son dönemlerde medyada Türk sporundaki doping olayları ile ilgili çıkan haberler üzerine yapmaya karar vermiştir. Ancak çıkan sonuç tamamıyla temizdir ve Türk futbolunda sistematik olarak doping yapıldığına dair hiçbir gösterge yoktur. Buna ilave olarak, Türkiye Futbol Federasyonu'na bu soruşturma sürecindeki işbirliğinden, dürüstlüğünden ve şeffaflığından ötürü teşekkürlerimizi sunarız" dedi (*Anonim, 2013, tff.org, erişim tarihi 05.08.2013, İstanbul*).

Şike süreciyle boğuşan futbolumuza "Doping" konusunun bulaşmaması çok sevindiricidir. Futbolda geçmiş yıllarda uygulanan "Futboldan men" cezalarının tavizsiz uygulanması ve bu kontrollerin sıklıkla yapılması, oyunda kazanmanın önüne geçmiştir diye yorumlayabiliriz. Dopingin çoğunlukla, Antrenör ile ortaklaşa karar sonrası kullanılmaya başladığını düşündüğümüzde, Türk futbol antrenörlerinin, futbolcularının sağlığı konusunda yeterli bilince sahip olduğunu ve kısa süreli başarı uğruna doping'ten uzak durduklarını ve övgüyü hak ettiklerini belirtmeliyiz. Futbolda, paranın miktarının diğer spor dallarına nazaran daha yüksek olmasına rağmen, futbol ailesinin bu sınavı başarılı şekilde vermeye devam ettiğini belirtmeliyiz.

Sporda başarının ne pahasına sorusunun anlamlı yer bulduğu en önemli dönem olarak, 1936 Berlin Olimpiyatlarıdır diyebiliriz. Birinci Dünya Savaşı'ndan yenik ayrılan Almanya ekonomik ve siyasi

çalkantılardan kurtulamadı. Halka umut ve en önde olmayı vaat eden Hitler, ırkçı söylemlerle iktidara geldi. Hitler, Alman ırkını en üstün ırk olarak görüyordu ve Olimpiyatlar için büyük paralar harcandı. Kazanan bütün sporcular, Hitlerin ve seyircilerin önünde Nazi usulü selam verdiler ve en iyi Almanlar söyleminin yer aldığı milli marşlarını beraberce söylediler. Kazanma, ne yazık ki ırkçılık ateşini körükledi ve bu rüzgar Almanların, önce Polonya sonra da bütün Avrupa'yı ele geçirmelerinde büyük motivasyon sağladı.

İkinci dünya savaşı sonrası, Batı-Doğu kavgasının soğuk savaşa dönüşerek spor alanında özellikle Olimpiyatlarda kendisini hissettirdiğini rahatlıkla söyleyebiliriz (*Anonim, 2013*). Batı ve Doğu, kendi sistemlerinin en iyisi olduğunu gösterme yeri olarak, birincilik kürsülerini seçtiler ve amansız bir rekabet başladı. Özellikle Sovyet bloğu ülkeler, bu dönemde pek çok etik dışı tutumlar izlediler, örneğin şampiyon sporcular evlendirildi, küçük yaşta pek çok yetenekli çocuk ailelerinden koparılıp erken yaşta aşırı yüklemeye maruz bırakıldılar. Savaş sonrası yapılan yarışmaların pek çoğunda Sovyetler Birliği veya Doğu bloğu sporcularının başarılarıyla sonuçlanmıştır. Sovyetler Birliği 1989 yılına kadar, 1984 Olimpiyatları hariç (*Siyasi nedenlerle katılmadılar*), madalya sıralamasında hep önde olmuştur. Uzmanlar özellikle bu dönemlerde dopingin belirlenmesine yönelik yeterli teknolojinin olmaması nedeniyle, ciddi derecede kullanım olduğunu savunmuşlardır.

Doping ve Şike, başarı ve paranın çabuk ve kolay elde edilmesi için spor alanlarında kolaylıkla boy göstermişlerdir. Bu kolay ve çabuk kazanma duygusunun altında neler olabilir?, Para hırsımı?, İhtiras mı? ya da her ikisi de mi? Özellikle şike konusunda, kumar-bahis-at yarışı üçgeninin belirgin izlerini görmek mümkündür. Genç sporcularımıza öncelikle fair-play duygusunu artıracak yaklaşımları hep beraber kazandırmamız gerekmektedir. "Kazan ama nasıl kazanırsan kazan" söylemleri terk edilerek, Spor Hukukumuzun etkin düzenlemeleriyle sağlıklı kuşaklar elde etmek en büyük temennimizdir.

SPORDA BAŞARI:
NEREYE KADAR, NE PAHASINA ?
/ ERSÖZ, MÜNİROĞLU

KAYNAKÇA

Anonim(a), 2013, www.tff.org, erişim tarihi: 05.08.2013, FIFA "Türk futbolunda sistematik doping yok" İstanbul.

Anonim(b), 2013, www.daghanirak.com, erişim tarihi: 06.09.2013 ,Olimpiyatta profesyonelliğe geçişin ideolojik ve tarihi kökenleri, İstanbul.

AVRUPA BİRLİĞİ VATANDAŞI OYUNCULARIN TÜRKİYE LİGLERİNDEKİ STATÜ SORUNU

Av. Behiç Cüneyt FİDANOĞLU*

* Ankara Barosu.

Türkiye Futbol Federasyonu'nun (TFF) yabancı oyuncu sınırlaması uzun süredir spor çevrelerinin gündemindedir. Uygulamanın sportif yönden isabetli olup olmadığı kadar, hukuka uygun olup olmadığı sorunu da spor çevrelerini meşgul etmektedir. Özellikle yabancı oyuncu sınırlamasına Avrupa Birliği (AB) vatandaşı oyuncuların dâhil olması hukuk çerçevesinde sıklıkla eleştirilmiş, bu yönü ile uygulamanın Türkiye ve AB arasında yürütülen ikili anlaşma ve yükümlülöklere aykırılık teşkil ettiğı öne sürölmüştür. 2004 yılında Beşiktaş'ın ve 2005 yılında Fenerbahçe'nin ardından, geçtiğimiz Temmuz ayında Galatasaray'ın TFF kurullarına AB vatandaşı oyuncularının yerli statüsünde oynaması için yaptığı başvuru, AB vatandaşlarına Türkiye liglerinde uygulanan sınırlamaya ilişkin hukuki eleştirileri bir kez daha gündeme getirmiştir. İlgili eleştiriler Türk oyuncuların AB üye ölkelerinde serbest dolaşım yasalarından yararlanabiliyor olmasına karşılık, AB vatandaşı oyuncuların aynı yasalardan Türkiye liglerinde faydalanamıyor olmasından kaynaklanmaktadır¹. Bu nedenle, soruna ilişkin bir çözümleme yapılabilmesi adına genel hatları ile serbest dolaşım yasaları, bu yasaların spor dünyasına etkisi ve Türkiye ile AB arasında ki çalışanların serbest dolaşımı ile ilgili antlaşma ve protokol hükümlerini incelemek gereklidir.

AB serbest dolaşım yasaları, Avrupa Ekonomik Topluluğu'nu kuran 1957 tarihli Roma Anlaşması ile yürürlöğe girmiştir. İlgili yasalar çerçevesinde sermayenin, malların, hizmetlerin ve kişilerin AB içerisinde serbest bir şekilde dolaşması, AB tarafından öngörölen gümrük birliğı ve ortak pazar gibi ekonomik hedeflerin gerçekleşmesi konusunda önemli bir role sahiptir. Bu yasalar neticesinde AB vatandaşlarının AB üye ölkeleri içerisinde herhangi bir sınırlama olmadan belirli bir ekonomik faaliyet alanı içerisinde bir işverene bağılı şekilde çalışma hakkı ve bu amaçla ikamet etme hakkı garanti altına alınmıştır. Serbest dolaşım yasalarının üye devletlerde kamu düzeni, kamu sağığı ve kamu güvenliğini ilgilendiren istisnai haller haricinde

1 Galatasaray Spor Kulübü (2013) Yönetim Kurulu Üyesi Sedat Doğan'dan Açıklamalar, <http://www.galatasaray.org/kulup/haber/17206.php>

sınırlandırılması mümkün değildir. Bu yasalar ve bu yasalardan doğan haklar, belirli bir meslek grubu sınırlaması yapılmaksızın tüm AB vatandaşlarına geniş anlamda tanınmıştır. Ekonomik bir karşılık elde etmek amacıyla spor kulüplerinde oynayan profesyonel sporcular da serbest dolaşım yasalarının uygulama alanı içerisine dâhildir².

AB serbest dolaşım yasaları, AB üye ülkelerinde ekonomik bir faaliyet alanı içerisinde çalışan AB vatandaşlarına ve AB vatandaşlarının çalışma koşullarına *"uyrukluktan kaynaklanan nedenlerle"* herhangi bir sınırlama getirilmesinin önüne geçmiştir³. İlgili AB normları ile yerel spor federasyonlarının uyguladığı yabancı oyuncu sınırlaması açıkça çelişmektedir. Zira yerel federasyonlar bu uygulama ile kendi ülke sporcularının gelişimini korumak adına yabancı oyuncu transferine ve müsabakalarda yer alabilecek yabancı oyuncu sayısına sınırlama getirmektedir. Bu nedenle, spor federasyonları tarafından uygulanan söz konusu köklü uygulama, 1996 yılında Avrupa Adalet Divanı'nın Bosman kararı ile değişmiştir. Bosman kararı neticesinde AB vatandaşlığı taşıyan oyuncular, AB üyesi ülke liglerinde herhangi bir sınırlama ile karşılaşmadan yerli oyuncu statüsünde oynamaya hak kazanmıştır⁴.

Türkiye, AB ile müzakere aşamasında olduğundan ve henüz AB'ne tam üye olmadığından, Türk oyuncuları ve Türkiye liglerini etkileyen gelişme 2003 ve 2005 yıllarında sırası ile Kolpak⁵ ve Simutenkov⁶ kararları ile yaşanmıştır. Almanya Hentbol Federasyonu'nun uyguladığı yabancı oyuncu sınırlaması nedeniyle 1997 yılından beri oynadığı kulüpte 2000 yılında kadro dışı kalan Slovak hentbolcu Maros Kolpak, Almanya Hentbol Federasyonu'na başvuruda bulunmuş ve yabancı oyuncu sınırlaması uygulamasının serbest dolaşım yasalarına aykırı olduğunu ileri sürmüştür. Slovakya, Kolpak tarafından yapılan başvuru tarihi itibari ile henüz AB üyesi olmadığından, Almanya

2 Bozkurt, E., Özcan M. Ve Köktaş A. (2006) Avrupa Birliği Hukuku, Asil Yayın Dağıtım: Ankara, s.248-254

3 Avrupa Birliği'nin İşleyişi Hakkında Antlaşma, madde 45/1-2

4 Union Royale Belge des Societes de Football Association ASBL v Jean-Marc Bosman, C-415/93 15

5 Deutscher Handballbund v Kolpak, C-438/00

6 Simutenkov v Ministerio de Educacion y Cultura, C- 265/03

Hentbol Federasyonu, Kolpak'ın başvurusunu reddetmiş ve serbest dolaşım yasalarının yalnızca AB üye ülkelerinden gelen sporcular için geçerli olduğunu belirtmiştir. Federasyonun olumsuz kararı üzerine, Kolpak başvurusunu yargıya taşımış ve temyiz aşamasında dosya ile karşı karşıya kalan Bölge Yüksek Mahkemesi, uyuşmazlığın çözümü için Avrupa Adalet Divanı'na ön karar başvurusunda bulunmuştur⁷. Konuyu inceleyen Divan, Slovakya AB üyesi olmasa da, AB ile Slovakya arasında yapılan bir ortaklık antlaşması bulunduğunu ve ilgili antlaşmanın 38. maddesi uyarınca AB üye ülkelerinde yasaya uygun şekilde çalışma ve ikamet izni edinmiş Slovak vatandaşlarının AB ülkelerinde çalışmasına ve çalışma koşullarına uyrukluktan kaynaklanan nedenlerle sınırlama getirilemeyeceğini belirtmiştir.

Avrupa Adalet Divanı, aynı gerekçeler ile Simutenkov yargılamasında, Rus futbolcu Igor Simutenkov'un İspanya liginde yerli statüsünde oynaması yönünde karar almıştır. İspanya Futbol Federasyonu'nun AB üye ülkelerinden gelen oyuncular haricinde yabancı oyuncular için uyguladığı sınırlamalardan etkilenen Simutenkov, kulübü Tenerife ile İspanya Futbol Federasyonu'na başvurmuş ve Rusya ile AB arasında imzalanan Ortaklık ve İş Birliği Anlaşması uyarınca AB üye ülkelerinden gelen sporcular gibi serbest dolaşım yasalarından yararlanma talebinde bulunmuştur. Kolpak tarafından yapılan başvuruya benzer şekilde Simutenkov'un başvurusu da reddedilmiştir. Uyuşmazlık, oyuncu ve kulübü tarafından yargıya taşınmış ve temyiz aşamasında Ulusal Yüksek Mahkeme, Avrupa Adalet Divanı'na ön karar için başvuruda bulunmuştur. Rusya ile AB arasında imzalanmış Ortaklık ve İş Birliği Antlaşmasının 23(1) hükmü uyarınca yasal çalışma izinlerini almış Rus vatandaşlarının AB ülkeleri içerisinde çalışma koşullarına herhangi bir sınırlama getirilemeyeceği kabul edildiğinden, Avrupa

7 Avrupa Birliği'nin İşleyişi Hakkında Antlaşma'nın 267. maddesi ile düzenlenmiş olan ön karar başvurusu, üye ülke mahkemelerinin AB hukukundan doğan bir uyuşmazlığın çözümü için, Avrupa Birliği Adalet Divanı'na yaptıkları başvurdur. Daha fazla bilgi için bakınız; Hacı, C. (2007) Avrupa Birliği Antlaşmasının Düzenleme Alanlarında Yargısal Denetim, Dokuz Eylül Üniversitesi, Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt:9, Özel Sayı 2007, s.1090

Adalet Divanı, Kolpak kararına da atıfta bulunarak, Simutenkov ve diğer Rus oyuncularını, yabancı sınırlaması uygulamasının dışarısında bırakmıştır.

Dolayısıyla serbest dolaşım yasalarının spor üstündeki etkisi Kolpak ve Simutenkov kararları ile genişlemiştir. İlgili kararlarda Avrupa Adalet Divanı, AB'nin üçüncü ülkeler ile yaptığı ortaklık anlaşması veya ortaklık ve iş birliği anlaşması içerisinde; üçüncü ülke vatandaşlarını AB sınırları içerisinde uyrukluktan kaynaklanan nedenlerle sınırlandırmasından koruyan hükümlere dikkat çekmiştir. Şayet söz konusu hükümler mevcutsa, AB sınırları içerisindeki yerel spor federasyonlarının bu hükümlere uyması ve yasal çalışma izni ile AB sınırları içerisinde bulunan üçüncü ülke vatandaşı oyuncuların yabancı oyuncu sınırlaması kapsamından çıkarılması yönünde karar almıştır.

Bu noktada kısa bir şekilde ortaklık ile ortaklık ve iş birliği anlaşmaları arasındaki farka değinmek faydalı olacaktır. Zira AB ile Türkiye arasında da yapılmış bir ortaklık anlaşması mevcuttur ve konunun açıklanmasında ilgili anlaşma önemli bir yere sahiptir. Ortaklık anlaşmaları (association agreements), AB ile üçüncü ülkelere karşılıklı hak ve yükümlülükler yükleyen, tarafların ortak eylemde bulunmasını, birbirlerine imtiyaz tanımasını ve üçüncü ülkenin AB sistemine dâhil edilmesini gerektiren anlaşmalar olarak ifade edilmiştir. Diğer yandan, ortaklık ve iş birliği anlaşmaları (partnership and co-operation agreements) konu itibarı ile AB ve üçüncü ülkeler arasındaki ekonomik, finansal ve teknik hedefleri gerçekleştirmek adına yapılmış anlaşmalar olarak tanımlanmıştır. Anlaşmalar arasındaki fark bu şekilde açıklanmış olsa da ortaklık anlaşmasının yanı sıra, ortaklık ve iş birliği anlaşmaları ile de AB ve üçüncü ülkelerin birbirlerine haklar, yükümlülükler ve imtiyazlar tanıyabileceği kabul edilmiştir. Esas itibarı ile spor hukukunun konusuna giren Simutenkov kararı ise ortaklık ve iş birliği anlaşmaları ile üçüncü ülkelere tanınmış hak ve imtiyazların uluslararası hukuk bakımından en önemli örneklerinden biridir⁸.

8 Petrov, R. (2011) Association Agreement versus Partnership and Co-operation Agreement. What is the difference? Eastern Partnership

Türkiye ve AB arasında 1963 yılında Ankara Anlaşması imzalanmıştır. Türkiye'nin Topluluğa entegrasyonunu amaçlayan Ankara Anlaşması, nitelik itibari ile bir ortaklık anlaşmasıdır. Bu nedenle, Ankara Anlaşması AB ve Türkiye'ye karşılıklı hak ve yükümlülükler yükleyen ve her iki tarafın birbirine karşı belirli imtiyazlar tanınmasını gerektiren bir anlaşmadır. Nitekim anlaşma Türk vatandaşlarının AB sınırları içerisindeki çalışma koşulları ile ilgili koruyucu hükümler içermektedir. Bu nedenle, Avrupa Adalet Divanı'nın Kolpak ve Simutenkov kararlarında olduğu gibi Türk sporcuların AB üyesi ülkelerin liglerinde yabancı sınırlaması uygulamasına takılmadan oynama imkânı bulunmaktadır. Nitekim bütün Türk sporcularının AB üye ülke liglerinde serbest dolaşım hakkı elde etmesinin önünü açan Kahveci⁹ kararında Avrupa Adalet Divanı Kolpak ve Simutenkov kararlarına yollama yapmış ve Türk sporcuların AB sınırları içerisindeki müsabakalarda yabancı statüsünde sayılmayacağı yönünde karar almıştır.

2002 yılında milli futbolcu Nihat Kahveci, kulübü Real Sociedad ile gerçekleştirdiği ortak başvuru ile İspanyol Futbol Federasyon'unun kendisi için uyguladığı yabancı oyuncu sınırlamasının kaldırmasını ve serbest dolaşım yasalarından yararlanmayı talep etmiş, Nihat'ın talebi federasyon tarafından kabul görmemiştir. İspanyol Futbol Federasyon'unun olumsuz kararının değişmesi için başvurusunu Yüksek Spor Konseyi'ne taşıyan Nihat, bir kez daha olumsuz cevap alınca daha önce incelediğimiz diğer sporcular gibi yargı yoluna gitmeyi seçmiştir. Nihat'ın serbest dolaşım talebi yargılama sırasında Yüksek Adalet Mahkemesi'nin ön karar başvurusu sonucunda Avrupa Adalet Divanı önüne gelmiştir. Divan, Kolpak ve Simutenkov kararları ile AB ile Türkiye arasındaki ortaklık için hazırlanmış temel belgelerde bulunan hükümlere atıfta bulunmak sureti ile Nihat ve yasal çalışma ile ikamet izni almış diğer Türk sporcuları için AB sınırları içerisinde

Community: <http://www.easternpartnership.org/community/debate/association-agreement-versus-partnership-co-operation-agreement-what-difference>

9 Real Sociedad de Futbol SAD y Nihat Kahveci v Consejo Superior de Deportes y Real Federacion Espanola de Futbol C-152/08

yabancı oyuncu sınırlamasının uygulanamayacağı yönünde karar almıştır¹⁰. Kahveci kararının dayandığı hükümler Katma Protokol'ün 37. maddesi ile 1/80 sayılı Ortaklık Konseyi Kararı'nın 10(1) maddesi olmuştur.

AB ile Türkiye arasındaki Ortaklık Anlaşması ile öngörülmuş geçiş sürecinin bitmesi ile imzalanan Katma Protokol'ün 37. maddesi 'Her Üye Devlet, Topluluk 'ta çalışan Türk uyruklu işçilere, çalışma şartları ve ücret bakımından, Topluluk üyesi diğer devletler uyruklu işçilere göre uyrukluştan ötürü herhangi bir farklı işleme yer veremeyen bir rejim tanıır' hükmünü taşımaktadır. Ankara Anlaşması'nın uygulanması için düzenlemeler ve tavsiyelerde bulunan Ortaklık Konseyi'nin 1/80 sayılı kararının 10(1). maddesi ise 'Topluluk üyesi devletler, işgücü piyasalarına yasal olarak dahil bulunan Türk işçilerine, ücret ve diğer çalışma koşulları bakımından, Topluluk işçilerine göre farklılık içermeyen bir rejim uygularlar' hükmünü getirmiştir. İlgili hükümler ile hâlihazırda AB ülkelerinde yasal çalışma ve ikamet izni bulunan Türk vatandaşlarının çalışma koşullarının uyrukluştan sebebi ile sınırlanamayacağına yönelik düzenleme yapılmıştır. Avrupa Adalet Divanı da Kahveci kararında söz konusu hükümler nedeniyle, Türk sporculara karşı AB üyesi ülke liglerinde yabancı oyuncu sınırlamasının uygulanmayacağını kabul etmiştir¹¹.

Nihat'ın yaptığı başvuru ve kazandığı serbest dolaşım hakkı, Türkiye liglerindeki AB vatandaşı oyuncular için de önem arz etmektedir. Zira Avrupa Adalet Divanı'nın Türk oyuncular lehine yorumladığı hükümler karşılıklılık esasını taşımaktadır. Karşılıklılık esası, AB ile Türkiye'nin taraf oldukları Ortaklık Anlaşması, Katma ve Ek Protokol ile Ortaklık Konseyi Kararları'nın hepsi için kabul edilmiştir¹². Karşılıklılık esası uyarınca, Türk vatandaşlarının AB içerisinde sahip oldukları hak ve imtiyazlara, AB vatandaşlarının Türkiye'de sahip

10 Official Journal of the EU, 'O.J. 2008 C285, 08/11/2008, s.14

11 Gümrük, Z.İ. (2009) The European Court of Justice's Ruling in The Kahveci Case Lights the Way for Other Turkish Sportsmen in the European Union, Ankara Bar Review 2009/2, s. 109

12 Çiçekli, B. (2013) Yabancılar Hukuku, Seçkin Yayınevi: Ankara, s.146

olması gereklidir. Bu nedenle, Türkiye’de çalışan AB vatandaşlarının çalışma koşulları, AB sınırları içerisinde çalışan Türk vatandaşları gibi uyrukluksu nedeniyle sınırlandırılmamalıdır. Konu bu açıdan ele alındığında TFF tarafından AB vatandaşı oyunculara uygulanan yabancı oyuncu sınırlandırmasının, hukuka veya en azından karşılıklılık ilkesine uygun olmadığını söylemek yanlış olmayacaktır. Avrupa Adalet Divanı tarafından çalışma ve ikamet izinlerini almış Türk vatandaşları sporculara nasıl serbest dolaşım hakkı ve imtiyazını tanınmışsa, aynı hak ve imtiyazın AB vatandaşı oyunculara tanınması ve Türkiye liglerindeki AB vatandaşı oyuncuların yabancı oyuncu statüsünden çıkarılması hukukten daha doğru olacaktır.

Sonuç itibarı ile TFF tarafından AB vatandaşı oyunculara uygulanan sınırlandırmanın hukuka uygun olmadığı yönünde yapılan eleştirilerin doğru olduğunu söylemek mümkündür. Zira Ankara Anlaşması, Katma Protokol ve Ortaklık Konseyi Kararları ile Türk vatandaşlarının, AB sınırları içerisinde elde ettikleri haklara, karşılıklılık esasını uyarınca AB vatandaşları da Türkiye sınırları içerisinde sahip olmalıdır. Kolpak ve Simutenkov kararlarını takiben, Avrupa Adalet Divanı önüne gelen Nihat Kahveci’nin başvurusu neticesinde de Divan hâlihazırda çalışma ve ikamet izni bulunan Türk sporcuların yabancı statüsünde sayılmayacağını kabul etmiştir. Türk sporcularının AB sınırları içerisinde sahip olduğu imkândan, Türkiye sınırları içerisinde AB vatandaşı sporcuları yararlandırmak, AB ve Türkiye arasındaki resmi belgeler doğrultusunda bir yükümlülüktür. Buna karşılık, bugüne kadar TFF sportif menfaatleri öne sürmüş ve yabancı oyuncu uygulamasından geri adım atmamıştır. Diğer yandan, Galatasaray’ın geçtiğimiz aylarda AB vatandaşı oyuncularını için yaptığı başvuruyu, önceki yıllarda yapılan başvurulardan ayırmak gereklidir. Zira 2004 ve 2005 yıllarında yapılan başvurular sonucunda yapılan inceleme TFF kurulları ile sınırlı kalmıştır¹³. Buna karşılık, TFF Tahkim Kurulu 18.07.2013

13 Köse, H.A. (2010) Avrupa Birliği Hukuk Sisteminin Spor Hukukuna Etkileri, Kadir Has Üniversitesi: İstanbul, s.56.; http://sites.khas.edu.tr/tez/HuseyinAlpayKose_izinli.pdf

tarihli kararı ile Galatasaray'ın AB vatandaşı oyuncularının statülerini belirlemek konusunda yargı yetkisine sahip olmadığını söylemiş¹⁴ ve Galatasaray ile Galatasaray'ın AB vatandaşı oyuncularına yargıya başvurma imkânı tanımıştır. Nitekim Galatasaray ve ilgili oyuncular yargıya başvurmuş ve AB Bakanlığı Hukuk Başkanlığı konu ile ilgili mütalaa hazırlamaya başlamıştır¹⁵. Bu nedenle, önümüzdeki günlerde AB vatandaşı oyuncuların statülerinde bir değişiklik yapılması sürpriz olarak değerlendirilmemelidir.

14 TFF Tahkim Kurulu, 2013/187 E. , 18.07.2013

15 Zaman (2013) Egemen Bağış'tan Galatasaray'a Müjdeli Haber! : http://www.zaman.com.tr/spor_egemen-bagistan-galatasaray-mujdeli-haber_2132964.html

KAYNAKÇA

- Bozkurt, E., Özcan M. Ve Köktaş A. (2006) Avrupa Birliği Hukuku, Asil Yayın Dağıtım: Ankara
- Çiçekli, B. (2013) Yabancılar Hukuku, Seçkin Yayınevi: Ankara
- Deutscher Handballbund v Kolpak, C-438/00
- Galatasaray Spor Kulübü (2013) Yönetim Kurulu Üyesi Sedat Doğan'dan Açıklamalar, <http://www.galatasaray.org/kulup/haber/17206.php>
- Gümrük, Z.İ. (2009) The European Court of Justice's Ruling in The Kahveci Case Lights the Way for Other Turkish Sportsmen in the European Union, Ankara Bar Review 2009/2
- Hacı, C. (2007) Avrupa Birliği Antlaşmasının Düzenleme Alanlarında Yargısal Denetim, Dokuz Eylül Üniversitesi, Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt:9, Özel Sayı 2007
- Köse, H.A. (2010) Avrupa Birliği Hukuk Sisteminin Spor Hukukuna Etkileri, Kadir Has Üniversitesi: İstanbul, s.56.; http://sites.khas.edu.tr/tez/HuseyinAlpayKose_izinli.pdf
- Petrov, R. (2011) Association Agreement versus Partnership and Co-operation Agreement. What is the difference? Eastern Partnership Community: <http://www.easternpartnership.org/community/debate/association-agreement-versus-partnership-co-operation-agreement-what-difference>
- Real Sociedad de Fútbol SAD y Nihat Kahveci v Consejo Superior de Deportes y Real Federacion Espanola de Fútbol C-152/08
- Simutenkov v Ministerio de Educacion y Cultura, C- 265/03
- TFF Tahkim Kurulu, 2013/187 E. , 18.07.2013
- Union Royale Belge des Societes de Football Association ASBL v Jean-Marc Bosman, C-415/93 15
- Zaman (2013) Egemen Bağış'tan Galatasaray'a Müjdeli Haber! : http://www.zaman.com.tr/spor_egemen-bagistan-galatasaraya-mujdeli-haber_2132964.html

TÜRK HUKUKUNDA SPORCULARIN İŞ HUKUKU BAKIMINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Av. Burcu FURTUN*

* Ankara Barosu.

1. TÜRK HUKUKUNDA SPORCU SÖZLEŞMELERİ

A. Genel Olarak

Doktrinde sporcu sözleşmelerine yer verilen kaynaklar incelendiğinde görülmektedir ki sadece futbolun profesyonel bir spor dalı olduğu düşünülerek sporcu sözleşmeleri denildiğinde futbolcu sözleşmeleri anlaşılmaktadır. Diğer spor dalları ise yapılan araştırmaların kapsamına sokulmamaktadır.

Ancak bu konuda Prof. Dr. Erkan Küçükgüngör oldukça önemli bir noktaya değinmektedir. Küçükgüngör'e göre; "*Bir spor dalının bir hukuki düzenleme ile hukuken profesyonel olarak kabul edilip edilmediğine bakılmaksızın, uygulamadaki ihtiyaçlar da dikkate alınarak, "profesyonel spor dalı" ile "profesyonel sporcu" kavramlarının birbirinden ayrılması gereği ortaya çıkmaktadır. Bir spor dalı bir hukuki düzenleme ile açıkça veya zımnen profesyonel olarak tanınmamış olsa da, o sporu yapan sporcu eğer kulübünden ücret alıyorsa, bu sporcuyu profesyonel sporcu olarak nitelendirmek gerekir. Bu anlamda hukuken amatör sayılan bir spor dalında kulübünden ücret almak suretiyle profesyonel olarak spor yapanlar olabileceği gibi, hukuken profesyonel kabul edilen bir spor dalında ücret almaksızın amatör olarak spor yapanlar da yer alabilir. Bu yüzden profesyonellik-amatörlük ayrımının, spor dalları itibarıyla değil, sporcular bakımından yapılması daha uygun olur.*"¹

Bu nedenle Türk hukukunda sporcu sözleşmelerini incelerken yapacağımız açıklamalar sadece futbola ilişkin olmayacak, daha önce açıklandığı üzere gizli profesyonellik şeklinde, bir ücret karşılığında yapılan voleybol, basketbol vb. diğer spor dalları için de geçerli olacaktır. Kulüplerinden herhangi bir ücret almaksızın spor yapan amatör sporcular ise inceleme alanımız dışında kalmaktadır.

1 KAZANCI, N.: Profesyonel Futbolcu Transfer Sözleşmesi, "Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi", Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2002, s.3.

B. Sporcu ile Kulüp Arasındaki Hukuki İlişki ve Sporcu Dışındaki Personelin Durumu

Profesyonel sporcular iktisadi yönden iş olarak nitelendirilen bir faaliyet gerçekleştirmekte ve bu faaliyetleri karşılığında kulüplerinden belirli bir ücret almaktadırlar. Profesyonel sporcu, belirli bir ücret karşılığında spor yaparken, belirli bir süreyle kulübünün hizmetinde çalışma yükümlülüğü altına girmektedir. Kulübüne olan bu hiyerarşik bağıllığı sebebiyle profesyonel sporcu, spor yaptığı sırada kulübün talimatına bağlı olmakta ve kulüp tarafından özel hayatı da dahil olmak üzere sürekli olarak denetlenmektedir. Bütün bunların yanında profesyonel sporcu kulübüne sadakat ve itaatle yükümlü olduğu gibi kulüp de sporcunun sağlığını korumakla yükümlüdür. 1475 sayılı İş Kanunu'nun birinci maddesine göre, bir hizmet akdine dayanarak herhangi bir işte ücret karşılığı çalışan kişiye işçi, işçi çalıştıran tüzel veya gerçek kişiye işveren adı verilir. Bu düzenleme gereğince, profesyonel sporcular ile spor kulüpleri arasındaki ilişkinin İş Kanunu'na tabi olması gerekir².

Ancak İş Kanunu'nun 4. maddesi uyarınca; İş Kanunu hükümleri sporcular hakkında uygulanmaz. Bu düzenleme karşısında talimatlarda özel bir düzenleme bulunmadığı sürece, profesyonel sporcular hakkında Borçlar Kanunu hükümleri uygulanacaktır. Sporcu – kulüp ilişkisi düzenlenirken, spora özgü ihtiyaçların ve durumların dikkate alınması gerekli olduğu için, profesyonel sporcular İş Kanunu kapsamı dışında bırakılmıştır. Özellikle İş Kanunu'nda yer alan hizmet akdinin feshine, kıdem tazminatına ilişkin hükümlerin sporcular bakımından uygulanmasının mümkün olmadığı açıktır. Bu bakımdan profesyonel sporcular, diğer işçilerden ayrı tutularak İş Kanunu kapsamından çıkarılmış ve yaptıkları spor dalına göre ilgili federasyonların o spor dalının ihtiyaçlarını dikkate alarak yaptıkları düzenlemelere tabi tutulmuşlardır.³

2 age, s. 8,9.

3 age, s. 8-10.

Bu durum ilk bakışta olumlu gözükse de kulüp ile profesyonel sporcu arasındaki ilişkileri düzenleyen talimatlarda bir hüküm bulunmadığı takdirde, Borçlar Kanunu'nun hizmet akdine ilişkin hükümlerinin uygulanacağı düşünüldüğünde söz konusu hükümlerin ne ölçüde yeterli olacağı sorusu akla getirilmelidir. Uluslararası boyutlara varan bir hukuk dalı olarak Spor Hukuku ile İş Hukuku'nun kesiştiği birçok nokta bulunmaktadır. İş Hukuku'nun çağımızın en güncel konularından birisi olan sporcuların haklarını genel düzenlemelere ve federasyonların inisiyatifine bırakması doğru değildir.

Şu anki yapısı itibarıyla 1.7.2012 tarihinde yürürlüğe giren 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu oldukça ayrıntılı hükümler içermektedir ve İş Kanunu'nda düzenlenen pek çok konuyu da ayrıca düzenlemektedir. Dolayısıyla bu yapısı itibarıyla 6098 sayılı Kanun "*Genel Kanun*" olma özelliğinden uzaklaşmıştır. Böylece İş Hukuku'nun yukarıda bahsettiğimiz eksikliği yeni borçlar kanunu ile bir ölçüde giderilmiştir⁴. Federasyonların düzenlemelerinin yetersiz kaldığı durumlarda 6098 sayılı Borçlar Kanunu'nun 395 vd. maddelerinde düzenlenen hizmet akdine ilişkin hükümler uygulanacaktır. Ancak yeni Borçlar Kanunu'nun da kendine özgü bir hukuk dalı olan Spor Hukuku'nun eksiklerini tam anlamıyla karşılaması mümkün değildir.

Ancak burada önemle belirtilmesi gereken husus, İş Kanunu kapsamı dışında tutulanlar profesyonel sporculardır. Spor kulübünde iş sözleşmesiyle çalışan diğer personel (*antrenör, teknik direktör, menajer vb.*) İş Kanunu'na tabidir. Buna karşılık yüksek mahkemenin vermiş olduğu bir kararda; spor kulübünde hem oyuncu hem antrenör olarak çalışan kişinin sporcu olup, İş Kanunu kapsamı dışında kalacağı kabul edilmiştir (*Yarg. 9. HD. 30.3.2004, E.2003/14073, K.2004/6561*). Oysa ki bu kişinin antrenör sıfatı esas alınarak İş Kanunu kapsamı içinde değerlendirilmesi gerekir. İstisna hükümlerinin

4 CANİKLİOĞLU, N.: Yeni Borçlar Kanunu'nun İş Hukuku'na İlişkin Hükümleri, www.tisk.org.tr/Tisk., 21.09.2011.

dar yorumlanması, temel ilkesi işçiyi korumak olan İş Hukuku'nun gereklerindendir⁵.

C. Profesyonel Spor Sözleşmesinin Unsurları ve İşyeri Kavramı

Bir Hizmet sözleşmesi olarak profesyonel spor sözleşmelerinin iş (*hizmet*) görme, bağımlılık ve ücret olmak üzere 3 temel unsuru bulunmaktadır.

Yeni BK m.393/I'e göre: "*iş sözleşmesi, işçinin işverene bağımlı olarak belirli veya belirli olmayan süreyle iş görmeyi ve işverenin de ona zamana veya yapılan işe göre ücret ödemeyi üstlendiği sözleşmedir*". 4857 sayılı İş Kanununun 8. Maddesinde ise iş sözleşmesi, "*bir tarafın (işçi) bağımlı olarak iş görmeyi, diğer tarafın (işveren) da ücret ödemeyi üstlenmesinden oluşan sözleşme*" olarak tanımlanmıştır. Yeni Borçlar Kanunu'nda, 4857 sayılı İş Kanunu'nun düzenlemesine paralel olarak, 818 sayılı Borçlar Kanunu'nun iş sözleşmesi tanımında bulunmayan "*bağımlılık*" unsuruna yer verilmiştir. Böylelikle iş görme ve ücretle beraber iş sözleşmesinin bütün unsurları bu tanımda yer almıştır⁶.

Profesyonel sporcunun iş görme edimini ifa edeceği yerin yani işyerinin belirlenmesi gerekir. Federasyonların çıkartmış olduğu talimatlara baktığımızda bu konuda bir düzenleme bulunmamaktadır. 4857 sayılı İş Kanunu'nda (m.2) ve Sosyal Sigortalar Kanunu'nda (m.5) işyeri işçilerin (*sigortalıların*) işlerini yaptıkları yer olarak tanımlanmaktadır. İşin niteliği ve yürütümü bakımından işyerine bağlı bulunan yerlerle dinlenme, çocuk emzirme, yemek, uyku, yıkanma, muayene ve bakım, beden ve meslek eğitimi yerleri, avlu ve büro gibi diğer eklentiler ve araçlar da işyerinden sayılmaktadır. Spor hukuku bakımından asıl işyeri, spor karşılaşmaları için gerekli bütün örgütlenmenin yapıldığı kulüp merkezleridir. İşin niteliği ve yürütülmesi bakımından asıl işyerine bağlı yerler ise hazırlık çalışmalarının yapıldığı kulüp tesisleri,

5 MOLLAMAHMUTOĞLU, H.: İş Hukuku, Ankara 2005, s.185.

6 GÜNEŞ, B.- MUTLAY, F.B.: Yeni Borçlar Kanunu'nun "Genel Hizmet Sözleşmesi"ne İlişkin Hükümlerinin İş Kanunu ve 818 Sayılı Kanun'la Karşılaştırılarak Değerlendirilmesi, www.calismatoplum.org.

sosyal tesisler, kamp merkezleri, stadyumlar, deplasmana gidilirken kullanılan araçlardır⁷.

İş sözleşmesinde işçinin işverene borçlu olduğu hizmet, işverenin maddi veya fıkri bir ihtiyacının karşılanmasına yarayan ya da onun için bir değeri olan bir faaliyeti ifade eder. Faaliyetin türü önemli değildir. Dolayısıyla, belli bir spor faaliyetinde bulunma, bu kapsamda bir hizmetin yerine getirilmesidir. Hizmetin görülmesi belirli veya belirsiz bir süre için ve sürekli olmalıdır. Bu bakımdan sporcuların belirli bir sonucu örneğin galibiyeti sağlama borçları yoktur⁸. Çünkü hem sporcu hem kulüp, bu ilişkinin sürekli olması durumunda bekledikleri faydayı sağlarlar⁹.

Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı'nın 19. Maddesi ile profesyonel futbolcuların sözleşme süreleri sınırlandırılmıştır. Buna göre sözleşmenin süresi en fazla beş yıl olarak belirlenir. Ancak 18 yaşın altındaki futbolcular ile imzalanacak olan sözleşmelerin süresi üç yıldan fazla olamaz. Yine Türkiye Basketbol Federasyonu'nun Sözleşmeli Sporcular Lisans, Tescil ve Transfer Yönergesi'nin 25. maddesine göre; *"Bütün tek tip sözleşmeler en fazla beş yıl süreli olabilir. Sözleşme şartlarının yeniden değerlendirilmesi amacıyla sözleşme süresi bitmeden yeni bir sözleşme yapılabilir ve yeni sözleşmenin bitiş tarihi ilk sözleşmenin bitiş tarihinden farklı olabilir. Sözleşmelerin sona eriş tarihlerinin 30 Haziran olarak tespit edilmesi zorunludur. Türkiye Voleybol Federasyonu Sporcu Tescil, Lisans ve Transfer Talimatı'nın 27. maddesinde ise şu düzenlemelere yer verilmiştir: Bütün tek tip sözleşmeler en fazla 5 (beş) yıl süreli olabilir. Yabancı uyruklu sporcuların sözleşme süresi, transfer sertifikasında yazılı süreden uzun olamaz. Sözleşme şartlarının yeniden değerlendirilmesi amacıyla sözleşme süresi bitmeden yeni bir sözleşme yapılması halinde, yeni sözleşmenin bitiş tarihi ilk sözleşmenin bitiş tarihinden farklı olabilir. Sözleşmelerin sona*

7 BAŞTÜRK, F.: İş Hukukunda Profesyonel Futbolcu , İstanbul 2007l, s. 27-28.

8 ÇAĞLAYAN, R.: Spor Hukuku, 2007, s.42.

9 PETEK, H.: Spor Hukuku Dersleri, Kadir Has Üniversitesi Araştırma ve Uygulama Merkezi, Yayın No.2, 2007, s. 555.

eriş tarihlerinin 30 Haziran olarak tespit edilmesi zorunludur. Bir yıldan uzun süreli sözleşmelerde her yılın brüt ödeme tutarı ve ödeme planının açık olarak belirtilmesi zorunludur. Bu bilgileri içermeyen sözleşmeler Federasyon tarafından tasdik edilmez”.

Sporcu hizmet borcunu sözleşmenin tarafı olan kulübe bağımlılık ilişkisi içinde ve onun direktifi altında gerçekleştirmelidir. Kulüp hizmetin görülmesi sırasında futbolcuya talimat verebilecek, onu denetleyebilecektir. Burada söz konusu olan işverene ekonomik bağımlılıktan çok hukuki bağımlılıktır. Bu bağımlılık ilişkisi gereğince kulüp; ne zaman, nerede ve nasıl çalışılacağını kendi amacına ve ihtiyacına göre belirler. Bu bağımlılık ilişkisi, özellikle hizmetin kulübün belirlediği yerde görülmesi şartına bağlı olmasını gerektirir¹⁰.

Hizmetin görülmesi karşılığında bir ücret bulunmuyorsa hizmet akdinden söz edilemez. Borçlar Kanunu’nda, 4857 sayılı İş Kanunu’nun 8. maddesindeki gibi yalın bir tanım yapılmaması ve ücretin sadece zamana ve yapılan işe göre(*götürü ücret şeklinde*) ödeneceğinin belirtilmesi isabetsiz olmuştur. Ayrıca zamana göre ve götürü ücret dışında parça başına (*akort ücret*) yahut yüzdeye göre de temel ücret ödenebilir¹¹.

Hizmetin karşılığını oluşturan ücret para veya eşya biçiminde belirlenebileceği gibi; gün, saat, hafta, yıl gibi zamana göre hatta iş için de belirlenebilir. Dolayısıyla sporcunun alacağı ücret haftalık, aylık, maç başına şeklinde belirlenebilir¹².

Profesyonel sporcu Sözleşmesinin kurulabilmesi için, kural olarak yukarıda belirlenen unsurlar üzerinde tarafların açık ya da örtülü olarak anlaşması gerekir. Örneğin ücret ve sözleşme süresi konusunda tarafların açık bir şekilde anlaşmaları gerekirken diğer hususlarda örtülü olarak anlaşmaları yeterlidir¹³.

10 PETEK, s.557.

11 GÜNEŞ-MUTLAY; Yeni Borçlar Kanununun “Genel Hizmet Sözleşmesi’ne İlişkin Hükümlerinin İş Kanunu ve 818 Sayılı Kanunla Karşılaştırılarak Değerlendirilmesi, www.calismatoplum.org.

12 ÇAĞLAY, s.42.

13 ERTAŞ Ş.- PETEK, H.: Spor Hukuku, Ankara 2005, s.248.

D. Sözleşmenin Tarafları

Profesyonel sporcu sözleşmesinin taraflarını; profesyonel sporcu ve kulüp oluşturmaktadır. Ancak Spor Hukuku'nun gereklerinden biri olarak sözleşmenin federasyon tarafından tescil edilmesi ve federasyonun sözleşme süresince etkiye bulunabilmesinden dolayı federasyonun yeri de aşağıda ayrıca incelenecektir;

1) İşçi Tarafı (Profesyonel Sporcu)

Profesyonel sporcu, hizmet sözleşmesinin işçi tarafını oluşturmaktadır. 4857 sayılı İş Kanunu'nun 2. maddesine göre işçi; bir iş sözleşmesine dayanarak çalışan gerçek kişidir. Sporcuların İş Kanunu kapsamı dışında tutulmaları işçilik sıfatını taşımalarına engel oluşturmaz. İş Kanunu'ndaki işçi tanımının kapsamına girildiği anda işçilik sıfatı kendiliğinden kazanılır. Kapsam dışında tutulma sadece İş Kanunu'nun mutlak ve nispi emredici kurallarının uygulanmasına engel teşkil eder. İş Kanunu'nun 39. Maddesinde yer alan "*asgari ücretin iş sözleşmesi ile çalışan ve kanunun kapsamında olan ve olmayan her türlü işçiye uygulanacağı*" düzenlemesi de bu durumu desteklemektedir. Aynı şekilde Fransız ve Belçika hukuklarında da profesyonel sporcuların işçi olduğu açıkça kabul edilmiştir¹⁴.

2) İşveren Tarafı (Kulüp)

Profesyonel spor sözleşmelerinin işveren tarafını kulüpler oluşturur. İş Kanunu'nun 2. maddesi uyarınca; bir iş sözleşmesine dayanarak işçi çalıştıran gerçek veya tüzel kişiye ya da tüzel kişiliği olmayan kurum ve kuruluşlara işveren denilmektedir. Futbol Kulüpleri Tescil Talimatı'nın 2. maddesinde Kulüp; Futbol dalında faaliyeti bulunan mevzuata uygun olarak kurulmuş ve TFF tarafından tescil edilmiş dernekler ve şirketler olarak tanımlanmaktadır. Türkiye Basketbol Federasyonu Ana Statüsü'nün 34. maddesinde: "*Basketbol kulüpleri*

14 BAŞTÜRK, İş Hukuku'nda Profesyonel Futbolcu, s. 19-20.

ve spor kulüplerinin basketbol şubeleri Federasyonun görev alanına giren konularda Basketbol Federasyonuna bağlıdır. Basketbol kulüpleri veya spor kulüplerinin basketbol şubeleri Yönetim Kurulu tarafından tespit edilecek esaslar çerçevesinde kayıt ve tescil edilir. Tescil edildikten sonra sorumluluklarını yerine getirmeyen kulüplerin kayıt ve tescil işlemleri iptal edilir. Bu kulüpler müsabakalara katılamazlar ve Federasyon Genel Kurulunda temsil edilmezler" ifadesi yer almaktadır. 35. maddede ise; Basketbol Kulüpleri ile diğer spor kulüplerinin basketbol şubelerinin kanunlarda belirtilen şekil ve esaslara göre kuracakları veya kurmuş oldukları anonim şirketlere devredilebilecekleri ifade edilmektedir.

Türkiye Voleybol Federasyonu'nun Ana Statüsünde ise şu maddelere yer verilmiştir:

"Voleybol kulüpleri Federasyon tarafından tescil edilir. Voleybol faaliyetinde bulunan kulüpler, Federasyon Yönetim Kurulunun belirleyeceği tescil şart ve esaslarını yerine getireceğini taahhüt edip, tescil ücretini ödedikten sonra tescil edilir ve belgesi verilir (m.40)".

"Voleybol dalında faaliyet gösteren kulüpler, voleybol şubelerini kanunlarla belirtilen şekil ve esaslara göre kuracakları veya kurulmuş olan şirketlere devredebilirler. Kulüplerin şirketleşmesi halinde, tescilli bulundukları yerden başka yere nakilleri yapılamaz. Devirlerde voleybolun yayılması, güçlenmesi ve yararları ön planda tutulur. Bu Ana Statü'de belirlenen esaslara ve Yönetim Kurulunca konulacak kurallara uyulması zorunludur (m.41)".

Söz konusu maddeler kulüplerin hukuki niteliklerini de ortaya koymaktadır. Görüldüğü gibi Türk Hukukunda spor kulüplerinin iki şekilde kurulması mümkündür. Bunlar Dernekler Kanunu gereğince kurulan dernek hükmündeki spor kulüpleri ve Türk Ticaret Kanunu gereğince kurulan şirket şeklindeki spor kulüpleridir. Dernek şeklindeki spor kulüpleri kural olarak amatör spor için kurulurken, şirket şeklindeki spor kulüpleri mutlaka profesyonel spor için söz konusu olmaktadır. Bu iki spor kulübü şekli arasındaki en önemli fark, derneklerin kazanç paylaşma amacı gütmemelerine karşın, şirketlerin ana

amacının kazanç elde etmek ve bunu üyeleri arasında paylaşdırmak olmasıdır¹⁵.

Daha önce de belirttiğimiz üzere ülkemizde profesyonelliği hukuken açıkça kabul edilen spor dalı sadece futboldur. Ancak voleybol ve basketbol gibi spor dallarında, Spor Genel Müdürlüğü'nün federasyonlara verdiği yetkilerin de etkisiyle gizli bir profesyonellik durumu ortaya çıkmıştır. Yukarı da yer verilen federasyon düzenlemelerinde de görüldüğü üzere voleybol ve basketbol kulüplerinin şirket şeklinde de kurulmasına ilgili federasyonlarca olanak tanınmıştır. Böylece amatör spor kulüplerinin dernek şeklinde kurulması kuralının dışına çıkılmaktadır. Bu durum gizli profesyonelliğin en açık görünüş biçimidir.

İşverenin işin görülmesini isteme hakkı ve en üst düzeyde emir ve talimat verme yetkisi bulunmaktadır. Tüzel kişilerde bu iki özellik her zaman farklı kişilerde toplanır. İş Sözleşmesinin tarafı olan tüzel kişi iş görme ediminin alacaklısı olarak işin görülmesini isteme hakkına sahiptir. Yönetim hakkı ve emir ve talimat verme yetkisi ise zorunlu olarak tüzel kişinin organı tarafından kullanılır. Bu durumda tüzel kişi soyut, organı ise somut işverendir. Profesyonel sporda da iş görme ediminin alacaklısı dernek veya anonim şirket (*kulüp*) soyut, yönetim kurulunu oluşturan gerçek kişiler ise somut işveren durumundadır¹⁶.

E. Hizmet Sözleşmesinin Kurulması

1) Tarafların Karşılıklı Uygun İrade Beyanı

6098 sayılı Borçlar Kanunu'nun 1. maddesine göre: "Sözleşme, tarafların iradelerini karşılıklı ve birbirine uygun olarak açıklamalarıyla kurulur. İrade açıklaması, açık veya örtülü olabilir. Taraflar sözleşmenin esaslı noktalarında uyuşmuşlarsa, ikinci derecedeki noktalar üzerinde durulmamış olsa bile, sözleşme kurulmuş sayılır (m. 2)".

Yani hizmet sözleşmesinin temel unsurları üzerinde sporcu ve kulüp anlaştıkları takdirde sözleşme kurulmuş olacaktır. Diğer hususlar

15 KÜÇÜKGÜNGÖR, s. 6.

16 BAŞTÜRK, s.22.

üzerinde anlaşılabilmesi sözleşmenin kurulmasına etki etmez. Sporcunun kulübe bağımlı olarak, belirli bir ücret karşılığında çalışmayı kabul etmesi ile kulüp ile sporcu arasındaki sözleşme kurulmuş olur.

İş sözleşmesinin kurulmasına dair esaslar, yeni BK m.394'de düzenlenmektedir. Bu hüküm, 818 sayılı BK m.314 esas alınarak hazırlanmıştır. Yeni BK m.394/II de, 818 sayılı BK m.314/II hükmünün lafzı sadeleştirilerek durumun gereklerine göre, ancak ücret karşılığında yapılabilecek bir işin belli bir zaman içinde görülmesi ve bu işin işveren tarafından kabul edilmesi halinde iş sözleşmesinin kurulmuş sayılacağı belirtilmiştir.

Borçlar Kanunu'nun 3. maddesine göre: *"Kabul için süre belirleyerek bir sözleşme yapılmasını öneren, bu sürenin sona ermesine kadar önerisiyle bağlıdır. Kabul bu süre içinde kendisine ulaşmazsa; öneren, önerisiyle bağlılıktan kurtulur"*. Borçlar Kanunu'nun 4. Maddesi uyarınca: *"Kabul için süre belirlenmeksizin hazır olan bir kişiye yapılan öneri hemen kabul edilmezse; öneren, önerisiyle bağlılıktan kurtulur. Telefon, bilgisayar gibi iletişim sağlayabilen araçlarla doğrudan iletişim sırasında yapılan öneri, hazır olanlar arasında yapılmış sayılır"*.

Borçlar Kanunu'nun 5. maddesine göre: *"Kabul için süre belirlenmeksizin hazır olmayan bir kişiye yapılan öneri, zamanında ve usulüne uygun olarak gönderilmiş bir yanıtın ulaşmasının beklenebileceği ana kadar, önereni bağlar. Öneren, önerisini zamanında ulaşmış sayabilir. Zamanında gönderilen kabul, önerene geç ulaşır ve öneren onunla bağlı olmak istemezse, durumu hemen kabul edene bildirmek zorundadır"*. Yine Borçlar Kanunu'nun 6. maddesi uyarınca: *"Öneren, kanun veya işin özelliği ya da durumun gereği açık bir kabulü beklemek zorunda değilse, öneri uygun bir sürede reddedilmediği takdirde, sözleşme kurulmuş sayılır"*.

2) Şekil

818 sayılı BK'da olduğu gibi yeni 6098 sayılı BK'na göre de iş sözleşmesi kural olarak şekle tabi değildir (m. 394).

Ancak 426. maddede işçinin talep etmesi halinde, işverenin işin türünü ve süresini içeren “*hizmet belgesi*” vermek zorunda olduğu belirtilmiştir. İşçinin istemesi üzerine, onun iş görmedeki becerisi ile tutum ve davranışları da söz konusu belgede belirtilecektir. Önemle belirtelim ki, işçinin hizmet belgesini talep etmesi halinde işverenin belgeyi düzenleyip düzenlememe konusunda takdir hakkı yoktur. İşveren belgeyi düzenleyip işçiye vermekle yükümlüdür.

Söz konusu düzenleme, 818 sayılı Kanun’un “*Şehadetname*” başlıklı 335. maddesinde de yer almaktadır. Yeni Kanunda sade, anlaşılır bir dille hükmün tekrar düzenlendiği görülmektedir. Ancak 818 sayılı Kanundan farklı olarak, belgenin zamanında verilmemesi ya da belgenin gerçeğe aykırı bilgiler ihtiva etmesi halinde işçinin veya işçiye işe alan yeni işverenin, eski işverenden tazminat isteyebileceği de hükme bağlanmıştır (*m.426/3*).

Söz konusu hüküm İş Kanunu’nun “*çalışma belgesi*” başlıklı 28. maddesinde yer alan düzenlemeye benzemektedir. Buna mukabil, İş Kanunu’ndaki çalışma belgesinin işten ayrılan işçiye verilmesi zorunlu kılınmışken, hizmet belgesi iş ilişkisinin sona erme durumu da dahil olmak üzere her aşamasında düzenlenebilecektir. Aynı şekilde İş Kanunu’nda yer alan belgenin düzenlenmemesi halinde, eski işverenden tazminat istenebileceği belirtilmiştir.

İş sözleşmesinin yapılmasının şekle bağlı kılınmamış olması karşısında, böyle bir düzenleme iş ilişkisinin varlığını ispat etme yükümlülüğünde olan işçiye kolaylık sağlayacaktır. Ayrıca işverenin tazminatla yükümlü tutulması düzenlemenin işlevselliğini artıracaktır.

Daha önce de ifade ettiğimiz gibi Borçlar Kanunu federasyonların düzenlemeleri karşısında genel kanun niteliği taşımaktadır ve bu düzenlemelerde boşluk olması halinde uygulanır. Bu nedenle hizmet sözleşmesinin şekli konusunda aşağıdaki federasyon düzenlemeleri geçerlidir:

Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı’nın 19. Maddesinde: tarafların imzaladıkları sözleşmeyi Türkiye Futbol Federasyonu’na tescil ettirmelerinin zorunlu olduğu ifade edilmektedir. Ayrıca

talimatın 2. Maddesinde sözleşme; "*Örneği TFF tarafından hazırlanan tip profesyonel futbolcu sözleşmesi*" şeklinde tanımlanmaktadır.

Türkiye Voleybol Federasyonu Sporcu Tescil, Lisans ve Transfer Talimatı m. 24/1 uyarınca: "*Türkiye 1. ve 2. Liglerinde yer alan sözleşmeli sporcular ve kulüpler, aralarında yapacakları anlaşma için Federasyonun hazırladığı tek tip sözleşmeyi imzalamak zorundadırlar*"

Sözleşmeli Sporcular Lisans, Tescil ve Transfer Yönergesi'nin 22. maddesinde yer alan düzenlemeye göre: "*Basketbol 1. ve 2. Liginde yer alan sözleşmeli sporcular ve kulüpler aralarında yapacakları anlaşma için Federasyonun hazırladığı tek tip sözleşmeyi imzalamak ve bu sözleşmeyi Federasyona tescil ettirmek zorundadırlar. Tek tip sözleşme dışındaki sözleşmeler Federasyonca tescil edilmez. Böyle sözleşmelerin tespit edilmesi halinde taraflar disiplin kuruluna sevk edilirler*"

Federasyonlarca yapılan bütün bu düzenlemeler futbol, basketbol, voleybol gibi popüler spor dallarında kulüp ile sporcu arasındaki sözleşmelerin şekil şartına tabi olduğunu göstermektedir. Düzenlemelere bakıldığında sözleşmelerin yazılı olarak yapılmasının yanı sıra federasyonca belirlenen tipte yapılması da gerekmektedir. Ayrıca Yargıtay vermiş olduğu kararlarda tarafların federasyonlarca belirlenen tek tip sözleşmedeki şartlara aykırı olmaması koşuluyla, tek tip sözleşmeden ayrı bir sözleşme daha yapabileceklerini kabul etmektedir. Ancak tek tip sözleşmeden ayrı olarak yapılan sözleşmeyle ilgili uyumsuzlıklara federasyonlar değil adli yargı bakacaktır¹⁷.

17 Yargıtay 13. HD; 2004/14650 E., 2005/3214 K., 3.3.2005 T., Yargıtay 13. HD; 2003/16256 E., 2004/5446 K., 13.4.2004 T.

3) Geçersizlik

Borçlar Kanunu'nun 27. maddesinde sözleşmenin hangi hallerde geçersiz olacağı yani hüküm ve sonuç doğurmayacağı şöyle ifade edilmiştir: *"Kanunun emredici hükümlerine, ahlaka, kamu düzenine, kişilik haklarına aykırı veya konusu imkânsız olan sözleşmeler kesin olarak hükümsüzdür. Sözleşmenin içerdği hükümlerden bir kısmının hükümsüz olması, diğerlerinin geçerliliğini etkilemez. Ancak, bu hükümler olmaksızın sözleşmenin yapılmayacağı açıkça anlaşılırsa, sözleşmenin tamamı kesin olarak hükümsüz olur"*.

BK m. 394 uyarınca: *"Geçersizliği sonradan anlaşılan hizmet sözleşmesi, hizmet ilişkisi ortadan kaldırılincaya kadar, geçerli bir hizmet sözleşmesinin bütün hüküm ve sonuçlarını doğurur"*.

"Geçersizlik" kavramının *"kesin hükümsüzlük"*, *"iptal edilebilirlik"*, *"eksik veya askıda hükümsüz işlemler"*, *"nisbi hükümsüzlük"* gibi bütün hükümsüzlük hallerini içeren bir üst kavram olduğu dikkate alındığında, hükümde bu kavramın kullanılmasının yerinde olmadığını belirtmek gerekir. Burada ifade edilmek istenen geçersizlik hali kesin hükümsüzlüktür. Madde gerekçesinde; işçinin, iş sözleşmesinin geçersiz olduğunu bilmesi halinde iyiniyetli sayılamayacağı ve fıkra da belirtildiği gibi *"geçersizliği sonradan anlaşılan"* iş sözleşmesinden söz edilemeyeceği, dolayısıyla işçinin bu hükümden yararlanamayacağı açıklanmıştır. Gerekçedeki bu açıklamadan yola çıkılırsa, işçinin iş sözleşmesinin geçersiz olduğunu bilmesi halinde bu geçersizliğin baştan itibaren söz konusu olduğunu söylemek gerekecektir. Gerekçede işverenin, iş sözleşmesinin geçersizliğini bilerek işçi çalıştırması halinde, sözleşmenin kesin hükümsüz olmasının geçmişe etkili sonuç doğuracağı ve bu işleme dayalı olarak ifa edilen edimlerin sebepsiz zenginleşme hükümleri çerçevesinde iade edileceği belirtilmiştir. İş sözleşmesinin geçersiz olması, bu sözleşmenin sürekli borç ilişkisi doğurması sebebiyle sorun teşkil edeceği gibi, İş Hukukunun işçiyi koruyucu amacına da ters düşer. Zira işçi baştan itibaren geçersiz sayılan iş sözleşmesi sebebiyle bir yandan iş ve sosyal güvenlik

hukukundan doğan haklarını talep edemeyecek, öte yandan işçinin temel borcu olan iş görme ediminin iadesi mümkün olmayacağı için çözülmesi olanaksız bir “*tasfiye sistemi*” ortaya çıkacaktır. Bu sebeple doktrinde kesin hükümsüz olan iş sözleşmesinin hükümsüzlüğünün ileri sürüldüğü ana kadar tıpkı geçerli bir sözleşme gibi hüküm ve sonuç doğuracağı ifade edilmektedir¹⁸.

Federasyon düzenlemelerinde bu konuda herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Dolayısıyla geçersizlikle ilgili olarak yukarıda anlatılan Borçlar Kanunu düzenlemeleri sporcu ve kulüp arasındaki hizmet sözleşmelerinde de uygulanacaktır.

4) Süre

Profesyonel sporcu ile kulüp arasındaki sözleşme belirli süreli-
Belirli süreli sözleşmeler Borçlar Kanunu’nun 430. maddesinde yer
almaktadır. Buna göre: “*Belirli süreli hizmet sözleşmesi, aksi kararlaştırılmadıkça, fesih bildiriminde bulunulmasına gerek olmaksızın, sürenin bitiminde kendiliğinden sona erer. Belirli süreli sözleşme, süresinin bitiminden sonra örtülü olarak sürdürülüyorsa, belirsiz süreli sözleşmeye dönüşür. Ancak, esaslı bir sebebin varlığı hâlinde, üst üste belirli süreli hizmet sözleşmesi kurulabilir. Taraflardan her biri, on yıldan uzun süreli hizmet sözleşmesini on yıl geçtikten sonra, altı aylık fesih bildirim süresine uyarak feshedebilir. Fesih, ancak bu süreyi izleyen aybaşında hüküm ifade eder. Sözleşmenin fesih bildirimiyle sona ereceği kararlaştırılmış ve iki taraf da fesih bildiriminde bulunmamışsa, sözleşme belirsiz süreli sözleşmeye dönüşür*”

Profesyonel sporcuların yaptıkları faaliyetlerin niteliği gereği sözleşmeler belirli süreli yapılmak zorundadır. Sporcu 30-35 yaşından sonra, kendisinden istenen performansı gösteremeyecektir. Ayrıca takım oyunlarında sporcuların uyum içinde bulunması gerekliliği de

18 GÜNEŞ, M.: Yeni Borçlar Kanununun “Genel Hizmet Sözleşmesi”ne İlişkin Hükümlerinin İş Kanunu ve 818 Sayılı Kanunla Karşılaştırılarak Değerlendirilmesi, www.calismatoplum.org.

uzun süreli sözleşme ilişkisini mümkün kılmaz.¹⁹ Bu nedenle aşağıda belirtildiği gibi federasyonlar sözleşmelere süre sınırlaması getirmiştir:

Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı'nın 19. maddesine göre; *"Sözleşmenin süresi en fazla beş yıl olarak belirlenir. Ancak 18 yaşın altındaki futbolcular ile imzalanacak olan sözleşmelerin süresi üç yıldan fazla olamaz. Her halükarda sözleşmelerin bitiş tarihinin 31 Mayıs olarak tespit edilmesi zorunludur. Sözleşme bitiş tarihinden sonra resmi müsabakaların devam etmesi halinde, sözleşmenin süresi müsabakaların bitimine kadar uzamış sayılır"*

Türkiye Voleybol Federasyonu Sporcu Tescil, Lisans Ve Talimatı 24. Madde uyarınca; *"Türkiye 1. ve 2. Liglerinde yer alan kulüpler, sporcuları ile yapacakları sözleşmeleri 5 yılı geçmemek şartı ile uzun süreli yapabilirler. Ayrıca Yabancı sporcuların, tümü hangi ligde olursa olsun sözleşme yapmak zorundadır. Yabancı sporcuların sözleşmeleri transfer sertifikasında belirtilmiş olan süreden fazla olamaz"*

Türkiye Basketbol Federasyonuna Ait Sözleşmeli Sporcular Lisans, Tescil ve Transfer Yönergesi'nin 25. maddesine göre: *"Bütün tek tip sözleşmeler en fazla beş yıl süreli (Madde 25.2 ve 27 hariç) olabilir. Sözleşme şartlarının yeniden değerlendirilmesi amacıyla sözleşme süresi bitmeden yeni bir sözleşme yapılabilir ve yeni sözleşmenin bitiş tarihi ilk sözleşmenin bitiş tarihinden farklı olabilir. Her durumda yeni sözleşme 22. maddedeki şartları haiz olmalıdır. Sözleşmelerin sona eriş tarihlerinin 30 Haziran olarak tespit edilmesi zorunludur"*

Daha önce açıklandığı üzere profesyonel spor sözleşmelerinin nitelikleri gereği belirli süreli olmaları mecburken Borçlar Kanunu'nun yukarıda yer verdiğimiz 430. Maddesinde belirli süreli sözleşmenin bazı durumlarda belirsiz süreli sözleşmeye dönüşeceğinden söz edilmektedir. Maddede: *"Belirli süreli sözleşme, süresinin bitiminden sonra örtülü olarak sürdürülüyorsa, belirsiz süreli sözleşmeye dönüşür. Ancak, esaslı bir sebebin varlığı hâlinde, üst üste belirli süreli hizmet sözleşmesi kurulabilir"* (430/2), *"Sözleşmenin fesih bildirimiyle sona ereceği kararlaştırılmış*

¹⁹ ERTAŞ-PETEK, s.260.

ve iki taraf da fesih bildiriminde bulunmamışsa, sözleşme belirsiz süreli sözleşmeye dönüşür" (430/4) ifadeleri yer almaktadır.

Sporcu sözleşmelerinin belirsiz süreli yapılmalarının imkansızlığı düşünüldüğü takdirde; Borçlar kanunda belirli süreli bir sözleşmenin, belirsiz süreli sözleşmeye dönüşmesi için gereken koşullar gerçekleştiğinde sözleşmenin yenilendiğini kabul etmek gerekeceği kanısındayım.

5) Sözleşmenin Konusu ve Kapsamı

Borçlar Kanunu'nun 26. maddesi uyarınca taraflar, bir sözleşmenin içeriğini kanunda öngörülen sınırlar içinde özgürce belirleyebilirler.

Profesyonel sporcu sözleşmesi, profesyonel takım kurmasına izin verilen ve profesyonel sporcu istihdam etmek isteyen kulüpler ile sporu bir kulübe sözleşmeyle bağlı olarak, bir ücret karşılığında yapmak isteyen sporcu arasında kurulan sözleşmedir. Profesyonel olmayan sporcular ile profesyonel takım kurmasına izin verilmemiş kulüpler, sözleşme kapsamına girmezler. Dolayısıyla bu sözleşmenin konusu, sporcunun ücret karşılığında kulübü için sporu icra etmeyi taahhüt etmesi, kulübün de bunun karşılığında sporcuya ücret ödemeyi üstlenmesidir. Sözleşmenin kapsamına, sporcu ve kulübün hak ve yükümlülükleri ile tabi oldukları kurallar, borca aykırılığın yaptırımları girer²⁰.

6) Tarafların Karşılıklı Hak ve Borçları

a) Genel Olarak

Her spor dalında sporcuların ve kulüplerin hizmet sözleşmesinden kaynaklanan hakları ve borçları bazı farklılıklar taşımakla birlikte, genel olarak aşağıdaki şekildedir:

Sporcunun hakları; ücret talep etme hakkı ve federasyonların düzenlemelerinde yer almamakla birlikte genel kanun olan Borçlar Kanunu'nda düzenlenen yıllık ücretli izin hakkıdır. Sporcuların borçları ise; işi (*sporu*) yapma borcu, sadakat borcu, kulübün yönergelerine uyma borcu, idareci ve yöneticilere saygılı olma borcu, kulüpten izinsiz

20 ERTAŞ-PETEK, s.238.

sportif faaliyetlere katılmama borcu, özel hayatına ve sağlığına özen gösterme borcu, teknik bilgisini geliştirme ile idari işlemlerle ilgili borçlarıdır. Kulübün hakları; Disiplin cezası verme hakkı, sporcudan işin görülmesini isteme hakkı, bazı sporlarda sözleşmeyi uzatabilme hakkı, sporcunun özel hayatına müdahale edebilme hakkıdır. Kulübün borçları ise; ücret ödeme borcu, sporcuyu çalıştırma borcu, araç ve gereç sağlama borcu, sporcuyu gözetme borcu, kulübün idari konularla ilgili borçları, sporcunun sigortalanmasıyla ilgili borçları, sporcunun iş göremezliği ve maluliyeti durumunda kulübün borçları, sporcunun hastalanması ve sakatlanması durumunda borçları, sporcunun milli takım maçlarına ve uluslararası organizasyonlarına katılmasına izin verme borcudur.²¹

b) Mevcut Düzenlemeler

Aşağıda öncelikle profesyonel sporcular için geçerli olan Borçlar Kanunu'ndaki genel düzenlemeler incelenecek, arkasından da özel hüküm niteliğindeki federasyon düzenlemelerine değinilecektir.

aa) Borçlar Kanununda Yer Alan Düzenlemeler

aaa) İşçinin (Sporcunun) Borçları ve Hakları

Borçlar Kanunu'nun 395. maddesinde işçinin bizzat çalışma borcu düzenlenmektedir. Buna göre; sözleşmeden veya durumun gereğinden aksi anlaşılmadıkça, işçi yüklendiği işi bizzat yapmakla yükümlüdür. Ayrıca işçinin özen ve sadakat borcu bulunmaktadır. Borçlar Kanunu Madde 396 uyarınca işçi, yüklendiği işi özenle yapmak ve işverenin haklı menfaatinin korunmasında sadakatle davranmak zorundadır (BK396/1). İşçi, işverene ait makineleri, araç ve gereçleri, teknik sistemleri, tesisleri ve taşıtları usulüne uygun olarak kullanmak ve bunlarla birlikte işin görülmesi için kendisine teslim edilmiş olan malzemeye özen göstermekle yükümlüdür (BK.396/2). İşçi, hizmet ilişkisi devam ettiği sürece, sadakat borcuna aykırı olarak

21 ERTAŞ-PETEK, s.266.

bir ücret karşılığında üçüncü kişiye hizmette bulunamaz ve özellikle kendi işvereni ile rekabete girişemez. İşçi, iş gördüğü sırada öğrendiği, özellikle üretim ve iş sırları gibi bilgileri, hizmet ilişkisinin devamı süresince kendi yararına kullanamaz veya başkalarına açıklayamaz (BK. 396/3). İşverenin haklı menfaatinin korunması için gerekli olduğu ölçüde işçi, hizmet ilişkisinin sona ermesinden sonra da sır saklamakla yükümlüdür (BK.396/4).

Borçlar Kanunu madde 397 uyarınca: *"İşçi, üstlendiği işin görülmesi sırasında üçüncü kişiden işveren için aldığı şeyleri ve özellikle paraları derhâl ona teslim etmek ve bunlar hakkında hesap vermekle yükümlüdür. İşçi, hizmetin ifasından dolayı elde ettiği şeyleri de derhâl işverene teslim etmekle yükümlüdür"*.

İşçinin fazla çalışma borcu madde 398' de şu şekilde düzenlenmektedir: *"Fazla çalışma, ilgili kanunlarda belirlenen normal çalışma süresinin üzerinde ve işçinin rızasıyla yapılan çalışmadır. Ancak, normal süreden daha fazla çalışmayı gerektiren bir işin yerine getirilmesi zorunluluğu doğar, işçi bunu yapabilecek durumda bulunur ve aynı zamanda kaçınması da dürüstlük kurallarına aykırı olursa işçi, karşılığı verilmek koşuluyla, fazla çalışmayı yerine getirmekle yükümlüdür"*.

İşçinin bir diğer önemli borcu düzenlemelere ve talimatlara uyma borcudur. Borçlar Kanunu madde 399'a göre: *"İşveren, işin görülmesi ve işçilerin işyerindeki davranışlarıyla ilgili genel düzenlemeler yapabilir ve onlara özel talimat verebilir. İşçiler, bunlara dürüstlük kurallarının gerektirdiği ölçüde uymak zorundadırlar."*

BK m. 400'de ise işçinin sorumluluğu düzenlenmektedir. Buna göre; İşçi, işverene kusuruyla verdiği her türlü zarardan sorumludur. Bu sorumluluğun belirlenmesinde; işin tehlikeli olup olmaması, uzmanlığı ve eğitimi gerektirip gerektirmemesi ile işçinin işveren tarafından bilinen veya bilinmesi gereken yetenek ve nitelikleri göz önünde tutulur.

İşçinin yıllık ücretli izin hakkı 422. maddede şu şekilde ifade edilmektedir: *"İşveren, en az bir yıl çalışmış olan işçilere yılda en az iki*

hafta ve on sekiz yaşından küçük işçiler ile elli yaşından büyük işçilere de en az üç hafta ücretli yıllık izin vermekle yükümlüdür".

İşçi, bir hizmet yılı içinde kendi kusuruyla toplam bir aydan daha uzun bir süreyle hizmeti yerine getirmedeği takdirde işveren, çalışılmayan her tam ay için, yıllık ücretli izin süresinden bir gün indirim yapabilir (BK m.423/1). İşçi, bir hizmet yılı içinde kendi kusuru olmaksızın hastalık, kaza, yasal bir yükümlülüğün veya kamu görevinin yerine getirilmesi gibi kişiliğine bağlı sebeplerle en çok üç ay süreyle iş görme edimini yerine getiremediği takdirde ise işveren yıllık ücretli izin süresinden indirim yapamaz (BK m.423/2).

Hizmet veya toplu iş sözleşmeleriyle, işçinin aleyhine hüküm doğuracak şekilde, söz konusu hükümlere aykırı düzenleme yapılamaz (BK m.423/4).

Borçlar Kanunu'nun 424. maddesine göre: "Yıllık ücretli izinler, kural olarak aralıksız biçimde verilir; ancak tarafların anlaşmasıyla ikiye bölünerek de kullanılabilir. İşveren, yıllık ücretli izin tarihlerini, işyerinin veya ev düzeninin menfaatleriyle bağdaştığı ölçüde, işçinin isteklerini göz önünde tutarak belirler".

İşveren, yıllık ücretli iznini kullanan her işçiye, yıllık ücretli izin süresine ilişkin ücretini, ilgili işçinin izne başlamasından önce peşin olarak ödemek veya avans olarak vermekle yükümlüdür (BK m. 425).

İşçi, hizmet ilişkisi devam ettiği sürece, işverenden alacağı para ve başka menfaatler karşılığında yıllık ücretli izin hakkından feragat edemez (BK m.425/2).

Hizmet sözleşmesinin herhangi bir sebeple sona ermesi hâlinde, işçinin hak kazanıp da kullanamadığı yıllık izin sürelerine ait ücreti, sözleşmenin sona erdiği tarihteki ücreti üzerinden kendisine veya hak sahiplerine ödenir. Bu ücrete ilişkin zamanaşımı, hizmet sözleşmesinin sona erdiği tarihte işlemeye başlar (BK m.425/3).

bbb) İşverenin (Kulüplerin) Borçları

İşveren, işçiye sözleşmede veya toplu iş sözleşmesinde belirlenen; sözleşmede hüküm bulunmayan hâllerde ise, asgari ücretten az olmak üzere emsal ücreti ödemekle yükümlüdür (*BK m. 401*).

İşveren, fazla çalışma için işçiye normal çalışma ücretini en az yüzde elli fazlasıyla ödemekle yükümlüdür. Ayrıca işveren, işçinin rızasıyla fazla çalışma ücreti yerine, uygun bir zamanda fazla çalışmayla orantılı olarak izin verebilir (*BK m. 402*).

Aksine âdet olmadıkça, işçiye ücreti her ayın sonunda ödenir. Ancak, hizmet sözleşmesi veya toplu iş sözleşmesiyle daha kısa ödeme süreleri belirlenebilir. İşveren, işçiden olan alacağı ile ücret borcunu işçinin rızası olmadıkça takas edemez. Ancak, işçinin kasten sebebiyet verdiği yargı kararıyla sabit bir zarardan doğan alacaklar, ücretin haczedilebilir kısmı kadar takas edilebilir. Ücretin işveren lehine kullanılacağına ilişkin anlaşmalar geçersizdir (*BK m. 406*).

İşveren, iş görme ediminin yerine getirilmesini kusuruyla engelse veya edimi kabulde temerrüde düşerse, işçiye ücretini ödemekle yükümlü olup, işçiden bu edimini daha sonra yerine getirmesini isteyemez. Ancak, işçinin bu engelleme sebebiyle yapmaktan kurtulduğu giderler ile başka bir iş yaparak kazandığı veya kazanmaktan bilerek kaçındığı yararlar ücretinden indirilir (*BK m. 408*). Ayrıca uzun süreli bir hizmet ilişkisinde işçi; hastalık, askerlik veya kanundan doğan çalışma ve benzeri sebeplerle kusuru olmaksızın, iş gördüğü süreye oranla kısa bir süre için iş görme edimini ifa edemezse işveren, başka bir yolla karşılanmadığı takdirde, o süre için işçiye hakkaniyete uygun bir ücret ödemekle yükümlüdür (*BK m. 409*).

bb) Federasyonların Düzenlemeleri

aaa) Futbolda Tarafların Karşılıklı Hak ve Yükümlülükleri

Futbolcuların ve kulüplerin karşılıklı hak ve yükümlülükleri Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatında düzenlenmektedir.

Futbolcuların ücret hakkı talimatın 21. Maddesinde yer alır. Söz konusu maddede ücret, sözleşmede belirlenmesi zorunlu olan ve futbolcuya aylık asgari ücret tutarının altında olmamak kaydıyla ödenen tutar olarak tanımlanmaktadır.

Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı'nın 25. maddesi uyarınca futbolcuların yükümlülükleri şunlardır:

Futbolcular, profesyonel futbolcu sözleşmesinin kendilerine yükledikleri edimlerin yanı sıra;

(1) Müsabakalara katılmak için kendisi tarafından yapılması gereken işlemleri takip etmek ve tamamlamak, gerekli belgeleri temin etmek,

(2) TFF'nun ve kulübün düzenlediği kurs, ders ve konferanslara katılmak,

(3) Hastalık veya sakatlık nedeni ile alınacak raporlarını, rapor tarihinden itibaren on gün içerisinde kulübüne ve TFF'na bildirmek, zorundadırlar.

Talimatın 24. maddesi uyarınca kulüplerin yükümlülükleri ise aşağıdaki gibidir:

Kulüpler, profesyonel futbolcu sözleşmesinin kendilerine yükledikleri edimlerin yanı sıra;

(1) Futbolcuların eğitimi ve sağlığı için uzman teknik adam ve sağlık personelini temin etmek.

(2) Futbol faaliyetlerinin gerektirdiği spor malzemelerini temin etmek.

(3) Kulüpler sezonun başlamasından en geç bir hafta önce, bir sonraki sezon uygulayacakları iç yönetmeliklerini ve/veya disiplin talimatlarını TFF'na göndermek zorundadırlar. Kulüpler TFF'na tescil ettirdikleri ve uygulayacakları iç yönetmeliklerini ve/veya disiplin talimatlarını imza karşılığında futbolcuya teslim veya noter aracılığı ile tebliğ etmek.

(4) Futbolcularına verdikleri para cezalarına ait kararlarını, nedenleri, tutarları ve noterden onanmış karar örnekleri ile birlikte, karar tarihinden itibaren en geç 15 gün içinde futbolcuya ve TFF'na bildirmek.

(5) Kadro dışı bıraktıkları futbolculara, antrenman yapabilmeleri için en az bir antrenör nezaretinde hakkın kötüye kullanılması teşkil etmeyecek şekilde saha tahsis etmek ve antrenman koşullarını noter aracılığı ile futbolculara tebliğ etmek.

(6) Kulüpler, profesyonel futbolcularını yurt içinde ve dışında yapacakları maçlarda, antrenmanlarda, antrenmanlara gidiş ve gelişlerde, taşıt vasıtalarında meydana gelmesi muhtemel kazalar ve sakatlıklar için kısmi ve daimi maluliyet ve ölüm hallerine karşı TFF tarafından belirlenmiş özel sigorta şirketlerine sigorta ettirmek ve gerçekleşen rizikoyu beş günlük süre içerisinde özel sigorta şirketine bildirmek.

(7) Futbolcularının ilgili yasal düzenlemeler çerçevesinde askerlikle ilgili gerekli belgeleri futbolcusu ile birlikte hazırlayarak TFF'na sunmak zorundadırlar.

Kulübün sözleşmeyi federasyona ibraz etme yükümlülüğü Talimatın 20. maddesinde şu şekilde yer almaktadır; *"Sözleşmelerin, imzalandıkları transfer ve tescil dönemi içerisinde ilgili kulüp tarafından TFF'na sunulması zorunludur. Futbolcu da aynı sürede sözleşmeyi TFF'na sunma hakkına sahiptir (20/1)"*.

Futbolcu ile mevcut kulübü transfer ve tescil dönemi ile bağlı kalmaksızın sözleşme imzalayabilir. Bu sözleşmenin imza tarihini takip eden ilk transfer ve tescil döneminin sonuna kadar TFF'na sunulması ve kulüp tarafından tescil ettirilmesi zorunludur (20/2).

Mevcut kulüp ile imzalanan yeni sözleşmenin tescili esnasında, imzalandığında yürürlükte olan sözleşmenin bakiye süresi ile yeni sözleşmenin süresi birlikte dikkate alınır ve toplam sürenin beş yılı aşması halinde yeni sözleşme, toplamda beş yılı aşmayan kısım için tescil edilir. Ancak, yürürlükte olan sözleşme sezon sonunda sona erecek ise, mevcut kulüple beş yıl süreli olarak yapılan yeni sözleşme tescil edilir (20/3).

Bir futbolcunun aynı sezon için birden fazla kulüp ile sözleşme yapması halinde herhangi bir kulüp adına tescil yapılmaz. Uyuşmazlığın taraflar arasında ilgili transfer ve tescil dönemi içerisinde çözüme kavuşturulamaması halinde futbolcu, ilgili transfer ve tescil döneminin

başlangıcından itibaren 12 ay süreyle hiçbir kulüpte oynayamayacağı gibi ikinci sözleşmeyi yapan kulüp hakkında da Futbol Disiplin Talimatı hükümleri uygulanır (20/4).

Tarafların ortak bir yükümlülüğü de talimatın 19/6. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre; *"Mevcut kulübüyle sözleşmesi devam eden profesyonel bir futbolcuyla sözleşme imzalama niyetinde olan kulüp, futbolcuyla görüşmelere başlamadan önce futbolcunun sözleşmesel ilişkisi devam eden kulübünün iznini yazılı olarak almak zorundadır. Yazılı izin almaksızın görüşmelere başlayan kulüp, futbolcu, futbolcu temsilcisi ve diğer kişiler hakkında Futbol Disiplin Talimatı hükümleri uygulanır"*. Yazılı izin alma yükümlülüğü maddede kulübe ait gibi düzenlenmiş olsa da bu yükümlülüğün yerine getirilmemesi halinde futbolcu hakkında da disiplin talimatı hükümlerinin uygulanacağı belirtilmektedir. Yani bir kulüple sözleşmesi devam eden futbolcu bir başka kulüple görüşme yapacaksa o kulübün mevcut kulüpten izin almaması halinde görüşmeyi kabul etmemekle yükümlüdür.

Talimatın 27. ve 28. maddelerinde ise futbolcunun ve kulübün fesih hakları düzenlenmektedir. Ancak daha sonra sözleşmenin sona ermesi ve sonuçları başlığında inceleneceği için burada bu kadarını ifade etmekle yetineceğiz.

bbb) Basketbolda Tarafların Karşılıklı Hak ve Yükümlülükleri

Söz konusu hak ve yükümlülükler Sözleşmeli Sporcular Tescil Lisans ve Transfer Yönergesinde düzenlenmektedir.

22. maddede tarafların ortak yükümlülüğü olan federasyona tescil yer almaktadır. Buna göre: *"Basketbol 1. ve 2. Liginde yer alan sözleşmeli sporcular ve kulüpler aralarında yapacakları anlaşma için Federasyonun hazırladığı tek tip sözleşmeyi imzalamak ve bu sözleşmeyi Federasyona tescil ettirmek zorundadırlar. Tek tip sözleşme dışındaki sözleşmeler Federasyonca tescil edilmez. Böyle sözleşmelerin tespit edilmesi halinde taraflar disiplin kuruluna sevk edilirler"*.

Yönergenin 31. Maddesine göre; basketbol 1. ve 2. Liginde takımı bulunan kulüplerin yükümlülükleri şunlardır:

(1) Takımın yer aldığı lig ile ilgili Federasyon Yönerge ve Talimatlarını bilmek ve bunlara riayet etmek,

(2) Hazırlayacakları ceza yönetmeliği, iç yönetmelik ve yönergelerini sezonun ilk resmi müsabaka tarihine kadar (*ilk resmi müsabaka sonrasında yapılan transferlerde tescil işlemi sırasında*) tüm sporcuları ile karşılıklı imzalayarak Federasyon'a göndermek, (*her iki tarafın imzasını taşımayan vel/veya Federasyon'a gönderilmeyen ceza yönetmeliği, iç yönetmelik ve yönergeler uyarınca sporcuya ceza verilemez, buralarda belirtilmeyen hususlarda da sporcuya ceza verilemez, sporcunun imzadan imtina etmesi halinde başvuru üzerine Yönetim Kurulu değerlendirme yapacaktır*).

(3) Sporculara verilecek cezalarda (*cezalar, ceza konusu fiilin/ durumun öğrenildiği tarihten itibaren yedi (7) ve her halde fiilin gerçekleştiği tarihten itibaren on beş (15) gün içerisinde verilmek zorundadır*) buna ilişkin Kulüp Yönetim Kurulu kararlarını, tutanaklarını, cezanın sporcuya tebliğ edildiğine dair belgeleri, cezanın nedenlerini, miktarını, kararın verildiği tarihten itibaren en geç yedi (7) gün içinde Federasyon'a göndermek,

(4) Sporcularını Sözleşme imzaladıkları tarihten itibaren Sosyal Güvenlik Kurumu'na kaydettirmek ve bu kaydı sporcunun sözleşmesinin bitim tarihine kadar sürdürmek ve primlerini ödemek,

(5) Sözleşmede belirtilen net tutar kapsamındaki tüm ödemeleri zamanında ve eksiksiz yapmak,

(6) Kadro dışı bıraktıkları sporcularına karşı tüm yükümlülüklerini yerine getirmek, form düzeyinin korunabilmesi için salon ve antrenör temin etmek.

Yönergenin 32. maddesine göre Sporcuların Sözleşmeden Doğan Yükümlülükleri aşağıdaki gibidir:

(1) Gerek Federasyon, gerekse kulübün emir, Yönerge ve nizamlarını bilmek ve bunlara riayet etmek,

- (2) Kulübün ve Federasyonun yurt içinde ve dışında yapacağı özel ve resmi her türlü basketbol organizasyonuna katılmak,
 - (3) Antrenman ve çalışmalara muntazam iştirak etmek,
 - (4) Müsabakalara iştirak için kendisi tarafından gereken form-liteleri tamamlamak ve gerekli belgeleri temin etmek,
 - (5) Federasyonun ve kulübün düzenlediği kurs, ders, seminer ve konferanslara katılmak,
 - (6) İstendiği takdirde doping kontrol testlerine katılmak.
- 35 ve 37. maddelerde tarafların fesih hakları yer almaktadır. Ancak daha sonra incelenecektir.

ccc) Voleybolda Tarafların Karşılıklı Hak ve Yükümlülükleri

Sporcunun ücret hakkı Türkiye Voleybol Federasyonu Sporcu Tescil, Lisans ve Transfer Talimatı'nın 29. maddesine göre şöyle düzenlenmiştir: Türkiye 1. Liglerinde yer alan kulüpler, sporcuları ile asgari ücretten düşük bedelle sözleşme yapamaz. Ancak Türkiye 2. Liglerinde yer alan kulüpler, herhangi bir ücret ödmeden kadrolarında yer verdiği sporcuları ile bedelsiz sözleşme yapabilir. Bedelsiz sözleşme imzalayan sporcular sezon sonunda bedelsiz olarak serbest kalır.

Kulüplerin sözleşmeden doğan yükümlülükleri, Türkiye Voleybol Federasyonu Sporcu Tescil, Lisans ve Transfer Talimatı'nın 33. Mad-desinde şu şekilde düzenlenmiştir:

(1) Federasyonca tescil edilen sözleşmelerin birer adedini imza karşılığı sporcuya teslim etmek.

(2) Sözleşmeli sporcularını 5010 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu hükümlerine göre sigortalı yaptırmak ve sözleşme süresince sigorta primlerini yatırmak (5010 Sayılı Kanunun 4. maddesinin 1. fıkrasının (b) ve (c) bentlerine göre sigortalı sayılanlar için bu zorunluluk aranmaz.). Madde 33.3 e göre Sigorta primleri tam olarak ödenmeyen, sigorta girişleri ve primleri sözleşme süresini kapsamayan tüm sözleşmeli sporcular sezon sonunda bedelsiz olarak serbest kalırlar.

(3) Sözleşmede belirtilen tüm ödemeleri yapmayan kulüplerin sporcuları sezon sonunda serbest kalır.

(4) Hastalık ve sakatlığa dair maddelerdeki esaslar dahilinde sporcunun sağlığı ile ilgilenmek, maç, antrenman, kamp ve seyahatlerde gerekli tedbirleri almak.

(5) Sporcunun fizik bakımından istenen seviyede tutulabilmesi için gerekli tüm tedbirleri almak.

(6) Sporcuların teknik bilgi alanında gelişmesini sağlamak için dersler, konferanslar, kurslar tertip etmek, dergi, kitap vs. temin etmek.

(7) Federasyonun her türlü talimat ve genelgelerini uygulamak.

(8) Sporcuların eğitimi ve sağlığı için belge almış teknik direktör, antrenör, masör ve doktor temin etmek.

(9) Voleybol sporu ile ilgili lüzumlu spor malzemelerini temin etmek.

(10) Hazırlayacakları İç Mevzuatlarını ve Ceza Mevzuatlarını 1 Eylül tarihine kadar Federasyona göndermek zorundadır *(Süresinde Ceza Mevzuatlarını Federasyona göndermeyen kulüplerin sporculara sezon içerisinde verecekleri para cezaları dikkate alınmaz. Kulüpler tarafından sezon içerisinde Ceza Mevzuatlarının değiştirilmesi halinde, yapılan değişiklikler bir sonraki sezondan itibaren geçerli olur.)*.

(11) Sporcularına verdikleri para cezalarına ait kararlarını, nedenleri, miktarları ve noterden onanmış karar örnekleri ile birlikte, karar tarihini izleyen en geç 10 gün içinde sporcuya ve Federasyona göndermek *(Bu sürede gönderilmeyen kararlar dikkate alınmaz.)*.

(12) Sporcunun itirazı halinde, sporcularına verdikleri para cezalarına ait kararlarını, nedenlerini, miktarlarını, 10 gün içinde incelenmek üzere Federasyona göndermek zorundadır. Federasyon, verilen cezayı uygun görmediği takdirde değiştirme hakkına sahiptir.

(13) Kadro dışı bıraktıkları sporcuların antrenman yapabilmeleri için en az bir antrenör nezaretinde, antrenman yapabileceği bir saha göstermek.

(14) Sözleşmeli sporculara Sosyal Güvenlik Kurumunca iş göremezlik ödeneği ödendiği sürece, kulübü tarafından ücret tediyesi

yapılması mecburi değildir. Ancak, kurumca karşılanmayan kısım kulübü tarafından ödenir. Bu süre altı ayı geçemez.

(15) Federasyonca her yıl birinci transfer döneminden önce belirlenecek esas ve limitler dahilinde, sporcularını yurt içinde ve dışında yapacakları maçlarda, antrenmanlarda ve taşıt araçlarında meydana gelmesi muhtemel kazalar için kısmî veya daimî maluliyet ve ölüm hallerine karşı özel sigorta şirketlerine sigorta ettirmek ve sigorta poliçeleri ile sezon sonuna kadar sigorta primlerinin ödendiğine dair makbuzu tescil için süresinde Federasyona ibraz etmek (*Özel sigorta primlerinin tamamı kulüp tarafından ödenir. Bu hususta doğacak her nevi aksaklık ve eksiklikten kulüp sorumludur.*).

(16) Sporcunun mesleki faaliyetlerinden doğan sakatlıklarında kulüp; tedavi ve ameliyat süresince, sporcu oynayıncaya kadar (33.15 ve 33.16. maddede yer alan iş göremezlik ve maluliyet hallerindeki istisnalar dışında) sporcunun ücretini ödemeye devam eder.

Sporcuların yükümlülükleri ise talimatın 34. maddesinde yer alır. Buna göre sporcuların yükümlülükleri şunlardır:

(1) Gerek Federasyon gerekse kulübün emir, talimat ve nizamlarını bilmek ve riayet etmek,

(2) Federasyonun, hakemlerin, kulübün, idarecilerin ve diğer sporcuların manevî şahsiyetini rencide edecek her türlü yazılı ve sözlü beyan ve davranışlardan kaçınmak,

(3) Kulübün yurt içinde ve yurt dışında yapacağı resmî ve özel her türlü voleybol müsabakalarına iştirak etmek,

(4) Antrenman ve çalışmalara düzenli olarak katılmak,

(5) Kulübün onayı olmadan herhangi bir sportif faaliyete katılmamak,

(6) Kulübün yapacağı maçlarda oynayabilmek ve kendisinden beklenen verimi ortaya koyabilmek için özel hayatına ve sağlığına gerekli dikkat ve özeni göstermek,

(7) Müsabakalara katılmak için kendisi tarafından yapılması gereken işlemleri takip etmek ve tamamlamak, gerekli belgeleri temin etmek,

(8) Federasyonun ve kulübün düzenlediği kurs, ders ve konferanslara katılmak,

(9) Müsabaka içinde ve dışında gerek kulüp arkadaşları ve gerekse diğer takım oyuncularına ve hakemlere karşı şikâyet ve cezayı gerektirecek her türlü hareketten sakınmak,

(10) Milli Takımlar için verilen malzemeleri iyi kullanmak (*Aksine davrananlara yaptıkları zararlar tazmin ettirilir.*), yurt içi ve yurt dışı kamp, antrenman ve müsabakalarda sporculukla bağdaşmayan davranışlardan kaçınmak,

(11) Hastalık ve sakatlık nedeni ile alınacak istirahat raporlarını beş gün içerisinde kulübüne ve Federasyona bildirmek (*Bu bildirimini yapmayan sporcu bir hak talebinde bulunamaz.*) zorundadır.

Tarafların sözleşmeyi fesih hakları ise 37 ve 38. Maddelerde yer almaktadır.

F. Transfer

Sporcu transferleri sporcunun ilk kez profesyonel sözleşme imzalaması suretiyle gerçekleşen transfer, sporcunun kulübüyle sözleşmesinin yenilenmesi yoluyla gerçekleşen transfer ve sporcunun başka bir kulübe aktarılması yoluyla gerçekleşen transfer olmak üzere 3 şekilde ortaya çıkar.

1) Sporcunun İlk Kez Profesyonel Sözleşme İmzalamasıyla ve Mevcut Sözleşmenin Yenilenmesiyle Gerçekleşen Transfer

Profesyonel Futbol ve Transfer Talimatının amatör futbolcunun profesyonel olması başlıklı 5. maddesine göre: "*Amatör bir futbolcu, 15 yaşını doldurmuş olması kaydıyla, bu talimat hükümlerine uygun olarak profesyonel futbolcu statüsünü kazanabilir. 18 yaşın altındaki amatör futbolcuların profesyonel statüye geçişlerinde, adına tescilli oldukları kulübün yazılı muvafakatinin alınması zorunludur (5/1). Kulüpler, en az 12 ay süre ile kendisinde tescilli olan amatör futbolcuları ile tescil dönemleriyle sınırlı olmaksızın profesyonel sözleşme imzalayabilirler*

(5/2). Birinci transfer ve tescil döneminde bir kulüp adına tescili yapılan amatör futbolcuların ikinci transfer ve tescil döneminde profesyonelliğe geçmeleri için futbolcunun yaşına bakılmaksızın, mevcut amatör tescil işleminden kulübü ile karşılıklı olarak vazgeçmeleri zorunludur (5/3)".

Görüldüğü gibi transfer kelimesinden ilk etapta sporcunun bir kulüpten bir başka kulübe aktarılması anlaşılrsa da bir sporcunun herhangi bir kulüple ilk kez imzalamış olduğu profesyonellik sözleşmesi de bir çeşit transferdir ve bu durum yukarıda belirttiğimiz gibi futbol federasyonunca açıkça düzenlenmiştir. Maddede bu transfer türü futbolcunun amatörlükten, profesyonelliğe geçmesi olarak tanımlanmaktadır. Böyle bir düzenleme basketbol ve voleybol federasyonlarınca yapılmamıştır. Çünkü daha önce de açıkladığımız gibi bunların profesyonelliği hukuken açıkça tanınmamıştır. Ancak yine daha önce ayrıntılı olarak açıkladığımız üzere bu spor dallarında gizli bir profesyonellikten söz edilir. Dolayısıyla bir basketbolcunun ya da bir voleybolcunun bir kulübe bağlı olarak ücret karşılığında söz konusu sporları icra etmeyi kabul etmelerine yönelik sözleşme de bu bahsettiğimiz anlamda bir transferdir.

Sporcunun kulüp ile ilk kez yapmış olduğu profesyonellik sözleşmesi gibi, bu sözleşmenin süresi dolduktan sonra sporcu ve kulüp tarafından yenilenmesi de bir çeşit transferdir. Sporcu sözleşme süresi dolmasına rağmen, aynı kulüpte devam etmek isteyebilir. Kulübün de buna rıza göstermesiyle, ya eski şartlarla ya da sona eren sözleşmede bazı değişikliklerle sözleşme yenilenebilir. Bu sözleşmeler sözleşmenin bitimini takip eden tescil döneminin başında federasyonca tescil edilir.²² Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı'nın 20. maddesinde bu tip transferlere açıkça şu şekilde değinilmiştir: *"Futbolcu ile mevcut kulübü transfer ve tescil dönemi ile bağlı kalmaksızın sözleşme imzalayabilir. Bu sözleşmenin imza tarihini takip eden ilk transfer ve tescil döneminin sonuna kadar TFF'na sunulması ve kulüp tarafından tescil ettirilmesi zorunludur"*.

22 ERTAŞ-PETEK, s.282.

2) Sporcunun Başka Bir Kulübe Aktarılması Yoluyla Gerçekleşen Transfer

Bu tür transferler gerek ülke içinde gerek uluslararası biçimde gerçekleşir. Transfer kuralları federasyonlarca yapılan düzenlemelerde aşağıdaki gibi yer almaktadır:

Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı'nın 11. Maddesine göre: *"Bir futbolcunun, bir kulüpte profesyonel veya amatör olarak oynayabilmesi için bağlı olduğu kulübü adına TFF nezdinde tescil edilmiş olması zorunludur (11/1). TFF tarafından düzenlenen müsabakalara ancak tescil edilmiş futbolcular katılabilirler (11/2). Futbolcu, tescil işlemiyle FIFA, UEFA ve TFF'nun statü ve talimatlarına tabi olacağını kabul eder (11/2)".*

Maddeden anlaşıldığı üzere futbolcular için sadece federasyon düzenlemeleri değil, FIFA VE UEFA talimatları da bağlayıcı niteliktedir. Özellikle uluslararası transfer konusunda FIFA'nın talimatları büyük önem taşımaktadır.

Aynı maddeye göre: *"Bir futbolcu için, aynı anda birden fazla kulüp adına lisans verilemez".*

Futbolcular aynı sezon içerisinde, sözleşme yenileme ve vize işlemleri de dâhil olmak üzere, en fazla iki kulübe tescil edilebilirler. Ancak aynı sezon içerisinde iki kulübe tescil edilen futbolcunun kulüplerden birinin resmi müsabakalarında oynamaması halinde tescil dönemleri içerisinde üçüncü bir kulübe transfer ve tesciline izin verilir (11/4). Ayrıca Bir sezon içerisinde aynı ligdeki iki kulübe tescil edilerek her iki kulübün resmi müsabakasında oynamış olan futbolcuların, üçüncü bir kulübe tesciline ve müsabakalara katılmasına, oynadığı ligden farklı bir lige transferi halinde de izin verilir (11/5). Uluslararası transferlerde ise FIFA düzenlemelerinin esas alınacağı söz konusu maddede açıkça belirtilmiştir (11/7).

Talimatın 19. maddesine göre: *"Mevcut kulübüyle sözleşmesi devam eden profesyonel bir futbolcuyla sözleşme imzalama niyetinde olan kulüp, futbolcuyla görüşmelere başlamadan önce futbolcunun sözleşmesel ilişkisi*

devam eden kulübünün iznini yazılı olarak almak zorundadır. Yazılı izin almaksızın görüşmelere başlayan kulüp, futbolcu, futbolcu temsilcisi ve diğer kişiler hakkında Futbol Disiplin Talimatı hükümleri uygulanır".

Madde 13 uyarınca: *"Futbolcular, ancak TFF tarafından belirlenen transfer ve tescil dönemleri içinde tescil edilebilirler. Uluslararası transferlerde Uluslararası Transfer Sertifikasının tescil dönemi içerisinde talep edilmiş olması halinde, istisnai olarak transfer ve tescil dönemleri dışında da tescil edilebilir(13/1). Sezon içerisinde yalnızca iki adet transfer ve tescil dönemi mevcuttur. Transfer ve tescil işlemlerinin yapılacağı tarihler, her sezon için birinci transfer döneminden önce TFF tarafından tespit ve ilan edilir (13/2)".*

17. maddede ise 18 yaşını doldurmamış futbolcuların uluslararası transfer yapamayacakları ifade edilmektedir (17/1). Ancak, küçük futbolcunun kanuni temsilcilerinin transfer olunacak kulübün bulunduğu ülkeye futbolla ilgisi olmayan bir sebeple taşınmış olmaları halinde veya futbolcunun Türkiye sınırına 50 km. 'den daha kısa bir mesafede ikamet etmesi ve komşu ülke federasyonuna tescilli kulübün tesislerinin Türkiye sınırına 50 km'den daha kısa bir mesafede olması halinde uluslararası transfere izin verilebilir(17/2).

Kural olarak 23 yaşın doldurulmasına kadar futbolcunun profesyonel olarak yapacağı tüm transferlerinde yetiştirme tazminatı ödenir. Yetiştirme tazminatı talimatın 16. Maddesinde düzenlenmektedir. Talimata göre Futbolcuların eğitimi ve yetiştirilmesi 12–23 yaşları arasında gerçekleşir. Yetiştirme tazminatının hesaplanmasında TFF kayıtları esas alınır ve hesaplama eğitimin fiilen başladığı tarihten itibaren yapılır (16/1). Sözleşmenin kulüp tarafından haksız veya futbolcu tarafından haklı sebeple feshi halinde, söz konusu kulüp yetiştirme tazminatına hak kazanamaz (16/6).

Talimatın 12. maddesinde transfer yasağı düzenlenmektedir. Buna göre: *"Kulüplerin transfer ettikleri futbolcuların sözleşmelerinin tescilini talep ederken, TFF'na, kulüplere, futbolculara, teknik adamlara, sağlık personeline, lisanslı futbolcu temsilcilerine ve lisanslı müsabaka organizatörlerine TFF Yönetim Kurulu ile diğer kurullarının ve mahkemelerin*

verdiği kesinleşmiş kararlarından kaynaklanan borçlarının ödendiğine veya alacaklılar tarafından transfere muvafakat edildiğine dair belgeyi ibraz etmeleri zorunludur”.

Basketbol federasyonunun Sözleşmeli Sporcular Tescil Lisans ve Transfer Yönergesinde ise transferle ilgili şu düzenlemelere yer vermiştir.

Yönergenin 13. maddesinde Transferin Temel Prensipleri belirtilmektedir. Buna göre: “*Sözleşmeli sporcular; sözleşme süresi tamamlanmadan, tescilli bulunduğu kulübünden bonservis almak suretiyle veya Federasyon tarafından belirlenmiş şartların gerçekleşmesi halinde başka kulübe transfer olabilir. Her sporcu, geçici transfer veya ikinci lisans hariç olmak üzere, bir sezonda yalnız bir transfer yapabilir”.*

Sözleşmeli Türk sporcular, sözleşme sürelerinin bitiminde herhangi bir bonservis bedeli ödemeksizin istedikleri kulübe transfer yapabilirler (m.14). Sözleşmeli Sporcular, sözleşme süreleri sona ermeden transfer yapabilmeleri için kulüplerinden bonservis almak mecburiyetindedirler (m.15).

19. madde uyarınca transfer dönemi her yıl Federasyon Yönetim Kurulunca belirlenip kulüplere duyurulur.

Uluslararası transferle ilgili kurallar ise yönergenin 16. ve 17. maddelerinde yer alır.

Sözleşmeli Sporcular Tescil Lisans ve Transfer Yönergesi m.16/1 uyarınca; Yabancı ülkelere gidecek sporcular, her durumda federasyondan ve gerektiğinde kulüplerinden bonservis almaları zorunludur. Sporcunun yurt dışına transfer yaptığı dönemde yürürlükte olan yönergelere aykırı davranarak, kulüplerinden izin almadan yurt dışına transfer olan sporcular, Türkiye’ye geri döndüğünde eski kulüplerinden bonservis almadan başka bir kulübe transfer olamazlar (16/2).

Yurt dışında oynayan Türk uyruklu sporcular Türkiye’ye döndüklerinde bu yönerge hükümlerine göre tescil edilirler ve müsabakalara katılırlar (16/3). Yurt dışında oynayan veya ilk transfer döneminde herhangi bir kulüple sözleşme imzalamadan aynı dönem içerisinde

yurt dışına transfer olan Türk Sporcular transfer takviminde belirtilen tarihe kadar yurt içinde bir kulüple sözleşme imzalayabilirler (16/4).

Yönergenin 17. maddesine göre: “*Liglerde yabancı statüsüyle yer alan sporculardan herhangi bir kulüp adına sözleşme yaparak tescil olup lisans çıkaranlar, bonservis bedelini ödeyerek başka bir kulübe transfer yapabilirler. Bu bedel yabancı oyuncu ile imzalanmış son sezon sözleşmesi bedelinden fazla olamaz (17/1). Ülkemizde en son yaptığı sözleşmenin bitiş tarihinden itibaren 1 sezon geçen yabancı uyruklu sporcular serbestçe transfer yapabilir. Bu tip sporcular ülkemize ilk kez gelen yabancı uyruklu sporcular gibi işlem görür (17/2). Sözleşmesi süresinden önce fesih olunan yabancı oyuncular, bir sonraki transfer sezonunda bonservis bedeli ödemedi transfer yapabilirler (17/3)*”.

Son olarak Türkiye Voleybol Federasyonu Sporcu Tescil Lisans ve Transfer Talimatı’ndaki düzenlemelere değinecek olursak, talimatın transfere yönelik hükümleri aşağıdaki gibidir.

Talimatın 15. maddesi uyarınca: “*Sporcular, tescilli bulundukları kulüplerinden bonservis almak ve Federasyon tarafından belirtilen şartları yerine getirmek koşuluyla başka kulüplere transfer olabilirler. Sözleşme süresi biten sporcu için bonservis alma zorunluluğu aranmaz (15/1). Her sporcu geçici transfer hariç, bir sezonda yalnız bir transfer yapabilir (15/2)*”.

Talimatın 18. maddesine göre: “*Bonservis, sporcunun fotoğrafı ve açık kimliği ile tescilli olduğu kulübün yetkilisinin imzası ve kulüp mühürünü içeren transfer izin belgesidir (M.18). Her kulüp, durumu transfer şartlarına uyan ve tüm yükümlülüklerini yerine getiren sporcusunun yazılı müracaatından itibaren 10 gün içerisinde bonservis vermek zorundadır (18/1). Durumu transfer şartlarına uyan ve tüm yükümlülüklerini yerine getiren her sporcu, buna rağmen kulübünden bonservisini alamazsa, kulübüne taahhütlü olarak yolladığı istifa dilekçesinin bir sureti ile taahhütlü gönderme makbuzunu ve Federasyon tarafından belirlenmiş olan bedeli havale ettiğini gösterir resmî havale makbuzunu Federasyona veya yetkili lisans ofislerine ibraz eder. Bu durumda Federasyon veya yetkili lisans ofisleri söz konusu sporcunun transfer işlemlerini yapar (18/2)*”.

Madde 19'da ise sporcuların uluslararası transferi şu şekilde düzenlenmektedir:

- Deplasmanlı Voleybol Liglerinde yer alsın veya almasın, yabancı ülkelere gidecek, serbest transfer dönemi dışındaki sporcuların, kulüplerinden bonservis ve Federasyondan transfer sertifikası almaları zorunludur.
- Federasyon, sporcunun kulübünden aldığı bonservisi ve/veya transfer sertifikasını, yeni kulübü ile yaptığı sözleşmeyi gördükten sonra, FIVB ve/veya CEV'a gönderilecek transfer sertifikasını imzalar ve sporcunun gideceği ülke federasyonuna hitaben belgesini düzenler.
- Federasyon, yurt dışına yapılan transferlerden ücret alabilir. Bu ücretin miktarını, transferine müsaade ettiği sporcunun niteliklerine göre belirlemeye Federasyon yetkilidir.
- Transfer yoluyla yurt dışına giden Türk uyruklu sporcular Türkiye'ye döndüklerinde eski kulüplerine döner ve bu Talimat hükümlerine göre işlem görürler.
- Transfer yoluyla yurt dışına giden serbest transfer dönemindeki Türk uyruklu sporcular Türkiye'ye döndüğünde; kulübün sporcu üzerinde yurt dışına gittiği gün sahip olduğu tüm haklar saklıdır.

3) Geçici Transfer

a) Tanımı

Uygulamada sporcuların kiralanması olarak bilinen geçici transfer, sözleşmesi devam eden futbolcunun yeni bir kulübe belirli bir süreyle, bir bedel karşılığında transfer edilerek, bu sürenin sona ermesiyle asıl kulübüne transfer ücreti ödenmesine gerek kalmaksızın dönmesini sağlayan bir transferdir. Bu geçici transfer karşılığında, sporcunun asıl kulübü bir transfer ücreti elde eder. Sporcu geçici transfer süresince sadece yeni kulübün yönetimine tabi olup, bu süre boyunca ücret ve sigorta gibi tüm haklarını da yeni kulüpten alır ve yeni kulüp adına

tescil yapılır. Sözleşme sona erdiğinde ise asıl kulübüne bağlı olarak futbol hayatını sürdürür²³.

b) Geçici İş Akdiyle ve Alacağın Temlikiyle Kıyaslanması

İş Kanunu'nun 7. maddesi uyarınca: *"İşveren, devir sırasında yazılı rızasını almak suretiyle bir işçiyi; holding bünyesi içinde veya aynı şirketler topluluğuna bağlı başka bir işyerinde veya yapmakta olduğu işe benzer işlerde çalıştırılması koşuluyla başka bir işverene iş görme edimini yerine getirmek üzere geçici olarak devrettiğinde geçici iş ilişkisi gerçekleşmiş olur. Bu halde iş sözleşmesi devam etmekle beraber, işçi bu sözleşmeye göre üstlendiği işin görülmesini, iş sözleşmesiyle geçici iş ilişkisi kurulan işverene karşı yerine getirmekle yükümlü olur. Geçici iş ilişkisi kurulan işveren işçiye talimat verme hakkına sahip olup, işçiye sağlık ve güvenlik risklerine karşı gerekli eğitimi vermekle yükümlüdür. Ayrıca geçici iş ilişkisinde İşverenin ücreti ödeme yükümlülüğü devam eder. Geçici iş ilişkisi kurulan işveren, işçinin kendisinde çalıştığı sürede ödenmeyen ücretinden, işçiyi gözetme borcundan ve sosyal sigorta primlerinden işveren ile birlikte sorumludur (İK.7/3)".*

Görüldüğü üzere İş Kanunu'nda yer alan, geçici iş ilişkisinde işçi ve işveren arasındaki iş sözleşmesi devam etmektedir. İşveren sadece yönetim hakkını geçici işverenle paylaşmakta, işçi belirli bir süre iş görme borcunu geçici işverene karşı ifa ile yükümlü olmaktadır. Bununla beraber işverenin ücret ödeme borcu devam etmektedir. Buna karşılık geçici transferde ise işçi sadece yeni kulübün yönetimine tabi olup, bu süre boyunca ücret ve sigorta gibi tüm haklarını da yeni kulüpten almaktadır. Yani eski kulüp yönetim hakkını tamamen sözleşme süresince yeni kulübe devretmektedir. Aslında geçici transferde kulüp ile sporcu arasındaki sözleşmenin geçici bir süre için dondurulduğunu söylemek mümkündür. Bu süre zarfında sözleşme hüküm ve sonuç doğurmayacaktır. Dolayısı ile geçici transfer ve geçici iş akdi hukuki nitelikleri itibarıyla birbirlerinden tamamen ayrırırlar.

Alacağın devri (*temlikî*) Borçlar Kanunu'nun 183 vd. maddelerinde yer almaktadır. Buna göre: "*Kanun, sözleşme veya işin niteliği engel olmadıkça alacaklı, borçlunun rızasını aramaksızın alacağını üçüncü bir kişiye devredebilir (m.183).*"

Alacağın devredildiği, devreden veya devralan tarafından kendisine bildirilmeyen alacaklı, önceki alacaklıya; alacak birkaç kez devredilmişse, son devralan yerine önceki devralanlardan birine iyi niyetle ifada bulunarak borcundan kurtulur (*BK.m.186*). Kime ait olduğu çekişmeli bulunan bir alacağın borçlusu, ifadan kaçınabilir ve alacağın konusunu hâkim tarafından belirlenen yere tevdi etmekle borçtan kurtulur. Borçlu, alacağın çekişmeli olduğunu bildiği hâlde ifada bulunursa, bundan doğacak sonuçlardan da sorumlu olur(*BK m. 187*).

Görüldüğü gibi geçici transfer kulübün sporcudan olan işin görülmesi alacağını başka bir kulübe devretmesi yönüyle alacağın devrine benzemektedir. Ancak alacağın devrinde borçlunun rızası aranmazken, geçici transfer sporcunun rızası olmadan gerçekleşmez. Ayrıca Borçlar Kanunu'nun 183 vd. maddeleri incelendiğinde alacağın devrinde, borç konusu olan bir işin görülmesi değildir. Belirli bir şeyin teslimi ile borç sona erecektir. Ancak geçici transferde sporcunun yeni kulüple arasında belirli bir süre için süreklilik arz eden bir borç ilişkisi bulunmaktadır. Dolayısıyla geçici transfere alacağın devri demek de yanlış olacaktır. Sonuç olarak geçici transfer kendisine özgü bir hukuki ilişkidir.

c) Federasyonların Düzenlemeleri

Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı madde 15 uyarınca: *"Profesyonel futbolcu, ancak kendisi ve ilgili kulüpler arasında akdedilecek yazılı bir sözleşme ile asıl kulübünden başka bir kulübe geçici olarak transfer edilebilir (15/1). Geçici transfer sözleşmesinin asgari süresi iki transfer ve tescil dönemi arasındaki süredir (15/2). Futbolcunun geçici transfer sözleşmesinin sona ererek asıl kulübüne geri dönmesi halinde, geçici olarak yapılan tescil ile asıl kulübüne dönüşünde yapılan tescil, tek tescil olarak kabul edilir (15/3). Geçici transfer sözleşmesinin sona ermesi halinde, futbolcu, ancak transfer ve tescil dönemleri içinde asıl kulübüne yeniden tescil edilebilir. Geçici transfer sözleşmesinde sportif rekabeti ve futbolcunun katılacağı müsabakaları sınırlandıran hükümler bulunamaz (15/4)"*.

Basketbol Federasyonu'nun Sözleşmeli Sporcular Tescil Lisans ve Transfer Yönergesi' nin 20. Maddesi uyarınca;

Basketbol 1. ve 2. Liginde yer alan kulüpler adına tescil, lisans, vize işlemlerini tamamlamış ve takımı en az 3(üç) resmi müsabaka oynamış (23.2 hariç) bir sporcu, kulübünün geçici bonservis vermesi şartı ile madde 19'da da belirtilen tarihler arasında Basketbol 1. , 2. veya Bölgesel Liginde yer alan başka bir kulübe geçici transfer yapabilir (20/1).

Bir sporcu, aynı sezon içerisinde sadece bir kez geçici transfer yapma hakkına sahiptir (20/2). Bir sporcunun geçici transfer döneminden önce kulübü adına resmi müsabakalarda oynamış olması, geçici transfer yapmasına engel değildir (20/3) Geçici transfer yolu ile yapılan transferler oynanan sezon ile sınırlıdır. Geçici transfer yapan sporcular, sezon sonunda eski kulüplerine dönerler, eski kulüplerinin tescilli sporcusu işlemi görürler ve eski Kulüpleri ile yaptıkları sözleşme hükümlerine tabidirler (20/4). Sporcunun yeni kulübü ile imzalamış olduğu sözleşmeden doğan ödemelerden, SGK' na kayıt ettirilmesinden, sözleşme süresince primlerinin ödenmesinden ve

vergi gibi haklarının yerine getirilmesinden, geçici transfer ile gittiği kulüp sorumludur (20/5).

Sporcunun ilk kulübü ile imzaladığı sözleşme şartlarından farklı şartlar ile geçici transfer yapması durumunda, geçici transfer olduğu kulüp ile sporcu arasında yeni sözleşme imzalanarak Federasyon tarafından tasdik edilecektir. Geçici transfer sözleşmesi imzalamamış sporcuların, ilk kulübü ile imzaladıkları sözleşme şartları geçerli kabul edilecektir. Yeni kulüp ve geçici transfer yapan sporcu, ilk kulüple imzalanan sözleşmede bulunan aynı şartları yerine getireceğine dair Federasyona yazılı taahhüt vereceklerdir (20/6).

Bölgesel Lig ve Yerel Lig kulüpleri sporcuları Basketbol 1. , 2. ve Bölgesel Lig kulüplerine geçici transfer yapabilirler. Bölgesel Liglerden ve Yerel Liglerden Basketbol 1. ve 2. Liginde yer alan kulüplere geçici transfer yoluyla gelen sporcuların; SGK, Özel Sağlık ve Kaza Sigortası gibi hakları geçici transfer yaptıkları kulüpleri tarafından sağlanır (20/7). Yine sadece bir kereye mahsus olmak üzere, geçici transfer ile gittiği kulüpte en az üç hafta takım kadrosunda yer aldıktan sonra ve kulüplerin anlaşması durumunda ilk kulübünün bulunduğu ligin Geçici Transfer dönemi bitimine kadar ilk kulübüne dönebilir. İlk kulübüne geri dönen sporcu sezonu bu kulüpte tamamlamak zorundadır. Her kulüp sadece bir sporcusu için bu haktan yararlanabilir (20/8). Geçici Transfer yapmış olan sporculara ikinci lisans ile oynama hakkı verilmez (20/9).

Son olarak Türkiye Voleybol Federasyonu Sporcu Tescil, Lisans Ve Transfer Talimatı Madde 23 uyarınca: *"Türkiye 1. Ligi, 2. Ligi ve 3. Liginde yer alan kulüpler adına tescil, lisans ve vize işlemlerini tamamlamış bir sporcu, kulübünün geçici bonservis vermesi şartı ile geçici transfer yapabilir Federasyon her yıl, Türkiye 1. Ligi, 2. Ligi ve 3. Liginde yer alacak sporcuların geçici transfer şartlarını bir genelge ile duyurur"*.

G. Sözleşmenin Sona Ermesi

1) Genel Hükümler (Borçlar Kanunu)

Daha önce sözleşmenin süresi başlığı altında da belirttiğimiz üzere; belirli süreli hizmet sözleşmesi, aksi kararlaştırılmadıkça, fesih bildiriminde bulunulmasına gerek olmaksızın, sürenin bitiminde kendiliğinden sona erer (BK m. 430). Ayrıca Borçlar Kanunu'nun 435. maddesi uyarınca: Taraflardan her biri, haklı sebeplerle sözleşmeyi derhâl feshedebilir. Sözleşmeyi fesheden taraftan, dürüstlük kurallarına göre hizmet ilişkisini sürdürmesi beklenemeyen bütün durum ve koşullar, haklı sebep sayılır. Haklı sebeplerin varlığı halinde yasada fesih bildiriminin yazılı olarak yapılması gerektiği belirtilmektedir. Aynı maddeye göre bir diğer kendiliğinden sona erme hali ise taraflardan birinin ölümüdür. Spor sözleşmelerinde taraflardan biri tüzel kişi (kulüp) olduğu için burada sadece işçinin (sporcunun) ölümüyle ilgili düzenlemeye değineceğiz. Borçlar Kanunu'nun 440. maddesi uyarınca: "Sözleşme, işçinin ölümüyle kendiliğinden sona erer. İşveren, işçinin sağ kalan eşine ve ergin olmayan çocuklarına, yoksa bakmakla yükümlü olduğu kişilere, ölüm gününden başlayarak bir aylık; hizmet ilişkisi beş yıldan uzun bir süre devam etmişse, iki aylık ücret tutarında bir ödeme yapmakla yükümlüdür". Sporcu sözleşmeleri 5 yılı geçmeyeceği için 2 aylık ücret tutarında bir ödeme söz konusu olmayacaktır.

Borçlar Kanununda işverenin ödeme güçlüğü içine düşmesi haklı fesih nedeni olarak açıkça yer almaktadır (m.406). Buna göre; İşverenin ödeme güçsüzlüğüne düşmesi hâlinde işçi, sözleşmeden doğan hakları uygun bir süre içinde işveren tarafından güvenceye bağlanmazsa, sözleşmeyi derhâl feshedebilir. Dolayısıyla kulüplerin sporcuların ücretlerini ödeyemeyecek duruma gelmesi ve sporcunun uygun bir süre beklemesine rağmen gerekli ödemeyi yapamaması halinde sporcu sözleşmeyi haklı nedenle feshedebilecektir.

Haklı fesih sebepleri, taraflardan birinin sözleşmeye uymamasından doğmuşsa o taraf, sebep olduğu zararı, hizmet ilişkisine dayanan

bütün haklar göz önünde tutularak, tamamen gidermekle yükümlüdür (BK m. 437).

BK m. 438 uyarınca: “İşveren, haklı sebep olmaksızın hizmet sözleşmesini derhâl feshederse işçi, sözleşme süresine uyulmaması durumunda, bu sürele uyulmuş olsaydı kazanabileceği miktarı, tazminat olarak isteyebilir. İşçinin hizmet sözleşmesinin sona ermesi yüzünden tasarruf ettiği miktar ile başka bir işten elde ettiği veya bilerek elde etmekten kaçındığı gelir, tazminattan indirilir”. Örneğin kulübün sözleşmeyi feshettiği tarihte sporcu almış olduğu bir teklifi kabul edip, başka bir kulübe daha yüksek ücretle geçerse, aradaki ücret farkı tazminattan indirilecektir.

BK m. 439’a göre: “İşçi, haklı sebep olmaksızın işe başlamadığı veya aniden işi bıraktığı takdirde işveren, aylık ücretin dörtte birine eşit bir tazminat isteme hakkına sahiptir. İşverenin, ayrıca ek zararlarının giderilmesini isteme hakkı da vardır. İşveren zarara uğramamışsa veya uğradığı zarar işçinin aylık ücretinin dörtte birinden az ise, hâkim tazminatı indirebilir. Tazminat isteme hakkı takas yoluyla sona ermemişse işveren, işçinin işe başlamamasından veya işi bırakmasından başlayarak otuz gün içinde, dava veya takip yoluyla bu hakkını kullanmak zorundadır. Aksi takdirde, tazminat isteme hakkı düşer”.

Sözleşmenin sona ermesiyle, sözleşmeden doğan bütün borçlar muaccel olur (BK m. 442). Sözleşmenin sona ermesi durumunda, taraflardan her biri, diğerinden veya üçüncü bir kişiden diğerinin hesabına, hizmetle ilişkili olarak almış olduğu şeyleri geri vermekle yükümlüdür. İşçi, özellikle motorlu taşıtları ve trafik izin belgelerini, alacaklarından fazla olduğu ölçüde ücret ve masraf avanslarını geri vermekle yükümlüdür. Tarafların hapis hakları saklıdır (BK m. 443).

2.) Özel Düzenlemeler

a) Türkiye Futbol Federasyonu, Sporcu Tescil, Lisans ve Transfer Talimatı

Talimatın 26. maddesine göre taraflar karşılıklı olarak sözleşmeyi her zaman feshedebilirler. Ancak karşılıklı sona erdirmenin kayıtlara işlenebilmesi için buna ilişkin sözleşmenin aşağıda belirtilen belgelerle birlikte TFF'na ibrazı zorunludur:

(1) Kulübü temsile yetkili kişileri belirleyen noter tasdikli imza sirküleri,

(2) Futbolcunun, imza tarihinden en geç 30 gün önce düzenlenmiş ve ilgili kulüple yapacağı sona erdirmeye sözleşmesinde kullanılacağına ilişkin açıklamayı da içeren noter tasdikli imza beyannamesi, vekil aracılığı ile imzalanan karşılıklı sona erdirmeye sözleşmeleri için vekilinin imza beyannamesi.

Aşağıdaki haller sözleşmenin feshi için kulüp bakımından haklı neden teşkil eder (m.271):

(1) Futbolcunun futbol faaliyeti dışında vaki hastalık veya istirahat halinin altı ayı aşması,

(2) Futbolcunun en az altı ay müddetle kesinleşmiş hak mahrumiyeti veya müsabakadan men cezası almış olması,

(3) Futbolcunun bu talimatın 25. maddesinde sayılan yükümlülüklerini ağır surette ihlal etmesi,

(4) Futbolcunun, Futbolcu Temsilcileri Talimatına aykırı davranışları nedeniyle kesinleşmiş en az 4 resmi müsabakadan men cezası almış olması.

Futbolcu sözleşmeden kaynaklanan edimlerini ifada temerrüde düştüğü takdirde, kulüp sözleşmesini feshetmek arzusunda ise, futbolcuya keşide edeceği bir ihtarname ile edimini uygun bir süre içerisinde yerine getirmesini bildirmek zorundadır. Futbolcu, söz konusu mehle rağmen edimlerini yerine getirmediği takdirde, kulüp mehlin sona ermesinden itibaren ancak 7 gün içinde sözleşmesini feshedebilir (27/2).

Futbolcu bakımından haklı fesih nedenleri şunlardır (*m. 28*):

(1) Kulüp futbolcunun ücretlerini ödemekte temerrüde düştüğü takdirde, futbolcu sözleşmesini feshetmek arzusunda ise, kulübüne ve bilgi için TFF'na noterden keşide edeceği bir ihtarname ile ücretinin 30 gün içerisinde ödenmesini bildirmek zorundadır. Kulüp, söz konusu mehle rağmen ücretini ödemediği takdirde, futbolcu mehilin sona ermesinden itibaren ancak 7 gün içinde sözleşmesini feshedebilir.

(2) Kulüp sözleşmeden kaynaklanan diğer edimlerini ifade temerrüde düştüğü takdirde, futbolcu sözleşmesini feshetmek arzusunda ise, kulübe keşide edeceği bir ihtarname ile edimini uygun bir süre içerisinde yerine getirmesini bildirmek zorundadır. Kulüp, söz konusu mehle rağmen edimlerini yerine getirmediği takdirde, futbolcu mehilin sona ermesinden itibaren ancak 7 gün içinde sözleşmesini feshedebilir.

(3) Yukarıdaki fıkralarda belirtilen süreler futbolcu aleyhine değiştirilemez.

(4) TFF, kendisine 1. fıkra kapsamında gönderilen ihtarnameyi tebliğ tarihinden itibaren en geç 7 gün içerisinde faks ya da herhangi bir şekilde kulübe bildirir. 1. fıkra kapsamındaki süreler TFF bildirimine ya da noter ihtarından kulübe hangisi daha erken tebliğ edilmiş ise onun tebliği tarihinden itibaren işlemeye başlar. Ayrıca TFF, kulübe yaptığı bildirimin tarihini gösterir belgeyi ihtarnameyi keşide eden futbolcuya ya da vekiline gönderir.

(5) 23 yaş üstü bir profesyonel futbolcu, sezon sonunda, kulübünün oynadığı resmi müsabakaların % 10'undan daha azında görevlendirildiği takdirde sözleşmesini sportif haklı sebeple feshetme hakkına sahip olabilir. Böyle bir fesih, futbolcunun durumu ve somut olayın şartları göz önüne alınarak değerlendirilir.

(6) Futbolcu, sportif haklı sebeple feshi kulübünün ilgili sezon-daki son müsabakasından itibaren 15 gün içinde yapmak zorundadır.

Fesih hakkını kullanmak isteyen taraf, fesih açıklamasını noter kanalıyla bir ihbarname keşide etmek suretiyle gerçekleştirmeli ve bu ihbarnamenin bir suretini bilgi için TFF'na göndermelidir. TFF, anılan ihbarnamelerin suretlerini tebellüğ ettiğinde feshi kayıtlarına işler ve bu

işlemi taraflara bildirir. Fesih halinde futbolcu, ancak transfer olacağı kulübün feshin hukuki ve sportif cezai sonuçlarından müteselsilen sorumlu olduğunu kabul ettiğini belirten taahhütnameyi imzalaması halinde transfer olabilir (*m. 29*).

Profesyonel futbolcu sözleşmelerinin koruma dönemleri içerisinde haklı bir sebebe dayanmadan feshedilmesi halinde, tazminat ödeme yükümlülüğünün yanı sıra, haksız tarafa sportif cezalar uygulanır (*m.30/1*).

Haksız feshin yukarıda belirtilen koruma dönemlerinde futbolcular tarafından gerçekleştirilmesi halinde futbolcuya altı ay süreyle resmi müsabakalardan men cezası verilir. Ağırlatıcı sebeplerin varlığı halinde, söz konusu men cezasının süresi on iki aya çıkarılabilir. Bu sportif cezalar futbolcuya ve ilgili kulüplere tebliğ edilir ve tescilli olduğu kulübün; devre arasından sonraki ilk resmi müsabakasından, sezonun ikinci devresinde veya sezon bittikten sonra sportif cezanın verilmiş olması halinde ise takip eden yeni sezonun ilk resmi müsabakasından itibaren infaza başlanır (*30/2*).

Koruma döneminden sonra sözleşmenin herhangi bir haklı sebep veya sportif haklı sebep olmaksızın feshi sportif cezalara sebebiyet vermez. Bununla birlikte koruma dönemi dışında, futbolcunun sözleşmesini tescil edildiği kulübün ilgili sezondaki son resmi maçından itibaren on beş gün içinde feshetmemesi halinde futbolcuya disiplin cezaları uygulanabilir (*30/3*). Koruma dönemleri, sözleşme yenilediğinde veya önceki sözleşmenin uzatılması hallerinde yeniden başlar (*30/4*).

Koruma dönemi içerisinde futbolcuyu feshe yönelten veya sözleşmenin feshine neden olan kulüplere fesih tazminatı ödeme yükümlülüğünün yanı sıra sportif yaptırımlar da uygulanabilir. Önceki sözleşmesini haklı bir sebep olmaksızın sona erdiren profesyonel futbolcu ile sözleşme imzalayan kulübün aksi ispat edilmedikçe futbolcuyu sözleşmesini feshe yönelttiği varsayılır. Bu durumda, kulüp, iki transfer ve tescil dönemi boyunca yeni bir futbolcu transfer etmekten men edilir (*30/5*).

Profesyonel futbolcunun transferini kolaylaştırmak amacıyla futbolcu ile kulübü arasındaki sözleşmeyi feshe yöneltecek şekilde hareket eden kişiler (*kulüp yetkilileri, futbolcu temsilcileri, futbolcular, vs.*) de cezalandırılırlar (30/6).

Sportif cezalar ancak talep üzerine münhasıran Uyuşmazlık Çözüm Kurulu tarafından verilebilir. Bunun için, TFF tarafından bu talimatın 29. maddesi uyarınca yapılan bildirimi takip eden transfer ve tescil döneminin sonuna kadar Uyuşmazlık Çözüm Kurulu'na müracaat edilmesi şarttır.

b) Türkiye Basketbol Federasyonu Sporcu Tescil, Lisans ve Transfer Talimatı

Yönergenin 34. maddesine göre: "*Sporcu ve Kulüp karşılıklı olarak anlaşarak sözleşmeyi feshedebilirler. Sözleşmenin anlaşmalı olarak feshinin geçerli sayılabilmesi için noterde veya Federasyon yetkilisinin huzurunda düzenlenen ya da sorumluluk kulübe ait olmak üzere taraflar arasında imzalanan fesih namenin yapıldığı tarihten itibaren beş iş günü içinde Federasyona gönderilmesi zorunludur. Bu suretle serbest kalan sporcu takip eden ilk transfer döneminde dilediği kulüple sözleşme yapabilir. Bu süre içinde gönderilmeyen fesih nameler işleme konulmaz*".

Aşağıdaki hallerde kulüp sözleşmesinin feshini talep edebilir (m.35):

(1) Sözleşmeli Sporcunun; basketbol faaliyeti dışında vaki hastalık ve istirahat halinin altı ayı geçmesi veya geçeceğinin önceden tam teşekküllü bir hastaneden alınacak heyet raporuyla anlaşılması,

(2) Sözleşmeli Sporcunun, mücbir sebep durumları hariç, ne sebeple olursa olsun, yedi gün ve daha fazla bir müddetle kulübüyle irtibatını kesmiş olması ve bu süre zarfında tüm müsabaka ve antrenmanlara katılmadığının noter kanalıyla tespit edilmesi,

(3) Sözleşmeli Sporcuya aralıksız altı ay müddetle hak mahrumiyeti veya müsabakalardan men cezasının verilmesi ve bu cezanın kesinleşmesi,

(4) Sözleşmeli Sporcunun Kulüp disiplini ve genel ahlak kurallarına aykırı davranışlarda bulunması.

Sporcunun fesih isteği yönergenin 37. maddesinde düzenlenmiştir. Söz konusu maddeye göre; Bu Yönerge ve sözleşmesi gereğince yapılması gereken ödemelerin kulüp tarafından ödeme tarihini takip eden otuz gün zarfında yapılmamış olması nedeniyle temerrüde düşülmesi ve sigorta kayıtlarının sezon sonu öncesi silinmesi veya primlerin yatırılmaması halinde, sporcu sözleşmesinin feshini Federasyon Yönetim Kurulundan isteyebilir. Bu durumda yönergenin 38. Maddesi uyarınca karşı tarafa ihbarnama keşide etmek ve bunun bir örneğini federasyona göndermek mecburiyetindedir. Bu tebligata rağmen beş gün içinde sözleşme hükümleri yerine getirilemezse ilgilinin talebi üzerine verilecek Federasyon Yönetim Kurulu kararı kesindir (38/1).

Sözleşmesini fesihte federasyon tarafından haklı görülen sporcu, ilk transfer döneminde dilediği kulüple hiç bir şart aramaksızın sözleşme imzalayabilir (38/2).

c) Türkiye Voleybol Federasyonu Sporcu Tescil, Lisans ve Transfer Talimatı

Talimatın 36. maddesine göre: “Sözleşmenin anlaşmalı olarak feshinin geçerli sayılabilmesi için noterde düzenlenen fesihnamenin yapıldığı tarihten itibaren on iş günü içinde Federasyona gönderilmesi zorunludur. Bu süre içinde gönderilmeyen fesihnameler işleme konulmaz. Bu suretle serbest kalan sporcu, transfer tarihleri içinde dilediği kulüple sözleşme imzalayabilir”.

Aşağıdaki hallerde kulüp sözleşmenin feshini talep eder (m.37):

(1) Sporcunun, voleybol faaliyeti dışında vaki hastalık ve istirahat halinin üç ayı geçmesi ve sporcunun ne sebeple olursa olsun, iki ay ve daha fazla bir müddetle kulübüyle irtibatını kesmiş olması,

(2) Sporcuya aralıksız altı ay müddetle hak mahrumiyeti veya müsabakalardan men cezasının verilmesi.

Sporcunun fesih hakkı ise 38. maddede düzenlenmektedir. Buna göre; Sözleşmesi gereğince yapılması gereken ödemelerin kulüp tarafından ödeme tarihini takip eden iki ay zarfında yapılmamış olması ve temerrüde düşülmesi halinde, sporcu sözleşmesinin feshini isteyebilir.

Fesih hakkını kullanmak isteyen taraf, noter kanalıyla karşı tarafa ihtarname keşide etmek ve bunun bir örneğini Federasyona göndermek mecburiyetindedir. Bu tebligata rağmen on beş gün içinde sözleşme hükümleri yerine getirilmezse, ilgilinin talebi üzerine verilecek Federasyon Yönetim Kurulu kararı kesindir. Sözleşmesini fesihte Federasyon tarafından haklı görülen sporcu, ilk transfer döneminde dilediği kulüple hiç bir şart aramaksızın sözleşme imzalayabilir (m.39).

Görüldüğü üzere federasyonlarda yer alan düzenlemeler büyük farklılıklar içermekte, birinde haklı fesih sebebi sayılan durumdan diğerinde söz edilmemektedir. Bu durum sporcuların İş Kanunu kapsamı dışında tutularak, inisiyatifini federasyonlara bırakılmasının açık bir sonucudur.

İş Kanunu'nda ise aşağıda yer verileceği üzere işçi için öngörülen haklı fesih sebepleri çok daha geniştir:

İş Kanunu'nun 24. maddesi uyarınca: "Süresi belirli olsun veya olmasın işçi, aşağıda yazılı hallerde iş sözleşmesini sürenin bitiminden önce veya bildirim süresini beklemezsizin feshedebilir:

(1) Sağlık Sebepleri

a) İş sözleşmesinin konusu olan işin yapılması işin niteliğinden doğan bir sebeple işçinin sağlığı veya yaşayışı için tehlikeli olursa,

b) İşçinin sürekli olarak yakından ve doğrudan buluşup görüştüğü işveren yahut başka bir işçi bulaşıcı veya işçinin işi ile bağdaşmayan bir hastalığa tutulursa.

(2) Ahlak ve İyi Niyet Kurallarına Uymayan Haller ve Benzerleri

a) İşveren iş sözleşmesi yapıldığı sırada bu sözleşmenin esaslı noktalarından biri hakkında yanlış vasıflar veya şartlar göstermek yahut gerçeğe uygun olmayan bilgiler vermek veya sözler söylemek suretiyle işçiyi yanıltırsa,

b) İşveren işçinin veya ailesi üyelerinden birinin şeref ve namusuna dokunacak şekilde sözler söyler, davranışlarda bulunursa veya işçiye cinsel tacizde bulunursa,

c) İşveren işçiye veya ailesi üyelerinden birine karşı sataşmada bulunur veya gözdağı verirse yahut işçiyi veya ailesi üyelerinden birini kanuna karşı davranışa özendirir, kışkırtır, sürükler yahut işçiye ve ailesi üyelerinden birine karşı hapsi gerektiren bir suç işlerse yahut işçi hakkında şeref ve haysiyet kırıcı asılsız ağır isnad veya ithamlarda bulunursa,

d) İşçinin diğer bir işçi veya üçüncü kişiler tarafından işyerinde cinsel tacize uğraması ve bu durumu işverene bildirmesine rağmen gerekli önlemler alınmazsa,

e) İşveren tarafından işçinin ücreti kanun hükümleri veya sözleşme şartlarına uygun olarak hesap edilmez veya ödenmezse,

f) Ücretin parça başına veya iş tutarı üzerinden ödenmesi kararlaştırılıp da işveren tarafından işçiye yapabileceği sayı ve tutardan az iş verildiği hallerde, aradaki ücret farkı zaman esasına göre ödenerek işçinin eksik aldığı ücret karşılanmazsa yahut çalışma şartları uygulanmazsa.

(3) İşçinin Çalıştığı İşyerinde Bir Haftadan Fazla Süre İle İşin Durmasını Gerektirecek Zorlayıcı Sebepler

Özel düzenlemelerde boşluk olması halinde genel kanun niteliğindeki Borçlar Kanunu'nun uygulanacak olması bile bazen federasyonlara verilen hukuki düzenleme yapma yetkisinin yanlış sonuçlarına engel olamamaktadır. Örneğin Basketbol Federasyonunu hazırladığı Sözleşmeli Sporcular Tescil Lisans ve Transfer Yönergesi'nin 38. maddesinde

şöyle bir hüküm mevcuttur: *"Tarafların bu yönerge hükümleri dışında kalan nedenlerden dolayı yapacakları tek taraflı fesih işleminden doğacak hukuki ve mali vecibeler, fesih işlemini gerçekleştiren tarafa aittir"*. Basketbol federasyonunun söz konusu düzenlemesi karşısında, işyerinde tacize uğrayan bir sporcu iş akdini feshettiği takdirde, haklı nedenle derhal feshin sonuçlarından yararlanamayacaktır. Çünkü federasyon bu durumu haklı fesih nedenleri arasında saymamıştır. Oysa bu durum Borçlar kanununda ifade edildiği gibi hizmet ilişkisinin dürüstlük kuralları gereği beklenemeyeceği bir durum olup, İş Kanunu'nda da açıkça haklı fesih nedeni olarak sayılmaktadır. Böyle durumlarda özel kanun genel kanun çatışmasında yapıldığı üzere yeni tarihli yasanın uygulanması da sorunu çözmeyecektir. Federasyonlara bu kadar geniş yetki verip, sporcuların İş Kanunu kapsamı dışında tutmadan önce federasyonların hukuki düzenleme yapmak bakımından yeterli hale gelmesi sağlansaydı bu sorunlar söz konusu olmazdı.

2. TÜRK SPORUNDA TOPLU İŞ HUKUKU

Sporun atipik bir çalışma şekli olarak görülmesi nedeniyle profesyonel sporcuların 4857 sayılı İş Kanunu'nun dışında tutulması sendikal haklar bakımından bir engel olarak görülmemektedir. Profesyonel sporcular hizmet akdi ile çalışmakta ve Borçlar kanunu kapsamında işçi olarak korunmaktadırlar. Ayrıca 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 3. maddesi ile profesyonel sporcuları işçi olarak kabul etmektedir. 2821 sayılı Sendikalar Kanunu'nun 20. maddesine göre; *"işçiler"* sendikalara üye olabilirler. Dolayısıyla Türkiye'de sporcuların sendikalara üye olmalarına herhangi bir yasal engel bulunmamaktadır. Ancak aynı kanunun 3.maddesinde işkolu esası benimsenmiş, sendikaların işkollarında kurulabileceği kabul edilmiştir. Kanunda (m.60) 28 iş kolu kabul edilmiş olup, bunların arasında spor bulunmamaktadır. Ancak bu durum da sporcuların sendikal hakları bakımından bir engel olarak kabul edilmemelidir.

Çünkü spor 25. İş kolu olarak sayılan, “konaklama ve eğlence yerleri” iş kolunun içinde kabul edilebilir. Spor, eğlence sektörünün en önemli parçasıdır. Avrupada da oyuncu sendikaları eğlence yerleri federasyonları kapsamında yer almaktadır. Bu durum sporun eğlence sektörü içinde yer almasından kaynaklanır²⁴.

Görüldüğü gibi ülkemizde sporcuların İş Kanunu kapsamı dışında olmaları, sendikal hakları bakımından bir engel yaratmamaktadır. Asıl engel 2822 sayılı Toplu İş Sözleşmesi Grev ve Lokavt Kanunu’nda yer alan toplu iş sözleşmesi yapmaya yönelik yetki koşullarıdır. Kanunun 12. Maddesine göre; “*Kurulu bulunduğu işkolunda çalışan işçilerin en az yüzde onunun (tarım ve ormancılık, avcılık ve balıkçılık işkolu hariç) üyesi bulunduğu işçi sendikası, toplu iş sözleşmesinin kapsamına girecek işyeri veya işyerlerinin her birinde çalışan işçilerin yarısından fazlasının kendi üyesi bulunması halinde bu işyeri veya işyerleri için toplu iş sözleşmesi yapmaya yetkilidir*”. Bir oyuncu sendikası bakımından bu ağır koşulların sağlanması neredeyse imkansızdır. Dolayısıyla profesyonel sporcular sendikalara üye olabilseler de toplu iş sözleşmesi imzalamaları mümkün olmayacaktır²⁵.

Türkiye’nin ilk oyuncu sendikası 1965 yılında kurulan Futbol-İş Sendikası’dır. 19 yıl boyunca varlığını koruyan sendika 1976 yılında 440 üye ile zirveye ulaşmıştır. 1980 ihtilalinden sonra sendikanın faaliyetleri diğer bütün sendikalar gibi askıya alınmış, gerek üyelerini gerekse etkinliğini kaybetmiştir. Sendikanın anayasasında yapılması istenilen değişiklikler hükümetin talepleri ile bağdaşmayınca, mevcut baskıcı ortam içinde söz konusu değişiklikler yapılamamış, sendika itibarını kaybetmiş ve sona ermiştir. Bunun yanında sadece Futbolcular Derneği olarak anılan bir kuruluş bulunmaktadır ve bu kuruluş Sendikalar Yasasına göre bir sendika olarak kabul edilmemektedir.

24 AYDIN, “*Player Associations in Professional Sports Sector and The Situation In Turkey*”, 15th world Congress of IIRA, August 2009, s. 6.

25 age, s. 7.

Eski oyuncular tarafından kullanılan bu derneğin yeterince üyesi, herhangi bir gücü ya da etkinliği yoktur²⁶.

Bu olaydan sonra yakın zamanda Türkiye’de futbolcular için oyuncu sendikası kurmak yönünde yapılan en son girişim, 8/10/2012 tarihinde, eski bir futbolcu ve teknik çalışan olan Rahim Zafer’in başkanlığını yaptığı Futbol Çalışanları Sendikası’dır. Bu sendika yeni bir oluşum olup yeterince üye sayısına ulaşamadığı için henüz bir etkinliği söz konusu değildir.

Daha önce açıkladığımız gibi Avrupa’da toplu iş sözleşmeleri aracılığıyla profesyonel sporcular spordan elde edilen gelirlerin dağılımı konusunda söz sahibi olma imkanına sahiptir. Antitröst ilkeleri gereği büyük takımların küçük takımları gölgede bırakması ancak bu şekilde mümkündür. Böylece haksız rekabet engellenmektedir. Profesyonel sporculara toplu iş sözleşmesi hakkının tanınmaması nedeniyle ülkemizde havuz sistemi bile sporda haksız rekabetin önüne geçememektedir.

Türkiye’de futbol maçlarının yayın hakları, 1996’dan beri havuz sistemi çerçevesinde satılmaktadır. Maçlar şifreli kanallar tarafından yayınlansa da, bu sistem televizyon gelirlerinin dengeli dağılımı ilkesi üzerine kuruludur. Ancak bu uygulamada lig tarihinde şampiyonluk yaşamış kulüpler daha avantajlı durumdadırlar. Bu uygulama en çok Beşiktaş, Fenerbahçe, Galatarasay, Trabzonspor ve Bursaspor’un işine yaramaktadır. Yayın gelirleri; geçmiş dönemdeki şampiyonluklar, 1. ligde oynanan sezon sayısı, ligdeki sıralama şeklindeki üç ölçüte göre belirlenmektedir. Böylece Beşiktaş, Fenerbahçe, Galatasaray, Trabzonspor ve Bursaspor yayın gelirinin büyük bir kısmını alırken, kalan 13 kulüp de geri kalan geliri paylaşmaktadır. Yayın haklarının pazarlanma yetkisi ise tüm kulüpler adına Türkiye Futbol Federasyonu’na aittir²⁷. Sporcuların yayın gelirlerinin paylaşımı konusunda herhangi bir

26 age, s. 6.

27 ULAGAY, A.: Futbolda Havuz Problemi 10 Soru 10 Cevap, Hürriyet Gazetesi, 10.04.2005.

söz hakkı bulunmamakta, dolayısıyla Türk sporunda haksız rekabet varlığını sürdürmektedir.

3. TÜRKİYE'DE SPORCULARIN SOSYAL GÜVENLİK HAKKI, İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ

Bu iki konuyu aynı başlık altında ele almamızın nedeni, iş kazası halinde iş sağlığı ve güvenliği önlemlerini almakla yükümlü işveren ve Sosyal Güvenlik Kurumu'nun işçiye karşı ayrı ayrı sorumlu olmalarıdır. İşverenin iş sağlığı ve güvenliği önlemlerini almaması halinde iş kazasına uğrayan işçi sigortadan yararlanabilecek, sonrasında ise Sosyal Güvenlik Kurumunun hatalı işverene rücu hakkı doğacaktır. Sosyal güvenlik ile iş sağlığı ve güvenliği farklı iki konu olsalar da önemli bir nokta da kesişimleri nedeniyle aşağıda yargı kararları ile birlikte değerlendirilecektir.

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 4. Maddesinde sigortalı sayılanlar açıkça belirtilmiştir. Kanuna göre hizmet akdiyle çalışanlar sigortalı sayılanlar arasında yer almaktadır.

Sosyal Sigortalar Kanunu'nun 3. maddesinde tanımlanan hizmet akdi; Borçlar Kanunu ve İş Kanunu anlamında iş akdini kapsamaktadır. Sporcular ve kulüp arasında Borçlar Kanunu anlamında hizmet akdi bulunduğu için, sporcular da sigortalı sayılmakta ve iş kazası ve meslek hastalığı sigortasından yararlanmaktadır. Yani spor kazaları sonucu ortaya çıkacak yaralanmalarda sporcu sosyal güvenlik kurumuna başvurabilecektir. Daha önce ayrıntılı olarak incelediğimiz üzere federasyonların yaptığı düzenlemelerde de kulüplerin sporcuları sigortalatma yükümlülüğüne yer verilmektedir.

Yargıtay da vermiş olduğu bir kararında sporcuların sigortalı sayılacaklarını ve bu görüşün gerek yasalarda gerek doktrinde de benimsendiğini açıkça kabul etmektedir. Yüksek Mahkeme'ye göre: *"Futbolcular ile kulüpleri arasındaki sözleşme ilişkisi, belirgin olarak hizmet akdine dayanmaktadır. O halde profesyonel futbolcular sigortalı*

sayılmalıdır. Hatta bunların her zaman için karşı karşıya kaldıkları tehlikelerin önemi, toplumsal yönden sosyal sigortadan yararlanmalarını zorunlu kılar”²⁸.

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu yürürlüğe girmeden önce iş sağlığı ve güvenliği bakımından işverenin yükümlülükleri ve sorumlulukları sporcuları açıkça kapsam dışında tutan 4857 sayılı İş Kanunu’nda yer almaktaydı. Bu nedenle kulüplerin, İş Kanunu’ndan kaynaklanan, iş sağlığı ve güvenliği önlemleri alma yükümlülükleri bulunmamaktaydı. Dolayısıyla Sosyal Güvenlik Kurumu hatalı işverene (*kulübe*) İş Kanunu’na dayanarak rücu edememekte idi. Bu durum Sosyal Sigortalar Kanunu ve İş Kanunu arasında açık bir uyumsuzluk yaratmaktaydı. Ancak, 20.06.2012 tarihinde 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Yasasının yürürlüğe girmesi ile bu uyumsuzluk ortadan kalkmıştır.

6331 sayılı yasada sosyal güvenlik kurallarının faaliyet konularına bakılmaksızın bütün işlere uygulanacağı belirtilmektedir. Söz konusu yasanın 2.maddesi uyarınca; “*Kanun; kamu ve özel sektöre ait bütün işlere ve işyerlerine, bu işyerlerinin işverenleri ile işveren vekillerine, çırac ve stajyerler de dâhil olmak üzere tüm çalışanlarına faaliyet konularına bakılmaksızın uygulanır*” Kanun hükümlerinin uygulanmayacağı faaliyet ve kişiler ise şunlardır: “*Fabrika, bakım merkezi, dikimevi ve benzeri işyerlerindekiiler hariç Türk Silahlı Kuvvetleri, genel kolluk kuvvetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığının faaliyetleri, Afet ve acil durum birimlerinin müdahale faaliyetleri, Ev hizmetleri, Çalışan istihdam etmeksizin kendi nam ve hesabına mal ve hizmet üretimi yapanlar, Hükümlü ve tutuklulara yönelik infaz hizmetleri sırasında, iyileştirme kapsamında yapılan iş yurdu, eğitim, güvenlik ve meslek edindirme faaliyetleri*”.

İş Kanunu sporcuları kapsam dışında tutarak sporcuların sağlık ve güvenlik haklarını kulüplerin inisiyatifine bırakmıştı. Ancak 6331 sayılı yasa sporcuları da kapsamaktadır. Bu nedenle artık kulüpler

işveren olarak yasada belirtildiği gibi diğer çalışanları ile birlikte sporcuların da iş sağlığı ve güvenliğini sağlamakla yükümlüdür.

Yasanın 22. maddesine göre:” Elli ve daha fazla çalışanın bulunduğu ve altı aydan fazla süren sürekli işlerin yapıldığı işyerlerinde işveren, iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili çalışmalarda bulunmak üzere kurul oluşturur. İşveren, iş sağlığı ve güvenliği mevzuatına uygun kurul kararlarını uygular”. 4. maddede ise işverenin genel yükümlülükleri şu şekilde belirtilmiştir: *“İşveren, çalışanların işle ilgili sağlık ve güvenliğini sağlamakla yükümlü olup bu çerçevede; mesleki risklerin önlenmesi, eğitim ve bilgi verilmesi dâhil her türlü tedbirin alınması, organizasyonun yapılması, gerekli araç ve gereçlerin sağlanması, sağlık ve güvenlik tedbirlerinin değişen şartlara uygun hale getirilmesi ve mevcut durumun iyileştirilmesi için çalışmalar yapar, işyerinde alınan iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyulup uyulmadığını izler, denetler ve uygunsuzlukların giderilmesini sağlar, risk değerlendirmesi yapar veya yaptırır, çalışana görev verirken, çalışanın sağlık ve güvenlik yönünden işe uygunluğunu göz önüne alır, yeterli bilgi ve talimat verilenler dışındaki çalışanların hayati ve özel tehlike bulunan yerlere girmemesi için gerekli tedbirleri alır. Ayrıca İşyeri dışındaki uzman kişi ve kuruluşlardan hizmet alınması, işverenin sorumluluklarını ortadan kaldırmaz, Çalışanların iş sağlığı ve güvenliği alanındaki yükümlülükleri, işverenin sorumluluklarını etkilemez, işveren, iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerinin maliyetini çalışanlara yansıtamaz”*.

Ayrıca, 6331 sayılı kanunun 9. maddesi uyarınca, 26.12.2012 tarihli ve 28509 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan, İş Sağlığı ve Güvenliğine İlişkin İşyeri Tehlike Sınıfları Tebliği ek-1 de yer alan tehlike sınıfları listesinde spor kulüplerinin faaliyetlerinin tehlike sınıflarına yer verilmiştir. Böylece kulüpler iş sağlığı ve güvenliğini sağlamak amacıyla risk analizi yaparken söz konusu tebliği göz önünde bulunduracaklardır. Tebliğe göre: Avcılık ve okçuluk kulüplerinin faaliyetleri tehlikeli sayılırken; futbol, voleybol, basketbol, güreş, jokey, tenis, yüzme, atletizm ve diğer (golf, bowling, satranç, kayak, buz pateni, vb.) kulüplerin faaliyetleri az tehlikeli grupta yer almaktadır.

Türkiye Futbol Federasyonu iş sağlığı ve güvenliğine yönelik bir talimatla konuyu düzenlerken, Voleybol ve Basketbol federasyonlarının bu yönde bir talimatları bulunmamaktadır. Bu durum daha önce sporcuların İş Kanunu tarafından kapsam dışında tutulmalarının sakıncalı bir sonucudur. Ancak artık yeni yasaya göre gerekli düzenlemelerin yapılması zorunlu hale gelmiştir.

Türkiye Futbol Federasyonu Sağlık Ekiplerinin Yapılanmaları ve İşleyişleri Talimatı, futbol faaliyetlerinin uluslararası standartlara uygun sağlık koşulları düzeyinde yürütülmesi, kulüplerin sağlık ekiplerinin oluşumunun sağlanması, ekip çalışanlarının çalışma esasları ile hak ve yükümlülüklerinin belirlenmesi amacıyla düzenlenmiştir.

Talimatın 5. maddesi uyarınca profesyonel kulüpler;

(1) En üst iki profesyonel ligde mücadele eden kulüpler için Kulüp Sağlık Kurulu oluşturmak,

(2) Lisans almış en az bir takım doktoru ve masör ile sözleşme imzalayarak kadrolarında bulundurmak,

(3) En üst iki profesyonel ligde mücadele eden kulüpler için, fizyoterapist, performans uzmanı (*tıbbi antrenman ve egzersiz uzmanı*), beslenme uzmanı ve spor psikiyatristi veya psikolog ile sözleşme imzalayarak kadrolarında bulundurmak,

(4) Oynadıkları özel ve resmi tüm müsabakalarda, yedek kulübesinde görevli lisanslı bir adet takım doktoru ile lisanslı bir takım fizyoterapisti veya lisanslı bir takım masörü bulundurmak ve kulüp sağlık ekibi çalışanı olmayan kişileri, müsabaka esame listesine doktor, fizyoterapist ve masör olarak yazmamak,

(5) Sezonun bitiminden en geç 15 gün sonra sağlık ekiplerini TFF'na bildirmek,

(6) Sağlık ekibinin görevlerini yerine getirebilmeleri için gerekli şartları sağlamak,

(7) Kulüp sağlık yapılanmasının temel hizmet alanları ile ilgili yükümlülüklerini yerine getirmek,

(8) Futbolcu sağlığı ve performansı ile ilgili TFF talimat, genelge ve taleplerinin Sağlık Ekibi tarafından uygulanmasını sağlamak,

(9) Sağlık Ekibi Çalışanının, TFF tarafından bildirilen eğitim programı, toplantı ve sınavlara katılmaları için gerekli maddi desteği sağlamak,

(10) Sözleşme ile kabul edilmiş edimleri, ücretleri ve diğer hak ve alacakları zamanında yerine getirmek,

(11) Sağlık ekibi çalışanlarını ilgili mevzuata göre, Sosyal Güvenlik Kurumu'na kaydettirmek sözleşme süresince doğacak sigorta primlerini yatırmak,

(12) Sözleşme ile sağlık ekibi çalışanlarına ücret olarak yapılacak ödemeler üzerinden 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun ilgili maddeleri uyarınca, gelir vergisi tevkifatı yapılarak bağlı olduğu vergi dairesine yatırmak,

(13) TFF'na tescil ettirdikleri iç yönetmeliklerini ve/veya disiplin talimatlarını, sözleşmenin imzalandığı tarihte veya en geç bunların TFF'na tescil ettirildiği tarihte imza karşılığında sağlık ekibi çalışanına teslim veya noter aracılığı ile tebliğ etmek ile yükümlüdürler.

Yine Talimatın 6. maddesi uyarınca sağlık ekibi çalışanlarının (*Profesyonel kulüplerle sözleşme imzalamış lisanslı takım doktorları, performans uzmanları, fizyoterapistler, masörler, beslenme uzmanları ve spor psikiyatristleri veya psikologlar*) yükümlülükleri aşağıdaki gibidir:

(1) Kulüp sağlık yapılanmasının temel hizmet alanlarındaki görevleri uygulamak,

(2) Sözleşmeyle bağlı oldukları kulübün takımında yer alan futbolcuların; kamplar, antrenmanlar, seyahatler ve müsabakalar sırasındaki tüm sağlık kontrollerini yapmak, meydana gelebilecek sakatlık ve benzeri sağlık sorunlarına müdahale etmek, bunların önlenmesi için gerekli tedbirleri almak, tedavi için azami gayret sarf etmek, psikolojik sorunlarını çözmesinde yardımcı olmak, işine konsantrasyonunu artırmak, beslenmesini düzenlemek, performanslarını değerlendirip, performans artırıcı tedbirler almak,

(3) TFF'na, müsabaka görevlilerine, futbolculara, yöneticilere kulüplere ve diğer kişilere karşı disiplin ihlali meydana getirmekten kaçınmak,

(4) TFF mevzuatına ve diğer hukuk kurallarına uygun hareket etmek,

(5) TFF Sağlık Kurulu'nun belirleyeceği esaslar doğrultusunda performans ve sağlık konusunda gerekli bilgi paylaşımına uygun zeminde hareket etmek,

(6) Kulübün izni veya sözleşmede özel hüküm bulunmaksızın aynı anda birden fazla kulüpte çalışmamak,

(7) TFF tarafından bildirilen eğitim programları, toplantı ve sınavlara katılmak,

(8) Sağlık ekibinin hiyerarşik düzeni içerisinde kulüp sağlık kurulu başkanının, başkanın olmadığı durumlarda ise takım doktorunun talimatlarına uygun hareket etmek,

(9) Kendisine teslim edilen araç, gereç ve sıhhi yardım malzemelerinin bakım ve muhafazasını yapmak ile yükümlüdürler.

Türkiye Futbol Federasyonu Sağlık Kurulu İç Talimatının 2.maddesi uyarınca kendi çalışma ve ihtisas alanlarına giren konularda, sağlık ekibi üyelerine gerekli eğitimi vermek, futbolcu sağlığını korumak, futbolcu performansını değerlendirmek, geliştirmek ve yüksek tutmak için FIFA ve UEFA normlarında her türlü bilimsel veriye dayalı çalışmalar yaparak, önerilerini TFF Başkanı'na ve Yönetim Kurulu'na sunmak amacıyla sağlık kurulu görev yapacaktır. Sağlık Kurulu Başkanı, spor ve özellikle futbolcu sağlığı konusunda bilgi ve tecrübesine güvenilir kişiler arasından TFF Başkanı tarafından seçilir ve TFF Yönetim Kurulu tarafından atanır. Sağlık Kurulu Başkanı, Kurul'u oluşturacak üye adaylarını tespit edip Türkiye Futbol Federasyonu Yönetim Kurulu'nun onayına sunar. TFF Yönetim Kurulu'nun onayı sonrasında üyeler görevlerine başlarlar (m.3).

Talimatın 6. maddesi uyarınca sağlık kurulunun görev ve yetkileri aşağıdaki gibidir:

(1) Sporcu ve özellikle futbolcu sağlığı konusunda görüş ve önerileri belirleyerek, rapor halinde Yönetim Kurulu'na sunmak,

(2) Futbol kulüplerinin sağlık konusundaki çalışma usul ve esasları hakkında görüş ve önerileri hazırlayarak Yönetim Kurulu'na sunmak,

(3) Türk Milli Futbol Takımlarının sağlık konusundaki çalışma ve esasları hakkında görüş ve önerilerini hazırlayarak Yönetim Kurulu'na sunmak,

(4) Kurul'un öneri ve görüşlerinin hazırlanması için komisyonlar oluşturmak.

(5) Kurul tarafından hazırlanıp Yönetim Kurulu'na sunulan görüş ve öneriler sonucunda Yönetim Kurulu'nun karar ve talimatlarını yerine getirmek.

Aynı talimatın 9. maddesi uyarınca; Sağlık Kurulu Başkanı tarafından önerilen ve Yönetim Kurulu'nun onayı ile görevine başlayan sporcu ve özellikle futbolcu sağlığı ile ilgili tecrübeye sahip kişilerden oluşan, sağlık ve performans icra kurulu bulunmaktadır.

Sağlık ve Performans İcra Kurulu'nun görevleri aşağıdaki gibidir:

(1) Sağlık Kurulu tarafından alınan kararların uygulanmasını yürütmek,

(2) Belirlenen proje ve stratejilerin Kurul adına uygulanmasından sorumlu olmak,

(3) Milli takımlarda görev yapacak doktor, fizyoterapist ve masörleri tespit etmek,

(4) Milli takım kamp ve maç dönemlerinden sonra sağlık ekibinin basındaki doktordan uygulamalarla ilgili geri bildirim almak.

Talimatın 11. maddesinde, milli takımlar konsültan hekim kuruluna yer verilmiştir. Bu kurul, Sağlık Kurulu Başkanı tarafından önerilen ve Yönetim Kurulu'nun onayı ile görevine başlayan, Türk Milli Futbol Takım sporcularının farklı sağlık problemleri ile ilgili tanı ve tedavi konularında hizmet veren, farklı branşlardaki hekimlerden oluşan bir kurul olup, illi takımlar sağlık ekiplerinin ihtiyaç duyması halinde göreve çağrılırlar.

12. madde uyarınca; TFF yapılanmasına uygun olarak TFF'nun faaliyet gösterdiği il ve bölgelerde sağlık hizmetlerini sağlık kurulu adına yürüten Bölgesel Sağlık Birimleri bulunur. Bölgesel Sağlık Birimi Başkanı, sporcu ve özellikle futbolcu sağlığı konusunda tecrübeye sahip kişiler arasından Sağlık Kurulu Başkanı'nın teklifi, TFF Başkanı ve

Yönetim Kurulu'nun onayı ile belirlenir. Bölgesel Sağlık Birimi üyeleri ise, Bölgesel Sağlık Birimi Başkanı'nın teklifi ve Sağlık Kurulu'nun onayı ile belirlenir. Bölgesel Sağlık Birimi en az 3 hekimden oluşur. Bölgenin durumuna ve yoğunluğuna göre kurul üyelerinin sayısı Sağlık Kurulu tarafından artırılabilir.

Aynı maddeye göre Bölgesel Sağlık Birimleri yılda en az iki kez kendi içlerinde toplanırlar. Toplantı tutanakları elektronik ortam aracılığı ile Sağlık Kurulu Başkanı'na iletilir. Tüm Bölgesel Sağlık Birimi başkanları, Bölgesel Sağlık Birimleri'ndeki durumları tartışmak, aksaklıkları tespit edip ortadan kaldırmak, yeni projeler geliştirmek ve fikir alışverişinde bulunmak için yılda en az bir kez Sağlık Kurulu Başkanı'nın yönetiminde toplanırlar, Bulunduğu il veya yetki alanındaki illerde yapılan TFF faaliyetlerindeki sağlık organizasyonunu Bölgesel Sağlık Birimi planlar ve Sağlık Kurulu Başkanı'nın onayı ile uygular.

13. madde uyarınca; TFF Sağlık Kurulu'na bağlı olarak Süper Lig Sağlık Komisyonu çalışır. Komisyon, Süper Lig'de mücadele eden kulüplerin bünyesinde bulunan sağlık kurullarının başkanlarından oluşur. Özellikle Süper Lig'deki kulüplerin sağlık yapılanmaları ile ilgili sorunların tespit edilmesi, tanımlanan sorunlara çözüm önerilerinin geliştirilmesi konusunda faaliyet gösterir. Her yıl, Aralık ve haziran ayları içerisinde durum tespiti yapıp, sorunlar, çözüm önerileri ve beklentiler konusunda yazılı bir metni Sağlık Kurulu Başkanı'na iletir.

Bugün futbolda karşımıza çıkan ve sporcuların karşı karşıya kaldıkları en büyük sosyal güvenlik tehlikesini stadyumlar oluşturmaktadır. Bu konuda karşımıza TFF Stadyum ve Güvenlik Komitesi Talimatı çıkmaktadır. Talimatın 5. Maddesi uyarınca Stadyum ve Güvenlik (S&G) Komitesi, Türkiye Futbol Federasyonu Başkanı tarafından bilgi ve tecrübesine güvenilir Yönetim Kurulu Üyeleri arasından atanan biri başkan olmak üzere konularında uzman yedi üyeden oluşan Stadyum ve Güvenlik (S&G) Komitesi bulunmaktadır.

Stadyum ve Güvenlik Komitesi'nin görev ve yetkileri şunlardır:

(1) Stadyumların mevcut fiziki yapılarının, burada oluşturulacak konfor ve güvenliğin çağdaş düzeye ulaştırılmasını sağlamak, stadyumların UEFA ve FIFA standart ve kriterlerine göre yapılanmasını gerçekleştirmek,

(2) Türkiye’de bulunan tüm Profesyonel kulüplerin oynadığı stadyumların Stadyum ve Güvenlik Sınıflandırma Kriterlerine uygunluk denetimini Komite Üyeleri basta olmak üzere Denetçiler ve/veya Alt Komisyonlar aracılığı ile yapmak,

(3) Stadyumları önceden belirlenmiş standart kriterlerine göre tasnif ederek(*Yıldızlayarak*), yayın ve tespit edilmiş kriterlere göre müsabakaların uygun stadyumlarda yapılmasını sağlamak,

(4) Stadyumlara yapısal eksikliklerini giderebilmesi için yapılacak yardımlara kaynak olması amacıyla fonlar oluşturmak,

(5) Kulüp Lisans Departmanı ile koordineli olarak stadyumlardaki güvenlik ve konfor için gerekli kriter tespitlerini yapmak, kriterlerin uygulama sürecini planlamak ve belirlenmiş bu kriterlere göre stadyumları denetlemek,

(6) Müsabakalarına katıldığı ligin kriterlerine uygun stadyuma sahip olmayan kulüplerin, sahip olduğu kriterlere uygun lig müsabakalarına katılması hususunda (*bir alt lige düşürme*) Federasyon Yönetim Kurulunca karar alınmak üzere bildirimde bulunmak,

(7) Stadyumları denetlemek için denetçiler görevlendirmek, denetçilerin görev alacağı stadyum ve bölgeleri belirlemek, gerekli gördüğü durumlarda denetçilerin görevine son vermek,

(8) Denetçilerin denetim konuları ile ilgili raporlarını incelemek ve raporlarla belirlenen eksikliklerin giderilmesi konusunda kulüpleri uyarmak,

(9) Denetçilerin eğitimlerini planlamak ve gerçekleştirmek,

(10) Kulüp Görevlilerinin eğitimlerini planlamak, stadyumlarda gerekli güvenlik ve konfor ile ilgili kurslar açmak ve bu kurslar sonucunda başarılı olanlara sertifika vermek,

(11) Alt komisyonları ve gerekebilecek diğer ihtisas komisyonlarını kurmak,

(12) Türkiye Futbol Federasyonu Temsilcileri için Standart Güvenlik Kontrol Listeleri hazırlamak,

(13) Stadyum ve Güvenlik Komitesi'nin yıllık faaliyet planını hazırlamak ve bütçesi ile ilgili görüşlerini Türkiye Futbol Federasyonu Yönetim Kurulu'nun onayına sunmak, Yönetim Kurulu onayından geçmiş bütçe faslına uygun her türlü harcama konusunda karar vermek ve Yönetim Kurulu/İcra Kurulu onayından sonra Türkiye Futbol Federasyonu Satın alma İç Talimatı Hükümlerince harcamaları yapmak,

(14) Bütçe dâhilinde, denetçilerin, alt komisyon üyelerinin görev ücretlerini ve/veya huzur haklarını belirlemek ve bunu Federasyon Yönetim Kurulu'nun onayına sunmak,

(15) Bu birimde çalışacak personelin sayısını, nitelik ve ücretlerini, departmanın donanım ve malzeme ihtiyaçlarını tespit etmek ve bunları Yönetim Kurulu'nun onayına sunmak, onaylananların bütçe dâhilinde teminini sağlamak,

(16) Talimatın ve Eki ile Akreditasyon Talimatı ve Eki'nde gerekecek değişiklikleri yaparak Türkiye Futbol Federasyonu Yönetim Kurulu'nun onayına sunmak,

(17) Hukuki sonuçlar doğurabilecek kararlarını onay için Türkiye Futbol Federasyonu Yönetim Kurulu'na sunmak,

(18) Bu Talimata ve Eki hükümlerine aykırılık sebebiyle disiplin cezası gerektirecek durumlarda Profesyonel Futbol Disiplin Kurulu'na sevk edilecek kulüpleri Genel Sekreterliğe bildirmek,

(19) Stadyum ve Güvenlik Sınıflandırma Kriterlerine uymayan kulüplere verilecek cezaları belirlemek ve bu cezaları Türkiye Futbol Federasyonu Yönetim Kurulu'nun onayına sunmak,

(20) Stadyumlarda, S&G Sınıflandırma Kriterlerine uymaması sebebiyle seyirci alınmayacak bölümleri belirlemek, bu bölümlere eksiklikler giderilene kadar seyirci alınmaması hususunu Yönetim Kurulu'nun onayına sunmak.

12. madde uyarınca; Stadyum ve Güvenlik Komitesi, Stadyum ve Güvenlik Sınıflandırma Kriterlerine uyan kulüplere S&G Uygunluk Belgesi verir. Her yıl, sezon müsabakaları başlamadan evvel kulüplerin

bulundukları lig kriterlerini içeren, müsabakalarını oynayacakları stadyum için, S&G Uygunluk Belgesi alması gerekmektedir. Stadyum ve Güvenlik Komitesi, vermiş olduğu S&G Uygunluk Belgesi'ni, sınıflandırma kriterlerine uygunluğun yitirilmesi gerekçesiyle, aksaklığın giderilmesi için verdiği süre bitiminde geri alabilir. Yer aldığı sınıflandırma kriterlerine uyması konusundaki aksaklıklar giderilene kadar kulübe S&G Uygunluk Belgesi verilmez. S&G Uygunluk Belgesi olmayan stadyumda müsabaka oynanmaz veya koşullu şekilde müsabaka oynatılabilir. Kulüp yarıştığı kategorinin sezon müsabakaları başlamadan önce Federasyona, yer aldığı ligin S&G Uygunluk Belgesi bulunan ve müsabakalarını oynayacağı bir stadyum göstermek zorundadır. Uygun stadyumu bildirmeyen ya da mevcut şartlara göre Federasyonun belirlediği stadyumda oynamak istemeyen kulüp müsabakalara katılamaz. Yapılan uyarılara, verilen süreye rağmen stadyum ve güvenlik ile ilgili stadyumdaki eksiklikler giderilmez veya gösterilen stadyumda müsabakalar oynanmaz ise Federasyon kulübün tescilini silebilir.

13. maddeye göre: Stadyum ve Güvenlik Komitesi, sezon başlamadan önce kulüplere yazılı olarak denetçiler aracılığı ile denetleme yapacağı tarihleri bildirir. Denetleme günü stadyumun denetlenememesi ve bunda kulübün kusurunun olması halinde, stadyumun S&G Uygunluk Belgesi'nin olmadığı kabul edilerek buna göre işlemler yapılır. Sezon öncesi denetlemeler haricinde, Stadyum ve Güvenlik Komitesi Üyeleri, denetçileri ve alt komisyon üyeleri, gerekli gördüğü tarihlerde, kulüplere önceden haber vermeksizin denetlemeler yapar, bu denetlemeler neticesinde tespit edilen eksikliklerin giderilmesi için kulüplere süre verir. Bu süre bitiminde eksiklikler giderilmemiş ise stadyumun S&G Uygunluk Belgesi geri alınır, eksiklik giderilinceye kadar geri verilmez. Müsabaka günü federasyon temsilcilerinin belirlediği ve raporlarına yazdıkları uygulamaya yönelik yapısal eksiklikler, denetçi raporlarıyla aynı şekilde komite tarafından incelenir, eksikliğin giderilmesi için kulübe süre verilir. Bu süre sonunda giderilmeyen eksiklikler sebebiyle kulübe bu talimata yer alan cezalar verilir.

Aynı maddeye göre denetimin yapıldığı stadyumu kullanan kulüp; Stadyum ve Güvenlik Komitesi tarafından imzalanmış görev yetki belgesinin ibrazı üzerine, stadyumun tüm bölümlerinde yapılacak denetime izin vermek zorundadır. Yapılacak denetime engel olanlar, denetim elemanlarının çalışmasına engel çıkaranlar ile mensubu bulundukları kulüp hakkında Profesyonel Futbol Disiplin Talimatı hükümleri uygulanır. Engellenen denetim gerçekleşene kadar denetimin yapılacağı stadyumun "*S&G Uygunluk Belgesi*" askıya alınır bu stadyumda müsabakanın oynanmasına Federasyon Yönetim Kurulunun kararı ile izin verilmez.

Talimatın 15. maddesi uyarınca; Federasyon tedbir niteliğinde olmak üzere gerekli gördüğü takdirde, müsabakaların tamamını veya bir kısmını seyircisiz oynatabilir. Ayrıca bu Talimat ve ayrılmaz bir parçası olan ek'te yer alan hükümlere aykırı davranan kulüplerin kendi ili dahilinde yapacakları müsabakaların başka bir ilin sahasında oynatılmasına ve bu Talimatta yer alan kriterlere uymayan futbol sahalarının geçici bir süre müsabakalara kapatılmasına veya müsabakaların tamamen veya kısmen seyircisiz oynatılmasına tedbiren karar verme yetkisi Federasyon Yönetim Kurulu'na aittir.

Stadyum ve Güvenlik komitesi Talimatı gerçekten de futbolda oluşabilecek kazaları önlemek için önemli tedbirler öngörmektedir. Ancak talimatlarla ne kadar tedbir öngörülse de futbolcuların sağlık ve güvenliği bakımından en büyük tehlike tribünlerdir. Son zamanlarda maçlarda üzülmek ve daha çok utanarak tanık olduğumuz olaylar çok sıkı bir kamera güvenlik sistemini mecbur kılmaktadır. Mevcut sistem kişileri ayırt etmeye, dolayısıyla suçu tespit etmeye yetmemektedir. En basiti tribünden sahaya atılan bir cismin kim tarafından atıldığı açıkça tespit edilemediği sürece seyirciler korkusuz fanatizm çılgınlığıyla sporcuların hayatlarını tehlikeye atmaya devam edeceklerdir. En kritik nokta ise faili meçhul yaralama, belki de ölüm suçlarına sadece seyirci kalınacak olmasıdır.

TÜRKİYE DOPİNGLE MÜCADELE TALİMATI ÇERÇEVESİNDE UYGULANMASI GEREKEN HAK MAHRUMİYETİ CEZASI SÜRESİNİN BELİRLENMESİ VE DİĞER DİSİPLİN CEZALARI

Av. Anıl GÜRSOY ARTAN*

* Ankara Barosu.

GİRİŞ

Spor Genel Müdürlüğü (eski adı ile Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü), 3289 sayılı GSGM Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ile bu Kanunda değişiklik yapan 3703 sayılı Kanun ve 3885 sayılı Avrupa Konseyi Doping Mücadele Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun ile 5721 sayılı Birleşmiş Milletler Bilim ve Kültür Örgütü Sporda Doping Karşı Uluslararası Sözleşmeye Katılmamızın Uygun Bulunduğuna Dair Kanun ile kendisine verilen doping mücadele görevini 24 Mayıs 2011 tarihinde Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi ile arasında akdedilen bir protokol ile Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi'ne devretmiştir. Bu protokole göre Türkiye'de doping mücadelesinin etkin bir şekilde yürütülmesi, doping önlenmesi ve kontrolü, doping mücadelesi ile ilgili ulusal ve uluslararası işbirlikleri konusunda, ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlar nezdinde tek yetkili kurumun oluşturulacak olan TMOK Doping Mücadele Komisyonu olmuştur. Komisyonun bütçesi Genel Müdürlük tarafından karşılanmakta ve iki kurumca oluşturulan Komisyon eliyle doping mücadelesi süreçleri organize edilmektedir.

Protokolün akdedilmesini takiben hızlı bir biçimde Genel Müdürlük ve Olimpiyat Komitesi tarafından oluşturulan Komisyon, çalışmalarına başlamıştır. Tüm spor Federasyonları ile iletişim sağlanarak yeni oluşum anlatılmış ve doping mücadelesi konusunda TMOK bünyesinde kurulan Komisyon'un tek yetkili olduğunu kabul ettiklerini ve onun kurallarına uyacaklarına dair birer taahhütname vermeleri istenmiştir. Türkiye Basketbol ve Futbol Federasyonları haricinde tüm Federasyonlar bu taahhütnameyi vermiştir. Anılan iki spor Federasyonu ile yapılan görüşmeler neticesinde kendileri ile işbirliği kurulmuş ve karşılıklı gözlem ve entegrasyonu içeren bir geçiş sürecinden sonra TMOK Doping Mücadele Komisyonu'na tabi olmaları hususunda mutabakata varılmıştır.

Eylül 2011'de Dünya Doping Mücadele Ajansı (WADA) Model Kuralları örnek alınarak hazırlanan Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi Doping Mücadele Talimatı yürürlüğe girmiştir.

Türkiye'de son yıllarda değişen doping mücadele sürecini kısaca anlatılarak başladığımız bu makalede, Futbol ve Basketbol Federasyonları haricinde kalan ve doping mücadelede tüm süreçleri birebir uygulamakla yükümlü olan Federasyonlar için TMOK Doping Mücadele Talimatı hükümleri uyarınca doping mücadele kural ihlali yapılması halinde ihlalde bulunan sporculara verilecek cezayı belirleme süreci incelenmektedir.

I. DOPİNG MÜCADELE KURAL İHLALLERİ

TMOK Doping Mücadele Talimatı'nın 2. maddesi doping mücadele kural ihlallerini belirler. Bu maddeye göre;

1. Sporcudan alınan örnekte yasaklı bir maddenin veya onun metabolitlerinin veya belirteçlerinin bulunması (Madde 2.1)
2. Yasaklı bir maddenin veya yasaklı bir yöntemin sporcular tarafından kullanılması veya kullanmaya teşebbüs edilmesi (Madde 2.2)
3. Yürürlükteki doping mücadele kurallarına uygun olarak yapılan bildirim sonrasında örnek vermemek veya haklı bir nedene dayanmaksızın örnek vermeyi reddetmek veya herhangi bir şekilde örnek vermekten imtina etmek (Madde 2.3)
4. Sporcunun nerede bulunduğu hakkında gerekli bilgileri vermek ve uluslararası doping kontrol standardına uygun olarak yapılan bildirim sonrasında doping kontrollerine katılmamak da dahil, sporcuların müsabaka dışı doping kontrolüne tabi tutulması için hazır bulunmasına ilişkin yürürlükteki yükümlülüklerin ihlali (Madde 2.4)
5. Doping kontrolünün herhangi bir bölümünde hile yapmak veya hile yapmaya teşebbüs etmek (Madde 2.5)

6. Yasaklı madde ve yasaklı yöntemlere sahip olmak (Madde 2.6)
7. Herhangi bir yasaklı madde veya yöntemin ticaretini yapmak veya yapmaya teşebbüs etmek (Madde 2.7)
8. Herhangi bir yasaklı madde veya yasaklı yöntemi herhangi bir sporcuya bir müsabaka sırasında tatbik etmek veya etmeye teşebbüs etmek veya müsabaka dışında kullanımı yasak olan herhangi bir yasaklı madde veya yasaklı yöntemi herhangi bir sporcuya müsabaka dışındaki dönemde tatbik etmek veya etmeye teşebbüs etmek veya doping mücadele kuralı ihlali veya ihlal teşebbüsünü içeren herhangi bir suç yardımcı olmak, teşvik etmek, desteklemek, katılmak, örtbas etmek veya suç ortaklığı yapmak (Madde 2.8)

II. DOPİNGLE MÜCADELE KURAL İHLALİ DURUMUNDA BİREYLERE UYGULANACAK YAPTIRIMLAR

Doping Mücadele Talimatı'nın 10. maddesi bireylere uygulanacak yaptırımları belirler. Bu maddedeki düzenleme aşağıdaki gibidir;

1. Bir doping mücadele kuralının bir turnuva sırasında ihlali halinde sonuçların iptal edilmesi (Madde 10.1)
2. Yasaklı madde veya yasaklı yöntemin bulunması, kullanılması veya kullanmaya teşebbüs edilmesi veya bulundurulması nedeniyle uygulanacak hak mahrumiyeti cezası (Madde 10.2)
3. Diğer ihlallerde uygulanacak hak mahrumiyeti cezaları (Madde 10.3)
4. Tanımlanmış maddelerin kullanılmasına ilişkin hak mahrumiyeti cezalarının belirli koşullarda iptal edilmesi veya hafifletilmesi (Madde 10.4)
5. Hak mahrumiyeti cezasının istisnai hallerde iptali veya hafifletilmesi (Madde 10.5)

6. Hak mahrumiyeti cezasını artırabilecek ağırlatıcı sebepler (Madde 10.6)
7. Birden fazla ihlal (Madde 10.7)
8. Örnek alınmasından veya bir doppingle mücadele kuralı ihlalin-den sonra müsabakalarda elde edilen sonuçların iptal edilmesi (Madde 10.8)

A. Cezanın Belirlenmesi

Bir önceki başlıkta saydığımız doppingle mücadele kural ihlallerinden birinin gerçekleşmesi halinde sporcuya verilecek hak mahrumiyeti cezasının belirlenmesinde Doppingle Mücadele Talimatı'nın 10. maddesi uygulanmalıdır.

İlke olarak gerek Talimat'ın 9.1 gerekse 10.1. maddesinde belirtil-diği üzere sporcunun bir doppingle mücadele kuralını ihlal ederek bir ödüle hak kazanması halinde önce kural ihlalinin tespit edildiği yarış-mada kazandığı ödül iptal edilir (Madde 9.1). Bir turnuva sırasında elde edilen ödüller açısından değerlendirme yapılmak gerektiğinde sporcunun doppingle mücadele kural ihlalinin ağırlığı ya da kural ihlalinin belirlendiği yarışma dışındaki diğer yarışmalarda yapılan kontrollerin negatif çıkması gibi etkenler göz önünde bulundurularak o sporcunun turnuva sırasında elde ettiği diğer ödüllerin iptal edilip edilmeyeceğine karar verilir. (Madde 10.1) Örneğin bir sporcunun atletizm dalında olimpiyatlarda yarıştığını farz edelim. Söz konusu atletin 100 m. ve 50 m. finallerinde madalya kazandığını, 50 m. finallerinin ardından yapılan doping kontrolü neticesinde doppingle mücadele kural ihlalinde bulunduğu tespit edildiğini farz edelim. Bu durumda sporcunun 50 m. finalinde kazandığı madalya iptal edilirken, 100 m. finalinde kazandığı madalyanın akıbetine yukarıda anılan değerlendirme yapılarak karar verilir. Söz konusu sporcu ancak ihlalde hata veya ihmali olmadığını ispatlarsa o müsabaka dışındaki dereceleri etkilenmez (Madde 10.1.1).

Doping mücadelesinde kural ihlallerinden; sporcudan alınan örnekte yasaklı bir maddenin veya onun metabolitlerinin veya belirteçlerinin bulunması (Madde 2.1), yasaklı bir maddenin veya yasaklı bir yöntemin sporcular tarafından kullanılması veya kullanmaya teşebbüs edilmesi (Madde 2.2) yasaklı madde ve yasaklı yöntemlere sahip olmak (Madde 2.6) maddelerinden birini gerçekleştirmesi halinde tanımlanmış maddelerin kullanılmasına ilişkin hak mahrumiyeti cezalarının belirli koşullarda iptal edilmesi veya hafifletilmesi (Madde 10.4), hak mahrumiyeti cezasının istisnai hallerde iptali veya hafifletilmesi (Madde 10.5) ve hak mahrumiyeti cezasını artırabilecek ağırlatıcı sebeplerin (Madde 10.6) ihlalde tespit edilememesi halinde sporcuya 2 (iki) yıl hak mahrumiyeti cezası verilir.

Doping mücadelesinde kural ihlali bulunan bir sporcuya verilmesi gereken cezayı belirlemede Talimat'ın yukarıda anılan 10.4, 10.5 ve 10.6. maddeleri önem arz etmektedir.

Bu maddeleri sırasıyla inceleyecek olursak;

Madde 10.4 tanımlanmış maddelerin kullanılmasına ilişkin hak mahrumiyeti cezasının belirli koşullarda iptali veya hafifletilmesi;

Talimat'ın birkaç yerinde açıkça dile getirildiği üzere bir sporcu tanımlanmış maddenin kendi vücuduna nasıl girdiğini veya üzerinde nasıl bulunduğunu veya bu maddenin performansını artırma veya performansını artırıcı bir maddenin kullanımını gizleme amacı taşımadığını kanıtlaması gerekir.

Doping mücadelesinde kural ihlali verilecek cezayı belirleyecek Federasyon Disiplin Kurulu'nun bu madde başta olmak üzere, diğer ağırlatıcı veya hafifletici sebeplerin varlığını belirlemede olaylara ceza hukuku standardından daha düşük, özel hukuk standartlarından daha yüksek bir seviyede¹ yaklaşımları gerekmektedir. Doping mücadelesinde kural ihlali bulunan sporcuların hafifletici sebeplerin varlığını

1 CAS 1998/A/211 De Bruin v FINA

ispatta sözlü savunmalarına ek olarak somut deliller de sunmalıdır ya da tanımlanmış maddenin niteliğinin veya alınma zamanının sporcuya bir yararı olmadığını anlaşılmaması, beyan edilerek kullanılmış olması, bu maddelerin sporla ilgili olmaksızın reçeteli olarak kullanıldığını gösteren tıbbi kayıtlar ile desteklenmelidir. Bu noktada sporcunun yapacağı kariyerinin sonuna geldiği, cezalı olduğu dönem boyunca maddi kaybının olacağı, yarışma takviminin kural ihlalini yapmasını gerektirmeyecek şekilde olması gibi savlar yeterli görülmemelidir.

Madde 10.5 hak mahrumiyeti cezasının istisnai hallerde iptali veya hafifletilmesi;

Madde 10.5.1 Kusur veya İhmalin Olmaması; Madde 10.5.2 Ağır Kusur veya İhmalin Olmaması bir sporcu, bir olayda kusurunun veya ihmalinin olmadığını kanıtlaması halinde ona hak mahrumiyeti cezası uygulanmaz. Sporcunun madde 2.1 ihlalinde bulunması halinde yasaklı madde veya onun metabolitlerinin vücuduna nasıl girdiğini kanıtlaması zorunludur.

Bu maddeler doping mücadele kural ihlallerinde uygulanacak cezaların belirlenmesinde evrensel hukuk ilkelerine uyum için Talimat'ta yerlerini bulmuştur. Kusur ve ihmalin olmaması Court of Arbitration for Sports [(CAS) Spor Tahkim Mahkemesi] şöyle bir tanımlama getirmektedir: "...sporcunun *azami dikkati göstermesine, makul ölçüde şüphe ile yaklaşmasına rağmen, yasaklı bir madde ile karşı karşıya olduğunu bilmemesi veya bilebilecek durumda olmaması*"² Madde 10.5.1 ve Madde 10.5.2'nin koşulların gerçekten istisnai olduğu ve büyük çoğunluk oluşturmayan vakalar üzerinde bir etkisinin olması amaçlanmıştır.

Bir Sporcunun gereken bütün özeni göstermiş olmasına karşın, bir rakibinin sabotajına maruz kaldığını kanıtlayabildiği bir durumda, herhangi bir kusur veya ihmalinin olmaması nedeniyle, cezanın iptaliyle sonuçlanan bir örnek, Madde 10.5.1'in nasıl işlediğini

gösterebilir. Diğer taraftan, aşağıdaki koşullarda kusur veya ihmal halinde cezanın tamamı iptal edilemez: (a) yanlış etiketlenmiş veya yasaklı madde bulaşmış bir vitamin veya besin takviyesinden dolayı doping kontrolünün pozitif çıkması (sporcular aldıkları her şeyden sorumludurlar Madde 2.1.1 ve besin takviyelerinin yasaklı madde bulaşma olasılığı konusunda uyarılırlar); (b) bir yasaklı maddenin sporcunun hekimi veya antrenörü tarafından sporcuya bildirilmeksizin sporcuya uygulanması (sporcular kendi hekimlerini seçmekle ve kendilerine herhangi bir yasaklı maddenin verilmemesi gerektiğini hekimlerine söylemekle yükümlüdür); ve (c) sporcunun yemeğinin veya içeceğinin sporcunun eşi, antrenörü veya yakın çevresindeki bir kişi tarafından sabote edilmesi (sporcular aldıkları her şeyden ve yemeklerine ve içeceklerine müdahale etme yetkisini verdikleri kişilerin davranışlarından sorumludurlar). Ancak, belli bir vakanın kendine özgü koşullarına bağlı olarak, yukarıda atfolunan durumlarda ağır kusur veya ihmalin olmadığı gerekçesiyle ceza indirimine gidilebilir. (Örneğin, (a)'da belirtilen durumda, sporcunun doping kontrolünün pozitif çıkmasının nedeninin yaygın kullanılan multi vitaminin, yasaklı maddeyle bağlantısı olmayan bir yerden satın alındığının ve orada karışmış olduğunun ve sporcunun diğer besin takviyelerini almamaya özen gösterdiğinin, sporcu tarafından açıkça kanıtlanması halinde, ceza indirimi söz konusu olabilir.³

Yukarıda kısaca izah edilmeye çalışıldığı üzere, sporcuda ağır kusur veya ihmalin olmaması halinde hafifletilen ceza süresi, aksi durumda uygulanacak hak mahrumiyeti ceza süresinin yarısından daha az olamaz. Aksi durumda uygulanacak cezanın ömür boyu hak mahrumiyeti cezası olması durumunda hafifletilen ceza süresi 8 (sekiz) yıldan daha az olamaz.

Cezayı hafifletici sebepler arasında yerini alan bir başka sebep 10.5.3'te belirtilen *doping mücadele kural ihlalinin ortaya çıkarılmasında ve tespitinde somut destek verilmesidir*. Doping mücadele

3 Doping Mücadele Talimatı Madde 10.5.1 ve Madde 10.5.2 açıklaması

kural ihlalinde bulunan sporcunun bu olayın ortaya çıkartılması ya da organize olarak yürütülen ya da ispatı zor bir doping mücadele kural ihlalinin ortaya çıkartılmasına katkıda bulunacak ölçüde ciddi ve değerli bir destek vermesi halinde, sporcunun cezasının bir kısmı indirilebilir. Her halükarda aksi durumda uygulanması gereken hak mahrumiyeti cezasının dörtte üçünden fazlası indirilemez. Aksi durumda uygulanacak cezanın ömür boyu hak mahrumiyeti cezası olması durumunda hafifletilen ceza süresi 8 (sekiz) yıldan daha az olamaz.

Bir başka cezayı hafifletici sebep ise 10.5.4'te belirtilen *diğer kanıtların mevcut olmaması halinde doping mücadele kuralı ihlalinin itirafıdır*. Sporcunun kendisinden numune alınmak üzere çağrı yapılmasından önce, kendi isteği ile kural ihlalinin itiraf etmesi halinde bu durum bir hafifletici bir sebep olarak kabul edilir. Ancak her halükarda sporcunun uygulanacak indirimden sonraki hak mahrumiyeti cezası aksi durumda uygulanacak olan hak mahrumiyeti cezası süresinin yarısından az olamaz.

Madde 10.6 Hak mahrumiyeti cezası süresini artırabilecek ağırlaştırıcı sebepler; Disiplin Kurulları Madde 2.7'de ve Madde 2.8'de belirtilenlerin dışındaki bir doping mücadele kural ihlaline ilişkin herhangi bir olayda, standart yaptırımdan daha ağır bir hak mahrumiyeti cezasını gerektiren ağırlaştırıcı sebeplerin mevcut olduğunu tespit etmesi halinde, ceza süresi, sporcunun söz konusu ihlali bilerek işlemediği konusunda Kurulu ikna edecek şekilde ispatlayamaması durumunda azami 4 (dört) yıla kadar artırabilir.

Bu sebepler şu şekilde sıralanabilir: sporcunun, doping mücadele kuralı ihlalinin ister bireysel olarak, ister doping amaçlı bir komplo veya ortak girişimle birlikte bir doping planının bir parçası olarak işlemiş olması; sporcunun, birden fazla yasaklı maddeyi veya yöntemi kullanması veya bulundurması veya birden fazla kez kullanması veya bulundurması; sporcunun, doping mücadele kuralı ihlalinin tespitini engellemeye yönelik aldatıcı veya engelleyici fiillerde bulunması gibi.

O halde ülkemizde son yıllarda doping vakalarının artması ve doping mücadele kural ihlallerinin düzenli kullanılan performans artırıcı etkisi bulunan hormon ve steroidlerin tespit edilmesi bu madde kapsamında değerlendirilmeli ve doping mücadele kural ihlali bulunan bir sporcuya ilk ihlali verilecek cezanın 4 (dört) yıl olarak belirlenmesi gerekmektedir.

Belirlenen 4 (dört) yıllık bu ceza üzerinden yukarıca izah ettiğimiz hafifletici sebeplerin varlığının kanıtlanması halinde indirimle gidilmesi gerekmektedir.

Bir sporcunun doping mücadele kural ihlali ikinci kez bulunması halinde uygulanması gereken yaptırım Madde 10.7 belirlemektedir. Buna göre Talimat'ta aynen yer alan tablo kullanılarak önce ilk ihlalin niteliği yukarıdan aşağı sıralanan sütundan belirlenmeli, ikinci ihlalin niteliği ise soldan sağa sıralanan ihlaller arasından seçilerek, ilk ihlalin satırı ile ikinci ihlalin sütunun birleştiği noktada öngörülen ceza verilmelidir.

B. Ödüllerin İptal Edilmesi ve/veya İadesi

Doping Mücadele Talimatı'nın 9. maddesi ve 10.8. maddesi doping mücadele kural ihlali sonrası müsabakalarda elde edilen sonuçların iptal edilmesi başlığını taşımaktadır. Madde 9'a göre sporcudan alınan numunenin pozitif olduğu bir müsabakada elde edilen sonuç kendiliğinden iptal edilir. Buna ilaveten Madde 10.8'e göre bu ihlalin varlığının tespit edildiği tarihten itibaren bütün yarışma sonuçları iptal edilir ve sporcuya verilen tüm madalya, puan ve ödüller geri alınır.

27748 sayılı ve 03.11.2010 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren Gençlik ve Spor Bakanlığı'nca yürütülen Spor Hizmet ve Faaliyetlerinde Üstün Başarı Gösterenlerin Ödüllendirilmesi Hakkında Yönetmelik hükümlerine dayanılarak üstün başarı sağlamış sporculara verilen ödüller de bu kapsam altında değerlendirilebilir. Anılan Yönetmeliğin 23. maddesinde açıkça bir sporcunun doping

mücadele kural ihlalinde bulunması halinde kendisine verilen ödülün geri tahsil edileceği hükmü getirilmiştir. Uygulamada, kendisine bu Yönetmelik kapsamında ödül verilen ve doping mücadele kural ihlalinde bulunan sporcular aleyhine Bakanlık tarafından alacak davası ikame edilerek, verilen ödüllerin iadesi sağlanmaktadır.

SONUÇ

Ülkemizde son yıllarda doping mücadele kural ihlallerindeki artış doping mücadeleye ilişkin olarak sporculara verilen cezalardaki caydırıcılığa dikkatleri çekmektedir.

Kanaatimizce devletin başarılı sporcu yetişmesini teşvik etmek üzere, başarılı sporculara yüksek tutarlarda ödül verilmesini öngören Spor Hizmet ve Faaliyetlerinde Üstün Başarı Gösterenlerin Ödüllendirilmesi Hakkında Yönetmelik, sporcuların ve diğer destek personelinin maalesef temiz ve dürüst oyundan uzaklaşmasına sebep olmuştur.

Doping mücadele kural ihlallerinin ilkinde genellikle 2 (iki) yıl hak mahrumiyeti cezası veriliyor olması caydırıcı olma özelliğini yitirmiş, sporcular bu riski göze alarak verilecek ödüle ulaşma gayesi ile sağlıklarını tehlikeye atarak doping mücadele kural ihlallerinde yaygınlıkla bulunmaya başlamışlardır.

Gerek kural ihlallerinde bulunan sporcuların gerekse bu yönde kendilerine yardımda bulunan destek personelinin cehaleti, gelişen laboratuvar teknikleri ve TMOK Doping Mücadele Komisyonu'nun ve uluslararası spor federasyonlarının yarışma içi ve dışı kontrolleri artırması karşısında doping mücadele kural ihlallerinde artış gözlenmektedir.

Gelinen noktada ancak ve ancak Federasyon Disiplin Kurulları'nın yukarıda izah etmeye çalıştığımız üzere Talimat'ı doğru uygulayarak 2 (iki) yıl yerine 4 (yıl) hak mahrumiyeti cezası vermeye başlamaları, Yönetmelik'teki ödüllerin azaltılması ve her şeyden önce sporcuların hayatlarını tehlikeye attıkları gerçeğinin kendilerine anlatılması ile doping mücadele kural ihlallerinin azaltılabileceği kanaatindeyiz.

KARŞIYAKA - KASIMPAŞA ARASINDA 23 MAYIS 1964 TARİHİNDE OYNANAN MAÇIN ŞİKE İDDİALARINA KARIŞMASI VE SONUÇLARI

Prof. Dr. Özbay GÜVEN*
Yrd. Doç. Dr. Özer YILDIZ**
Arş. Gör. Neslihan ARIKAN*
Çiğdem AKOĞLU*

* Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu.

** Mustafa Kemal Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor
Yüksek Okulu.

Giriş

Türkiye’de futbolda şike iddialarının geri planına bakıldığında; Türkiye Futbol Federasyonu’nun şike iddiaları konusunda verdiği cezaların kimi zaman mahkemece bozulduğu, kimi zaman da mahkeme tarafından şike olduğuna karar verildiği görülmektedir. Türk futbol tarihinde belgeli şike olayının ilki; Türkiye 1. Millî Futbol Liginde 1963-1964 sezonunda yaşanmıştır. 23 Mayıs 1964 tarihinde Karşıyaka-Kasımpaşa arasında oynanan bu müsabaka mahkemece bozulmuştur.

Bu araştırmada; 23 Mayıs 1964 tarihinde “*Karşıyaka-Kasımpaşa*” takımları arasında İzmir Alsancak Stadyumu’nda oynanan ve Karşıyaka’nın 4-0’lık galibiyeti ile sonuçlanan futbol müsabakası ve bu müsabakadaki takımların Türkiye Futbol Federasyonu tarafından Futbol Müsabaka Yönetmeliğinin 29/b maddesine göre şike yaptığına karar verilerek 2. Millî Futbol Ligi’ne düşürülmesi ve Futbol Federasyonunun bu kararına karşı başvurulmuş Danıştay’ın federasyonca alınan kararı haksız bularak Karşıyaka Kulübü’nü yeniden 1. Millî Lige çıkartma kararı incelenecektir.

Bu futbol müsabakası, Türkiye Futbol Liginde Futbol Federasyonu tarafından şike olduğuna karar verildikten sonra mahkemeye intikal ederek şike olmadığına yargı düzeyinde karar verilen ilk dava olması açısından oldukça anlamlı görülmelidir.

Çalışmada; Türkiye 1. Millî Futbol Liginin 1963-1964 Sezonunda Türkiye Futbol Federasyonu tarafından şike yapıldığına karar verilen ancak Danıştay tarafından şike yapılmadığı sonucuna varılan Karşıyaka-Kasımpaşa futbol müsabakası ile ilgili bulgulara literatür taraması yapılarak ulaşılmıştır.

23 Mayıs 1964 Tarihinde Oynanan Karşıyaka-Kasımpaşa Maçının Analizi

1963-1964 Sezonunda Türkiye 1. Millî Futbol Liginde Fenerbahçe, Beşiktaş, Galatasaray, Ankaragücü, Göztepe, İstanbulspor, Altay,

Gençlerbirliği, Diyarbakırspor, PTT, Feriköy, Altınordu, İzmirspor, Beykoz, Hacettepe, Karşıyaka, Beyoğluspor ve Kasımpaşa takımları yer almaktaydı.

23 Mayıs 1964 Cumartesi günü İzmir Alsancak Stadyumu'nda saat 15.30'da hakem Nejat Şener tarafından yönetilen Karşıyaka ile Kasımpaşa takımları arasındaki maçın bir kader maçı olması, maçın şike iddialarına karışmasına neden olmuştur. Karşılaşma öncesi Kasımpaşa takımının ligden düşmesi kesinleşmiş ancak Karşıyaka takımı son kozlarını oynamak durumunda kalmıştır. Karşıyaka, Kasımpaşa takımından iki puan alırsa kümede kalacak ancak yenilirse Beykozspor ligde kalacak ve Karşıyaka takımı küme düşecektir. Maça Karşıyaka takımı; Akın, Kemal, Sıddık, Mustafa, Erol, Özcan, Gönen, İbrahim, Vural, Ergun, Burhan; Kasımpaşa takımı; Özkay, K. Erol, Gazanfer, Ahmet, Ergun, Mete, Turgut, Ali, Altuğ, Raşit, Arif onbirleri ile başlamıştır.

Maç Öncesi Alınan Önlemler ve Müsabakanın Sonucu

Kasımpaşa takımı yöneticileri olası bir şike olayına adlarının karışmaması için takımı uçakla ve maçın yapılacağı gün İzmir'e getirmişler, takımdan hiç kimsenin Karşıyaka'dan birileriyle görüşmemesi için tüm önlemleri almışlardır. Maç başlamadan önce Beykoz takımının idarecisi Bahadır Olcayto Kasımpaşa'nın soyunma odasına girmek istemiş, Karşıyakalı idareciler ve taraftarlar kendisini yaka paça dışarı atmışlardır. Yine Kasımpaşa takımının İtalyan Antrenörü Renato Vignoli, sağ kanada koyduğu Adnan'ı İzmirli olması nedeniyle kadrodan çıkarmıştır. Ancak tüm bu önlemler şikeye yönelik söylemlerin oluşmasına engel olamamıştır.

Müsabakanın Değerlendirilmesi

Müsabakanın 1. dakikasında Karşıyakalı futbolcu Ergun'un ilk golü atmasıyla birlikte durum 1-0 olmuş, ardından yine Ergun 26. dakikada topu ağlarla buluşturmuştur. İlk yarı 2-0 Kasımpaşa'nın

mağlubiyetiyle kapanmış, Kasımpaşa ilk yarıda Karşıyaka karşısında pek varlık gösterememiştir. İkinci yarıya hızlı başlayan Karşıyaka 65. dakikada Vural, 87. dakikada da Burhan'ın golleriyle durumu 4-0'a getirmiştir. Kasımpaşa müsabakada çok sönük ve kendinden beklenmeyen bir performans sergilemiştir.

Karşıyaka-Kasımpaşa Maçındaki Şike Olayının Ortaya Çıkışı

4-0 Karşıyaka'nın galibiyeti ile sonuçlanan Karşıyaka-Kasımpaşa maçının şike olduğunun tespit edildiğini Kasımpaşa'lı idarecilerden Selim Yetkin açıklamıştır. Kasımpaşa'nın eski genel kaptanı altı futbolcunun imzaları ile aldığı itirafnamelerinde, Karşıyaka maçından önce takım kaptanı Ahmet vasıtasıyla 1000'er lira aldıklarını tespit ettiğini bildirmiştir. Bu futbolcular; Özkay, Raşit, Altuğ, Turgut ve K. Erol'dur. Kasımpaşa kaptanı Ahmet Karşıyaka'dan toplam 18 bin lira almış, Ali ve Sedat hariç bütün arkadaşlarına bu parayı dağıtmıştır. Maçtan sonra futbolculardan Ali ve Sedat'a da hisselerine düşen 1300'er lira verilmek istenmiş ve bu iki futbolcu şike yapıldığını anlayarak kulübe ihbarda bulunmuşlardır. Bu ihbar karşısında Kasımpaşa kulübü harekete geçmiş ve Karşıyaka'ya karşı oynayan bütün futbolcuların evlerine acele telgraf çekerek ifade vermeleri için kulübe davet etmişlerdir. Futbolcuların bir kısmı bu davete icabet etmiş ve bir kısmı da kulüpteki havayı sezdikleri için ifade vermemişlerdir. İfade vermeyenler arasında Karşıyaka'lı idarecilerden parayı alan Ahmet'te yer almıştır. Kulübe gelen futbolcular yazılı ifadelerinde her şeyi itiraf etmişlerdir.

Paranın Nasıl Taksim Edildiğine Dair İddialar

Altınordu ve Kasımpaşa'nın eski santraforu Rıdvan tarafından organize edildiği söylenen şike hadisesinde, Kasımpaşa'nın İtalyan Antrenörü Vignoli'nin ifadesine göre maçtan önce kendisine de 2 bin lira teklif edilmiş ancak Antrenör Vignoli bu teklifi şiddetle reddetmiştir. Eski futbolcu Rıdvan'ın aracılığı ile alınan 18 bin lira futbolcular arasında eşit olarak bölünmemiş, Turgut, Altuğ, K. Erol

500'er lira, diğer futbolcular 1300'er lira aldıklarından aralarında ihtilaf da çıkmıştır. Futbolculardan K. Erol aldığı 500 lirayı ve Arif de 1300 liranın 600 lirasını iade etmek istemişlerse de, bu istekleri kulüp tarafından kabul edilmemiştir. Öte yandan Karşıyakalıların Kasımpaşalı futbolculara verdiği iddia edilen 18 bin liranın aslında 30 bin lira olduğu ve parayı Karşıyaka taraftarlarından aldığı söylenen Ahmet ve Rıdvan'ın arkadaşlarına 18 bin lirayı pay ettiği söylenmiştir. Kulüp idarecileri de bu durumun doğru olabileceğini ifade etmişlerdir. Kasımpaşalı futbolculardan bir kısmı şike iddiasını reddetmiş, takım kaptanı tarafından verilen paranın düşmekten kurtulan Karşıyakalı bir taraftarın sevincinin ifadesi olarak verildiğini söylemişlerdir.

Şike Olayının Ortaya Çıkmasından Sonraki Gelişmeler

27 Mayıs 1964 tarihi gece saatlerinde Futbol Federasyonu Başkanı Muhterem Özyurt'un Ankara'daki evinde Devlet Bakanı Malik Yolaç ve Beden Terbiyesi Genel Müdürü Fikret Altınel toplanarak bu konuyu görüşmüşlerdir. Talimatnamenin 29. maddesinin b fıkrası gereğince takımlar hükmen mağlup edilebilecek, sporcular ise 6 ay ile 3 yıl arasında boykotla cezalandırılabilirlerdir.

Kasımpaşa ve Karşıyaka maçı vesikalarıyla ileriye sürülen şike iddiası için tahkikat ve yankılar üç yönde sürmüştür.

1. Kasımpaşa İdare Heyeti futbolcular için savcılığa başvurmuştur.
2. Ankara Spor Teşkilatı olayla akşama kadar meşgul olmuş ve bir tahkik komitesi kurarak İstanbul'a yollamıştır.
3. Şike maçından dolayı büyük para kayıplarına uğrayan Spor-Toto iştirakçileri ilk defa İstanbul'dan başlamak üzere kulüpler ve teşkilat aleyhine dava açmaya başlamışlardır.

İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı şikede suç unsuru görmemiş eğer suçlu varsa olay yerinin İzmir olması bakımından, müracaatın İzmir Savcılığı'na yapılması gerektiğini belirterek İstanbul Savcılığı'na yapılacak bir işlem olmadığını bildirmiştir.

Şike Hadisesinin Ardından Oynanan Kasımpaşa-Feriköy Maçı

Şike yaptığı iddia edilen 14 futbolcusunu kadro dışı bırakan Kasımpaşa, 31 Mayıs günü Dolmabahçe stadında saat 15'te oynanan Feriköy maçına 9 kişi ile çıkmıştır. Karşıyaka'dan para aldıkları iddia edilen oyuncularını oynatmayan ve kadroda bulunan 9 futbolcusu ile Feriköy'ün karşısına çıkan Kasımpaşa veda maçında çok alkışlanmış, rakibi Feriköy'ü zaman zaman çok zorlamış ve hatta ilk devre golsüz kapanmıştır. Maç bittiği anda, gözyaşları arasında stadı terk eden Kasımpaşa'nın 9 oyuncusu, tribünleri dolduran 16 bin kişi tarafından ayakta alkışlanmıştı.

Bu maça gelen Kasımpaşa'lı taraftarların ellerindeki pankartlarda şunların yazılı olduğu görülmüştür: *"Kasımpaşa'ya ihanet edenler kahrolsun. Ölürüz de rengimizden dönmeyiz. Mağlup oluruz ama şerefimizle."*

Tahkik Heyeti'nin Oluşturulması ve Soruşturma Süreci

16 Mayıs 1964 tarihinde göreve gelip 27 Mayıs 1965 tarihinde görevinden ayrılan Muhterem Özyurt Federasyonu Yönetim Kurulu şu kişilerden oluşmuştur: Muhterem Özyurt (*Başkan*), Dr. Selahattin Akel (*Asbaşkan*), Adnan Süvari (*Üye*), Saim Kavur (*Üye*), Fevzi Kahya (*Üye*). Federasyonun Tahkik Heyetinde ise: Hüsnü Çakış (*Müşavir*), Kemal Tosun (*Müfettiş*), Necdet Üstünel (*Müfettiş-avukat*) bulunmaktadır.

Şike olayını soruşturmak üzere görevlendirilen 3 kişilik Tahkik Heyeti İstanbul'da çalışmalarına başlamıştır. 30 Mayıs günü sabah 10.30'da İstanbul Beden Terbiyesi İstanbul Bölge binasında Kasımpaşa'lı idareci ve futbolcuların sorguları yapılmak istenmiş ancak 11'e kadar bekleyen futbolcular tahkik heyetinin gecikmesiyle bölgeden ayrılmışlardır. Futbolcular fotoğrafçılardan kaçmışlar, gazetecilerin sordukları sorulara değişik cevaplar vermişlerdir. Bir futbolcu maçın şike olmadığını 35. saniyede bir gol yedikten sonra bozulduklarını ifade etmiştir. Bir başka Kasımpaşa'lı futbolcu Sedat ise *"Biz zaten futbolu bırakıyoruz fakat gençlere yazık oldu"* şeklinde konuşmuş ve

para aldığını itiraf etmiştir. Bazı futbolcular ise maçın bitiminden sonra zengin bir Karşıyakalı taraftarın onlara para verdiğini söylemişlerdir.

Tahkik Heyeti ilk olarak 3 idareci Samim İnsel, Zeki Salacan ile Güngör Pehlivan'ın ifadelerini almıştır. Sonrasında Antrenör Renato Vignoli ile idare heyetine şike ihbarını yapan futbolcu Ali'nin ifadesi alınmıştır. Bu ifadeler sonucunda yeni görüşler ortaya çıkmıştır. Özkay, Raşit, Adnan, Yılmaz, K. Erol, Sedat, Gazanfer, Ahmet ve Ergun ilk olarak 18 bin lirayı aralarında paylaşmak istemişler ancak diğer futbolcuların durumun farkına varması üzerine para diğerlerine de verilmiştir. Antrenör Vignoli olayı maçtan önce fark ettiğini ve idarecileri ikaz ettiğini ve bu nedenle Adnan, Yılmaz ve Erol'u son dakika takımdan çıkardığını açıklamıştır.

Bir Haziran günü Kasımpaşa Başkanı Şerafettin Aşar adliyeye giderek ifade vermiştir. İfadesinde Kasımpaşa'lı futbolcuların parayı İzmir'de aldıklarını, parayı Rıdvan Kazancı'nın verdiğini, futbolcu Ahmet Deniz'in de arkadaşlarına dağıttığını söylemiştir. Tahkik Komisyonu aynı gün Kasımpaşa'lı futbolcuları dinlemiştir. İlk olarak olayın bir numaralı kahramanı takım kaptanı Ahmet verdiği ifadede olayın başlıca sebebi olarak dört aydan beri maaş ve prim alamamalarını göstermiş ve idarecileri suçlamış, ihbarı yapan Ali'nin idareciler ve arkadaşları tarafından sevilmediğini bu nedenle de para verilmediğini söylemiştir. Ahmet *"Ben parayı Rıdvan'dan aldım. Beykozlılar daha evvel bize prim vaat etmişlerdi. Soyunma odasından maça çıkarken şişman bir şahıs yanıma yaklaşarak Karşıyaka'lıların da bize 1000 lira topladığını bunu maçtan sonra almamızı söyledi. Aynı hâdise maçtan sonra da teker-rür etti. Bilâhare Rıdvan parayı getirdi. Ben de arkadaşlarıma dağıttım."* demiştir. Şike yapıldığını ihbar eden Ali Çobanoğlu ise *"Benim alnım açıktır. Daima giydiğim formayı düşünürüm. Arkadaşlarım arasında sevilmediğim için değil, böyle bir lekeyi alnıma sürecektir karakterde olmadığım için parayı kabul etmedim. Ahmet beni suçlamaya çalışacağına son bir doğruluk göstererek şike olayındaki hareketimi takdir etse daha iyi olur. Sevilip sevilmediğimi son Kasımpaşa-Feriköy maçı gösterdi. Stadı dolduran 16 bin kişi onları değil, bizi alkışladı."* demiştir. Kasımpaşa'lı

idarecilerin iddialarına göre Kasımpaşa-Karşıyaka maçının arifesinde Karşıyaka'lı idarecilerden futbolculara dağıtılmak üzere para aldığı iddia edilen futbolcu Adnan'ın ağabeyi Rıdvan Genel Müdürlüğün gönderdiği heyetin karşısına çıkmamıştır. Heyet Rıdvan'ın ifadesini almak istemiş fakat bulunamadığı için de emniyete ve sıkı yönetime müracaat etmiştir.

Bakanlık Teftiş Kurulu İstanbul'da ve İzmir'de yaptığı tetkiklerden sonra raporu ayrıntılı bir şekilde bakanlığa sunmuştur. Ayrıca Bakanlık, Genel Müdürlüğün kararı ile raporunu ve Merkez Ceza Heyeti kararını mühürlü bir zarfla bakana bildirmiştir. Bazı baskılara maruz kaldığı söylenen Devlet Bakanı Malik Yolaç kendisiyle konuşan bir muhabire *"Bugün Türk sporu çok mühim bir karar arifesindedir. Ya medeni dünyaya yakıştır hukuk ve spor ruhuna uyan bir karar vereceğiz veya yurttan bilhassa futbol dalında korkunç bir çığırın açılmasına müsaade edeceğiz. Bu Türk sporunun ölümü demektir. Şunu açıkça söyleyeyim ki bu sahada kararlıyım. Bakan Yolaç olarak Türk sporunda bir şeyler yapmaya çalıştım, çalışıyorum. Hiçbir kulüp, kişi bize ve kararımıza tesir edemeyecektir. Normali de edememesidir."* demiştir.

Maçın tahkikatı için karara varılması beklenirken 26 Haziran günü akşam 18'de Devlet Bakanlığı yayınladığı bildiride; *"Karşıyaka-Kasımpaşa şike olayının tahkikatının genişletilmesiyle Futbol Federasyonu görevlendirilmiştir."* şeklinde bir açıklama yapmıştır. Bakan Yolaç şike tahkikatı ile ilgili hazırlanan raporun Merkez Ceza Heyeti ve Futbol Federasyonu'ndan sonra Merkez Danışma Kurulu tarafından da incelendiğini ancak şike olayı konusunda herhangi bir karara varılamadığını ifade ederek tahkikatın genişletilmesi kanaatinin hâsıl olduğunu açıklamıştır.

27 Haziran günü Ankara'ya şike yapıldığı düşünülen maçın tahkikatıyla ilgili olarak Karşıyaka kulübünün eski ve yeni başkanları ile maçın hakemleri davet edilmiştir.

29 Haziran'da Karşıyaka-Kasımpaşa maçına ait tahkikat tamamlanmıştır. Merkez Ceza Kurulu 23 Mayıs tarihinde İzmir'de oynanan Karşıyaka-Kasımpaşa maçının danışıklı yapıldığının ihbarı üzerine

Tahkik Komisyonu'nca verilen tahkikat dosyasını inceleyerek 18 Haziran tarihinde karara bağlamış ve Genel Müdürlüğün diğer kurullarını etkilememek için karar bu tarihe kadar açıklanmamıştır. Ancak diğer kurullar karara varabilmek için tahkikatın genişletilmesine başvurduklarından cezalar açıklanmamıştır. Rıdvan Kaçamer ve kendisi ile anlaşıp diğer bazı arkadaşlarını da ikna eden Ahmet Deniz, Erol Olgun, Adnan Kaçamer, Sedat Kaçmaz ve Yılmaz Akın Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü ceza yönetmeliğinin 9/3.a maddesi gereğince 3'er yıl, müsabakadan önce bu anlaşmaya katılan Özkay Kurtaran, Ergun Çetin ve Mete Basmadı aynı madde gereğince 2'şer yıl, anlaşmadan habersiz olup müsabakada oynayıp bilahare paylaşmaya iştirak eden Arif Gürer, Altuğ Soyak ve Turgut Kafkas aynı madde gereğince 1'er yıl müsabakalardan men cezası almışlardır.

30 Haziran günü öğleden sonra Devlet Bakanı Yolaç Türkiye Gazeteciler Sendikası'nda bir basın toplantısı yapmıştır. Bakan toplantı da şike meselesi ile ilgili olarak şunları söylemiştir: *"Hedefimiz ahlâktır. Bu yolda Türk sporunu sevenlerin bizi desteklemeleri görevleridir. Kanaatimi kimseye açıklamadım. Kimseyi tesir altında bırakmadım. Karşıyaka Kulübü'nün yeni başkanı beni telefonla aradı. Kendisi ısrarla mahrem olarak fikrimi sordu. Ben de söyledim. Bunu basına açıklayıp teşkilatı tesir altında bırakan Karşıyakalıların kendisidir. Teşkilattaki bütün kurumlar Ceza Heyeti, Danışma Kurulu ve Teftiş Heyeti kararlarını bildirmişlerdir. Federasyon tahkikatı genişletmeye karar vermiştir. En çok 10 gün içinde 29'ncu maddenin b fıkrasına dayanarak federasyon da kanaatini bildirecektir. Kanaat basına açıklanacak, hiçbir surette değişmeyecektir."* Yolaç, Federasyon Başkanı Muhterem Özyurt, 2'nci Başkan Selahattin Akel, Teknik Komite Başkanı Saim Kavur'un bulunduğu toplantıyı *"Yolumda kararlıyım"* diyerek bitirmiştir.

Şike Hadisesinin Karar Aşamaları

6 Temmuz günü Emniyet Müdürlüğü'nde Kasımpaşa'lı futbolcular Özkay, Mete, Yılmaz, Ahmet, Adnan, Ergun ve Arif'in görüşlerine

tekrar başvurulmuş ve bu futbolcular sözbirliği etmişçesine “16-17 yaşlarında şöhrete ulaştık. Cebimiz para gördü. Daha doğrusu paraya alıştık. Para bizleri şımarttı. Sonra kulübümüzün maddî durumu bozuldu. Paralarımızı alamaz olduk. Evli olanlarımız sıkıntıya düştü. Çoluk çocuk perişan kaldı. Ev sahibi kira istemeye başladı. Sekiz aydır meteliksizdik. İzmir’de kaptan Ahmet maç sonunda bize para dağıttı. Bu paraya cankurtaran simidi gibi sarıldık. Kabahat bizleri bu paraya alıştıranlardadır. Parayı verende bizim kadar suçludur. Asıl karşı tarafın cezalandırılması lâzım. Bizi kötü yola sevkettiler.” diye dert yanmışlardır.

Devlet Bakanı Malik Yolaç, 10 Temmuz günü İzmir’e yaptığı bir ziyaret esnasında basın mensuplarının şike hadisesini sorması üzerine; “Şike hadiseleri devam ettiği takdirde profesyonel kulüpleri kapatma cihetine gideceğiz. Şike olaylarını takip edeceğim. Asla bölgecilik yapmıyorum” demiştir. Devlet Bakanı Yolaç, şike hadisesi için ilgililerle sabahdan akşama kadar görüşmüş ve dosya üzerinde incelemelerde bulunmuştur. Yolaç, Başbakan ile bu konuyu tekrar görüşerek tam salahiyet aldığı halde ve hukuka uygun kararı en kısa zamanda alacağını belirtmiştir. Karşıyaka-Kasımpaşa arasında oynanan şikeli maçın tahkikatı ilerlerken 17 Temmuz günü ani olarak Karşıyaka takımının küme düştüğü söylentileri ortaya çıkmıştır. Bu konuda bilgisine müracaat edilen Yolaç “Henüz bir karara varılamamıştır. Zira tahkikat devam etmektedir. Ancak Karşıyaka gibi diğer bazı takımlarında şike yaptıklarını delillerle ispat edebilirsek profesyonel maçlara bir süre ara vereceğiz. Bu konuda Başbakan ile de görüştüm. Başbakan’ın cevabı kısaca şu oldu. Ahlâk olmayan yerde spor olmaz. Şimdilik tahkikatın bitmesini bekleyeceğiz.” demiştir.

Şike iddiasıyla hükmen mağlup addedilerek ikinci kümeye düşürüleceklerine dair çıkan haberler, İzmir’de ve Karşıyaka’da büyük bir tepkiye neden olmuştur. Karşıyaka’yı destekleyen İzmir kulüplerinin temsilcileri toplanarak Karşıyaka aleyhinde bir karar verildiği takdirde, Türkiye Ligine ve Türkiye Kupası’na katılmayacaklarını ifade etmişlerdir. Bu beyanatla açıklanan karar, imzalanıp bir protokole bağlanmamıştır.

Diğer taraftan Karşıyaka Kulübü Başkanı İbrahim Kahya, “*Henüz karar alınmadığı kanaatindeyim. Bakan Yolaç, kendine güveniyorsa bildiği delilleri açıklar, bize öyle ceza verir.*” demiştir.

21 Temmuz günü Devlet Bakanı Malik Yolaç tam bir vicdan rahatlığı içinde Karşıyaka takımının küme düşürüldüğünü bildiren kararı açıklamıştır. Bu karar ile Karşıyaka-Kasımpaşa maçında her iki takımında hükmen yenik sayıldığını söyleyen Yolaç, bu konuda Anadolu Haber Ajansı Muhabirine şunları söylemiştir: “*Son zamanlarda profesyonel futbolumuza spor ahlâkı ile bağdaşmayan bazı davranışların sızdığı hadiseleri, izleyenlerin ve sorumluların gözünden kaçmamıştır. Karşıyaka-Kasımpaşa hadisesi bunları açığa vuran hazin ve ibret verici bir örnektir. Hadiseye resmen el koyulduktan sonra bir tarafın oynanacak maçta yenilgiyi resmen kabul ederek para aldığı ve sonunda da bu sebeple maçı kaybettiği tahkikat neticesinde sabit olmuştur. Tahkikatın 2. sayfasını Kasımpaşalı sporculara bu maksadı temin etmek için para veren aracının Karşıyaka ile bağlantısını tespit yolundaki çalışmalar teşkil etmiştir. Tahkikat ve elde edilen deliller bu aracının Karşıyaka adına transfer edilecek sporcularla, kulüplerle, hatta teşkilatla temaslarda bulunduğunu ve buna kulüp tarafından yetkili kılındığını açıkça göstermiştir. Deliller dosyada mevcuttur. Futbol Federasyonu tam bir vicdan rahatlığı içinde bu hükmü tatbik karar vermiştir. Karşıyaka-Kasımpaşa maçında her iki taraf hükmen yeniktir ve suçlular ceza mercilerine sevk edilmiştir. Bu tasarrufa karşı itiraz yolları açıktır, dileyen dilediği merciye başvurabilir.*” Şike yaptıkları Futbol Federasyonu’na sabit görüldüğü için hükmen mağlubiyet alan Karşıyaka Kulübünün delillerin yetersiz olduğunu ileri sürerek Danıştay’da dava açması ve tehiri icra yolunda karar alması halinde, Eylül ayının ilk haftasında başlayacak millî lig maçlarında bazı aksaklıkların doğmasına yol açacak olmasını da değerlendiren Devlet Bakanı Malik Yolaç Karşıyaka’nın tehiri icra kararı almaları halinde ortaya çıkacak durumlarla, Futbol Federasyonu’nun ilgilenmesi gerektiğini ifade ettikten sonra şunları söylemiştir: “*Şike maçının sorumlu olan Karşıyaka idarecileri de ceza heyetine verileceklerdir. Futbol tarihinde kulüplere hem ders vermek ve*

hem de Efkârı Umumiye'nin bir daha aldatılamayacağını göstermek için böyle bir karar alınmıştır. Karşıyakalıların yegâne hatası bu idarecileri seçmekle olmuştur. İdare heyetinin hatasını şerefli bir mazisi olan Karşıyaka çekmektedir."

Karşıyaka-Kasımpaşa Maçı Sonrası ve Ortaya Çıkan Şike Hadisesinin Karşıyaka Kulübü Açısından Değerlendirilmesi

Kasımpaşa'yı 4-0 yenerek kümede kalan Karşıyaka'lılar, bütün bir gece çılgınca eğlenerek kazandıkları bu zaferi kutlamışlardır. Maçtan sonra Alsancak Stadi'ndan vapur, taksi, minibüs ve otobüslerle akın akın Karşıyaka'ya gelen halk burada futbolcu ve idarecileri omuzlara almıştır. Karşıyaka sokaklarında tezahüratla dolaşan binlerce insan Vural, Ergun, Mustafa ve Akın'ı omuzlara almıştır. *"Bu bizim, Karşıyaka'nın bayramıdır."* diye bağırarak halk, davullu zurnalı eğlencelerine gece de devam etmişlerdir. Bu arada futbolcu ve idareciler Fuar'da yemek yemişler ve gece kulüplerine giderek eğlenceye devam etmişlerdir. Maçtan birkaç gün sonra şike olayının ortaya çıkmasıyla tüm bu eğlenceler sona ermiş Karşıyaka'lı idareciler şikeyi yalanlamışlardır. Karşıyaka'lı idareciler, Kasımpaşalı futbolcuların iddialarına çok üzölmüşlerdir. Bazı idareciler, *"Kasımpaşalı futbolcuların bu iftirasını ancak mahkeme temizler, adalete başvurarak dava açacağız. İspat etsinler cezamıza razı olalım. Ligden bizi düşürmeye kimsenin gücü yetmez."* demişlerdir.

Karşıyaka'nın 2. Milli Lige düştüğünü bildiren haberler, Karşıyaka taraftarları arasında büyük bir üzüntüye neden olmuştur. Kulüp Başkanı İbrahim Kahya, görüştüğü gazetecilere üzüntüsünü bildirmiş, federasyondan bu yolda bir karar beklemediklerini söylemiştir. İbrahim Kahya ayrıca *"Federasyonun böyle bir karar aldığı takdirde bu kararı bozdurma ve hakkımıza kavuşmak için Danıştay'a başvuracağız, ayrıca olayı FİFA'ya duyuracağız."* demiştir. Bu konuda kılı kırk yaran Futbol Federasyonu tam bir vicdan rahatlığı içinde Karşıyaka'nın şike

yaptığına karar vermiş, Karşıyaka-Kasımpaşa maçında her iki tarafı hükmen yenik saymış ve suçluları ceza mercilerine sevk etmiştir.

Futbol Federasyonu'nun Karşıyaka'nın küme düştüğünü bildiren kararının kulübe tebliğinden sonra, Karşıyaka'lı 15 avukat iki saat süren bir toplantı yapmışlardır. Bu toplantıda Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü ve sonra da Devlet Şûrası nezdinde yapılacak olan itirazların metni hazırlanmıştır. 29 Temmuz tarihinde Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü nezdinde itiraz edilmiştir. Karşıyaka kulübünün hukukçular kurulunun hazırladığı yedi sayfalık itiraz dilekçesinde, Devlet Bakanı Malik Yolaç'ın karar mercilerini tesir altında bıraktığı, Karşıyaka lehine tespit edilen birçok delilin dikkate alınmadığı belirtilmiştir. Dilekçe aynı gün sabah İzmir Valiliği kanalı ile Genel Müdürlüğe gönderilmiştir. Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü itirazı, Merkez İstişare Kurulu'na danışarak karara bağlayacağından, eğer Genel Müdürlüğün kararı Karşıyaka aleyhine tecelli ederse, bu defa Danıştay'a başvurulması ve tedbir kararı alınması planlanmıştır. Karşıyaka Kulübü Danıştay'a müracaat ile muhtemelen kararın durdurulacağı ve liglerin başlamasının da gecikeceği beklentisi içerisinde girmiştir.

Karşıyaka'lıların Danıştay'a itirazından sonra durumlar iyice karışmış, davanın 12 Eylül'de karara bağlanması planlanmıştır. Ancak 12 Eylül'de Danıştay, Karşıyaka Kulübü'nü haklı bulduğu takdirde önceden başlayacak olan Millî Lig maçlarının iptal durumu ile karşı karşıya kalınacak, işler arapsaçına dönecek, başlayan Millî Lig maçlarının iptalinden başka Beykoz'un durumunun ne olacağı peşinen kestirilemeyen düğüm noktalarından birini teşkil ettiğinden bu konuda bir yetkili; *"Karşıyaka hak kazansa bile Beykozlular mevcut hükümler karşısında küme düşmeyecektir."* demiştir.

Tüm bu olaylar sonrasında Karşıyaka Kulübü Heyeti'nin yayınladığı deklarasyon ile;

1. Bakan Malik Yolaç tek taraflı, gayri adil hareket etmekle itham edilmiş,
2. Beykoz Kulübü, idarecileri ve Bahadır Olcayto suçlanmış,
3. Federasyon Genel Sekreteri ile Bakan Yolaç'ın bu kararı evvelce planladıkları iddia edilmiş,
4. Ceza Heyeti'nin bu konuda Karşıyaka için hiçbir karar almadığı iddia edilerek bölge, vilayet olarak kitle halinde olayı protesto ettikleri belirtilmiştir.

Şike Hadisesinin Kasımpaşa Kulübü Açısından Değerlendirilmesi

Kasımpaşalı futbolcuların şikeyi ihbar etmesiyle birlikte kulüpte sıkıntılı zamanlar başlamıştır. Kasımpaşa Kulübü Başkanı Şerafettin Aşar savcılığa başvurarak Karşıyaka maçından para alarak şike yaptıklarını iddia ettiği 14 futbolcu ve antrenör hakkında takibat yapılmasını istemiştir.

Başkan, futbolculardan Özkay, Erol, Ahmet, Sedat, Adnan, Ergun, Raşid, Gazanfer, Mete, Erol, Arif, Turgut, Altuğ ile antrenörleri Renato Vignoli'nin Karşıyaka'dan 18 bin lira aldıklarını bu sebeple kulübün manevî şahsiyetini zedelediklerini iddia ederek gereken işlemin yapılmasını istemiştir. Kasımpaşa takımının İzmir seyahatinde katile başkanlığını yapan idarecilerden Samim İnsel, şike maç için şunları söylemiştir: *"Maçtan evvel her türlü tedbiri almıştık. Hatta Karşıyaka-lılar ile temas olmasın diye takımı İzmir'e değil Manisa'ya götürdük ve maç saatinde İzmir'e indik. Fakat kaptan Ahmet'in 15 dakika izin alması bu işi halletti."* demiştir. Kasımpaşa'lılar, futbolcuların ifadesini içeren dosyayı 27 Mayıs günü federasyona vermişlerdir.

Şike Hadisesinin Spor Toto Teşkilatına Etkileri

Devlet Bakanı Malik Yolaç, Spor-Toto yönetmeliğine göre o hafta toto oynayarak zarar görenlerin durumu göz önünde bulundurularak sorumlular hakkında adli kovuşturma açılacağını belirtmiştir. Spor-Toto Müdürü Haluk Yalım, "*Karşıyaka-Kasımpaşa maçını kaybedenler haklarını arayabilirler.*" demiş, toto oynayanlar hak iddiası ile teşebbüse geçmişlerdir. Spor-Toto'da Kasımpaşa-Karşıyaka müsabakasından dolayı 13, 12, 11 ve 10 tutturamayan Spor-Toto iştirakçileri İstanbul'da dava açmak için avukatlara başvurmaya başlamışlardır. İlk olarak Kayhan Uraz adındaki bir avukata müracaat olmuştur. İstanbul'da 28 Mayıs günü akşamına kadar 20 dava dilekçesi hazırlanmıştır.

Beykozspor Kulübü'nün Şikeyle İlgili Görüşleri

Bunların yanında olaya dâhil edilmeye çalışılan Beykozspor Kulübü kararın açıklanmasından hemen sonra bir bildiri yayınlarak şike ile ilgili görüşlerini kamuoyuna bildirmeyi uygun görmüşlerdir. Bildiri şu şekilde beyan edilmiştir:

"İsnaden iftiranın bu derece insafsız ve mesnetsizine, hem de mitinglerde dövizlerle ilan edilmişine tesadüf edilmemiştir. İhbar üzerine yüze çıkan Karşıyaka-Kasımpaşa maçının şike bir maç olduğu bugün sonuçlanan tahkikat dosyası ile sabit olmuştur. Menfaatlerin kol gezdiği bir maç hiç şüphesiz şike bir maçtır. Futbol müsabaka yönetmeliğinin 29/b maddesi buna amir olduğu gibi, Dünya milletleri spor talimatnameleri de böyledir. Nizamların, hukukun bilhassa ahlâk ve vicdanların karşı olduğu bu olay karşısında bir bardak suda meydana getirilmek istenen fırtına sırf hak ve adaleti rencide etmek, tahkikatı zalim ve doğru yoldan çevirmektir. Yağma yok! bu sefer karşılarında tecrübesiz Kasımpaşa oyuncularını yok. Hak ve adaletin şerefli temsilcileri vardır. Bugün hakkın ve adaletin ancak tahakkukuna, başta sayın Bakanlarımızla birlikte bu yolda mesuliyetler yüklenmiş vazifelere, açık ve kapalı taziyik ve tehditler savurmanın, bir takım teşebbüslerde bulunmanın, faydadan ziyade zarara mucip olacağına, bizim kadar, herkes kadar Karşıyakalı

idarecilerde müdriktirler. Bırakalım, spor hayatımızı daha fazla zehirlemeyelim, bunun zararını Türk spor hayatı çeker, bizler fani olduğu gibi gelip geçiciyiz, ama devamlı kalacak olan Türk milleti ve onun şerefli sporsever evlatlarıdır.”

Şikeyle İlgili Gazetelerde Çıkan Kişisel Yorumlar

Hürriyet Gazetesi spor yazarlarından Adnan Akın 30 Mayıs 1964 tarihli köşe yazısında şike olayına ilişkin şu değerlendirmede bulunmuştur:

“Günün en mühim hadisesi geçen hafta İzmir’de oynanan Karşıyaka-Kasımpaşa maçı ve Kasımpaşalı bazı futbolcuların bölüştükleri 18 bin liralık menfaat payıdır. Türk futbolu için çok çirkin olduğu kadar acı olan bu hadiseyi Beden Terbiyesi kanun ve mevzuatı karşısında kolayca hüküm bağlamak mümkün değildir. Ancak artık açığa vurulmuş olan meseleyi muhtelif yönlerden tetkik etmek lâzımdır. Şöyle ki; Cemiyetler Kanununa göre kurulmuş ve 3530 numaralı kanunla tescil edilmiş bulunan Kasımpaşa Kulübüne mensup bir kısım profesyonel futbolcular, meşru olmayan bir menfaat payında iştirak halindedirler. Bir spor kulübü de bu suretle zarara mesul olanların alacağı ceza ebedi boykot cezasına kadar gidebilir. Bir maçtan evvel veya sonra hakkı olmayan bir menfaati sağlama maksadıyla mensup oldukları kulübü zarara sokanlar Beden Terbiyesi Ceza Talimatnamesine göre elbette ki cezalandırılacaklardır. Bu suç o derece sığdır ki, birinci derecede mesul olanların alacağı ceza ebedi boykot cezasına kadar gidebilir. İzmir’de oynanan maçın şike olup olmadığını tespit için bazı faktörlere ihtiyaç vardır. Bunda hakem raporu, yan hakemlerinin müşahedesi, Federasyonca gizli olarak tayin edilen müşahit ve bölgesince tayin edilen saha komiserlerinin raporuna dayanmak şarttır. Bu halde İzmir’de oynanan Karşıyaka-Kasımpaşa maçı hakkında verilen raporlar normal olduğuna göre maçın şike olduğunu iddia ve ispat etmek de kolay değildir. Kaldı ki, böyle bir şike maç ihtimalini hakem ve yardımcılarının sezmesi halinde yapacakları ilk iş maçın tatili zaruretidir. Bu durum karşısında neticesi alınmış bir

maçın hükümsüz sayılması şimdiki mevzuat bakımından kabil olamaz. Bununla beraber karşı taraftan rüşvet almak veya buna teşebbüs etmek bir şike maçı niyeti göstermektedir. Bu da Beden Terbiyesi Ceza Talimatnamesine ve Ceza Kanununa göre suçtur. Bu sebeple olaya ismi karışan futbolcular elbette ki ibret alınacak en ağır cezaya çarptırılacaklardır. Şayet bu karar alınmazsa, memleketimizde gelişmeye başlayan şike maç veya buna teşebbüsleri önlemek kâbil olamayacaktır."

Cumhuriyet Gazetesi spor yazarlarından Erdoğan Arıpınar ise 28 Haziran 1964 tarihinde yayınlanan köşe yazısında şike ile ilgili değerlendirmesinde şu görüşleri ifade etmiştir:

"Kasımpaşa-Karşıyaka maçında şike iddiasının hafta ortasında birden alevlenmesi olayında; resmî hiçbir karar çıkmadan, yalnız bu işte tam yetkili olmayan Bakan Yolaç'ın (medenî cesaretle) kanaatini söylemesi Karşıyaka'yı niçin bu kadar karıştırdı? Bu beyanatlar, mitingler niye? Türkiye'nin adaletine güvenimiz sonsuzdur. Ceza Heyeti, Futbol Federasyonu ve Merkez Danışma Kurulu'nun toplu kararlarının açıklanmasını beklemek yerinde olurdu. Karşıyaka eğer bir haksızlığa uğrarsa, ilk defa basın olarak bizler bu haksızlığa karşı duracağız. Sonra Danıştay kapıları açıktır. Yurtta sebepsiz, nizamname ve kanunlara uymayan kimsenin ve hiçbir teşekkülün cezalandırılmasına taraftar değiliz. Suçlu olup cezalandırılmayanlar, cezadan kaçmak için her yola başvuranların da karşısında olacağımız tâbidir."

Danıştay'ın Karşıyaka'nın İtirazı Sonucu Verdiği Karar

Karşıyaka Kulübü'nün küme düşürülmelerine itirazı sonucu Danıştay'da 16 ay boyunca devam eden şike davası 29 Mart 1966 günü Karşıyaka Kulübü lehine sonuçlanmıştır. Danıştay 12. Daire Başkanlığı Futbol Federasyonunun Karşıyaka Futbol Takımını şike iddiasına dayanarak birinci ligden düşüren 18.7.1964 tarih ve 50 sayılı kararını iptal etmiştir. Danıştay 23.3.1966 tarih ve 2775/1115 sayılı iptal kararında gerekçe olarak Karşıyaka-Kasımpaşa maçı müşahit ve hakem raporlarında şikeden bahsedilmediğini ileri sürmüştü, Futbol

Federasyonu'nca alınan kararın hukukun genel prensiplerine aykırı olduğunu belirtmiş ve iptal kararı alındığını bildirmiştir.

Dönemin Futbol Federasyonu Başkanı Orhan Şeref Apak Danıştay'ın kararı hakkında "*Gereği ne ise onu yapacağız.*" demiştir. Futbol Federasyonu 18 Haziran 1966 tarihinde yaptığı toplantıda 1966-1967 sezonu Birinci Türkiye Liginin Danıştay'ın aldığı karardan dolayı 17 takımla oynanmasına karar vermiştir.

Sonuç

Karşıyaka-Kasımpaşa takımları arasında 23 Mayıs 1964 tarihinde oynanan müsabaka ile ilgili olarak belgelere göre Futbol Federasyonu şike yapıldığına karar vermiştir. Karşıyaka Spor Kulübünün delillerin yetersiz olduğunu ileri sürerek Danıştay'a dava açması üzerine Danıştay şikeyi organize eden kişinin Karşıyaka Kulübü ile herhangi bir bağlantısı olduğunu ispat edememesi üzerine delil yetersizliğinden verilen şike kararını iptal etmiştir. Böylece bu şike olayı, sonraki süreçte şike ispat edilemez diyenlerin gündeme getirdikleri bir dava olarak Türkiye'de şike tarihindeki yerini almıştır. Türkiye'de şike ispat edilir diyenler ise 28 Mayıs 1978 tarihinde oynanan Altınordu- İskenderunspor maçındaki şike davasını örnek olarak göstermektedirler.

KAYNAKLAR

Av. Atılâ Elmas ile 12.04.2008 tarihinde "İzmir Alsancak Stadyumu'nda Altınordu-İskenderunspor takımları arasında 28 Mayıs 1978 tarihinde oynanan futbol müsabakası" konusunda Özbay Güven'in Ankara'da Kızılay'da yaptığı görüşme.

"Kasımpaşa-Karşıyaka Maçının Şike Olduğu İddia Edildi", Cumhuriyet Gazetesi, 28 Mayıs 1964, s. 8, sü: 7-8.

"Toto Oynayanlar Hak İddiası İle Teşebbüse Geçtiler", Cumhuriyet Gazetesi, 29 Mayıs 1964, s. 8, sü: 1-6.

"Şike Maçın Tahkik Heyeti Bugün Bölgede Soruşturmaya Başlıyor", Cumhuriyet Gazetesi, 30 Mayıs 1964, s. 8, sü: 5-8.

"Müfettişler K. Paşalı İdarecileri Dinlediler", Cumhuriyet Gazetesi, 31 Mayıs 1964, s. 8, sü: 6-8.

"Feriköy 9 Kişi İle Oynayan Kasımpaşayı 3-1 Mağlup Etti", Cumhuriyet Gazetesi, 1 Haziran 1964, s. 8, sü: 6-8.

"Şike Olayı İçin Şerafettin Aşar'ın İfadesi Alındı", Cumhuriyet Gazetesi, 2 Haziran 1964, s. 8, sü: 7.

"Şike Maça Ait Tahkikat İlerliyor", Cumhuriyet Gazetesi, 3 Haziran 1964, s. 8, sü: 1.

"Şike Olayının Son Tahkikat Durumu!", Cumhuriyet Gazetesi, 24 Haziran 1964, s. 8, sü: 1-4.

"Şike Olayını Federasyon Tekrar Tetkik Edecek", Cumhuriyet Gazetesi, 27 Haziran 1964, s. 8, sü: 6-8.

Erdoğan Arıpınar, "Karşıyaka Olayı", Cumhuriyet Gazetesi, 28 Haziran 1964, s. 8.

"K. Paşa'lı 6 Futbolcuya 3 Yıl Boykot Verildi", Cumhuriyet Gazetesi, 29 Haziran 1964, s. 8, sü: 6.

"Ceza Kurulu Boykotları Dün Açıkladı", Cumhuriyet Gazetesi, 30 Haziran 1964, s. 8, sü: 7-8.

"Karşıyaka Hakkındaki Karar 10 Gün İçinde Açıklanacak", Cumhuriyet Gazetesi, 1 Temmuz 1964, s. 8, sü: 5-8.

"Şikeli Maçın Neticesini Başbakan Açıklayacak", Cumhuriyet Gazetesi, 5 Temmuz 1964, s. 8, sü: 5-6.

"Şike Olayları Devam Ederse Profesyonel Kulüpler Kapanır", Cumhuriyet Gazetesi, 11 Temmuz 1964, s. 8, sü: 5-6.

"Şike Olayı İçin Kararın Açıklanması Uzatıldı", Cumhuriyet Gazetesi, 17 Temmuz 1964, s. 8, sü: 1.

"Başbakan Dedi ki: Ahlak Olmayan Yerde Spor Olmaz", Cumhuriyet Gazetesi, 18 Temmuz 1964, s. 8, sü: 8.

"Şikenin Neticesi Açıklanamıyor", Cumhuriyet Gazetesi, 21 Temmuz 1964, s. 8, sü: 1-5.

"Karşıyakaya İtiraz Hakkı Tanınıyor", Cumhuriyet Gazetesi, 22 Temmuz 1964, s. 8, sü: 1-8.

"Toto Oynayanlarda Hak İddia Edebilecek!", Cumhuriyet Gazetesi, 23 Temmuz 1964, s. 8, sü: 1-6.

"Federasyon Malik Yolaç'ın Tesiri Altında Kalmıştır", Cumhuriyet Gazetesi, 25 Temmuz 1964, s. 8, sü: 1-4.

"Özyurt Şike Konusunda Dün Açıklama Yaptı", Cumhuriyet Gazetesi, 28 Temmuz 1964, s. 8, sü: 5.

"K. Yakalılar 7 Sahifelik Bir Dosya Hazırladılar", Cumhuriyet Gazetesi, 29 Temmuz 1964, s. 8, sü: 2.

"Özyurt Kasımpaşalılar Ağız Değiştirdiler Dedi", Cumhuriyet Gazetesi, 1 Ağustos 1964, s. 8, sü: 4-7.

"K. Yakanın İtirazı Kabul Ediliyor mu?", Cumhuriyet Gazetesi, 24 Ağustos 1964, s. 8, sü: 3-6.

"Karşıyakalıların İtirazı Kabul Edilse Dahi Beykoz Düşmeyecek!", Cumhuriyet Gazetesi, 26 Ağustos 1964, s. 8, sü: 6-8.

"Karşıyaka Olayı Tekrar Günün Konusu Olurken", Cumhuriyet Gazetesi, 27 Ağustos 1964, s. 8, sü: 7-8.

"K. Paşalı Futbolcular K. Yaka'dan Para Aldıklarını İtiraf Ettiler", Hürriyet Gazetesi, 28 Mayıs, 1964, s. 6, sü: 1-8.

"Şike Yapanlar Hakkında Sahtekârlık Suçundan Dava Açılacak", Hürriyet Gazetesi, 29 Mayıs, 1964, s. 6, sü: 3-8.

"Karşıyaka'dan Alınan Paranın 30 Bin Lira Olduğu İddia Ediliyor", Hürriyet Gazetesi, 29 Mayıs, 1964, s. 6, sü: 7-8.

"Kasımpaşalı Futbolcuların Bugün İfadeleri Alınacak", Hürriyet Gazetesi, 30 Mayıs.1964, s. 6, sü: 6-8.

Adnan Akın, Hürriyet Gazetesi, 30 Mayıs.1964, s. 6.

"Tahkik Heyeti Kasımpaşalı İdarecilerin İfadesini Aldı", Hürriyet Gazetesi, 31 Mayıs, 1964, s. 6, sü: 2-3.

"9 Kişilik K. Paşa, Feriköy'e 3-1 Yenilirken Alkışlandı", Hürriyet Gazetesi, 01 Haziran, 1964, s. 6, sü: 4-7.

"Ahmet 4 Aydır Prim ve Maaş Vermiyen İdarecileri Suçladı", Hürriyet Gazetesi, 2 Haziran, 1964, s. 6, sü: 7-8.

"İfadeler 27 Daktilo Sayfası Oldu", Hürriyet Gazetesi, 3 Haziran, 1964, s. 6, sü: 8.

"Şikeyi İhbar Eden Ali, Ahmet K. Paşalı Futbolcuların Yüz Karasıdır Dedi", Hürriyet Gazetesi, 4 Haziran, 1964, s. 6, sü: 8.

"Şike Tahkik Heyeti Dün İzmir'e Gitti", Hürriyet Gazetesi, 5 Haziran, 1964, s. 6, sü: 7.

"Kasımpaşalı Futbolcu Rıdvan İzmir'de", Hürriyet Gazetesi, 6 Haziran, 1964, s. 6, sü: 4.

"Şike Tahkikatının Raporunu Merkez Danışma Kurulu da İnceliyecek", Hürriyet Gazetesi, 26 Haziran, 1964, s. 6, sü: 5.

- "Merkez Danışma Kurulu Bir Karara Varamadı", Hürriyet Gazetesi, 27 Haziran, 1964, s. 6, sü: 3.
- "K. Yakalılar, İzmir'de Miting Yaptı", Hürriyet Gazetesi, 27 Haziran, 1964, s. 6, sü: 1-8.
- "Yolaç, Altay ve Karşıyaka'ya Dün Cevap Verdi", Hürriyet Gazetesi, 28 Haziran, 1964, s. 6, sü: 1-2.
- "Şike Hadisesinin Tahkikat Neticesi Yarın Açıklanacak", Hürriyet Gazetesi, 28 Haziran, 1964, s. 6, sü: 5.
- "Karşıyakalılar Bugün Bir Miting Daha Yapacaklar", Hürriyet Gazetesi, 28 Haziran, 1964, s. 6, sü: 5.
- "Şike Yapanlar Cezalandırıldı", Hürriyet Gazetesi, 30 Haziran, 1964, s. 6, sü: 7-8.
- "Devlet Bakanı Son Olaylar Hakkında Dün İzahat Verdi", Hürriyet Gazetesi, 1 Temmuz, 1964, s. 6, sü: 1-2.
- "Kasımpaşalı 9 Oyuncu Mahkemeye Veriliyor", Hürriyet Gazetesi, 2 Temmuz, 1964, s. 6, sü: 6-8.
- "Futbol Federasyonu Şike Tahkikatını Üç Şehirde Genişletiyor", Hürriyet Gazetesi, 5 Temmuz, 1964, s. 6, sü: 6-7.
- "7 Kasımpaşalı Futbolcu, Emniyet Müdürlüğünde İfade Verdi: Kabahat Bizi Paraya Alıştıranlarda", Hürriyet Gazetesi, 7 Temmuz, 1964, s. 6, sü: 4-7.
- "Şike Maç Olayı İle İlgili Bir Tahkikat Daha Açıldı", Hürriyet Gazetesi, 9 Temmuz, 1964, s. 6, sü: 5-6.
- "Yolaç, Şike Yaygınsa Kulüpleri Kapatırım Dedi", Hürriyet Gazetesi, 11 Temmuz, 1964, s. 6, sü: 8.
- "Şike Kararı Pazartesi Açıklanacak", Hürriyet Gazetesi, 18 Temmuz, 1964, s. 6, sü: 4.
- "F. Bahçe-Altay Maçında da Şike Yapılmış", Hürriyet Gazetesi, 20 Temmuz, 1964, s. 6, sü: 1-8.
- "Federasyon, Kararı Delile Göre Değil Kanaata Dayanarak Verdi", Hürriyet Gazetesi, 21 Temmuz, 1964, s. 6, sü: 3-8.
- "Küme Düşen Karşıyaka, Devlet Şûrasına Baş Vurmağa Karar Verdi", Hürriyet Gazetesi, 21 Temmuz, 1964, s. 6, sü: 4-8.
- "İzmirliiler Bu Akşam Büyük Bir Protesto Mitingi Yaptılar", Hürriyet Gazetesi, 22 Temmuz, 1964, s. 6, sü: 4-8.
- "Parayı Veren Osman Kaymak K. Yaka'da İdareci mi, Değil mi?", Hürriyet Gazetesi, 22 Temmuz, 1964, s. 6, sü: 1-3.
- "Yolaç, Şike Hadisesi Hakkında Konuştu: Kılı Kırk Yararak Bu Kararı Aldık", Hürriyet Gazetesi, 22 Temmuz, 1964, s. 6, sü: 7-8.
- "Karşıyakalılar, Protesto Mitingi Yaptılar", Hürriyet Gazetesi, 23 Temmuz, 1964, s. 6, sü: 1-8.
- "Karşıyaka Ceza Heyetine de Veriliyor", Hürriyet Gazetesi, 23 Temmuz, 1964, s. 6, sü: 1-5.
- "Süvari, Şike Kararının Nasıl Alındığını Açıkladı", Hürriyet Gazetesi, 24 Temmuz 1964, s. 6, sü: 4-8.

- "Düşme Tebliğini Alan Karşıyaka Bugün Danıştay'a Başvuracak", Hürriyet Gazetesi, 25 Temmuz 1964, s. 6, sü: 1-4.
- "Karşıyakalı Avukatlar Ankara'da", Hürriyet Gazetesi, 26 Temmuz 1964, s. 6, sü: 4.
- "Karşıyakalı Futbolcular, Ankara'ya Gidecek", Hürriyet Gazetesi, 27 Temmuz 1964, s. 6, sü: 4-8.
- "Kasımpaşa, Altı Futbolcusunu İhbar Etti", Milliyet Gazetesi, 28 Mayıs 1964, s. 8, sü: 1-8.
- "Şike Olayına Dün Teşkilat El Koydu", Milliyet Gazetesi, 29 Mayıs 1964, s. 8, sü: 1-8.
- "Yolaç Bilgisi Olanları Yardıma Dâvet Etti", Milliyet Gazetesi, 30 Mayıs 1964, s. 8, sü: 1-5.
- "Kasımpaşa, Feriköy'e Dokuz Kişi İle Çıkıyor", Milliyet Gazetesi, 31 Mayıs 1964, s. 8, sü: 2-5.
- "Feriköy, Dokuz Kişilik K. Paşa'yı 3-1 Yendi", Milliyet Gazetesi, 1 Haziran 1964, s. 8, sü: 6-7.
- "Şike Hadisesi Adliyede", Milliyet Gazetesi, 2 Haziran 1964, s. 8, sü: 1.
- "K. Paşa 12 Futbolcudan 200.000 Lira Tazminat İstiyor", Milliyet Gazetesi, 9 Haziran 1964, s. 8, sü: 8.
- "Şike Tahkikatı Sona Erdi", Milliyet Gazetesi, 16 Haziran 1964, s. 8, sü: 8.
- "Şike Dosyası Merkez Ceza Heyetinde", Milliyet Gazetesi, 18 Haziran 1964, s. 8, sü: 7.
- "Şike Tahkikatı Dosyası Yolaç'ta", Milliyet Gazetesi, 19 Haziran 1964, s. 8, sü: 1.
- "Şike Tahkikatı Devam Ediyor", Milliyet Gazetesi, 21 Haziran 1964, s. 8, sü: 1-2.
- "Şike Tahkikatı Tamamlandı", Milliyet Gazetesi, 23 Haziran 1964, s. 8, sü: 8.
- "Karşıyaka'lılar Dün Yürüyüş Yaptı", Milliyet Gazetesi, 27 Haziran 1964, s. 8, sü: 7-8.
- "R. Burteçin ve Kâhyaoğlu, Ceza Heyetine Veriliyor", Milliyet Gazetesi, 28 Haziran 1964, s. 8, sü: 1-4.
- "Karşıyakalı Taraftarlar Yine Miting Yapacak", Milliyet Gazetesi, 29 Haziran 1964, s. 8, sü: 1.
- "15 K. Paşa'lıya 31 Yıl Ceza Verildi", Milliyet Gazetesi, 30 Haziran 1964, s. 8, sü: 1-5.
- "K. Paşa, Altuğ ve Turgut'un Cezasına İtiraz Ediyor", Milliyet Gazetesi, 1 Temmuz 1964, s. 8, sü: 4.
- "Şike Maç Kararı Belli Olmadı", Milliyet Gazetesi, 3 Temmuz 1964, s. 8, sü: 1.
- "Şike Tahkikatı Karara Kaldı", Milliyet Gazetesi, 8 Temmuz 1964, s. 8, sü: 1.
- "Malik Yolaç, Kasımpaşa'lıları Hakikati Açıklamaya Dâvet Etti", Milliyet Gazetesi, 11 Temmuz 1964, s. 8, sü: 4.
- "M. Yolaç, Şike Suçluları Cezalarını Görecektir", Milliyet Gazetesi, 15 Temmuz 1964, s. 8, sü: 6-8.
- "31 Yıl Ceza Alan 14 Kasımpaşa'lı Af Bekliyor", Milliyet Gazetesi, 16 Temmuz 1964, s. 8, sü: 4-6.
- "Şike Dosyasını İsmet İnönü de İnceledi", Milliyet Gazetesi, 17 Temmuz 1964, s. 8, sü: 1.
- "Federasyon, Şike Olayını İnceliyor", Milliyet Gazetesi, 18 Temmuz 1964, s. 8, sü: 2-5.

"M. Özyurt K.S.K. İle Bir İhtilafım Yok", Milliyet Gazetesi, 28 Temmuz 1964, s. 8, sü: 1.

"Karşıyaka Davayı Kazandı", Milliyet Gazetesi, 30 Mart 1966, s. 8, sü: 1-8.

"Birinci Millî Lig 17 Takım Olacak", Milliyet Gazetesi, 19 Haziran 1966, s. 8, sü: 6.

SPOR KARŞILAŞMALARINDA SPORCULARIN YARALANMALARINDAN VE ÖLÜMLERİNDEN DOĞAN HUKUKİ SORUMLULUK

Peyman HÜRMÜZ*

* Yargıtay Tetkik Hakimi.

1. GENEL OLARAK

Bireyler günümüzde çeşitli amaçlarla (*eğlenme ve boş zamanlarını değerlendirme, vücut ve zihin yeteneklerini geliştirme, saldırgan duyguların barışçı yolla boşalmasını sağlama, kişiler ve toplumlar arası dostluk ilişkilerini geliştirme, kişilerin ve toplumun ekonomik yönden gelişmesini sağlama vb.*) spor yapmaktadır. Bu amaçlara yönelik ve kurallarına uygun her türlü vücut zihin etkinliği “spor” olarak değerlendirilmektedir.

Hukuk gibi bir kurallar bilimi olmamasına rağmen spor da, kurallara uygun olarak yapılması zorunlu bir faaliyettir; her türlü sportif faaliyet, kurallara bağlı olarak yapılmalıdır. Buna profesyonel sporlar gibi, amatör sporlar da dâhildir. Her ne kadar amatör sporlarda eğlenme ve boş zamanları değerlendirme fonksiyonu ağırlıkta olsa da, kurallarına uygun olarak yapılmadığı takdirde sporun amaçları gerçekleşemez. Bir meslek ifa ettikleri için, profesyonel sporcuların kurallara uygun olarak bu sporları icra etmelerinde hem kendilerinin ve kulüplerinin, hem de rakiplerinin ve onların kulüplerinin menfaati bulunur. Kurallarına uygun olarak icra edilmediği takdirde bu tür sportif faaliyetlerden bir takım cezai, hukuki ve idari sonuçlar doğar. Örneğin, kurallarına uygun olarak yapılmayan bir futbol karşılaşması iptal edilebileceği gibi, karşılaşma içerisinde meydana gelen ve oyun kurallarının izin vermediği sertlikler sonucunda ortaya çıkan yaralama ve ölümler, bazı hukuki ve cezai yaptırımların uygulanmasını gerektirebilir.

Son zamanlarda spor yaralanmalarında görülen artış ve özellikle sporun ticarileşmesi (*sporcuların yaralandıklarında ekonomik olarak kayba uğramaları*), spor yaralanmaları sebebiyle açılan davaların da sayısının artmasına sebep olmuştur.¹

Beden ve zihin sağlığını korumak ve geliştirmek, meslek olarak spor icra etmek konusunda kişilerin sahip olduğu menfaatler, hukuk

1 Vieweg, Klaus Haftungsrecht (içinde; Handbuch Sportrecht, Hrsg: Martin Nolte – Johannes Horst, Schorndorf 2009), s.122.

tarafından korunduğu için, bir "*spor hakkı*"ndan söz edilebilir. Anayasa'mızın 59. maddesindeki düzenleme ile 17., 33., 42., 48. ve 49. maddelerdeki hükümlerle, temel bir hak olarak spor hakkı kabul edilmiştir. Başka bir ifadeyle, spor hakkı temel bir anayasal hak olarak temelini; kişinin maddi ve manevi varlığını koruma ile geliştirme hakkı kapsamında spor yapma ve yapmama özgürlüğü olarak Anayasa'nın 17. maddesinde, spor örgütleri kurma ve bunlara üye olma özgürlüğü kapsamında Anayasa'nın 33. maddesinde, eğitim ve öğretim hakkı kapsamında sporun öğrenilmesi ve öğretilmesi hakkı olarak 42. maddesinde ve nihayet çalışma ve sözleşme hürriyeti ile çalışma hakkı kapsamında bir meslek olarak 48. ve 49. maddelerinde güvence altına alınmıştır. Bunların dışında, Anayasa'nın 59. maddesi de, sporun geliştirilmesini devlete bir ödev olarak yüklemiştir.

Anayasa'nın bu hükümleri dışında, Özel Hukuk açısından da bir "*kişilik hakkı*" olarak spor hakkından bahsedilebilir. Bu itibarla, spor hakkı, Türk Medeni Kanun'un 23 ve devamı maddelerinde düzenlenen kişilik hakkı kapsamında değerlendirilmelidir. Böylece; spor bir hak olarak hem anayasa'mızda temel bir hak olarak devlete karşı korunmuş ve devletin korumasına bırakılmış hem de özel hukukta kişilik hakları kapsamı içinde, diğer şahıslara karşı bir sübjektif hak olarak tanınıp korunmuş bulunmaktadır. Devlet ve kamu tüzel kişileriyle ilişkide anayasa hükümleri ile İdare Hukukunun ilgili düzenlemeleri; kişilerle olan ilişkilerde ise, Türk Medeni Kanun ve Türk Borçlar Kanunu'nun ilgili hükümleri ile özel hukuka ilişkin diğer düzenlemeler, uyumsuzlukların çözümünde çerçeve hükümleri oluşturmaktadır.

Bu genel açıklamalardan sonra, spor yapma hakkına yapılan müdahaleler gibi, spor karşılaşmalarında sporcular tarafından gerçekleştirilen kurallara aykırı fiiller sonucu meydana gelen yaralama ve ölüm olaylarından, söz konusu fiili işleyen sporcunun hukuki sorumluluğunun olup olmadığı bahsine geçilmelidir. Zira icra edilen sporun kurallarına uygun olmayan bir hareketle rakibine zarar veren, onun yaralanmasına ya da ölümüne sebep olan sporcu, -spor hakkı, ilgili sporun izin verilen ölçüde sertliğe müsaade edilmesine duyulan

güveni de kapsadığı için- diğer sporcunun spor hakkına tecavüzde bulunduğu gibi, başlı başına, kişinin vücut bütünlüğüne yapılan bir saldırı niteliği de taşır.

Spor karşılaşmalarında, bu karşılaşmalara katılan sporcuların birbirlerine yaptıkları fiiller yüzünden, diğer (*rakip*) sporcuların yaralanması veya ölmesi söz konusu olabilir. Bazı sporlarda yaralanma gibi ölüm riski oldukça fazladır; örneğin araba yarışları, boks ya da karate gibi dövüş sporlarında durum böyledir. Voleybol, masa tenisi gibi bazı sporlarda ise, ölüm olayının gerçekleşme riski neredeyse sıfırdır; yaralanma ise, nadir olarak görülmektedir. Gerçekleşme riski ne kadar fazla ya da az olursa olsun, rakibin hukuka aykırı bir müdahalesi sonucu sporcu yaralanmış veya ölmüşse, failin hukuki sorumluluğu yoluna gidilir. Örneğin, basketbolda diğer sporcular tarafından yaralanma veya öldürülme riski, diğer sporlara göre oldukça zayıftır. Bilardoda, takımların ve oyuncuların oynama alanları birbirlerinden ayrı olan (*sporcuların doğrudan kontakt kurmadığı*) voleybol ve badminton da, yaralanma ve ölüm olayları oldukça nadir görülür. Boks, rugby, araba yarışı veya buz hokeyi gibi sporlarda ise bu risk oldukça fazladır. İlgili sporu düzenleyen kurallardan, söz konusu riskin boyutu hesaplanabilmektedir. Örneğin kayak gibi tek kişilik sporlarda , (*aynı anda ve paralel şekilde yarışma söz konusu olmadığı sürece*) rakipler tarafından yaralanma riski çok zayıftır. Bu risk, sporcuların tecrübelerine ve bedensel durumlarına göre de farklı şekilde gerçekleşebilir.²

Bireysel yapılan bazı sporlarda rakiplerle karşı karşıya gelinmesi oyun kuralları gereği mümkün olmadığından, bu sporlarda rakiplerin hukuka uygun davranışlarıyla zarar görmek de mümkün değildir. Örneğin yüksek atlamada her sporcu ayrı ayrı (*rakipleriyle ayrı zamanlarda*) yarıştığından, rakibinin ancak hukuka aykırı müdahalesi sonucu yaralanabilir. Bu da, spor hukukunun değil, genel haksız fiil sorumluluğunun inceleme alanına dahil bir konudur. Rakiplerle yan yana (*aynı anda*) yapılan sporların bazılarında ise, yaralanma

2 Donatsch, s.115-116; Schimke. S.139 vd

riski oldukça azdır; örneğin yüzmede, atletizmde, kayakta durum bu şekildedir. Çünkü bu sporlarda, rakibe temas edilmemesi oyun kuralı gereğidir. Buna karşılık, karşılıklı yapılan bazı sporlarda da rakibe temas edilmemesi gerekmektedir; örneğin masa tenisi, voleybol, karşılıklı yapılması gereken bazı sporlarda, rakibe temas edilmesi gerekmele birlikte, bunun ona zarar vermeden yapılması gerekir. Örneğin futbol, hentbol, buz hokeyi, amerikan futbolu. Bazı karşılıklı sporlarda ise, örneğin judo, boks ve karatede yaralanma riski çok yüksektir; hatta sporun doğası sporcuların yaralanmasını da gerektirir.³

Gerçekten de, spor karşılaşmalarında meydana gelen yaralanma ve ölüm olaylarından bir hukuki sorumluluğun doğabilmesi için öncelikle bu sonucun o sporun kurallarına aykırı bir fiilin sonucunda gerçekleşmesi gerekir. Spor oyunları, türleri bakımından atletik sporlar (*atletizm, jimnastik, halter vb.*), atlı sporlar (*at yarışları, engel atlama vb.*), deniz sporları (*kürek, kano, yüzme, su topu, yelken v.b.*), dövüş sporları (*boks, judo, eskrim, güreş, karate vb.*), kış sporları (*buz hokeyi, buz pateni, kayak vb.*), mekanik sporlar (*otomobil, uçak, motosiklet, deniz motoru vb.*), takım sporları (*beyzbol, basketbol, çim hokeyi, futbol, hentbol, voleybol vb.*) olarak ayrılabilir. Bunlardan bazılarının da (*boks, güreş gibi*), ya doğrudan doğruya veya oyun aletleriyle, rakibin şahsına karşı kuvvet veya şiddet kullanılması, o sporun kuralı gereğidir. Tenis, atletizm, basketbol gibi diğer gruptaki sporlarda ise, rakibe karşı şiddet kullanılması gerekmemekte, hatta şiddet hareketleri oyun kurallarına aykırı bir nitelik taşımaktadır.⁴

Spor karşılaşması sırasında, sporcu genellikle, oyunun kuralları gereği rakibine zarar verebileceğini bilmektedir; hatta bazı sporların amacı, rakibine zarar vermektir. Örneğin bir boks karşılaşmasında, boksör, rakibine yönelttiği yumruğun şiddetinden rakibinin yaralanabileceğini, hatta ölebileceğini tahmin etmektedir. Burada oyunun kurallarını icra eden sporcu, rakibine üstünlük sağlamak için, spor kurallarının verdiği hakkı en yüksek düzeyde kullanmak istediğinden,

3 Fritzweiler/Pfister/Summerer, s.410, kn.13

4 Genç, Spor, s. 136.

fiili hukuka uygun kabul edilmektedir. Ortaya istenilmeyen bir sonucun çıkması halinde ise, bunu normal karşılamak gerekir, aksi halde, bu sonucun gerçekleşmemesi için, o spora hiç izin verilmemelidir.⁵ Ancak bu söylenenler, kurallarına uygun olarak icra edilen spor karşılaşmalarında meydana gelen yaralanma ve ölüm olayları için söz konusudur. Eğer kurallara aykırı hareket edilmişse, ortaya çıkan zararın haksız fiil esaslarına göre tazmin edilmesi gerekir.

Spor karşılaşmalarında meydana gelen yaralanma ve ölümler doğal olaylar sonucu meydana gelebileceği gibi (*örneğin, sporcunun kalp krizi geçirmesi ya da sahaya yıldırım düşmesi*), saha ya da salon şartlarından (*örneğin tribünün çökmesi ya da saha zemininin çökmesi veya zeminden kaynaklanan bir sorun yüzünden sporcunun düşmesi*) veya spora dolaylı olarak katılan seyirci, hakem gibi kişilerin fiillerinden de kaynaklanabilir. Bu bakımdan, sporcuları yetiştiren, onlara taktik veren veya himayeleri altına alanların da sorumluluğu doğabileceği gibi, hakemler, spor doktorları, spor tesisi sahipleri ve yöneticileri, spor düzenleyicileri ve yarışları yönetenler ile seyirciler de sorumlu tutulabilir. Ancak, inceleme konumuz, sadece sporcuların birbirlerine yaptıkları hareketler sonucu meydana gelen yaralanma ve ölüm olayları olduğundan, diğer durumlar incelenmeyecektir. İnceleme konumuz, yaralanma ve ölüm olaylarından kaynaklanan hukuki sorumluluk olup, cezai ve idari sorumluluğu da kapsamamaktadır.

II. SPORCULARIN YARALANMALARINDAN DOĞAN HUKUKİ SORUMLULUK

A) GENEL OLARAK

Spor hakkını, Türk Medeni Kanunu anlamında kişilik hakkının bir türü olarak kabul ettiğimizden, bir spor karşılaşmasında rakibinin hareketi yüzünden sporcunun yaralanması sonucunda meydana gelen zararların nasıl tazmin ettirilebileceği üzerinde durulmalıdır.

Burada, diğer kişilik haklarında olduğu gibi, spor hakkının dışı karşı savunulmasından söz edilmeli ve spor hakkına başkalarınca yapılan haksız tecavüzlere karşı sporcu korunmalıdır. Bu tecavüzlere örnek olarak; haksız bir saldırı sonucu sporcunun yaralanması, belli bir süre spor yapamaması, spor yapma gücünü kaybetmesi veya sporcu olarak toplum içindeki itibarının zedelenmesi gösterilebilir.

Spor hakkına dıştan yapılan saldırılara karşı üç tür dava hakkı bulunmaktadır. Bunlar, saldırıyı önleyici davalar, saldırı sonucu doğan zararları giderici davalar ve haksız saldırıyı tespit edici davalar şeklinde belirtilmektedir. İnceleme konumuz bakımından, saldırıyı önleyici dava açma olanağı bulunmamaktadır. Zira saldırı başlamış ve sporcunun yaralanmasıyla sona ermiştir. Haksız saldırıyı tespit davası açmak da, sporcuya fayda sağlamayacaktır; zira sporcunun asıl hedefi, saldırı sonucundan meydana gelen zararlarının tazmin edilmesidir. Bu durumda, Türk Borçlar Kanunu'nun 49. maddesi ve devamı hükümlerinde düzenlenen haksız fiile dayanılarak maddi ve manevi zararı giderici nitelikte bir dava açılabilir.⁶ Başka bir deyişle, yaralanma (*veya ölüm*) olaylarındaki hukuki sorumluluk, maddi ve manevi tazminat sorumluluğu olarak karşımızda çıkmaktadır.

6 Fritzweiler/Pfister/Summerer, s.406, kn.7. Bununla birlikte iki sporcunun veya iki takımın bir sözleşmeye göre birbirleriyle mücadele ettikleri sportif faaliyetlerde meydana gelen ölüm ve yaralanmalarda, sözleşmeye aykırılık hükümlerine göre talepte bulunulması da mümkündür.

Bu itibarla, bir spor karşılaşmasında yapılan saldırı sonucunda, sporcunun (*veya yakınlarının*) maddi ve/veya manevi bir zarar doğmuşsa, bu zararın giderilmesi için tazminat davası açılabilir. Sporculara yapılan haksız saldırılar, haksız fiil niteliğine sahip olduğundan meydana gelen zararların tazmini için açılacak davalarda haksız fiilin dört unsurunun gerçekleşmiş olması gerekir. (TBK.m. 49). Zira haksız fiil, bir kişinin hukuka aykırı ve kusurlu bir fiiliyle diğer bir kişiye zarar vermiş olması ve yapılan fiil ile meydana gelen zarar arasında uygun nedensellik bağı bulunması halinde söz konusu olur.

B) MADDİ TAZMİNAT DAVASI AÇMA HAKKI

Spor karşılaşmalarında rakibi tarafından yapılan bir hareketle yaralanan bir sporcunun (*veya ölmesi halinde yakınlarının*) maddi ve/veya manevi tazminat talep edebilmesi için, haksız fiilin tüm unsurlarının oluşması ve kanıtlanması gerekir. Bu nedenle yaralanan sporcu veya yakınları, rakibi tarafından yapılan fiilin hukuka aykırı (*haksız*) olduğunu, rakibinin kusurlu olduğunu, maddi bir zarara uğradığını ve fiil ile uğradığı zarar arasında nedensellik bağı bulunduğunu ispatlamalıdır.⁷ Zarar gören bütün bu unsurları ispatlamasına rağmen, tazminat talep edilen kişi, hukuka aykırılığı ortadan kaldıran veya nedensellik bağına kesen bir sebep bulunduğunu ispatlayarak sorumluluktan kurtulabilir. Dolayısıyla, yaralama fiilini işleyen sporcunun sorumluluğundan bahsedilmek için, aşağıdaki unsurların gerçekleşmiş olması gerekir.

Fiilin Hukuka Aykırı Olması

Hukukun yazılı olan veya olmayan kurallarının öngördüğü yasak ve emirlere aykırı her hareket hukuka aykırı sayılır. Bir sözleşmeyle veya sporla ilgili bir kanun, tüzük veya yönetmenlik hükümlerince belirlenen veya sporun genel ilkelerinden çıkan, spor yarışma kurallarına aykırı hareketler de hukuka aykırı davranış sayılmaktadır. Başka

7 Fritzweiler/Pfister/Summerer, s.406, kn 6f; Scheffen, s. 2663; Schimke, s. 147.

bir ifadeyle; bir kişi, hukuk düzenin kişileri zarardan korumak için koyduğu ve herkese yönelik olan emir ve yasakları çiğnerse, bu sebeple kişilerin hayatına, vücut bütünlüklerine, sağlıklarına veya malvarlığına zarar verirse hukuka aykırı hareket etmiş olur.⁸

Tazminat istenebilmesi için çiğnenen hukuk kuralının koruyucu amacı ile ihlal edilen menfaat arasında bulunması gereken ilişkiye, hukuka aykırılık bağı denilmektedir. Zarar veren, ancak ihlal edilen hukuk kuralının önleme amacını güttüğü zarardan sorumludur; bu şekilde, sorumluluk sınırlandırılmaktadır. Bir davranış hukuka aykırı olsa bile bundan doğan zararlı sonuçlar ihlal edilen hukuk kuralının koruma amacına girmiyorsa, hukuka aykırılık bağı bulunmadığından sorumluluk da söz konusu olmaz. Buna göre, hukuka aykırı bir davranış, yüzünden menfaatleri ihlal edilen herkesin tazminat talep edebilmesi mümkün değildir; çiğnenen hukuk kuralının, ihlal edilen türden bir menfaati korumak amacıyla konulmuş olması da gerekir.⁹ Örneğin bir sporcunun yaralanması halinde öngörülen tazminat yükümlülüğü, sadece o kişinin uğradığı zararların giderilmesi amacıyla getirilmiştir; normun koruma amacı budur. Sporcunun yaralanması sebebiyle kulübünün veya kulübün taraftarlarının uğradıkları zararlar, failden talep edilemez. Bununla birlikte, eğer kulübe veya kulübün taraftarlarına zarar vermek amacıyla kasten işlenen fiiller sebebiyle, bu kişilerin de tazminat talep edebilmesi mümkündür (*TBK.m.49/II*); çünkü bu durumda normun koruma amacı, bu kişilerinde korunmasına yönelmiştir.

Zarar gören kişi, uğradığı zararın, rakibinin hukuka aykırı bir fiilden kaynaklandığını ispatlamalıdır. Hukuka aykırı hareket olumlu bir davranışla gerçekleşebileceği gibi olumsuz bir davranış (*yapmama*) da hukuka aykırı sayılabilir. Ancak bunun için, o kişiye "*yapma*" görevini yükleyen bir hukuk kuralı bulunmalıdır.¹⁰ Bu itibarla, örneğin bir

8 Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Alttop, s. 476; Eren, s.548; Friedrich. S. 755

9 Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Alttop. S. 476

10 Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Alttop, s. 484; Fritzweiler/Pfister/Summerer, s. 404, kn. 6.

futbol karşılaşmasında rakibinin dengesini kaybettiğini gören ve düşüp yararlanacağını fark eden futbolcunun, hiçbir eylemde bulunmayarak rakibinin düşmesine ve yaralanmasına izin vermesinde, futbolcuya bu gibi durumlarda bir “*yapma*” borcu yüklenmediğinden sorumluluğu da söz konusu olamayacaktır. Ancak, spor ahlak kurallarına aykırı kasıtlı davranışlar da hukuka aykırı sayılır, (TBK.m.49/II); spor ahlak kurallarına aykırı davrandığını bilerek ve bunun sonucunda ortaya çıkacak sonucun farkında olarak (*kasten*) bu tür davranışlar içine giren sporcular, verdikleri zararı tazmin etmelidir.¹¹ Başka bir ifadeyle, failin başkasına zarar verici fiilini yasaklayan bir hukuk kuralı bulunmasa bile, böyle bir fiil ahlaka aykırılık oluşturuyorsa, failin zararı kasten vermesi şartıyla tazminat yükümlülüğü doğmaktadır.

Kusurlu bir şekilde hukuka aykırı davranılmış olsa bile, bazı durumlarda bu davranış sonucunda ortaya çıkan zararın tazmini gerekmebilir. Tazminat borcunun doğması, ayrıca olumsuz bir şart olan “*bir hukuka uygunluk sebebinin bulunmaması*” na bağlıdır. Bir fiilin hukuka aykırı sayılmasını engelleyen sebeplere, “*hukuka uygunluk sebepleri*” denir.¹² Spor karşılaşmaları bakımından önemli olabilecek belli başlı hukuka uygunluk sebepleri şunlardır.¹³

a) Meşru Müdafaa (TBK.m.64/I)

Hukuka aykırı olarak şahsa yönelmiş tecavüzleri bertaraf etmek için yapılan hareketler hukuka aykırı sayılmadığından, tecavüzde bulunanın şahsına gelen zararlardan, meşru müdafaaada bulunan sorumlulu

11 Mücadele edenler için tehlikeli olabilecek bir spor oyununa katılan sporcuların, muhtemel zararlı sonuçları önlemek için gerekli tedbirleri almakla yükümlü oldukları kabul edilmektedir. Bu önlemlerin alınmaması sonucu zarar gören kişilerin uğradıkları bu zararlar Borçlar Kanunu’nun 49. maddesi anlamında sorumluluk doğurur (*Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altıp, s.480*).

12 Spor hukukuna özgü hukuka uygunluk sebepleri ayrıca düzenlenmemiştir. Bu yüzden, hangi hallerin hukuka uygunluk sebebi sayılacağı konusunda, Medeni Kanun’da ve Borçlar Kanunu’nda düzenlenen hukuka uygunluk sebepleri dikkate alınmalıdır.

13 Doktrinde, amatör sporcuların spor karşılaşması sırasında işledikleri haksız fiilin hukuka uygunluğunu, devletin o spora izin vermesinin sağladığı; profesyonel spor dallarında ortaya çıkan haksız fiilleri ise, mağdurun rızasının hukuka uygun hale getirdiği, zira profesyonel sporcunun o sporu meslek olarak seçmesinin, o sporla ilgili olarak ortaya çıkabilecek tüm riskleri üzerine aldığı ileri sürülmüştür (*Genç, Spor, s. 137-138*).

olmamaktadır. Örneğin bir futbol karşılaşmasında futbolcunun, kendisine saldıran rakibine, kendisini savunmak için karşılık vermesi meşru müdafaa sayılacağından, yaptığı fiil sonucu rakibi zarar görse bile sorumlu olmayacaktır. Aynı şekilde, bir boks karşılaşmasında oyun kurallarına aykırı olarak kendisine saldıran rakibine karşı kendini savunmak için, yine aynı şekilde kurallarla aykırı olarak karşılık veren boksörün davranışı da meşru müdafaa kapsamında değerlendirilmelidir; bu durumda boksör, rakibinin gördüğü zarardan sorumlu olmaz.

Meşru müdafaa hali, spor hukukuna özgü bir hukuka uygunluk sebebi olmayıp, genel haksız fiil sorumluluğundaki esasın, spor hukukuna uygulanmış şeklidir. Aslında meşru müdafaaya sebep olan hareket hukuka aykırı olduğundan, sportif bir faaliyetten değil, haksız fiilden söz edilmelidir. Bu sebeple, meşru müdafaanın, sporla veya spor hukukuyla ilgili bir hukuka uygunluk sebebi sayılması da mümkün değildir.

b) İztırar Hali (TBK.m.64/II)

Kanunda belirtilen şartların gerçekleşmesi durumunda, ıztırar halinde bulunan kişinin zarar verici fiili hukuka aykırı sayılmamakla birlikte, -olayın şartları, zarar görene tazminat ödenmesini haklı gösteriyorsa- hâkim bu kişiyi, başkasına verdiği zarar karşılığında hakkaniyete uygun bir tazminat ödemekle sorumlu tutabilir. İztırar halinde bulunan kişi ile zarar gören arasındaki zararı paylaşma oranının hâkim tarafından hakkaniyete göre belirlenmesi ve ıztırar halinde bulunan kişinin bir kısım zararı ödemek zorunda kalması, onun hukuka aykırı bir fiil işlemesinden değil, hakkaniyetin bunun gerekli kılmasından kaynaklanmaktadır.¹⁴ Buna göre, bir bisiklet yarışında, rakiplerinin manevralarından zarar görmemek için yönünü değiştirip başka bir yarışçının bisikletine çarpıp, bisiklete zarar veren bir sporcu da -hakkaniyet gerektiriyorsa ödeyeceği tazminat dışında-, yaptığı bu fiilden sorumlu değildir. Fakat bu sporcu, yaptığı manevra sebebiyle

14 Ulusan, Fedakarlığın Denkleştirilmesi, s. 99 vd.

rakibinin vücut bütünlüğüne zarar vermişse, onu yaralamışsa, bu zararlardan tamamen sorumludur; hakkaniyet gereği sorumluluk, sadece malvarlığına verilen zararları kapsamaktadır.

Burada da, spor hukukuna özgü bir hukuka uygunluk sebebi değil, haksız fiil olarak nitelendirilecek (*sportif faaliyet sayılmayan*) bir fiile karşı gerçekleştirilen hukuka uygunluk sebebi söz konusudur. Bu sebeple, ıztırar hali de, sporla veya spor hukukuyla ilgili bir hukuka uygunluk sebebi sayılamaz.

c) Kendi Hakkını Bizzat Koruma (TBK.m.64/II)

Kanunda düzenlenen şartlar gerçekleşmişse, kendi hakkını bizzat koruyan kişi hukuka aykırı davranmış sayılmaz; hareketi karşı tarafa zarar vermiş olsa bile, bundan sorumlu olmaz. Örneğin, bir motosiklet yarışında, kimsenin göremeyeceği bir yerde kendisine çarpan sporcunun kaçmasına engel olmak için kuvvet kullanılmasında bu tür bir hukuka uygunluk sebebi söz konusudur ve bir sorumluluk doğmaz.

Bu hukuka uygunluk sebebi de, genel haksız fiil sorumluluğundaki hukuka aykırılığı ortadan kaldıran bir sebebin spor hukukuna uyarlanmış şeklidir. Dolayısıyla, spor hukukuna özgü bir hukuka uygunluk sebebinden söz edilemez.

d) Kanunun Verdiği Yetkinin Kullanılması (TBK.m.64/II)

Eğer sporcu, ilgili spor kurallarının kendisine verdiği yetkiyi kullanmaktaysa, yaptığı hareketler sonucunda bir zarar doğmuş olsa bile sorumluluğu yoluna gidilemeyecektir; zira hukuka uygunluk sebebi bulunmaktadır. Örneğin, kılıç kullanılmasına, eskrim sporuyla ilgili düzenlemelerle izin verildiğinden, kurallara uygun bir kılıç olması ve bunun, kurallara uygun şekilde kullanılması şartıyla bir yaralanma olsa bile, rakibin sorumluluğuna gidilemez. Bunun gibi, diğer tüm sporlarda da, kurallarına uygun yapılması şartıyla kanunun verdiği bir yetkinin kullanılması söz konusudur.

Ancak, örneğin, bir boksör, kurallarına uygun olarak mücadele etmesine rağmen rakibini zor durumda bırakmış ve hakemin müdahale edip karşılaşmayı durdurulması gerektiğini anlamış, ancak hakem oyunu durdurmamışsa ve sonuçta boksör yaralanmışsa, artık boksörün, kanunun verdiği yetkiyi kullanmasından söz edilerek sorumlu olmayacağı söylenilememelidir. Hakem oyunu durduruncaya kadar boksörlerin mücadele etmesine bu sporun kuralları izin vermişse de, "fair play" olarak ifade edebileceğimiz spor ahlak kurallarına aykırı davranışlar da Türk Borçlar Kanunu'nun 49. maddesinin ikinci fıkrası hükmünce hukuka aykırı sayılmalıdır ve rakibine karşı bu şekilde davranan sporcunun sorumluluğu söz konusu olmalıdır. Bu gibi durumlarda, artık hukuka uygunluk sebebi bulunduğundan bahsedilemez.

e) Mağdurun izni ve Birlikte Kusur (TBK.m.52)

Mağdurun rızası, yasaklayıcı ve emredici hukuk kurallarına, kamu düzenine, ahlaka, kişilik haklarına aykırı veya kişi için beden ve ruh sağlığı bakımından aşırı bir zarar tehlikesi yaratan rızanın (örneğin, hayat, beden bütünlüğü ve sağlık konusunda bir başkasının müdahalesine onay veren izin, kişilik hakkını koruyan hükümlere aykırı olduğundan), Türk Borçlar Kanunu'nun 27. maddesinin birinci fıkrasına göre batıl sayıldığından, işlenen fiilin hukuka uygun sayılmasını sağlaması mümkün değildir; ancak, böyle bir rıza, birlikte kusur sayılarak Türk Borçlar Kanunu'nun 52. maddesinin uygulanmasıyla, zarar verenin sorumluluğunun azaltılmasına ve bazı istisnai durumlarda da tamamen kaldırılmasına sebep olabilir.¹⁵ Fakat spor karşılaşmalarında, sporcuların, rakiplerinin müdahalelerine, oyun kuralları içerisinde kalmak şartıyla izin verdikleri kabul edildiğinden¹⁶, ayırt etme gücüne sahip ve ergin bir sporcunun kendisinin ya da ayırt etme gücüne sahip küçük

15 Oğuzman/Öz, s. 500; Oğuzman, s.12; Eren, s. 731; Reisoğlu, s.142; Çağlayan, s. 37. Verilen rıza ölüme veya vücut bütünlüğünün ağır ihlaline yönelikse, hukuken geçerli kabul edilemez (Friedrich, s.756)

16 Günther, Hans-Ludwig: Ceza Hukuku Açısından Spor Oyunlarında Kural İhlallerinin Değerlendirilmesi ve Nitelendirilmesi (Çev: Mustafa Ruhan Erdem), (içinde: Spor ve Ceza Hukuku, Proje Yöneticisi: Prof. Dr. Kayıhan İçel, Ankara 2004), s. 69).

veya kısıtlı bir sporcunun yasal temsilcisinin izniyle, rakipler tarafından yapılan müdahaleler hukuka uygun hale gelir. Ancak burada sporcular, rakiplerinin kendilerini yaralamalarına değil, oyun kurallarının izin verdiği müdahaleleri yapabilmelerine izin vermişlerdir.¹⁷

Zarar gören sporcu, zarara uğramasına rakibinin hareketi yanında kendisinin de yaptığı bazı hareketlerle sebep olmuşsa, birlikte kusurdan söz edilir ve meydana gelen zarar, mağdurun kusuru oranında indirilebileceği gibi, hiç tazminat verilmemesini de gerektirebilir (*TBK.m.52*). Örneğin judoda, kendisine kurallara aykırı olarak saldıran rakibinin bu hareketiyle yaralanan sporcunun, yaralanmayı önleyebilecek nitelikteki koruyucu giysileri spor kurallarına aykırı şekilde giymemesi, başlık takmaması birlikte kusur oluşturur.¹⁸ Benzer şekilde, sporun uygun bir salonda veya sahada yapılması da gerektiğinden, örneğin bir boks karşılaşmasının ring yerine bir beton sahada yapılması da sporcunun birlikte kusurudur.

f) Zararı Göze Alma

Yukarıda belirtilen bütün hukuka uygunluk sebepleri, spor hukukuna özgü düzenlenmemiştir. Genel haksız fiil esaslarında uygulanan bu hukuka uygunluk sebepleri, spor hukukunun yapısına uygun değildir. Bu sebeple, sportif faaliyetlerin özüne uygun, spor sayılan bütün faaliyetlerde uygulanabilecek bir hukuka uygunluk sebebinin geliştirilmesi gerekmektedir.

Zarar görenin açık bir izni olmasa da, kişilere zarar verme riski (*tehlikesi*) olmasına rağmen, hukukun izin verdiği bir olaya isteyerek katılan kişi, bu olay sonunda bir zarara uğrarsa, zarar veren bu zararlardan sorumlu tutulmayabilir. Bunun tipik örneği de, sportif yarışmalara katılmadır.

Bu konuda geliştirilen ilke şu şekildedir: Spor veya gösteri amaçlı oyun ve yarışmalara katılan kişiler, bu gibi oyun ve yarışmalardan

17 Weismann/Spieker, s. 42, kn. 80; Friedrich, s. 756

18 Schimke, s. 146; Weismann/Spieker, s. 49, kn. 96 vd.

doğabilecek yaralanmaları ve buna benzer sonuçları göze almış sayıldıklarından, bu gibi yarış ve oyunlar, kurallarına uygun biçimde yürütülmüş olmaları koşuluyla, yaralanan kişinin tazminat istemesine imkân sağlamaz.¹⁹ Oyunu ve yarışmayı kurallarına uygun şekilde icra ederken karşısındakine bedensel bir zarar veren kişi, onun kişilik hakkına saldırmış sayılmaz.²⁰

Aslında hukuka uygunluk sebeplerinden mağdurun rızası ile zararı göze alma (*izin verilen risk*) kavramları arasında bir benzerlik bulunmaktadır. Ancak sportif faaliyetlerin hukuka uygun olduğunu ve ortaya çıkan sonuçlar bakımından hukuka aykırılık unsurunun gerçekleşmediğini açıklamak için mağdurun rızası kurumunu esas almak yeterli olmamaktadır. Çünkü çok ağır derecede yaralanmak veya ölüm sonucuna ilişkin bir rıza geçerli değildir; zira bu haklar ve bazı hukuki yararlar, rızanın konusunu oluşturamaz. Sportif faaliyetlere katılmak ve o alandaki, tehlikeli bile olsalar, bazı hareketleri yapmak, mağdurun rızasıyla bu faaliyetlere katılmasının bir sonucudur; rızası olmayan kişiler, iradelerine aykırı olarak sportif faaliyetlere zorlanamazlar. Fakat sadece sportif faaliyete katılmaya ilişkin rıza gösterildiğinden, yaralanmaya veya ölmeye ilişkin bir rıza açıklaması bulunmadığından, böyle bir rıza gösterilmesi de geçerli olmayacağından, burada mağdurun rızası değil, izin verilen risk esas alınmalıdır.²¹

Zararı göze almada (*izin verilen riskte*) üç önemli şartın bir arada gerçekleşmesi gerekir. Bunlardan ilki; kişinin doğacak zararları göze alarak yarışa ve oyuna katılmış olmasıdır. Tehlike ve zararı göze almadan kastedilen, oyunda yaralanmaya açıkça izin verilmesi değildir. Örneğin, buz hokeyine katılan oyuncunun, karşı takım oyuncularının kendisine oyun içinde çarpması sonucu düşüp yaralanması

19 Spor yapan herkes, bilerek veya bilmeyerek yaralanma riskini göz almaktadır (*Schimke, Martin: Sportrecht, Frankfurt am Main 1996, s. 133*); futbol gibi bazı sporlarda kişiler yaralanabileceklerini öngörmelerine rağmen, boks gibi bazı sporlarda ise yaralanacaklarını kabul ederek bu sportif karşılaşmaya katılmaktadır (*Friedrich, Paul M.: Die Haftung des Sportlers aus § 823 Abs. 1 BGB, Neue Juristische Wochenschrift 1966/17, s. 755*).

20 Zevkliler/Acarbey/Gökyayla, s. 505; Eren, s. 566; Çağlayan, s. 38.

21 Ünver, Yener: Ceza Hukukunda izin Verilen Risk, İstanbul 1998, s. 187

durumunda, bu oyuncu daha önce karşı takım oyuncularına bu konuda bir izin vermemiştir ve bu sonucun doğmasını da istemez. Fakat böyle bir sonucun doğabileceği olasılığını görüp, göze de alarak oyuna ve yarışmaya katılmış sayılır. Spor, Devlet tarafından da tanınan ve insan bedenini geliştirme amacına yönelik bir uğraşı olduğundan, kişilerin bu uğraşıyla bedenlerini geliştirip sağlıklı tutmaları kendilerinin olduğu kadar, Devletin ve toplumun da çıkarınadır. Böyle bir uğraşıda yaralananların kişilik hakkına saldırıldığı ileri sürülseydi, kişiler, sonunda sorumlu tutabilecekleri endişesiyle kolay kolay spor yapmaya yanaşmayacaklardı²²; bu sebeple, sportif faaliyetlerde zarar gören kişilerin korunması, diğer haksız fiillere kıyasla, ek bazı şartların daha gerçekleşmesi halinde kabul edilmiştir.

İkinci olarak; oyun ve yarış, kurallarına uygun biçimde gerçekleştirilmiş olmalıdır.²³ Spor yapan kişinin, her zaman diğer sporcuların kendini yaralamasına izin verdiğini kabul etmek mümkün değildir; bu, trafiğin risklerini bilip de trafiğe çıkan yayanın, trafiğe çıkan diğer kişilerin kendisini yaralamalarına izin verdiğini kabul etmek gibi bir sonuca götürür.²⁴ Bu sebeple, spora katılan kişilerin, ancak oyun kuralları çerçevesinde meydana gelebilecek normal yaralanmalara²⁵ izin verdiğini kabul etmek gerekir. Oyun kurallarına uymayan eylemlerle karşısındaki oyuncuya zarar verilirse, artık bu, kişilik hakkına saldırı sayılmalıdır²⁶. Örneğin, boks yaparken, kurallara uygun olarak attığı bir yumrukla rakip oyuncuyu komaya sokan boksör sorumlu tutul-

22 Zevkliler/Acarbey/Gökyayla, s. 506; Friedrich, s. 756; Çağlayan, s. 38. Kişilerin sportif faaliyetlerin normal sonuçları sayılabilecek yaralanmalardan sorumlu tutulmamaları, toplum halinde yaşamanın da bir gereği kabul edilmelidir. Buna göre, kişiler esas olarak kurallara uyarak ve birbirlerine zarar vermeden toplum halinde yaşarlar; bazı davranışlar kurallara uygun olmasına rağmen diğerlerine zarar verebiliyorsa, diğerlerinin de bu sonucu toplu halde yaşamanın bir kuralı olarak kabul ettikleri sonucuna varılabilir.

23 Schimke, s. 143

24 Donatsch, s. 132

25 Yaralanan kişinin iradesi, uğrayacağını tahmin ettiği bir zarara rıza göstermek olmakla birlikte, onun kastettiği zarardan farklı türde bir zarar ortaya çıkmışsa ve fakat bu, oyunun normal riskleri içerisinde değerlendirilebilecek bir zararsa, yine hukuka uygun bir sonuç kabul edilir (Friedrich, s. 756)

26 Sporcuların, oyun kurallarının izin verdiği davranışlara rıza gösterdiği kabul edildiğinden, gerek rakip sporcuların oyun kurallarına aykırı hareketleri, gerekse sporcular dışındaki kişilerin (sportif faaliyete dolaylı olarak katılan örneğin seyircilerin,

mayacak, buna karşılık rakip boksörü güç duruma düşüren boksör, hakemin oyunu durdurmasına karşın hakemi dinlemez ve kendini alamayarak ringin köşesinde sıkışıp kalmış boksörün üzerine çullanıp onu vuruşları ile komaya sokarsa artık sorumlu tutulması gerekecektir; aynı şekilde, boksörün rakibine yumruk yerine tekme atması veya rakibini ısırması da kurallara aykırılık taşır. Bunun gibi beyzbol oynarken beyzbol sopası elinden fırlayıp karşıdaki oyuncuyu yaralayan sporcu da sorumlu tutulamaz. Fakat aynı sporcu karşı oyuncuya kızarak, beyzbol sopasıyla onun kafasına vurursa, artık bu davranış oyun kurallarına uygun olmadığından, kişilik hakkına saldırı niteliği taşır²⁷. Benzer şekilde basketbolda oyuncunun elinden fırlayan top rakibin suratına gelerek onu yaralarsa sorumluluk doğmayacak, fakat rakibinin suratına kasıtlı olarak ve onu yaralamak amacıyla topu fırlatan oyuncunun sorumluluğuna gidilebilecektir. Futbolda da bazı sertliklere izin verilmektedir, örneğin rakibi engellemek amacıyla kurallara uygun şekilde düşürülmesi sağlanabilir veya rakibin yüzüne eli çarpabilir; bu da faul olarak cezalandırılır. Fakat kasti olarak rakibin yüzüne dirsek atılması, hukuki anlamda da sorumluluğu doğurur; çünkü bu hareket, oyun kurallarının izin verdiği çerçevede değildir²⁸. Müsabaka sırasında hakemin hukuka aykırılığı tespit edememiş veya farklı değerlendirerek oyun kuralları içerisinde görmüş olmasına rağmen, açılacak tazminat veya ceza davasında hâkim bu kararla bağlı değildir²⁹.

Üçüncü olarak ise; verilen zararın kişilik hakkına saldırı sayılması için, yapılan yarış ve oynanan oyunun gerçekten spor kavramı içinde yer alması gerekir. Bu nedenle spor gösterisi ve yarışı olmaktan çok, halkın sansasyonel dürtülerine ve heyecanına yönelik, aşırı hırçın, kanlı ve vahşi denilebilecek, kişiye zarar verme olasılığı çok büyük olan gösterilere ve oyunlara katılma konusunda yapılan anlaşmalar

hakemlerin veya rakip sporcuya eşlik eden antrenör gibi kişilerin davranışları bu hukuka uygunluk sebebinin kapsamına dahil değildir (*Friedrich*, s. 756)

27 Zevkliler/Acabey/Gökyayla, s. 506 Çağlayan, s. 38

28 Scheffen, Erika : Zivilrechtliche Haftung im Sport, Neue Juristische Wochenschrift 1990/42, s. 2659

29 İnal, Tamer: Sportif Alanda Hukuka Aykırı Davranışlardan Doğan Sorumluluğun Sonuçları, Kazancı Mart-Nisan 2007, s. 31-32, s. 22.

geçersizdir ve bu gibi bir gösteri sonunda kişiye bedensel zarar vermiş olan kişi, kişilik hakkına saldırıda bulunmuş sayılır. Örneğin pankreas gösterisine veya gladyatör müsabakasına ya da motosikletle çok tehlikeli gösteri ve yarışlara katılma, üzerinden otomobil geçirtme, spor sayılamayacak bu gibi uğraşlara örnektir. Bu gibi faaliyetler sonucu yaralanan kişinin veya ölen kişinin yakınlarının talepte bulunmaları mümkündür; zira burada diğer hukuka uygunluk sebeplerinden herhangi biri yoksa zararı göze alma şeklindeki hukuka uygunluk sebebinden bahsedilemez. Mağdurun rızasının bulunduğundan da söz edilemez; ancak mağdurun birlikte kusuru varsayılarak, failin ödeyeceği tazminatta indirimine gidilmesi mümkündür.

1. Failin Kusurlu Olması

Diğer bir sporcuya zarar veren sporcu, bu sonuca olumlu hareketleriyle (*yapmasıyla*) sebep olabileceği gibi, olumsuz bir davranışıyla da (*yapmaması, ihlal etmesi*) sebep olabilir. Aynı şekilde, yapılan hareketin kasıtlı olması kadar, ihmali şekilde gerçekleşmesi de mümkündür³⁰.

Amatör spor karşılaşmalarında meydana gelen zararda hukuki sorumluluğun söz konusu olabilmesi için, failin kastının veya ağır ihmalinin; buna karşılık profesyonel spor karşılaşmalarında ortaya çıkan zarardan sorumluluğun söz konusu olabilmesi için ise, failin hafif ihmalinin dahi yeterli olduğu kanaatindeyiz. Zira amatör sporculara göre profesyonel sporcular, meslek olarak icra ettikleri sporu ciddiyetle ve itina ile yapmaları gerektiğinden, dikkatli ve özenli bir sporcunun göstermesi gereken tüm dikkat ve özen göstermelidirler.

Ayırt etme gücü bulunmayanların kusurundan da söz edilemeyeceğinden, bir spor karşılaşmasında rakibine zarar veren, herhangi bir şekilde ayırt etme gücünden yoksunsa, meydana gelen zararlardan da

30 Bir fiili işleyen kişi, hukuka aykırı sonucu görmüş ve bunu istemişse, kasten hareket etmiştir. Bu kişi, hukuka aykırı sonucu istememiş olmakla birlikte, şartların gerektirdiği tedbirleri almamak, dikkat ve özen göstermemek suretiyle haksız sonucun doğmasına sebep olmuşsa, ihmalinin bulunduğundan söz edilir. Ağır ihmalde, herkesin normal olarak alacağı tedbirlerde ihmal gösterilmesi söz konusudur; ancak dikkatli insanların göstereceği özendensavsa ise hafif ihmaldir (*Weisemann/Spieker, s. 46, kn. 86 vd.*).

sorumluluğu bulunmayacaktır. Türk Borçlar Kanunu'nun 65. maddesine göre; ayırt etme gücü bulunmayan bir kişinin ika ettiği zarar, hakkaniyet gerektiriyorsa tamamen ya da kısmen tazmin ettirilebilir. Ancak bu durumun, yani ayırt etme gücü hiç bulunmayan bir sporcunun spor karşılaşmasına katılıp, rakibine zarar vermesinin, profesyonel sporcular bakımından gerçekleşmesi zor görünmektedir. Zira her profesyonel sporcunun, bir spor karşılaşmasına katılmadan önce, spor yapmasında bir sakınca bulunmadığını gösteren sağlık raporu bulunmalıdır. Bazı amatör sporcuların da, müsabakadan önce bu şekilde bir sağlık muayenesine tabi tutuldukları görülmektedir. Ancak, Türk Borçlar Kanunu'nun 59. maddesindeki düzenleme, amatör ve profesyonel tüm spor karşılaşmaları için söz konusu olabilir. Buna göre, ayırt etme gücünü geçici olarak kaybeden kimse, bu haldeyken yapmış olduğu zararı tazmine mecburdur. Fakat kendi kusuru olmaksızın ayırt etme gücünü kaybettiğini ispatlarsa sorumlu olmaz. Örneğin, zorla içki ya da ilaç içirilip ayırt etme gücünü geçici olarak kaybeden ve bu şekilde bir spor müsabakasına katılıp rakibine zarar veren bir sporcu, ayırt etme gücünü kaybetmesinde kendi kusurunun bulunmadığını ispatladığında, sorumluluktan da kurtulacaktır. Bu halde, ayırt etme gücünün kaybına sebep olan kişi (*örneğin doktor, danışman, antrenör veya diğer kişiler*), zarar veren olarak sorumlu tutulur³¹.

Ayırt etme gücü olmayanların sorumlu olmaması gibi, kaza durumunda da kusurdan bahsedilemeyeceğinden, sorumluluk söz konusu olmaz³².

Spor yapan ergin olmayan (*onsekiz yaşını doldurmamış*) kişiler de, yaptıkları fiillerin doğuracağı sonuçların farkında değilse, ayırt etme gücüne sahip olmadıkları kabul edilir ve haksız fiilleriyle başka sporculara verdikleri zararlardan, hakkaniyet gerektiriyorsa sorumlu tutulurlar; zarar veren küçük sporcu, yaşının küçük olmasına rağmen yaptığı fiillin sonuçlarını anlayabilecek durumda ise, ayırt etme gücüne sahip kabul edilir ve bu durumda, tam bir tazminat

31 Weisemann/Spieker, s. 78, kn. 145

32 Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, s. 497

ödemekle yükümlüdür. Şüphesiz bu durumlarda, küçük üzerinde gözetim yükümlülüğü bulunan kişilerin, Türk Medeni Kanunumuzun 369. maddesine göre, ev başkanı sıfatıyla kusursuz sorumluluğu yoluna da gidilebilir. Küçük sporculara, ayırt etme gücüne sahip başka sporcular tarafından bir zarar verilmişse, zarar verenin tam bir tazminat sorumluluğu bulunmaktadır³³.

Doktrinde, spor olaylarında zarar gören sporcuların korunması gerektiği; çünkü hukuka uygun kabul edilen fiilin, bir spor karşılaşması sırasında işlendiği; fiili işleyen suç işleme kastının bulunmadığından, ceza ve hukuk yaptırımlarıyla karşılık vermenin pratik bir değerinin bulunmadığından hareket edilmesini doğru olmayacağı; fiilden zarar gören sporcunun maddi tazminatla desteklenmemesi halinde, sporcunun hukuk düzeni önünde korumasız bırakılacağı; bu sebeple, fiilden zarar gören, sporcunun, en azından Borçlar hukukundaki hakkaniyet sorumluluğuyla korunması gerektiği ileri sürülmüştür. Kanaatimizce de, kurallarına uygun şekilde icra edilen bir spor karşılaşması sırasında bir yaralanma ve hatta ölüm olayı meydana gelmişse ve zarar verenin kusuru bulunmuyorsa, hakkaniyet de zarar görene (*veya yakınlarına*) tazminat ödenmesini gerektiriyorsa, hâkimin, takdir hakkını kullanarak, Türk Borçlar Kanunu'nun 65. maddesinden hareketle hakkaniyete uygun bir tazminata hükmetmesi gerekmektedir³⁴.

33 "Somut olay itibarıyla, futbol maçı sırasında davalı İ. Doğan'ın davacıyı yaraladığı ve TCK'nın 456/1. ve 55/3. Maddeleri gereğince cezalandırıldığı ceza dosyası içeriğinden anlaşılmaktadır. Olay günü itibarıyla davacı 17 yaşında davalı İ. Doğan ise 18 yaşının içindedir. M.K'nın 320. Maddesinde düzenlenen aile başkanının sorumluluğu, kusursuz sorumluluktur. Bu düzenleme gereğince aile başkanı olan davalı C. Doğan, reşit bulunmayan oğlu İ. Doğan'ın haksız eyleminden kusursuz olarak sorumludur. Davalı aile başkanı yönünden kurtuluş beyinesi savunulmadığı ve bu yönde kanıt gösterilmediği gibi, yerel mahkemenin aile başkanının sorumluluğunu dar alana indirgeyerek futbol maçından nezaret yükümlülüğü bulunmadığına ilişkin gerekçesi de aile başkanının sorumluluğunun küçüğün yetiştirilmesi halini de içermesi karşısında, yerinde görülmemiş ve olaya uygun bulunmamıştır. Mahkemece davalı C. Doğan'ın da sorumluluğuna karar verilmek üzere hükmün bozulması gerekmiştir." 4. HD. 27.11.2000

34 Borçlar Kanunu'nun 65. Maddesinde düzenlenen hakkaniyet sorumluluğunun, haksız fiillerin bir unsurunun oluşmadığı diğer hallerde de, zarar verenin mal varlığı durumu ile zarar görenin mal varlığı durumu kıyaslandığında, zararın tazmin edilmemesinin hakkaniyete aykırı görüldüğü durumlarda da uygulanabileceği savunulmaktadır. (Ertiş, Çevre, s. 123-124) Buna göre, bir spor karşılaşmasında oyun kurallarına uygun

2. Saldırı Sonucu Zarar Doğmuş Olması

Zarar genel olarak, maddi ve manevi zarar olmak üzere iki türe ayrılmaktadır.

Maddi zarar, bir kimsenin malvarlığında meydana gelen eksilmedir. Maddi zararı hesaplayabilmek için, malvarlığının zarar verici fiilden önceki durumu ile zarar verici fiilden sonraki durumu karşılaştırılır ve aradaki fark maddi zarar olarak kabul edilir. Maddi zararı, bazı türlere ayırabiliriz.

İlk ayırım, fiili zarar ve yoksun kalınan kar şeklindedir. Fiili (*müşpet*) zarar, mağdurun malvarlığında meydana gelen her türlü eksilmeyi; yoksun kalınan kar ise, mağdurun malvarlığında zarar verici fiil yüzünden meydana gelmemiş olan artmayı ifade eder. Örneğin, taksi olarak çalışan otomobilin trafik kazasında hasara uğraması halinde aracın değer kaybı ve onarım masrafları fiili zararı, buna karşılık aracın taksi olarak çalışmaması sebebiyle elde edilemeyen kazanç, yoksun kalınan karı ifade eder³⁵.

Maddi zararı bir başka açıdan doğrudan zarar ve dolaylı zarar diye ikiye ayırabiliriz. Örneğin, sakatlanan futbolcunun tedavisi için yaptığı masraflar ile futbol oynayamaması sebebiyle uğradığı kazanç kayıpları doğrudan zararlardır. Buna karşılık, bağlı olduğu futbol kulübünün, o sporcunun maçlarda oynayamaması sebebiyle uğramış olduğu zararlar, maç kaybedilmesi, hâsılat kaybı gibi zararlar, dolaylı (*yansıma yoluyla uğranılan*) zararları oluşturur. Hukukta, doğrudan doğruya uğranılan zararların tazmininin istenebileceği, dolaylı zararlarının tazmininin ise kural olarak istenemeyeceği kabul edilmemektedir.

Bir şahsın parayla ölçülebilen haklarının toplamı, onun malvarlığını; parayla ölçülemeyen kişisel varlıkların toplamı ise, kişi varlığını oluşturur. Manevi zararlar ise, bu kişi varlıklarında meydana gelen eksilmeleri ifade etmek için kullanılmaktadır. Ruh sağlığının bozulması, toplum içindeki itibar kaybı, zarar verici olay sebebiyle duyulan

şekilde (*hukuka uygun*) hareket eden sporcu, rakibine zarar vermişse ve hakkaniyet gerektiriyorsa, zarar görenin tazminat isteyebileceği sonucuna varılabilir.

35 Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, s. 546 vd

ızdırıp ve üzüntüler, yaşama sevincinin azalması, sevilen bir sportif faaliyetin artık icra edilememesi sebebiyle uğranan manevi zararlar, bu tür zararlara örnektir.

Manevi zararlar sebebiyle manevi tazminata karar verebilmek için, eski Borçlar Kanunu'nun 49. maddesinin 1988 yılında 3444 sayılı Kanunla değiştirilmeden önceki şekline göre, hem zarar verenin ağır kusurlu olması, hem de meydana gelen manevi zararın ağır olması gerekirken, şimdiki düzenlemede bu unsurlar artık aranmamaktadır. Bu bakımdan, zarar veren ağır kusurlu olmasa veya ortaya çıkan manevi zarar ağır olmasa bile, Türk Borçlar Kanunu'nun 58. maddesine göre manevi tazminat davası açılabilir. Türk Borçlar Kanunu'nun 58. maddesi yanında, 56. maddesine göre de manevi tazminat söz konusu olabilir.

Bir sporcu kusurlu olarak ve hukuka aykırı bir fiil işlemiş olsa bile, eğer ortada zarar mevcut değilse tazmin yükümlülüğü de söz konusu olmayacaktır. Örneğin bir boksör, kurallara aykırı olarak rakibine yumruk atmış olmasına rağmen, rakibinin bu yumruktan zarar görmemesi durumunda, boksörün tazmin yükümlülüğünden de bahsedilemeyecektir.

Maddi zarar, fiili zarar ve mahrum kalınan kar şeklinde gerçekleşebileceği gibi, doğrudan zarar ve dolaylı zarar şeklinde de ortaya çıkabilir. Örneğin, yararlanan sporcunun tedavi giderleri fiili (*müşpet*) zararı; yaralanması yüzünden yeni sözleşme yapamamaktan kaynaklanan zararları ise mahrum kalınan karı (*elde edilemeyen kazancı*) ifade eder. Sakatlanan futbolcunun tedavisi için yaptığı masraflar ile futbol oynayamaması sebebiyle uğradığı kazanç kayıpları doğrudan zarardır. Buna karşılık, bağlı olduğu futbol kulübünün, o sporcunun maçlarda oynamaması sebebiyle uğramış olduğu zararlar, maç kaybedilmesi, hasılat kaybı gibi zararlar, dolaylı zararları oluşturur³⁶.

36 Oğuzman/Öz, s. 500-501; Eren, s.480-481

3. Haksız Fiil ile Zarar Arasında Uygun Nedensellik Bağı (Sebepten-Sonuç İlişkisi) Olması

Hukuka aykırı (*haksız*) fiilden bir zarar doğmuş olsa bile, fiil ile meydana gelen zarar arasında uygun bir nedensellik bağı (*neden-sonuç ilişkisi*) bulunmuyorsa, failin sorumluluğundan söz edilemez.

Örneğin, bir futbolcu, rakibinin yaptığı kasti bir hareketle maç esnasında yaralanmış ve daha sonra hastaneye götürülürken trafik kazasında ölmüşse, yaralanma fiili (*I. sonuç*) ile ölüm (*II. sonuç*) arasında uygun nedensellik bağı yoktur. Gerçi o kişi ayağından yaralanmasaydı hastaneye götürülmeyecekti ve hastaneye götürülmeseydi yoldaki kazada ölmeyecekti; bu sebeple yaralanma fiili ile kazada ölüm arasında mantıki nedensellik kurulabilir; ancak, bu uygun nedensellik değildir. Çünkü günlük hayat tecrübelerine göre, her ayaktan yaralanma olayı ölümle sonuçlanmaz. Bu itibarla, futbolcu sadece yaralama fiilinden (*I. sonuçtan*) sorumlu tutulabilecektir. Hukuka aykırı fiilin zararlı sonucu henüz ortaya çıkmadan, araya başka bir fiilin girmesiyle aynı sonuç bu ikinci fiilden meydana gelirse nedensellik bağının kesilmesinden söz edilir; örneğimizde meydana gelen trafik kazası, üçüncü kişinin ağır kusuru olarak yaralama fiiliyle ölüm olayı arasındaki nedensellik bağını kesmiştir. Bu durumun dışında, mücbir sebep ve zarar görenin ağır kusuruyla da nedensellik bağı kesilir.

4. Zararın ve Tazminat Belirlenmesi

Haksız fiilin yukarıda belirtilen unsurları gerçekleştiğinde, spor karşılaşmasında rakibinin müdahalesiyle yaralanan bir sporcu, rakibinin bu fiili sonucu meydana gelen zararlarını tazmin ettirebilir. Türk Medeni Kanun'un 6. maddesinde, taraflardan her birinin, hakkını dayandırdığı olguların varlığını ispatlamakla yükümlü olduğu belirtilmiştir. Bu itibarla zarar gören sporcu; hukuka aykırı bir fiil işlendiğini, failin kusurlu olduğunu, işlenen fiilden bir zararının doğduğunu ve zararının miktarını, fiil ile zarar arasında uygun nedensellik bağı bulunduğunu

ispatlamalıdır. Buna karşılık zarar veren sporcu da, sorumluluğu ortadan kaldıran veya sınırlandıran sebepleri (*örneğin hukuka uygunluk sebeplerini, zarar görenin birlikte kusurunu veya nedensellik bağının kesildiğini*) ispat etmelidir³⁷.

Haksız fiillerde tazminatın amacı, haksız fiilin işlenmesinden önceki durumun yeniden oluşturulması; zarar görenin, haksız fiilden önceki durumunun sağlanmaya çalışılmasıdır.

Hiç arzu edilmemesine rağmen, sportif bir faaliyet sırasında sporcu yaralanmışsa, ortaya çıkan zararların tazmin edilmesi gerekmektedir. Türk Borçlar Kanunu'nun 54. maddesine göre; beden tamlığının ve sağlığın ihlali, başka bir ifadeyle yaralanma durumunda tazmin edilecek zararlar, fiilen yapılan ve ileride yapılması gerektiği anlaşılan tedavi masrafları, çalışma gücünün kaybından veya azalmasından doğan zararlar ile iktisadi geleceğin ihlalinde doğan zararlardır. Aynı kanunun 75. maddesine göre de; eğer mahkemede kararın verilmesi sırasında yeteri derecede kanaatle bedensel zararın sonuçlarını tespit etmek mümkün değilse, hükmün tefhiminden itibaren iki sene içerisinde, hâkimin, tetkik yetkisini muhafaza etmeye hakkı vardır.

Bu düzenlemeye göre, beden tamlığının ve sıhhatin ihlali, başka bir ifadeyle yaralanma durumunda tazmin edilecek zararlar; fiilen yapılan ve ileride yapılması gerektiği anlaşılan tedavi masrafları, çalışma gücünün kaybından veya azalmasından doğan zararlar ile iktisadi geleceğin ihlalinde doğan zararlardır. Zarar gören, haksız fiil yüzünden bazı menfaatler elde etmişse, örneğin sigortadan menfaat sağlamışsa, bunların da zarar miktarından mahsup edilmesi gerekir. Hâkimin zararın miktarı hakkında karar verdiği sırada yeteri derecede kanaat sahibi olarak zararın sonuçlarını tespit etmek mümkün değilse, hâkim, hükmün verilmesinden itibaren iki sene içerisinde kararını değiştirme yetkisini saklı tutabilir. Örneğin yaralanan bir sporcunun

37 Sorumluluğu ortadan kaldıran sebepler mevcutsa, meydana gelen zarara, zarar gören sporcunun kendisinin veya varsa sigorta şirketinin katlanması gerekir. Benzer şekilde, sorumluluğu sınırlandıran sebeplerin varlığı durumunda da, sorumluluk kapsamında girmeyen zarar kalemlerine, sporcunun kendisi veya varsa sigorta şirketi katlanır (Pfister/Steiner, s. 79)

tedavisi hala devam etmekteyse veya tedavisi sona ermiş gözüküp daha sonra aynı sebebe bağlı olarak tekrar nüksetmişse, hâkim, uğranılan zararın gerçek miktarını tespit edebilmek için, hükmünü verdikten sonra iki sene içerisinde kararını değiştirme ve uğranılan gerçek zarara hükmedebilme yetkisini saklı tutabilir.

Türk Borçlar Kanunu'nun 52. maddesine göre de; zarara uğrayan taraf zarara razı olduğu veya kendisinin fiili, zararın doğumuna ya da zararın artmasına yardım ettiği ve zararı yapan kişinin hal ve mevkiiini ağırlaştırdığı takdirde, hâkim, zarar ve ziyan miktarını indirebileceği gibi tazminat ödenmesine gerek olmadığına da hükmedebilir. Eğer zarar, kasten veya ağır bir ihmâl veya tedbirsizlikle yapılmamışsa ve zararın tazmini de borçluyu zorda bırakacaksa, hâkim, hakkaniyete uygun olarak zarar ve ziyânı indirebilir. Örneğin, rakip futbolcunun kurallara aykırı olarak kendisini düşürmesi sonucu yaralanan futbolcu, rakibin bu hareketine, onu tahrik ederek kendisi sebep olmuşsa, hâkim zarar miktarını azaltabileceği gibi tazminat ödenmesine gerek olmadığına da karar verebilir.

Türk Borçlar Kanunu'nun 61. maddesine göre; birden fazla kişi ile birlikte bir zarar vermişlerse, teşvik eden ile asıl fail ve diğer yardımcıları ayrılmaksızın müteselsilen sorumlu olurlar. Hakim, bunların birbiri aleyhinde rücu hakları olup olmadığını takdir ve gerekirse bu rücuun kapsamının derecesini tayin eder. Örneğin bir basketbol karşılaşmasında, genç ve tecrübesiz bir basketbolcu, tecrübeli takım arkadaşlarının isteğiyle bir rakip basketbolcuya sert bir müdahalede bulunmuşsa, meydana gelen zarardan bu genç basketbolcuyu teşvik eden diğer basketbolcular da müteselsilen sorumlu olacaklardır.

Benzer şekilde, sporcuları çalıştıran ve onlara taktik veren antrenörlerinin (*veya teknik direktörlerinin*) de, sporcularının başka sporcuları yaralanmalarından müteselsilen sorumlu tutulup tutulmayacakları da incelenmelidir. Sporcuların becerilerinin gelişmesinde, antrenörlerin esaslı bir gücü ve sorumluluğu bulunmaktadır. Antrenörlerin sporcuları motive ettiği, onları havaya soktuğu, rakibe karşı tahrik ettiği bilinmekle birlikte, bu, sporcunun iplerinin antrenörde olduğu,

sporcularının herhangi bir iradelerinin bulunmadığı sonucunu doğuramaz; başka bir ifadeyle sporcular, antrenörleri tarafından tahrik edilen ve serbest hareket edemeyen nesneler değildir veya asıl olan antrenörün iradesi değildir. Zira hukuken sporcular, hareketler ve konfigürasyonlara eşlik eden iradeyle, bu hareketlerin anlam ve sonuçlarını bilerek vücutlarını kullanmaktadır. Sporcularda bulunması istenilen coşku, hırs ve tutku da, onların kusur yeteneğinin ortadan kalkmasını gerektiren bir neden değildir; bu sebeple, antrenörleri veya seyirciler tarafından hırslandırılan sporcular, rakiplerinin birer süje olduğunu, hareketlerinin onlarda acı verdiğini, acı vermek suretiyle onların cesaretlerinin kırıldığını bilmektedirler³⁸. Bu sebeple, sporcuların motive edilmesi, rakiplerine karşı oyun kuralları çerçevesinde tahrik edilmesi durumlarında, bunun sonucu olarak sporcuların rakiplerini yaralamaları halinde, antrenörlerin sorumluluğuna gidilmesi mümkün değildir. Bu karşılık antrenörlerin, sporcudan, rakibini, spor kurallarını aşan bir hareketle yaralanmalarını istemesi halinde, yani yaralanmaya kasten teşvik edilmesi ve desteklenmesi durumunda, azmettiren sıfatıyla sorumluluklarına gidilebilir.

Türk Borçlar Kanunu'nun 74. maddesine göre de; hâkim, kusur olup olmadığına veya haksız fiil failinin ayır etme gücüne sahip bulunup bulunmadığına karar vermek için, ceza hukukunun sorumluluğa ilişkin değerlendirmesiyle bağlı olmadığı gibi, ceza mahkemesinde verilen beraat kararıyla da bağlı değildir. Ayrıca, ceza mahkemesinin kararı, kusurun takdiri ve zararın miktarını tayin konusunda dahi hukuk hâkimini sınırlandırmaz. Örneğin bir boks müsabakası bir süre sonra kavgaya dönüşmüş ve boksörlerden biri yaralanmışsa, açılan ceza davasının hukuk davasına etkisi konusunda, sözü edilen 74. madde hükmü uygulanacaktır.

C) MANEVİ TAZMİNAT DAVASI AÇMA HAKKI

Bir spor karşılaşmasında rakibi tarafından yapılan bir hareketle yaralanan sporcu, uğradığı maddi zararlarının tazmininden başka, bu fiil dolayısıyla uğradığı manevi zararlarının da tazminini talep edebilir.

Manevi zarar, parayla ölçülemeyen kişisel varlıklarda meydana gelen eksilmeleri ya da haksız bir fiil sebebiyle uğranılan manevi zararları ifade etmek için kullanılmaktadır. Bir sporcunun, haksız bir fiille yaralanmasına bağlı olarak ruh sağlığının bozulması, toplum içindeki itibarını kaybetmesi, zarar verici olay sebebiyle ızdırap ve üzüntü duyması, yaşama sevincinin azalması, artık sportif bir faaliyet icra edememesi manevi zararlara örnektir.

Türk Borçlar Kanunu'nun 56. maddesine göre; hâkim, özel durumları dikkate alarak cismani bir zarara uğrayan kişiye manevi zarar adıyla uygun bir tazminat verilmesine karar verebilir. Türk Borçlar Kanunu'nun 58. maddesine göre de; kişilik hakkı hukuka aykırı bir şekilde tecavüze uğrayan kişi, uğradığı manevi zarara karşılık manevi tazminat adı altında bir miktar para ödenmesini dava edebilir. Hâkim, manevi tazminatın miktarını tespit ederken, tarafların sıfatını, işgal ettikleri makamı ve diğer sosyal ve ekonomik durumları da dikkate alır. Hâkim, bu tazminatın ödenmesi yerine diğer bir tazmin şekline hükmedebileceği gibi, tecavüzü kınayan bir karar vermekle de yetinebilir ve bu kararın basın yoluyla ilanına da hükmedebilir.

Spor hakkının bir kişilik hakkı olmasından hareketle ve haksız fiil sonucu meydana gelen yaralanma vücut bütünlüğünün ihlali niteliği de taşıdığından, Türk Borçlar Kanunu'nun 56. maddesi gibi -şartları varsa- 58. maddesinin de, sporcuların yaralanmaları durumunda istenecek manevi tazminat kapsamında uygulanması gerekir. Sporcunun yaralanmasından, örneğin sporcunun anne ve babası ya da eşi ve çocukları yansıma yoluyla, manevi zarara uğradığını ileri sürerek tazminat –kural olarak- talep edemez. Zira hukukta, doğrudan doğruya uğranılan zararların tazmininin istenebileceği, yansıma yoluyla uğranan zararların tazmininin istenemeyeceği kabul edilmektedir;

ayrıca, 56. maddede sadece cismani zarara uğrayan kişinin manevi tazminat talep edebileceği belirtilmiştir³⁹.

III. SPORCULARIN ÖLÜMLERİNDEN DOĞAN HUKUKİ SORUMLULUK

A) GENEL OLARAK

Spor karşılaşmalarında, bu karşılaşmalara katılan sporcuların birbirlerine yaptıkları fiiller yüzünden, diğer (*rakip*) sporcuların ölmesi söz konusu olabilir. Bazı sporlarda yaralanma gibi ölüm riski oldukça fazladır; örneğin araba yarışları, boks ya da karate gibi dövüş sporlarında durum böyledir. Voleybol, masa tenisi gibi bazı sporlarda ise, ölüm olayının gerçekleşme riski oldukça zayıftır. Gerçekleşme riski ne kadar fazla ya da az olursa olsun, rakibin hukuka aykırı bir müdahalesi sonucu sporcunun ölüm olayı gerçekleşmişse, failin hukuki sorumluluğu yoluna gidilir.

Bu ölüm olayından dolayı, fiili işleyen sporcunun hukuki sorumluluğu maddi ve manevi tazminat sorumluluğu şeklinde ortaya çıkar. Söz konusu sorumluluğun doğması için, daha önce açıklanan haksız fiile ilişkin şartların gerçekleşmesi gerekir. Bu nedenle, hukuka aykırı bir fiil, failin kusuru, fiil sonucu ölüm olayının meydana gelmesi ve fiil ile ölüm olayı arasında uygun bağı unsurlarının bulunması gerekir. Bu şartlar gerçekleştiğinde, failin özel hukuk bakımından maddi ve manevi tazminat sorumluluğu söz konusu olacaktır; başka bir ifadeyle, zarar gören (*ölen*) sporcunun ailesi ve yakınları maddi ve manevi zararlarının tazmini talebiyle dava açma hakkına sahiptirler. Örneğin, kurallarına uygun olarak rakibinin kafasına yumruk vuran bir boksör, yumruğun

39 Yargıtay ve Yerel Mahkeme, bedensel zarara uğrayanın çok yakını olan kişilerin bedensel zarara sebep olan haksız fiil sebebiyle şahsen manevi zarara uğramaları halinde manevi tazminat isteyebileceklerini kabul etmektedir. Çünkü bu durumda yansıma yoluyla değil, doğrudan doğruya zarar görme, bağımsız bir talep hakkı söz konusudur. Bkz. Reisoglu, s. 221-222; 21 HD., 14.05.2002, 2873/4377

etkisiyle rakibinin beyin kanaması geçirip ölmesinden sorumlu tutulamayacaktır. Buna karşın, örneğin hakemin oyunu durdurmasından sonra, kurallara aykırı olarak rakibine vurmaya devam eden boksör, vurduğu yumruklar sebebiyle rakibi öldüğünde, hukuki sorumluluk çerçevesinde maddi ve manevi zararlardan sorumlu olacaktır.

B) MADDİ TAZMİNAT DAVASI AÇMA HAKKI

Türk Borçlar Kanunu'nun 53. maddesi, ölüm durumunda istenebilecek maddi tazminatın kapsamını çizmektedir. Bu hükme göre; ölüm olayındaki zarar ve ziyan, özellikle defin masraflarını içerir. Ölüm hemen gerçekleşmişse, zarar ve ziyan, tedavi masrafları ile çalışmamış olmaktan kaynaklanan zararı kapsar. Ölüm sonucu olarak diğer kişiler, ölenin yardımından mahrum kaldıkları takdirde, onların bu zararının da tazmin edilmesi gerekir.

Bu hükme göre; rakibinin hukuka aykırı hareketi sonucunda sporcunun ölüm olayı hemen gerçekleşmemişse, yaralanma durumunda istenebilecek maddi tazminat kalemlerinden sadece tedavi masrafları ile çalışmamış olmaktan kaynaklanan zararlar istenebilir. Örneğin, hastanede üç ay yattıktan sonra ölen sporcu için, öncelikle hastane masrafları ve sporcunun bu süre içerisinde çalışmamış olmasından kaynaklanan zararlar maddi tazminat olarak istenir. Çalışma gücünün kaybından veya azalmasından doğan zararlar ile iktisadi geleceğin ihlalden doğan zararlar burada söz konusu olamaz. Başka bir ifadeyle, sporcu zaten ölmüş olduğundan, onun çalışma gücünün örneğin yarı oranda azalmasından ya da tamamen kaybından kaynaklanan herhangi bir zarar doğmayacağı gibi, iktisadi geleceğin zarar görmüş olmasından da bahsedilemeyeceğinden, bu zararlardan ve bunların tazmininden söz edilemez.

Sporcunun ölüm olayı ister hemen gerçekleşsin ya da daha sonra gerçekleşsin, ölen sporcunun cenaze giderleri ile ölen sporcunun yardımından mahrum kalan kişilerin tazminat talepleri de destekten yoksun kalma tazminatı olarak failden talep edilebilir.

Bir kimsenin geçimini tamamen ya da kısmen sağlayan kişiye “*destek*” denir. Ölen sporcu davacılara halen bakmakta ise “*gerçek destek*”, gelecekte bakacak ise “*farazi destek*” tir⁴⁰. Örneğin profesyonel bir sporcu, anne ve babasının geçimini sağlıyorsa, gerçek destektir, buna karşılık amatör bir sporcu, ileride profesyonel olup para kazanacağından, anne ve babası için farazi destektir⁴¹. Bu itibarla, bir sporcu ancak ölümünden önce bakmakta olduğu veya sağ kalsaydı kuvvetli bir olasılıkla bakacağı anlaşılan kişilerin desteğidir⁴². Fakat bir sporcunun, başkalarının desteği sayılabilmesi için sadece fiili bir bakma, geçindirme ilişkisinin varlığı yeterli olup, akrabalık, mirasçılık, kanuni ya da sözleşmesel bir bakma yükümlülüğü aranmaz.

Koca ve baba gibi karı ve ana, çocuklar, kardeşler, nişanlı erkek ya da kadın, serbest birleşmelerde erkek destek türleri arasında sayılabilir⁴³.

C) MANEVİ TAZMİNAT DAVASI AÇMA HAKKI

Hukuka aykırı bir hareketiyle rakibinin ölmesine sebep olan bir sporcudan, ölen sporcunun ailesi ve yakınları manevi zararlarının tazminini talep edebilir. Türk Borçlar Kanunu’nun 56. maddesine göre; hâkim, özel durumları (*olayın özelliklerini*) dikkate alarak, ölüm olayı gerçekleştiğinde ölünün ailesine manevi zarar adıyla uygun bir tazminat verilmesine karar verebilir. Maddede “*ölünün ailesine*” denilmiş olmasına rağmen, bu hüküm “*ölene yakından bağlı olan kişilere*” şeklinde anlaşılmalı ve sporcunun ölümü halinde sadece ailesine değil, sporcuya yakından bağlı olan kişilere de manevi tazminat verilebilmelidir. Ancak bunu, sporcuyu çok seven taraftarlara veya sporcunun dâhil olduğu kulübün tüm taraftarlarına yaymamak gerekir. Buradaki ölçü, ölen sporcuya yakından bağlı olan ve aynı

40 Eren, s. 721

41 Destek sayılabilmek için ölenin bakma gücüne sahip olması arandığından ve amatör sporcular da (*kural olarak*) para kazanmadan bu sporu yaptıklarından, amatör bir sporcunun ölümü durumunda ancak farazi destek olacağı varsayılarak destekten yoksun kalma tazminatı talep edilebilir.

42 “Bir başkasına bakmak, onun normal yaşama ihtiyaçlarını devamlı ve az çok düzenli bir şekilde gidermek için yardımlarda bulunmaktır” Eren, s. 721

43 Reisoğlu, s. 190-191

zamanda ölen sporcunun da yakından bağlı olduğu kişilerin manevi tazminat talep edebilmeleridir.

Burada talep edilebilecek tazminat, sporcunun ölümü dolayısıyla, sporcunun ailesinin ve yakınlarının, "*kendilerinin*" uğradığı manevi zararlara karşılık olarak istenmektedir.

IV. BAZI SPOR TÜRLERİNDEKİ SORUMLULUK HALLERİ

Spor karşılaşmalarındaki haksız fiillerden kaynaklanan yaralanma ve ölüm olaylarında istenebilen maddi ve manevi zarar ve bunların tazmini hakkında bilgi verildikten sonra, özellik taşıyan bazı spor türlerindeki sorumluluk hallerine de kısaca değinmekte yarar bulunmaktadır.

A) MOTORLU ARAÇ VE BİSİKLET YARIŞLARI

Araba ve motosiklet gibi motorlu araçlar ile bisikletlerin kullanıldığı yarışlardaki haksız fiiller sonucu meydana gelen yaralanma ve ölüm olaylarında, meydana gelen zararların ne şekilde tazmin edileceği hakkında, Karayolları Trafik Kanunu'nun 105. maddesinde özel bir düzenleme getirilmiştir. Bu maddeye göre; yarış düzenleyicileri, yarışa katılanların veya onlara eşlik edenlerin araçları ile gösteride kullanılan diğer araçların sebep olacakları zararlardan dolayı motorlu araç işletenin sorumluluğuna ilişkin hükümler uyarınca sorumludur. (KTK.m.105/1). Bu fıkra, yarış düzenleyenlerin, üçüncü kişilere gelen zararlardan işleten gibi sorumlu oldukları öngörüldüğünden, yarışçıların yaralanmaları veya ölümleri durumunda uygulanabilecek bir hüküm değildir.

Aynı maddenin ikinci fıkrasında; yarışçıların veya onlarla birlikte araçta bulunanların uğrayacakları zararlar ile gösteride kullanılan araçların uğradıkları zararlardan doğan sorumluluğun genel hükümlere tabi olacağı düzenlenmiştir. Bu hüküm, yarışçıların yaralanmaları ve ölümleri durumunda uygulanacak bir düzenleme olup, bu gibi hallerde sorumluluk, daha önce anlatılan genel hükümlere göre olacaktır.

Örneğin, arabası, diğer bir yarış arabasının sıkıştırması sonucu bariyerlere çarpan ve bu olay sonucu yaralanan araba yarışçısının, kendisini hukuka aykırı şekilde sıkıştıran sürücünden isteyebileceği maddi ve manevi tazminat ile ölen araba yarışçısının ailesinin veya yakınlarının isteyebileceği maddi ve manevi tazminat, daha önce incelendiği şekilde Borçlar Kanunu hükümlerine tabi olacaktır. Dolayısıyla, haksız fiil sorumluluğunun tüm unsurlarının gerçekleşmiş olması, bu tazminatları isteyebilmek için gereklidir.

Karayolları Trafik Kanunu'nun 105. Maddesi hükümleri, ortalama hızı saatte elli kilometrenin üstünde olan veya ulaşılacak hıza göre değerlendirme yapılması öngörülen motorlu araç ve bisiklet sporu gösterilerinde uygulanır. Bu hükümler, yarış güzergâhının diğer trafiğe kapatılması halinde de geçerlidir. İçişleri Bakanlığı, bu madde hükümlerinin başka yarışlar bakımından da uygulanmasına karar verebilir (*KTK.m.105/V*). Bu hüküm, araba yarışları gibi bisiklet yarışlarının da, hatta İçişleri Bakanlığı'nın karar vermesi durumunda başka yarışların da, 105. madde hükümlerine tabi olacağını düzenlemektedir. Örneğin, ülkemizde görülmemekle birlikte, atlı araba yarışları da, İçişleri Bakanlığı'nın karar vermesi durumunda bu hükümlere tabi olabilecektir. Bu durumda, örneğin bisiklet yarışında yaptığı kurallara aykırı bir hareket nedeniyle başka bir sürücünün yaralanmasına ya da ölmesine sebep olan sürücünden, Borçlar Kanunu hükümlerine göre maddi ve manevi tazminat talep edilebilecektir.

B) AT YARIŞLARI

At yarışlarında da, jokeylerin yaralanmasıyla veya ölümüyle sonuçlanan olaylar meydana gelebilir. Şüphesiz, tarafların kusurlarının bulunmadığı bir kaza olması durumunda, nedensellik bağı da kesileceğinden, sorumluluktan da söz edilemez. Fakat jokeylerden birinin, atını rakibine kurallara aykırı olarak sürmesi ya da yaklaştırması durumunda bir zarar (*jokey'in yaralanması ya da ölümü*) meydana gelmişse, bu zararın Türk Borçlar Kanunu'nun 67. maddesinde düzenlenen,

hayvanlar tarafından verilen zararlardan sorumluluk hükümlerine göre tazmin edilemeyeceği sorunu üzerinde de durulmalıdır.

Türk Borçlar Kanunu'nun 67. maddesinin uygulanabilmesi için, zarar verenin bir hayvan olması, hayvanın fiili ile zarar arasında uygun nedensellik bağı bulunması ve hayvanın belli bir kimsenin elinde veya yönetiminde bulunması şartları gerçekleşmelidir⁴⁴. Bu şartlar gerçekleşmesine rağmen, zarar veren hayvanı elinde veya yönetiminde bulunduran kişi, böyle bir zararın meydana gelmemesi için hal ve şartların gerektirdiği bütün dikkat ve itinaı göstermiş olduğunu ya da bütün dikkat ve itinaı göstermiş olsaydı bile zararın doğumuna engel olamayacağını ispat ederek sorumluluktan kurtulabilir (*TBK.m.67/II*). Aynı maddenin ikinci fıkrası hükmüne (*TBK.m.67/III*) göre de, elinde hayvan bulunduran kişi, tazminat ödemek zorunda kalınca, hayvanı ürküterek bu zarara yol açan kişilere rücu edebilir.

Hayvan tutucusunun sorumluluğundan söz edilebilmesi için, onun kusuru gerekli değildir; başka bir ifadeyle, hayvan tutucusunun sorumluluğu, kusursuz bir sorumluluktur.

Türk Borçlar Kanunu'nun 67. maddesinde düzenlenen bu kusursuz sorumluluktan söz edilebilmesi için, hayvanın içgüdüleriyle hareket ederek, örneğin ürkerek bir zarara sebep olması gerekir⁴⁵. Eğer yarış sırasında at, jokeyin komutasıyla bir davranışta bulunmuşsa, bundan kaynaklanan zararlardan jokeyin sorumluluğu, genel hükümlere göre (*TBK.m.49*) tazmin edilmelidir. Başka bir ifadeyle, Türk Borçlar Kanunu'nun 67. maddesine göre bir sorumluluğun söz konusu olabilmesi için, atın kendi hareketiyle bir zarara sebep olması gerekir. Bir at yarışında atın hareketine insan iradesi hükmediyorsa, örneğin jokey atını süratle ve kurallara aykırı biçimde sürerek diğer jokeyin yaralanmasına sebep olmuşsa, yani zarar attan çok ona hükmeden

44 Borçlar Kanunu'nun 67. Maddesindeki hayvan tutma ilişkisinden, dolayısıyla sorumlu kişiden söz edilebilmesi için, hayvan üzerinde hukuki veya fiili bir iktidara, bir tasarruf gücüne sahip olan, hayvandan kendi çıkarına fiilen yararlanan bir kişinin bulunması gerekir. Ölçü, mülkiyetten çok zilyettir. Acabey, M. Beşir: Hayvanların Çevreye Verdikleri Zararlardan Doğan Sorumluluk, Prof. Dr. İrfan Baştuğ Armağanı, Ankara 2001, s. 99

45 Eren, s. 597

jokeye bağlanabiliyorsa, zarardan atı idaresi altında bulunduran, örneğin atın sahibi değil, fakat hayvanın hareketine hükmeden kişi olan jokey Türk Borçlar Kanunu'nun 49. maddesine göre sorumlu olur⁴⁶. Ama eğer at, diğer atlardan ürker bir jokeyin yaralanmasına ya da ölümüne sebep olmuşsa, artık söz konusu 67. madde hükümleri uygulanarak hayvan tutucusu olan jokeyin sorumluluğuna gidilmelidir; ancak jokeyin, atının ürkmeye sebep olan atının (*sahibine*) tutucusuna rücu etmesi mümkündür.

C) PROFESYONEL SPORLAR

Profesyonel sportlardaki sorumluluk da, genel haksız fiil sorumluluğu esaslarına göre çözümlenir. Bununla birlikte, profesyonel sporcuların bir kulübe üye olmalarının ve profesyonel anlamda bu sporu yapmalarının, Türk Borçlar Kanunu'nun 66. Maddesine göre istihdam eden sıfatıyla kulübün de sorumluluğunu gerektirip gerektirmeyeceği ayrıca incelenmelidir.

Türkiye'de kanuni düzenlemelere göre profesyonel olarak icra edilen tek spor dalı futboldur. Bununla birlikte, diğer birçok spor dalında da fiili olarak profesyonellik mevcuttur; örneğin basketbol, voleybol, güreş, halter gibi spor dallarında kulüplerinden ücret alarak bu sporu icra edenler, başka bir ifadeyle meslek olarak, geçimlerini sağlamak için spor yapanlar profesyonel kabul edilir. Profesyonel sporcuyla kulübü arasındaki ilişkinin hukuki niteliği ise, Türk Borçlar Kanunu'nun 393. vd. hükümlerinde düzenlenen hizmet sözleşmesidir. Zira profesyonel sporcuyla kulübü arasında –işçiyle işveren arasında gerçekleşen- iş görülmesi, ücret, süreklilik, bağımlılık ve bu unsurlar üzerinde anlaşma unsurları gerçekleşmiştir. Profesyonel sporcu, kulübünün işçisi (*müstahdemi*) olarak kabul edildiğinden, Türk Borçlar Kanunu'nun 66. maddesine göre; hizmetin görülmesi sırasında ve hizmet dolayısıyla bu sporcunun işlediği haksız fiillerden kulübünün

46 Hayvanın hareketlerine insan iradesinin hükmettiği hallerde, bu kişinin haksız fiil esaslarına göre tutulacağına ilişkin bkz. Reisoglu, s. 170

de sorumlu tutulması gerekir⁴⁷. Türk Borçlar Kanunu'nun bu hükmünün uygulanabilmesi için; istihdam eden kulüp ile zarar veren profesyonel sporcu arasında bir "*çalıştırma*" ilişkisi mevcut olmalıdır, zarar hizmetin ifası sırasında ve hizmetle ilgili olarak meydana gelmiş olmalıdır, zarar profesyonel sporcunun haksız bir fiilinden doğmuş olmalı ve profesyonel sporcunun fiili ile zarar arasında uygun neden-sellik bağı mevcut bulunmalıdır. Buna göre, kulübün sorumluluğu, profesyonel sporcunun hizmet dolayısıyla verdiği zararları kapsar; başka bir ifadeyle, bu sporcunun yaptığı spor sırasında verdiği tüm zararları istihdam eden sıfatıyla kulüp tazmin etmelidir; saha ya da stad dışında sporcunun yaptığı diğer haksız fiillerden kulübün sorumluluğu bulunmamaktadır. Bu itibarla, örneğin bir futbolcunun sahada herhangi bir kusuru bulunmaksızın gerçekleştirdiği bir müdahale sonucu rakibinin ayağının kırılmasına sebep olması halinde, kendisinin herhangi bir sorumluluğu doğmayacak olmasına rağmen, kulübünün tazminat sorumluluğu söz konusu olabilir. Zira Türk Borçlar Kanunu'nun 66. maddesi gereğince kulübün tazminatla sorumlu tutulabilmesi için kendisinin kusuru şart olmadığı gibi, istihdam ettiği profesyonel futbolcunun da kusurunun bulunması gerekli değildir⁴⁸. Ancak, istihdam eden kulüp, zararın meydana gelmemesi için şartların gerektirdiği tüm dikkat ve özeni gerektirdiğini kanıtlayabilirse zarardan sorumlu olmadığı gibi, şartların gerektirdiği tüm dikkat ve özeni göstermiş olsaydı dahi zararın meydana gelmesini önleyemeyeceğini ispat edebilirse de sorumluluktan kurtulur.

Oyun içerisinde rakibinin müdahalesine sinirlenen futbolcunun, rakibine kafa atması suretiyle onun yaralanmasına sebep olması halinde ise, kulübün herhangi bir sorumluluğu doğmaz; çünkü verilen zararın, işin görülmesiyle bir ilgisi bulunmamaktadır. Aynı şekilde, işin

47 Doktrinde, Borçlar Kanunu'ndaki kusursuz sorumluluk hallerinden adam çalıştırmanın sorumluluğunun kapsamına, spor olaylarında işlenen haksız fiillerin dahil edilemeyeceği; çünkü kanunda açıkça bir hizmet ilişkisi içerisinde ortaya çıkan haksız fiillerin korunduğunun belirtildiği; kulüp ile sporcu arasında yapılan sözleşmenin hizmet sözleşmesi niteliğinde olmadığı için, sporcunun bu hukuki korumadan yararlanamayacağı ifade edilmiştir. Genç, Spor, s. 145

48 YİBK., 27.03.1957, S.1/3 (RG. S. 9640)

yapılmasıyla ilgili alanların dışında gerçekleşen tüm haksız fiillerde de, kulübün sorumluluğu yoktur.

Profesyonel sporcunun haksız fiili sonucu zarar gören diğer sporcu, isterse Türk Borçlar Kanunu'nun 49. maddesine göre haksız fiili yapan sporcuya, isterse de istihdam eden sıfatıyla 66. maddeye göre kulübe karşı tazminat davası açabilir. Her ikisini birden dava etmesi de mümkündür. İstihdam eden kulüp mahkeme kararıyla ya da rızaen zararı ödediği takdirde, zarardan sorumlu olduğu ölçüde (*kusuru oranında*) zarara sebep olan profesyonel sporcuya başvurarak, ödediği paranın kendisine verilmesini isteyebilir (*TBK.m.66/IV*).

DOĞA SPORLARINDA ÇEVRE DUYARLILIĞI

Av. Abdullah KOÇ*

* Ankara Barosu.

Son yıllarda özellikle yoğun kentleşmenin getirmiş olduğu sıkıntılardan biri de, insanın yaşam alanlarıyla doğanın gerçek güzelliklerinin koparılması olgusudur. İmar palanlarındaki aksaklıklar, merkezi ve yerel yönetimlerin yapılaşmalara ilişkin politikaları sonucunda ortaya çıkan devasa kentler, yoğun göç dalgasıyla meydana gelen yerleşme sorunları adeta doğal güzelliklerinin yok olmasına veya toplum ile tabii yaşamın birbirinden koparıldığı bir saha alanına dönüştürmüştür.

Yoğun kentleşmenin artmasıyla toplum üzerinde yarattığı olumsuz etkiler, bireylerin yaşanan ekonomik ve sosyal sıkıntıların üst seviyeye ulaşmış olması, yaşanan aile ve ekonomik sorunlar gibi kişilerin doğrudan doğruya yaşamı üzerinde etki eden nedenlerin artmasıyla toplumda bu tür olumsuzlukların bir nebze azaltılması veya çıkar bir yol bulma isteği gibi nedenler; son yıllarda doğa sporlarına karşı bir ilginin arttığı gözlemlenen bir durumdur. Elbette ki, sadece sayılan sorunlardan ötürü bir doğaya yönelimden bahsetmek mümkün değildir. Bu tür arayışların yanı sıra genç bir kuşağın doğaya olan ilgilerinin artması, şehir merkezlerinde kurulan spor kulüplerin çalışmaları v.s. nedenlerle de doğa sporlarına karşı bir ilginin arttığı gözlemlenmiştir. Dünyada yükselen doğa alanlarına yönelik turizmin gelişmesi de ayrı doğal alana ilginin artırılmasına neden olmuştur.

Doğa sporlarına ilginin artması Türkiye gibi ülkeleri ne yazık ki, hazırlıksız yakalamıştır. Her şeyden önce, doğa sporlarındaki artış beraberinde bazı riskler de getirmiştir. Bu risklerin başında kazaların oluşması, doğal alanların kirletilmesi gibi hayati sorunların baş göstermesine neden olmuştur. Doğa sporlarının yapıldığı tırmanış bahçeleri, yüksek irtifaya çıkış rotaları (öreneğin Ağrı Dağına tırmanış rotası gibi), gündelik yapılan doğa yürüyüşleri, deniz ve akarsularda yapılan su sporları alanları v.s alanlarda doğa sporunun yapıldığı sahanın denetleme ve idare etme sorununu beraberinde getirmiştir. Dağ ve doğa sporlarının yapıldığı alanların idaresi henüz daha etkin bir şekilde yapılamamaktadır. Ağrı Dağı gibi popüler dağlar adeta çöplük alanına dönüşmüş durumdadır. Turizmin yoğun olduğu ve yoğun

bir kitlenin çıkış yaptığı dağlar ve büyük şehirlerde her hafta sonu yüzlerce kişinin çıktığı doğal alanlar savunmasız halde olup, kirlenme ile karşı karşıyadır. Bazı sivil toplum örgütleri zaman zaman bu tür alanlarda sembolik olarak temizlik yapmakta ancak bu sadece soruna dikkat çekmekten öteye gitmemektedir. Ayrıca son dönemlerde yoğun bir şekilde yapılan HES'ler, doğal su kaynakların üzerinde kurulan sanayi tesisleri ve denizlerde deniz araçlarının limanlara yanaşması için kullanılan araç lastikleri doğanın kirlenmesi veya doğal dengenin bozulması yönünde büyük riskler taşımaktadır.

İnsan yaşamında yaşam kadar önemli olan doğa spor alanların korunması ve gelecek nesillere tahribatsız bir şekilde aktarılması için zaman kaybetmeksizin etkili tedbirlerin alınması elzem hale gelmiştir. Bu yöndeki duyarlılığın artırılması için öncelikle toplum ve bireylerin eğitilmesi ve doğa sporlarına ilişkin farkındalığın artırılması için Milli Eğitimin müfredatında bu alanla ilgili dersler konulması gerekmektedir. Öte yandan, doğaya karşı işlenen suçlara ilişkin algının değişmesi için tüm yargı ve idari makamların bilgilendirilmesi ve bu yönde bakış açılarının değiştirilmesi gerekmektedir. Başka bir anlatımla, doğa spor alanına ilişkin bir ihlali soruşturan bir idarecinin veya cumhuriyet savcısının bu yönde en azından yeterli düzeyde bir bilgisinin olması şarttır.

Çevreye verilen zararların sadece görünürdeki çöplerin yayılması, akarsuların kirlenmesi, ağaçların kesilmesi ve hayvanların öldürülmesinden ibaret olmadığı bilinen bir gerçektir. Tabiatın korunmasına aykırı davranışlar, su ürünlerine bilinçsizce verilen zararlar, yabancılara tanınan ve meşru kılınan kara avcılığı, doğaya bırakılan kimyasal atıklar, dağlık alanlara ve spor tırmanış bahçelerine yapılan müdahaleler v.s diye sıralayabiliriz.

Son yıllarda çevreye karşı işlenen suçlara yönelik yaptırımlar getirilmiş ve bir çok farklı yasa ve yönetmeliklerde yaptırımlar mevcuttur. Konu ile ilgili gerek uluslararası hukukta ve gerekse iç hukukta çeşitli düzenlemeler mevcuttur. Başta AVRUPA İNSAN HAKLARI SÖZLEŞMESİ Madde 8: özel ve aile yaşamına

saygı hakkı. Genel sağlık ve genel ahlakın korunma hakkını, ANAYASA'NIN Madde 56: Sağlık Hizmetleri ve Çevrenin Korunması

1. Fıkra: Herkes sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir.
2. Fıkra: Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek, devletin ve vatandaşların ödevidir. Düzenlemesi,

TÜRK CEZA KANUNU Madde 181 Çevrenin Kasten Kirlenmesi

1. Fıkra: İlgili kanunlarla belirlenen teknik usullere aykırı olarak ve çevreye zarar verecek şekilde, atık veya atıkları toprağa, suya veya havaya kasten veren kişi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

2. Fıkra: Atık veya atıkları izinsiz olarak ülkeye sokan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

3. Fıkra: Atık ve atıkların toprakta, suda veya havada kalıcı özellik göstermesi halinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza iki katına kadar artırılır.

4. Fıkra: Bir ve ikinci fıkralarda tanımlanan fiillerin, insan veya hayvan açısından tedavisi zor hastalıkların ortaya çıkmasına, üreme yeteneğinin körelmesine, hayvanların veya bitkilerin doğal özelliklerini değiştirmeye neden olabilecek niteliklere sahip olan atık veya atıklarla ilgili olarak işlenmesi halinde, beş yıldan az olmamak üzere hapis cezasına ve bin güne kadar adli para cezasına hükmolunur.

5. Fıkra: Bu maddenin iki, üç ve dördüncü fıkrasındaki fiillerden dolayı tuzel kişiler hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur. Madde 182 Çevrenin Taksirle Kirlenmesi

1. Fıkra: Çevreye zarar verecek şekilde, atık veya atıkların toprağa, suya veya havaya verilmesine taksirle neden olan kişi, adli para cezası ile cezalandırılır. Bu atık veya atıkların, toprakta suda veya havada kalıcı etki bırakması halinde, iki aydan bir yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

2. Fıkra: İnsan veya hayvanlar açısından tedavisi zor hastalıkların ortaya çıkmasına, üreme yeteneğinin körelmesine, hayvanların veya bitkilerin doğal özelliklerini değiştirmeye neden olabilecek niteliklere sahip olan atık veya atıkların toprağa, suya veya havaya taksirle

verilmesine neden olan kişi, bir yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır, düzenlemesinin yanında; 6831 Sayılı Orman Kanunu, 3167 Sayılı Kara Avcılığı Kanunu, 1380 Sayılı Su Ürünleri Kanunu, 2872 Sayılı Çevre Kanunu, 2634 Sayılı Turizmi Teşvik Kanunu, 2863 Sayılı Kültür ve Tabiat, Varlıklarını Koruma Kanunu, 1605 ve 6785 Sayılı İmar Kanunu gibi kanunlarda da çevre ve doğaya yönelik ihlallere karşı düzenlemeler yer almaktadır.

Yasalarda yeterli düzeyde düzenleme mevcuttur. Ancak sorun olan, bu yasal düzenlemelerde yer alan hükümlerin ne düzeyde uygulandığıdır. Bu kadar geniş coğrafyaya sahip olan bir Ülke’de çevrenin korunması yönünde kaç idareci veya soruşturma makamında yer alan kişilerin özel olarak donanımı mevcuttur? Her şeyden önce bu sorunun çözümü için yeterli farkındalığın ve samimiyetin olması gerekmektedir.

Bütün olumsuzluklara rağmen, öncelikle tüm insanlığın ortak paydası olan ve korumakla yükümlü olduğumuz doğal alanlarının korunması sadece yasalarla mümkün değildir. Doğayı korunmanın öncelikli yolu duyarlı birey ve toplumdan geçmektedir.

FUTBOL KULÜPLERİNİN HALKA AÇILMASI

Prof. Dr. Erkan KÜÇÜKGÜNGÖR*
Yrd. Doç. Dr. Barış AKGÜL**

* Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk
Anabilim Dalı Öğretim Üyesi.

** Türk Hava Kurumu Üniversitesi İşletme Fakültesi
Hava İşletmeciliği Bölümü Öğretim Üyesi.

GİRİŞ

Herkes, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir (2709 sayılı T.C. 1982 Anayasası md. 17/I). Maddi ve manevi varlığı geliştirme yollarından birisi de spor faaliyetinde bulunmaktır. Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin her yaştaki Türk vatandaşlarının beden ve ruh sağlığını geliştirecek tedbirleri alacağı¹, sporun kitlelere yayılmasını teşvik edeceği ve başarılı sporcuyu koruyacağı Anayasamızda ifade edilmektedir (2709 sayılı T.C. 1982 Anayasası md. 59). Bu hükümle Anayasakoyucu sporun önemine işaret etmektedir.

Spor dallarından futbol, toplumun büyük bir kısmını etkilemektedir. Toplumun bulunduğu her yerde hukuk da olacağı için, hukuk, futbol sektörüne kayıtsız kalamamıştır.

Hukuk kuralları, futbol sahasının içinde her yerde vardır. Günümüz futbolunun temelini oluşturan 1846 Cambridge Kurallarının, 1863 yılında Londra'daki Free Mason Meyhanesinde buluşan 12 İngiliz futbol kulübü tarafından kesin kurallar olarak kabul edilmesi ve yine bu toplantıda İngiliz Futbol Federasyonu'nun kurulması ile futbol organize hale gelmeye başlamıştır. İngiliz kulüplerinin futbolun organize hale gelmesinde yaptıkları bu başlangıç, diğer ülkelere de yayılmış, ulusal federasyonlar kurulmuş ve uluslararası maçlar yapılmaya başlanmıştır².

1 Bu amaçla çıkarılmış olan örnek kanunlar için bkz. "2913 sayılı Dünya, Olimpiyat ve Avrupa Şampiyonluğu Kazanmış Sporculara Ve Bunların Ailelerine Aylık Bağlanması Hakkında Kanun, KT. 11 Ekim 1983, R.G. T.13 Ekim 1983, S. 18190, 3.t.Düster, C.16-s.54"; "3418 sayılı Eğitim, Gençlik, Spor ve Sağlık Hizmetleri Vergisinin İhdası İle 3074 Sayılı Akaryakıt Tüketim Vergisi Kanunu, 197 Sayılı Motorlu Taşıtlar Vergisi Kanunu, 1318 Sayılı Finansman Kanunu, 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu, 213 Sayılı Vergi Usul Kanunu, 6183 Sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun ve 492 Sayılı Harçlar Kanununda Değişiklikler Yapılması Ve Bu Kanunlara Bazı Hükümler Eklenmesine Dair Kanun, KT. 24 Mart 1988, R.G. 31 Mart 1988, S. 19771 (Mükerrer), 5.t.Düster, C.28; Spor mevzuatı için, bkz. GÜNAL, A. N./ KÜÇÜKGÜNGÖR, E: Türk Spor Hukukunun Genel Esasları ve İlgili Mevzuat, Yetkin Yayınları, Ankara 1998.

2 GÜVEN, Ö.: Futbol Topu İle Oynamanın Bazı Kültürlerdeki Benzer Görünümleri Ve Tarihsel Gelişimine Ait Bilgiler, Düşünen Siyaset, S. 2, s. 95-111, s. 109-110.

Futbol sektöründe büyük paraların orta çıkışı ve futbolun spor faaliyeti olmaktan çıkarak bacasız endüstri haline dönüşümü sonucunda, futbola ilişkin hukuk sahanın dışına da taşmıştır. Günümüzde futbol, ticaret hukukunu (sınai haklar, reklam, iletişim hukuku, kulüp organizasyonu, sermaye piyasası hukuku), medeni hukuku (kulüplerin örgütlenmesi ve kişilik hakları), borçlar hukukunu (transfer ve yayın sözleşmeleri), ceza hukuku (iletişim hukuku ve kişilik hakları) ve idare hukuku (üst yapılanmalar, kamu denetimi) ilgilendirmektedir.

Futbol kulüpleri özel hukuk tüzel kişisi olan dernek şeklinde örgütlenebilirler. Bununla birlikte son zamanlarda futbol kulüplerinin anonim şirket şeklinde örgütlenmesine de izin verilmiştir. Halka açılma ve borsada işlem görme imkanları ile birlikte, futbol kulüpleri, şahsın hukuku alanından sermaye piyasası hukuku alanına kaymaktadır.

Çalışmamızda futbol kulüplerinin örgütlenmesi ve halka açılması incelenmiştir. Futbol kulüplerinin sermaye yapısı ise muhasebe ve finansman bilimini ilgilendirdiği için üzerinde durulmamıştır.

1. TÜRKİYE'DE SPOR KULÜPLERİNİN ÖRGÜTLENMESİ

A. SPORCULARIN HUKUKİ STATÜSÜ

1. GENEL OLARAK

Sporcular ikiye ayrılmaktadır: Amatör sporcular, spor branşında gelir elde etme amacıyla faaliyette bulunmayan sporculardır³. Profesyonel sporcular, spor branşlarını meslek olarak seçerek, spor faaliyetlerini gelir elde etme amacıyla yapan sporculardır⁴. Profesyonelliği tanınmamış olan spor dallarında faaliyet gösteren bir sporcu kulübünden faaliyeti sonunda ücret alıyorsa profesyonel sporcudur⁵.

3 KÜÇÜKGÜNGÖR, E.: Türk Hukukunda Sporcuların Hukuki Durumu, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. II, S. 1-2 (Prof.Dr. İhsan TARAKÇIOĞLU'na Armağan), s. 127-139, s. 128.

4 KÜÇÜKGÜNGÖR, s. 128, 133.

5 KÜÇÜKGÜNGÖR, s. 130.

Kulüplerinden maddi bir menfaat elde etmek suretiyle sporu meslek haline getiren sporcular ise, spor kulüpleri ile yaptıkları sözleşmeler ile aldıkları ücret karşılığında belirli veya belirsiz bir süre ile kulübün hizmetinde çalışma yükümlülüğü altına girmektedirler. Böyle bir durumda, sporcu, kulübü için sadakat ile çalışma yükümlülüğü altına girmekte, kulüp ise buna karşılık sporcunun sağlığını korumakla yükümlü olmaktadır. Bu durum, sporcu ile kulübü arasındaki ilişkinin BK. md. 393 hükmüne uygun olarak hizmet akdi ilişkisi olması sonucunu da ortaya çıkarmaktadır. Ancak, aralarındaki işçi-işveren ilişkisine rağmen İş Kanunu'nun 4'üncü maddesinde sporcular, İş Kanunu'nun kapsamı dışında tutulmuştur. Bu nedenle İş Kanunu'nda yer alan imkanların (hizmet akdinin feshi, kıdem tazminatı gibi) profesyonel sporcular için uygulanması mümkün bulunmamaktadır⁶.

Sporcuların spor yaptıkları derneğe üye olmaları zorunlu tutulmamıştır⁷. Zaten, hiç kimse, bir derneğe üye olmaya ve hiçbir dernek de üye kabul etmeye zorlanamaz (TMK. md. 63/I).

Sporcuların yarışmalara katılabilmeleri için lisans almaları şarttır. Spor yapmaya ve müsabakalara katılmaya elverişliliği sağlık raporu ile tevsik edilmeyenlere lisans verilmez (SGMTGHK. md. 22/I). Gerçek şahıslar, bir kulüp adına veya ferdî olarak lisans alabilir (SGMTGHK. md. 22/II).

Profesyonel sporcular ile spor kulüpleri arasındaki ilişkiler için Futbol Federasyonu tarafından çıkarılan Haziran 2009 tarihli Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı gibi, diğer federasyonların yaptıkları düzenlemeler dikkate alınmalı, ancak bu düzenlemelerde bir hüküm bulunmadığı durumlarda Borçlar Kanunu'nun hizmet akdine ilişkin hükümleri uygulanmalıdır⁸.

6 Sporcuların sosyal güvenlik ile ilgili durumları için, bkz. KÜÇÜKGÜNGÖR, s. 135-139

7 Öğretide spor kulüpleri sporcuların ve teknik heyetin bir araya geldiği yer olarak tanımlanmasına (GENÇ, D. A.: Spor Hukuku, Ders Kitabı, Alfa Yayınları, Yayın no : 493, Hukuk Dizisi No: 93, İstanbul 1998, s. 46) karşın, görüldüğü üzere sporcuların kulüplere üye olması zorumluluğu bulunmamaktadır

8 KÜÇÜKGÜNGÖR, s. 133-135.

Futbol Federasyonu'nun yayınladığı Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı, profesyonel futbolcuların transferlerini, çalışma şartlarını ve kulüpler ile profesyonel futbolcuların hak ve yükümlülüklerini belirlemek amacı ile düzenlenmiştir. Bu Talimatta, futbolcuların statülerine, transferlerine ve tesciline, profesyonel futbolcu sözleşmesine bu kapsamda kulüp ve futbolcuların hak ve yükümlülüklerine, söz konusu sözleşmelerin sona ermesine ve sonuçlarına ve arabuluculuk ile diğer hususlara ilişkin hükümler yer almaktadır.

Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı'nda, kulüplerin profesyonel futbolcular ile yapacakları sözleşmelerin genel olarak kulüp ile futbolcu arasında serbestçe gerçekleştirilmesi esası yer almaktadır. Ancak, uyulacak genel ve asgari esaslar, Talimatta belirlenmiştir.

556 Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı'nın 19 uncu maddesi uyarınca, tarafların imzaladıkları sözleşmeyi TFF'ye tescil ettirmeleri zorunludur. Sözleşmenin süresi en fazla beş yıl olarak belirlenir. Ancak 18 yaşın altındaki futbolcular ile imzalanacak olan sözleşmelerin süresi üç yıldan fazla olamaz. Aynı Talimat'ın 20 nci maddesi uyarınca sözleşmelerin, imzalandıkları transfer ve tescil dönemi içerisinde ilgili kulüp tarafından TFF'ye sunulması zorunlu olup, futbolcu da aynı sürede sözleşmeyi TFF'ye sunma hakkına sahiptir.

Öte yandan söz konusu Talimat'ın 21 inci maddesi uyarınca futbolcuların alacakları ücret, sözleşmede belirlenmesi zorunlu olan ve futbolcuya aylık asgari ücret tutarının altında olmamak kaydıyla ödenen tutar olarak belirlenmiştir.

Ayrıca belirtilen Talimat'ın 5 inci maddesine göre, amatör bir futbolcu, 15 yaşını doldurmuş olması kaydıyla, bu talimat hükümlerine uygun olarak profesyonel futbolcu statüsünü kazanabilir. 18 yaşın altındaki amatör futbolcuların profesyonel statüye geçişlerinde, adına tescilli oldukları kulübün yazılı muvafakatının alınması zorunludur. Ayrıca kulüpler, en az 12 ay süre ile kendisinde tescilli olan amatör

futbolcuları ile tescil dönemleriyle sınırlı olmaksızın profesyonel sözleşme imzalayabilirler. Ancak profesyonellikten amatörlüğe dönüş yapan futbolcular bu haktan yararlanmaları mümkün değildir.

Talimatın 8 inci maddesinde yabancı uyruklu profesyonel futbolcuların hangi şartlarda ve hangi liglerde oynayacağını TFF'nin belirleyeceği ve bu belirlemeyle birlikte her bir kulübün oynatabileceği yabancı uyruklu futbolcu sayısını da birinci transfer ve tescil döneminden önce TFF tarafından ilan edileceği belirtilmiştir.

Talimatın 10 uncu maddesinde de, Türk Milli Takımları'na çağrılan futbolcuların;

a) Kampa ve maçlara katılmak için gerekli ulaşım ve konaklama giderleri,

b) Maç veya antrenman esnasında meydana gelecek hastalık veya sakatlık sebebi ile TFF Sağlık Kurulu tarafından uygun bulunan tedavi giderleri,

c) TFF tarafından uygun görülmesi halinde milli takım futbolcuları ve kulüplerine

özendirme amacıyla yapılacak yardımlar,

d) Türk Milli Takımlarının yapacakları antrenman, maç veya seyahatlerde futbolcuların kısmi ya da daimi maluliyetlerine veya ölümüne neden olacak kazalara karşı yaptırılacak sigortaların primlerinin TFF tarafından ödeneceği belirtilmiştir.

Millî takımlara seçilen sporcular ile bu takımların teknik kadrolarında yer alanlar, müsabaka öncesi yapılan kamp çalışmalarının başlangıcından, müsabaka sonrası ikametgâhına ulaşınca kadar, Millî Takım listesinde yer alan diğer görevliler ise müsabakaya gidiş tarihlerinden, ikametgâhlarına varış tarihine kadar geçen süre içerisinde her türlü kaza, hastalık ve sakatlanmalara karşı özel sigorta sistemine göre Genel Müdürlükçe sigortalanır (3703 sayılı Kanunla⁹ değişik

GSGMTGHK. md. 23/I). Sigortalanma esas ve usulleri yönetmelikle düzenlenir (3703 sayılı Kanunla¹⁰ değişik GSGMTGHK. md. 23/II).

Ayrıca Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı'nın kulüplerin yükümlülüklerini düzenleyen 24 üncü maddesinin (f) bendinde, kulüplerin profesyonel futbolcularını yurt içinde ve dışında yapacakları maçlarda, antrenmanlarda, antrenmanlara gidiş ve gelişlerde, taşıt vasıtalarında meydana gelmesi muhtemel kazalar ve sakatlıklar için kısmi ve daimi maluliyet ve ölüm hallerine karşı TFF tarafından belirlenmiş özel sigorta şirketlerine sigorta ettirmek ve gerçekleşen rizikoyu beş günlük süre içerisinde özel sigorta şirketine bildirmekle yükümlü oldukları ifade edilmiştir.

2. BOSMAN KARARI

UEFA'nın, kendisinin düzenlediği müsabakalarda bir takımın en fazla 3 yabancı ve 2 sonradan vatandaş olmuş yabancı ile oynayabileceği kuralına karşı Belçika'lı futbolcu Jean-Marc Bosman'ın Avrupa Adalet Mahkemesi'nde açtığı dava Bosman Davası olarak anılmaktadır. Bu dava sonucunda Mahkeme, UEFA'nın kararının Avrupa Birliği veya Avrupa Ekonomik Alanı içerisinde işçilerin serbest dolaşımı ilkesine aykırı olduğunu belirterek iptal etmiştir. Bu karar sonucunda, Avrupa Birliği'ne üye veya Avrupa Ekonomik Alanı içerisinde yer alan ülke takımlarının, bu alan içerisindeki ülkelerin vatandaşı olan futbolculardan istedikleri kadarı ile sözleşme imzalayabilme ve oynatabilme imkanı doğmuştur.

Bu karar sadece futbolcu sayısındaki sınırlamanın kalkmasını sağlamamış, aynı zamanda transfer ücretlerinin belirlenmesine ilişkin olarak da bir takım değişikliklere yol açmıştır. Bu davadan önce futbolcuların bir başka takıma transfer olmaları durumunda, eski kulübe transfer ücretinin ödenmesi gerekmektedir. Bosman Kararından sonra ise, Avrupa Birliği'ne üye ülkeler veya Avrupa Ekonomik Alanı içerisinde yer alan takımlar arasında, Avrupa Birliği'ne üye veya Avrupa

Ekonomik Alanı içerisinde yer alan bir ülkenin vatandaşı olan futbolcunun transferi söz konusu ise, bu futbolcunun sözleşmesinin futbolcu ve takımı açısından sona ermesi durumunda (yani sözleşmenin süresi bitmişse veya her iki taraf da sözleşmeyi anlaşarak feshetmişse), bu transferden dolayı eski takıma bir ücret ödenmesi söz konusu olmayacaktır. Bunun dışında, sözleşme sona ermeden veya Avrupa Birliği'ne üye olmayan veya Avrupa Ekonomik Alanı içerisinde yer almayan ülkelere yapılan transferlerde yetiştirme ve geliştirme tazminatı adı altında bir ücret alınması söz konusu olacaktır.

Bosman Kararı, Avrupa Birliği'ne üye veya Avrupa Ekonomik Alanı içerisinde yer alan ülke takımlarını etkilemiştir. Bu Kararın alındığı 1996 yılından sonra takımlar kadrolarında bulunan futbolculardan Bosman Kararı'na uyanlarının transferlerinden bir ücret alamama durumuna gelmişlerdir. Bunun etkisi özellikle ilk yıl kendisini göstermiştir.

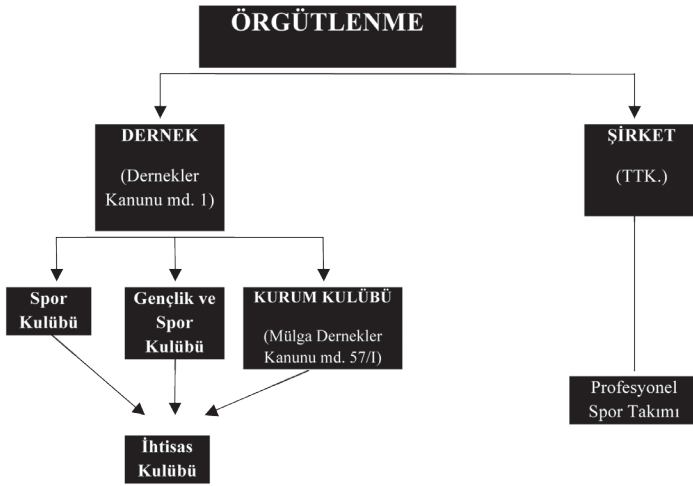
Bosman Kararı ile Avrupa Birliği üyesi veya Avrupa Ekonomik Alanı içerisinde yer alan ülkelerde bulunan takımların futbolcu sınırlamasının büyük ölçüde kalkması nedeniyle rekabet bütün ülkelere yayılmıştır. Maddi gücü yüksek olan takımlar Avrupalı kaliteli futbolcular ile sözleşme yapabilir hale gelmişlerdir. Bu nedenle maddi durumu Avrupa'nın en iyisi olan İngiliz takımlarının kadrolarında çok sayıda yabancı futbolcu yer almaktadır.

Bosman Kararından sonra takımlar, futbolcular ile daha uzun süreli sözleşmeler yapmaya başlamışlardır. Böylece sözleşme süresi dolmadan yapılacak transferlerden ücret alınması söz konusu olabilecektir.

Bosman Kararı'ndan sonra futbol kulüpleri, futbolcuların transferini önlemek için futbolculara daha fazla sözleşme ücreti ve maaş ödemeye başlamışlar, böylece ücret ve maaşlar için yapılan harcamalarda artış gözlenmiştir.

B. KULÜPLERİN ÖRGÜT YAPISI

Spor kulüpleri Dernekler Kanunu'na göre dernek şeklinde veya TTK.'ya uygun anonim şirket şeklinde kurulabilir. Bir başka deyişle, ülkemizde spor kulüpleri ya dernek ya da anonim şirket şeklinde kurulabilir.

Dernekler Kanunu uyarınca kurulan kulüplerden spor faaliyetine yönelik olanlar spor kulübü, boş zamanları değerlendirme faaliyetine yönelik olanlar gençlik kulübü ve her iki faaliyeti birlikte amaçlayanlar gençlik ve spor kulübü adını alır ve bu kulüpler, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünce tutulacak kütüğe kayıt ve tescil edilir. Kulüplerin organları, bu organların görev ve yetkileri, kulüplerin Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünce de denetlenmesi ve bunlara yapılacak yardımların şekil ve şartları, üst kuruluş oluşturmada uyulacak esas ve usuller, gençlik ve spor faaliyetlerini yürüteceklerin nitelikleri ve bunlara uygulanacak disiplin işlemleri, kulüplerin kayıt ve tesciline ilişkin esaslar İçişleri Bakanlığının uygun görüşü üzerine Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün bağlı olduğu Bakanlıkça yürürlüğe konulacak yönetmelikte düzenlenir. (Dernekler Kanunu, md. 14)

Tescil edilen bu dernekler, statülerine göre değişik adlar alırlar (GSKY. md. 4). spor faaliyeti¹¹ amacına yönelik olanlar spor kulübü¹², boş zamanları değerlendirme amacına yönelik olanlar gençlik kulübü¹³ ve her iki faaliyeti birlikte amaçlayanlar gençlik ve spor kulübü¹⁴ adını alır (Dernekler Kanunu md. 14).

Kamu kurumu ve kuruluşlarında, yükseköğretim kurumlarında ve özel kuruluşlarda, kendi mensupları tarafından, spor faaliyetlerini yönlendirmek ve boş zamanları değerlendirmek için bu kurum ve kuruluşlar bünyesinde dernekler kurulabilir. Müessesse kulüpleri ise spor faaliyeti dışında bir işletme konusu ile iştigal eden ticaret şirketleri tarafından kurulan spor kulüpleridir¹⁵.

Spor Genel Müdürlüğü, kulüpleri Dernekler Kanunu hükümleri saklı kalmak üzere denetler. Gerekirse hesap, defter ve işlemlerine el koyar (SGMTGHK. md. 21).

Dernekler federasyon ve konfederasyon¹⁶ şeklinde üst kuruluşlar kurabilirler. Federasyonlar, kuruluş amaçları aynı olan en az beş derneğin, amaçlarını gerçekleştirmek üzere üye sıfatıyla bir araya gelmeleri suretiyle kurulan derneklerdir (TMK. md. 96/I, Dernekler Kanunu md. 8). Spor federasyonlarının kurulması ve spor dallarını belirlemek için gerekli usul ve esasları tayin ve tespit etme, Spor Genel Müdürlüğü'nün görevleri arasındadır¹⁷ (GSGMTGHK. md. 2/I, b. e). Spor federasyonlarının adedini belirlenmesi Spor Genel Müdürünün teklifi üzerine Merkez Danışma Kurulunun da görüşünü

11 Spor faaliyeti, spor yarışmaları ile sportif eğitim çalışmalarıdır (GSKY. md. 4).

12 Spor kulübü, spor faaliyetlerinde bulunmak amacıyla kurularak Genel Müdürlüğe kayıt ve tescilini yaptıran derneklerdir (GSKY. md. 4).

13 Gençlik kulübü, gençlik faaliyetlerinde bulunmak amacıyla kurularak Genel Müdürlüğe kayıt ve tescilini yaptıran derneklerdir (GSKY. md. 4). Gençlik faaliyetleri, gençlerin boş zamanlarını ilgi ve yetenekleri doğrultusunda değerlendirmelerini sağlayan eğitsel, sanatsal, kültürel ve bilimsel çalışmalardır. (GSKY. md. 4).

14 Gençlik ve spor kulüpleri, gençlik ve spor faaliyetlerinde bulunmak amacıyla kurularak Genel Müdürlüğe faaliyetleri yönünden ayrı ayrı kayıt ve tescillerini yaptıran derneklerdir. (GSKY. md. 4).

15 KÜÇÜKGÜNGÖR, s 131, dn. 4.

16 Konfederasyon için bkz. TMK. md. 97; Dernekler Kanunu md. 8.

17 Merkez Danışma Kurulu, federasyonların kurulması ve meşgul olacakları spor dalları hakkında görüş bildirir (SGMTGHK. md. 10/d ve md. 18/I).

almak suretiyle Gençlik ve Spor Bakanı tarafından tespit olunur (SGMTGHK. md. 18/I). Futbol branşında üst kuruluşun Türkiye Futbol Federasyonu olduğu SGMTGHK. md. 18/II hükmüyle belirtilmiştir. Türkiye Futbol Federasyonu ise tüzük şeklinde bir işlem ile değil, Kanunla (TFFKGHK¹⁸.) kurulmuştur. Türkiye Profesyonel futbol liglerinde yer alan kulüpler, Türkiye Amatör Spor Kulüpleri Konfederasyonu, Profesyonel Futbolcular Derneği ve Bünyesinde futbol faaliyeti bulunan engelliler spor federasyonları ile Türkiye Futbol Federasyonu Statüsü'nün 9 uncu maddesinde sayılan diğer gerçek ve tüzel kişiler TFF'nin üyeleri arasındadır. Dolayısıyla futbol kulüpleri ile diğer spor kulüplerinin futbol şubeleri TFF'ne bağlıdır (Statü, md. 18, 76). TFF, futbol kulüplerini ve futbol şubesi bulunan spor kulüplerini TFF Yönetim Kurulu tarafından oluşturulan "*Futbol Kulüplerinin Tescil Yönetmelikleri*" doğrultusunda tescil eder (Statü, md. 76/1).

Futbol müsabakalarının televizyon, radyo, internet ve her türlü teknik cihaz ve benzeri araçlarla yayınlanmasını düzenlemek ve programlamak, basılı eser yayınları ile reklamlara ilişkin ticari ve mali hakları münhasıran düzenleme ve denetleme yetkisi, Türkiye Futbol Federasyonu Yönetim Kurulu'na verilmiş bir yetkidir (Statü, md. 35/I, j).

1. SPOR KULÜPLERİNİN DERNEK OLARAK KURULMASI

a. Genel Olarak

Spor kulüpleri, Dernekler Kanununa göre teşekkül eder ve tescil ile Spor Genel Müdürlüğü'ne dahil olurlar (SGMTGHK. md. 20/I).

Dernekler, TMK. ve Dernekler Kanunu'nda düzenlenmiştir. Hukukun genel ilkelerine göre bir konuda öncelikle özel hükümler

18 Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun, 16.5.2009 tarih ve 27230 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

uygulanır (lex specialis derogat lex generalis). Ancak, 4722 sayılı Türk Medeni Kanun'un Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'un md. 7/II hükmü gereğince, Dernekler hakkında öncelikle Türk Medeni Kanun'u hükümleri uygulanacaktır¹⁹.

Dernekler, TMK.'nda tanımlanmıştır. Bu tanım uyarınca, dernekler, en az yedi gerçek kişinin kazanç paylaşma dışında belirli ve ortak bir amacı gerçekleştirmek üzere, bilgi ve çalışmalarını sürekli olarak birleştirmek suretiyle oluşturdukları, tüzel kişiliğe sahip kişi topluluklarıdır (TMK. md. 56/I).

Türkiye'de spor kulüpleri, 5253 sayılı Dernekler Kanunu'nun "Gençlik ve Spor Kulüpleri" başlıklı 14 üncü maddesinde genel olarak düzenlenmiştir. Maddede, kulüplerin organları, bu organların görev ve yetkileri, kulüplerin Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğüne de denetlenmesi ve bunlara yapılacak yardımların şekil ve şartları, üst kuruluş oluşturmada uyulacak esas ve usuller, gençlik ve spor faaliyetlerini yürüteceklerin nitelikleri ve bunlara uygulanacak disiplin işlemleri, kulüplerin kayıt ve tesciline ilişkin esaslar İçişleri Bakanlığının uygun görüşü üzerine Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğüne bağlı olduğu Bakanlıkça yürürlüğe konulacak yönetmelikte düzenleneceği hükmü yer almaktadır.

Sporcu ve spor kulüplerinin tescil, vize, aktarma işlemlerini yapma, spor federasyonlarının kurulması ve spor dallarını belirlemek için gerekli usul ve esasları tayin ve tespit etmek, sporcuların sigortalanması işlemlerini yapmak ve yaptırma ile Bu Kanuna göre tescili yapılmış bulunan spor kulüp ve kuruluşları ile spor amacını taşıyan teşekkül, sporcu ve spor elemanlarını denetleme faaliyetleri Spor Genel Müdürlüğü'nün görevleri arasında sayılmıştır. Bunun sonucunda, Türk sporuna ilişkin karar ve denetim yetkileri, Spor Genel Müdürlüğü'nün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'da belirtilen esaslar çerçevesinde faaliyetini sürdüren Spor Genel Müdürlüğü'nün elinde bulunmaktadır. Nitekim spor faaliyetlerine katılmak amacıyla

19 Ayrıntılı Prosedür için bkz. ERTAŞ, Ş./PETEK, H.: Spor Hukuku, Ankara 2005, s.116 vd.

kurulan dernekler, Spor Genel Müdürlüğü tarafından tutulan kütüklere kayıt ve tescil edilirler. Bu spor kulüpleri, bütün faaliyetlerini Spor Genel Müdürlüğünün hazırladığı yönetmelikler çerçevesinde gerçekleştirmek zorundadırlar.

Dernekler Kanunu'nun 14 üncü maddesinin verdiği yetkiye istinaden Gençlik ve Spor Kulüpleri Yönetmeliği, spor kulüplerinin organlarına ve organlarının faaliyetlerine ilişkin esasları belirlemiştir.

Spor kulüpleri, kuruluş, amaç ve faaliyetlerini düzenleyen tüzüklerinde belirtilen faaliyetlerde bulunmak üzere en az yedi kişi ile kurulabilirler. Her bir spor kulübünde genel kurul, yönetim kurulu ve denetleme kurulunun bulunması gerekmektedir (GSKY. md. 6).

Bu düzenlemelerde bir hükmün bulunmaması durumunda, Dernekler Kanunu'nda belirtilen esaslar spor kulüpleri için de uygulanacaktır.

b. Dernek Şeklinde Kurulmanın Dezavantajları

Borç ödemede acze düşmüş olma, dernekler için kendiliğinden sona erme sebebidir (TMK. md. 87/I, b. 3). Bunun sonucunda, dernek şeklinde örgütlenmiş spor kulübü borç ödemededen acze düşünce kendiliğinden sona erecektir.

2. DERNEK ŞEKLİNDE KURULUŞ

Anayasamızda dernek kurma özgürlüğü kişinin hakları ve ödevleri başlıklı bölümde temel haklar arasında sayılmış, böylece anayasal güvence altına alınmıştır. Gerçekten, herkes, önceden izin almaksızın dernek kurma ve bunlara üye olma ya da üyelikten çıkma hürriyetine sahiptir (4709 sayılı Kanun'un 12. maddesi ile değişik 2709 sayılı T.C. 1982 Anayasası md. 33/I). TMK. md. 57/I ile Dernekler Kanunu md. 3 hükümleri ise Anayasa hükmünü tekrar etmektedir (TMK. Gerekçesi md. 57).

Dernek şeklinde bir spor kubü kurabilmek için en az 7 kişi bir araya gelmelidir (TMK. md. 56/I).

Daha sonra, bir dernek tüzüğünün hazırlanması gerekmektedir. Zira her derneğin bir tüzüğü'nün bulunması gerekir (TMK. md. 58/I).

TMK. md. 57/I hükmünde, derneklerin tüzel kişilik kazanma anı, kuruluş bildirimi, demek tüzüğü ve gerekli belgelerin yerleşim yerindeki en büyük mülkî amire verildiği an olarak öngörülmektedir. Bu itibarlardır ki, derneklerin tüzel kişilik kazanmasında "*normatif bildirim sistemi*" benimsenmiş olmaktadır. Bunun sonucunda, EMK.'nin kabul etmiş olduğu "*serbest kuruluş sistemi*" değiştirilmiş olmaktadır (TMK. Gerekçesi md. 59).

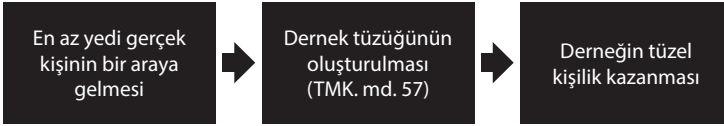
SPOR KULÜBÜNÜN HALKA ARZ AŞAMALARI

AÇIKLAMA

Tüzükte Dernekler Kanunu md. 4 hükmünde belirtilen kayıtlar yer alır.
TMK. md. 59, Dernekler Kanunu md. 9, eGSKY. md. 7
Spor kulüpleri, Dernekler Kanununa göre teşekkül eder ve tescil ile Beden Terbiyesi ve Spor Teşkilatına dahil olurlar (GSMK. md. 20/I).

AŞAMALAR

I. DERNEK OLARAK KURULMA

II. SPOR KULÜBÜNE DÖNÜŞÜM

Tescil

III. PROFESYONELLİK

TFF Lisanslama

IV. PROFESYONEL TAKIMIN ŞİRKETE DEVİRİ/KİRALANMASI

V. HALKA AÇILMA

SPK KOTASYONU

HALKA ARZ

VI. BORSADA İŞLEM GÖRME

İLK KOTASYON

3. ŞİRKET ŞEKLİNDE KURULUŞ

Spor kulüpleri, şirket şeklinde de örgütlenebilirler. Bunların kurulmaları her şirket türünün gerektirdiği kurallara tabidir.

4. FUTBOL KULÜPLERİNİN ŞİRKET OLARAK KURULMASI

Spor kulüplerinin şirket şeklinde örgütlenebilmeleri profesyonel spor dalları için sözleşme konusu olabilmektedir²⁰. Spor kulüpleri, profesyonel takımlarını²¹, Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre kuracakları veya kurulmuş olan şirketlere devredebilirler veya profesyonel futbol takımlarını kiraya verebilirler (SGMTGHK. md. 24). Bu hüküm mevcut durumda profesyonel olarak tanımlanan tek spor dalı olan futbol için uygulanabilmektedir²². Dikkat edileceği üzere sözleşme konusu hükmün sonucu olarak, profesyonel spor kulüpleri herhamgi bir ticaret şirketine (kollektif, komandit, sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketler ile limited ve anonim şirketler) devredilebilecektir.

Statü. md. 76/5 hükmüne göre ise futbol dalında faaliyet gösteren kulüplerin, futbol şubelerini kanunlarda belirtilen şekil ve esaslarda kurulmuş bir anonim şirketlere devredebilecekleri hükmü yer almıştır.

SGMTGHK. md. 24 hükmünde profesyonel spor kulüplerinin şirketleşmesinde tip serbestisi benimsendiği görülmektedir. Ülkemizde profesyonel tek spor dalı futbolda²³ ise Statü md. 76/5 hükmü uyarınca ancak anonim şirket şeklinde örgütlenmeye gidilebilecektir.

Ülkemizde, futbol takımlarının şirketleşmesi konusunda ilk örneğe, Malatyaspor Kulübünün futbol şubesini, kurduğu Malatyaspor

20 KÜÇÜKGÜNGÖR, s. 131

21 Profesyonel dallar, Spor Genel Müdürlüğünün, Merkez Danışma Kurulunun da görüşünü almak suretiyle yapacağı teklif üzerine, Gençlik ve Spor Bakanı tarafından tespit olunur. Profesyonel spor dallarının teşkili, ilgili federasyonları ile bağlantıları, idaresi tüzükle düzenlenir (SGMTGHK. md. 24).

22 KÜÇÜKGÜNGÖR, s. 132

23 Ancak bazı spor branşlarında SGMTGHK. md. 24 hükmüne aykırı olarak gizli profesyonellik ortaya çıkmıştır (KÜÇÜKGÜNGÖR, s. 129).

A.Ş.'ye devretmesi ile rastlanılmıştır. Malatyaspor A.Ş.'nin Birinci Futbol Ligi'nden düşmesi üzerine şirket tasfiye edilmiştir²⁴.

Malatyaspor A.Ş.'den sonra İstanbulspor, Adana Spor, Van Spor, Çanakkale Dardanel Spor, Karşıyaka Spor, Antalya Spor, Siir Jet-Pa Spor kulüpleri futbol takımını şirketleştiren kulüpler arasına girmişler ve bunları dört büyükler olarak adlandırılan Galatasaray, Beşiktaş, Fenerbahçe ve Trabzonspor izlemiştir.. Ancak sayılan bu kulüplerden yalnızca dört büyük kulüp paylarını borsaya kote etme başarısını gösterebilmiş ve mevcut durum itibariyel bu durumunu koruyabilmiştir. Beşiktaş haricindeki üç büyüklerin halka açılma modellerinde biçimsel farklılıklar mevcut bulunmakla birlikte şirketleşme biçimleri birbirine benzemektedir. Zira üç büyük kulüp; kulübün elde ettiği gelirleri, kulübün çatısı altında kurulan şirketlerin sağladığı ticari kazançları, Borsa'ya kote edilen Sportif A.Ş.'lere devir ve temlik ederken, tüm giderlerini ise kulüp bünyesinde bırakacak şekilde oluşturulan bir yapı ile halka açılmayı uygun bulmuşlardır. Bu genel yapılanmanın tek istisnasını Beşiktaş'ın şirketleşmesi ve sonrasındaki halka arzı oluşturmaktadır.

C. SPOR KLÜPLERİNİN MALİ YAPISI

Dernekler Kanunu'nun 2. maddesinde dernekler, kazanç paylaşma dışında, kanunlarla yasaklanmamış belirli ve ortak bir amacı gerçekleştirmek üzere en az yedi gerçek veya tüzel kişinin bilgi ve çalışmalarını sürekli olarak birleştirmek suretiyle oluşturdukları tüzel kişiliğe sahip kişi toplulukları olarak tanımlanmıştır. TMK.'nin Gerekçesinde de Hukuk sistemimizde derneklerin, dar anlamda iktisadî amaç güdemeyecekleri ve üyelerine iktisadî yarar sağlamak yahut kazanç paylaşmak amacıyla kurulamayacakları yinelenmektedir (TMK. Gerekçesi md. 55).

24 DORUKKAYA, Ş.: Futbol Kulüpleri Ve Vergi, Vergi Dünyası, S. 211, s. 20-30, s. 21.

Dernekler Kanunu'nda yer alan derneklerin kazanç paylaşma esasına göre kurulamayacağı hükmü, derneklerin doğrudan ticari amaçla kurulmasına imkan vermemektedir. Ancak, derneklerin faaliyetleri parasal sonuçlar doğurabilir. Nitekim derneklerin amaçlarını gerçekleştirebilmeleri için, sınırlı da olsa kazanç doğurucu faaliyetlerde bulunabilmelerine izin verilmiştir. Burada önemli olan, derneğin asıl gayesi gelir elde etmek ve kazanç paylaşmak olmamalıdır.

Dernek şeklinde örgütlenmiş spor kulüplerinin gelirleri, TMK. uyarınca şunlardır:

1. Üye ödentileri (TMK. md. 99),
2. Dernek faaliyetleri sonucunda elde edilen gelirler²⁵ (TMK. md. 99),
3. Dernek malvarlığından elde edilen gelirler (TMK. md. 99),
4. Bağış ve yardımlar²⁶ (TMK. md. 99): Bu bağış ve yardımlar özel hukuk kişilerinden olabileceği gibi, kamu kurumlarından da olabilir. SGMTGHK. hükümlerine göre tescil olan kulüplerin amaçlı faaliyetleri için Spor Genel Müdürlüğü, aynî ve nakdî yardımda bulunabilecektir (SGMTGHK. md. 25).
5. Amacına Ulaşmak İçin Spor Kulübünün İşlettiği Ticari İşletmenin Faliyeti (TTK. md. 16/I) : Spor kulüpleri, tüzüklerinde yazılı amacın gerçekleştirilmesine yardımcı olmak amacı ile (otel, lokanta, sinema vb. gibi) ticari işletmelere sahip olabilirler.

Futbol Kulüplerinin (ister dernek ister şirket) TFF'na bir takım mali yükümlülükleri de bulunmaktadır:

- a) Futbol müşterek ve sabit ihtimalli bahis oyunlarından kulüplere verilen isim hakkının %15'i (TFFKGHK, md. 8/1-a),
- b) Başvuru harçları ve para cezaları (TFFKGHK, md. 8/1-b),

25 Bunlar, derneklerce yapılan yayınlar, tertiplenen piyango, balo, eğlence, temsil, konser, spor yarışması ve konferans gibi faaliyetlerden sağlanan gelirlerdir (Dernekler Kanunu md. 60/I, b. 2).

26 Derneklerin dış ülkelerdeki gerçek veya tüzelkişilerden veya diğer kuruluşlardan yardım alması İçişleri Bakanlığının izni ile olur (Dernekler Kanunu md. 60/II). Derneklere yapılacak yardımların şartları için bkz. Dernekler Kanunu md. 62

c) Kulüplerin televizyon, radyo, internet ve her türlü teknik cihaz ve benzeri araçlarla yapılacak müsabaka yayınlarından ve yayın organları ile yapacakları her türlü sözleşmelerden elde ettikleri gelirlerin %10'u (TFFKGHK, md. 8/1-c),

d) Tescil, vize, aktarma, aidat ve TFF'ye bağlı futbolcular ve kulüplerden elde edilen benzeri gelirler (TFFKGHK, md. 8/1-e)

Diğer taraftan, futbol kulüplerinin şirketlere iştirak edebilmeleri hususunda mevzuatta açık bir hüküm bulunmamaktadır. Kar amacı güden şirketlere derneklerin iştirak edebilmelerinin yasal açıdan uygun olmayacağı yorumları yapılabilmektedir. Ancak, özellikle son yıllarda spor kulüplerinin, ürünlerinin satışına ilişkin olarak kurulan şirketlere ortak olmalarına Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nca izin verilmektedir²⁷.

Spor Genel Müdürlüğü ile özerk spor federasyonlarına tescil edilmiş spor kulüplerinin idman ve spor faaliyetlerinde bulunan iktisadi işletmeleri ile sadece idman ve spor faaliyetlerinde bulunan anonim şirketler, kurumlar vergisinden muaf tutulmuştur²⁸ (Kurumlar Vergisi Kanunu md. 4/1-j). Bu muafiyetin uygulanmasına ilişkin usûller Maliye Bakanlığınca belirlenir (Kurumlar Vergisi Kanunu md. 4/2). Ayrıca, Kurumlar Vergisi Kanunu uyarınca kurumlar vergisi matrahının tespitinde; kurumlar vergisi beyannamesi üzerinde ayrıca gösterilmek şartıyla, kurum kazancından, Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ile Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun kapsamında yapılan sponsorluk harcamalarının sözü edilen kanunlar uyarınca tespit edilen amatör spor dalları için tamamı, profesyonel spor dalları için % 50'si indirilebilir.

27 DORUKKAYA, s. 20

28 Vergilendirme için bkz. ÇILKOPARAN, Y.: Futbolcuların Vergilendirilmesi Ve Milli Takımda Oynayan Veya Transfer Olan Futbolcuların Gelir Vergisi Karşısındaki Durumu, Vergi Dünyası, S. 216, s. 123-128; DORUKKAYA, Ş/ KIRATLI A./ EBIÇLIOĞLU, F. K.: Türkiye'de Futbol Kulüplerinin Şirketleşmesi, Halka Açılması, Finansmanı Ve Vergileme, Dünya Yayınları, İstanbul 1998.

D. SPOR KLUPLERİNİN YÜKÜMLÜLÜKLERİ

1. FAALİYETİN NİTELİĞİNDEN DOĞAN YÜKÜMLÜKLÜKLERİ

Spor kulüpleri faaliyet gösterdikleri dallarda antrenör tutmaya mecburdurlar (SGMTGHK. md. 20/III).

2. VERGİ YÜKÜMLÜLÜKLERİ

Yukarıda da belirtildiği üzere Türk Hukukunda spor kulüplerinin iki şekilde kurulması mümkündür. Bunlardan birincisi, Medeni Hukuk içinde Dernekler Kanunu gereğince kurulan dernek hükmündeki spor kulüpleri, ikincisi ise Türk Ticaret Kanunu gereğince kurulan şirket şeklindeki spor kulüpleridir. Ancak spor kulüplerinin şirket şeklinde kurulabilmeleri sadece profesyonel kulüpler için (mevcut durumda sadece futbol için) geçerlidir.

Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 1. maddesinde "*Dernek ve vakıflara ait iktisadi işletmeler*"ın kurumlar vergisine tabi olduğu hüküm altına alınmıştır. Aynı Kanun'un 2. maddesine göre ise;

- Dernek veya vakıflara ait veya bağlı olan;
- Faaliyetleri devamlı bulunan,
- Sermaye şirketi veya kooperatif olarak kurulmayan,
- Ticari, sınai ve zirai nitelik taşıyan

işletmelerce elde edilen kazançların kurumlar vergisine tabi olduğu belirtilmektedir. Bu işletmelerin;

- Kazanç gayesi gütmemeleri,
- Faaliyetlerinin yasa ile belirlenmiş bir görev olması,
- Tüzel kişiliklerinin bulunmaması,
- Müstakil muhasebelerinin bulunmaması,
- Tahsis edilmiş sermayelerinin bulunmaması,
- İşyerlerinin bulunmaması,

kurumlar vergisi mükellefiyeti olmalarını etkilemez.

Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 4/1-j maddesinde ise, Spor Genel Müdürlüğü ile özerk spor federasyonlarına tescil edilmiş spor kulüplerinin idman ve spor faaliyetlerinde bulunan iktisadî işletmeleri ile

sadece idman ve spor faaliyetlerinde bulunan anonim şirketlerin kurumlar vergisinden muaf tutuldukları hükmüne bağlanmıştır. Buna göre spor kulüpleri kurumlar vergisinden muaf tutulmuşlardır.

Kulüplerin spor dışı denebilecek faaliyetlerde bulunmaları halinde, bu teşebbüsler spor ve idman müessesesi olarak kabul edilmeyeceğinden, kurumlar vergisine tabi olacaklardır. Maliye Bakanlığı'nın bir muktezasında; Spor Genel Müdürlüğü dahil spor kulübünün, spor müsabakaları düzenleme faaliyetleri kurumlar vergisinden muaf tutulacağı, dolayısıyla bu müsabakalar için yapılan bilet satışlarından doğan kazancın da kurumlar vergisine tabi tutulmayacağı, ifade edilmektedir.

Danıştay İçtihadı Birleştirme Kurulu ise spor kulüplerine ait kafeterya, büfe düğün salonu veya fotoğrafçılık faaliyetinin Kurumlar Vergisi Kanunu karşısında iktisadi işletme sayılması ve bu nedenle elde edilen gelirlerin kurumlar vergisine tabi tutulması gerektiğine karar vermiştir.

Diğer taraftan yukarıda belirtilen Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 4/1-j maddesinde ise, Spor Genel Müdürlüğü ile özerk spor federasyonlarına tescil edilmiş spor kulüplerinin idman ve spor faaliyetlerinde bulunan iktisadî işletmeleri ile sadece idman ve spor faaliyetlerinde bulunan anonim şirketlerin kurumlar vergisinden muaf tutuldukları hükmü yer almaktadır. Bu hüküm ile futbol kulüplerinin şirketleşmeleri durumunda da, sadece idman ve spor faaliyetlerinde bulunmaları şartıyla, kurumlar vergisi mükellefiyetlerinden muaf tutulmaları sağlanmış, böylece dernek olarak faaliyet gösteren spor kulüpleri ile şirketleşen kulüpler arasında bir eşitsizliğin doğması önlenmiştir.

Anonim şirket olarak faaliyet gösteren spor kulüplerinin kurumlar vergisinden muaf tutulmalarında ilişkin 31 sıra nolu Kurumlar Vergisi Kanunu Genel Tebliği'nde;

"... kurulacak olan anonim şirketler, Beden Terbiyesi Teşkilatının yayınlayacağı genelgeler çerçevesinde idman ve spor faaliyetinde bulunacaklar, bunun dışında herhangi bir faaliyette bulunmayacaklardır. Bu şartların ihlali halinde muafiyetten yararlanmaları mümkün olmayacaktır. Ancak anılan şirketlerin sporcuların formalarına aldıkları

reklamlar, idman ve spor faaliyeti çerçevesinde mütalaa edilecektir. Öte yandan Beden Terbiyesi Teşkilatına dahil derneklere veya kamu idare ve müesseselerine ait idman ve spor müesseselerinin faaliyetleri aynen devam etmekte olup bunlar için bir değişiklik sözkonusu değildir.”

denilmektedir.

Kurumlar Vergisi Kanunu’nda yer alan bu hüküm, şirket olarak kurulacak futbol kulüplerinin kurumlar vergisinden muaf olabilmeleri için sadece idman ve spor faaliyetinde bulunmalarını gerektirmektedir. Bu şartların ihlali halinde kurumlar vergisinden muafiyetten yararlanmaları mümkün olmayacaktır.

Kurumlar Vergisi Kanunu’nun anılan hükmünde, şirketleşen spor kulüplerinin spor dışında, ürün satışı, iştirak edinme, gayrimenkul işletmeciliği gibi başka faaliyetlerde bulunmaları durumunda, kurumlar vergisinden muafiyetin tamamen mi sona ereceği, yoksa sadece spor dışı faaliyetlerden elde edilen gelirlerin kurumlar vergisine tabi olacağı konusunda tam bir açıklık bulunmamaktadır. Ancak, spor kulüplerine ilişkin olarak Danıştay İçtihadı Birleştirme Kurulu’nun aldığı karar da dikkate alınarak, kulüpleşen futbol kulüplerinin spor dışı faaliyetlerinden elde edecekleri gelirlerin kurumlar vergisine tabi olması gerektiği sonucuna varılabilecektir.

Gelir Vergisi Kanunu’nda yapılan son değişikliklerden sonra, sporculara transfer ücreti veya sair adlarla yapılan ödemeler artan oranlı gelir vergisine tabi olmaktadır (Gelir Vergisi Kanunu, md. 61/3-6).

55 numaralı Katma Değer Vergisi Genel Tebliği’nde; dernek olarak faaliyetlerini devam ettiren futbol kulüplerinin futbolcu transferleri ile kiralamaları karşılığında elde edilen bedellerin, Katma Değer Vergisi Kanunu’nun 1/3-g maddesi kapsamında sayılamayacağından verginin konusuna girmeyeceği belirtilmiştir. Bunun dışında maç hasılatları, spor toto-loto ve lotogol isim hakkı gelirleri, spor malzemesi ve hediye eşya satışı gelirleri, yayın hakkı gelirleri, reklam gelirleri ve diğer gelirler Katma Değer Vergisi Kanunu’nun kapsamına girmektedir.

E. SPOR KLÜPLERİNİN DENETİMİ

1. BASININ VE KAMUOYUNUN DENETİMİ

Popüler bir spor dalı olarak futbol, büyük bir taraftar kitlesi nedeniyle kamuoyunda ve basında önemli yer tutmaktadır. Kulüplerin içerisindeki muhalefet, takımından sürekli galibiyet bekleyen taraftarlar ve bunların basındaki yansımaları olan yazarlar ve yorumcular, kulüplerin üzerinde bir baskı grubu oluşturmaktadır. Bu baskı, kulübün faaliyetlerini de etkilemektedir. Kulüp, futbolcular, transferler, yöneticiler hakkında her an basında yeni haberler ortaya çıkmaktadır. Halka açık bir şirket olarak, sözkonusu haberlerin şirketin hisseleri üzerinde etkisinin olabileceği düşüncesiyle, futbol kulübü üzerine önemli sorumluluklar doğmaktadır. Kulüp hakkında çıkan haberlere ilişkin doğrulama yükümlülüğünü etkin bir şekilde gerçekleştirilmesi ve kulübü kamuoyundan ve basından gelen baskıların şirket faaliyetlerini etkilememesi için gerekli yapının oluşturulması önem kazanmaktadır.

2. KAMU DENETİMİ

Spor Genel Müdürlüğü, kulüpleri her yönden denetler. Gerekirse hesap, defter ve işlemlerine el koyar. SGMGTGHK. tarafından Dernekler Kanunu hükümleri saklı tutulmuştur (SGMTGHK. md. 21).

2. HALKA AÇILMA

A. HALKA AÇILMANIN AVANTAJLARI

1. GENEL OLARAK

Şüphesiz ki halka açılmanın futbol kulüpleri ile futbol dışındaki şirketlere sağlayacağı yararlar arasında bir fark bulunmamaktadır. Genel olarak herhangi bir şirketin halka açılmak suretiyle kazandığı avantajlar, şirketleşerek halka açılan futbol kulüpleri için de geçerlidir.

Burada önemli olan husus, şirketin halka açılmasıyla kazanacağı avantajlar ile halka açılma sonrasında katlanacağı maliyetlerin karşılaştırılması, bu karşılaştırma sonrasında halka açılmanın şirkete getireceği ek yüklerle katlanmaya değip değmeyeceğine karar verilmesidir. İşte bu noktada halka açılma, şirketlerin içinde bulundukları sektörler, şirketlerin yapıları vb. hususlar da gözönüne alındığında her şirket için farklı sonuçlar ortaya çıkaracaktır. Örneğin, halka açılma sonrasında mutlak bir şeffaflık yükümlülüğü altına girmesi beklenen bir şirketin, bütün kararları ve hesapları gizli olan aynı sektördeki başka bir şirkete karşı bu noktada rekabet gücü zayıflayacaktır.

Genel olarak şirketleri halka açılmaya yönlendiren başlıca etmenler şunlardır:

2. AVANTAJLAR

a. Şirkete Fon Sağlanması

Sermaye artırımını yoluyla yapılan bir halka açılmada şirket, hisselelerini piyasaya arz etmek suretiyle yatırımcıları ortak olmaya çağırır. Bu sırada şirket, hisselerini primli olarak satabilecek, böylece nominal olarak daha küçük bir ortaklık payına karşılık daha fazla fon temin edebilecektir. Ayrıca halka açık bir şirket, geniş tabana yayılmış ortaklık yapısı ile piyasa koşullarına da bağlı olarak daha sonra yapacağı sermaye artırımlarında kolaylıkla fon sağlayabilecektir.

Futbol kulüplerinin gelirleri arasında en önemli yeri tutan veya tutması arzu edilen bilet satışlarından elde edilen gelirlerdir. Futbol kulüpleri, gerek stadyumların seyirci sayısı kapasitesini artırabilmek, gerek taraftarların keyif içerisinde maç izleyebilmesini sağlamak ve gerekse farklı gelir düzeyindeki kişilere, satınalma güçleri çerçevesinde farklı hizmetler sunabilmek amacıyla stadyum yapımı, onarımı, modernizasyonu gibi yatırımlara başlamak istemektedirler. Ancak, transfer harcamaları da dikkate alındığında, bu yatırımlar için kredilerden farklı kaynakların bulunmasının gerekmekte olduğu aşikardır. Futbol kulüplerinin halka açılmak suretiyle fon temin etmeyi istemelerinin

başlıca sebepleri arasında stadyum yatırımı gelmektedir. Nitekim ülkemizde Galatasaray Spor Kulübü'nün halka açılmak suretiyle fon temin etmeyi istemesinin temel sebebinin, yapılması planlanan stadyum yatırımı olduğu, kulüp yöneticilerinin basına yansıyan ifadeleri arasında yer almıştır.

b. Şirket Hisselerinin Piyasa Değerinin Tespiti

Hisse senetleri Borsada işlem gören bir şirketin değeri, organize bir piyasada oluşan arz ve talebe göre serbestçe belirlenmekte, böylece şirketin piyasadaki değeri ortaya çıkmaktadır.

Hisse senetlerinin değerinin serbest piyasada oluşan arz ve talebe göre belirlenmesi, şirket ortaklarının ellerinde bulunan hisse senetlerini ortaya çıkan fiyattan rahatlıkla satabilmelerine veya daha fazla hisse alabilmelerine olanak tanımaktadır. Ayrıca hisse senetlerinin Borsada oluşan fiyatı, şirketin değeri hakkında da önemli bir gösterge olmakta, bu değer de Şirket'in başka bir şirketle birleşmesi veya devralınması, şirketin güvenilirliği gibi konularda taraflara ön fikir verebilmektedir²⁹.

c. Kurumsallaşma Ve Profesyonelleşme

Halka açılarak hisse senetleri Borsada işlem gören bir şirket, bir takım yükümlülükler altına girmektedir. Belirli muhasebe ilkelerine uymak, mali tablolarını bağımsız denetimden geçirmek ve ilan etmek, grup içi ve dışı diğer şirketler ile olan ilişkilerini protokollere bağlamak, şirketin faaliyetlerinde, yönetiminde, ortaklık yapısında meydana gelen değişikliklerin kamuya yeterli, zamanında ve tam olarak duyurulmasını sağlamak gibi halka açık şirketlerin uyması gereken yükümlülüklerin yerine getirilebilmesi için şirketin kurumsallaşmayı tamamlaması ve profesyonel kişilerin iş başına geçmesi gerekmektedir. Bu durum şirketin aile ve patron şirketinden uzaklaşmasını, modern işletmecilik anlayışına ulaşmasını sağlamaktadır.

29 AKBULAK, S.: Şirketlerin Halka Açılması, (Yayınlanmamış SPK Yeterlik Etüdü), Ankara 1991 , s. 10-16.

Halka açık şirketlerin bu sayede kurumsallaşması, futbol kulüpleri için daha fazla önem taşımaktadır. Zira, ülkemizde halen pek çok futbol kulübü dernek olarak faaliyet göstermektedir. Kulübün yönetimine gelen kişiler ise sadece bu iş için uğraşmamakta, kulübün yönetimini kendi işinin yanında yürütmeye çalışmaktadırlar. Kulüp yönetimi bir çeşit kamu hizmeti olarak görülmektedir. Kaldı ki ülkemizdeki kulüplerin pek çoğunun yönetimi ya belediyeler ve il özel idareleri tarafından gerçekleştirilmekte, ya da yöreden bir iş adamı tarafından hatıra binaen yapılmaktadır. Dolayısıyla bu kulüpler, halka kapalı bir aile şirketinde bulunan çok basit bir organizasyon yapısına bile sahip değillerdir.

Futbol kulüplerinin halka açılmaları ile muhasebe defter ve kayıtlarının da daha dikkatli olarak tutulması gerekecektir. Zira halka açılma ile şirketin muhasebe kayıtlarının bağımsız denetimden geçmesi gerekecek, ayrıca Maliye Bakanlığı'nın yanı sıra SPK ve Borsa da bu kayıtları denetleyebilecektir. Bu durum şirketin mali durumu hakkında daha gerçekçi bilgiler sağlayacaktır. Böylece, şirketleşmeyen kulübün gerçek mali durumuna ilişkin belirsizlikten uzak bir yapı oluşacaktır.

d. Tanınma

Hisse senetleri Borsada işlem gören şirketler gerek yatırımcılar tarafından gerekse kamuoyu tarafından daha yakından izlenmektedir. Böylece bir ölçüde şirketin reklamı yapılmaktadır. Ayrıca şirket hisse senetlerinin Borsada işlem görmesi şirketin kurumsallaştığını, belli bir organizasyon yapısına sahip olduğunu göstermesi nedeniyle şirkete ayrıca bir reputasyon sağlamaktadır³⁰.

Hisse senetleri Borsa'da işlem gören bir şirketin, gerek kamuoyunca daha çok tanınması, gerek özsermayesinin güçlenmesi ve sermayesini daha kolay artırabilmesi nedenleriyle borçlanma kapasitesi yani kredibilitesi artmaktadır. Böylece bankalardan daha uygun şartlarla kredi

30 DORUKKAYA, s. 28.

alabilmekte, yurtdışı piyasalara daha kolay ulaşarak menkul kıymet ve hisse senedi ihraç edebilmektedir³¹.

B. HALKA AÇILMA AŞAMALARI

1. TÜR DEĞİŞTİRME (DERNEĞİN ŞİRKETE DÖNÜŞMESİ)

Halka açılabilme için dernek şeklinde örgütlenmiş olan spor kulüplerinin şirkete dönüşmesi gerekmektedir.

Bunun için dernekler ve şirketler mevzuatı uyarınca toplantıların yapılması ve gerekli değişikliklerin yapılması gerekmektedir.

Tür değiştirme için gereken toplantıda hazır bulunan ve kanuna veya tüzüğe aykırı olarak alınan genel kurul kararlarına katılmayan her üye, karar tarihinden başlayarak bir ay içinde; toplantıda hazır bulunmayan her üye kararı öğrenmesinden başlayarak bir ay içinde ve her halde karar tarihinden başlayarak üç ay içinde mahkemeye başvurmak suretiyle kararın iptalini isteyebilir (TMK. md. 83/I). Bununla birlikte, genel kurul kararlarının yok veya mutlak butlanla hükümsüz sayıldığı durumlar saklıdır (TMK. md. 83/III).

2. HALKA AÇILMA

Halka açılmak isteyen futbol kulübü, sermaye piyasası mevzuatınca öngörülen şartları yerine getirecektir. SPK 181 sayılı Kurul Kararı uyarınca futbol kulüplerinin bazı ek şartları yerine getirmesi gerekmektedir. Bu şartlar şunlardır:

a. Faaliyet İle İlgili Kriterler

Sermaye Piyasası Kurulu ilke kararında gönderme yapılan mülga Kurumlar Vergisi Kanunu'nun md. 7/I, b. 8 gereğince, anonim şirketin, sadece idman ve spor faaliyetlerinde bulunması ve sadece bu faaliyetlerle bağlantılı olarak elde edeceği;

- a) stadyum maç hasılatı,
- b) stadyum kira gelirleri,
- c) isim hakkı gelirleri,

31 AKBULAK, s. 10-16.

d) radyo ve televizyon yayın gelirleri,
e) forma saha için reklam gelirleri,
f) sponsorluk gelirleri,
g) sadece idman ve spor faaliyeti yapanlara ve izleyicilere hizmet vermek üzere spor tesislerinde bulunan büfelerin gelirleri, kurumlar vergisinden muaf tutulmuştur.

Yukarıda sayılan faaliyetlerin dışında herhangi bir (markalı ürün satışı dahil) faaliyetin bulunması halinde şirket Kurumlar Vergisi mükellefi olacaktır. Bu husus, izahname ve sirkülerde açıklanacak ve Maliye Bakanlığı'na bildirilecektir.

Söz konusu muafiyetten yararlanmak için futbol takımının kulüp tarafından anonim şirkete kiralanması veya devredilmesi (sürelili veya süresiz, bedelli veya bedelsiz) gerekmektedir. Yukarıda belirtilen haklar devir veya satın alma yolu ile anonim şirkete geçebilir veya uzun vadeli sözleşmelerle şirkete kiralanabilir. Belirtilen hakların kiralama yolu ile geçmesi durumunda, yapılan sözleşmelere ilişkin bilgilere halka açılma sırasında yayımlanacak izahnamelerde yer verilecektir. Söz konusu hususlar Türkiye Futbol Federasyonu'na bildirilerek, federasyondan alınacak onay yazısı Kurula sunulacaktır.

b. Aktif Yapısına İlişkin Kriterler

Yukarıda belirtilen hakların kira yoluyla devir alınması durumunda, diğer anonim şirketlerden farklı olarak herhangi bir hak veya varlık bulunmayacaktır.

Söz konusu hakların devir yoluyla alınması durumunda, anonim şirketin aktifinde diğer şirketlerden farklı olarak aşağıdaki varlıklar bulunacaktır:

a) Futbolcu bonservisleri,
b) İsim hakları (patent, marka, lisans vb.),
c) İdman tesisleri, stadyum vb. faaliyet ile ilgili gayrimenkuller ve bunların kullanım hakkı.

Yukarıda b ve c bendinde belirtilen varlıkların devir işleminden önce, değer tespitinin iki bağımsız denetim şirketi (gayrimenkuller

için Kurulumuz listesinde bulunan gayrimenkul ekspertiz şirketi) tarafından yapılması zorunludur.

Şirketler tarafından devralınan haklara (lisans, patent vb.) ilişkin değer tespiti, SPK'nın inceleme hakkı saklı kalmak kaydıyla ve SPK'nın 21'inci maddesi kapsamında örtülü kazanç aktarımına sebep olmayacak şekilde, en az iki bağımsız uzman kuruluşa yaptırılması zorunludur.

c. Pasif Yapısına İlişkin Kriterler

Şirketlerin sahip oldukları varlıklar ve haklar üzerinde, Şirket sermayesinin %51'inden fazlasına ve/veya yönetim ve denetim imtiyazını haiz hisse senetlerine sahip olmaları nedeniyle şirket yönetiminde kontrolü elinde bulunduran gerçek ve tüzel kişiler ile Şirket ve kulübün yönetim ve denetim kurulu üyelerinin, kulüp ve kulüp ile doğrudan veya dolaylı ilişkisi bulunan üçüncü şahısların borcunu teminen temlik, kefalet, ipotek ve aynı hak tesis edememesini sağlamak üzere, ilk genel kurulda ana sözleşmeye hüküm konulması zorunludur.

d. Gelir Yapısına İlişkin Kriterler

Tribün gelirlerinin şirkete devredilmesi, teberrulu bilet satışı yapılması gibi uygulamalarda elde edilen gerçek hasılatın takibini sağlayacak muhasebe ve kayıt düzeninin kurulması zorunludur.

C. HALKA AÇILMADA İSTEYEN FUTBOL SEKTÖRÜNÜN ARZETTİĞİ ÖZELLİKLER

1. GENEL OLARAK

Futbol kulübü şirketlerinin halka açılmasına ilişkin olarak hiç bir ülkede farklı hükümler ihdas edilmemiştir. Zira halka açılmaya ilişkin olarak mevzuatta yer alan hükümler oldukça genel hükümlerdir. Özellikle kayda alma esasının geçerli olduğu bir sistemde şirketlerin kendilerini kamuya doğru ve tam olarak tanıtmaları, yatırımcıların kötü niyetli olarak kullanılmasına izin verilmemesi, bunun sonucunda yatırım kararının yatırımcılara bırakılması sözkonusudur. Futbol kulübü şirketleri, halka açıldıktan sonra, yine diğer bütün şirketler gibi, halka

açılmanın sonucu olarak uyulması gereken, kamuyu yeterli, tam ve zamanında aydınlatmak, muhasebe ve raporlama ilke ve kurallarına uymak, yatırımcının korunması esasına dikkat etmek gibi sermaye piyasasının zorunlu kurallarına riayet etmek zorundadırlar.

Spor kulüplerinin şirketleşmek suretiyle halka açılması konusunda asıl olan, spor kulüplerinin amaçlarından yola çıkarak bu tür kulüplerin şirketleşmesinin nasıl olacağına karar vermektir. Bu karar alındıktan sonra şirketler Borsa kotasyonu için gerekli objektif kuralları taşıması halinde, hisse senetleri Borsada işlem görebilecektir.

Bu noktada futbol kulüplerinin yapısı ve faaliyet gösterdiği sektörün özellikleri gözönüne alındığında karşımıza çıkan bir takım hususlara değinmekte de fayda görülmektedir.

2. ÖZELLİKLER

a. Futbolcu Değerlemesi

Futbolculara ödenen ücretler genel olarak eski kulübe ödenen transfer ücretleri ile futbolcuya ödenen ücretlerden oluşmaktadır. Futbolcunun eski kulübüne ödenen ücret, sabit bir ücret olabileceği gibi şarta bağlı (futbolcunun yeni takımında oynayacağı maç sayısı gibi) olarak hesaplanan değişken bir ücret veya bunlardan her ikisinin birarada yer aldığı bir ücret olabilmektedir. Futbolcuya ödenen ücretler ise sözleşme anında verilen ücret, aylık olarak belirlenen ücret ve prim vb. ücretlerden oluşmaktadır.

Futbol kulüplerinin futbolcu transferi nedeniyle yapmış olduğu giderlerin mali tablolara aktarılması konusunda İngiltere’de 1998 yılına kadar herhangi bir düzenleme bulunmamaktaydı. Bu dönemde kulüplerin çoğu transfer ücretlerini transferin yapıldığı dönemin gelir tablosuna yansıtmaktaydı.

Eski kulübe şarta bağlı olarak ödenecek olan ücretin maliyete dahil edilebilmesi ise bu ödemenin yapılabilmesi kuvvetle muhtemel olması durumunda sözkonusu olacaktır. Aksi takdirde dipnotlarda gösterilecektir.

Futbolcuların bir daha oynayamayacak şekilde sakatlanması durumunda, diğer maddi olmayan duran varlıklarda olduğu gibi futbolcuların lisans hakları için de karşılık ayrılması gerekmektedir (Deloitte And Touche. 1999 C:1-5).

Ülkemizde ise sözleşmesi devam eden bir futbolcunun yabancı bir kulüpten transfer edilmesi veya yurt içi yapılan futbolcu transferleri için yapılan ödemeler maddi olmayan bir hakkın iktisabı için yapılan ödemeler olarak kabul edilmektedir.

Vergi Usul Kanunu'nun "İktisadi İşletmelere Dahil Kıymetleri Değerleme" başlıklı 269. maddesinde; iktisadi işletmelere dahil bilumum gayrimenkullerin maliyet bedeli ile değerlendirileceği belirtildikten sonra aynı maddenin 4. bendinde maddi olmayan hakların gayrimenkuller gibi değerlendirileceği hükmüne yer verilmiştir. Maliyet bedeli ise Vergi Usul Kanunu'nun 262. maddesinde iktisadi bir kıymetin iktisap edilmesi veyahut değerinin arttırılması münasebetiyle yapılan ödemelerle bunlara müteferri bilumum giderlerin toplamı olarak tanımlanmıştır.

Vergi Usul Kanunu'nun 313. maddesi gereğince gayrimenkul gibi değerlendirilen iktisadi kıymetler amortismanın konusu içine girmekte olup %20 oranını geçmemek üzere amortisman ayrılmak suretiyle itfa edilmelidir³².

Sermaye Piyasası Kurulu'nun Seri: XI, No:1 Sermaye Piyasasında Mali Tablo ve Raporlara İlişkin İlke ve Kurallar Hakkında Tebliğ'in Haklar ve Peştemallık (Firma Değeri) başlıklı 36. maddesinin 1 ve 2. fıkralarında "Maddi olmayan duran varlık lar içerisinde yer alan; patent, lisans, know-how, işletme hakkı, marka ve benzeri haklar elde etme maliyeti ile değerlendirilir" "Haklar yararlanma süresi içerisinde; yararlanma sürelerinin belli olmaması veya tespit edilmemiş olması halinde, 5 yıllık sürede eşit taksitlerle itfa olunur" hükümleri yer almıştır.

Buna göre futbolcunun oynama hakkını alan futbol kulübü, bu hakkı elde etme maliyeti üzerinden bilançoda "Maddi Olmayan Duran

Varlıklar" hesap kaleminin altından yer alan "*Haklar*" kaleminde gösterecek ve sözleşme süresi içerisinde eşit taksitlerle amortismanına tabi tutarak itfa edecektir. Futbolcunun oynama hakkının alındığı futbol kulübüne yapılacak şarta bağlı ödemelerin ise mali tabloların kesinleşme tarihinden önce makul bir şekilde ve makul oranda tahmin edilebilmesi halinde tahakkuk ettirilmesi ve mali tablolara yansıtılması gerekir. Belli bir öneme sahip olan ancak tutarları tahmin edilemeyen şarta bağlı zararlar dipnotlarda açıklanır.

Futbolculara peşin olarak ödenen ücretler, "*Peşin Ödenen Giderler*" olarak aktifleştirilecek ve sözleşme süresince dönem giderine atılmak suretiyle itfa olunacaktır. Futbolculara ödenen aylık, prim gibi ödemeler ise ödemenin yapıldığı dönem gideri olarak gelir-gider tablosuna yansıtılacaktır.

b. Diğer Branşlar İle İlişkiler

Türkiye'deki spor kulüpleri genel olarak çeşitli spor dallarında faaliyet gösteren takımlara sahiptir. Ancak yürürlükteki yasalar, kulüplerin sadece futbol takımlarını, Ticaret Kanununa göre bir ticari işletme haline getirebilmek için şirket kurabileceklerine veya kurulmuş şirketlere devredebileceklerine veya profesyonel futbol takımlarını kiraya verebileceklerine izin vermektedir.

Şirketleşerek halka açılan bir futbol kulübünün bağlı bulunduğu spor kulübünün diğer takımları ile futbol kulübü arasındaki ilişkiler, Sermaye Piyasası Kanunu açısından önem taşımaktadır. Zira ülkemizde gelir getirebilme kapasitesine sahip olan tek spor dalı futboldur. Futbol takımının, spor kulübünün tesisleri, gayrimenkulleri ve diğer aktifleri ile birlikte şirketleşmesi durumunda spor kulübünde gelir getirici önemli bir unsur kalmayacaktır. Bu nedenle futbol takımından destek beklenebilecek ve futbol takımı şirketinden fon aktarımı olabilecektir. İlişkilerin net olarak ortaya konmaması durumunda bu husus örtülü kazanç aktarımına yol açabilecektir.

Bu soruna bir çözüm olarak spor kulübünün şirkete ortak olması ve elde edeceği kar payını diğer spor dallarına aktarması gösterilebilir. Ancak, şirketin dönem kazancının yeterli olmaması durumunda kar dağıtımını da sözkonusu olmayabilecektir.

Spor kulüplerinin futbol takımı dışındaki takımlarının kurulacak şirket dışında kalması durumunda gelir kaynaklarının azalacağı ve bu takımların zor durumda kalacağı, bu durumun da özellikle amatör spor dallarında genel olarak bir gerilemeye sebep olacağı, genel olarak spor kulüplerinin şirketleşmesine karşı olan kişiler tarafından seslendirilmektedir. Ancak spor kulüplerinin amatör spor takımlarına yeterli ilgiyi göstermemesi, futbol takımının şirketleşip şirketleşmemesi ile herhangi bir ilgisi bulunmamaktadır. Aksine halka açılma sonucunda elde edilecek olan gelir ile kulüplerin bünyelerinde bulunan amatör takımlara da gelir sağlanabilir. Ancak bunun örtülü kazanç aktarımına sebep olmaması için, şirketleşme yapısının bu husus dikkate alınarak oluşturulması ve ilişkilerin yazılı olarak düzenlenmesi gerekmektedir.

c. Futbol Kulüplerinin Gelirlerinin İstikrarsız Olması³³

Türkiye’de futbol kulüplerinin gelirleri dernek olarak üyelerden alınan aidatların dışında, televizyon yayın hakkı satış geliri, seyirci hasılatı, sponsorluk geliri, ürünleştirme geliri ve transfer gelirlerinden oluşmaktadır. Bu gelirler arasında özellikle son yıllarda yayın hakkı satış geliri en önemli yeri tutmaktadır. Yurtdışı uygulamalarına baktığımızda bilet satış gelirleri, yayın hakkı gelirleri ve ürünleştirme ve reklam gelirleri arasında dengeli bir yapıya rastlanmaktadır. Ancak ülkemizde futbol kulüplerinin seyirci sayısının stadyum kapasitesinin oldukça altında kalması nedeniyle en önemli ve istikrar göstergesi sayılabilecek seyirci hasılatı çok düşük seviyelerde kalmakta, istenen düzeye ulaşamamaktadır.

Ülkemizde televizyon yayın hakkı geliri futbol kulüplerinin en önemli gelir kaynaklarından birisidir. Kulüplerin toplam gelirlerinin yaklaşık %50-60’ını yayın hakkı gelirleri oluşturmaktadır. Türkiye’de televizyon yayın hakları Futbol Federasyonu tarafından bütün kulüpler adına ihale ile satılmakta ve fiyatın belirlenmesinde televizyon kuruluşları arasındaki rekabet önemli rol oynamaktadır. Ancak, Avrupa’da son zamanlarda yayın haklarının topluca satılmasına karşı açılan davalar mahkemece incelenmektedir. Bu dava sonuçlandığında mahkemece yayın haklarının topluca satılmasına karşı bir karar alınması

33 Sportif A.Ş.’lerin gelir yapılarıyla ilgili iki temel sorun mevcuttur. Bunlardan ilki, Sportif A.Ş.’lerin kulüp gelirlerinin dışında kendi bağımsız gelir kaynaklarını yaratamamalarıdır. Kulüp gelirlerine göbeğinden bağlı bir gelir yapısına sahip olan A.Ş.’lerin en önemli gelir kalemlerinin başında naklen yayın gelirleri gelmekte olup, elirler içindeki payı %50’lere kadar çıkan naklen bu gelir, aslında kulübün sportif etkinliğinden elde edilmektedir. Yani kulüp bu sportif etkinlikte bulunmasa Sportif A.Ş.’lerin en önemli gelir kaynaklarından birisi mevcut olamayacaktır. Dolayısıyla, Sportif A.Ş.’ler kulübün sportif ve mali yapısından bağımsız gelir kaynaklarına sahip olamadıkları, bir katma değer yaratamadıkları sürece, “sanal şirketler” olmaya devam edeceklerdir. İkinci sorun ise; Sportif A.Ş.’lerin gelecekte gerçekleştirecek gelirlerinden bazılarının (örneğin naklen yayın gelirleri gibi bazı gelir kalemleri) genelde kulüplere temlik edilmiş olmalarıdır. Yani kulüpler, Sportif A.Ş.’lere başlangıçta gelirlerini devir ve temlik ederken; Sportif A.Ş.’lerde kulübüne fon aktarabilmek amacıyla bu gelirlerinin bir kısmını kulübe temlik etmektedir. Bu şekilde kulübe fon aktarımının döngüsü de kendi içinde tamamlanmış olmaktadır. Ancak bu yapı spor kulüplerinin mali kesimden borçlanmalarının önünü kesmektedir. Zira bankalar, gelirleri temlikli olan Sportif A.Ş.’lere kredi açmakta çok istekli görünmemektedirler.

söz konusu olabilecektir. Bu durumda futbol kulüplerinin yayın haklarının değerlerinde farklılıklar söz konusu olabilecek, seyirci sayısı çok olan kulüpler daha çok gelir elde ederken, seyirci sayısı az olan kulüplerin bu gelirleri oldukça azalmış olacaktır. Böyle bir durumun ülkemizde de ortaya çıkması söz konusu olabilecektir.

Özellikle son yıllarda futbol kulüplerinin gelirlerinin arasına önemli bir kalem olarak, uluslararası turnuvalardan elde edilen gelirler eklenmiştir. Şampiyonlar Ligi, UEFA Kupası gibi Avrupa kulüpleri arasında yapılan turnuvalar, katılan futbol kulüplerine önemli gelirler sağlamaktadır.

Ancak turnuvalardan elde edilen bu gelirler de istikrarlı bir gelir değildir. Bu turnuvalarda takımlar, atılan gol sayısından, alınan galibiyetlere kadar değişen bir takım kriterlere göre gelirlerden pay almaktadır. Dolayısıyla takımların yaptıkları maçlarda elde edilen sonuçlar, gelirler üzerinde önemli etkilere sahip olmaktadır. Nitekim Galatasaray Spor Kulübü Başkanı Faruk Süren'in 28.01.1999 tarihli Hürriyet Gazetesi'nde yaptığı açıklamada, Galatasaray futbol takımının Şampiyonlar Ligi'nde çeyrek finallere katılma hakkını elde edememesi nedeniyle Kulübün 3,5 milyon ABD Dolar tutarındaki gelirden mahrum olduğunu ifade etmiştir.

D. TÜRKİYE'DE HALKA AÇILMA UYGULAMALARI

Spor kulüplerinin halka açılması, Avrupa'daki örneklerine kıyasla ülkemizde çok daha sonraları ortaya çıkmış olan bir uygulamadır. Yukarıda da belirtildiği üzere, Türkiye'de şirketleşme yoluna gitmiş birçok kulüp olmasına rağmen halka arzını tamamlamış dört kulüp bulunmaktadır. İlk halka açılan spor kulüpleri 14-15 Şubat 2002 tarihinde Beşiktaş (BJK) ve Galatasaray (GS) olmuştur. Bunları daha sonra Fenerbahçe (FB) 12-13 Şubat 2004 ve Trabzonspor (TS) 6-7-8 Nisan 2005 izlemiştir.

Ülkemizde temel olarak iki farklı halka arz modeli uygulanmıştır. GS, TS, FB spor kulüpleri GS'in öncülük ettiği model ile

halka arzlarını gerçekleştirmişken BJK ise Avrupa'da uygulanan ve 'İngiliz modeli' diye adlandırılan modeli kullanarak halka arzını gerçekleştirmiştir.

1. GALATASARAY MODELİ

Galatasaray Spor Kulübü, 1997 yılında, "Galatasaray" markası ile ilgili pazarlama faaliyetlerini yürütmek üzere, tamamına sahip olduğu iştiraki Galatasaray Sportif A.Ş.'yi ("Galatasaray Sportif" veya "Şirket") kurmuştur. 1997-2000 yılları arasında dört kere üstü üste Türkiye 1. Lig Şampiyonluğu, 1998 ve 1999 yıllarında kazandığı Türkiye Kupası, 2000 yılında kazandığı Süper Kupa ve UEFA kupası ile birlikte futbolun gitgide büyüyen bir faaliyet alanı halini almasıyla, Galatasaray Spor Kulübü kendisini profesyonelce yönetilen bir kuruluş haline getirmek için bazı kararlar almış ve bunları biraz gecikmeli de olsa uygulama yoluna gitmiştir. Galatasaray Spor Kulübü öncelikle medya, reklam ve pazarlama aktivitelerinin Futbol Takımı'nın yönetiminden ayrılması amacıyla Kasım 2000'de, futbol ile ilgili tüm yayın ve reklam haklarını Galatasaray Sportif'e devretmiştir. Galatasaray Spor Kulübü'nün finansal durumunun iyileştirilmesi amacıyla ise Kulüp, Galatasaray Sportif'deki hisselerinin %21.05'ini AIG tarafından yönetilen private equity fonuna, konunun Galatasaray Spor Kulübü Genel Kurulları'nda uzun süre tartışılmasından sonra 2000 yılı Kasım ayında 20 milyon \$'a satmıştır. Daha evvel Güney Amerika'da bir futbol kulübüne finansal ortak olarak, onun gelirlerini çeşitlendirerek artırma becerisine sahip olduğu düşünülen AIG'nin de etkisiyle, spor pazarlama faaliyetlerinin profesyonel bir yönetime kavuşturulması amacıyla Galatasaray Sportif, dünyanın en büyük spor pazarlama şirketlerinden biri olan UFA Sports şirketi ile anlaşarak reklam, imaj, pazarlama ve bazı medya haklarının yönetilmesi görevini 30 Haziran 2005'e kadar bu şirkete devretmiştir.

Galatasaray Spor Kulübü'nün finansal durumunun daha da güçlendirilmesi ve kurumsallaşma yolunda bir adım daha atılması

hedefiyle, Kulüp, Galatasaray Sportif'in halka arzını Şubat 2002'de gerçekleştirmiş, Şirket hisselerinin %16'sı halka açılarak 21 milyon \$ brüt gelir, halka arz yönetim yüklenim, satış komisyonları ve hukuk firması, denetim firması, SPK, Borsa harçları gibi üçüncü partilere ödenen komisyon ve masraflardan sonra ise 18.6 milyon \$ net gelir elde edilmiştir. Galatasaray Spor Kulübü'nün iştiraki olan Galatasaray Sportif, "*Galatasaray*" markası ve markanın potansiyelinden tam anlamıyla yararlanılabilmesi amacıyla futbol ile ilgili tüm pazarlama faaliyetlerini yürütmek üzere kurulmuştur. Şirket'in stratejisi, gelirlerini maksimize etmek ve elde ettiği karın büyük kısmını, ağırlığını Galatasaray Kulübü'nün oluşturduğu ortaklarına temettü olarak dağıtmaktır. Galatasaray Sportif, bir futbol veya spor kulübünden ziyade yayıncılık, sponsorluk ve lisans hakları ile donatılmış bir medya şirketi olma özelliğine sahiptir. Bu anlamda spor kulüplerinin şirketleşmesinde bir ilki gerçekleştirmesinden dolayı "*Galatasaray Modeli*"nden bahsetmek mümkündür. Bu Model tüm önemli gelir kalemlerini şirketin içerisinde toplarken, giderler Galatasaray Kulübü'nün üzerinde bırakılmıştır. Halka arzdan veya sonrasında Borsa'da Galatasaray Sportif hisse senedi alan yatırımcının giderlerin artmasıyla ortaya çıkacak başarısız mali performans riskini bertaraf eden bu modelin yatırımcı açısından son derece avantajlı olduğu bir yadsınamaz bir gerçektir.

2. BEŞİKTAŞ MODELİ

Beşiktaş Jimnastik Kulübü Spor Yatırımları Sanayi ve Ticaret A.Ş. 1995 yılında merchandising faaliyetlerinin ayrı bir koldan yürütülmesi amacıyla %100 BJK iştiraki olarak kurulmuştur. 2000 yılı sonunda, şirketin ismi Beşiktaş Futbol Yatırımları San. ve Tic. A.Ş. (Beşiktaş Futbol Yatırımları veya Şirket) olarak değiştirilmiştir.

BJK'nin şirketleşme modeli olarak Avrupa'da İngiliz Modeli olarak popüler olan ve Kulübün gelirle giderlerinin tamamının Futbol A.Ş.'ye devredilmesi olarak özetlenebilecek modeli seçmiştir. Beşiktaş Futbol Yatırımları, Galatasaray Sportif'le birlikte Şubat 2002'de Şirketin halka

arzını takiben BJK'nın bünyesinde bulunan futbol şubesinin blok olarak bütün gelir ve giderlerinin kontrolüne sahip olmuştur. Şirket ile BJK arasında 2001 yılında imzalanmış olan ön anlaşma uyarınca Şirket, "Beşiktaş" markası ve haklarının tek başına sahibi olmuştur. Bunun karşılığında Şirket, BJK'ne her yıl için, 1 mn \$'dan az ve 2 mn \$'dan fazla olmamak kaydıyla yıllık gelirinin %5'ini lisans hakkı bedeli olarak ödemektedir. Şirket'in kurumlar vergisinden muaf tutulması için yalnızca spor faaliyeti ile ilgilenmesi gerekli olduğundan dolayı Şirket merchandising faaliyetinde bulunmama kararı almış ve bu konuda faaliyet göstermesi için Beşiktaş Sportif Ürünler San. ve Tic. A.Ş.'yi ("*Beşiktaş Sportif*") kurmuştur. .

3. FENERBAHÇE UYGULAMASI

Fenerbahçe Spor Kulübü Derneği (Fenerbahçe Kulübü) Galatasaray ve Beşiktaş'a kıyasla şirketleşme çalışmalarına daha geç başlamış ve %100 iştiraki olan Fenerbahçe Sportif'in %15 oranındaki halka arzını Şubat 2004'de gerçekleştirmiştir. Fenerbahçe Sportif, Haziran 1998'de İstanbul'da "*1907 Fenerbahçe Sportif Hizmetler Sanayi ve Ticaret A.Ş.*" unvanıyla sporun bütün dallarıyla ilgili ticari ve sınai faaliyetlerde ve yatırımlarda bulunmak üzere kurulmuştur. Eylül 2000'de Şirket'in unvanı bugünkü halini almıştır. Şirket'in mali yılı, futbol sezonuna uygun olması açısından Mayıs 2002'de yapılan başvuru ile 1 Haziran- 31 Mayıs olarak değiştirilmiştir. Fenerbahçe Sportif'in kurumlar vergisinden muaf bir yapıya kavuşması için Haziran 2002'de Fenerbahçe Sportif'in ticari faaliyetleri Fenerbahçe Spor Ürünleri Sanayi ve Ticaret A.Ş.'ye devredilmiştir. Bu Şirket Fenerbahçe taraftar ürünleri ve diğer her türlü spor malzeme ve spor giysileri, reklam ve eşantyon ürünlerinin satış ve pazarlamasını yapmak üzere "*Fenerium*" mağazalarını işletmektedir. "*Fenerbahçe Markaları*"nın tek meşru ve yasal maliki olan Fenerbahçe Spor Kulübü, bu markalara ilişkin lisans haklarını Fenerbahçe Sportif'e 2004 yılı Ocak ayında imzalanan "*Lisans Kiralama sözleşmesi*" ile 30 yıllığına 27 milyon

YTL bedelle kiralamıştır. Lisans hakkı Fenerbahçe markalarına dair medya, imaj, reklam, pazarlama, sponsorluk hakları dâhil ve bunlarla sınırlı kalmaksızın tüm fikri ve sınâî hakları ("*Fenerbahçe Pazarlama hakları*") içermektedir. Bu hakların bedeli 30 yıllığına peşin olarak ödendiği için Fenerbahçe Sportif'in yıllık nakit çıkışı olmayacaktır. Fenerbahçe Sportif'in gelirlerinin neredeyse tamamı 30 yıllık sözleşmelere dayanmaktadır. Yurtdışındaki halka açık benzerlerinin aksine, Galatasaray Sportif modelinde olduğu gibi, Fenerbahçe Sportif'in giderleri arasında Profesyonel Futbol takımına ilişkin transfer ve maaş giderleri yoktur.

4. TRABZONSPOR UYGULAMASI

Trabzonspor Kulübü Derneği'nin (Trabzonspor Kulübü) doğrudan ve dolaylı olarak sahibi olduğu üç tane şirket bulunmaktaydı. Trabzonspor Kulübü'nün doğrudan % 99,9'una iştirak ettiği Trabzonspor Futbol İşletmeciliği Ticaret A.Ş. (Trabzonspor Futbol A.Ş.), 11.11.2004 tarihinde Trabzonspor Kulübü ile imzaladığı sözleşme ile 3813 sayılı TFF Kanunu'nun 27. maddesine ve TFF Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Ana Statü'nün 67. maddesine istinaden Trabzonspor Kulübü'nün profesyonel futbol şubesini tüm aktif ve pasifi ile birlikte süresiz olarak devralmıştır.

Trabzonspor Kulübü, şirketleşmesini en son tamamlayarak iştiraki Trabzon Sportif'in %20'lik hisse senedini Nisan 2005'de halka arz etmiştir. Trabzonspor markalarının tek, meşru, yasal ve süresiz maliki olan Futbol A.Ş. ile Şirket arasında imzalanan Lisans Kiralama Sözleşmesi ve Profesyonel Futbol Takımı Kiralama Sözleşmesi uyarınca, Trabzonspor Sportif 30 yıl süreyle; Trabzonspor marka ve pazarlama ve lisans haklarına, profesyonel Futbol Takımı'nın uluslararası müsabakalardan elde ettiği performans ve pazarlama gelirlerinin bir kısmına, Futbol A.Ş. tarafından elde edilecek stadyum hâsılatlarının büyük bir kısmına sahip olacaktır.

E. HALKA AÇILMANIN DEZAVANTAJLARI

1. ŞEFFAFLAŞMA

Futbol kulüplerinin şirketleşerek halka açılması durumunda, Sermaye Piyasası Mevzuatına tabi olacaktır. Bu durum şirketin ve dolayısıyla kulübün şeffaf olmasını gerektirecektir.

Kulüplerin, her türlü sözleşmelerinin kamuya zamanında ve tam olarak duyurulması, hesapların düzgün tutularak kamuya açıklanması gibi yükümlülükler doğacaktır.

Futbol sektöründe yer alan diğer futbol kulüpleri Dernekler Kanunu'na ve ilgili spor mevzuatına tabi olacaktır. Bunun sonucunda bahsedilen kulüplerin hesap ve kayıtları Dernekler Kanunu md. 14 vb. hükümlere tabidir. Halka açılan spor kulüpleri ise sermaye piyasası mevzuatına tabidir. Bu durum, özellikle transfer görüşmeleri sırasında halka açık futbol kulüplerinin aleyhine rekabet eşitsizliği doğuracaktır.

591

2. ÖZEL DURUMLARIN KAMUYA AÇIKLANMASI İLE İLGİLİ MEVZUATA TABİ OLMA

Halka açılan futbol kulüpleri özel durumların açıklanması ile ilgili mevzuata da tabi olacaklardır. SPK 181 sayılı Kurul Kararı uyarınca, Seri:VIII, No:54 Tebliği'nde düzenlenen hususlara ek olarak futbol kulüplerinin yapması gereken özel durum açıklamaları aşağıdaki şekildedir:

a. Futbolcu Transferlerinin Açıklanması

Şirketin en son mali yıla ilişkin gelir tablosundaki esas faaliyet karının %5'ini aşan miktarlarda, futbolcu satın alınması/satılması, kiralanması/kiraya verilmesi, takas edilmesi durumlarında, söz konusu görüşmeler sonuçlandığında, kesinleşen hususlarda, sözleşme imzalanmadan önce gerekli özel durum açıklamasının yapılması zorunludur. Yapılacak açıklamada asgari, ödenecek her türlü ücretlere, sözleşme süresine ve sözleşmede bulunan ve tasarruf sahiplerinin yatırım kararlarını etkileyebilecek tüm özel şartlara yer verilmesi zorunludur.

b. Futbolculara İlişkin Açıklamalar

Takımın performansını önemli derecede olumsuz yönde etkileyecek sakatlık, hastalık ve iş göremezlik gibi durumlarda, futbolcunun bu nedenlerle futbol oynayamayacağı süreye ilişkin bilgilerin açıklanması zorunludur.

c. Teknik Yönetime İlişkin Açıklamalar

Takımın teknik yönetiminin değişmesi ve yeni teknik ekiple görüşmelere başlanması halinde, görüşmeler sonuçlandığında, kesinleşen hususlarda sözleşme imzalanmadan önce gerekli özel durum açıklamasının yapılması zorunludur.

d. Gelir Kayıplarına, Sözleşme Fesihleri İle Sözleşme İmzalanmasına İlişkin Açıklama

Şirketin en son mali yıla ilişkin gelir tablosundaki esas faaliyet karının %5'ini aşan gelirlerin kaybına sebep olacak gelişmelerin ortaya çıkması veya kaybedilmesi, veya bu tutarlardaki yeni sözleşmeler düzenlenmesi durumlarında da özel durum açıklaması yapılması zorunludur.

e. Diğer Açıklamalar

Türkiye Futbol Federasyonu, FIFA veya UEFA tarafından alınan ve şirketin gelirlerini doğrudan ve/veya dolaylı olarak etkileyebilecek önemdeki kararların kulübe bildirildiği tarihte, şirket tarafından açıklanması zorunludur. SPK 181 sayılı Kurul Kararı uyarınca bu konudaki sorumluluğun şirkete ait olduğu belirtilmektedir.

SONUÇ

Basit kuralları ile herkesin her yerde oynayabileceği bir spor dalı olarak futbol, bu sadeliğinin çok çok ötesinde bir popüleriteye kavuşmuştur. Dünya üzerinde çoğu taraftar olan milyarlarca izleyicisi nedeniyle futbol, sadece bir spor dalı olmaktan çıkmış politika ve ekonomide reklam ve propaganda aracı olarak da kullanılmıştır. Bunun sonucu olarak da dev bir futbol endüstrisi oluşmuştur.

Futbol kulüpleri, bu endüstri içinde yok olmamak ve daha çok pay alabilmek için kendilerini geliştirmek istemektedirler. Bunun yollarından birisi de kulübün şirketleşmesi ve halka açılmasıdır.

Türkiye’de spor kulüpleri dernek olarak kurulabilirler. Ancak, spor kulüpleri profesyonel takımlarını Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre kuracakları veya kurulmuş olan şirketlere devredebilirler. Fiili olarak bu hüküm halen ülkemizde tek profesyonel spor dalı olarak kabul edilen futbol için geçerlidir. Kulüpler futbol takımlarını, Ticaret Kanununa göre bir ticari işletme haline getirebilmek için şirket kurabilirler veya kurulmuş şirketlere devredebilirler veya profesyonel futbol takımlarını kiraya verebilirler.

Türkiye’de futbol kulüplerinin şirketleşmesine genel ilke olarak destek verilmektedir. Bu konuda bir kaç örneğe de rastlamak mümkündür. Kulüplerin yatırım ve transferler için gerekli olan fonun sağlanması için şirketleşerek halka açılmaları gündemde yerini almıştır.

Futbol kulüplerinin şirketleşerek halka açılmalarında en başarılı örneklerle, İngiltere’de rastlanmaktadır. Ülkede futbolun seyircisini artırmak için her türlü önlem alınmıştır. Daha çekişmeli maçların yapılmasını sağlamak amacıyla Süper Lig kurulmuş, stadyumlar modernleştirilmiş, büyük transferler yapılmıştır. Futbol kulüpleri bu yatırımları gerçekleştirebilmek için şirketlerini halka açmışlardır. Ülkede halen 4 takımın hisse senetleri Borsada işlem görmektedir.

Ancak İngiltere’deki futbol kulüplerinin halka açılması, 1997’den sonra durmuştur. Bunun sebepleri arasında, ülkenin önde gelen futbol kulüplerinin satın alınmasına getirilen yasaklamalar, televizyon yayın

haklarının topluca satın alınması konusunda mahkemece yapılan incelemeler, futbol kulüplerinin hisse senetlerinde düşüşe yol açmış, bu da halka arzı durdurmuştur.

Futbol konusunda Avrupa'da rekabeti kızıştıran bir olay da Bosman Olayıdır. Belçikalı oyuncu Jean-Marc Bosman'ın Avrupa Adalet Mahkemesi'nde açtığı dava sonucunda Avrupa kulüplerinin Avrupa Birliği veya Avrupa Ekonomik Alanı içerisinde yer alan ülke vatandaşları futbolculardan istediği kadar ile sözleşme imzalayabileceğine ve sözleşme sonunda Avrupa'daki kulübünden başka bir Avrupa Kulübüne bonservis ücreti alınmaksızın gidebileceğine karar verilmiştir. Bu durum, Avrupa'da rekabeti artırmış, futbol kulüplerinin kaliteli yabancıları alabilmek için sağlam bir finansman yapısına sahip olmasını gerektirmiştir.

Futbol kulüplerinin halka açılmaları sonucunda elde edecekleri avantajlar, genel olarak diğer şirketlerin elde edeceği avantajlar ile aynıdır. Bunlar Şirket'e fon sağlanması, hisselerin pazar değerinin tespit edilebilmesi, kurumsallaşma ve profesyonelleşme, tanınma, kredibilitenin artması gibi genel faydalardır. Özellikle halka açık futbol kulüpleri ile halka açık olmayan futbol kulüpleri arasında yapılan bir araştırma sonucunda; halka açık futbol kulüplerinin toplam ücret giderlerinin toplam ciro içindeki oranının, halka açık olmayan şirket'ten daha az olduğu, halka açık futbol kulüplerinin daha fazla başka gelir kaynakları bulabildiğini ve daha iyi faaliyet karı olduğunu göstermiştir.

Futbol kulüplerinin halka açılmalarının önündeki engeller arasında ise, mevzuatlarda yer alan engeller, kulüp üyelerinin kontrol kaybına sebep olacağı ve sporun ruhuna aykırı olacağı gerekçesiyle şirketleşmeye ve halka açılmaya karşı olmaları, halka açılma sonucunda elde edilecek fona ihtiyaç duyulmaması, Borsaya kote olmak için gerekli mali güce sahip olmamaları gösterilebilmektedir.

Futbol kulüplerinin halka açılmasına yönelik olarak yurtdışı uygulamalarında herhangi bir farklı hüküm yer almamıştır. Özellikle kayda alma esasının geçerli olduğu bir sistemde, kendileri hakkında

yeterli ve tam bilgileri zamanında kamuoyuna açıklayan futbol kulübü şirketleri, diğer şirketler gibi halka açılabilirler. Genel kriterler çerçevesinde halka açılan futbol takımı, halka açıldıktan sonra mevzuata uymak zorundadır. Ancak özellikle futbol kulüpleri ile ilgili olarak bir takım hususlar zihinlere takılmaktadır.

Futbolcuların bonservis ücretleri ile ücretlerinin muhasebeye aktarılmasında Kurulumuzun ve Maliye Bakanlığı'nın düzenlemelerinde yeterli bilgiler yer almaktadır. Buna göre bonservis ücretleri, şirketin sahip olduğu haklar arasında yer alır ve transfer döneminde amortismanına tabi tutularak itfa edilir. Futbolculara ödenen ücretler de ait oldukları dönem içerisinde ücret gideri olarak mali tablolara aktarılır.

Türkiye'de futbol takımının ait olduğu spor kulübünde sporun başka dallarında faaliyet gösteren takımlar da bulunmaktadır. Bu takımlarla futbol kulübü arasındaki ilişkilerin halka açıldıktan sonra yazılı bir şekilde düzene sokulması gerekmektedir.

Türkiye'de futbol gelirlerinin önemli bir kısmı, çok fazla istikrarlı olduğu söylenemeyecek olan, televizyon yayınlarından ve transfer ücretlerinden karşılanmaktadır. Ülkemizde seyirci hasılatı, oldukça düşüktür. Oysa, Avrupa'nın diğer ülkelerinde seyirci hasılatı, diğer gelirler arasında dengeli bir yapıdadır.

Halka açılan bir futbol kulübünün bütün işlemleri halka açık olacak, her türlü anlaşmaların ve yatırımların halka zamanında duyurulması gerekecektir. Bu durum, Dernekler Kanunu'nun arkasında kalan rakip futbol kulüplerinin lehine halka açık şirketin aleyhine bir sonuç ortaya çıkaracaktır.

Futbol kulüplerinin üzerinde kamuoyunun ve basının etkisi de önemli boyuttadır. Futbol kulübünün halka açılması sonrasında, dışarıdan gelen etkilere karşı şirket yönetimini koruyabilmek ve yayımlanan haberlere ilişkin doğrulama yükümlülüğünün yerine getirilebilmek için gerekli organizasyon yapısının oluşturulması gerekmektedir.

Son olarak, halka açık olmanın getireceği sorumluluğa ve yükümlülüğe katlanabilecek olan futbol kulübü şirketleri, kendilerini tam,

yeterli ve zamanında halka anlatmaları halinde, diğer şirketler gibi halka açılacaklardır.

SPOR KULÜPLERİNİN KAYYIMLA YÖNETİLMESİ

Av. Cihangir MARMARA*

* İzmir Barosu.

Tarifi; Arapça “*ka-ve-me*” kökünden gelen “*kayyâm ve kayyûm*” la aynı kökten olan “*kayyım*” kelimesi sözlükte; bir malın idaresini veya belirli bir işin yapılmasını üzerine alan yahut bu iş için tayin edilen kimse, değerli olan her şey, dosdoğru iş gibi anlamlarına gelir. Kadının kayyımı, kocası anlamındadır. Terim olarak; bir şeyin veya bir kimsenin bakımını üstüne alan ve bu yüzden onlar üzerinde idareci olan kimse demektir.

Kısaca tarihçesi; Eski Roma’da müsrifler ve akıl hastalarına temsil için atanan kişiye “*Cura*”, kayyımlık müessesine de “*Curatelle*” denilmekteydi.

Ortaçağda Avrupa’da “*Munt*” adını almıştı.

İslam Hukuku’nda ise, aile efradı üzerinde denetim ve gözetim yetkisi olan kişinin kendisinden sonra aileyi yönetecek kişiyi “*vasi*” yi seçme hakkı vardı ve bu seçiciye aynı kökten gelen “*Musi*” adı verilmekteydi.

Osmanlıda kadıların gaipler (kayıp kişiler) ve rahinler (rehin alacaklıları) için kayyım atadığı görülmektedir.

Bir kimsenin belli bir veya birkaç işini görmek amacıyla atanan kayyıma da “*Temsil Kayyımı*” denilmektedir. TMK. 459

Bir kimseye ait malların veya hiçbir kimseye ait olmayan malların idaresi için atanan kayyıma da “*Yönetim Kayyımı*” denilmektedir. TMK. 460 Yönetim kayyımlığı, yönetim için gerekli olan oran ve ölçüde temsil yetkisine de sahiptir.

Spor Kulüplerine Kayyım Atanması

TMK’nun derneklere ilişkin düzenlemeleri arasında spor kulübü derneklere kayyım atanmasını düzenleyen bir hüküm öngörülmemiştir. Bu konuda TMK. 427/4. maddesinin uygulanması (Bir tüzel kişinin gerekli organlarından yoksun bulunması ve yönetiminin başka yoldan sağlanamaması) söz konusu olacaktır. **Dolayısıyla yasa gereği, spor kulübü derneğine atanacak kayyım, genellikle yönetim kayyımıdır.**

TMK'nun 75/2. maddesindeki "*Yönetim kurulu, genel kurulu toplantıya çağırmasa; üyelerden birinin başvurusu üzerine, sulh hâkimi, üç üyeyi genel kurulu toplamaya çağırarak görevlendirilir*" şeklindeki hükmü ve 2908 sayılı eski Dernekler Kanununun bu hükme benzer 20/son. maddesindeki hükmünün kayımlıkla bir ilgisi yoktur.

Spor Kulüplerine Kayım Atanmasının Sebepleri

Ülkemizde spor kulüplerinde kayımlığın genellikle temsil kayımlığından çok yönetim kayımlığı şeklinde tezahür ettiği gözlenmiştir. Kayım tayin edilmesinin sebepleri araştırıldığında, kökeninde idari ve ekonomik sebeplerin ön plana çıktığı gözlemlenmiştir. Profesyonel futbol kulüplerinin, amatör yöneticilerce yönetilmeye çalışılması, şeffaflıkta istenilen noktalara ulaşılamaması, kurumsallaşmaya gerekli özenin gösterilmemesi, bilinçsiz transferlerin getirdiği maddi ağırlıklar sonucunda kulüp bütçelerinin alt üst olması, mali açıdan birçok kulübün buna hazırlıklı olmaması, kendi gelir kaynaklarını oluşturamadıkları için de kulüplerimizin bir kısmının müflis duruma düştüğü görülmektedir. Her sene oluşturulan yeni yönetimlerle, sezonu kurtarmaya yönelik çabaların sergilendiği, ancak taşıma suyla değirmenin dönmediği, seçilen yönetimin bir süre sonra nefesini tükettiği ve kulüplerin yönetimsiz kaldığı ya da yönetimde bulunmaması gereken kişilerin işbu sahipsizlikten faydalanarak yönetime geldiği ve durumun daha vahim bir hale geldiği ve en sonunda da kayım atanmasına kadar devam eden bir sürecin gerçekleştiği saptanmıştır.

Ülkemizde 2008'den bu yana kayımla yönetilen bazı spor kulüpleri

- İzmir Spor Kulübü
- Elazığ Spor Kulübü
- Kütahya Spor Kulübü
- Erzurum Spor Kulübü
- Sakarya Spor Kulübü

- Kırşehir Spor Kulübü
- Diyarbakır Spor Kulübü olarak sayılabilir.

İngiltere Premier Ligi takımlarından Porsmount Kulübü ile ilgili olarak da 26.02.2010 tarihinde kayyım ile yönetilmesi kararı verilmiştir.

Spor Kulübü Derneği'ne Kayyım Atanmasına İlişkin Bulunması Gereken Yasal Şartlar Nelerdir?

- Bir mamelekin varlığı,
- Malvarlığının bir spor kulübü derneğine ait olması,
- Derneğin yönetimi için gerekli olan zorunlu yönetim organlarından yoksun bulunması.

Derneğin bu zorunlu organlarından sadece yönetim kurulu derneğin yönetimi için gerekli organ niteliğindedir. Çünkü yönetim kurulu, derneğin yürütme ve temsil organıdır. Bu nedenle derneklerde yönetim kurulunun görev yapamaması durumunda organ yoksunluğundan söz edilebilir. Denetleme kurulu ve genel kurul, TMK 427/b-4. maddesi anlamında yönetim için gerekli bir organ sayılamaz.

Bu durumu örneklemek gerekirse;

- a. Yönetim organının seçimine ilişkin kararın yokluk veya butlan ile sakat olması,
- b. Kurul organ yerine kişi organ seçilmesi,
- c. Organ kurula karar yeter sayısından daha az sayıda kişi seçilmiş olması,
- d. Yönetim organına bir tüzel kişinin seçilmesi,
- e. Mevzuatında bu aykırılıkların hukuken yokluk şartı olarak kabul edilmiş bulunması, şartlarından bir veya bir kaçının gerçekleşmesi durumunda dernek yönetim organından yoksun sayılır.

Derneğin yönetim kurulundan yoksun hale gelmesi, her zaman kayyım atanması için yeterli değildir. Bir kere dernek tüzüğüne göre yönetim kurulunun oluşturulması olanaksız hale gelmişse, bu durumda TMK 87. maddesi gereğince dernek kendiliğinden sona ereceğinden, bu aşamadan sonra o derneğe kayyım atanması mümkün değildir.

Yönetimin Kayyım Atanması Dışında Başka Bir Yoldan Sağlanamaması.

TMK 427/b-4 maddesi gereğince gerekli organdan yoksunluk yönetim kayyımı atanması için yeterli olmayıp, aynı zamanda bu organ yoksunluğunun başka bir yolla giderilemeyecek nitelikte olması da gerekir. Tüzel kişinin yönetim eksikliğinin makul bir süre içinde giderme işlemlerine başlanmış olması durumunda yönetim yoksunluğundan söz edilmesi mümkün değildir.

Bir Spor Kulübü İçin TMK m. 426 Uyarınca Temsil Kayyımı Tayin Edilip Edilmeyeceği?

Yasa koyucu TMK m.427/b.4 gereği, yönetim kayyımının atanmasını derneğin malvarlığının yönetiminin başka bir şekilde sağlanamaması şartına bağlanmıştır. Bu nedenle bir derneğin gerekli organlarından yoksunluğuna dayalı ortaya çıkan malvarlığının yönetimine ilişkin yetersizlik hali özellikle yoksunluğun geçici olduğu hallerde bir veya birkaç ivedi işin görülmesi ile "atlatılabilecek" ise, yönetim kayyımı yerine TMK 426/b.1'e "kıyasen" temsil kayyımı atanması bir "gerekliklik" olarak da ortaya çıkacaktır. İsviçre Federal Mahkemesi de son kararlarından birinde vakıf ile vakıf yönetim organı arasındaki menfaat çatışmasında İMK m.392/b.2-TMK 426/b.2 uyarınca bir temsil kayyımı tayinine karar vermiştir.

Futbolumuzun patronu olan TFF da geçmişte böyle bir süreçten geçmiş ve 2007 sonunda TMK 426. maddeye göre temsil kayyımı ataması yapılmıştır. Şöyle ki; 3813 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kurulu ve Görevleri Hakkında Kanun ("TFF Kanunu"), TBMM'de

29.11.2007 tarihinde kabul edilen 5719 sayılı Kanun ("*Değişiklik Kanunu*") ile önemli bir revizyona tâbi tutulmuştur. Değişiklik Kanunu'nun geçici 1. maddesi uyarınca Değişiklik Kanunu'nun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en geç otuz gün içinde TFF genel kurul toplantısının yapılması gerekmektedir. Yani kanun koyucu, özel bir yasal düzenleme ile, uzun zamandır yapılmaya çalışılan ancak gerekli sayıda şekli başvurunun bir araya gelmemesi sebebiyle toplantı zorunluluğu ortaya çıkmayan genel kurulun, belli sayıda üyenin başvurusu olmaksızın, toplanmasını şart kılmıştı. TFF yönetiminin yasa tarafından belirtilen sürede genel kurula gitmemesi üzerine İstanbul Büyükşehir Belediyespor ve Kayserispor kulüplerinin başvurusu üzerine Bakırköy 2. Sulh Hukuk Mahkemesi, Futbol Federasyonu'na bu yönde kayyım atanması kararı verdi ve oluşan üç kişilik kayyım heyetini görevlendirdi. Kayyımın görevi, TFF'un genel kurulunu toplamak ve toplantı gündemini hazırlamak, aynı zamanda yasa gereğince toplantıda görüşülecek "*Ana Statü*" nün taslağını hazırlamaktı. Bu esnada TFF'nin o anki yönetimi görev başındaydı ve olağan işlerini yapmaktaydı. Bu nedenledir ki, belirli bir iş için atanan kayyım heyetinin hukuki durumu, TMK 426. madde gereği olan temsil kayyımlığıdır.

Spor Kulübünü Yönetecek Kayyımın Yapabileceği İşlerin Niteliği;

- Kayyım bir kulübün malvarlığının yönetim ve gözetimi ile görevlendirilmiş ise, **yalnız o malvarlığının yönetim ve korunması için gerekli olan işleri** yapabilir (TMK m.460/1).
- Gerekli olan işlerden amaç, yönetim kayyımının yönetimi ve korunmasıyla görevli olduğu malvarlığının "*olağan*" yönetiminin ve gözetiminin gerektirdiği her türlü yönetim ve koruma faaliyetleridir.
- **Olağan yönetim işlerine örnek olarak** malvarlığına dâhil unsurların saklanması, onarılması, markalı ürünlerin üretilmesi ve

satılarak paraya çevrilmesi, kira paralarının toplanıp değerlendirilmesi, vergilerin ödenmesi gibi iş ve işlemler sayılabilir.

- **Olağanüstü iş ve işlemlere örnek olarak** olağanüstü inşaat işleri, ipotekli kredi alınması, taşınmazın satılması, binanın yıkılıp yeniden yapılanması gibi iş ve işlemler verilebilir.
- **Kayım**, yönetimin gerektirdiği temsil yetkisine de sahip olması nedeniyle, temsil kayımlığından daha geniş görev ve yetkilere sahiptir. Örnek olarak kulüp yönetim kayımları, yönetimi ile görevlendirildiği malvarlığında bulunan bir taşınmaza yönelen her türlü müdahalenin önlenmesi için gerekli olan iş ve işlemleri yapmaya yetkilidir.
- Tebligat Kanunu'nun 11. maddesine göre tebligatlar kayıma yapılır.
- **Kayım**, bu genel kurallar içinde yönetim ve korunması için görevli olduğu malvarlığını, yönetme ve koruma görevini yaparken bağımsız olarak hareket etme hak ve yetkisine sahiptir.
- **Kayım** TMK 449. maddesinde yer alan ve kayımlıkta da uygulanması gereken yasak işlemleri (kefil olma, vakıf kurma, önemli bağışta bulunma) yapamaz.
- **Kayımların** TMK 462/b-8 madde gereğince ivedi durumlarda gerekli izinleri sonradan tamamlamak üzere dava açma imkanı bulunmakta olduğu gibi, izinsiz işlemler için sonradan icazet alınması da mümkündür.
- Yönetilecek ve korunacak malvarlığı içinde para bulunmakta ve bu paralara yönetim ve koruma görevi için gereksinim duyulmuyorsa veya yönetim ve koruma görevi için duyulan miktardan fazla ise, bu paraların TMK 441/b-1 maddesi gereğince faiz getirmek üzere vesayet makamınca belirlenen bir bankaya yatırılması veya devlet hazinesi tarafından çıkarılan menkul kıymetlere yatırılması yönetim kayımlarının görevidir.

Kayyımın Vesayet Makamından İzin ya da İcazet Alması Gereken İşler; TMK. m.462

- Taşınmazların alımı, satımı, rehin edilmesi ve bunlar üzerinde başka bir aynı hak kurulması,
- Olağan yönetim ve işletme ihtiyaçları dışında kalan taşınır veya diğer hak ve değerlerin alımı, satımı, devri ve rehin edilmesi,
- Olağan yönetim sınırlarını aşan yapı işleri,
- Ödünç verme ve alma,
- Kambyo taahhüdü altına girme,
- Bir yıl veya daha uzun süreli ürün ve üç yıl veya daha uzun süreli taşınmaz kirası sözleşmeleri yapılması,
- Vesayet altındaki kişinin bir sanat veya meslekle uğraşması,
- Acele hallerde vasiinin geçici önlemler alma yetkisi saklı kalmak üzere, dava açma, sulh olma, tahkim ve konkordato yapılması,
- Mal rejimi sözleşmeleri, mirasın paylaşılması ve miras payının devri sözleşmeleri yapılması,
- Borç ödemededen aciz beyanı,
- Vesayet altındaki kişi hakkında hayat sigortası yapılması,
- Çıraklık sözleşmesi yapılması,
- Vesayet altındaki kişinin bir eğitim, bakım veya sağlık kurumuna yerleştirilmesi,
- Vesayet altındaki kişinin yerleşim yerinin değiştirilmesi.
- Yönetim kayyımının TMK. 462. madde gereğince ivedi durumlarda gerekli izinleri sonradan tamamlamak üzere dava açma imkânı bulunmakta olduğu gibi, izinsiz işlemler için TMK. 465. maddesinin yollanmasıyla aynı yasanın 451. maddesinin gereğince sonradan icazet alınması da mümkündür.

Kayımın Vesayet Makamından ve Denetim Makamından İzin Alacağı İşler; Tmk. M.463

- Vesayet altındaki kişinin evlat edinmesi veya evlat edinilmesi,
- Vesayet altındaki kişinin vatandaşlığa girmesi veya çıkması,
- Bir işletmenin devralınması veya tasfiyesi, kişisel sorumluluğu gerektiren bir ortaklığa girilmesi veya önemli bir sermaye ile bir şirkete ortak olunması,
- Ömür boyu aylık veya gelir bağlama veya ölünceye kadar bakma sözleşmeleri yapılması,
- Mirasın kabulü, reddi veya miras sözleşmesi yapılması,
- Küçüğün ergin kılınması,
- Vesayet altındaki kişi ile vasi arasında sözleşme yapılması.

Spor Kulübü Derneğine Birden Çok Kişi Kayıym Olarak Atanabilir mi?

- Vasilikte olduğu gibi, bir kimseye veya bir malvarlığına TMK 413/2 maddesi gereğince birden çok kişinin kayıym olarak atanması mümkündür.
- Ancak birden çok kayıym atanabilmesi için kayıym olarak atanacak kimselerin buna rızaları gerekir.

Bir kimseye aynı anda birden çok kayıymın birlikte atanması söz konusu ise, kayıymların yetkisi atayan mahkemenin kararına göre belirlenir. Belirtilmemiş ise atanmış kayıymların kayıymlık görev ve yetkisini birlikte kullanmaları gerekir.

İzmirspor Kulübü Derneği Örneği

- **25.01.2008**' tarihinde İzmirspor üyesi 14 kişi Asliye Hukuk Mahkemesine müracaatla İzmirspor Kulübü Derneği'ni davalı

göstererek “Başkan ve yönetim kurulu üyelerini genel kurulda ibra etmediklerini ve derneğin olağan genel kurulunun yasa ve dernek tüzüğüne aykırı nitelik taşıyan kişilerden oluşturulduğunu, bu nedenle kurulda alınan kararların ve yapılan organ seçimlerine ilişkin kararların hukuki geçerliliği olmadığından bozulmasını ve genel kurulun iptali ile yeniden genel kurulun toplanmasını ve 3 kişilik bir kayyım heyeti teşkil ve tayini ile mevzuata aykırı oluşturulan yönetim kurulu başkan ve üyelerinin yetkilerinin kayyım heyetine tevdiine karar verilmesini” talep etmişlerdir.

- **24.04.2008** tarihinde Mahkeme, “İl Dernekler Müdürlüğünün denetim raporunu da gözeterek 3 kişilik kayyım heyeti oluşturulmasına ve dava sonuna kadar İzmir Spor Kulübünün yönetim kurulu başkan ve üyelerine ait yetkilerin kayyım heyetince kullanılmasına” dair İHTİYATİ TEDBİR kararı vermiştir. Tedbir kararı uygulanmış ve icra memurluğunca kulüp, kayyım heyetine teslim edilmiştir.
- Kayyım Heyeti’nce yaklaşık bir yıllık süreçte yapılan 63 toplantıda 515 ayrı karar alınmıştır.
- Bu alınan kararlardan seçtiğimiz örneklerle göre olağan iş, tekli izne tabi iş, ya da çiftli izne tabi işler aşağıda sunulmuştur.

Kayyım Heyetince İzmirspor Kulübünde Gerçekleştirilen İşler

- Kayyım Heyeti olarak yaklaşık bir yıllık süreçte yapılan 63 toplantıda 515 ayrı karar alınmıştır. Aşağıya çeşitli olarak alınan kararlardan örnekler sunulmuş olup, bunlar önem sırasına ya da değerine göre kategorize edilmeden sunulmuştur.

İzne Tabi Olmaksızın İşin Gereği Yapılması Gereken Olağan İşler,

- Profesyonel futbol takımının deplasmana ulaşımı için ulaşım sözleşmeleri yapılması,

- Profesyonel futbol takımının deplasmanda kalacağı otelle konaklama sözleşmeleri yapılması,
- Mali Müşavirle yıllık sözleşme yapılması,
- ADSL hizmeti için Türk Telekom A.Ş. ile abonelik sözleşmesi yapılması,
- Futbol sahanın bir maçlık bedelsiz tahsisi (ilkokul takımına),
- Spor salonunun kiralanması (turnuva için),
- Maç bilet bedelinin belirlenmesi,
- Reklam gelirlerinin irat kaydı,
- Kira bedeli tahsili,
- Özel güvenlik şirketiyle sözleşme yapılması,
- İsim hakkı ile ilgili T.F.F.'na fatura kesilmesi,
- Kiracıya kira arttırım ihtar çekilmesi,
- Spor Toto Teşkilatı'na iddia gelirleri ile ilgili fatura kesilmesi,
- Saha ve salonları için spor okulu öğrenci kaydı yapılması ve ücretlerinin tahsili,
- Profesyonellik statüsünün ve profesyonellik kriterlerinin kabulü ve uygulanacağına dair TFF'ye taahhütname verilmesi,
- Futbol müsabakalarında takımın yanında kulübede bulunması zorunlu olan doktorla maç başı anlaşma yapılması,
- SSK'lı sporcunun maç esnasında oluşan sakatlığı için özel hastane ameliyat ve sair giderlerinin ödenmesi,
- Yeni futbol sezonunda forma reklamı anlaşması yapılması,
- Sporcu kafilesinin maçlarına ulaşımı karşılığında maç yayını yetkisi verilmesi için yerel bir t.v. ile anlaşma yapılması,
- T.F.F.'dan tesis yardımı için gelecek bedel için banka hesabı bildirilmesi,

- Basketbol ve voleybol branşlarında mahalli liglere katılmak için gerekli katılım bedellerinin ve oyuncu lisans, vize ücretlerin yatırılması,
- Profesyonel futbolda galibiyet ya da beraberliğe prim belirleme ve ödeme yapma,
- Vergi ve SGK prim borçlarının yapılandırılması ile ilgili futbol kulüpleri lehine çıkartılan gerek indirim gerekse taksitlendirme ihtiva eden 5766 sayılı yasadın faydalanmak için gerekli müra-caatların yapılması,
- TFF U-14 ve U-15 akademik liglere katılma kararı verilmesi,
- Amatör branşlarda lisans verme ve alma,
- SSK bildiriminin yapılmaması nedeniyle eski dönemden tahakkuk ettirilen idari para cezasının ödenmesi,
- Vergi Dairesi'ne KDV ve muhtasar vergisi için mahsup dilekçesi verilmesi,
- Kira alacağına karşılık, hacizlerden korunmak amacıyla aylık kira parası karşılığı vadeli çek kabul edilmesi,
- Profesyonel futbol takımı ceza yönetmeliğinin hazırlanması ve onaylanması,
- Daha önce kesinleşmiş icra dosyalarına ödemelerde bulunma,
- Aleyhe açılan davaların takibi ile ilgili dernek avukatlarına yet-kilendirme yapmak,
- Profesyonel takımla sahaya çıkacak yetkiliyi belirleme,
- Profesyonel oyuncular tarafından başvuru yapılan T.F.F. Uyuş-mazlık Çözüm Kurulu'na başvurma, fesih ve alacak taleplerine cevap verilmesi,
- Önceki dönemlerde çalışma iddiası ile açılan hizmet tespiti dava-larına cevaplar verme,

- Yöneticilerin eyleminden ötürü T.F.F. tarafından verilen para cezasına karşı gerekli itirazların yapılması,
- Kulüp üyeleri ile toplantı yapılması,
- ASKF genel kurulu için görevlendirme yapılması,
- T.F.F.'na her yıl sunulan tesis projesinin hazırlanması ve sunulması,
- Profesyonel takım hocalarının T.F.F. tarafından düzenlenen çalıştırıcı gelişim kongresine gönderilmesi, yol ve ulaşım giderlerinin karşılanması,
- Dünya Liseler Arası Futbol Şampiyonası'na katılan alt yapı oyuncularına ödül olarak birer çeyrek altın verilmesi,
- İl Dernekler Müdürlüğüne yıllık beyan verilmesi (Dernekler Kanunu 19.md. gereği),
- Mali yıl ile ilgili defterlerin tasdik ettirilmesi,
- İhtiyaç fazlası personelin iş akdi fesihleri,
- Kulüp müdürü atanması,
- Kalkınma Ajansı'na proje sunulması,
- Derneğe ait taşınmazın kat irtifakından kat mülkiyetine çevrimi için B.B.'ün bulunduğu apartman yöneticisine yetki verilmesi ve B.B.'ün dask poliçesinin yaptırılması, priminin ödenmesi,
- Derneğin taşınmazının bulunduğu bölge için yapılan yeni imar planına itiraz edilmesi,
- Kulüpte staj yapacak BESYO öğrencisinin staj başvurusunun kabulü.

İzne ya da icazete tabi işlemler

- Kiracıya akde muhalefetten tahliye davası açılması,
- Uzun süreli kira sözleşmesi yapmak,
- Profesyonel futbolda bedelli-bedelsiz lisans verme ya da bedelli transfer yapma,
- Aleyhe icra takibinde evrakta sahtecilik suçundan dolayı suç duyurusunda bulunmak ve menfi tespit davası açmak.

Bazı işlemler her ne kadar vesayet makamının iznine tabi ise de Yarg. HGK'nun 06.06.1979 gün ve 1979/799 E. Sayılı kararlarında kayyım tarafından vesayet makamından izin alınmadan yapılan işlemin, kendisine kayyım atanan kişinin lehine olup olmadığının araştırılarak karar verilmesini, araştırma esnasında da işlemin yapıldığı andaki şartların nazara alınması gerektiğini belirtmiştir. Emsal kararda aynen şu ifadelerle yer verilmiştir. *"Olayda kayyım tarafından yapılan kira sözleşmesinin MK'nun 405/6 maddesi hükmünce sulh mahkemesinin iznine tabii bulunduğu ve bu iznin de alınmadığı hususları tartışmasızdır. Gerek mahalli mahkeme ve gerekse özel daire yapılan kira sözleşmesinin belirtilen nedenle geçersiz bulunduğunu benimsemişler, ancak Özel Daire her yıl sulh mahkemesine hesap verilmekle sulh mahkemesinin duruma muttali olduğu ve dolayısıyla icazet verildiği esastan hareketle sözleşmenin geçersizliği nedeniyle davanın kabulüne ilişkin mahkeme kararını bozmuştur. Sulh mahkemesinin MK'nun maddesi açısından yapacağı incelemenin mahiyet ve kapsamı ile 405. maddenin amacı birlikte gözetildiğinde icazetten söz edilemez. Ancak burada kira sözleşmesinin yapıldığı zamandaki koşullar dikkate alınarak böyle bir sözleşmeye başlangıçta izin verilebilir verilemeyeceği araştırılıp incelenerek varılacak sonuç uyarınca bir karar verilmek gerekir. Bu yön gözetilmeden eksik inceleme ile yetinilmesi usul ve yasaya aykırı olup bozma gerektirir."* Denmiştir.

İZMİRSPOR örneğine devam edelim:

- **09.10.2008** tarihinde, Mahkeme;
- Genel Kurulun ve bu genel kurulda alınan kararların iptaline,
- Mevcut Kayyım heyetine davalı derneğe yeni bir olağanüstü genel kurul toplantısı yapılması için çalışmalara başlamak üzere yetki verilmesine,
- karar vermiştir.
- Karar İzmirspor Kulübü tarafından temyiz edilmiştir.
- Kayyım heyeti, mahkemenin yazılı emri gereğince genel kurul yapılması için kararın kesinleşmesini beklemiştir.
- Yargıtay **12.06.2009** tarihinde Asliye Hukuk Mahkemesi kararının **BOZULMASINA** karar vermiştir.
- Bozma gerekçesi;
- "Mahkemece taraflarca ileri sürülen iddiaların tümünün araştırılmadığı,
- Toplantının kanun ve tüzükte öngörülen toplantı yeter sayısı ile yapıp yapılmadığının belirlenmesi,
- Dernek yöneticileri hakkında açılan ceza soruşturmasının akıbetinin araştırılması gerektiği,
- Ceza soruşturması sonuçlandı ise, bu dosya içindeki delillerden yararlanılması gerektiği,
- Bu konularda davalı derneğin de itirazlarını karşılayan bilirkişi raporu alınması gerektiği,
- Türk Medeni Kanunu hükümleri uyarınca Kayyım Atanmasının derneğin olağanüstü genel kurula çağırılması için üye görevlendirilmesinin münhasıran Sulh Hukuk Mahkemelerine verilmiş bir görev olduğu,

- Bir dava ile ve dava sonucunda elde edilebilecek bir hususun önceden temini için ihtiyati tedbir kararı verilemeyeceği, bu şekilde kayyım tayini ve kayyımlara genel kurula götürme yetkisi verilmesi talebinin reddine karar verilmesi gerektiği gerekçeleri ile karar bozulmuştur.
- Dosya tashihi karar aşamasından geçerek yerel mahkemeye iade edilmiştir. Kulüp halen genel kurul yapamamıştır.

Sonuç itibariyle; spor kulüplerinin kayyım ile yönetilmesi, uzun süreli olmaması gereken bir yönetim tarzı olmalıdır. Kayyım atanmasını gerektiren sebebin ortadan kaldırılması için gerekli çalışmaların kısa zamanda sonuçlanması o spor kulübü derneğinin yararına olacaktır. Spor kulüplerine kayyım atanmaması için de, profesyonel yöneticilere görev verilmesi, gelir kaynaklarının sürekliliğinin sağlanması ve denk bütçeler ve akıllı transferler yapılması ile ayrıca alt yapıya önem verilerek spor kulübünün kendi kendine yetmesi konusunda çaba sarf edilmelidir.

KAYNAKÇA

TMK’da Kayyım Kitapı—Dr. Mustafa Alper GÜMÜŞ

Kayyım ve Kayyım Katılımı ile Görülmesi Gereken İşler ve Davalar Ekrem YILDIZ – Serhan GÜRSOY

Emsal Mahkeme kararları

TFF kayıtları

Gazete Kupürleri

FUTBOL DİSİPLİN TALİMATI İLE VERİLEN YAPTIRIMLARIN ERTELENMESİ (MADDE 101)

Av. Yıldız OĞUZ*

* Ankara Barosu.

3 Temmuz 2011’de başlayan şike soruşturmasında Etik Kurulu’nun bazı maçlarda şike ve teşvik primine ilişkin emarelerin bulunduğu yönünde rapor tanzim etmesinden sonra, suça karışan bazı kulüplerin bir alt lige düşürülme cezası alabileceği gündeme geldi. Bunun önüne geçmek isteyen TFF Yönetim Kurulu, 30 Nisan 2012’de Futbol Disiplin Talimatı’nın şike ve teşvik primini düzenleyen 58. maddesini tamamen değiştirmiş ve talimata 105. maddeyi ekleyerek verilen cezaların ertelenmesinin önünü açmıştır. Madde 105’e yöneltilen eleştirilerden sonra TFF Yönetim Kurulu, 6 Ağustos 2013 tarihinde 105. maddede değişiklik cihetine gitmiş ve bu maddenin yeni numarası 101 olmuştur.

Futbol Disiplin Talimatı ile verilen cezaların ertelenmesi müessesesi, hukukumuzda ilk olarak talimata eklenen 105. madde ile yer bulmuştur. Madde metni aynen şöyledir:

MADDE 105 - YAPTIRIMIN ERTELENMESİ (ESKİ)

(1) Aşağıda belirtilenler haricindeki disiplin yaptırımları ertelenebilir.

- a) Uyarı,
- b) Kınama,
- c) Hak mahrumiyeti.

(2) Yaptırımın uygulanması en az bir yıl ve en fazla beş yıl süreyle ertelenebilir. İstisnai durumlarda bu sürenin uzatılması veya ilgili kişinin TFF yetki alanından çıkması halinde yaptırımın ertelenmesi mümkündür.

(3) Erteleme süresi içerisinde, ihlalin tekrarrü halinde, yetkili kurul kural olarak, asıl yaptırımın uygulanmasına hükmeder. Bu yaptırıma ikinci ihlal için öngörülen yaptırım eklenir.

Görüldüğü gibi talimata son değişiklikten önce eklenen bu madde ile Disiplin Talimatında yer alan bazı cezalar hariç olmak üzere verilen cezaların ertelenmesi mümkün hale gelmiş; uyarı, kınama ve hak mahrumiyeti yönünde verilen cezalar bu madde kapsamı dışında bırakılmıştı. Erteleme süresi olarak son değişiklikte olduğu gibi yine bir ila beş yıl arası öngörülmüştü. Ancak bu sürenin istisnai durumlarda uzatılabileceği belirtilmekle birlikte bu istisnai durumların neler olduğu yönünde bir açıklık getirilmemişti. Bu durumun, takdir yetkisinin geniş anlamda kullanılmasına sebep olacağı açıktır. Öte yandan erteleme süresi içinde ihlal tekrar gerçekleşirse hem verilecek olan yeni cezaya hem de önceki cezaya birlikte hükmedilecektir.

Eski 105. madde; esasında şahıslara verilen cezaların ertelenmesinin önünü kapatırken, futbol kulüplerine verilen cezaların ertelenmesinin önünü açmıştır. Yani şahıslara verilen uyarı, kınama, hak mahrumiyeti cezaları anında infaz edilirken; kulüplere verilen küme düşme, puan silme, saha kapama, seyircisiz oynama gibi cezalar ertelenebilecektir.

Bursaspor, Galatasaray ve Trabzonspor, Futbol Disiplin Talimatı'nın 58. maddesinde değişiklik yapılmasına ve 105. maddenin eklenmesine ilişkin TFF Yönetim Kurulu'nun 29.04.2012 tarihli ve 7 sayılı toplantısında aldığı kararın iptali için TFF Tahkim Kurulu'na başvurmuş, TFF Tahkim Kurulu ise kulüplerin bu talebini oybirliği ile reddederek 58 ve 105. maddeleri hukuka uygun bulmuştur.

TFF'nin Disiplin Talimatı'na eklediği 105. madde UEFA Disiplin Talimatı ile uyumlu olduğu halde FIFA Disiplin Talimatı'na uygunluk teşkil etmemektedir. FIFA Disiplin Talimatı'nın cezaların ertelenmesini düzenleyen 33. maddesinde hangi cezalarda erteleme hükümlerinin uygulanacağı tahdidi olarak sayılmıştır. Buna göre ertelenebilecek cezalar:

- Maçtan uzaklaştırma cezası,
- Soyunma odaları ve yedek kulübesinden men cezası,
- Futbol ile ilişkili herhangi bir faaliyete katılmaktan men cezası,
- Seyircisiz maç oynama cezası,
- Tarafsız bölgede maç oynama cezası,

- Belli stadyumda oynamaktan men cezası.

Bu cezalar dışında kalan uyarı, kınama, stadyum yasağı, para cezası, transfer yasağı, maç sonucunun iptali, puan silme, alt lige düşürme, ödüllerin iadesi, hükmen mağlubiyet, maç tekrarı cezaları ertelenemeyecektir.

Ayrıca FIFA, bu cezalar için de ancak cezanın süresi altı maçı veya altı ayı geçmiyorsa uygulanabileceği, uygulama sırasında da cezalandırılan kişi yada kurumun önceki sicil ve o anki şartlarına da bakılacağını düzenlemiştir. Bu erteleme için de ancak altı aydan iki yıla kadar uygulanabileceği belirtilmiştir.

Federasyonların kendi disiplin talimatlarını FIFA Disiplin Talimatı'na uygun şekilde düzenleme zorunlulukları bulunmaktadır. Aksi takdirde federasyonların cezalandırılması söz konusu olacaktır. Bu husus FIFA Disiplin Talimatı 146. maddesinde de yer bulmuştur.

Ancak TFF'nin sırf bazı kulüpleri korumak maksadıyla yaptırımların ertelenmesine yönelik getirdiği 105. madde hükmü, değişiklik yapılmazdan önceki haliyle, sadece UEFA düzenlemeleri dikkate alınarak kaleme alınmış; FIFA'nın kulüplere verilen birçok cezanın ertelenmesini engelleyen hükmü görmezden gelinmiştir.

Geçmiş yıllarda Türkiye, UEFA'dan iki kez ertelemeyle karşılaşmıştır. İlkinde İsviçre maçı nedeniyle altı maç ceza alan Türkiye Milli Takımı'nın, üç maç seyircisiz oynamasının ardından kalan cezası ertelenmiştir. Yine aynı şekilde, Türkiye-Kazakistan maçında kırmızı kart gören Selçuk İnan'ın cezası, UEFA Tahkim Kurulu'na yapılan itiraz neticesinde ertelenmiştir.

Ancak UEFA'nın ertelemeyle ilişkin uygulamalarının şike ve teşvik suçu nedeniyle verilen cezaları kapsamadığı, diğer federasyonların da bu suçlardan verilen cezaları ertelemesi durumunda UEFA nezdinde sıkıntıya düşeceği, ciddi yaptırımlarla karşı karşıya kalacağı aşikardır.

TFF şikeye adı karışan kulüpleri korumak adına yoğun bir çaba içerisine girmiştir. Bu sebeple de Disiplin Talimatı'nda kulüplerin menfaatine uygun değişiklikler yapmaktadır. TFF'nin yaptığı bu değişiklikler UEFA ve FIFA mevzuatı ile tam anlamıyla uyumlu

değildir. Her iki Kuruluşun talimatlarından işine gelen hükümleri aldığı açıktır. Hal böyle olunca bu maddenin yürürlüğe girmesinden sonra uygulamada ciddi sorunların ortaya çıkmış ve TFF, Ağustos 2013'te 105. maddede değişikliğe gitmiştir. Yaşanan sorunları birkaç olayla somuta indirgemek gerekirse;

Tarih 4 Mayıs 2012... PFDK, Galatasaray Teknik Direktörü Fatih Terim hakkında, müsabaka hakemi Tolga Özkalfa'ya yönelik hakareti nedeniyle üç maç cezaya hükmetti. Tarih 10 Mayıs 2012.. Tahkim Kurulu, PFDK tarafından müsabaka hakemine hakarete bulunan Terim'in cezasını Futbol Disiplin Talimatı'nın 105. maddesini dikkate alarak bir maç infaz edilen cezasının kalan iki maçını bir yıl süreyle oybirliği ile erteledi. Tahkim Kurulu kararında; *"UEFA ve FIFA Disiplin Talimatlarındaki ilgili hükümler ve FDT'nin 105. maddesi dikkate alınarak Galatasaray A.Ş.'nin başvurusunun kısmen kabulü ile PFDK'ca teknik sorumlu Fatih Terim'e müsabaka hakemine yönelik hakareti nedeniyle FDT'nin 43/1-C maddesi uyarınca verilen 3 resmi müsabakada soyunma odasına ve yedek kulübesine giriş yasağı cezasının 1 maçının infaz edildiği görülmüş olup henüz infaz edilmemiş olan 2 resmi müsabakada soyunma odasına ve yedek kulübesine giriş yasağı cezasının 1 yıl süreyle oybirliğiyle ertelenmesine karar verildi"* denilmiştir.

Tahkim Kurulu, vermiş olduğu bu kararla adeta bir hukuksuzluğun altına imzasını atmıştır. Bu kararın dayanağını oluşturan Futbol Disiplin Talimatı'nın o tarihte yürürlükte olan 105.maddesi oldukça açıktır. Madde metninde *"hak mahrumiyeti"* cezası erteleme kapsamı dışında bırakılmıştır. Tahkim Kurulu verdiği kararda UEFA ve FIFA Disiplin Talimatlarına da atıfta bulunarak durumu kotarmaya çalışmıştır. Çünkü FIFA Disiplin Talimatı'nın 33/f-1 maddesi, soyunma odası ve yedek kulübesine giriş yasağı cezasını da erteleme hükümleri kapsamına almıştır. Ancak yukarıda da bahsettiğimiz gibi bizim Futbol Disiplin Talimatımız FIFA mevzuatı ile uyumlu olmadığından uygulamada bu tarz sorunlarla sık sık karşılaşmıştır. Sırf bazı kulüpleri korumak adına alelacele -adeta yangından mal kaçırır gibi- mevzuatta yeni düzenlemelere gidilmesi kaos ortamı yaratmış, verilen her hak

mahrumiyeti cezasından sonra bu cezanın ertelenip ertelenmeyeceği sorusu gündeme gelmiştir. Örneğin; Terim'in cezasının ertelenmesi ile Fenerbahçeli futbolcu Raul Meireles'in müsabaka hakemine tükürmesi ve ihraç sonrası müsabaka hakemine yönelik hakareti nedeniyle onbir resmi müsabakadan ve çift sarı karttan bir maç resmi müsabakadan men cezası almasının ardından aynı soru tekrar gündeme gelmiştir. Meireles'e verilen cezanın da hukuken ertelenmesi mümkün müdür? Fatih Terim'e verilen erteleme kararı ile arada fark var mıdır? Açıkça söylemeliyim ki fark bulunmamaktadır. Şayet Tahkim Kurulu, Terim'e verilen cezayı ertelediye, Meireles'e verilen cezanın ertelenmemesi için de bir sebep bulunmamaktadır. Ancak Tahkim Kurulu verilen oniki maç cezayı dört maça indirmekle birlikte, cezanın ertelenmesi cihetine gitmemiştir.

PFDK tarafından Nurullah Sağlam'a, Bursaspor maçında müsabaka hakemine yönelik sportmenliğe aykırı hareketi nedeniyle FDT'nin 36/1-c ve 35/4 maddeleri uyarınca bir resmi müsabakada soyunma odasına ve yedek kulübesine giriş yasağı ve 10 bin TL para cezası verilmesinin sonrasında Tahkim Kurulu verilen bu cezayı bir yıl süre ile ve oybirliği ile ertelemiştir. Kurul bu kararı verirken yine UEFA - FIFA mevzuatı ile o tarihte yürürlükte olan FDT 105. madde ve kurulun yerleşik içtihatlarına atıf yapılmıştır. Daha önce Terim'e verilen erteleme kararı adeta yerleşik içtihat haline getirilmiştir.

Bu örnekler göstermektedir ki Tahkim Kurulu erteleme kararı verirken geniş bir takdir yetkisi kullanmaktadır. Aynı tür olaylarda yani aynı türden verilen cezalarda, kimine erteleme hükümlerini uygularken, kimine bu hükmü uygulamamaktadır. Yine aynı konuya geliyoruz ki; erteleme yönünde verilen kararlar FDT'ye uygun olmadığı halde kamuoyu tarafından sonraki dosyalar için emsal teşkil etme niteliği kazandırılmış ve kaosa sebebiyet vermiştir. O dönemde mevzuatta yeni bir düzenleme yapılarak erteleme hükümlerinin uygulanıp uygulanamayacağı durumların yeniden düzenlenmesi ve TFF Disiplin Talimatı'nın, FIFA - UEFA Disiplin Talimatları'na uygun hale getirilmesi yönünde eleştiriler sıkça dile getirilmiştir. Bunun üzerine

TFF Yönetim Kurulu, 6 Ağustos 2013'te Futbol Disiplin Talimatı'nın ertelemeye ilişkin 105. maddesinde ciddi değişiklikler yapmıştır. Yeni madde metni şu şekildedir:

MADDE 101 – YAPTIRIMIN ERTELENMESİ

(1) Aşağıda belirtilenler haricindeki disiplin cezaları ertelenebilir;

a) uyarı,

b) kınama,

c) hak mahrumiyeti,

ç) para cezası,

d) toplamda bir defada dörtten fazla olan müsabakadan men veya soyunma odası ve yedek kulübesine giriş yasağı cezaları,

e) ihraç edilen futbolcu, görevli veya diğer kişilerin ihraç edildikleri müsabakayı takip eden ilk müsabakaya dair cezası,

f) dopingle mücadele kurallarının ihlali halinde verilen cezalar.

(2) Yaptırımın uygulanması en az bir yıl ve en fazla beş yıl süreyle ertelenebilir. İstisnai durumlarda bu sürenin uzatılması veya ilgili kişinin TFF yetki alanından çıkması halinde yaptırımın ertelenmesi mümkündür.

(3) Erteleme süresi içerisinde, herhangi bir disiplin ihlali işlenmesi halinde yetkili kurul, asıl yaptırımın uygulanmasına hükmeder. Bu yaptırıma ikinci ihlal için öngörülen yaptırım da eklenir.

(4) Her halükarda, bir süreye veya sayıya bağlı olarak verilen cezaların yarısı kesindir, ertelenemez ve derhal infaz edilir. Cezanın yarısının buçuklu bir sayıya denk gelmesi halinde, ceza bir üst sayıya tamamlanır.

Görüldüğü gibi TFF yapmış olduğu bu değişiklikle, erteleme kararı uygulanabilecek cezaların kapsamını genişletmiş ve madde metnine 4. bendi eklemiştir.

Bu değişikliğin yürürlüğe girmesinin ardından; 22 Eylül 2013 tarihinde oynan Beşiktaş-Galatasaray maçında Beşiktaş A.Ş. teknik sorumlusu Slaven Bilic'e müsabaka hakemine yönelik hakareti nedeniyle üç resmi müsabakada soyunma odası ve yedek kulübesine giriş yasağı ile 13.000.-TL para cezası verilmiş ve bu kararın bozulması yahut ertelenmesi talebiyle Tahkim Kurulu'na başvurulmuştur. Tahkim Kurulu ise "*dosyanın incelenmesinde sübut, hukuki nitelik ve cezanın tayini bakımından bir isabetsizlik bulunmadığı anlaşıldığından, yapılan itirazın reddine, cezanın onanmasına oyçokluğu ile Kurulumuz içtihatları ve FDT'nin 101. maddesinde belirtilen şartları taşımayan "yaptırımın ertelenmesi"* talebinin reddine oyçokluğu ile (2013/220 K.) karar verilmiştir." demiştir. Gerçekten de Slaven Bilic'e bir seferde toplamda üç maç ceza verilmiş olması ve kanun metninde erteleme için dörtten fazla men cezasının öngörülmüş olması Tahkim Kurulu'nun vermiş olduğu kararı doğru kılmıştır.

FDT 101/1-d'de "*toplamda bir defada dörtten fazla olan müsabakadan men veya soyunma odası ve yedek kulübesine giriş yasağı cezaları*" ertelenir denmekle dört ve daha az sayıda müsabakadan men yasağı alanların cezasının infaz edilemeyeceği ancak daha fazla sayıda ceza alanların cezasının erteleneceği yönünde düzenleme getirmesinin doğru olmadığı kanısındayım. Söz konusu düzenlemeyle adeta daha fazla ceza alanlar ödüllendirilmiştir. Bu hususta yeni bir düzenleme yapılması gerektiği kanısındayım.

YEREL YÖNETİMLERİN, OLİMPİYAT DÜZENLEMeye TALİP OLMAYA ETKİSİ ÜZERİNE BİR DENEME

Lütfü ÖZEL*

* Spor Yazarı.

Cok kısa bir süre önce spor tarihimizin en ilginç, önemli ve şüphesiz dramatik olayına tanıklık ettik. Olimpiyat düzenleme aşkımız, isteğimiz, beklentimiz ve dahi umudumuz hiç olmadığı kadar bize biraz da şaşırtıcı bir şekilde yaklaştı ama sonuca ulaşamadık. Üzerine daha uzun süre konuşuruz, konuşacağız; Gençlik ve Spor Bakanımız sürecin “*kitabının*” yazılmasından bahsetti. “*Evre evre*” kaleme almayı planlıyor. Daha sonra görev alacaklar için yol gösterici verilerin yer alması bakımından yararlı olacağını düşünüyorlar.

Bu denemede konunun teknik detayları ister istemez dillendirilecektir ama mutlaka eleştirel bir gözlükle sataşmaya yönelik bir içeriği zorlamak da şart değil. Yapıcı, tartışmaya açık ve zemin oluşturan bir mantıkla hareket etmek yararlı olacaktır. Yazının ana fikri olan “*yerel yönetimler ve spor*” meselesine de bu noktadan değinilecektir. Spor, hayatımızın her anını çevreleyen, bakmayın siz o şiddetle anılanlara, bizi kuşatan ve keyif veren bir olgu. Heyecan, mutlu olma, sevinme, sağlık vb. gibi “*soslarla...*” Ve bu, bireysellikten, olimpiyata geniş bir çerçevede algılanması beklenen bir durum şüphesiz!

Çalışmamız da tam bu noktada olanı, olması gerekeni bir “*proje*” ölçeğinde ortaya koyma amacı güdüyor. Daha net ifadeyle ana fikir, “*Halk sporla iç içe olursa, hayatının her anında bunu hissederse yani biz aynı zamanda bir spor ülkesi olmayı başarırsak olimpiyatı alırız; vermek zorunda kalırlar*” şeklinde özetlenebilir. Konuya da kademe kademe girilirken, soru ve tartışma konuları da gündeme getirilecektir.

Açalım:

Demek istiyoruz ki, Türk sporunun dünyayla imtihanına değişik vesilelerle, maçıtır, yarıştır, madalyadır, zaman zaman tanıklık ediyoruz da en sıkısı kısa bir süre önce kapımızı çaldı işte; 2020 Olimpiyat Oyunları’nı İstanbul’da düzenleme arzumuz 5. ama en ciddi şekilde test edildi. Son üç kentin içinde kalmak bir yana finale kadar da çıktık ve orada “*gittik*”!

Büyük bir toplumsal mutabakat ortamı olduğu doğrusu iyi yansıtıldı. Konunun muhatabı olarak vazife üstlenen devlet, medyayı sonuna kadar, hakkını verelim çok etkin bir şekilde kullandı. Adaylığımızı

ilan ettiğimiz ilk günden üç kent arasında oylamanın yapılacağı son ana kadar o kadar inandık ki sporun doruk noktası “*olimpiyat*”ın İstanbul’da yapılabileceğine, bu kadar olur! Sık sık İstanbul’a ve Ankara’ya, yetkili ve ilgili makamlarla görüşmeye Türkiye’ye gelen Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) üyelerine sürekli, bıkmadan, usanmadan, büyük bir keyifle neler yapabileceğimizi anlatıp durduk; kağıt üzerinde olağanüstü bir seferberlik ürünleri şeklinde algılanabilecek yol, havaalanı, köprü, salon, pist, havuz kısaca akla gelebilecek her türlü gerekliliğin karşılığının müstakbel varlığına ikna etmeye çalıştık onları. Hele o İstanbul’un Harem olarak anılan bölgesine deniz kabuğu şeklinde bir olimpiyat stadı maketi gösterdik ki, gerçekten bayıldılar. Gösterildiği, yani “*biz bunu yapacağız, 100 yılı aşmış olimpiyat tarihinde iki kıtanın birleştiği bir noktada böyle bir manzarada, boğazın dibinde açılış ve kapanış törenleri izleyeceksiniz*” dediğimiz anda dahi o projeden çoktan vazgeçmek zorunda kalmıştık ama olsun, gerçekten ikna edebilmeyi başarmak önemli bir işti elbette.

Bunlar çok samimi ifadeler. Gerçekten canla başla bir çalışma havası yaşandı. Olay kaçtı ama doğrusu Olimpiyat Oyunları’nın 7 yıl sonra Türkiye’de İstanbul’umuzda yapmanın hiç şüphe yok karşılığı olağanüstü olacaktı. 7 yıla kadar binalar, yollar, salonlar, statlar elbette yapılır ama kaybetmenin şaşkınlığıyla anlamakta ve inanmakta zorluk çektiğimiz bir durum karşımızda duruyordu işte.

Dilimizin döndüğünce detaya girelim!

Bu tablonun iki ana noktası var: Bir tanesi anlaşıldığı kadar aklımızın, gücümüzün ne yazık ki yetmediği bir gerçeğe sıkışan bölümü, diğeri ise doğrudan bu yazının konusu olacak ve meramımızı somut ölçeklerle kamuoyunun dikkatine sunabileceğimiz kısım! Ama ikisi de birbiriyle kucak kucağa, tamamlayan ya da işi anlamamıza yarayan unsurlar! Asla birbirinden ayrı değil!

Detay derinleşiyor!

Olimpiyatların hangi kentte yapılacağına ilişkin karar mekanizması elbette ki, bir gün, ay, yıllık ya da birkaç yıllık bir adaylık serüveninin

sonucu olamaz. Bu, oldukça uzun bir süreci, stratejiyi, planlamayı gerektiren bir durum. Uluslararası bir odak, güç, denge ne derseniz artık, ekonomik, siyasal, coğrafi herhangi bir nedenle pekala böyle bir şeye karar verebilir. Her kimse onlar elbette bu durumdan nasıl bir yarar, çıkar ya da beklentileri varsa başkaca hiç birşeyin önemi yoktur artık. Bu “*talep*” çok ciddi bir konu çerçevesinde de ortaya çıkabilir–ya da alakasız–daha “*şıkırtılı*” bir ihtiyaca binaen de söz konusu edilebilir. Örneğin; 1924 Paris Olimpiyat Oyunları... Bugün uygulanan “*4 yılda bir*” kuralının IOC tarafından hayata geçirildiği dönem. 2020’nin nerede yapılacağı belli, Tokyo’da! Peki 2024 için şimdiden adı zikredilmeye başlanan adaylar var mı? Paris bunların içinde mi?

Var ve içinde!

Nasıl peki?

2020 Tokyo’da olacağına göre IOC teamüllerine göre 2024’ün Avrupa’ya gelme olasılığı oldukça yüksek! Bu durumda Paris 1924’ün 100. Yılı 2024’te yine Paris’te kutlansa nasıl olur? Bize göre hava hoş ama Fransızlara göre olağanüstü olur...

“*Mesela*” tadında ifade etmeye çalıştığımız pekiştirecek hayali bir örnek dile getiriyoruz sanılabilir! Bu, konunun ilgili, yetkili bilenleri tarafından kapalı devre dile getirilen ciddi bir veri!

Başka işler de olabilir; bir ekonomik güç, dünyanın herhangi bir yerine yatırım yapmayı planlayabilir, bu işi hayata geçirebilmenin en geçerli araçlarından biri olarak sporu görür ve ‘sporum en etkili silahı olimpiyattır’ diyerek bir kenti hedef olarak belirleyebilir. Ve çalışmaya başlar. Oy verecek delegasyonun önemli bir kısmı da bu şekilde “*ayarlanır*”.

Yazının girişinde kaleme alınan detaylar mı karara etkilidir yoksa bu büyük fotoğraf mı?

İsteyen istediği gibi yorum yapabilir.

Dedik ya önemli olan “*öncelikle sağlıklı tartışma zeminine olan ihtiyaç*” diye...

Yani ama "*onlar*" bizi istesin istemesin, planlarına alsın almasın esasta her daim sahip olmamız gereken işlerden artık bahsetmemiz gerekiyor!

Açalım!

Stat yaparsınız, havuz yaparsınız, salon yaparsınız, pist yaparsınız, yol, köprü, havaalanı, otel, yurt hepsini yaparsınız. 2020 için çabalar-ken olduğu gibi ortaya koyduğunuz projelerle değil IOC yöneticilerini, rakiplerinizi dahil, dünyayı etkilersiniz...

Peki yeter mi?

Yetmezmiş!

Günlük işler, spora ters uygulamalar ve hatta başarılar sizi bir spor ülkesi olarak tanıtmazmış!

Atletizm, jimnastik, yüzme müsabakalarınızda tribünleriniz boşsa bilirlermiş!

Onlarca dopingli sporcu ortaya çıktığında, dopingle yakalananlar, antrenörleri yakalayanlara karşı ağır ithamlarda bulunur, yapılan bütün uyarılara karşı bir şey yokmuş gibi "*yollarına devam ederlerse*" her yaşanan olay anında IOC yetkililerinin bilgisine sunulurmuş!

Halkın gözlerini yaşartacak mutlulukla Olimpiyat Şampiyonu olan sporcumuz dopingli çıkarsa hanemize eksi yazılmış. İki kez Avrupa Şampiyonu olan atletimiz de dopingli çıkarsa, "*ne oluyor Türkiye'ye*" derlermiş!

Kasmayalım!

Örnekler artırılabilir!

Ne oldu?

Büyük fotoğraf, küçükle birleşiverdi!

Bu "*iddialar*" her konuya olduğu gibi spora da bakışın günlük olduğunu anlatmaya çalışıyor. Çelişki çok! Bugün sporun kalkınması için yönetenler daha istekli olabilir. Ama bu istek süreklilik ister. Daha çok yakın geçmişe kadar iki güreş, bir halter, bir tekvando madalyasının arkasına geçip fotoğraf çekertmek, "*işte madalya depolarımız*" demek marifet olarak sunuluyordu. Günlük iş dışında kimsenin bir şeyle ilgilendiği yoktu! Umurlarında da değildi! Umurlarındaymış

gibi yapıyorlardı! Daha yeni yüzme ve atletizm denmeye ve ona göre yol haritası çizmeye başladık!

Velhasıl iş yine dönüp dolaşıp sporu sevgiyle gören, anlayan insanların çırpınışları parantezinde sıkışıp kalıyor!

Bu deneme de diğer açıdan da *"aslında onlara uzatılan bir el"* olarak kaleme alınıyor.

Sadedin en temel noktasına da gelmiş bulunuyoruz!

Peşin peşin söylemek gerekirse, yanıt bulması gereken ana konu, her işte olduğu gibi temel olarak insan unsurunun, istenenin en orta yerine konması işidir.

Bunu küçümseyenler var.

Ama yanlış!

Önce insan, sonra da onu destekleyecek bilim ve nihayet tesis vs. gibi diğer etmenlere kafa yormalıyız.

Bunu kabul edersek, insanı nereye koyduğumuz konusunda hemfikir olmayı başarırız işimiz kolaylaşır. Planımızı da bu en en basit noktadan hareket ederek işletmeye başlarsak aslında ne denli sıkı sularda boğulduğumuzu anlamamız fazla zaman almaz.

Açalım!

Amerika Birleşik Devletleri'nin uzay programını hayata geçirmeye karar verdiği dönemlere atıfta yapılarak aktarılır: *"Uzay ne? Oralara çıkmak, gitmek bir hayal, hayal için neden bizim paramızı çarçur edeceksiniz?"* gibi sorularla işin ta başında karşı çıkma olasılığı yüksek Amerikan halkını *"tava getirme"* programı uygulamış yönetim! Uzay maceralarının olduğu çizgi romanları, sinema filmlerini, gazete yazılarını, televizyon programlarını peyder pey *"piyasaya sürmüşler"*. Tabii ki diğer yandan çalışmalarına da tam gaz devam etmişler. Günü gelince de uzaya araç göndereceklerini duyurmaya başlamışlar; sonuç? İtiraz elbette olmuş ama bu programı ertelenmeye götürecek sertliğe ulaşamamış.

Bu bir şehir efsanesi de olsa çok akla yatkın! Böyle bir noktadan konumuzun merkezine dalmakta fayda var işte!

Yani biz öncelikle insanımızı sporla tanıştırma meselesinde sıkışmış kalmış durumdayız. İstanbul'da olimpiyat ister misiniz sorusuyla yapılan anketten çıkan sonuçları inadına tartışırız? "*O ne?*" sorusuyla, "*evet*" yarışır!

Bu halkımızı, toplumumuzu küçük görme ifadesi değildir. Spor çok önemli bir olgudur, ama futbolun ötesine aynı coşkuyla taşıma gerekliliğiyle bu durumu algılama, fark etme yani edememe gerçeğiyle yaşadığımız açmazdır konu zaten...

Açalım!

Spor nasıl yaygınlaşır?

En basitinden, sokakta futbol dahil her türlü aktivite sonucunda kan ter içinde boğuşarak eve kirli ve terli gelen bir evladın ebeveyn "*fırçası*" yemeden günü kapatması nasıl sağlanır!

Yanıtlar:

O çocuklara eğitimle spor iç içe verilerek!

O çocuklar spor yaparlarken eğitimleri ne olacak diye ebeveynlerin kaygıya düşmemeleri sağlanarak!

O çocukların elbette okullarında spor yapabilecekleri alanlar oluşturarak!

Onlara doğru dürüst spor eğitimi verecek çalıştırıcılar yetiştirerek...

Buyrun huzurlarınızda ana konumuz!

O çocukları "*anlayacak*" ve destek verecek anne babaları ortaya çıkararak!

Nasıl?

Aslında hem çok kolay hem çok zor.

Ama umutsuz olmamamız gerekiyor. Olabilirlik üzerine yoğunlaşmamız gerekiyor. Yerel yönetimlere iş düşüyor işte!

Bu beklentiği yazıya döken çabayı proje olarak küçümseyebilir yerel yöneticiler! Kendilerine daha çabuk "*dönüş*" sağlayacak işlerle uğraşmayı tercih edebilirler. Bu samimi bir ifadeyle anlaşılabilir de! Ancak futbol peşinde koşma yerine daha farklı bir yol izleyemezler mi? Zaten özellikle profesyonel futbolla ilgilenmeleri yasayla engellendi. Süper ince zeka yollar bularak devam ediyorlar belki ama, sporla iç içe,

spor yapmanın hayatın bir parçası olduğunu artık anlayacak kitleleri ortaya çıkarmanızda daha etkin rol oynayamazlar mı? Ne sakınca var? Bu onlara yasayla verilmiş bir görev aynı zamanda.

"Bu satırların yazarı akademisyen değil, onlar gibi düşünmek zorunda hissetmiyor kendisini." dedik ama şu anda destek alma zorunluluğu var:

Değişik açılardan, konunun farklı boyutlarıyla ilgili çok şey dile getiriyorlar. Yerel yönetimlerin sporun geniş kitleler tarafından rahatlıkla *"yaşanabilmesi"*, *"hissedilebilmesi"* için neleri yapmaları, planlamaları gerektiği, nelerden uzak kaldıkları, hangi noktalarda olanı başka türlü gösterme telaşına düştüklerini ya da gerçekte neyi hayal ettikleri ya da etmeleri gerektiğini anlatıyorlar:

Prof. Kasap yazdıklarında *"Spor, insanın yaşama biçiminin parçası olan bir süreçtir. Bir davranış biçimidir. Bilgi, anlayış, uygulama, analiz, sentez, algılama, değerlendirme gibi bilişsel becerileri, değerler geliştirme, toplum- sallaşma, kabullenme, bireyler arası ilişki, başkalarını dinleme, adil olma gibi duyuşsal tutum ve davranışları içeren bir yaşama biçimini yansıtır! (...) Avrupa Kentli Hakları Deklarasyonu, "yerel yönetimler, herkes için spor koşulu ve yaklaşımları doğrultusunda, kendi yönetiminde veya başkaları aracılığıyla ile gerçekleştirilecek spor alanları ve spor etkinliklerine sağlama zorunluluğuna sahiptir"* der! (...) Yerel yerleşimlerde hareket mekanları, yaşam planlamasının ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. (...) Yerel yönetimlerin kontrolünde hareket mekansız çarpık yerleşim kültürü gelişmektedir." diyor örneğin. (1) Çoban ve Devocioğlu, *"Belediyeler halkın spor ihtiyacını karşılamada önemli sorumluluklar üstlenmiştir"* diye yazmışlar çalışmalarında (2) Türk futbolunun önemli isimlerinden Mustafa Denizli düzenlenen bir toplantıda *"Yerel yönetimler Türkiye'de spor üzerine etkinliği olan maddi, manevi çok büyük bir güçtür. Ama Türkiye'de 1950'lerden beri şehirlerde hangi imar planı uygulanmış, hangi spor alanlarının üstüne, iş hanları veya konutlar yapılmış? Spor sahası, yeşil alan gözüken yerlere ne inşaatlar yapılmış?"* diye konuşmuş. (3) Yine aynı toplantıda konuşan spor adamı, ekonomist Prof. Deniz Gökçe, *"Yerel yönetim bir tercih*

yapmak mecburiyetindedir. Geniş halk kitlelerine mi hizmet etmeli, yoksa organize kulüplere mi destek vermelidir? Türkiye’de daha çok organize kulüplere destek ve yardım yapılması konusunda genel bir görüş var, bu yanlıştır (...) Biz sporcu değiliz. Bu söz çok önemli! Oturup seyretmeyi seviyoruz (...) Sistematik olarak baktığımız zaman yerel yönetimlerin en az yarı gücünü geniş halk kitlelerine hizmet verecek spora, spor tesisleri gibi şeylere harcaması lazımdır. Kulüplere de yardım etsin ama burada en iyi yatırım onların altyapılarına destek vermektir.” demiş. (4)

Dr. Zengin ve Dr. Öztaş’ın vurgulamaları da çok çarpıcı: “Gelişmiş ülkelerdeki belediyeler sahip oldukları yetki ve imkanlarla halka verebilecekleri spor hizmetini, bilimsel bir yaklaşımla uzun yıllar önce kurumsallaştırmışlardır.(...) Yerel yönetimlerin bu hizmetleri yapması demokrasinin bir gereği, aynı zamanda hukuki bir mecburiyettir. Bu hizmetler sadece özel sektör tarafından yapılmayacak kadar kapsamlıdır. Eğer yapılacak faaliyetler iyi planlanmaz ve uygulanmazsa halkta bu tür faaliyetlere karşı ilgisizlik oluşacaktır. (...) Hollanda’da spor tesislerinin tamamına yakını yerel yönetimlerce inşa edilirken, Türkiye’de belediyeler ve il özel idarelerinden GSGM Taşra teşkilatına yüzde 1 gibi oldukça düşük oranda pay ayrılmasının öngörülmesi, sporun finansmanında yerel yönetimlerin katılımının ne kadar yetersiz olduğunun bir başka göstergesidir. (...) Japonya’da yapılan bir araştırmada spor parklarının halkın en çok tercih ettiği spor hizmeti olduğu, dolayısıyla halkın spor katılımının arttığı anlaşılmıştır.” diye yazmışlar. Aynı kişiler, “Yerel yönetimler olimpiyat ruhunun yerleşmesi ve amatör sporun gelişmesinde en etkili rolü oynayacak kurumlardır. Yerel enerjiyi ve motivasyonu harekete geçirebilecek olan yerel yönetimler, sporun yaygın kabul görmesini teşvik edebilir, çok daha başarılı olabilirler.” Bir diğeri; “Halkın sporu bir yaşam biçimi olarak kabul etmesini ve düzenli olarak spor yapmasını sağlamak, yerel yönetimlerin en önemli amaçlarından bir olmalıdır. Bu amaca ulaşabilmek için vatandaşların istek ve ihtiyaçlarına uygun spor tesis ve alanlarının yapılması ve yaptırılması kaçınılmazdır. Yerel yönetimlere düşen görev, her yaştan insanın yararlanabileceği çok amaçlı semt spor salon ve sahaları, koşu ve yürüyüş parkurları, oyun alanları

ile bisiklet özel yollarına ağırlık verilmesidir. (...) Türkiye’de yerel yönetimlerin yapılması içerisinde yöre halkının spor istek ve ihtiyaçlarını karşılayacak bir sistem bulunmamaktadır. Yerel yönetimler kendi politik kaygıları doğrultusunda performans sporuna hizmet edecek şekilde yapılanmakta ve yatırım yapmaktadırlar.” diyerek çok önemli konulara dikkat çekmişler.(5)

Bu yazı için görüşlerinden alıntı yapacağımız son isim Prof. Kuter de *“Spor bir yaşam biçimidir. Bu yaşam biçimini tamamlayan, etkileyen ve sahip olduğu güçlerin bireylerde özelleşen bir bütünlüğü olan sporun insan yaşamına yön vermesinin bir anlamı vardır. (...) Başlangıçta hareket ve eğlenme aracı olma niteliğinden günümüzde son derece farklı ve kapsamlı bir içerik kazanan spor olgusunun anlamındaki temel dönüşüm karakteristiklerinin kapsamını ve sınırlarını sürekli değiştiren ve sporun tasnifinde yeni arayışlara yol açan dönüşümler Verhaegen’e dayanarak şu şekilde belirtilmiştir. ‘Spor önceden yalnızca belirli bir sosyal kesimin boş zaman değerlendirme aracı iken, günümüzde büyük bir toplumsal güç olmuştur.’ Batı toplumlarında uzun yıllar ‘Spor herkesin olmak istiyor’ sloganı bu anlamdadır.”* demiş.(6)

Yani konumuz, *“yerel yönetimler sporun kitlelere yayılmasında öncülük etmelidir”* meselesidir.

Kabul ama spor niye kitlelere yayılmalıdır? Soru budur ve *“sorumun”* ana noktası olarak algılanmalıdır.

“Spor kitlelere neden yayılmalıdır?” sorusu bu zamanda saçma bir soru olarak karşımıza gelebilir. Ama biz hala orada yani alfabenin ilk harflerindeyiz. Bunu sadece sürekli karşımıza çıkan bilgi kaynaklarından değil, bizzat yaşayarak, tanık olarak da algılıyoruz. Ne yazık ki böyle... Bu nedenle yine yazıya başlarken *“basit”* bulunma riskinden bahsedildi ve bu risk göze alındı.

Bir diğer soru *“Spor kitlelere yayılırsa ne olur?”* olabilir.

Bu da basit bir soru!

Aslında bizim derdimizin *“İnsan üzerine yoğunlaşmak daha doğru değil mi?”* olmalı. Çok soru var. O zaman analiz yapacaksak en başından yola çıkmalıyız ne yazık ki... Soru sormasını, neden demesini,

anlamayı, öğrenmeyi ve uygulamayı ön planda tutmalıyız. Tutuyor gibi yapıyoruz, bir türlü olmuyor.

Bu kadar yani en başından çözüm aramaya çabalamak gerçekten mantıklı mı peki? Mantığın ötesinde gerekli!

Değer mi? Çok hem de!

Yerel yönetimlerin sporla bağını irdeleyen bu yazı için rastgele bulunmuş kaynaklardan anlıyoruz her şeyi. Sorun ve çözüm tespitinde hep aynı noktada isabet yakalamışsınız ama icraatta takılmışsınız işte.

Sonuç olarak, daha derin ve dikkatli düşünmeli! Buyrun size öneri! Tıpkı Amerikalıların uzay programında ortaya koydukları iş gibi, özünde, belediyeler halkın her kesimine spor yapacakları bir fırsat ve şans versinler. Ve tam da bu noktada satırlarımızı yerel yönetimlere yönlendirme zamanı gelmiştir işte. "*Biz itekleyeceğiz*" işi onlar yapacak.

Farkındasınız ki, değerli "*başkanlar*", öncelikle ve peşinen, kentleşmenin hızla arttığı bir zaman diliminde sizin sunumunuz, verdikleriniz, aktardıklarınız zaten yetmeyecek. Kitle iletişim araçlarının süper yaygınlığını yaşadığımız bir dönemde insanları, "*yok ya da bu kadar, ne yapalım*" diyerek öteleyemeyeceksiniz. Talebin koşu yolu, semt sahası, bisiklet yolundan kısa bir süre sonra çıkarak, daha çok yüzme havuzu, daha çok spor salonu noktasına doğru hızla gittiğine de tanık olacaksınız.

En iyisi bir an önce el ele vermek!

Ülkemizin sporla içli dışlı olmasını sağlayacak en kilit etki tabii ki sizde. Bugüne kadar, çocuklara top vermeyi sportif bir başarı görebilirsiniz. Ya da halter, tekvando, güreşle yani madalyaya yakın branşlara destek olarak siyasi davranmış olabilirsiniz. Daha farklı bakılmalı artık. Sporda da evrenselliği yakalamak zorundayız. Sizler bugünden sonra daha farklı, sıcak, ayırım yapmadan halka daha yakın, olimpiyatta bizim de tuzumuz olsun diye bakın, sonuçlarını görelim.

Bunu yaparken, dünyanın sayılı spor organizasyonları arasına girmeyi başarmış İstanbul Maratonu'nun tanıtımında ev sahibi sıfatıyla Belediye Başkanı basın karşısına çıkar, "*Ben de koşacağım, hangi sırt numarasını bana uygun görürsünüz*" diye sorarken yaklaşan yerel

seçimle bağıntılı olarak propagandaya dökerse işi, bu, gerçek sporseverleri, örnek diyeceğimiz bir tablodan, hayal kırıklığı noktasına götürür.

Süreç, ülkemizin hemen her yerinde çocuğuyla birlikte bisiklete binen ana babayı görene kadardır, unutmayın!

KAYNAKÇA

- (1) Prof. Hasan Kasap (Halkın Spor Kültürünün Gelişiminde Yerel Yönetimlerim Avantajları başlıklı çalışma)
- (2) Bilal Çoban, Sebahattin Devocioğlu (Ortak çalışma/Fırat Üniversitesi, 2002)
- (3) Mustafa Denizli (Pendik Toplantıları, Yerel Yönetimler ve Spor , 2004)
- (4) Prof. Deniz Gökçe (Pendik Toplantıları, Yerel Yönetimler ve Spor, 2004)
- (5) Dr. Eyüp Zengin, Dr. Cemal Öztaş (Yerel Yönetimler ve Spor başlıklı ortak makale)
- (6) Prof. Füsün Öztürk Kuter (Uludağ Üniversitesi, 2006)

FIBA (GENERAL REGULATIONS) GENEL TÜZÜK VE FIBA İÇ TÜZÜĞÜNÜN (INTERNAL REGULATIONS) DEĞERLENDİRİLMESİ

Av. Mehmet Serhan ÖZDEMİR*

* Ankara Barosu.

Calışmamızda FIBA Genel Tüzüğü ve İç Tüzüğü'nün önemli bölümleri İngilizceden Türkçeye çevrilerek okuyucunun dikkatine sunulmuştur. Basketbol Türkiye'de son zamanlarda çok büyük gelişmeler kaydetmiştir. Türkiye büyük erkekler ve büyük kadınlar kategorilerinde ve gençlerde uluslararası arenada çok iyi derecelere imza atmıştır. Türkiye Basketbol Erkekler ve Kadınlar ligi, Avrupa'nın sayılı liglerinden olmuştur. Türkiye kulüpler seviyesinde Eurolig'de 3-4 takımla mücadele etmektedir, Euro Cup'da kupayı almak ve final oynamak dahil büyük başarılarla imza atmıştır. Kadınlar kategorisinde ise Takımlarımız geçen sezon Eurolig'de ve Eurocup'da final oynamıştır.

Türkiye Basketbol Ligi, Avrupa'nın sayılı ligleri arasında yer almaktadır. Gerek Kadınlar, gerekse Erkekler liginde birçok kaliteli yabancı oyuncu oynamaktadır. Gelen yabancıların transferleri , sözleşmeleri ve olası uyuşmazlıklarında FIBA Genel ve İç Tüzüğü uygulanmaktadır. Bu konulara ışık tutmak amacıyla bu çalışmada, FIBA'ya ilişkin kurallara dikkat çekilmek istenmiştir.

Türkiye'de basketbol piyasası en az futbol kadar ilgi görmektedir ve büyük paraların döndüğü bir piyasa haline gelmiştir. Bu piyasa içinde yer alan kişilerin, oyuncular, menajerler, koçlar, hakemler ve yöneticilerin FIBA düzeyinde haklarını ve yükümlülüklerinin anlatılması amaçlanmıştır.

Diğer taraftan, Türkiye'de FIBA Büyük Erkekler Dünya Şampiyonası düzenlemiştir. Bu organizasyonda, geçerli olan kurallar, takımların formlarının şekli, sponsorlar , hakemler, oyuncular ve koçlarla ilgili kurallar okuyucunun dikkatine sunulmuştur. Burada önemle belirtilmesi gereken nokta, FIBA'nın her şeyi en ince ayrıntısına kadar, yazılı olarak düzenlediği ve bir kurala bağladığıdır. Yapılan organizasyonların şekli bütün dünyada nerede yapılırsa yapılsın yeknesak olarak işlemektedir. FIBA'nın en büyük başarılarından biri budur.

FIBA aynı zamanda, aynı haklar, yayın medya hakları ve reklam haklarını da ayrıca korumaya alarak, bu konularla ilgili ayrıntılı düzenlemeler yapmıştır. FIBA Logosunun kullanım şekli ve FIBA'ya ait olan

marka değerlerinin kullanımı FIBA İç Tüzüğü'nün "G" Bölümünde ayrıntılı olarak incelenmiştir.¹

FIBA oyuncu ve kulüp uyuşmazlıkları ile ilgili olarak BAT (Basketbol Arbitral Tribunal) Basketbol Tahkimini kurarak, oyuncuların ve kulüplerin haklarını korumuştur.² BAT ile ilgili olarak ayrıntılı bir çalışma tarafımdan, Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu Av. Atilla ELMAS'a armağan, kitabında ayrıntılı olarak ele alınmıştır. FIBA sorumlu bir kuruluş olarak, gücünü varlığından aldığı oyunculara ve kulüplere sahip çıkmış ve taraf uyuşmazlıklarına kayıtsız kalmamıştır. BAT uygulaması son derecesrafsız ve sadece başvuranlardan giderlerini karşılayan bir kuruluştur. Benzer uygulamaların diğer uluslararası kuruluşlarca dikkate alınması, diğer dallarda sporcuların ve kulüplerin uyuşmazlıklarının çözümü için önemlidir. Özellikle FIVB (Dünya Voleybol Konfederasyonu) ve CEV (Avrupa Voleybol Federasyonu) açısından benzer yöntemlerin acil olarak sisteme sokulması gerekmektedir.

Sonuç itibarıyla çalışmanın nihai amacı konuyla ilgili kişilerin çalışmalarına kaynak olması ve bağlı bulundukları Uluslararası Federasyonun kurallarının daha iyi anlaşılmasını sağlanmasıdır.

Bu çalışmamada FIBA Genel Tüzük ve İç Tüzük değerlendirilmesi yapılacaktır. Genel olarak FIBA genel ve iç tüzük kuralları Türkçeye çevrilmiş ve FIBA'nın, tanımlar, etik kuralları, FIBA Üyeliği ve Uluslararası Federasyonlarla İlgili Kurallar, FIBA Müsabakaları ile İlgili Kurallar, Lig Organizasyonu ile İlgili Kurallar, FIBA Malvarlığı ve FIBA Ayni Hakları ile İlgili Kurallar, Ceza ve Müeyyidelerin Uygulanması ile İlgili Kurallar, Temyiz ve Tahkim ile ilgili Kurallar, Oyuncular, Koçlar, Resmi Destekçiler ve Menajerler ile İlgili Kurallar ve Genel Kurul Toplantı ve Kongrelerin Organizasyonu ile İlgili Kurallar aynı şekilde çevrilerek okuyucunun yararına sunulmuştur. FIBA Genel

1 Bkz. FIBA Internal Regulations Part "G".

2 Krş. Mehmet Serhan ÖZDEMİR FIFA ve FIBA Uygulamaları Açısından Oyuncular ve Kulüpler Arasında Anlaşmazlıkların Çözüm Yolları ve Basketbol Tahkim Yargılaması Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu ,Av.AtillaELMAS'a Armağan 2012, sf. 659

Tüzüğü ve FIBA İç Tüzüğü'nün aslı , FIBA web sayfasında bulunmak-
tadır. Bu çalışma aynı zamanda TBF (Türkiye Basket bol Federasyonu)
uygulamalarına ve kurallarına ışık tutması beklenmektedir.

Çalışmamın kendi içindeki düzeni ile FIBA Genel Tüzük ve
FIBA İç Tüzük düzeni farklı olduğu için bölüm başlarında gerekli
açıklamalar yapılmış ve dip notlar kullanılmıştır. Okuyucuya yararlı
olmasını diliyorum.

I. FIBA GENEL TÜZÜK (FIBA GENERAL STATUTES)

Bölüm 1- TANIMLAR, OLUŞUM, AMAÇ

Madde 1 İsim ve Yetki

FIBA üye ülke federasyonlardan ve Bölüm 2'de belirtilmiş olan
dünya çapındaki topluluklardan oluşan bağımsız bir kuruluştur.

FIBA Uluslararası Olimpiyat Komitesi tarafından tanınmış dün-
yada kadın ve erkekler arasındaki basketbolu düzenleyen tek yetkili
otoritedir.

FIBA siyasi ve dini ayrımcılık yapmayacağı gibi, herhangi bir
nedene dayalı ayrımcılığı tolere edemez.

FIBA'nın tüm organları Genel Tüzük, İçtüzük ve kararlarını
uygulamalı ve gözetmelidir.

Madde 2 Merkezleri ve Yargı Yeri

FIBA merkezleri İsviçre'de olacaktır.

FIBA İsviçre Kanunu'na tabi olacaktır ve yasal statüsünü İsviçre
Kanunu'na uygun olarak yapacaktır.

Madde 3 Kar Amacı Gütmeyen Kuruluş

FIBA kar amacı gütmeyen kuruluştur. Bu nedenle, gelir elde etmeyi amaçlayan girişimlerde bulunamaz. FIBA sadece genel merkezin bulunduğu ülkenin kanunlarına uygun olarak genel amaçları taşıyan eylemleri gerçekleştirebilir. FIBA'nın (İnansal kaynakları Genel Tüzükte belirtilen amaçlar için kullanılabilir. Bu şekilde kişilere ödenecek ücretler, FIBA'nın amaçlarına uygun makul olmalıdır.

FIBA genel merkezin bulunduğu ülkenin kanunlarının izin verdiği ölçüde para ayırabilir. Bu kaynaklar o ülkenin kanunlarına uygun olarak kullanılmalıdır. Bu kaynakların kullanımı hakkında karar Genel Kurul tarafından verilir.

Madde 4 Görev ve Roller

FIBA'nın görevi basketbol sporunu dünya çapında yönetmek ve basketbolu Uluslararası Olimpiyat Komitesi tarafından tanınmasını sağlamaktır.

FIBA'nın rolleri ise;

Dünya çapında basketbolu her yaş grubunda ve kadın erkek ayrımı yapmaksızın kontrol etmek, düzenlemek, denetlemek, yönetmek, güçlendirmek ve teşvik etmek,

Katılım, gelişim, yarışma ve ticaret yoluyla basketbolu dünya seviyesinde yönetmek,

Dünya seviyesinde basketbolun rekabet ortamı içinde ve adil bir şekilde yapılmasını sağlamak,

Fırsat eşitliği, eşitlik, spor, sağlık, güvenlik, cinsel taciz, bulaşıcı hastalıklar, ilaçlar ve basketbolla ilgili zaman zaman ortaya çıkabilecek konularda ele alınması gereken politikaları belirlemek, benimsemek ve uygulamak,

Dünya seviyesinde basketbolla ilgili kuralları gerektiği takdirde (resmi basketbol kuralları dahil olmak üzere) belirlemek, yasalaştırmak, uygulamak, yorumlamak ve değiştirmek,

Tüm resmi uluslararası müsabakaları takım ve kulüp seviyesinde yönetmek, denetlemek ve tahsis etmek,

Uluslararası basketbol oyunlarını veya yarışmaların düzenlenmesi ve yönetilmesini lisanslamak ve/veya desteklemek,

Uyuşmazlıkların çözümü ve kararların temyizini sağlayan FIBA Basketbol yargı sistemini oluşturmak,

Görevi ve rolüyle ilgili olarak FIBA'nın fikri ve sınai hakları ile ilgili olarak kendi aracılığıyla ya da ticari bir kuruluşla sponsorluk dahil olmak üzere ticari anlaşmalar düzenlemek, Pazar olanakları sağlamak Dünya seviyesinde basketbolun denetimini ve yönetimini genişletecek ve geliştirecek Uluslararası alanda FIBA'nın temsilini sağlamak,

Dünya'da katılımı en yüksek spor olan basketbolun tanınmasını teşvik etmek,

Misyon ve rolünü gerçekleştirebilmek için makul olan tüm eylemleri yapmak ve FIBA'nın amaçlanan misyon ve görevlerle ilgili sağlanan kazançlardan üye ülke federasyonların yararlanmasını sağlamak,

FIBA ile aynı amaçları olan veya aynı faaliyetlerde bulunan veya basketbolu dünya çapında ya da bir bölümünde geliştiren herhangi kişi, kuruluş ya da organizasyona dahil olmak, desteklemek veya birlikte çalışmak ve işlemlerinde kamu yararını gözetmek ve misyon ve görevinin gelişimine bağlanan, yardım eden ve gerekli tüm eylemleri gerçekleştirmek ve/veya üstlenmek

BÖLÜM 2 FIBA ÜYELİĞİ

Madde 5 FIBA Üyeleri

Sadece ulusal basketbol federasyonları FIBA üyesi olabilir. Üye ülke federasyonların listesi ekte yer almaktadır.

Madde 6 FIBA üyelerinin Görevleri

Uluslararası çerçevede tanınmış ve bağımsız olan FIBA üyesi ulusal federasyonlar, o ülkede basketbolu denetleyen kuruluştur.

Madde 6.3 ve 6.6 bağlı olan, sadece bir ülke için bir federasyon FIBA üyesi olabilir.

Bir bölgenin FIBA üyesi olma talebi, ancak o bölgenin uluslararası çevrede tanınmış gelişmekte olan bağımsız bir eyalet olması ve bu talebin o ülke tarafından desteklenmesi halinde kabul edilir.

FIBA üyeliğini onaylamadan önce Genel Kurul aday ülke federasyonun o ülkede kadınlar ve erkekler arasında basketbolu denetlediği ve gözetlediği ve o ülke içinde saygın bir kurum olduğu yönünde tatmin olmalıdır.

FIBA üyeliğine hak kazanmak için ilk koşul federasyonun Genel Tüzük, İç tüzük ve resmi basketbol kurallarının lafzında ve ruhunda sıkı bir uygulayıcısı olması gerekir.

Bu madde varolan üyelerin statüsünü etkilemez.

Genel Kurul üyelik usulleriyle ilgili gerekli yönetmeliği çıkaracaktır.

Madde 7 Üyelerin Hakları

Üye ülke federasyonlar aşağıdaki haklara sahiptir:

Kongrelerde yer almak;

Kongre ajandasında yer alacak olan teklifler sunmak;

FIBA başkanı ve hazine sorumlusu için aday sunmak;

FIBA komisyon görevlileri için aday sunmak;

FIBA resmi müsabakalarında yer almak;

FIBA tarafından doğrudan ya da bölgeleri aracılığıyla düzenlenen destek ve gelişim programlarında yer almak ve Genel Tüzükten ve İçtüzükten doğan tüm haklarını kullanmak

Madde 8 Üyelerin Yükümlülükleri

Üye ülke federasyonlar (mali açıdan da) iyi durumda olmalı ve FIBA'nın uluslararası aktivitelerine ve basketbol yarışmalarına katılmalıdır. Üye ülke federasyonlar FIBA'nın tüm kurallarını ve kararlarını sıkı bir şekilde uygulamalı ve kendi üyelerinin bu kural ve kararları göz ettiğini garanti etmelidir.

Üye ülke federasyonların içtüzükleri ve yönetmelikleri FIBA'nın Genel Tüzük ve İç yönetmeliklerine tümüyle uygun olmalıdır. Genel Tüzük ve İçtüzük otomatik olarak üye ülke federasyonların içtüzük ve yönetmeliklerinin bir parçası olurlar. Herhangi bir şüphe ya da uyuşmazlık durumunda FIBA Genel Tüzük ve İç Tüzük öncelik kazanır.

Üye ülke federasyonlar FIBA tarafından oluşturulmuş resmi basketbol kurallarına uymak zorundadır.

Üye ülke federasyonlar Spor Tahkim Kurulu'nu tanır ve bu tahkim kurulunun vermiş olduğu kararların üye ülke federasyon, kulüp, lig, oyuncular, menajerler, görevliler ve yönetim için bağlayıcı olduğunu kabul ederler.

Üye ülke federasyonlar, politikalarını, tüzüklerini ve yönetmeliklerini Dünya Anti-Doping Kanununa uyumlu hale getirmelidir.

Üye ülke federasyonlar organlarının seçim ya da atamayla geleceğini garanti etmelidir. Tüzüklerinin seçim ve atamalar için tam bağımsız bir usul düzenleyeceğini garanti etmelidir.

Üye ülke federasyonlar kendi üyelerinin ve organlarının FIBA'ya ait olan borçlarından dolayı sorumludurlar.

Bu hükümlere uymama durumunda FIBA bu tüzükte ve İçtüzükte yer alan yaptırımlara maruz kalacaktır.

Madde 9 Bağlı Üye

Üye ülke federasyonun (3) ardışık yıl boyunca üyelik aidatını ve borçlarını ödememesi durumundan FIBA üyesi olarak haklarını kaybeder ve bağlı üye konumuna geçer. Bu karar Genel Sekreterlik tarafından alınır. Genel Kurul ve Bölgeler bilgilendirilir.

Bağlı üye FIBA Kongrelerinde veya Bölge Kongrelerinde oy kullanma hakkına sahip değildir. Takımları ve resmi görevlileri resmi müsabakalarda veya aktivitelerde yer alamaz.

Genel Kurul bağlı üyelerle ilgili gerekli yönetmeliği çıkartır.

Madde 10 Üyelere Uygulanacak Yaptırım ve/veya Üyeliğin askıya alınması ve/veya Üyelikten Çıkarılması

FIBA Genel Kurul önemli nedenlerin varlığı halinde özellikle FIBA Genel Tüzük, İçtüzük veya Kararları aşık bir şekilde ihlal edilir veya üyelik için gerekli nitelikleri artık taşımadığı durumlarda üye ülke federasyonu cezalandırabilir ve/veya üyeliğini askıya alabilir.

Üyeliği askıya alınmış federasyon bağlı üye ülke federasyonlarla aynı haklara sahiptir.

Üyeliğin askıya alınması Genel Kurul tarafından kaldırılmazsa bu askıya alınma bir sonraki kongreye kadar yürürlükte kalır. Kongre askıya alınmanın kaldırılması veya uzatılması veya üye ülke federasyonu ihraç eden kararı almak zorundadır.

Kongre federasyonu ihraç eden kararı verirken Genel Kurul önüne sunulan detaylı teklifi dayanmalıdır.

Madde 11 Üye Ülke Federasyonun Dağılması:

Üye ülke federasyonun kendi tüzük ve yönetmeliklerine uygun olarak dağılması durumunda, yeni ülke federasyonun madde 6'da belirtilen şartları taşıması ile üyeliği tanınır.

Dağılmış üye ülke federasyon dağılım esnasında (mali olarak da) kötü durumda olduğu takdirde, yeni üye ülke federasyon daha

önceki federasyonun FIBA'ya, ilgili FIBA Bölgesi'ne olan borçlarını aksi Genel Kurul tarafından kararlaştırılmadıkça üstlenir.

Madde 12 Kulüpler, Diğer kuruluşlar ve Ligler

Üye ülke federasyonların çeşitli kuruluşları (Kulüpleri dahil) federasyonlarının kendilerini tanımaları ve izinleri ile federasyonun belirlediği limit dahilinde faaliyetlerini gerçekleştirirler. Bu kuruluşların uluslararası aktivitelerde yer alması için yetkili üye ülke federasyondan izin alınması gerekir. Kıtalararası aktiviteler veya FIBA Bölgesi'nde yer alan kıtasal aktiviteler için FIBA Genel Kurulu'nun onay vermesi gerekir.

Üye ülke federasyonlar ve onların kulüpleri veya ligleri bir başka ülkede o ülke federasyonun izni olmadan oynayamaz. Kıtalararası aktivitelerde ve FIBA Bölgesinde yer alan kıtasal aktivitelerde FIBA'nın izni de gereklidir.

FIBA ve üye ülke federasyon bu düzenlemelerin ihlali halinde yaptırım uygulayabilir.

Genel Kurul ulusal ve uluslar arası seviyede lig organizasyonu ile ilgili yönetmelikler çıkartacaktır.

BÖLÜM 3 FIBA'NIN ORGANİZASYONU

Madde 13 FIBA'nın Bölümleri

FIBA aşağıdaki bölümlerden oluşur:

Kongre

Genel Kurul

FIBA Genel Sekreteri ile hareket eden FIBA Genel Sekretaryası

Bölgeler

Komisyonlar

Madde 14 Kongre

Kongre FIBA'nın en yüksek otoritesidir ve Genel Tüzüğü'nin kendisine vermiş olduğu yetki ile bağımsız güce sahiptir. Kongre, aşağıdaki gibi oluşur:

Her üye ülke federasyondan tek oya sahip maksimum 2 üye ikisinin de kongrede hazır bulunması halinde ilk delegeye oy hakkı tanınır.

Başkan;

Üye ülke federasyonu resmi olarak temsil etmediği haller dışında sadece danışma yetkisine sahip olan Genel Kurul Üyeleri ve

Üye ülke federasyonu resmi olarak temsil etmediği haller dışında sadece danışma yetkisine sahip olan FIBA Komisyonlarının Başkanları

Üye ülke federasyonlar, başkanı tarafından delege olarak seçildiği belirtilen imzalı bir belge ile temsil edilir. Delegeler sadece bir (1) üye ülke federasyonu temsil edebilir.

Mektup ya da vekil aracılığıyla temsil yasaktır.

FIBA Başkanı Kongre'ye başkanlık eder. Kongre sırasında, eşitliğin olması durumunda belirleyici oy hakkı dışında oy kullanamaz.

Başkan 4 yıllık dönem için, aşağıdaki sıraya uygun olarak Bölgelerden dönüşümlü olarak seçilir.

Okyanusya(2006-2010)

Avrupa (2010-2014)

Amerika (2014-2018)

Afrika (2018-2022)

Asya (2022-2026)

FIBA Başkanı bölge içinde veya üye ülke federasyonda ofisi olamaz.

Başkanın geçici olarak çalışmadığı durumlarda, FIBA Başkan Yardımcısı Kongrelerde ve/veya Genel Kurul toplantılarında başkan temsil edecektir. Sürekli çalışmama durumunda ise seçildiği bölgenin üye ülke federasyonları bir sonraki kongreye kadar başkanlık görevini yapacak yeni bir üye seçerler.

Kongre'nin Genel tüzükte belirtilen görevleri vardır. Özellikle, aşağıdaki görevleri yerine getirmelidir:

Gündemi onaylama;
Genel Tüzüğü onaylamak ve değiştirmek;
FIBA Başkanını seçme;
FIBA Genel Sekreterin teklifi üzerine, FIBA Hazine Sorumlusunu seçme;

Genel Kurul'u onaylamak ve Başkan Yardımcısını atama;
Etik Komisyon üyelerini atama;
Onursal Başkan veya Onursal üyeleri belirleme;
Genel Kurul faaliyet raporu ve gündemdeki diğer başlıklar dahil olmak üzere tüm raporları değerlendirme ve onama;

Madde 10.1 ve 15.1 de belirtilen hükümler dahilinde alınan kararları onama Üyelerin ihracı hakkında karar alma ve FIBA'nın dağılımını açıklama.

Kongre her 4 yılda bir toplanır. Toplantı yeter sayısı belirlenmemiştir.

FIBA Başkanı, Genel Sekreter, Genel Kurul veya üye ülke federasyon tarafından sunulan konular yetkileri dahilinde verildiği takdirde Kongrenin gündemine eklenir. Önerilerin Kongrenin açılımından en az 90 gün öne sunulması gereklidir.

Üye ülke federasyonların 1/5'inin veya Genel Kurul'un talebi üzerine Olağanüstü Kongre FIBA Sekreterliğine yapılmış olan talep tarihinden itibaren 3 ay içinde gerçekleşir.

Olağanüstü Kongre toplantısında görüşülecek olan konular talepte açıkça belirtilir. Bununla beraber, sadece Kongre'nin yetki alanındaki konular gündeme alınır.

Kongre'nin yeri, zamanı ve gündemi Genel Sekreterlik tarafından belirlenir ve tüm üye ülke federasyonlara Kongre başlamadan 45 günde gönderilir. Olağanüstü Kongre'ler her zaman FIBA merkezlerinin olduğu şehirlerde gerçekleşir.

Genel Kurul üyelerinin katılım formları FIBA Sekreterliği'ne en geç Kongrenin açılımından 24 saat önce gönderilmesi gerekir.

Genel Sekreterlik alınan kararların detayları ile birlikte dosyalanmasından sorumludur.

Kongre, FIBA'ya olan olağanüstü hizmetlerinden dolayı bir kişiyi FIBA Onursal Başkan veya FIBA Onursal Üyesi olarak belirleyebilir. Bu konular için adaylar Genel Kurul tarafından yapılır. FIBA Onursal Başkan'ın veya Üyesi'nin görüşmelere katılım ile birlikte kongrelere iştirak edebilir ancak oy kullanamaz.

Kongre kararları nihaidir ve temyiz edilemez.

Aksi başka türlü kararlaştırılmadıkça, Kongre'de alınmış olan kararlar onaylanarak yürürlüğe girer.

Madde 15 Genel Kurul

Genel Kurulun yetkileri Genel Tüzük'te ve İçtüzükte belirlenmiştir. Özellikle;

Basketbol faaliyetlerini dünya çapında düzenlemek;

Genel Sekreter ve yardımcısını atamak, hizmetleri ve görevleri ile ilgili FIBA adına sözleşme düzenlemek;

FIBA işleri ile ilgili olarak Genel Sekreterliği denetlemek

Ülke federasyonlardan gelen üyelik başvurularını kabul veya reddetmek ve onları bölgeye atamak;

Üye ülke federasyonların üyeliğinin askıya alınmasına karar verme

FIBA'nın özellikle uluslararası ve olimpiyat müsabakaları için oluşturduğu sistemle ilgili Resmi Basketbol Kurallarını oluşturma, ekipmanların ve donanımların özelliklerini belirleme ve iç ve genel yönetmelikler düzenleme;

FIBA temsilcileri, koçları, hakemleri, komisyon görevlileri ve okutmanlarını atama ve dünya genelinde standartlarını oluşturma

Oyuncu transferleri, koçları ve hakemlerin bir üye ülke federasyondan diğerine transferlerini düzenleme;

Üye ülke federasyonları, Bölgeler, onların resmi görevlileri ve oyuncular arasında dostane ve saygılı ilişkiler kurulmasını teşvik etme;

Genel Tüzük'ün, İçtüzüğü'nün ve FIBA resmi Basketbol Kurallarının ihlallerini önleyecek uygun önlemler alma;

Basketbol sporunu kötüye kullanma veya yarışmanın bütünlüğünü tehlikeye atacak her türlü yöntem veya faaliyetlerin oluşmasını engelleme;

Genel Tüzük ve İçtüzüğe uygun olarak üye ülke federasyonlar, Bölgeler, kulüpler, ligleri; görevliler ve oyuncular arasında doğacak olan uyuşmazlıkların çözümü ile ilgili prensipleri belirleme ve savunma hakkı ve tarafsız yargılama sağlama;

İç Yönetmeliklere uygun olarak uluslararası lige ilgili uyuşmazlıkları dinleme ve karar verme;

Kongreye son finansal yılla ilgili faaliyet ve finansal rapor sunma
Finansal politikayı belirleme ve Finans Komisyonu tarafından hazırlanan bütçeyi onaylama;

FIBA'nın tüm finansal yönetiminin kontrolünü gerçekleştirme;

Kongrenin onayına sunulan Genel Tüzükle ilgili değişiklik yapılması hakkında nihai metni onaylama; Genel Kurul tarafından onaylanmış nihai metin, Kongreye davet ile birlikte tüm üye ülke federasyonlara gönderilir.

İçtüzüğü değiştirme veya onama;

Dünya Şampiyonası ve diğer dünya müsabakalarının organizasyonunu organize etme, denetleme, idare etme ve/veya devretme;

Genel Tüzükte belirtilen hükümler dahilinde FIBA Komisyon Görevlilerini ve Başkanlarını atama;

Bölgelerin tüzüklerini ve yönetmeliklerini onama;

FIBA tarafından resmi olarak tanınmış organizasyonların tüzüklerini ve yönetmeliklerini onama;

Emekli Genel Sekreter unvanı verme;

FIBA Genel Kurul Kararlanma karşı Spor Tahkim Kurulu'na temyiz yoluna gidilebilir.

Genel Kurul Kongre'nin kapanış gününden sonra başlayarak ve bir sonraki kongrenin son gününü de kapsayacak şekilde dört yıllık dönem için görev yapar.

Genel Kurul oy hakkı ile birlikte aşağıdaki üyelerden oluşur.

FIBA Başkanı

FIBA Genel Sekreteri

FIBA Hazine Sorumlusu

FIBA- Afrika(3). FIBA Amerika(4), FIBA Asya (3). FIBA Avrupa (4) ve FIBA Okyanusya (3) olmak üzere ilgili bölgelerden atanmış 17 üye.

15.5 Genel Kurulda her iki cinsiyette temsil edilmelidir ve her bölge en az bir tane her cinsiyetten üye belirlemelidir. Bu hükme uyulmaması halinde bir makam boş bırakılacaktır.

Her bölge için belirlenecek olan adaylardan ilkinin Bölge Başkanı olması arzu edilir.

Bölgelerden atanmış üyelere 15.3'te belirtilen süre içerisinde bir ofis temin edilir. Üyelerden birinin sürekli olarak çalışamaması durumunda, ilgili bölgeden yedek üye geri kalan süre için devam eder.

15.4.d maddesinde belirtilen Genel Kurul üyelerinin tabi olduğu milliyet sınırı (1) dir. Bölge Başkanı ve Genel Sekreterin aynı milliyete tabi olması durumunda bu hüküm uygulanmaz ve hem Bölge Başkanı hem de Genel Sekreteri Genel Kurul üyesi olur.

Genel Kurul üyeliği kesinlikle şahsidir ve vekalet aracılığıyla temsil edilemez. Genel Kurul üyeleri atandıkları bölgelerle ilgili bilgi, uzmanlık ve yeteneklerini getirmesiyle FIBA'nın global amaçları ile ilgili bağımsız hareket ederler. Genel Kurul Kararları eşitlik, adalet ve şeffaflık ilkeleri üzerinden verilmelidir.

Madde 15.4.d'ye göre Bölge tarafından atanan üyeler, otomatik olarak ilgili bölgenin Yönetim/Genel/İdari Komitesi 'ne bakılmaksızın en yüksek kurulun üyesi olurlar.

FIBA Başkan Yardımcısı madde 14.5'te belirtilen bir sonraki döngüde Başkan seçilecek bölgeden belirlenir. Genel Kurul üyeleri arasından FIBA Başkan yardımcısı belirlenir.

Genel Kurul üyelerine ilave olarak, aşağıda sayılan kişilerde Genel Kurul toplantılarına oy hakkı olmadan katılır.

FIBA Genel Sekreter Vekili (eğer atanmışsa)

FIBA Emekli Genel Sekreter (eğer unvan verilmişse)

Genel Kurul üyeleri henüz belirlenmemişse Bölgelerin Genel Sekreterleri

Genel Sekreter özellikle toplantılarda Komisyonların yetkileri dahilinde konular müzakere edilecekse FIBA Komisyonu başkanları gibi kişileri davet edebilir. Ancak toplantıda sadece danışma güçleri vardır.

Genel Kurul yılda en az iki kere olağan toplantıdır. Gerekli olursa, Başkan ve Başkan yardımcısı ilave toplantılar için çağırabilir. Bu durumda, üyeler olağanüstü toplantı için en az 30 gün önce haberdar edilmelidir.

Genel Kurul toplantısından en az 7 gün önce üyelerin elinde olacak şekilde gündem ve çalışma evrakları üyelere ulaştırılmalıdır. .

Genel Kurul toplantıları için toplantı katılım sayısı belirlenmemiştir.

Genel Kurul'da oyların eşitliği hainde, Başkan'ın belirleyici oy hakkı vardır.

Başkan ve Genel Sekreterin talebi üzerine, Genel Kurul zarfla oy kullanabilir.

Hazine Sorumlusunun aşağıdaki görevleri vardır:

FIBA'nın finansal idaresini denetlemek;

Gelir ve gider hesaplarını denetleme;

FIBA Sekreteryası tarafından hazırlanan periyodik finansal raporları değerlendirme;

Finans Komisyonu üyeleri ile birlikte dört (4) yıllık bütçeyi hazırlama;

Bütçe ile uygun eylemleri gerçekleştirmek;

Genel Kurul ve Kongreye finansal değerlendirmeleri sunma.

Madde 16 FIBA Sekreteryası

FIBA Sekreteryası aşağıdaki gibi oluşur;

Genel Sekreter

Genel Sekreter Vekili (eğer atanmışsa)

Sekreterlik Görevlileri

Tüm Sekreteryaya görevlileri sözleşmeleri bitene kadar ofiste kalırlar. Sözleşmeleri FIBA'nın genel merkezinin bulunduğu ülke kanunlarına göre düzenlenir.

Genel Sekreter Genel Kurul tarafından atanır ve sözleşmesi bittikten sonra yeniden atanabilme hakkına sahiptir.

Genel Sekreter FIBA Sekreteryasını düzenler ve tüm sorumluluğu üstlenir. Genel Kurul tarafından açıkça onaylanmadığı sürece herhangi bir üye ülke federasyonda veya Bölge'de görev alamaz.

Genel Sekreter FIBA'nın tek yasal temsilcisidir.

Genel Sekreter, şahsi olarak ya da danışmanları aracılığıyla üye ülke federasyonlara veya onların gruplarına sağlanan teknik ve sağlık yardımı ile ilgili projeler dahil olmak üzere dünya çapında basketbolun yönetimi, denetimi ve teşviğiyle ilgili kanunların uygulanmasıyla ilgili çalışmalardan ve eylemlerden sorumludur. Özellikle, Genel Sekreter aşağıda sıralanan görevleri gerçekleştirmelidir.

Sekreteryaya liderlik yapmak ve yönetmek.

Kongre ve Genel Kurul tarafından alınan kararların uygulanmasını sağlamak.

Genel Tüzük madde 4'te belirtilen görevleri gerçekleştirmeden ve uluslararası ve Olimpiyat müsabakalarından sorumludurlar.

IOC (Uluslararası Olimpiyat Komitesi) ve WADA tarafından oluşturulan düzenlemelere gerekli olduğu durumlarda uyma.

Kongre ve Genel Kurul toplantılarını düzenleme ve çağırma
Arşiv hazırlama ve muhafaza etme.

Genel Kurul üyelerine, Komisyon Görevlilerine, üye ülke federasyonlara ve resmi olarak tanınmış organlara İç tüzüğü göndermek ve yayınlamak.

FIBA resmi yazışmaları hazırlamak.

FIBA yetkili bölümleri tarafınca hükmedilen cezalar, ödenekler, harçlar, lisanslar ve diğer katkılar ile yıllık aidatlarının alındığına dair makbuzu sağlamak, FIBA'nın mali yapısını idare etmek;

FIBA'nın finansal kaynakları ile ilgili yollar üzerinde çalışmak ve bunla ilgili bir raporu Genel Kurul'a sunmak.

Üye ülke federasyonlar, onların üyeleri, FIBA resmi görevlileri ve bölümlerin FIBA Genel Tüzüğü ve diğer yönetmeliklere uygun hareket etmelerini sağlama, bu hükümlerin lafzı veya ruhuna aykırı bir durum olduğu takdirde Genel Kurul'u haberdar etme.

Aksi başka türlü düzenlenmemişse Genel Tüzük ve İç Tüzükte belirtilen Yaptırımlara Uygulanacak Olan Temel Prensiplere uygun olarak yaptırım uygulama ve Yargı yetkisi dahilinde karar alma

Genel Sekreterin önerisi üzerine Genel Kurul tarafından Genel Sekreter vekili atanır. Atandığı takdirde, Genel Sekreter vekili Genel Sekreterin sahip olduğu tüm yetkileri kullanabilir. Genel Sekreterin belirli bir süre çalışmaması durumunda, Genel Sekreter vekili yokluğunda onun yerine görev yapar ve tüm yetkileri üstlenir. Genel Sekreterin sürekli çalışmaması durumunda, Genel Sekreter Vekili bir sonraki genel Kurul toplantısına kadar Genel Sekreterlik görevini üstlenir. Açıkça Genel Kurul tarafından Genel Sekreter Vekili'ne onay verilmedikçe üye ülke federasyonda veya Bölgede görev yapamaz.

Genel Kurul. Emekli Genel Sekreter unvanını, 10 seneden fazla Genel Sekreterlik görevi yapmış olan ve Federasyon'a değerli hizmetlerini sunan kişilere verebilir. Emekli Genel Sekreter FIBA'nın tüm toplantılarına ve ana resmi müsabakalarına davet edilir. Genel Sekreter tarafından temsil yetkisi verildiğinde tüm görevleri yerine getirir.

Madde 17 Bölgeler

Basketbolun dünya koordinasyonunu sağlamak amacıyla Kongre Bölgeler oluşturur.

Aşağıdaki bölgeler oluşturulmuştur; FIBA Afrika, FIBA Amerika, FIBA Asya, FIBA Avrupa ve FIBA Okyanusya Bölgelerin oluşturulması, herhangi üye ülke federasyonun direk üyeliğe kabul edilerek bağlanmasını etkilemez.

Bir üye ülke federasyon sadece bir Bölge'ye bağlanabilir. Ülke federasyonun FIBA üyesi olmasıyla, otomatik olarak ilgili FIBA Bölgesi'nin üyesi olur.

FIBA üye ülke federasyonlar Genel Tüzük ekte belirtildiği şekilde gruplandırılmıştır.

Bölgeler, Kongre ve Genel Kurul tarafından oluşturulan FIBA politikasına sıkı bir şekilde bağlı olarak sorumlu oldukları bölgede basketbolu denetlemeli, idare etmeli ve teşvik etmelidir.

Bölgeler, FIBA'yı 3.kişiler karşısında temsil edemez.

Madde 17.9'da belirtildiği üzere görevleri dahilinde, Bölgeler FIBA Tüzükleri, Yönetmelikleri ve kararlarına uygun olarak yetkili alanlarında bağımsız hareket ederler.

Bölgeler aşağıdaki haklara ve yükümlülöklere sahiptir:

Sorumlu oldukları coğrafi bölgede basketbol sporunu teşvik etmeli ve FIBA'nın teknik ve idari yönetmeliklerine uygun olarak düzenli ve sürekli bir şekilde kıtasal ya da Bölge Müsabakaları düzenlemelidir.

FIBA Genel Tüzük ve diğer yönetmeliklerin sıkı bir şekilde uygulanmasını sağlamak ve garanti etmek.

Yetkileri dahilinde ve yönetmelikleri uyarınca üyelere ve kuruluşlara yaptırım uygulamak.

FIBA İç Tüzüğe uygun şekilde düzenlenmemiş Uluslararası Lig veya diğer grupların oluşmadığını garanti etmek.

FIBA Sekreteryasının organize edilen etkinliklerden ve yarışmalardan haberdar etmek, gerekli olduğu takdirde, yönetmelikler uyarına şart koşulan izini almak.

Yetkileri dahilinde yapılmış olan uluslararası müsabakaların sonuçlarını FIBA Sekreteryasına bildirmek, ve bu etkinliklerden ilgili Komisyonları haberdar etmek ve Kongre'ye ilgili faaliyet raporunu sunmak.

Bölge içinde yapılmış olan tüm uluslararası oyuncu transferlerin listesini sunmak.

Doping kontrolleri gerçekleştirmek ve bölge içinde şüpheli doping olaylarını FIBA Sekreteryasına bildirmek.

Komisyonlara ve Genel Kurula basketbol dünyası için yararlı bilgileri bildirmek.

Bu Genel Tüzük madde 15.4. d'ye uygun olarak Genel Kurul için üye belirlemek. Madde 15.3'de belirtildiği gibi görev süreleri Genel

Kurul'da yapacakları görev süresi ile aynı olmalıdır. Atanması veya elenmesi Dünya Kongresi ile aynı yılda veya önceki yılda yapılmalıdır.

Her Bölge kendi bölgesinin koşullara uygun olarak organize edilir.

Her Bölge kendi tüzüklerini, yönetmeliklerini FIBA Genel Tüzük ve İçtüzüklerinin genel hükümlerine uygun olarak oluşturur ve bu yönetmelikler FIBA Genel Tüzük ve İçtüzük'ün tamamlayıcı bir parçası olup onların yerine geçmez. Bu tamamlayıcı yönetmelikler Genel Kurul'un onayına sunulmalıdır. FIBA düzenlemeleri ve Bölge yönetmelikleri arasında bir çelişmenin ortaya çıkması durumunda FIBA düzenlemeleri dikkate alınacaktır.

FIBA'ya bağlı olan organlar üzerinde gerekli değişiklikler yapıldıktan sonra ilgili Bölgelerde kurulur.

Bölge Kararları bağlı olan üye ülke federasyonlara uygulanır ancak bu Kararlar FIBA ile çelişmemelidir.

Her Bölge Genel Kurul üyeleri ile aynı görev süresince kendi Başkanlarını seçerler.

Her Bölge Genel Sekreter atar ya da seçer. Başarılı performansa bağlı olarak Genel Sekreterin tavsiye edilen görev süresi 2-4 yıldır. Bölge Genel Sekreteri FIBA Genel Sekreterinin sahip olduğu tüm görevler ile kendi bölgesinde aynı görevlere tabidir.

Bölgelerin Genel Tüzük ve İçtüzüğe uygun olarak faaliyetlerini gerçekleştirebilmeleri için Genel Kurul kararınca FIBA'nın gelirlerinden belli bir oranda pay alırlar. Genel Kurul bu payın alınması için hangi koşulların gerçekleşmesi gerektiğini belirtir ve gerekli görürse koşulları sözleşme olarak hazırlar.

Bölgeler, FIBA Sekreteryasına detaylı olarak faaliyet raporları gönderirler. Genel Kurul kararınca, ilgili bölgenin faaliyetlerini tatmin edici bulmazsa ödemeleri geri alma hakkına sahiptir.

Madde 18 FIBA Komisyonları

Komisyonlar

Teknik Komisyon

Uluslararası Müsabakalar Komisyonu
Yasal Komisyon
Kadın Basketbol Komisyonu
Genç Basketbol Komisyonu
Milletler topluluğu Basketbol Komisyonu
Mali Komisyon
Sağlık Komisyonu
Etik Komisyon

Genel Sekreter, yardım almak amacıyla, uzmanlık alanlarına göre, kişiler atar. Genel Kurula bildirilir.

FIBA Komisyonları Genel Kurul ile eş zamanlı dört yıllık süre için görev yaparlar. Genel Kurul veya burada açıkça aksi yönünde hüküm yoksa bir başkan ve 6 üyeden oluşur. Genel Sekreter Komisyonun atanması için Genel Kurula aday listesini iletir. Listenin sunumunda, ilgili komisyonun yetkisi dahilinde adayların uzmanlığını dikkate alır.

Her komisyonun Başkan yardımcısı, komisyon üyeleri arasından Genel Kurul tarafından atanır. Komisyon Başkanının kısa süreli çalışamaması durumunda, Komisyon Başkan Yardımcısı onun adına komisyon toplantılarında Başkanlık görevini üstlenir. Sürekli çalışamaması durumunda bir sonraki kongreye kadar Başkan Yardımcısı Başkanlık görevine geçer.

FIBA Genel Sekreteri, res'en Komisyonların oy hakkı olmayan üyesi olur.

FIBA Komisyon üyeliği münhasıran şahsa bağlıdır ve vekil aracılığıyla temsil edilemez. FIBA'nın amaçları doğrultusunda, seçildikleri bölge ve Üye ülke federasyondan getirdikleri bilgi, deneyim ve uzmanlığı kullanırken bağımsız hareket ederler.

Komisyon Görevlileri arasından görevini gereği gibi ifa edemeyenler Genel Kurul kararı ile başkası ile değiştirilirler.

FIBA Komisyonları Genel Sekretere danışıldıktan sonra başkanın gerekli gördüğü her durumda toplanırlar.

FIBA Komisyon toplantıları için herhangi bir toplantı yetersayısı belirlenmemiştir.

Toplantı başlamadan yedi gün önce gündem ve çalışma evrakları üyelerin eline ulaştırılmalıdır.

FIBA Komisyonları sadece danışma olarak hizmet verirler ve yürütme yetkisine sahip değildir. Bununla beraber, Komisyon Başkan ve üyeleri Genel Sekreter'in çağrısı üzerine görevlerini gerçekleştirebilirler. Bu durumlarda, Komisyon temsilcisi olarak değil Genel Sekreterin temsilcisi olarak görev yaparlar.

Madde 19 Teknik Komisyon

Teknik Komisyonun aşağıdaki görevleri vardır:

Resmi Basketbol Kuralları ile ilgili taslak metini oluşturmak, Genel Kurul'un kabul edeceği değişiklikleri hazırlamak, Kurallarla ilgili resmi yorum yapma, Kurallarla ilgili doğmuş olan şüpheli durumları düzeltmek ve FIBA Uluslararası hakemlerin, denetmenlerin, eğitimcilerin ve komisyonerlerin eğitiminden, değerlendirilmesinden ve yeterliliğinden ilave olarak Dünya Kadınlar ve Erkekler Basketbol Şampiyonasına hazırlanmalarından sorumlu olmak,

Teknik Komisyon Resmi Basketbol Kurallarının uygulanması ile ilgili tüm konularda yetkili organdır.

Madde 20 Uluslararası Müsabakalar Komisyonu

Uluslararası Müsabakalar Komisyonu'nun aşağıdaki görevleri vardır:

Tüm uluslararası müsabakalar ve FIBA'nın diğer bölümleri tarafından oluşturulan uluslararası müsabakalar ile ilgili yönetmelikler üzerinde çalışmak;

Kadınlar ve Erkekler arası Olimpiyat Basketbol turnuvaları ile ilgili yarışma sistemini oluşturmak Kadın Basketbol Komisyonundan, Genç Basketbol Komisyonundan ve Milletler topluluğu Basketbol Komisyonundan görüşler almak;

FIBA tüm Dünya Şampiyonaları ile ilgili yarışına sistemi taslağı hazırlamak;

Yeni FIBA Dünya Şampiyonaları için taslak sistemler oluşturmak;
FIBA müsabakaları için dünya takvimi üzerinde çalışma;
Tüm taslaklar Genel Kurul'un onayına tabidir.

Madde 21 Yasal Komisyon

Yasal Komisyon'un aşağıdaki görevleri vardır:

Basketbol sporu ile ilgili tüm yasal konularda bağımsız ve tarafsız tavsiyelerde bulunma;

FIBA Genel Tüzükte teklifi yapılacak değişiklikler üzerinde çalışma

İç Tüzüğü'nün diğer ilgili organları ile birlikte resmi metin taslağını hazırlama ve Genel Kurul'un onayına sunulmadan önce bu metni bitirme ve Genel Sekreter ve Genel Kurula yürürlükteki Genel Tüzük, İç tüzük ve diğer konularda özellikle seçilebilme konuları ile ilgili yorumda tavsiyede bulunma.

Madde 22 Dünya Kadınlar Basketbol Komisyonu

Dünya Kadınlar Basketbol Komisyonu'nun aşağıdaki görevleri vardır:

Kadın basketbolu ilgili sorunlar üzerinde çalışmak;

Kadın Basketbolunun gelişimi için gerekli olan kuralların alınması ile ilgili Genel Kurul'a öneride bulunmak ve Uluslararası Müsabakalar Komisyonu'na Kadınları ilgilendiren uluslararası müsabakalar ile ilgili konularda teklifte bulunma

Madde 23 Genç Basketbol Komisyonu

Genç Basketbol Komisyonu'nun aşağıdaki görevleri vardır:

Genç insanlar kategorisinde mini-basketbola kadar genç basketbol ile ilgili konularda çalışma

Mini-Basketbolun gelişimi için gerekli önlemlerin alınması hakkında Genel Kurul'a teklifte bulunma ve genç kategorilerin dönüşümünü ve basketbolun gençler arasında yaygınlaşmasını sağlama

Uluslararası Müsabakalar Komisyonu'na gençleri ilgilendiren uluslararası müsabakalar ile ilgili konularda teklifte bulunma

Madde 24 Milletler Topluluğu Basketbol Komisyonu

Milletler topluluğu Basketbol Komisyonu bir önceki Milletler topluluğu Basketbol Federasyonunun görevlerini yerine getirir. Özellikle, aşağıdaki görevleri vardır:

Basketbolun gelişimini güçlendirmek ve FIBA'nın Milletler topluluğu ile uyumlaştırılmış yarışına programlarının düzenli olmasını sağlamak,

Milletler topluluğu ülkeleri ile birlikte çalışmak,

Milletler topluluğu Oyunları olduğu her durumda takımları belirlenmesi ve yarışına formatında karar verme ve Milletler topluluğu ülkeleri arasında düzenlenen müsabakalarda milletler topluluğu oyunları dahil olmak üzere teknik destek sağlama

Üyeler Madde 18.3'e göre atanır, ancak üyeler sadece milletler topluluğu üyesi olan ülkelerden seçilir.

Madde 25 Finans Komisyonu

Finans Komisyon'unun aşağıdaki görevleri vardır:

Genel Kurul onayına sunulacak FIBA tahmini bütçeyi değerlendirme ve Genel Kurul onayına sunulacak genel finansal raporu hazırlamak,

Finans Komisyonu aşağıdaki gibi oluşur,

FIBA hazine Sorumlusu başkan olarak ve Madde 8.3'e göre belirlenmiş en az iki üye.

Madde 26 Sağlık Komisyonu

FIBA Sağlık Komisyonu sağlıkla ilgili konularda tavsiye ve bilgi verir. Genel Sekretere talebi üzerine yetki alanına girdiği konularda tavsiyede bulunur.

FIBA'nın diğer organlarıyla dayanışmasında, Sağlık Komisyonu Genel Kurul'un onayına sunulacak doping ile ilgili yönetmelikler hakkında çalışır ve sunar.

Sağlık Komisyonu, Genel Sekreterliğin kabulü ile belli bir konu üzerinde uzman kullanabilir veya alt komisyonlar oluşturabilir.

Madde 27 Etik Komisyon

Etik Komisyon İç Tüzükte yer alan Etik kuralları ile Genel Kurul tarafından veya kendisine bildirilen ihlalleri değerlendirir.

Etik Komisyon Kongre için bir rapor hazırlar.

Etik Komisyon Kongre tarafından atanan üç kişiden oluşur ve içlerinden birini başkan olarak seçerler.

Madde 28 Genel Hükümler

Basketbolun gelişimi için FIBA resmi olarak tanınmış belli organizasyonlara izin verir. FIBA Genel Kurulu bu yarışmalara resmi tamına vermeden sorumludur.

Tanınmış organizasyonlar üye ülke federasyonun, Bölgenin veya FIBA Genel Kurulun onayına tabi olarak yetkilerini gerçekleştirmede özgürdür.

Bu organizasyonların merkezi FIBA Genel Kurulun onayına tabi olarak genel kurulları tarafınca belirlenir.

Bu organizasyonlar FIBA'yı üçüncü kişiler karşısında temsil edemez.

Bu organizasyonların işleyişini sağlamak için, Genel Kurul kararı ile FIBA'dan ödenek alabilirler. Bu karar dört yıllık stratejik programın ve ayrıca yıllık düzeyde alınacak bireysel eylemlerin ve Genel Kurul'un gerekli görüldüğü takdirde diğer koşulların sunumuna dayanır.

Bu organizasyonlar en az iki yılda bir gerçekleştirmiş oldukları eylemlerle ilgili bir raporu FIBA Sekreteryasına göndermelidirler. Genel Kurul kararı ile bu organizasyonların eylemleri memnun etmediği takdirde yıllık ödenek kesilir.

Madde 29 Dünya Basketbol Koçları Birliği

Dünya Basketbol Koçları Birliği ilgili üye ülke federasyonlar tarafından tanınmış ulusal basketbol koçları birliğinden oluşur.

Dünya Basketbol Koçları Birliği'nin aşağıdaki görevleri vardır:

Antrenörlük metotlarının gelişimi;

Özellikle genç oyunculara antrenörlük dolayısıyla antrenörlük becerilerinin gelişimi için gerekli düzenlemeleri yapmak,

Basketbolun öğretimi için genel ve teknik metotlar ile ilgili kurallar koymak,

Eğitmenler, koçlar ve idari görevlilere ulusal üye federasyonlar ve Bölgelerle işbirliği ile kurs ve seminerler düzenlemek,

Oyuncular ve koçlar için antrenman tekniklerinin gelişimi ve eğitimi için belgeler hazırlamak,

Antrenörlük videolarının üretimi için gerekli desteği sağlamak ve

Dünya çapında koçlar için aktif ve sürekli forum sağlamak.

Üye ülke federasyonlar tarafından tanınmış ulusal basketbol koçları birliği, eğer dilerlerse, ait oldukları bölgede bir birlik kurabilirler.

Dünya, Bölge ve Ulusal Basketbol Koçları Birliği, FIBA'nın bölgenin ve üye ülke federasyonların tüzük ve yönetmeliklerinin lafzına ve ruhuna uygun olarak hareket etmelidir.

Basketbol birliğinin tüzük ve yönetmelikleri ilgili yetkili otorite tarafından örneğin ulusal üye federasyon, Bölge veya FIBA tarafından onaylanır.

Dünya Basketbol Koçları Birliği Kurul üyelerinden birini başkan olarak seçer.

Dünya Basketbol Koçları Birliği'nin genel merkezi ve idari binası FIBA genel merkezlerinde olur ve FIBA Genel Sekreteri işlerin denetiminden sorumlu olur.

Madde 30 Uluslararası Engelli Basketbol Federasyonu

Uluslararası Engelli Basketbol Federasyonu ilgili ülkelerin engelli basketbol federasyonlarından oluşur.

Uluslararası ve Ulusal Engelli Basketbol Federasyonu'nun tüzük ve yönetmelikleri FIBA'nın Genel Tüzük ve Yönetmeliklerin lafzına ve ruhuna uyguna olmak zorundadır.

Madde 31 FIBA Basketbol Araştırma ve Belge Merkezi

FIBA Pedı o Ferrândiz Kuruluşu Basketbol ile ilgili bilimsel çalışmaların gelişimi için FIBA, Alcobendasİspanya'da Basketbol Araştırma ve Belge merkezi kurmuştur ve her üye ülke federasyonun uluslararası faaliyetleri araştırma ve bu kuruluşun gelişimi ve desteği için katkıda bulunmalıdırlar.

Madde 32 Genel Hükümler

FIBA basketbolun dünya çapında gelişimi ve desteği için olağanüstü çaba gösteren insanları onurlandırmak amacıyla İçtüzükte belirtilen bir dizi ödüller oluşturmıştır.

BÖLÜM 6 MALİ HÜKÜMLER

Madde 33 Genel Hükümler

FIBA Olimpiyat oyunları hariç, İçtüzük Bölüm E'de belirtilen oyun ile ilgili yayın, lisans ve pazarlama haklarının tek sahibidir. Bölgelerin haklarını etkileyecek olan televizyon, lisans, pazarlama gibi sözleşmeler içine girildiğinde, Bölgelerin hakları dikkate alınır. Genel Kurul kararı ile FIBA bu haklarını üçüncü kişilere devredebilir.

FIBA'nın gelirleri aşağıdaki gibidir:

Üye ülke federasyonlardan alınacak olan aidatlar,

İlgili yönetmeliklerce alınacak olan para cezaları;

FIBA haklarının kullanımı için verilen lisans hakları, örneğin pazarlama ve yayın hakları,

Bağışlar, ödenekler ve çeşitli kazanımlar

FIBA bütçe süresi dört yılı kapsar, 1 Ocak'ta başlar ve sonraki FIBA Dünya Erkekler Şampiyonasının final turuna kadar devam eder.

FIBA mali yılı 1 Ocak'ta başlar ve o yılın 31 Aralık'ında son bulur.

İsviçre Kanunu'na uygun olarak mali değerlendirmeler her yılın 31 Aralık'ında yapılır.

FIBA hesapları kayıtlı şirket denetmeni tarafından denetlenir. Denetmenin atanması Genel Kurul tarafından yapılır.

İsviçre Frangı FIBA'nın para birimidir. Genel Kurul FIBA'nın mali çıkarları, merkezlerinin bulunduğu ülkenin mali politikası doğrultusunda veya uluslararası durumun gerekliliği halinde yeni para birimi belirleyebilir.

FIBA'nın yükümlülükleri ile ilgili sadece müsait kaynaklar teminat olarak gösterilebilir.

FIBA Genel Kurulu, Sekreteryası, Komisyonları, Mahkemeleri ve Disiplin Paneli veya FIBA adına hareket eden 3.kişileri aşağıdaki durumların varlığı halinde tazmin eder.

FIBA ya da FIBA'ya bağlı diğer kuruluşlar dışında 3. kişilere karşı kişinin ağır ihmali ya da kastı dışında FIBA görevlisi olmasından doğan sorumluluk.

FIBA görevlisi olarak kişinin üzerinde doğan masraf ve harcamalardan doğan sorumluluk veya FIBA görevlisi olarak, özel hukuk ya da ceza hukukunda sonucun FIBA görevlisi lehine çıkan durumlarla ilgili savunma sorumluluğu.

Bölüm 7 YASAL HÜKÜMLER

Madde 34 FIBA Disiplin Paneli

FIBA disiplin paneli İçtüzükte belirtilen disiplin konuları ile ilgilenmek üzere oluşturulmuştur.

Madde 35 FIBA Temyiz Kurulu

FIBA Temyiz Kurulu Genel Kurul ile eş zamanlı olmak üzere 4 yıllık ofis dönemi vardır. Aksi Genel Kurul tarafından kararlaştırılmadıkça bir başkan ve 6 diğer üyeden oluşur. Genel sekreter Genel Kurul'un ataması için adaylar için bir liste oluşturur. Üyelerin hukuk eğitimi olması şarttır.

Kurul'un Başkan Yardımcısı, Genel Kurul tarafından belirlenir. Başkanın geçici olarak çalışmadığı durumlarda, Başkan yardımcısı onun yerine vekâlet eder. Sürekli olarak çalışmadığı durumlarda, Başkan Yardımcısı yeni kongrenin yapılacağı tarihe kadar başkanlık görevine yerleşir.

Kurul üyeleri Genel Kurul'un gerekli gördüğü durumlarda değişebilir.

Temyiz Kurulu'nun aşağıdaki görevleri vardır;

Genel Tüzük ve İçtüzük tarafından açıkça temyiz imkanı tanınmamış durumlar hariç FIBA organları, disiplin kuruluşları da dahil olmak üzere FIBA'nın aleyhine verilmiş olan kararlardan etkilenen kişilerin temyiz başvurularını incelemek ve karar vermek,

FIBA'nın ilgili bölümleri veya disiplin kuruluşlarının doğrudan içinde bulunmadığı uyuşmazlıklarda, basketbol dünyasında ortaya çıkan uyuşmazlıkların çözümü için FIBA temyiz kurulu olarak hareket etmek,

Genel Kurul onayına sunulacak Temyiz ile ilgili yönetmeliğin hazırlanmasında Yasal Komisyon ile beraber çalışmak,

Genel Tüzük ve İç Tüzük'te yapılacak olan değişikliklerde Yasal Komisyona teklifte bulunmak ve danışmanlık yapmak.

Madde 36 Spor Tahkim Kurulu Lozan, İsviçre

FIBA iç temyiz yolu ile çözümlenemeyen ve FIBA Genel Tüzük veya İçtüzükten doğan uyuşmazlıklara İsviçre, Lozan Spor Tahkim Kurulu usul ve kanuna uygun olarak oluşmuş tahkim kurulu bakar. İlgili taraflar Spor Tahkim Kurulu usul ve kanuna ve iyi niyete göre alınmış kararları kabul etmeli ve uymalıdır.

Bölüm 8 SON HÜKÜMLER

Madde 37

Seçimler gizli oyla yapılır ve en çok oy alan seçilir.

Bu tüzükte başka türlü düzenlenmedikçe, kararlar katılanlar arasından basit oy çoğunluğuyla alınır. Genel Tüzük değişiklikleri için, oyların çoğunluğunun 2/3'ü gereklidir. Çekimserler sayılmaz.

FIBA renkleri, bayrağı ve amblemi Genel Kurul tarafından onaylanır. Genel Sekreterlik tarafından yazılı olarak izin alınmadıkça FIBA bayrağının ve ambleminin kullanımı sadece FIBA ana resmi müsabakaları ve toplantıları sırasında kullanılabilir. FIBA bayrağı ve ambleminin tüm ana resmi müsabakalarda kullanımı zorunludur.

Kongre, FIBA'nın dağılımını ilan eder.

II. FIBA İÇ TÜZÜK (FIBA INTERNAL REGULATIONS)

Bu bölümde FIBA İç Tüzüğünde yer alan konular başlıklar halinde belirtilmiştir. Bu konuların tümü bu çalışmada değerlendirilmeyecektir. Tanımlar bölümü, Etik Kuralları, FIBA Üyeliği ve Ulusal Federasyonlar ile İlgili kurallar, FIBA Yarışmalar İle İlgili kurallar, Lig Organizasyonları ile ilgili kurallar, FIBA Mal Varlığı İle İlgili Hükümler, Ayni Haklar, Oyuncular, Koçlar, Menajerler ile ilgili kurallar, FIBA Hakemleri, Hakem Asistanı, Hakem Gözetmenleri, FIBA Komisyon Üyeleri ile ilgili kurallar, Ceza Müeyyidelerinin uygulanması ile ilgili kurallar, temyiz ve tahkim ile ilgili düzenlemeler, Genel Kurul ve Kongre toplantı organizasyonu ile ilgili kurallar, bu çalışmada incelenecektir.

BÖLÜM A ÖNSÖZ

A.1 Otorite

A.2 Yürürlük Tarihi

A.3 Geçerli Dil

BÖLÜM B TANIMLAR

B.1 Tanımlar

BÖLÜM C FIBA ETİK KURALLAR

- C.1 Giriş
- C.2 Bütünlük
- C.3 Adaylar
- C.4 Ülkelerle İlişki
- C.5 Gizlilik
- C.6 Uygulama ve Yürütme

BÖLÜM D FIBA ÜYELİĞİ VE ULUSAL FEDERASYONLARLA İLGİLİ KURALLAR

- D.1 Üyeliğe Başvuru
- D.2 Ortak Üye
- D.3 Geçici Üye
- D.4 Yıllık ve kademeli üyelik ücretleri

BÖLÜM E FIBA YARIŞMALARI İLE İLGİLİ KURALLAR

- E.1 FIBA yarışmaları
- E.2 Genel Prensipler
- E.3 FIBA resmi yarışmalarına katılmaya adaylık
- E.4 FIBA resmi yarışmalarındaki başarılı adaylar ile ilgili sözleşme kuralları
- E.5 FIBA resmi yarışmalarına katılım
- E.6 Resmi FIBA yarışmalarına katılma–ulusal federasyonlara üyelik ve onlara bağlı kulüpler
- E.7 Takım formasına reklam
- E.8 FIBA ana resmi yarışmaların yapısı ve uygulanan özel hükümler
- E.9 Uluslararası oyunlar ve turnuvalar

BÖLÜM F LİG ORGANİZASYONU İLE İLGİLİ KURALLAR

- F.1 Lig organizasyonu
- F.2 Liglerin Tanınması

F.3 Lige FIBA arasındaki ilişkilerde ana prensipler, FIBA Bölgeleri ve Ulusal Üye Federasyonlar.

F.4 Liglerin Tanınması ile ilgili detaylı kurallar

F.5 Uyuşmazlık Çözümü

Bölüm G FIBA MALVARLIĞI İLE İLGİLİ HÜKÜMLER Aynı Haklar

G.1 Mülkiyet ve ticari haklardan faydalanma

G.2 Değişik haklar

BÖLÜM H OYUNCULAR, KOÇLAR, SPONSORLAR VE MENAJERLER İLE İLGİLİ KURALLAR

H.1 Oyuncuların seçilebilme ehliyeti

H.2 Oyuncuların ulusal statüsü

H.3 Uluslararası Oyuncuların Transferi

H.4 Oyuncuların Yaşı

H.5 Oyuncu menajerleri

H.6 FIBA tarafından onaylanmış koçlar

H.7 Doping kontrol

Bölüm J FIBA HAKEMLERİ, FIBA HAKEMLİK ASİSTANI, FIBA HAKEMLİK GÖZETMENİ VE FIBA KOMİSYON ÜYELERİ İLE İLGİLİ KURALLAR

J.1 FIBA Hakemleri

J.2 FIBA Hakem gözetmeni

J.3 Hakem asistanları

J.4 FIBA komisyon üyeleri

BÖLÜM K CEZA/MÜEYYİDELERİN UYGULANMASI İLE İLGİLİ KURALLAR

K.1 FIBA'nın uyguladığı cezaların genel prensipleri

K.2 FIBA ana resmi yarışmalar sırasında uygulanan ceza ve müeyyideler

K.3 FIBA Bölgelerinde veya ulusal üye federasyonlarında uygulanen ceza

K.4 FIBA Disiplin Paneli

BÖLÜM L TEMYİZ VE TAHKİMLE İLGİLİ DÜZENLEMELER

L. 1 FIBA İtiraz Mahkemesi

L.2 Basketbol Tahkim Kurulu (BAT)

BÖLÜM M GENEL KURUL VE KONGRE TOPLANTI ORGANİZASYONU İLE İLGİLİ

KURALLAR

M.1 Genel kurul toplantılarının organizasyonu

M.2 Kongre

BÖLÜM N FIBA ÖDÜLLERİ İLE İLGİLİ KURALLAR

N.1 FIBA ÖDÜLLERİ

BÖLÜM O İdari Ceza, Üyelik Aidatı ve Ücret listesi,

O. 1 FIBA'ya ödenecek İdari Para Cezası

O.2 Üyelik aidatı,

O.3 FIBA'ya ait ücretler

BÖLÜM P EKLER

Ek 1: RESMİ EVRAKLAR

FIBA Resmi Dokümanları

Oyuncular tarafından sağlanacak dokümanlar

Ulusal üye federasyonlar tarafından sağlanacak dokümanlar

Diğer Dokümanlar

Ek 2: FIBA LOGOLARI

FIBA Logoları

Zone Logoları

Ek 3: FIBA ÖDÜLLERİ

Onur listesi

Liyakat Nişanı

RadomirShaper Nişanı

Ek 4: FIBA Onur Listesi Formu

TANIMLAR:

FIBA İç Tüzük (FIBA Internal Regulations) B Bölümünde yer almıştır.

B.1 Tanımlar

Bu içtüzükte verilmiş olan tanımlar özel bölümdeki bir metinde ya da paragrafta bir tanım verilmediği takdirde uygulama alanı bulur. Bu tanımlar Doping Kontrol Yönetmeliği-H 7 içinde yer alan herhangi bir teknik terimi kapsamaz. Bunlar WADA Kanunu'nda tanımlanmıştır.)

Yaş Limiti

Uluslararası transferin izin verilmediği yaştan önceki yaş.

Oyuncuların Yaşı

FIBA gençler kategorisi yarışmalarına katılan her takımın oyuncuları için (U-17, U-19, U-21) bir yaş limiti oluşturulur. [ilgili madde H.4.1]

Temyiz Mahkemesi

Genel Tüzük 35. maddeye göre kurulmuş ve istisnai durumlar dışında FIBA ya da organlarının almış olduğu kararlarla ilgili temyiz başvuruları ile ilgilenir.

Genel Kurul

FIBA Genel Tüzük 15. maddede tanımlanmıştır.

Orijin Kulüp

Bir oyuncunun 18 yaşında lisanslandığı kulüp ya da diğer kuruluş.

Koç

Bir takımı yarışmaya hazırlayan onu yöneten ve Ulusal üye federasyonlarca lisanslanmış kişi (bazı yönetmeliklerde oyuncuyu ya da menajeri de içerir)

Etik kurallar

Basketbol aktivitesi içinde olanların davranışları ile ilgili olan kurallar.

Bedel

Genç oyuncunun Bölüm H. 3.4'e göre transferi için ödenen miktar.

Kongre

FIBA Genel Tüzük madde 14'te tanımlanmış FIBA evrensel yüksek otorite.

Ülke

FIBA tarafından bağımsız ulusal basketbol federasyonunun bulunduğu coğrafik bölge.

Vekil

Kişi ya da makam sahiplerine ait özel yetkileri yürüten kişi ya da makam sahibi.

Disiplin Paneli

FIBA Genel Tüzüğü'nün 34. maddesine göre kurulan FIBA organizasyonlarına katılanlara dünya çapında yaptırım verme gücü olan panel.

Doping Kontrol

FIBA anti-doping yönetmeliğine aykırı durumun test edildiği süreç.

Seçilebilme Koşulları

Oyuncunun FIBA resmi yarışmalarında ulusal üye federasyonunu temsil etmek üzere seçilebilmeye uygun olma statüsüdür.

Etik komisyon

Genel Tüzük 37. maddeye göre kurulmuş olan bu komisyon iç tüzüklerde düzenlenmiş olan Etik kurallara riayet edilip edilmediğini denetler.

FIBA

Aksi özellikle belirtilmediği durumlar dışında, FIBA genel sekreterliği veya temsilcisi.

FIBA Komisyon Üyesi

FIBA resmi yarışmalarında masa personeline başkanlık eden özel yetkilere sahip haiz kişi.

FIBA Kimlik kartı

Sahibi olan kişinin doğum gününü, milliyetini, cinsiyetini resmi olarak doğrulayan şahsi belge.

FIBA tabiyeti

FIBA içtüzüğüne göre milli statüsü belirlenemeyen oyunculara uygulanan konsept.

Genel Kurul, sekreterlik, komisyon, mahkeme, disiplin paneli veya FIBA tarafından resmi bir göreve atanmış üye.

FIBA "B" lisanslı oyuncu

FIBA ya da bir FIBA bölgesinde düzenlenmiş resmi oyunda, ligde, FIBA turnuvasında veya bir FIBA bölgesinde oyuncunun oynayabileceğini gösteren sertifika.

FIBA hakemi

Basketbol oyununu idare etmek için resmi olarak görevlendirilmiş kişi.

Yabancı oyuncu

Lisanslı olduğu ulusal üye federasyonun resmi milliyetine sahip olmayan oyuncu.

FIBA "A" lisanslı yabancı oyuncu

İlgili FIBA bölgesinden yabancı oyuncuya birinci ve ya ikinci küme ulusal şampiyonaya katılabilmesi için verilen lisans.

Cinsiyet

Bu düzenlemeler her iki cinsiyete de eşit olarak uygulanır, ve tüm erkek oyunculara yapılmış olan referanslar kadın oyunculara da uygulanacaktır ve aynı değerle uygulanacaktır.

Uluslararası Lig

2 ya da daha fazla FIBA bölgesinden gelen takımlarla kurulmuş olan lig.

Temyiz Mercii

Teknik Komitenin FIBA'nın resmi yarışmalarında vermiş olduğu kararlara karşı gidilecek olan merci.

Lig

FIBA Genel Tüzüğü'nün 21. maddesine uygun olarak kurulmuş organ.

Yasal Milliyet

Belli bir ülkeye doğumla, kökenle ya da vatandaşlığın kazanılmasıyla bağlı olma durumu. Bir oyuncu ilgili ülkelerin kanunlarına dayanarak bir ya da birkaç uyruğu olabilir.

Letter of clearnuce (Müsaade mektubu)

Oyuncunun bir üye ülke federasyonundan diğerine transfer olabilmesini sağlayan belge.

Lisans

Bir oyuncunun üye ülke federasyonunda ya da bu federasyona bağlı bir basketbol takımında oynamasına imkan sağlayan gerekli izin

Yerel Organizasyon Komitesi

FIBA resmi yarışmaların başarılı bir şekilde organizasyonu ve yürütülmesiyle görevli olan komite.

Sağlık Komisyonu

FIBA Genel Tüzüğü'nün 26. maddesine dayanarak kurulmuş organ.

Ulusal Üye Federasyon

FIBA Genel Tüzüğü'nün 5. ve 6. maddesine uygun olarak FIBA üyeliğine kabul edilen federasyon.

Oyuncu

Basketbol müsabakalarına katılan kişi. Bu terim aynı zamanda bazı düzenlemelerde koçları da kapsar.

Resmi Oyuncu Desteği

Yarışmalara hazırlık ve katılım için oyuncuları hazırlayan herhangi koç, antrenör, yönetici, menajer, takım çalışanı, resmi, tıbbi ya da para-tıbbi kişiler.

Menajer

Ücret karşılığında oyuncuların ya da koçların uluslararası transferini meydana getiren ya da sağlayan kişi.

Tanınmış Organizasyon

FIBA Genel Tüzüğü'nün, İçtüzüğüne ya da üye ülkelerin mevzuatına, bireylere karşı yaptırımlarda dahil olmak üzere, aykırı ihlallerde uygulanacak olan yaptırım.

Genel Sekreterlik

FIBA Genel Sekreterliği ya da temsilcisi.

Yardımlaşma Fonu

Genç oyuncuların gelişimini desteklemek için FIBA tarafından kurulmuş olan fon.

Teknik Komisyon

FIBA Genel Mevzuatı 19. maddesine göre kurulan FIBA Teknik komisyonu.

Teknik komite

FIBA ana ya da diğer resmi yarışmalarda ve FIBA destekli etkinlikler sırasında teknik sorunlarla görevli FIBA Genel Sekreterliği tarafından atanmış uygun nitelikli kişi.

WADA

Dünya Anti Doping Ajansı

Genç Oyuncu

18 yaşına gelmemiş oyuncu.

Bölge

FIBA Genel Tüzüğü (m. 17) ye göre üye ülke federasyonların bağlı olduğu kıtasal parça. Genel Mevzuat ve İçtüzüğe uygun olarak FIBA tarafından temsil edilerek yetkisini yürütür.

FIBA ETİK KURALLARI

FIBA Etik Kuralları, FIBA İç Tüzüğü'nün (FIBA Internal Regulations) C Bölümünde yer almıştır.

C.1 Giriş

FIBA ve FIBA'nın her ulusal üye federasyonları, FIBA görevlileri ve FIBA ile ilgili her ne olursa olsun bağlantısı olan kişi ya da organizasyon, bunlara ait ulusal üye federasyonlar, FIBA bölgesi, FIBA tarafından tanınmış organizasyon, FIBA yarışmalarını organize etmek isteyen şehirler ve ülkeler, FIBA yarışmaları Organizasyon Komiteleri

(bundan böyle toplu olarak "basketbol tarafları" FIBA Genel Tüzük ve İçtüzüğe uymak zorundadır.

Sonuç olarak; FIBA faaliyetleri çerçevesinde, basketbol tarafları ve FIBA yarışmalarına katılanlar aşağıdaki kurallara uymayı ve bunları sağlamayı üstlenirler.

C.1.1 İtibar

C.1.2 İnsan haysiyetinin korunması FIBA'nın temel şartıdır.

C.1.3 Irk, cinsiyet, etnik köken, inanç, felsefi ya da politik görüş, medeni durum ya da diğer gerekçelerle katılımcılar arasında ayırım olmayacaktır.

C.1.4. Fiziksel ya da zihinsel zarara sebep olacak herhangi bir uygulama tolere edilmeyecektir. Doping uygulamaları her düzeyde kesinlikle yasaktır.

C.1.4.1 Katılımcılara karşı her seviyede fiziksel, zihinsel, profesyonel veya cinsel taciz kesinlikle yasaklanmıştır.

C.1.4.2. Basketbol tarafları oyunculara, güvenli bir ortam, fiziksel ve ruhsal durumlarına uygun olarak tıbbi bakımlarını karşılamayı garanti edeceklerdir.

C.2 Bütünlük

C.2.1 Basketbol tarafları veya temsilcileri, doğrudan ya da dolaylı olarak FIBA aktiviteleri ile ilgili herhangi bir gizli ücret, komisyon lavda ya da servis teklif etmeyecek, kabul etmeyecek ya da teşvik etmeyecektir.

C.2.2 Sadece nominal değeri olan yerel adetlere uygun olarak, saygı ve arkadaşlığı temsil eden hediyeler kabul edilir veya verilir. Bunun dışındaki hediyeler alıcı tarafından üye olduğu organizasyona bildirmelidir.

C.2.3 Basketbol taraflarının kadrosuna ve onlara eşlik edenlere gösterilecek konukseverlik ev sahibi ülkede bu konu ile ilgili standartları aşmaması gerekir.

C.2.4 Basketbol tarafları herhangi bir uyuşmazlıktan ya da bu ihtimalin olmasından kaçınmalıdır. Uyuşmazlığın çıkması ya da çıkma ihtimalinin olduğu durumda, taraflar gerekli önlemlerin alınması için FIBA Genel Sekreterliği'ne bildirmeli gerekli görülen durumlarda FIBA Genel Kurul'a durumu bildirmelidir.

C.2.5 Basketbol tarafları sorumlulukları yerine getirirken gerekli özen ve ihtimamı göstermelidir. FIBA'nın itibarını zedeleyecek davranışlar içinde hareket etmemelidir.

C.2.6 Basketbol tarafları FIBA Genel Tüzüğüne, İç Tüzüğe ve bu kanunda belirtilen prensiplere uygun olmayan faaliyetlerde bulunan gerçek ve tüzel kişilerle ilgisi olmamalıdır.

C.2.7 Basketbol tarafları oylama ile ilgili talimat veremeyeceği ya da alamayacağı gibi MBA organlarına müdahale edecek davranışlarda bulunamaz.

C.3 Adaylar

Basketbol tarafları FIBA İç Tüzüğü ve FIBA yarışmalarına Şehir/ Ülke için ev sahibi olma ile ilgili Teklif ve Organizasyon Kılavuzu'nda yer alan tüm hükümlere saygı göstermek zorundadır. FIBA yarışmalarına ev sahibi olarak organizasyonu düzenlemek isteyen şehir / ülke, diğerleri arasında, adı geçen içtüzük ve kılavuza aykırı olacak şekilde 3. kişilerden ya da otoritelerden finansal ya da politik destek almaktan kaçınmalıdır.

C.4 Ülkelerle İlişki

C.4.1 Basketbol tarafları ülke otoriteleri ile FIBA yarışmalarının prensiplerinden olan evrensellik ve siyasi tarafsızlığa uygun olarak uyumlu ilişkiler içinde olmalıdır. Bununla beraber. FIBA yarışmalarına ev sahibi olacak ülkelerin hükümetlerinin, FIBA Genel Tüzük, İç Tüzük ve bu kanunda da korunmuş, FIBA'nın amaçlarından da olan hümanizm, kardeşlik ve bireylere saygı ruhunun titizlikle uygulanmasını üstlenmiştir.

C.4.2 Basketbol tarafları, bağlı oldukları ülkede toplumsal yaşamda dilediği şekilde rol oynayabilir. Ancak FIBA statülerini suiistimal edecek olan herhangi bir faaliyete katılamaz. FIBA Genel Tüzük. İç tüzük ve burada belirtilen prensip ve kurallara aykırı olacak bir ideolojiyi takip edemez.

C.4.3 Basketbol tarafları organize ettikleri olay münasebetiyle çevreyi korumaya çabalarlar. FIBA Yarışmaları kapsamında, çevresel koruma için genel kabul görmüş standartları yüksek tutmayı taahhüt ederler.

C.5 Gizlilik

Basketbol tarafları kendilerine verilen gizli bilgileri ifşa etmemelidir. Bilgilerin ifşası kişisel gelir ya da kazanç kazanma maksadıyla ya da herhangi bir kişinin ya da organizasyonu kötü niyetle zarara uğratmak maksadıyla yapılmamalıdır.

C.6 Etik Komisyon

C.6.1 Basketbol tarafları FIBA Genel Tüzük'ün, İç Tüzüğü'n ve Etik Kuralların uygulandığını gözetmek zorundadır.

C.6.2 Basketbol tarafları FIBA Genel Sekreterlik aracılığıyla Etik Komisyon'a Genel Tüzük ve İç Tüzüğü'n ihlal edildiğı iddiasını bildirmek zorundadır. Komisyon iddia edilen ihlalleri değerlendirir.

C.6.3 Her yıl Etik Komisyon dikkatlerine sunulan Genel Mevzuat ve İçtüzükle ilgili ihlalleri FIBA Genel Kurula rapor ederler. Komisyon, FIBA Genel Kuruluna sorumlular hakkında verilmesi muhtemel cezaları sunarlar.

C.6.4 Etik Komisyon Genel Kurul'a Genel Mevzuat ve İçtüzüğü'n değişmesi için teklifte bulunabilir.

FIBA ÜYELİĞİ VE ULUSAL FEDERASYONLARLA İLGİLİ KURALLAR

FIBA Üyeliği ve Federasyonlar ile ilgili kurallar FIBA iç Tüzüğü'nün D Bölümünde yer almıştır.

D.1 Üyeliğe Başvuru

D.1.1. FIBA üyesi olabilmek için, ulusal federasyon Genel Sekreterliğe üyelik için bir başvuru ibraz etmelidir.

D.1.2 Başvuran federasyon, başvuru sırasında kendi içtüzüğü ve düzenlemelerinin birer sureti ile, iç organizasyonu ile kendi ülkesinde oynanılan basketbol aktiviteleri ile ilgili detayları da ibraz etmelidir.

D.1.3 Başvuran ulusal federasyon aşağıdaki yükümlülükleri de yerine getirmelidir.

- a. FIBA (Genel Tüzüğü, İç Tüzüğü ve kararları ile üyesi olacağı FIBA Bölgesi'nin kararlarına uyma.
- b. FIBA Resmi Basketbol kurallarına uyma ve,
- c. Kendi tüzüğünü ve uygulamalarını FIBA'ya uyumlu hale getirme.

D 1.4 Başvuran federasyon D.4.1 de belirtilen harcı ödemelidir.

D 1.5 Tüm belgeler hazır olduğu takdirde, Genel Sekreterlik başvuruyu Genel Kurulun onayına sunmalıdır.

D.2 Bağlı Üyeler

2.1 FIBA (Genel Tüzük madde 9'a göre 3 müteakip yıl faturanın tarihinde başlar ve 3 yıl sonra 3. yılın sonunda biter. (örneğin 31 Aralık)

2.2 Üye bağlı olduğunda;

- a. Sadece belirlenen yıllık aidatı ödemeye devam eder.
- b. Artık dereceli kategori aidatını ödemek zorunda olmayacaktır.
- c. Yıllık hakem komisyon görevlileri ücretleri ve NBA hakem ve komisyon görevlileri ücretlerini ödemez.

Ulusal hakemlerini FIBA Hakem adayları listesine kayıt edemez.

FIBA ana resmi yarışmalarına katılamaz.

2.3. FIBA üyeliğinin tüm haklarına sahip olarak tekrar tam FIBA üyesi olabilmek için, ortak üye Genel Sekreterliğe başvuru yapmalı ve:

FIBA'ya bağlı olduğu tarihten itibaren tüm borçlarını ödemeli

FIBA ve FIBA bölgelerine üye iken vadesi gelmiş borçlarını ödemiş olmalıdır,

Bağlı olmadan önce Genel Sekreterlik tarafından karar verilen sürekli kategori ücretlerine, hakkı olduğu (Genel Kurul tarafından) tespit edilirse derhal tabi olacaktır.

FIBA aktif hakem ve komisyon görevlerine derhal kayıt olacaktır.

Ulusal Hakemlerini FIBA hakem aday listesine kaydedecektir.

2.4. Bağlı üyenin Resmi uluslararası yarışmalara katılmasına FIBA bölgesi izin verdiği takdirde, bu bağlı üye yeniden tüm FIBA ulusal üyesinin sahip olduğu haklara sahip olacaktır. İlgili bölge bağlı üyenin borçlarıyla ilgili uluslararası yarışmalara katılmasını kabul ettiği tarihten itibaren sorumlu olur. (ayrıca bkz. E-.6.3.3)

D.3 Askıya Alınmış Üye

3.1. Askıya alınmış üye FIBA Genel Tüzüğü madde 9'a göre bağlı üyenin sahip olduğu tüm haklara sahip olur.

D.4 Yıllık ve Kademeli Üyelik Harçları

4.1. Yıllık ve kademeli harçlar her üye ulusal federasyon tarafından 1 Ocak'ta ödenir. Ulusal federasyon üyesi bulunduğu zaman ilk ulusal federasyon üyeliği aidatı öder. (bkz. O 3)

4.2 0.3. kısımda belirtilen kademeli harçların belirlenmesinde, ulusal üye federasyonlar aşağıdaki kategorilere ayrılırlar:

4.2.1 Kategori "A": Angola, Arjantin, Avustralya, Brezilya, Kanada, Çin, Hırvatistan, Çek Cumhuriyeti, Fransa, Almanya, Yunanistan, Macaristan, İsrail, İtalya, Japonya, Kore, Lübnan, Litvanya, Yeni Zelanda, Polonya, Porto Riko, Katar, Rusya, Slovenya, İspanya, Türkiye ve Amerika Birleşik Devletleri, Sırbistan.

4.2.2 Kategori "B" : Belçika, Çin, Taipei, Küba, Mısır, İngiltere, Estonya, Finlandiya,

Hong Kong, Letonya, Meksika, Nijerya, Portekiz, Senegal, İsveç, Ukrayna, Uruguay Venezüella.

4.2.3 Kategori "C" : Avusturya, Beyaz Rusya, Bulgaristan, Kolombiya, Kıbrıs, Danimarka,

Dominik Cumhuriyeti, Makedonya, İzlanda, İrlanda, Endonezya, Demokratik Halk Cumhuriyeti Kore, Kuveyt, Lüksemburg, Malezya, Karadağ, Norveç, Panama, Paraguay, Filipinler, Romanya, Suudi Arabistan, Singapur, Güney Afrika, İsviçre, Birleşik Arap Emirlikleri.

4.2.4 Kategori "D" : Diğer Tüm Ulusal Federasyonlar.

FIBA MÜSABAKALARI İLE İLGİLİ KURALLAR

FIBA Müsabakaları ile ilgili kurallar İç Tüzüğü'nün E Bölümünde yer almıştır.

685

E.1 FIBA MÜSABAKALARI

E.1.1 FIBA Ana Resmi Yarışmaları

Olimpiyat Turnuvaları

Erkekler ve Kadınlar Dünya Olimpiyat Eleme Turnuvaları

FIBA Erkekler Dünya Şampiyonası

FIBA Kadınlar Dünya Şampiyonası

FIBA U-21 Kadınlar Dünya Şampiyonası

FIBA U-19 Erkekler Dünya Şampiyonası

FIBA U-19 Kadınlar Dünya Şampiyonası

FIBA U-17 Erkekler Dünya Şampiyonası

FIBA U-17 Kadınlar Dünya Şampiyonası

Tüm Bölge Şampiyonaları ve bu şampiyonalarla ilgili tüm eleme ve turnuvalar

E.1.2 Diğer Resmi Yarışmalar

FIBA'nın resmi kupa ve turnuvaları

FIBA tarafından resmi olarak tanınmış ve yaptırıma bağlanmış ve uluslararası takvimde yeralan Uluslararası Kupalar ve Turnuvalar.

E.2 Genel Prensipler

E.2.1 Sadece FIBA çeşitli bölgelerden katılan takımlarda dahil olmak üzere basketbol oyunlarını organize etmeye, yaptırım uygulamaya ve kontrol etmeye yetkili olup, veya FIBA Bölgelerine Dünya ve Olimpiyat yarışmaları elemeleri için verebilir.

E.2.2 Her bölge ilgili coğrafi alanında basketbol yarışmaları düzenlemeye, organize etmeye, yaptırım uygulama yetkisine sahiptir ve himayesinde düzenlenen resmi yarışmada, FIBA genel mevzuata uygun olması şartıyla izlenecek olan usulü belirleyebilir. Bölgeler bu İçtüzük çerçevesinde teknik ve mali yönetmelikler düzenlemeye yetkilidir.

E.2.3 FIBA'nın tüm müsabakaları aşağıdaki hükümlere ve ilgili müsabakalarda diğer özel hükümlere uygun olmalıdır.

E.2.4. Genel olarak, bir yarışma üye ülke federasyon tarafından, yarışmanın düzenlendiği yerde bulunan ve FIBA tarafından tanınmış yerel organizasyon Komitesi tarafından veya FIBA yetkili organı tarafından organize edilir. Belli durumlarda, Genel Kurul, FIBA'yı yetkisi dahilinde birden çok ülkede yarışına düzenlemeye yetkili kılabilir.

E.2.5 FIBA'nın müsabaka düzenlemesi ve bu adı geçen müsabakada taraf olma hakkında anlaşma FIBA, organizatörler ve takımlar arasında bir akit oluşturur. Tüm taraflar bu "Spor Sözleşmesi"ne titizlikle uymak zorundadırlar. Belli yarışmalarda, FIBA "Contract of Assignment" (görev sözleşmesi) imzalanmasını isteyebilir. Bu prensip bütün uluslararası yarışmalara resmi nitelikte olmasa bile uygulanır.

E.2.6 Kulüpler tarafından yapılan bağitlar ulusal üye ülke federasyonun onayı ile yapılmış sayılır.

Üye ülke federasyon, bu nedenle, bağitlılığın geçerli olduğunun ispatında sorumludurlar.

E.2.7 FIBA'nın Görevleri

E.2.7.1. FIBA tüm otoritesi altında düzenlenen yarışmanın her seviyesinde başarıyla düzenlendiği gözetmeli ve tarafsızlığı kabul edilmiş yetkili kişiler tarafından FIBA temsil edilmelidir. FIBA tüm imkanlarını kullanarak organizatörlere yardım etmekle yükümlüdür. FIBA bu yardımlardan dolayı yapmış olduğu masrafların tarafına iadesini isteyebilir.

E.2.7.2. Organizatörler tarafından E. 1.1. de belirtilen hükümlere aykırılık durumunda, FIBA otoritesini ve adını içinde bulunduğu organizasyondan geri çekmek zorundadır. Kusurlu organizatörlere disiplin ve finansal yaptırımlar uygulayabilir.

E.2.7.3. Dünya çapındaki müsabakalarda, bu tür kararlar Genel Kurul tarafından derhal alınmalıdır.

E.2.7.4 Bölge seviyesindeki müsabakalarda, bu tür kararlar Bölge tarafından derhal yapılır ancak FIBA'nın dikkatine sunulur.

687

E.2.8 Organizatörlerin görevleri

E.2.8.1 Organizatörler bu içtüzükte ilgili olan her hükme uymak zorundadır.

E.2.8.2 Bu hükümler ayrıca resmi niteliği olmayan etkinliklere katılan takımlar içinde geçerlidir.

E.3 FIBA Resmi müsabakaları düzenlemeye aday olma

E.3.1 Zaman zaman, FIBA ulusal üye federasyonları resmi yarışmaları düzenlemeye aday olmaya çağırır. (Uluslararası Olimpiyat Komitesi'nin düzenlediği ve yetki alanında olan Olimpiyat Oyunları hariç) FIBA Yönetmelik E'ye uygun olarak adayları teklif yapmaya çağırarak ve tekliflerin kapanması için bir gün belirlemek; veya belli müsabakalarda. Etkinlik ve Teklif Kılavuzu düzenlemek, belirli etkinliklerde yönergeler hazırlamak. Bu durumda, bu belgeler Yönetmelik E'de yer alan hükümlerden önce gelir ve titizlikle uygulanır; ve

başarılı teklifin belirlenmesi ve değerlendirmesinde usulü belirlemek zorundadır.

E.3.2. FIBA Resmi Yarışmaları için Belirlenen Genel Takvim

Event Held	Olympic Games every 4 years	Olympic Qualifying Tournaments every 4 years	Men's World Championship every 4 years	Women's World Championship every 4 years	Under-age Championships every 2 years
Event assigned	7 yrs ahead (by IOC)	5 months ahead	5 years ahead	5 years ahead	3 years ahead
In principle timing	August	June/July	August/ September	September	July/August
Precise date approved	5 years ahead	2 years ahead	3 years ahead	3 years ahead	2 years ahead
Zone Qualifying tournaments must be completed by	30 Sept of previous year	30 Sept of previous year	30 Sept of previous year	30 Sept of previous year	31 Dec of previous year

E.3.3. Resmi müsabakaları düzenleme teklifi, FIBA'nın belirlediği zaman diliminde adayın üye olduğu ülke federasyon tarafından FIBA'ya sunulmalıdır. Zaman sınırlaması, FIBA tarafından gerekli durumların varlığında değişebilir.

E.3.4. Sunulan teklifte Bölüm Eldeki hükümlere riayet edileceğine dair yazılı bir taahhütnamenin verilmesi zorunludur.

E.3.5. Konaklamalı tekliflerde E.4.te belirlenen "Taahhüt Şartnamesi" ve diğer ilgili hükümlere uygun şekilde teklifi sunulmalı ve bunu gerçekleştirmelidir.

E.3.6. E.4.teki şartları yerine getiren aday FIBA tarafından belirlenecek tarih içinde adaylık başvurusunu sunmalıdır. Bu tarih organizasyonun kim tarafından yapılacağına belirlenmesiyle ilgili toplantıdan en az bir (1) ay önce sunulmalıdır.

E.3.7. İlave olarak, E.4 te düzenlenen taahhüt şartnamesinin yanında, belirli bir etkinlik yapmak için sunulacak teklifte aşağıdaki

hususlarında eklenmesi gereklidir. Yarışma için teklif edilen günler ve yerler adayın teklif dosyasına eklenecek diğer durumlar, yarışına için ayrılan bütçeyle beraber finansal durumlar, ulaşım çeşitleri ve ülkelerarası yolculuk mesafeleri, Final eksikliğinin olması durumunu da kapsayacak şekilde ülke, şehir ve yerel hükümetin tam desteğinin alındığının garantisi yarışmanın düzenleneceği salondaki (FIBA onaylı) teknik donamın ve malzemelerinin tüm detayları ve garantileri, Bölüm G'de düzenlenen tüm, yayın, pazarlama ve donamın haklarının FIBA'ya ait olduğuna dair ve bu tür haklardan gelen gelirin paylaşımının Genel Kurul tarafından belirleneceğinin kabulü ile ilgili imzalı bir açıklama.

E.3.8. FIBA adaylardan aday olma isteğinin ciddiliği göstermesi açısından uygun finansal garanti ve senetler (nakit teminat veya gayri kabili banka garantilerini İsviçre "AAA" bankası veya "AA-" ya da uAAA" olarak sınıflandırılmış ve İsviçre'de yerleşik uluslararası bankalara yatırılmasını) isteyebilir. Kabul edildiği takdirde, ilgili organizasyon yarışına ve FIBA'nın düzenlemelerine ve kararlarına uyumluluk gösterecektir. Uygun miktar Genel Kurul tarafından belirlenir.

E.3.9. E.3.8 deki şartları yerine getirmeyen adayın aday başvurusu kabul edilmez.

E.3.10 FIBA birkaç ya da tüm adayları görmek için bir gezi düzenleyebilir. Bu etkinlikte, tüm masraflar adaylar tarafından karşılanır.

E.4 FIBA Resmi Yarışmalarını Düzenlemeye Hak Kazanan Adayla İlgili Sözleşme Kuralları

Not 1- Bu İçtüzüğün Bölüm G'si sözleşme kurallarının vazgeçilmez bir parçasıdır ve Bölüm E ile birlikte okunmalıdır. Genel olarak, FIBA Dünya Şampiyonası ile ilgili her etkinliğe bağlı tüm sportif ve finansal aktiviteler, özellikle yayın, pazarlama ve donanım hakları ile özel haklar yetkiler kullanım ve denetleme hakları FIBA'ya aittir.

Not 2- FIBA burada belirtilen sözleşme kurallarını değiştirme ve genişletme hakkını saklı tutar. Bunun yapılması önerildiği takdirde, FIBA değişiklik/ genişletme ile ilgili detayları kapanış tarihinden en az 1 yıl önce adayların bilgisine sunmalıdır.

Not 3- Dünya Erkekler Şampiyonası ile ilgili düzenlenmiş olan adaylık ve etkinlik kılavuzu üye ülke federasyonlar ve ilgili adaylar için başvuru öncelikli kılavuz olmasına rağmen aşağıda belirtilen sözleşme hükümlerinin dışındadır. (İlgili her organizasyon bu kılavuzların kopyasını FIBA'dan temin edebilir.)

E.4.1 Genel Prensipler ve Yaptırımlar

E.4.1.1. Organizasyon atandığı durumda, aksi yazılı olarak kararlaştırılmadığı sürece sözleşme koşullarında değişiklik yapma yetkisi yoktur. Organizasyonların sözleşme hükümlerini yerine getirmediği durumlarda, FIBA;

Müsabakanın organizasyonunu düzenleme yetkisini iptal edebilir
Disiplin ve mali yaptırımlar uygulayabilir ve/veya

Yeniden Adaylık teklifi için çağırarak ya da çağırarak, bu sözleşme hükümlerini kabul eden başka üye ülke federasyona organizasyonu devredebilir.

E.4.2 Devlet Garantileri

E.4.2.1. Aşağıdaki minimum taahhüt ve garantiler net olarak aday tarafından ve hak eden aday tarafından verilmelidir. Bu liste sınırlı olarak sayılmamıştır ve aynı zamanda sözleşme hükümlerinin parçası olan G Yönetmeliği'ni ve ayrıca belirli etkinlik ile ilgili düzenlenmiş olan genelgeleri de kapsar.

E.4.2.2 Üye federasyon adayı ilgili devlet biriminden, organizasyonun üye ülkede karşılanacağına dair bir bildiri ile ayrıca ilgili devlet kurumu organizasyonun tümüyle başarılı olacağı şeklinde minimum garanti sunar. Bu garantiler;

Giriş vizesi ve ilgili katılımcıların, medya temsilcilerinin, ortakların, FIBA tarafından tanınmış sponsor ve tedarikçilerin serbest

dolaşımını sağlayacak diğer her türlü ulaşım belgeleri ve bunların uygun süre içinde verileceğine dair ilgili belgeler,

Oyuncular, komisyon görevlileri, hakemler, hakem, gözetmen, medya yetkilileri, partnerler, sponsorlar, FIBA tarafından tanınmış tedarikçiler, ve diğerleri için talep olduğu durumlarda geçici izin belgesi ve ilgili belgelerin uygun süre içinde verileceğine dair garantiler

Tüm katılanların, FIBA tarafından tanınmış medya yetkililerinin, partnerlerin, sponsorların tedarikçilerin, ve diğerlerinin çalışmaları için gerekli olan tüm alet ve ekipmanlarına geçici serbest ithalata (özellikle vergilerden muaf tutulmasına) izin vermelidir.

Tüm katılan ve görevliler için gerekli güvenlik ve sağlık hizmetlerinin sağlanması,

Tüm katılanlar ve görevliler için yerel ulaşım sağlama,

FIBA ve onun ortaklarının, sponsorların v.b. mekanlarının ve çevrelerini ve aynı zamanda etkinliğin promosyonu için reklam alanlarını serbest kullanmalarını sağlama,

Şampiyonanın başarılı gerçekleşmesi için her türlü donanım ve servisin sağlanmasını garanti eder.

E.4.3 Yayıncı Ev sahibinin Garantisi

E.4.3.1 Müsabakalardaki tüm oyunlar için ulusal yayın sinyallerinin alınacağına dair yetkili devlet organından alınacak garanti, FIBA Sekreteryasından veya FIBA Televizyon ortaklarından alınacak olan ev sahibi yayıncı kuruluşun uyması gereken kurallar ve televizyon grafikleri dâhil gerekli donanımlarla ilgili kurallara uymalıdır. FIBA kendisi evsahibi yayıncı ile belli müsabakalar için sözleşme düzenleyebilir.

E.4.4 Mali Hükümler

E.4.4.1 FIBA resmi müsabakaları organizatörleri organize ettikleri müsabaka ile ilgili mali hükümlere uymak zorundadır. FIBA'ya ödenmesi gereken paralar FIBA tarafından belirlenen süre içinde ve tam olarak FIBA'nın banka hesabına yatırılmalıdır.–bkz Not Bölüm O

E.4.4.2 Organizatörler aşağıdaki harcamaları karşılayacaktır.

E.4.4.2.1 Arena/ Salonların kiralanması, vergiler ev sahibi yayıncı masrafları, basın, takımlar, FIBA misafirleri, sponsorlar v.b. için hazırlanan istatistikler ve grafik servisleri ve E.5”te belirlilen etkinlikler için yapılan diğer tüm harcamalar

E.4.4.2.2 Şampiyona Öncesi Şehir Gezisi

Müsabakalar öncesi organizatörler ile birlikte toplantı ve mekân gezileri için katılacak FIBA tarafından atanan kişilerin (maksimum 3 kişi) tüm gezi yerleşim masraflarını karşılayacaktır. Şehir gezisi etkinlikten etkinliğe değişebilir ancak üçü (3) geçemez.

E.4.4.2.3 Konaklama ve havayolu ulaşım masrafları ile ilgili etkinliklerin listesi (Etkinlik ve Teklif Kılavuzu ile değiştirilmediği sürece) aşağıdaki gibidir:

Accommodation	Olympic Qualifying Tournaments	Men's World Championship	Women's World Championship	Under 19 Championships	Under 17 Championships
FIBA President	1	1	1	0	0
FIBA Secretary	1	1	1	0	0
General FIBA Secretary	1	1	1	0	0
General Emeritus	1	1	1	0	0
Senior representatives of FIBA	0	0	0	2	2
FIBA Staff	6	18	10	6	6
Number in each participating team	18	18	18	18	18
Number of FIBA commissioners	2	4	4	4	2
Number of Referee Supervisors	2	4	4	4	2
Number of FIBA Referees Supervisory	14	28	24	24	20
Doctor for Doping Control	1	1	1	1	1

Müsabakaların başlamasından 48 saat önce ve bitiminden 24 saate kadar aşağıdaki listeye göre tam pansiyon ve konaklama ücretleri

FIBA tarafından aksi yönde karar verilmedikçe, komisyon görevlileri, hakem gözetmenleri ve hakemler, takımların konakladığı otellerde konaklamayacaklardır.

Konaklama ve pansiyon konfor ve sağlık hizmetlerini karşılamalıdır. Yemeklerin otelden ayrı bir yerde olması durumunda otelle restaurantın arasındaki mesafenin kısa olması gerekir. Otelle (FIBA oteli, takım oteli, basın oteli v.b.) ilgili tüm etkinlikler FIBA tarafından onaylanmalıdır...

Havaalanı masrafları aşağıdaki gibidir.

Otelle ilgili harcamalar, taraflar tarafından aksi kararlaştırılmadıkça, Dolar, Euro veya İsviçre Frankı olacaktır.

Not: Etkinlik ve/veya Teklif Kılavuzunda aksi belirtilmedikçe (örneğin Dünya Erkekler Şampiyonası) katılan takımlar ilk Müsabaka yeri ile Final karşılaşmasının yapılacağı yer arası için yapılacak olan ulaşım masraflarını kendileri karşılayacaktır.

E.4.4.2.4 Uluslararası Ulaşım Masrafları

Organizatörler FIBA misafirlerini, görevlilerini ve takımları havaalanlarından ve otellerinden müsabakaların olacağı yer arasındaki ulaşımı ayarlayacaklardır. Bu hüküm ayrıca antrenman dönemlerini, resmi müsabakaları ve resmi olarak takımların, misafirlerin ve görevlilerin davet edildiği tüm etkinliklere uygulanacaktır.

Organizatörler oyuncular ve görevliler için toplu taşımada serbest geçiş kartını temin edeceklerdir.

E.4.4.2.5 0.2 ye uygun olarak hakemlere, hakem denetmenlerine, komisyon görevlilerine, doping kontrolü için denetleyici doktorlara ödenecek resmi görev ücreti ve avanslar

E.4.4.2.6 Doping Kontrolü harcamaları- bkz. H7 ve Ek 2. ve 0.2.

E.4.4.2.7 Kaza, sağlık kontrolü ve teçhizatı ve sigorta ile ilgili masraflar:

Organizatörler, yarışına sırasında ortaya çıkan her türlü hastalık ve/veya kazada tüm katılımcılara (oyuncular, koçlar, hakemler, hakem denetmenleri ve resmi görevliler) antrenman yerleri, oteller, spor salonları v.s. yerlerde sağlık kontrolü yapılmalı ve doğacak masrafları karşılayacağı garanti etmelidir. Organizatörler tarafından düzenlenen herhangi şehir içi ulaşım sırasında ortaya çıkan kazalar da bu hüküm dahilindedir.

Tüm müsabaka yerlerinde ilk yardım odası bulundurulmalıdır. Organizatörler, tıbbi görevli ve hemşireleri (acil durumlar için çıkış, sedye ve diğer teçhizatları ile birlikte) çalışma saatlerini düzenlemelidir.

Organizatörlerin zayıf organizasyondan dolayı örneğin hatalı bağlantı parçaları, teçhizat, oyun alanı içinde güvenlik, ve genel olarak organizatörlerin sorumluluğunda olan her türlü materyalden doğan tüm kazalardan dolayı hukuki sorumlulukları (üçüncü kişi sorumluluğu) mevcuttur. FIBA bu sigortaya müşterek olarak taraftır. FIBA organizatörlerin ödeyecekleri sigorta bedelini belirleyecektir.

Organizatörler, organizasyonun iptali halinde iptal sigortası ödeyeceklerdir ve FIBA bu sigortaya müşterek olarak taraftır. FIBA organizatörlerin ödeyecekleri sigorta bedelini belirleyecektir.

E.4.4.2.8 Biletler, akreditasyon ve VIP konuk alanlarının masrafları

Yerel Organizasyon Komitesi FIBA'ya tüm resmi müsabakalarda seçkin bölümde bedelsiz biletlerini temin etmelidir. FIBA Dünya Erkekler Şampiyonası için bin (1.000) bilet dışında her sezon için 500 bilet organizatörler tarafından FIBA'ya ayrılacaktır.

FIBA daha az bedelsiz bilet talep ettiğinde, biletlerin satılması için önceden veya geri dönerek Yerel Organizasyon Komitesi'ni haberdar etmelidir.

FIBA daha çok bilet talep ettiği durumlarda, Yerel Organizasyon Komitesi en iyi bölümde bilet temin etmelidir. İlave olarak, VIP alanlarına giriş imkânı sağlayan akreditasyon numarası Yerel Organizasyon Komitesi tarafından FIBA misafirlerinin kullanımına sunulacaktır.

Tüm bedelsiz biletler FIBA ve Yerel Organizasyon Komitesi arasındaki anlaşmaya uygun olarak tahsis edilen yerlerin gösterildiği stadyum planı ile birlikte FIBA Sekreterliğine etkinlikten sekiz (8) hafta öncesinde ulaşmalıdır.

Şeref Tribünündeki koltuk sayısı ve bunların dağılımı Yerel Organizasyon Komitesi ile yapılacak olan anlaşmada belirlenecektir.

Belirli müsabakalara özgü düzenlenmiş maktu ölçütlere göre bedelsiz biletlerin dağıtımı FIBA tarafından belirlenecektir. Biletlerin sayısı FIBA yayın ve dağıtım ortaklarını da içermelidir.

Akreditasyon sistemi ve akreditasyondan faydalananların listesi FIBA tarafından onaylanacaktır.

VIP konuk alanı (alanları) VIP koltuklarına yakın olmalı ve Yerel Organizasyon Komitesi tarafından uygun kalitede yiyecek ve içecek temin edilmelidir.

E.4.4.2.9 Medya faaliyetleri ile ilgili doğan masraflar:

Organizatörler medyanın uygun bir ortamda görev yapabilmesi için gerekli olan tüm olanakları sağlamalıdır. Özellikle, aşağıdaki maddeleri yerine getirecektir.

Stadyumdaki koltukların en az %5'i gazetecilere ayrılacaktır.

Gazetecilere ayrılacak her koltuğa bir masa donatılmalı ve her koltuk oyun alanının ve ekipmanın tümünü iyi görecektir.

Medya çalışanı odası gazetecilere sağlanacaktır. Bu oda, tüm gazetecileri bulunduracak kadar geniş ve odada yeterli olacak şekilde bilgisayar, faks, modem bağlantıları, kağıt vb. bulunacaktır.

FIBA tarafından uygun bir ücret ile veya ücretsiz kabloşuz olanı sağlanacaktır.

Tüm gazetecileri bulunduracak ayrı, donatılmış medya konferans odası sağlanacaktır.

E.4.4.2.10 Gelirler Organizatörler bilet satışlarından doğan gelirler ile ulusal, şehir/eyalet ve/veya yerel otoritelerin sağladıkları katkılardan doğan gelirlerde hak sahibidirler.

E.4.4.2.11 FIBA'nın Sorumlulukları

FIBA müsabaka yerine gidiş ve dönüş sırasında meydana gelen kazalardan dolayı aşağıda sayılan kişileri sigorta etmelidir:

FIBA hakemleri

FIBA hakem denetmenleri

FIBA komisyon görevlileri

Yarışına sırasında FIBA'yı temsil eden kişiler.

E.4.5 Özel Hükümler

Ticari Sözleşme Anlaşması E.3.7 (b) ve E.3.8 e göre FIBA tarafından kabul edilmiş özel veya değiştirilmiş şartlar içerebilir.

FIBA ve FIBA'nın misafirleri için gerekli donanın ve catering Yerel Organizasyon Komitesi tarafından FIBA'nın belirlediği standartlar düzeyinde sağlanmalıdır.

E.5 FIBA Resmi Müsabakalarını Düzenleme

E.5.1 FIBA Organlarının Yetkisi

E.5.1.1 FIBA uluslar arası müsabakalar sırasında bir anlaşmazlığın ortaya çıkması durumunda müsabakanın resmi olup olmadığına bakılmaksızın gerekli kararı vermeye, yaptırım uygulamaya veya para cezası kesmeye yetkilidir. Bu karara karşı itiraz FIBA içtüzük ve Genel tüzük hükümleri çerçevesinde yapılır.

E.5.2 Organizasyon

E.5.2.1 Yerel Organizasyon Komitesinin Hak ve Görevleri

E.5.2.1.1 Yerel Organizasyon Komitesi etkinliği başarılı bir şekilde gerçekleşmesi için gerekli olan tüm önlemleri almalıdır. Bununla birlikte, bu önlemlere FIBA Genel Kurulu'nun onayına tabidir. Ayrıca, yerel organizasyon komitesi etkinlikten sorumlu FIBA organları ile sıkı iletişim içinde olmalıdır.

E.5.2.1.2 Yerel Organizasyon Komitesi müsabakaya katılan tüm takımlara eşdeğer uygulama yapıldığını ve hakların eşit kullandığını garanti etmelidir. Katılan takımların özel istekleri FIBA'nın onayına sunulmalıdır.

E.5.2.1.3 Yerel Organizasyon Komitesi FIBA yetkili organları ve ayrıca katılan takımlar ve onların ulusal federasyonlar ile kurulan sıkı işbirliğine itimat etmelidir.

E.5.3 Teknik Hükümler

E.5.3.1 Teknik donanımlar ve Oyun sahası

E.5.3.1.1 FIBA Ana resmi müsabakalarda ve diğer resmi müsabakalarda FIBA tarafından onaylanmış oyun sahalarında oynanmalı ve FIBA onaylı ekipmanlar, FIBA'ya ait lisans hakları (zemin kaplamaları, backboard, destekleri, 24 saniye cihazları, oyun saatli skorboard, topolar v.s.) kullanılmalıdır. (ayrıca bkz. Bölüm G)

E.5.3.1.2 Tüm üye ülke federasyonlar FIBA ana resmi veya diğer müsabakalarını düzenlemeye yetkili kılındığı durumlarda Resmi Basketbol Kurallarını, özellikle Ek Basketbol Ekipmanlarını sıkı bir şekilde uygulayacaktır.

E.5.3.1.3 FIBA ana resmi müsabakaları sadece Resmi Basketbol Kurallarında belirtilen minimum koşulları gerçekleştiren salonlarda oynanabilir ve;

Salonlar FIBA'nın herhangi tanıtımına sunulmalıdır.

Oyun alanını içeren zemin en az 38 x 22 metre olmalıdır.

Salonda havalandırma olmalıdır ve Salonların minimum seyirci kapasitesi aşağıdaki gibi olmalıdır.

Accommodation	Men's Olympic Qualifying Tournament (seats)	Women's Olympic Qualifying Tournament (seats)	Men's World Championship (seats)	Women's World Championship (seats)	All Under-age World Championships (seats)
Preliminary and Classification			8000	4000	3000
Rounds					
All other rounds					
All games	8000	4000	15000	8000	5000

E.5.3.1.4 Müsabakalar öncesi, teknik ekipmanlar ve saha FIBA'nın yetkili organı tarafından test edilmeli ve onanmalıdır.

E.5.3.2 Hakem Denetmenleri ile İlgili Koşullar

E.5.3.2.1 FIBA Hakem Denetmenlerinin etkili bir biçimde çalışabilmesi için, organizatörler her müsabaka öncesi 2 günlük (09:00–18:00) arası ve yarışma sırasında her gün (10:00–13:00) arası konferans odası temin etmelidir. Konferans odası aşağıdaki şekilde donatılmalıdır.

Oyunun belli bölümlerini kopyalamak veya seçmek için İki (2) video kaydedici veya DVD player (iki boş video ile birlikte) ve geniş ekran ve tepeden projektör E5.3.2.2 Oyunun oynandığı günün en geç akşamına kadar oyunun bir (1) kaseti hakem denetmenlerine gönderilmesi gerekir.

E.5.3.2.3 Görev sırasında, bir koltuk Skor tutucu masasının karşısında FIBA Hakem Denetmenleri için sağlanmalıdır. Görev dışında ise, oyuncular/hakemler tribünün bulunduğu yerde bir koltuk sağlanmalıdır.

E.5.3.3 Teknik Komite

E.5.3.3.1 Her FIBA ana resmi müsabakalar, kupalar ve turnuvalar için bir teknik komite oluşturulmalıdır. FIBA Genel Sekreterliği (veya onun temsilcisi adına) adına, organizasyon federasyon adına, ve onlar tarafından seçilecek üçüncü bir üye olmak üzere toplam üç kişiden oluşur.

E.5.3.3.2 Oyunlar ayrı şehirler/kentlerde gerçekleşecekse, eşit sayıda teknik komitelerin olması gerekir.

E.5.3.3.3 Müsabakanın final gruplandırması ilan edildiği zaman son bulan teknik Komitenin görevleri aşağıdaki gibidir:

Ek Resmi Basketbol Kuralları'na uygun olarak teknik ekipmanların ve oyun alanının denetimi ve onayı

Müsabakanın fikstürünü oluşturmak;

Komisyon görevlilerinin, hakemlerin ve skor masasında görevli personelin (zaman tutucu, skor tutucu ve 24 saniye operatörü) atanması;

Her oyunun final skoru ve final gruplandırılmasının onayı;

İlk derece olarak itirazların değerlendirilmesi ve karara bağlanması

FIBA Genel Tüzük ve İçtüzük Kurallarının özünü ve sözünü ihlal eden veya basketbolda yer etmiş fairplay ruhuna aykırı davranan

oyuncular, koçlar, koç yardımcıları, takım takipçileri, komisyon görevlileri, FIBA hakemleri ve masa görevlilerine karşı ceza uygulayabilir. Cezalar komisyon görevlileri veya hakemlerin vermiş oldukları raporlara göre ve ayrıca teknik komite üyelerinin gözlemlerine göre düzenlenir.

Oyun öncesi veya sonrasında gerçekleşen diğer her türlü sportmen dışı davranışlara karşı hüküm kurma ve Reklam Kullanımı ile ilgili Bölümlerin uygulanmasını denetleme

E.5.3.4 İtiraz Kurulu

E.5.3.4.1 Her yarışma öncesi itiraz kurulu oluşturulur.

E.5.3.4.2 Teknik Komite itiraz kurulunun üyelerini aday olarak gösterir.

E.5.3.4.3 İtiraz Kurulu, müsabakaya katılan üye ülke federasyonlarının temsilcileri arasından 4 atanmış üye ve 4 yedek üyeden oluşur.

E.5.3.4.4 Yetkili organ tarafından bir başkan seçilmediği takdirde, (bkz. Temyizle ilgili Bölüm)

FIBA Genel Kurulu'nun en kıdemli üyesi tarafından (müsabakalara katılan bir takımla bağlantısı olsun olmasın) İtiraz Kurulu'nun başkanı seçilir.

E.5.3.4.5 Genel Kurul üyelerinin hiçbirisi hazır bulunmadığı ve başkan seçilemediği takdirde, beş atanmış üye olur ve aralarından birini başkan seçerler.

E.5.3.4.6 Maksimum 6 takımın katıldığı bir turnuvada, itiraz kurulu 2 asıl 2 yedek üyeden oluşacaktır.

E.5.3.4.7 Uyuşmazlığa dâhil olan takımla bağlantısı olan kurul üyesi o uyuşmazlığa bakmaktan çekinmeli ve yerine alternatif bir üye girmelidir. İtiraz Kurulu başkanı, gerekli bulduğu veya gerekli görüldüğünde, teknik komitenin onayı ile başkanın seçtiği bir üye nihai kararla ilgili resmi bildiriye yapacaktır.

E.5.3.4.8 İtiraz Kurulu'nun görevleri Teknik Komite'nin onayladığı oyun sonuçları ve vermiş olduğu cezalara karşı ikinci derece olarak değerlendirme ve karar vermektir. Kararları kesindir ve temyiz edilemez.

E.5.3.5 İtiraz Halinde İzlenecek Usûl

FIBA müsabakası sırasında, takım, hakemin vermiş olduğu karara veya oyun sırasında meydana gelen durumun haklarını ihlal ettiği kanısında ise aşağıdaki usulü takip etmesi gerekir.

Oyun sonunda, takımı adına oyun kaptanı derhal oyun sonucu ile ilgili olarak itirazını "İtiraz durumunda Oyun Kaptanının imzası" şeklinde imzalayarak hakeme durumu bildirmelidir.

İtirazın geçerli olabilmesi için, üye ülke federasyonun veya takımın yasal temsilcisi itirazı onayladığını FIBA veya Teknik Komiteye oyunun bitiminden 20 dakikaya kadar yazılı olarak bildirmelidir. Detaylı açıklamalar yazılı itirazda gerekli değildir. "Üye ülke federasyon veya kulüp X, X ve Y arasında oynanan maçın skoruna itiraz etmektedir" şeklindeki yazı yeterlidir. Teminat olarak, 0.3'te belirtilen tutarın FIBA yetkilisine veya Teknik Komite'ye verilmesi gerekmektedir.

Takımlardan birinin itirazı kabul olduğu durumda, Komisyon Görevlileri veya hakem oyun bitiminden 1 saate kadar, durumu FIBA temsilcisine veya Teknik Komitenin Başkanına olayı rapor etmelidir.

Üye ülke federasyon veya takım FIBA temsilcisine veya Teknik Komitenin Başkanına oyunun bitiminden 1 saate kadar itiraz dilekçesini sunmalıdır.

İtiraz kabul edildiği takdirde, teminat geri ödenecektir.

İtirazı yapan üye ülke federasyon veya takım, veya karşı üye ülke federasyon veya takım Teknik Komite'nin verdiği kararı kabul etmediği takdirde İtiraz Kuruluna kararı temyiz edebilir.

İtiraz kuruluna yapılacak olan temyizın geçerli olabilmesi için, Komitenin vermiş olduğu kararın ulaşmasından itibaren Teknik Komite Başkanına 20 dakika içinde temyiz başvurusu yapmalıdır. Teminat olarak 0.3 de belirtilen tutarın FIBA temsilcisine veya Teknik Komite Başkanı'na verilmesi gerekmektedir.

İtiraz kurulu kararı son derece mahkemesi olarak değerlendirir ve verilen kararlar nihaidir ve FIBA Temyiz Kuruluna bu kararı temyiz etmek için başvurulamaz.

Video, film, fotoğraf veya herhangi bir donanım, dijital, elektronik görüntü ve diğerleri oyun sonucunu değiştirmek veya kararlaştırmak için kullanılmayacaktır. Hakem Resmi basketbol Kurallarına göre hakem oyundaki son vuruş ile sonucu belirler. Bu tür donanımların kullanımı oyunun bitmesinden sonra disiplin sorumluluğunun belirlenmesinde veya eğitim amaçlı olmak üzere kurulur.

E.5.3.6 İstatistikler ve Görsel Kayıtlar

Organizatörler aşağıda sayılanları garanti ederler:

FIBA web sitesine ve serverına eş zamanda sonuçlar ve istatistikler gönderilir.

Elektronik olarak gönderilemediği takdirde, Organizatörler her oyun için aşağıda belirtilen bilgileri bir saat içinde faksla FIBA Sekreterliğine bildirmelidir. final skoru her çeyrek sonundaki ve ek perioddaki skor, izleyici sayısı ,Televizyon yayını hakkında bilgi ve FIBA Resmi İstatistik Kağıdı'nın doldurulmuş bir kopyası ,Şampiyonanın sonunda 48 saat içinde G.2.1.2 ve G.2.1.3 E uygun olarak kurye aracılığıyla tüm oyunların görsel kayıtları ulaştırılmalıdır.

E.5.3.7 Doping Kontrolü

Doping kontrolü testleri Doping Kontrolü (H.7) yönetmeliğine uygun olarak ana resmi müsabakalarda ve mümkün olduğu takdirde diğer resmi müsabakalarda yapılır.

E.5.3.8 Takımların Sınıflandırılması

Takımların sınıflandırılması Resmi Basketbol Kuralları'nda bulunan Resmi Oyun usulüne uygun olarak düzenlenir.

E.5.4 Kura

E.5.4.1 Kura için gün, yer ve usul FIBA tarafından aşağıdaki hükümlere uygun olarak belirlenir.

İlke olarak, kura son kayıtların kapanış gününden 72 saat sonrasında kadar yapılamaz.

Kura FIBA etkinliğinin olduğu sırada yapılır, (örn. Resmi Turnuva, müsabaka veya kupa. FIBA Komisyon toplantısı)

Kura FIBA merkezlerinde veya FIBA'nın yetkili organınca belirlendiği uygun bir yerde yapılabilir.

Kura, organize eden ülkede yapılabilir. Bu durumda, iki (2) FIBA temsilcisi ve iki (2) yol ve yerleşim masrafları organize eden üye ülke federasyonunun sorumluluğunda olacaktır.

Dünya Erkekler veya Kadınlar Şampiyonası ilgili şampiyonanın yapıldığı ev sahibi ülkede organizasyonun tanıtım amacının bir parçası olarak yapılır, şampiyonaya katılacak her üye ülke federasyonun doğacak masrafları üstlenecek şekilde takımı adına resmi temsilcisi ile kuraya katılması beklenir.

Her durumda, tarafların kura gününe ve yerine en az 15 gün önceden katılması tavsiye edilir.

E.5.5 Bayraklar

E.5.5.1 Tüm ana resmi müsabakalar sırasında, ülkelerin veya bağlı olduğu üye ülke federasyonun FIBA tarafından onaylanmış ve kabul edilmiş sadece bayrakları ve milli marşları kullanılır.

E.5.5.2 Müsabaka yerinde ve çevresinde, FIBA Bayrakları, ve ayırım yapmaksızın katılan ülkelerin veya üye ülke federasyonların bayrakları asılacaktır. FIBA Bölgeleri veya Bölgelerin bayraklarının orijinal formu www.fibaidentiv.net te bulunmaktadır. FIBA bayraklarının satışı için FIBA'ya bir teklif verilebilir ve sonra yazılı sipariş verilebilir.

E.5.5.3 Yerel Organizasyon Komitesi müsabakalara katılan takımların bayrakları eşit olacak şekilde sahada yer alacaktır. Organize eden ülkenin diline uygun olarak alfabetik sıraya göre asılacaktır.

E.5.6 Protokol Hükümleri

FIBA ana resmi müsabakaları için düzenlenmiş aşağıdaki hükümler FIBA'nın diğer müsabakalarına da uygulanacaktır.

E.5.6.1 Takım delegasyon tribünü

Katılan takımların resmi üyelerine yeterli olacak şekilde özel bir tribünde yerlerinin olması gerekir.

E.5.6.2 Öncelik Sırası- FIBA resmi müsabakalar

E.5.6.2.1 FIBA temsilcileri ev sahibi ülkenin en yetkili otoritelerinin arkasından hemen yer alacaktır.

E.5.6.2.2 FIBA Öncelik sırası aşağıdaki gibi olacaktır.

Başkan

Eski Başkan

Genel Sekreter

Emekli Genel Sekreter

Başkan Yardımcısı

Genel Sekreter Yardımcısı veya Genel Sekreter Temsilcisi

Sayman

Genel Kurul Üyeleri

Onursal Başkanlar ve Onursal Üyeler

Uluslararası Komisyon Başkanları

Katılan Üye Ülke Federasyonların Başkanları

E.5.6.2.3 Öncelik Sırası- Bölge Müsabakaları

Bölge Müsabakalarında, FIBA üyelerinin öncelik sırası aşağıdaki gibi olacaktır:

FIBA Bölge Başkanı (veya yokluğunda FIBA Bölge Başkan Yardımcısı)

FIBA Başkanı (varsa) FIBA Bölge Genel Sekreteri

FIBA Genel Sekreteri ve/veya FIBA Emekli Genel Sekreteri (varsa)

FIBA Bölge Başkan Yardımcıları

FIBA Bölge Genel Kurul Üyeleri

Diğer FIBA Bölgelerinden Genel Kurul Üyeleri (varsa)

Diğer FIBA üyeleri için FIBA Bölge Öncelik Sırası dikkate alınır.

E.5.7 Açılış ve Kapanış Törenleri

Not 1–Dünya Erkekler Şampiyonası: FIBA yeni başkanı şampiyona sırası ya da hemen önce FIBA kongresi sırasında seçildiği takdirde, eski başkan şampiyona ile ilgili görevleri örneğin resmi açılış, kazananlara madalyaların verilmesi ve şampiyonanın kapanışı sırasındaki görevleri yerine getirir.

Not 2–FIBA şartlar gerektirdiği takdirde aşağıda belirtilen törenlerde değişiklik yapma hakkına sahiptir.

E.5.7.1 Açılış Töreni

Tüm ana resmi FIBA müsabakalarında, açılış töreni aşağıda belirtilen sıra şeklinde gerçekleşir.

Tören on beş (15) dakikayı geçmeyen kısa kültürel program ile başlayacaktır.

Her katılan ülkenin veya üye ülke federasyonun bayrağı sahaya taşınacaktır.

Yaklaşık 30 saniye sürecek olan ve yarışmanın başladığını belirten 2 kısa konuşma yapılacaktır.

Sadece organize eden ülkenin veya federasyonun milli marşı çalınacaktır.

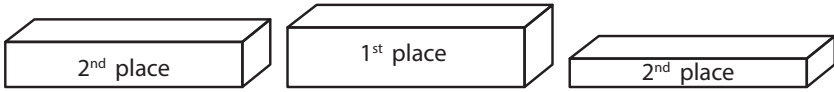
Açılış töreni tüm bayrakların tören alanından çıkması ile son bulacaktır.

E.5.7.2 Ödül ve Kapanış Töreni

Ödül töreni, kapanış töreni ile birlikte olacaktır ve aşağıdaki sıraya uygun şekilde son oyunun oynandığı alanda oyun sonunda hemen yapılacaktır:

Oyun sona erer ermez, üçüncü, ikinci ve birinci takım sahada yerlerini alacaktır.

Oyun sahasının ortasında ve şeref tribününün karşısına 18 kişiyi alacak büyüklükte üç tane podyum yerleştirilecektir. Birinci olan takım ortada ve diğerlerinden yüksek olacak şekilde, ikinci olan takım daha düşük ve sağda yer alacak şekilde ve üçüncü olan takım en düşük ve solda yer alacak şekilde podyumlar yerleştirilecektir.

TRIBUNE OF HONOUR

Her takım podyumun arkasında takım kaptanının podyuma adım atacağı şekilde yerleşir. Oyunun skoru ilan edildikten sonra, üçüncü olan takım podyumun arkasına gelir. FIBA temsilcisi maksimum 18 madalyayı koçta dahil olmak üzere takdim eder. İkinci olan takım ve birinci olan takım aynı şekilde madalyalarını alır.

Kazanan takım kaptanı ödülüyle takdim edilir. Ödül ve kapanış töreninde sadece FIBA tarafından onanmış ve FIBA resmi sponsorların ödülleri ve madalyonları verilecektir.

Madalyalar ve kupalar 2 kısa konuşma ve FIBA temsilcisinin son konuşması ile sunulur.

Kazanan ülkenin milli marşı okunurken birinci takımdan üçüncü takıma kadar bayraklar çekilecektir.

Takımlar sahadan ayrıldığında törende son bulur.

E.5.8 Ödüller

E.5.8.1.1 Organizatörler aşağıdaki ödülleri sağlayacaktır.

Birinci olan takımın oyuncularını ve koçlarına altın madalya

İkinci olan takımın oyuncularını ve koçlarına bronz madalya

Üçüncü olan takımın oyuncularını ve koçlarına gümüş madalya

Her takıma final klasmanında bulunduğu yeri gösteren diploma

Her oyuncuya, koça, komisyon görevlisine, hakeme, hakem denetmenine ve görevlilere hatıra değerinde plaka veya madalya

FIBA ve FIBA PedroFerrandiz Kuruntuna yukarıda anılan madalyaların, diplomaların, plakaların bir takımı

E.5.8.2 Organizatörler bu ödüllerin dışında ek olarak oyuncular veya takımlara ödül verebilir, ancak bu ödüllerin FIBA temsilcisi tarafından onanması gerekmektedir.

E.5.8.3 E.5.8.1 .e hükmünden ayrı olarak hiçbir koşulda hakemler ödüllendirilemez.

E.5.9 Turnuva Raporu

Turnuvanın bitiminden 120 gün içinde, organizatörler Organizasyon ile ilgili FIBA'ya rapor sunmalıdırlar. Raporda mali değerlendirmeler ve ev sahibi ülkenin detaylı medya etkisi bulunacaktır. Dünya Erkekler Şampiyonası için raporla ilgili özel hükümler düzenlenebilir -bkz FIBA Etkinlik ve Teklif Kitapçığı

E.5.10 Uluslararası Oyunlar ve Turnuvaların Yönetimi

E.5.10.1 Diğer uluslararası oyunlara ve turnuvalara katılım yukarıdaki hükümlere tabi değildir.

Organizatörler FIBA üye ülke federasyonlarından birine üye olan ve üyeliği askıya alınmamış herhangi bir ülkenin takımını davet edebilir.

E.5.10.2 FIBA üye ülke federasyonların takımları FIBA'ya bağlı olmayan bir ülkenin uluslar arası yarışmaları (oyunları veya turnuvaları) hem FIBA'dan hem de katılacak takımın bağlı olduğu üye ülke federasyondan onay almadıkça etkinliğe katılamazlar.

E.5.10.3 Uluslararası oyunlar ve turnuvalarda Üye ülke federasyonların veya kulüplerin takımları organize eden üye ülke federasyon tarafından katılımları konusunda izin vermelidir.

E.6 FIBA Resmi Müsabakalara Katılım

Üye ülke federasyon ve onlara bağlı kulüpler

E.6.1 FIBA ve organizatörlerle işbirliği

E.6.1.1 Katılan takımlar organizatörlerle ve FIBA ile etkinliğin teknik ve finansal başarısı için sıkı bir işbirliği içinde olmalıdır. Özellikle, FIBA'nın ve/veya organizatörlerin talepleri doğrultusunda oyuncuların fotoğrafları, kişisel bilgilerini sunmalıdırlar. Aksi davranış halinde mali yaptırımlar uygulanacaktır.

E.6.1.2 Resmi uluslararası müsabakalara katılan takımlar organizatörlerin görevini kolaylaştırmak için gereksiz harcamalar yapmaktan uzak duracaktır.

E.6.2 Sigorta

Üye ülke federasyonlar ve kulüpler, resmi müsabakalara katılan takımları aşağıdaki durumlar için sigortalamak zorundadır.

Müsabakaların gerçekleşeceği ülkeye ulaşım sırasında ortaya çıkabilecek kazalar

Organizatörlerin sorumlu olmadığı ve yarışma sırasında ortaya çıkabilecek kazalar

E.6.3 Yeterlik

E.6.3.1 Sadece yeterli niteliği olan takımlar aksi özel olarak düzenlenmemişse resmi uluslararası müsabakalara katılabilir. İstendiği takdirde, FIBA yeterli olmayan takımların geri çekilerek yerine yeterli nitelikte olan takımı davet edebilir.

E.6.3.2 Ancak o güne kadar olan ödemesi gereken ücretleri ödemiş üye ülke federasyonların takımları yarışmalara katılabilir.

E.6.3.3 Üye ülke federasyona bağlı bir kulübün FIBA resmi yarışmalarına katılması durumunda. FIBA'ya ödenmiş olan olağanüstü para, ilgili Bölge'nin FIBA yıllık aidatından düşülecektir. (Bkz. D.2.4)

E.6.3.4 FIBA'ya bağlı olmayan veya üyeliği askıya alınmış bir ülkenin takımının yarışmaya katılması durumunda, ilgili yarışma resmi karakterini kaybeder ve FIBA Genel Kurulu tarafından aksi kararlaştırılmadıkça FIBA tarafından tanınmaz.

E.6.4 Oyuncuların Seçilebilirliği

Milli veya kulüp takımları Oyuncuların Seçilebilirliği ve Milli Statüsü hakkındaki Yönetmeliğe uymalıdır.

E.6.5 Kayıt

FIBA resmi müsabakalarına katılan takımlar, müsabakalar için düzenlenmiş olan yönetemelikte belirtilen ilk ve son katılma tarihlerine uymalıdır. Katılımla ilgili resmi onay, her durumda yarışma kurasından önce verilmelidir.

E.6.6 Resmi Müsabakalardan Çekilme veya Katılmama

E.6.6.1 Son girişini gönderdikten sonra, bir takım katılımını iptal eder veya katılmazsa, FIBA Genel Kurulu veya yetkili organı yükümlülüklerini ihlal eden tarafa yaptırım uygulayacaktır. Bu yaptırımlar disiplin veya mali yaptırımlar olabilir. Özellikle, FIBA E.6.8 (0. 3 de belirtilen) yaptırımı uygulayabilir. Cezanın bir kısmı organizatörlerin mali kayba uğraması durumunda organizatörlere ödenecektir.

E.6.6.2 FIBA resmi müsabakalara katılan ve herhangi bir sebeple yarışmalara katılmaktan geri çekilen milli takımlar resmi ve dostluk maçlarına katılmaktan,

Resmi müsabakaya katılacağı yarışmanın ilk gününden itibaren otuz (30) gün

Yarışma süresi ve bu yarışmanın sona ermesinden itibaren otuz (30) gün yasaklanırlar.

E.6.7 Katılan Takımların Görevleri

E.6.7.1 Yarışmaya katılacak olan takımlar bu İç Tüzüğe ve ilgili yarışmanın yönetmeliğine uymak zorundadır. Müsabaka yerinde olması gerektiği zaman hazır bulunmalı ve her zaman organizatörlerle ve FIBA temsilcileriyle işbirliği içinde olmalıdır.

E.6.7.2 FIBA resmi müsabakalarına katılım daveti alan takım oynamak zorundadır.

E.6.7.3 Bu hükümlerin ihlali halinde, FIBA'nın yetkili organı gerekli görülen yaptırımları uygulayacaktır. İhlal bir kulüp tarafından meydana geldiğinde, verilecek karar için kulübün bağlı bulunduğu federasyonla iletişime geçilecektir.

E.6.7.4 Özellikle, FIBA resmi müsabakalarına katılan takımlar, hiçbir koşulda;

Oyun oynamayı reddedemez veya oyuna katılıp oyun bitmeden oyun alanını terk edemez.

Açılış ve kapanış törenine katılmayı reddedemez veya bitmeden tören alanını terk edemez.

Müsabakaların, resmi görevlerin veya törenlerin seyrini etkileyecek şekilde olumsuz davranışlarda bulunamaz;

Doping Kontrolünü reddedemez;

Resmi toplantı ya da basın toplantılarına katılmayı reddedemez.

E.6.8 Yaptırımlar

Bu yönetmeliğin E.6. bölümündeki hükümler ile Resmi Basketbol Kurallarının ihlali halinde, FIBA'nın yetkili organı ek yaptırımlar uygulayabilir.

Yarışmadan derhal Diskalifiye ve FIBA müsabakalarından 1 yıl boyunca diskalifiye,

0.1 ve 0.3 te belirtilen para cezaları,

Bu yönetmelikte düzenlenmemiş eylemler (örneğin kışkırtıcı hareketler, bir sonraki oyunun basın toplantısına katılmama) kendi esas hakkındaki yargılamaya tabi olacaktır.

E.7 Takım formasına Reklam

[Not- Bu yönetmelik FIBA'nın tüm ana resmi yarışmalarında geçerlidir. Üye federasyonlar bu yönetmeliği kendi iç işleyişlerinde kullanmaya teşvik edilir.

E.7.1 Oyun Formaları

E.7.1.1 Toplam iki değişik reklâma müsaade edilir

Tiştirlerin üstünde

Şortlarda

FIBA onayı ile, Bölgelerin Kontrolü dâhilinde tiştirlerin arkasına üçüncü bir reklam alınabilir.

E.7.2 Tiştir

E.7.2.1 Tiştirler resmi basketbol kuralları (madde 4.3) e uygun olacaktır.

E.7.2.2 Tiştirlerin ön kısmı aşağıdaki hükümlere uygun olacaktır:

Üreten Firmanın markası (logo) bulunabilir ancak 12 cm²'den büyük olamaz.

FIBA logosu tiştirlerde bulunacaktır. (bkz. diyagram)

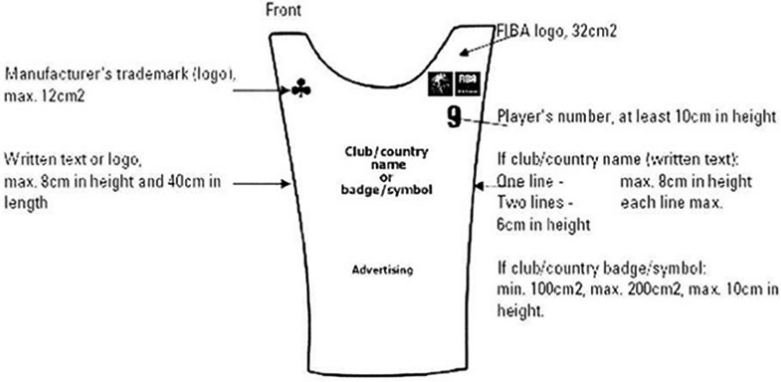
Oyuncunun numarası bulunacak ve en az 10 cm yüksekliğinde görünebilir olacaktır. Diğer işaretler oyuncunun numarasından en az 5 cm uzaklıkta olacaktır.

Kulübün veya ülkenin ismi ve sembolü aşağıdaki gibi yer alacaktır.

Reklamın üstünde, yazılı metin 1 satır ise harflerin büyüklüğü maksimum 8 cm olacaktır. Yazılı metin iki satır ise harflerin büyüklüğü en fazla 6 cm olacaktır.

Sembol 100 cm²'den küçük 200 cm²'den büyük olamaz ve maksimum 10 cm yüksekliğinde olacaktır.

Bir (1) sponsorun adına yazılı metin veya logonun 8 cm yüksekliğinde ve 40 cm genişliğinde olması halinde izin verilir.

E.7.2.3 Bölge müsabakaları için(bkz. ayrıca E.7.1.1), tişörtün arkası aşağıdaki hükümlere uygun olmalıdır:

Oyuncunun soyadı numarasının üstünde ve sadece bir satır olacaktır. Harflerin yüksekliği 6 cm ile 8 cm arasında olmalıdır.

Oyuncunun numarası yer almalı ve en az 20 cm büyüklüğünde görünür şekilde olmalıdır. Diğer işaretler oyuncu numarasından en az 5 cm uzaklıkta olması gerekir.

Bir (1) sponsorun adına yazılı metin veya logonun 8 cm yüksekliğinde ve 40 cm genişliğinde olması halinde izin verilir.

E.7.2.4 Müsabakaların başlamasından en az dört (4) hafta önce, kulüpler ya da üye ülke federasyon yarışmalarda giyilecek olan formanın şeklini FIBA Sekreterliğinin onayına göndermelidir. Bu mail ya da faks aracılığıyla olabilir.

Şortlar Resmi Basketbol Kuralları (madde 4.3) e uygun olmalıdır.

Şortların üstüne (bkz. diyagram) aşağıdaki hükümler dahilinde reklam alınabilir.

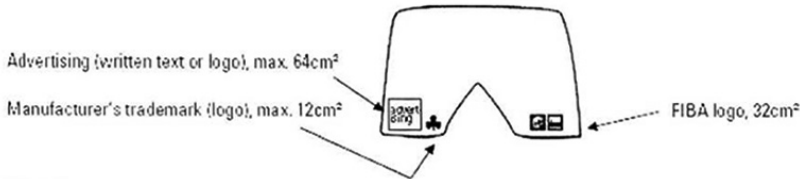
Sadece bir sponsorun reklamı olabilir ve,

Sponsorun yazılı metni veya logosu maksimum 100 cm² olabilir.

Üretici firmanın markası (logo) bulunabilir, ancak 12 cm²'den büyük olamaz.

1. FIBA logosu şortların üzerinde gözükebilir biçimde yer alacaktır.

Oyuncu numarası şortların üzerinde yer alamaz.

E.7.4 Çoraplar

Çoraplar üzerine reklam almak yasaktır.

Üretici firmanın markası (logo) yer alabilir ancak 12 cm²'den büyük olamaz.

E.7.5 WarmUp Tişörtler

Warmup tişörtlerin üzerine reklam alınması oyun tişörtleriyle aynı olması şartıyla mümkündür.

Kulüp ya da ülkenin ismi veya sembolü warmup tişörtlerin önünde yer alacaktır.

Warmup tişörtlerin arkasına reklam alınması oyun tişörtlerinde yer alan reklamla aynı olması halinde mümkündür.

Üretici firmanın markası (logosu) 12 cm²'den büyük olmayacak şekilde yer alabilir.

E.7.6 Eşofman

Eşofmanların üzerine reklam alınması oyun tişörtleriyle aynı olması şartıyla mümkündür.

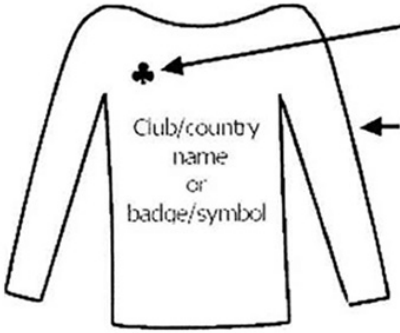
I). Kulüp ya da ülkenin ismi veya sembolü eşofmanların önünde yer alacaktır.

Eşofmanların arkasına reklam alınması oyun tişörtlerinde yer alan reklamla aynı olması halinde mümkündür

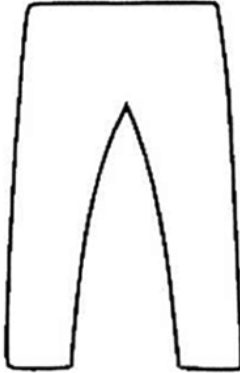
Üretici firmanın markası (logo) 12 cm²'den büyük olmayacak şekilde yer alabilir.

Oyuncunun soyadı tişörtün arkasında yer aldığı şekil ve boyutta eşofmanın arkasında yazabilir.

FRONT

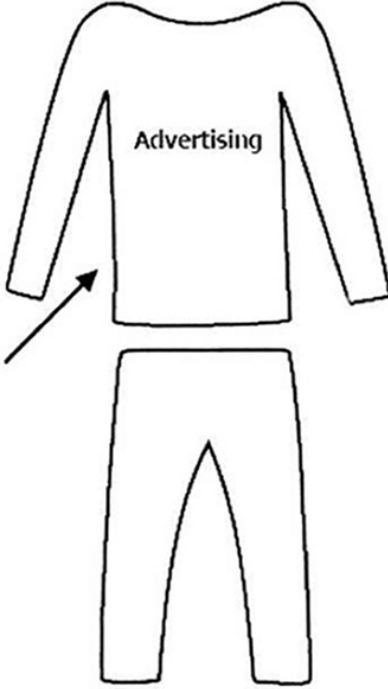

Manufacturer's trademark logo
max. 12 cm²
Ifclub/country name
written text
Oneline - max. 8 cm in height
Twolines - each line max 6 cm in height
Ifclub/country symbol:
min. 100 cm²
max 200 cm²
max 10 cm. in height

Manufacturer's trademark logo
max. 12 cm²
Ifclub/country name
written text
Online - max. 8 cm in height
Twolines - each line max. 6 cm in height
Ifclub/country symbol:
min. 100 cm²,
max. 200 cm²,
max. 10 cm in height

BACK

Player's family name is permitted but must be identical with that on the back of the shirts. For advertising written text or logo, max. 8 cm in height and 40 cm in length but must be identical with that the back of the shirts.

E.7.7 Ayakkabılar

Ayakkabılar üzerine reklam alınması yasaktır.
Üretici firmanın markası (logosu) yer alabilir.

E.7.8 İç Çamaşırları

Tüm iç çamaşırları örneğin (tıbbi tavsiye yazılı formanın altına giyilen tişörtler, yürüyüş şortları vs. üniforma ile aynı renklerde olmalıdır.

İç çamaşırlarının görünen kısımlarına reklam alınması yasaktır.

Üretici firmanın markası (logosu) 12 cm²'den büyük olmayacak şekilde yer alabilir.

E.7.9 Diğer aksesuarlar

Diğer aksesuarlar üzerine reklam alınması yasaktır. .

Üretici firmanın markası (logosu) 12 cm²'den büyük olmayacak şekilde yer alabilir.

E.7.10 Diğer Hükümler

E.7.10.1 Üniforma, eşofman ve warm-up tişörtler üzerindeki reklâmlar takımdaki tüm oyuncular için aynı olacaktır.

E.7.10.2 Üniforma, eşofman ve wam-up tişörtler üzerindeki üretici firmanın markası (logo) takımdaki tüm oyuncular için aynı olacaktır.

E.7.10.3 Yüksek alkol, sigara ve WADA Yasaklı Listesi'ndeki eczacılık maddelerinin reklâm alımı yasaktır.

E.7.10.4 İçki ya da bira markasının reklâm alımı yasaktır.

E.7.10.5 E. 1.1 de belirtilen FIBA ana resmi müsabakalarında oynayan milli takımların oyuncuları müsabakalar başlamadan önce FIBA'dan onay almak koşuluyla bu reklamları alabilir.

E.7.10.6 Olimpiyat Oyunları sırasında, katılan takım Uluslararası Olimpiyat Komitesi'nin reklâmla ilgili yönetmelik ve hükümlere uymak zorundadır. Özellikle:

E.7.10.7 Olimpiyat Oyunları sırasında Uluslararası Olimpiyat Komitesi tarafından onaylanmış giyim veya ekipmanları üreten firmanın markası (logosu) dışında reklam alması yasaktır.

E.7.10.8 FIBA, üye ülke federasyon ve/veya ilgili ulusal Olimpiyat Komitesi ve Uluslararası Olimpiyat Komitesi ile önceden anlaşma yapmadan hiçbir oyuncu ismini, fotoğrafını veya spor performansını reklâm olarak kullanmasına izin veremez.

E.7.11 Yaptırım

E.7.11.1 FIBA'nın her müsabakasında bu hükümlerin yorumlanmasında teknik komite veya komisyon görevlisi denetleyecektir.

E.7.11.2 Teknik Komite veya Komisyon Görevlilerinden alınan ve bu yönetmeliğe uyulmadığını belirten rapordan sonra, FIBA Genel

Sekreteri veya yetkili kişi, yarışma ile ilgili yönetmeliğe uygun olarak olası yaptırımlar uygulayabilir. (O.l. de belirtilen cezalar)

E.8 FIBA Ana Resmi Müsabakaların Yapısı ve Uygulanacak Özel Hükümler

E.8.1 Erkekler ve Kadınlar Olimpiyat Turnuvaları

E.8.1.1 Nitelikler

E.8.1.1.1 Sadece FIBA üyesi olan ülke federasyonlar ile Uluslararası Olimpiyat Komitesi'ne bağlı Ulusal Olimpiyat Komitesi'ne bağlı takımlar Erkekler ve Kadınlar Olimpiyat Turnuvaları'na katılmaya hak kazanırlar.

E.8.1.1.2 Aşağıdaki takımlar 2012 Olimpiyat Turnuvalarına katılacaklardır:

		Men	Women
1	Directly qualified The winner of the 2010 World Championship	1	1
2	Africa	1	1
	America	2	1
	Asia	1	1
	Europe	2	1
	Oceania	1	1
3	World Olympic Qualifying Tournament	4	6
	Total	12	12

Genel Kurul evsahibi ülkeye direkt katılım hakkı verebilir. Bu durumda, takımların sayısı Dünya Olimpiyat Eleme Turnuvasında artacaktır. Genel Kurul onayladığı takdirde, ilgili bölge kendi eleme sistemini belirleyecektir.

E.8.1.2 Kayıt

Olimpiyat Turnuvalarına kayıt Uluslararası Olimpiyat Komitesi Yönetmeliği'nce belirlenir ve her spor için yayınlanan yönetmelikle belirtilir.

E.8.1.3 Mali Hükümler

E.8.1.3.1 Katılan takımlar Uluslararası Olimpiyat Komitesi'nce düzenlenen yönetmeliğe göre masraflarını karşılayacaktır.

E.8.1.3.2 FIBA Teknik Delege, Teknik Görevliler ve FIBA tarafından atanan hakemlerin ulaşım, konaklama masrafları Uluslararası Olimpiyat Komitesi tarafından düzenlenecektir.

E.8.2Dünya Erkekler ve Kadınlar Olimpiyat Eleme Turnuvaları

E.8.2.1 Süre

E.8.2.1.1 FIBA Dünya Kadınlar ve Erkekler Olimpiyat Eleme Turnuvaları her dört yılda bir gerçekleşir (2012, 2016)

E.8.2.1.2 Erkek: 2012 FIBA Dünya Olimpiyat Eleme Turnuvaları tarihleri onaylandıktan sonra temin edilebilir.

E.8.2.1.3 Kadın: 2012 FIBA Dünya Olimpiyat Eleme Turnuvaları tarihleri onaylandıktan sonra temin edilebilir.

E.8.2.2 Katılım

E.8.2.2.1 FIBA Dünya Olimpiyat Eleme Turnuvalarına katılacak takımların sayısı 12'dir.

E.8.2.2.2 5 FIBA Bölgesinden katılacak olan takımların sayısı aşağıdaki listeye göre belirlenir.

Zone	Men & Woman
Africa	2
Americas	3
Asia	2
Europe	4
Oceania	1

E.8.2.2.3 Her Bölgeden Olimpiyat Oyunlarına katılım için en iyi non-qualified takım çağırılacaktır.

E.8.2.2.4 Davet edilen takım(ların) katılmaması durumunda en iyi bir sonraki Non-qualified takım(lar) çağırılacaktır.

E.8.2.3 Kayıt

E.8.2.3.1 Her Turnuva için kayıt formu ilgili üye ülke federasyona 20 Eylül 2011 tarihinde gönderilecektir.

E.8.2.3.2 Doldurulmuş kayıt formu üye ülke federasyona ve akabinde FIBA sekreterliğine en geç

Ocak 2012 tarihinde ulaşmalıdır. Kayıt formu ilgili Ulusal Olimpiyat Komitesi tarafından onaylanmalıdır.

E.8.2.3.3 Erkekler ve Kadınlar Takımlarındaki 24 oyuncunun ismi FIBA'nın verdiği ayrı listede sunulmalıdır. (Oyuncuların Listesi) Oyuncuların tüm özellikleri ve tüm belgeler FIBA Sekreterliği'ne ilgili turnuvanın başlanışından en geç iki ay önce gönderilmelidir. İhlali halinde yaptırımlar uygulanabilir.

E.8.2.4 Yarışma Sistemi–Erkekler

E.8.2.4.1 İlk Tur

12 takım dört gruba (A. B.C.D) ayrılır. Her takım kendi gruplarında ikişer maç oynarlar.

1. ve 2. seçilen her grup çeyrek finalde oynamaya hak kazanır.
3. takım evine gider,

Toplam 12 oyun ilk turda oynanır.

E.8.2.4.2 Çeyrek Finaller

Oyun 13: A 1 v B2

Oyun 14: B1 v A2

Oyun 15: C1 v D2

Oyun 16: D1 v C2

E.8.2.4.3 Yan Final

Oyun 17: Kazanan 13 v Kazanan 15

Oyun 18: Kazanan 14 v Kazanan 16

İki kazanan takım olimpiyat oyunlarında oynamaya hak kazanır. İki kaybeden takım oynadıkları oyun sonunda 3. sırada eleme yerinde yer alacaktır.

E.8.2.4.4 Final

Oyun 19: Kazanan 17 ve Kazanan 18

Oyun 20: Kaybeden 17 ve Kaybeden 18

E.8.2.5 Yarışma Sistemi–Kadınlar

E.8.2.5.1 İlk Tur

12 takım dört gruba(A. B.C.D) ayrılır. Her takım kendi gruplarında ikişer maç oynarlar.

1. ve 2. seçilen her grup çeyrek finalde oynamaya hak kazanır.

3. takım evine gider.

Toplam 12 oyun ilk turda oynanır.

E.8.2.5.2 Çeyrek Final

Oyun 13: A1 ve B2 Oyun14: B1 ve A2

Oyun 15: C1 ve D2 Oyun16: D1 ve C2

kazanan takım Olimpiyat Oyunlarını oynamaya hak kazanır.

Dört kaybeden takım yarı final ve final oynayarak kazanan takım elemelere katılır.

E.8.2.5.3 Yarı Final

Oyun 17: Kaybeden 13 ve Kaybeden 15

Oyun 18: Kaybeden 14 ve Kaybeden 16

E.8.2.5.4 Final

Oyun 19: Kazanan 17 ve Kazanan 18

E.8.3 FIBA Erkekler Dünya Şampiyonası

E.8.3.1 Süre

FIBA Erkekler Dünya Şampiyonası her dört yılda bir gerçekleşir. (2010,2014) İlke olarak, FIBA Dünya Erkekler Şampiyonası 11 gün sürer.

E.8.3.2 Katılım

E.8.3.2.1 24 takım FIBA Dünya Erkekler Şampiyonası'na katılır.

E.8.3.2.2 FIBA Bölgelerinden aşağıdaki takımlar katılacaktır.

1	The organising country	1
2	Africa	3
	Americas	5
	Asia	3
	Europe	6
	Oceania	2
3	Invited teams	4
		24

E.8.3.2.3 FIBA Dünya Erkekler Şampiyonasının altın ödüllü takımı direk katılmaya hak kazanır.

Böylece katılacak olan takımın kıtasından biri yerleşmiş olur.

E.8.3.2.4 Şampiyonanın başlayacağı bir önceki yılın 30 Eylül'üne kadar bölge eleme müsabakalarının bitmiş olması gerekir.

E.8.3.2.5 FIBA Genel Sekreterliği'nin önerisi üzerine FIBA Genel Kurulu davet edilecek takımları belirler. Bununla birlikte, katılma daveti alan her takımı eleme müsabakalarına katılmak zorundadır.

E.8.3.2.6 Katılmaya hak kazanan takımın çekilmesi halinde, FIBA Bölgeler arasında adil dağılımı gözeterek şekilde başka bir takımı davet edebilir.

E.8.3.3 Kayıt

E.8.3.3.1 Katılmaya hak kazanmış takımlar FIBA Dünya Erkekler Şampiyonasına kayıt formlarını şampiyonanın başlamasından en az 10 ay önce FIBA Sekreterliği'ne göndermesi gerekir.

E.8.3.3.2 Doldurulmuş kayıt formları FIBA Sekreterliğine Şampiyonanın başlamasından en az dokuz (9) ay önce ulaşması gerekir. Katılacak takımın bu yükümlülüğü ihlali halinde, FIBA takımın katılma hakkını geri çekebilir. FIBA bunun üzerine diğer bölgelerden katılan takımların adil dağılımı kaydıyla Bölge Eleme Müsabakalarına katılan bir başka takımı davet edebilir.

E.8.3.3.3 FIBA'dan tedarik edilecek özel bir formlar 24 oyuncunun listesi (Oyuncu Listesi) FIBA'ya sunulmalıdır. Oyuncuların

tüm özellikleri ve tüm belgeler FIBA Sekreterliğine ilgili turnuvarın başlanışından en geç iki ay önce gönderilmelidir. İhlali halinde yaptırımlar uygulanabilir.

E.8.3.4 Doping Kontrolü- Bkz. FIBA Etkinlik ve Teklif Kılavuzu

E.8.3.5 Yarışma Sistemi

E.8.3.5.1 İlk Tur

Katılan 24 takım) her biri üçer takım olmak üzere 8 gruba (A. B. C. D. E. F. G. H) bölünür. Her takım kendi grubundaki diğer takımlarla oynayacaktır. (Her takım için toplam iki oyun)

Final sıralaması grup maçlarından sonra aşağıdaki gibi olur:

Grup A: A1, A2, A3

Grup B: B1, B2, B3 Grup C: C1, C2, C3 Grup D: D1, D2, D3

Grup E: E1, E2, E3 Grup F: F1, F2, F3 Grup G: G1, G2, G3 Grup
II: H1, H2, H3

İlk turda toplam yirmi dört (24) oyun oynanır.

1. sırayı alan takım 8li finallere kalmaya hak kazanır.

2. ve 3. sırada yer alan her grup eleme turuna katılır.

E.8.3.5.2 Eleme Turu

İlk turdan 16 takım aşağıda belirtildiği şekilde eleme turuna katılır:

Oyun 25: A2 v B3;

Oyun 26: D2 v C3;

Oyun 27: C2 v D3;

Oyun 28: B2 v A3;

Oyun 29: E2 v F3,

Oyun 30: 112 v G3;

Oyun 31: G2 v H3 ve Oyun 32: F2 v E3.

Eleme turunun sekiz kazananı sekizli finale katılmaya hak kazanır.

Eleme turunun sekiz kaybedeni evine geri döner.

E.8.3.5.3 Sekizli Final

İlk ve Eleme turundan katılan 16 takım doğrudan eleme oyunlarına katılacaktır.

Oyun 33: A1 ve Kazanan 32; Oyun 34: B1 ve Kazanan 31

Oyun 35: C1 ve Kazanan 30; Oyun 36: D1 ve Kazanan 29

Oyun 37: El ve Kazanan 28; Oyun 38: F1 ve Kazanan 27
Oyun 39: G1 ve Kazanan 26; Oyun 40: F1 ve Kazanan 25
Sekizli finallerde sekiz kazanan çeyrek finallere katılmaya hak kazanır.

Sekiz (8) kaybeden evine döner.

E.8.3.5.4 Çeyrek Final

Sekizli finallerden kazanan sekiz takım aşağıdaki gibi eşleşir:

Oyun 41: Kazanan 33 v Kazanan34 Oyun 42: Kazanan 35 v
Kazanan36 Oyun 43: Kazanan 37 v Kazanan38 Oyun 44: Kazanan
39 v Kazanan 40

Dört kazanan takım yarı finalin 1-4 sıralamasına yerleşir.

Dört kaybeden takım yarı finalin 5- 8 sıralamasına yerleşir.

E.8.3.5.5 Yarı Final

Sekiz takım aşağıdaki gibi eşleşir:

Oyun 45: Kaybeden 41 v Kaybeden 42 (5-8)

Oyun 46: Kaybeden 43 v Kaybeden 44 (5-8)

Oyun 47: Kazanan 41 v Kazanan 42 (1 -4)

Oyun 48: Kazanan 43 v Kazanan 44 (1 -4)

E.8.3.5.6 Final

Sekiz takım aşağıdaki gibi eşleşir:

Oyun 49: Kaybeden 45 v Kaybeden 46 (7-8)

Oyun 50: Kazanan 45 v Kazanan 46 (5-6)

Oyun 5 1: Kaybeden 47 v Kaybeden 48 (3-4)

Oyun 52: Kazanan 47 v Kazanan 48 (1-2)

E.8.4 FIBA Dünya Kadınlar Şampiyonası

E.8.4.1 Süre

FIBA Dünya Kadınlar Şampiyonası her dört yılda bir gerçekleşir.
(2010. 2014, v.s.).

E.8.4.2 Katılım

E.8.4.2.1 FIBA Dünya Kadınlar Şampiyonası'na katılacak olan
takım sayısı 16'dır.

E.8.4.2.2 FIBA Bölgesini temsilen katılacak olan takımların sayısı aşağıdaki gibidir.:

Organizasyon	1
Ülke	2
Afrika	4
Amerika	3
Asia	6
Avrupa	7
Total	16

Olimpiyat Oyunlarının geçen seneki altın madalyalı takımı Dünya Kadınlar Şampiyonası'na direk katılmaya hak kazanır. Böylece katılacağı bölgenin bir takımı belirlenmiş olur.

E.8.4.2.3 Kıta eleme müsabakaları şampiyonanın başlayacağı bir önceki yılın 30 Eylülüne kadar belirlenmesi gerekir.

E.8.4.2.4 Katılmaya hak kazanan takımın geri çekilmesi halinde, FIBA Bölgeler arasında adil dağılımı gözetecek şekilde başka bir takımı davet edebilir.

E.8.4.3 Kayıt

E.8.4.3.1 Katılmaya hak kazanmış takımlar FIBA Dünya Kadınlar Şampiyonasına kayıt formlarını şampiyonanın başlamasından en az 10 ay önce FIBA Sekreterliği'ne göndermesi gerekir.

E.8.4.3.2 Doldurulmuş kayıt formları FIBA Sekreterliğime Şampiyonanın başlamasından en az dokuz (9) ay önce ulaşması gerekir. Katılacak takımın bu yükümlülüğü ihlali halinde, FIBA takımın katılma hakkını geri çekebilir. FIBA bunun üzerine diğer bölgelerden katılan takımların adil dağılımı kaydıyla Bölge Eleme Müsabakalarına katılan bir başka takımı davet edebilir.

E.8.4.3.3 FIBA'dan tedarik edilecek özel bir formlar24 oyuncunun listesi (Oyuncu Listesi)FIBA'ya sunulmalıdır. Oyuncuların tüm özellikleri ve tüm belgeler FIBA Sekreterliğime ilgili turnuvanın

başlanışından en geç iki ay önce gönderilmelidir. İhlali halinde yaptırımlar uygulanabilir.

E.8.4.4 Doping Kontrolü- Bkz. FIBA Etkinlik ve Teklif Kılavuzu
İlke olarak, müsabakalar sırasında minimum 32 doping testi yapılmalıdır.

E.8.4.5 Yarışma Sistemi

E.8.4.5.1 İlk Tur

Katılan 16 takım dört gruba (A. B. C. D) bölünür. Her takım kendi grubundaki takımlarla oynar. (Her takım için toplam oyun sayısı 3'tür)

Final sıralaması İlk Turun sonunda aşağıdaki gibi olur:

Grup A: A1. A2. A3. A4

Grup B: B1. B2. B3. B4 Grup C: C1. C2, C3. C4 Grup D: D1.

D2, 1)3. D4

İlk Turda toplam 24 oyun oynanır.

Sıralamada 1-3. olanlar sekizli finallere katılmaya hak kazanır.

Her gruptaki 4. sırada olanlar Sıralama turunda 13-16 ya yerleşir.

E.8.4.5.2 Sekizli final Turu

İlk turda katılmaya hak kazanan 12 takım her grupta altı takım olmak üzere iki gruba (E.F) ayrılır. Her takım yeni takımlarla kendi grubunda oynar.(İlk turda oynanılan tüm oyunların final skorları bu turda da geçerlidir.)

Grup E: A1. A2. A3dH. B2. B3 Grup F:C1.C2. C3, D1.D2. D3

Sekizli finallerde toplam 18 oyun oynanır.

1-4.sırada yer alan takımlar Çeyrek-Finallere 1-8. sırada katılmaya hak kazanır.

Her grupta 5-6. sırada yer alan takımlar Çeyrek Finallere 9-12. sırada katılmaya hak kazanır.

E.8.4.5.3 Sıralama Turu

13-16 sıralaması için:

İlk turda 4. olan her grup aşağıdaki gibi eşleşir:

Oyun 31: A4v B4 Oyun 32: C4 v D4

Oyun 33: Kaybeden 3 1 ve Kaybeden 32 (15-16)

Oyun 34: Kazanan 3 I ve Kazanan 32 (13–14)

9- 12 sıralaması için

Sekizli Final grubunda 5-6 sırada yer alan dört takım aşağıdaki gibi eşleşir:

Oyun 47: E5v F6

Oyun 48: E6v F5

Oyun 53: Kaybeden 47 ve Kaybeden 48 (1 1–12)

Oyun 54: Kazanan 47 ve Kazanan 48 (9–10)

5-8 sıralaması için

Çeyrek Finalde kaybedenler aşağıdaki gibi eşleşir:

Oyun 55:Kaybeden 49 v Kaybeden 50 Oyun 56:Kaybeden 51 v
Kaybeden 52 Oyun 59:Kaybeden 55 v Kaybeden 56 (7–8)

Oyun 60: Kazanan 55 ve Kazanan 56 (5–6)

E.8.4.5.4 Çeyrek Finaller

Sekiz Final Turuna katılan takımlar aşağıdaki gibi eşleşir:

Oyun 49:F2 v E3 Oyun 50:F4 v E1 Oyun 51:E2 v F3 Oyun
52:E4 v F1

İlk dört (4) kazanan yarı finale katılır. Dört kaybeden 5.-8 sıra-
laması için oynar.

E.8.4.5.5 Yarı Final

Oyun 57:Kazanan 49 veKazanan 50

Oyun 58:Kazanan 51ve Kazanan 52

E.8.4.5.6 Final

Oyun 61: Kaybeden 57 ve Kaybeden 58 (3-4)

Oyun 62: Kazanan 57 ve Kazanan 58 (1-2)

E.9 Uluslararası Müsabakalar ve Turnuvalar

E.9.1. Bu yönetmeliğin E.9 bölümü E. 1.1 ve E. 1.2 de FIBA
tarafından desteklenen oyunlar dışındaki tüm uluslararası oyunlar ve
turnuvalara uygulanır.

E.9.1.1 Etkinlikleri organize edenler, örneğin aşağıda sıralanan
basketbol programlarının organizasyonu ve yürütülmesi sırasında
FIBA ile etkin bir şekilde işbirliği yapmalıdır,

a. Kıta ve bölge yarışmaları örneğin Asya Oyunları, Güney-Batı Oyunları. Güney Pasifik Oyunları, Afro- Asya Oyunları, Güney Pasifik Oyunları, Afro-Asya Oyunları. Pan Arap Oyunları v.s.

b.Özel Oyunlar ve Festivalleri örneğin Genel Sağlık Oyunları, Üniversite, Francofon Oyunları. Dünya Master Oyunları, Maccabiah Oyunları, v.s.

E.9.1.2 FIBA'nın organizatörlerden beklediği destek ve dayanışmadan anlaşılması gereken;

Basketbol Turnuvaları Resmi Basketbol Kurallarına uygun olarak oynanacaktır.

FIBA'nın teknik şartları gözetilecektir.

FIBA'nın oyuncu yeterliliği kuralları uygulanacaktır.

FIBA; FIBA aktif komisyon görevlileri ve hakemlerin maliyetini belirleyecektir.

FIBA organizatörleri mali olarak denetleyecek teknik delegenin oluşturulmasını sağlayacaktır.

Organizatörler FIBA'nın diğer şartlarına uyacaktır.

E.9.1.3FIBA kendi desteği için bir ücret talep edebilir.

LİG ORGANİZASYONU İLE İLGİLİ KURALLAR

Lig organizasyonu ile ilgili kurallar, FIBA İç Tüzüğü'nün F Bölümünde yer almaktadır.

F.1 LİG ORGANİZASYONU

Ligler ulusal, bölgesel ve kıtalararası (uluslararası) seviyede mevcut olabilir.

F.2 LİGLERİN TANINMASI

F.2.1 Bütünüyle bir ülkenin ulusal sınırları içinde faaliyet gösteren ligin ilgili ulusal federasyon tarafından tanınması gerekmektedir.

F.2.2 Bütünüyle coğrafi olarak belli bir FIBA bölgesinde faaliyet gösteren ligin ilgili FIBA Bölgesi tarafından tanınması gerekir.

F.2.3 İki ya da daha fazla FIBA bölgesi sınırları içinde faaliyet gösteren kıtalararası ligin FIBA Genel Kurul tarafından tanınması gerekir.

F.2.4 Tanınma ancak organizasyonun İç tüzük hükümlerine riayet etmesi takdirde gerçekleşir

F.3 LİGLER İLE FIBA, FIBA BÖLGELERİ VE ULUSAL ÜYE FEDERASYONLAR ARASINDAKİ TEMEL PRENSİPLER

F.3.1 Lig tek yetkili otorite olarak dünya çapında erkekler ve kadınlar arasında basketbolda, Uluslararası Olimpiyat Komitesi'nin de tanıdığı gibi FIBA'ya riayet etmelidirler.

F.3.2 Lig, FIBA'nın yetkilendirdiği FIBA Bölgesi'nin otoritesini kabul etmek zorundadır. F.3.3 Lig, FIBA ulusal üye federasyonunu tek yetkili otorite olarak kabul etmek zorundadır.

F.3.4 Lig FIBA Genel Tüzük ve İç Tüzüğe, ilgili FIBA bölgesine ve ilgili ulusal üye federasyon kurallarına riayet etmek zorundadır. Kuralların çatışması halinde FIBA Genel Tüzük ve İçtüzük hükümlerinin üstünlüğü vardır.

F.3.5 Sürekli iletişimi sağlamak amacıyla, lig, ulusal ya da uygun olduğu takdirde uluslar arası seviyede temsil edilmelidir.

F.3.6 Bu içtüzüğün hükümlerine uyulmaması halinde, ulusal federasyon üyeliğinin askıya alınması ve /veya ligin tanınmaması halleri söz konusu olabilir.

F.3.7 Bu yönetmelikteki istisnai hallerin varlığı ancak FIBA Genel Kurulu'nun onayı ile mümkündür.

F.3.8 Genellikle Ligin yönetimi ile ilgili ekonomik sorunlar aksi taraflar arasında kararlaştırılmamışsa, sadece lig ve kulüpler arasında çözülür. Sportif- teknik sorunlar özellikle hakemlerin atanması ve disiplin süreci federal yapı tarafından çözülür. Taraflar aksini kararlaştırmadıkça, sportif-teknik sorunlar ile ilgili sorumluluk federal yapıya ait olacaktır.

F.4 LİGLERİN TANINMASI İLE İLGİLİ DETAYLI HÜKÜMLER

F.4.1 FIBA'nın, FIBA Bölgelerinin, ulusal üye federasyonların veya genel olarak basketbol sporunun itibarını zedeleyecek şekilde bir lig idare edilemez.

F.4.2 Bu hükümlere, ve diğer FIBA İç Yönetmeliğe ve ayrıca ilgili FIBA Bölgesine ve ulusal üye federasyonun ilgili hükümlerine saygı göstermesi ve koruması şartıyla, kendi çıkarlarına uygun olacak şekilde düzenleme yapma da serbesttir.

F.4.3 Lig, organize ettiği ve düzenlediği yarışmalarda en iyi takım/ takımlarını ulusal üye federasyon aracılığı ile, FIBA'nın ilgili organlarınca tanınmış olan uluslararası yarışmalara veya FIBA tarafından tanınmış uluslararası liglere katılmasını sağlamalıdır.

F.4.4 Tüm lig kulüpleri ikamet ettikleri ulusal üye federasyona bağlıdır ve oyuncularının ulusal üye federasyon tarafından lisanslandırıldığını garanti etmelidirler.

F.4.5 Tüm lig kulüpleri ilgili resmi ulusal şampiyonada oynamak zorundadır.

F.4.6 Sadece bir ülkenin sınırları içinde mevcut olan bir lige, aynı bölgeden diğer bir ülkenin iki takımına kadar lig yapısının içine almayı lig kararlaştırabilir, bu durumda lig iki ülke federasyonunun anlaşması ve ilgili FIBA Bölgesi'nin gözetimi altında kurulmuş olduğu aynı coğrafi sınırlar içinde faaliyetlerine devam eder.

F.4.7 Lig, sadece ulusal üye federasyonu tarafından onaylanan ve yayınlanan hakem ve komisyon listesinden, hakem ve komisyon görevlilerini kullanabilir veya lig uluslararası düzeyde ise, FIBA tarafından onaylanan ve yayınlanan hakem ve komisyon görevlileri listesinden, hakem ve komisyon görevlilerini kullanabilir.

F.4.8 Lig FIBA'nın uyumlu hale getirilmiş takvimine riayet etmeli ve gözetmelidir.

F.4.9 Lig FIBA Resmi Basketbol Kurallarına, Yönetim İşleyişine riayet etmeli ve gözetmelidir ayrıca bu kuralları uyarlama da yardımcı olacaktır.

F.4.10 Lig kendi sınırları içinde ulusal üye federasyonunun oyuncu transferi ile ilgili kurallarına ve FIBA İç Tüzüğü'nün H.3.4te özel olarak düzenlenen genç oyuncuları kapsayan hükümlerde dâhil olmak üzere Uluslararası Oyuncu Transferi ile ilgili İç Tüzük hükümlerine riayet etmelidir.

F.4.11 Lig, FIBA'nın menajerlerle ilgili hükümleri ile ait olduğu ulusal üye federasyonun bu konu ile ilgili düzenlediği hükümlerine riayet etmelidir.

F.4.12 Lig, FIBA uluslararası Oyuncuların Transferi ile ilgili HL3.6.3. hükmüne uygun olarak FIBA Remi Yarışmalarında milli takım adına oyuncularının katılmasına destek ve izin vermelidir

F.4.13 Lig, uygun bir anti-doping rejimi uygulamalıdır. Aynı zamanda ulusal üye federasyonun ve/veya milli hükümetin veya kurumlarının bu konu ile ilgili düzenlediği hükümlerine ve FIBA İç tüzük'ün Doping Kontrolü ile ilgili hükümlerine riayet etmelidir.

F.4.14 Lig, milli takım programına, ulusal üye federasyonun bu yönde lige sağladığı servis hizmetleri de dâhil olmak üzere, faaliyetlerinin gelişimi için finansal katkı sağlamalıdır Bu finansal desteğin kapsamı her iki tarafça iyiniyet çerçevesinde kararlaştırılır. Benzer düzenlemeler Uluslararası Liglerde de uygulanır.

F.5 İHTİLAFLARIN HALLİ

Genel Kurul, ulusal ya da bölgesel seviyede sorunların çözülmemesi halinde gerekli kararı almaya yetkilidir.

FIBA MALVARLIĞI VE FIBA AYNİ HAKLARIN KULLANIMI İLE İLGİLİ HÜKÜMLER

FIBA Malvarlığı ve FIBA Ayni Hakların Kullanımı ile ilgili hükümler FIBA İç Tüzüğü'nün "G" Bölümünde yer almaktadır.

G.1 MÜLKİYET VE TİCARİ HAKLARDAN FAYDALANMA

G.1.1 FIBA Genel Tüzük'e (m. 33.1 ve 33.2) uygun olarak, Olimpiyat Oyunları hariç E. I. I.ve E. 1.2 de düzenlenmiş olan FIBA resmi yarışmaları ile ilgili yayın, lisans, pazarlama, satış ve ekipman hakları ile ilgili ve oyun sırasında doğacak olan diğer her türlü hakların yegane sahibidir.

G.1.2 Olimpiyat Oyunları hariç E. 1.1. ve E. 1.2 de açıklanmış FIBA resmi yarışmalarındaki yayın, lisans, pazarlama, satış ekipman haklarını Genel Kurul'un belirlediği sınırlar çerçevesinde belli bir ücret karşılığında satabilir.

G.1.3 FIBA belli bir ücret karşılığında ya da bedelsiz olarak resmi yarışmanın organizatörlerine bu hakların bir kısmını devredebilirler. Bu durumlarda FIBA ve etkinliği düzenleyen, böyle bir anlaşmanın koşullarını kabul edecektir.

G.1.4 FIBA Genel Kurul tarafından onaylanmış uygun pazarlama, televizyon ve etkinlik kitapçığını hazırlamalıdır ve ticari haklardan yararlanma şartlarını ve etkinliğin organizasyonu ile ilgili YOK ve Bölgelere rehberlik etmelidir.

G.1.5 Bu hakların satışıyla ilgili gelirin dağılımı Genel Kurul tarafından belirlenir.

G.2. Diğer Haklar

G.2.1 Yayın ve Diğer Medya Hakları

G.2.1.1 Yayın hakları Görsel imajların (bu imajlarla birlikte ses yayınının) (canlı, banttan veya önemli olayların) geleneksel yerel veya ev televizyonu alıcılarına veya yayının gerçekleşeceği ya da dağıtılacağı

alıcılara yayımı hakkı ve bu haklarla sınırlı olmamak üzere bu hakları içerir. Bu yayın ayrıca, radyo, on-line ve internet hakları, arşiv hakları ve haber hakları ve mobil araçlara yayın hakları ile sınırlı olmamak üzere bu hakları da kapsar.

G.2.1.2 Yayın. Yerel Organize Komitesi (YOK) tarafından düzenlendiği takdirde, yayının FIBA'nın teknik şartlarına uygun olması gerekir, (bkz. FIBA TV Kılavuzu). FIBA'ya yarışmadaki tüm oyunlar için yayın kalitesi Betacam SP veya PAL'in DigitalBetacam formatında kopyasının ve televizyonda gösterilen her maç için minimum bir DVD kopyası verilmelidir.

G.2.1.3 FIBA televizyonda yayınlanmamış herhangi bir oyunun, DVD'sini isteyebilir.

G.2.1.4 FIBA basketbol sporunun veya FIBA adının tanıtımı için,örneğin İnternet üzerinde bir Web-sitesi aracılığıyla modern teknolojinin etkin kullanımı sağlayacaktır. Bu amaçla, FIBA ulusal üye federasyondan, bölgelerden, kulüplerden veya Yerel Organize Komitesinden sağlanacak olan her türlü basketbolla ilgili sonuçlar, fotoğraflar, filmler ve bunlarla sınırlı olmamak üzere diğer her türlü basketbol bilgisinin ilgili ülke/bölge/yarışmadan basılmış haline ya da diğer her türlü elektronik aracı kullanma hakkına sahiptir.

G.2.1.5 FIBA'nın kendisine ait web sitesi bulunmakla beraber bu site aracılığıyla ticari ve iletişimfırsatlarını elektronik yolla kullanabilir, bununla birlikte haklarını geliştirebilir yenilerini ortaya koyabilir.

G.2.16 FIBA, ulusal üye federasyon, bölge ya da UOK tarafından oluşturulmuş olan web-sitelerine bağlantı kurma (link verme) hakkına ve kendi Web-sitesinde bulunan içeriği bu sitelere taşıma hakkı vermeye yetkilidir. Ulusal üye federasyonlar, bölgeler, kulüpler UOK ticari amaç için kullanılmayacak olan bu tür bilgilerin web-sitesinde yayınlanması için FIBA'dan izin almaları gereklidir. FIBA'nın websitesi'nin linkini kendi web sitelerinde sunmaları için ise önceden FIBA'nın onayının alınması gereklidir.

G.2.1.7 E.1.1.ve E.1.2. de tanımlanan FIBA yarışmaları için oluşturulacak olan Web sitesinin yapımı için FIBA'dan önceden onay

alınması gereklidir. FIBA bu tür site için birini seçebilir, ancak bunu yapmadığı takdirde, sitenin en az bir dili İngilizce olmalı ve FIBA tarafından oluşturulmuş diğer kılavuzlara uygun hareket edilmelidir.

G.2.1.8 FIBA yarışması sırasında, herhangi bilgi, online skor veya fotoğrafları içeren elektronik sinyalin verilmesi halinde, FIBA eş zamanlı bir şekilde bu sinyalin uygun formatta kendisine verilmesini isteyebilir.

G.2.2 Pazarlama Hakları ve Reklam Kuralları

G.2.2.1 Pazarlama hakları, spor müsabakaları için pazarlama, lisans ve/veya mevcut ya da ortaya çıkabilecek olan ticari hakları içerir. Bu hakların kullanımı, FIBA'nın ilgili departmanı tarafından Kılavuza uygun olarak organize edilir, (bkz. G.1.4) Bu hakların satımı reklam ve diğer ilgili karları içerir.

G.2.2.2 Tüm reklamlar, reklamlarla ilgili E.7.10.3'de belirtilen kısıtlamalara maruzdur.

G.2.2.3 Teknik Ekipman ve Oyun Sahası

G.2.2.3.1 Basketbol sepeti, Basketbol Sepetinin Tahtası, Arkası, Destekleri;

a. Sadece FIBA markasının reklamını yapmak için ayrılmış olan basketbol sepetine. Basketbol sepetinin tahtası ve arkasına reklam koymak yasaktır.

b. İmalatçı'nın ismi, ticari markası veya logosu sadece basketbol sepetinin arkasındaki metal kısmına uygulanabilir. (sadece bir kere her bir tarafına ve 250 cm² olacak şekilde yerleştirilebilir.)

G.2.2.3.2 FIBA logosunun, her arkalığın en aşağı sağ köşesinde gözükmesi gerekmektedir.

G.2.2.3.3 Oyun Bilgi Tahtası (Skorbord)

Skorbordun işleyişini engellemeyecek ya da müdahale etmeyecek boyuttaki reklamların diyagramda bulunmasına izin verilebilir.

4 MEIER, J.	●○○○○	18	108	4	106	4 HUE, S.	●●●●●	16
5 JONES, M.	●●●○○	8				5	○○○○○	0
6 SMITH, E.	●●●○○	3				6 HASSAN, Y.	○○○○○	3
7 FRANK, Y.	●●●○○	20				7 MOUSSA, M.	●●●●●	11
8 NANCE, L.	●●●○○	13				8 RAMIREZ, J.	●●●○○	26
9 KING, H.	●●●○○	0				9 CHEN, Z.	●●○○○	14
10	○○○○○	0				10 WANG, L.	●○○○○	0
11 RUSH, S.	●●○○○	16				11 LEE, B.	●●●●●	4
12	○○○○○	0				12 KIM, T.	●●○○○	10
13 JIMINEZ, M.	●●●●●	21				13 HUBER, R.	●○○○○	13
14 SANCHES, N.	●●●●●	4				14 DAVID, M.	●●●●●	9
15 MANOS, K.	●●○○○	5				15	○○○○○	0

REKLAM

G.2.2.3.4 Orta yuvarlak ve serbest-atış yarım dairesi

Sadece FIBA logosunun kullanıldığı Orta yuvarlağa reklam koymak yasaktır.

Serbest atış yarım dairesine reklam alınması aşağıdaki şartların varlığı halinde FIBA tarafından açıkça izin verilmesi takdirde mümkün olabilir.

- Her iki yuvarlakta reklamın aynı olması.
- Her iki yuvarlakta sadece bir şirketin adı ya da logosunun bulunması.
- Serbest atış dairesi çizgilerinin net olarak görülebilmesi.

G.2.2.3.5 Oyun sahası alanı

a. G.2.2.3.4'te kabul edilen durum hariç, oyun sahasının sınırlarının içine (bitiş çizgisi ve yan çizgilerin) içine reklam alınması yasaktır.

b. Oyun sahasının dışındaki alana söz konusu çizgilerden en az iki metreye yerleştirilecek olan reklam alımlarına izinverilebilir. (Parkeye / zemine reklam alınması da kapsar)

c. Oyun sahası çevresinde bulunan serbest reklam panolarının arkası oyuncuların korunması için yapıştırılmış olması gerekir.

d. Saha, şehir veya belediye vb. isimler beyaz yazı ile bitiş çizgisinin (en son sınır çizgisinin içinden) en az 50 cm uzağında sergilenebilir. Organizatörlerin isteği ile sunulacak olan diğer koşullar FIBA'nın ilgili organı tarafından kabul edilebilir.

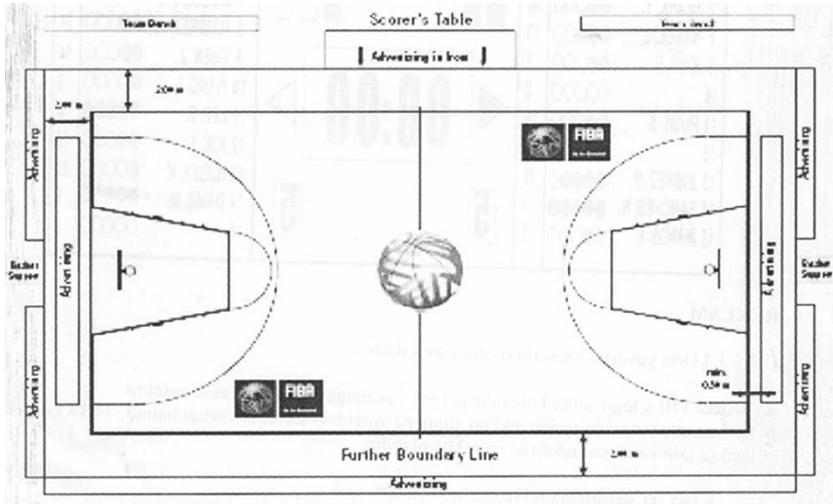
Skor masasının yanına alınacak olan reklamın aşağıda belirtilen şekilde yerleşmesi gerekir.

Skor masası en az iki metre uzağında yer alması ve

Onunla aynı çizgide olması gerekir.

e. Scorer'in table'ın önüne reklam alınmasına ancak masanın önünde ve o alanın dışına çıkmayacak şekilde olması halinde izin verilebilir.

f. FIBA logosu aşağıdaki diyagramda gösterilecek şekilde yer alması gerekir. Aynı durum Bölge yarışmalarında da uygulanacaktır.

G.2.2.4 Diğer Reklamlar

G.2.2.4.1 FIBA etkinlik sırasında tek ya da bir çok ortaklıkların ya da sponsorun reklamlarına ya da logolarına yer verebilir. Bunlarla sınırlı olmamakla birlikte, röportaj arkası, konuk ağırlama mekanları, resmi oteller ve resmi programlar, yayınlar ve iletişim alanlarını reklam için kullanmayı kapsar.

G.2.2.4.2 Yayın Yönetmeliğine uygun olarak maksimum iki sponsorun resmi logo/lan ana yayın sırasında gözükebilir.

G.2.3 Resmi Basketbol Topları ve Teknik Ekipman Hakları (Hakem üniformaları dahil)

G.2.3.1. Sadece FIBA, basketbol topu ve diğer teknik ekipman üreticilerine ve benzeri yerlere lisans ve/veya telif karşılığında ve usulen FIBA Genel Sekreterlik tarafından imzalanmış resmi sertifikalar ile onay veya kabul vermeye yetkilidir.

G.2.3.2 FIBA resmi yarışmaları turnuvaları ve kupaları ancak FIBA logosunu taşıyan ve onaylanmış FIBA teknik ekipmanın içinde yer alan basketbol topu ile oynanabilir.

G.2.3.3 Resmi olarak onaylanmış basketbol toplan, hakem üniformaları ve diğer teknik ekipmanlar için telifler ve/veya lisanslar FIBA'ya ödenmelidir.

G.2.3.4 Bu tür FIBA onayı, dünya çapında bireysel sözleşmede belirtilen süre içerisinde ve sadece FIBA Genel Sekreterlik Tarafından yerilmiş olması durumunda geçerlidir.

G.2.3.5 FIBA–telif hakları ye lisans ücretleri yarsa–FIBA resmi basketbol yarışmalarında kullanılacak olan basketbol topunun ve diğer her türlü teknik ekipmanın modelini ve çeşidini belirleme hakkına sahiptir.

G.2.3.6 Eğer FIBA, bölge yarışmaları için bu tip teknik ekipmanın modelini ve çeşidini belirlemediyse. yarışma organizasyonun da işbirliği ile Bölge kullanılacak olan teknik ekipmanın modelini ve

tipini belirleyebilir. Bununla beraber, bu tip ekipman FIBA tarafından onaylanmalıdır.

G.2.3.7 Hakemler, Masa Görevlileri ve Gönüllülerin Üniformaları

G.2.3.7.1 FIBA–telif hakları ye lisans ücretleri varsa–hakemlerin, masa görevlilerin, gönüllülerin üniformalarını tedarik edecek resmi sağlayıcıyı belirleme hakkına sahiptir.

G.2.3.7.2 Tüm hakemlerin giyiminin ortak olduğu durumlarda bu hakkın FIBA tarafından satıldığı durumlar hariç, FIBA hakemlerinin üniformalarına reklam alınması yasaktır.

G.2.3.7.3 Üreticinin markası(logosu) hakemlerin üniformasında gözükebilir. Boyutu FIBA tarafından belirlenir.

G.2.3.7.4 FIBA ana resmi yarışmalarında. FIBA'nın ticari ortaklarından biri tarafından masa görevlileri ve gönüllülerinin giysileri sağlandığı ya da sponsor olunduğu takdirde, bu giysilerin reklam almasına müsaade edilir.

G.2.4 Oyuncuların koçların, takımların (kulüplerin ve milli takımların) ve stadyumun bireysel ya da kollektif isim ve görüntü hakkı

G.2.4.1 FIBA, İletişim, pazarlama, medya ye diğer lisans aktiviteleri için, FIBA resmi yarışmaları sırasında gerçekleşmiş olan oyuncuların ve/veya hakemlerin mekanın isim ve/veya fotoğraflarını kullanabilir. Yasal nedenlerden dolayı bu tür kullanım ilgili kişinin rızasını gerektirdiği durumlarda, ulusal üye federasyon ya da kulüp oyuncudan bu rızanın alınmasını sağlamalıdır. FIBA, bu yönde oyuncu tarafından imzalanacak özel bir form talep edebilir.

G.2.4.2 FIBA isim, logo, (kulüp ve milli takımın) amblemini, ülkelerini FIBA ana resmi yarışmaları sırasında alınmış fotoğrafları ya da filmleri herhangi bir ticari amaç için kullanabilir.

G.2.5 FIBA Logosunun Kullanımı

G.2.5.1 Bölüm P (EK 2) de tasvir edildiği şekilde ve www.fiba-identity.net'te mevcut olan FIBA logosu marka olarak tescil edilmiş olup FIBA'nın mülkiyetindedir. Kullanımı FIBA'nın öncelikli onayına tabidir. Sadece FIBA bölgeleri ve ulusal üye federasyonlar simgenin kullanımını, kullanıcı adı ve şifre aracılığıyla temin edilebilir. Bu kullanıcı adı ve şifrenin diğer taraflarca kullanımı FIBA'nın onayına tabidir.

G.2.5.2 FIBA Bölgeler ya da ulusal üye federasyonların antetli kağıtlarında ve yazı malzemelerinde bu logoyu kullanmaları önerilir. Diğer her türlü kullanım FIBA'nın önceden onayına tabidir. Logo sadece ekte gösterildiği şekilde ve www.fibaidentity.net te onlinestil rehberinde gösterildiği şekilde kullanılabilir.

G.2.5.3 Kural olarak, FIBA'nın ticari menfaatlerini etkilemediğini göstermesi şartıyla ulusal üye federasyonlar FIBA logosunu uluslararası yarışmalar sırasında kullanabilir.

G.2.5.4 FIBA diğer tescil edilmiş logoların (ör. etkinlik logosu, eski logolar) tek sahibidir. Eki logoların kullanımı ancak özel bir anlaşma ile mümkündür.

G.2.5.5 FIBA beş ayrı FIBA Bölgesi için FIBA logosu oluşturmuştur. Bu logolar tescil edilmiş olup mülkiyeti FIBA'ya aittir. Logolar Bölüm P (EK 2) de sergilenmiş olup ayrıca www.fibaidentity.net'te mevcuttur. Kullanımı, FIBA ve FIBA bölgeleri tarafından www.fiba-identity.net'te de mevcut olan Marka kuralları çerçevesince belirlenir. FIBA, FIBA bölgelerinin FIBA logosu ve FIBA Bölgesi Logosunu kendi iç kullanımında lisanslamıştır. Dış kullanım için FIBA'nın onayı gereklidir.

G.2.6 Yazılı Belgelerin Telif Hakkı

G.2.6.1 FIBA, tüm FIBA kurallarının, düzenlemelerinin ve FIBA kontrolünde düzenlenmiş olan tüm FIBA metinlerinin telif hakkına

sahiptir. Herhangi yeni baskı ya da çeviriler önceden FIBA'nın onayına tabidir.

G.2.6.2 FIBA Genel Tüzük, İç Tüzük ve Resmi Basketbol Kuralları'nın FIBA resmi dillerine çevirileri FIBA tarafından hazırlanır. FIBA üyesi olan ulusal üye federasyonlar aşağıdaki koşulların varlığı halinde bu metinlerin baskılarını almaya ve ticari olmayan amaçlarla kendi ülkelerinde dağıtmaya izin verilebilir.

- a. FIBA yarışmalarının resmi sponsorları dışında sponsor olanlara ayrılmış olan baskının son sayfası dışında reklam konulması yasaktır.
- b. FIBA logosu kapağın üzerinde olmalıdır.
- c. FIBA telif hakkı uyarısı baskıda yer almalıdır.
- d. FIBA'ya kullanımdan önceki onay için baskının elektronik versiyonu ulaşmalıdır.
- e. Tek tek belirlenmiş kopya sayısı kadar kopyaları FIBA'ya gönderilmelidir.

G.2.6.3 FIBA üyesi olan ulusal federasyonlar, FIBA'nın resmi dillerinden olmayan bir dilin kullanıldığı ülke olması durumunda, FIBA Genel Tüzük, İç Tüzük ve Resmi Basketbol Kurallarını ticari olmayan amaçla kendi dillerine aşağıdaki koşulların varlığı halinde çevirebilirler.

- a. FIBA yarışmalarının resmi sponsorları dışında sponsor olanlara ayrılmış olan çevirinin son sayfası dışında reklam konulması yasaktır.
- b. FIBA logosu kapağın üzerinde olmalıdır.
- c. FIBA telif hakkı uyarısı çeviride yer almalıdır.
- d. FIBA'ya kullanımdan önceki onay için çevirinin elektronik versiyonu ulaşmalıdır.
- e. 10 kopyası ücretsiz olarak FIBA'ya gönderilir.

OYUNCULAR, KOÇLAR, RESMİ DESTEKÇİLER VE MENAJERLER İLE İLGİLİ KURALLAR

Oyuncular, koçlar, resmi destekçiler ve menajerler ile ilgili kurallar FIBA İçtüzüğü Bölüm "H" de yer almıştır.

H.1.1 OYUNCULARIN SEÇİLEBİLME NİTELİĞİ

H.1.1 FIBA müsabakalarına katılabilmek için, oyuncunun, FIBA Genel Tüzük ve İçtüzükteki hükümlere uyması gereklidir.

H.1.2Üye ülke Federasyon, kendi oyuncularının her zaman seçilebilme koşullarından sorumlu olacaktır ve oyuncuların seçilebilme, milli statü, uluslararası transfer ve oyuncuların yaşı ile ilgili hükümlerin ihlali halinde doğacak olan sonuçlara katlanacaktır.

H.1.3FIBA müsabakalarına katılacak olan her oyuncu ve onların üye ülke federasyonları;

a. Sahada her zaman fairplay ruhuna uygun davranmalı ve şiddet içeren davranışlardan sakınmalıdır.

b. FIBA yönetmelikleri, Uluslar arası Olimpiyat Komitesi (UOK) ve Dünya Anti-Doping Ajans'ının (WADA) yasakladığı tüm eylemlerden ve maddelerden kaçınmalıdır.

c. FIBA, UOK, ve WADA'nın düzenlemelerine uygun olarak yapılacak olan özellikle doping kontrolü ile ilgili tıbbi testlere ve kontrollere katılmalıdır.

H.1.4 FIBA veya üye ülke federasyon, oyuncunun yukarıda H.1.3'te yer alan hükme aykırı davranması halinde kendi yetkisi alanında müsabakalara katılmasını men edebilir. FIBA resmi müsabakalara katılım için oyunculardan istenen aşağıdaki şartları kabul eden bildirimin oyuncu tarafından verilmemesi halinde oyun oynama iznini reddedilebilir.

a. Doping kontrolü için yürürlükte olan kurallar

b. Olağan mahkeme kararlarının temyizi dışında Spor Tahkim Kurulu'nun vermiş olduğu kararlar

H.1.5 H.1.3. a.b. ve e'de yer alan prensiplerin oyuncu tarafından ihlali halinde E. 1.1. ve E. 1.2. - de listelenmiş olan müsabakaya katılma haklarını kaybederler.

H.1.6 Oyuncu sözleşmeleri maksimum dört (4) yıl olabilir. Taraf-lara sözleşmelerini yazılı olarak düzenlemeleri tavsiye edilir.

H.1.7 Profesyonel ligde oynayan oyuncuların üye ülke federas-yonun teşkilatına katılması gereklidir. Aksi halde, FIBA'nın resmi müsabakalarına katılamaz.

H.1.8 Olimpiyat Oyunları sırasında oyuncu veya takım perfor-mansı için oyuncunun finansal yardım almasına izin verilmez.

H.1.9 FIBA düzenlemelerinin özünde de yer aldığı gibi hem kulüpler hem de millî takımlar oyuncularını müsabakalara katılma-sına teşvik etmelidir. Üye ülke federasyonlar tüm oyuncularının millî takımlarına katılmalarını teşvik edici düzenlemeler yapmalıdırlar.

H.2 OYUNCULARIN MİLLİ STATÜSÜ

H.2.1 Genel Prensipler

H.2.1.1 Bu düzenlemeler tüm FIBA müsabakalarında uygula-nacaktır. Ulusal takım seviyesinde ve uluslararası takım seviyesinde uygulanacaktır.

H.2.1.2 Her iki cinsiyete de uygulanacaktır.

H.2.1.3 Zorunlu uluslararası hukuk kuralları nedeniyle, Bölgeler, ilgili bölgede düzenlenecek olan müsabakalarla ilgili kulüplere uygula-nacak özel düzenlemeler yapabilir. Bu tür düzenlemelerin uygulanması, FIBA Genel Kurulunun önceden onayına tabidir.

H.2.2 Yasal Vatandaşlığın Kanıtı

H.2.2.1 FIBA, oyuncunun yasal vatandaşlığını ya da vatandaş-lıklarını resmi olarak kanıtlayacak belgelerin sunulmasını isteyebilir.

H.2.2.2 Bir ülkenin yasal vatandaşlığına sahip olmanın kanıtı tek başına o ülkenin millî takımında oynama hakkını garanti ediyor olması anlamına gelmez.-Bkz. H.2.3.1.

H.2.3 Milli Takımlar

H.2.3.1 Bir ülkenin milli takımında oynayabilmek için o ülkenin milliyetine tabi olması ve İçtüzükte düzenlenen seçilebilme koşullarını taşıyor olması gereklidir.

H.2.3.2 İki ya da daha fazla tabiiyete sahip olan oyuncular

H.2.3.2.1 Doğum ya da vatandaşlığa kabul ile iki ya da daha fazla tabiiyete sahip olan oyuncu, dilediği yaşta oynayacağı milli takımı seçebilir. Bu seçim FIBA'ya yazılı bir beyanla yapılmalıdır. Bu hüküm ayrıca yasal vatandaşlığı doğumla ya da ikinci vatandaşlığı doğumla kazanma hakkı olan ancak bu hakkını daha kullanmamış oyunculara da uygulanır. [Not: bkz. istisna H.2.3.2.5]

H.2.3.2.2 Bununla beraber, iki ya da daha fazla ülkenin tabiiyetinde olan bir oyuncunun 18 yaşına gelmesinden sonra, milli federasyon tarafından çağrıldığı zaman hangi milli takımda oynayacağını seçmek zorundadır. Çağrılarını reddettiği takdirde, onu ilk çağıran federasyona çağrıldıktan itibaren onu ilk çağıran üye ülkede oynayacağını yazılı olarak 15 gün içinde bildirmediği durumda, diğer ülke ya da ülkeleri milli takımı olarak seçmek zorundadır. [Not: bkz. İstisna H.2.3.2.5]

H.2.3.2.3 Milli takıma seçilebilme kriterlerini taşıyan bir oyuncunun FIBA'nın resmi müsabakalarında milli takım adına oynaması durumunda, H.2.3.5 ve H.2.7 de belirtilen durumlar hariç olmak üzere o milli takımı seçtiği kabul edilir.

H.2.3.2.4 H.2.3.2.1, H.2.3.2.2 ve H.2.3.2.3 e göre yapılan seçimlerden geri dönülemez.

H.2.3.2.5 Genç oyuncu olarak H.3.4.1.1'ye göre transferi yapılan oyuncu yirmi bir (21) yaşına ulaşana kadar transfer olduğu ülke dışında bir ülkeyi milli takımı olarak seçmeyebilir. H.2.3.3 FIBA uluslararası müsabakalara katılan milli takıma, o ülkenin vatandaşlığını 16 yaşına ulaştıktan sonra vatandaşlığa kabul ya da diğer her türlü şekilde vatandaşlığın kazanımı ileo ülkenin vatandaşı olan sadece bir oyuncu katılabilir.

H.2.3.4 FIBA ana resmi müsabakalara katılan bir oyuncu 17 yaşına ulaşmadan başka bir ülke adına milli takımda oynaması, Genel Sekreterliğin olumlu kararının olmadığı durumlarda, iki üye federasyonun anlaşması ile mümkün olabilir.

H.2.3.5 FIBA ana resmi müsabakalara katılan bir oyuncu 17 yaşına ulaştıktan sonra başka bir ülke adına milli takımda oynamaz. Ancak, istisnai durumlarda, Genel Sekreterlik bu oyuncunun oynamasına izin verebilir.

H.2.3.6 İki ya da daha fazla ülkenin tabiiyetine sahip olan oyuncu, oynamak istediği üye ülke federasyona diğer vatandaşı olduğu üye ülkelerdeki federasyonlarda, FIBA ana resmi müsabakalarında, o ülke(ler) adına milli takımda oynamayacağı konusunda yazılı sertifika temin etmelidir. Bu sertifika isteği cevapsız kaldığı takdirde, FIBA bu husus hakkında talebi yapan üye ülke federasyona geçici izin verebilir. Bir yıl sonra, bu izin son bulur.

H.2.3.7 Bağlı Olduğu Ülkede Oyuncu Seçimi İle İlgili Özel Hükümler

H.2.3.7.1 FIBA resmi müsabakaları veya ilgili bölgelerde düzenlenmiş olan diğer uluslararası müsabakalarda ülkeyi temsil etmek üzere, oyuncu aşağıda sayılan şartları yerine getirmelidir.

a.Bağlı olduğu ülkede bulunan ülkenin yasal vatandaşı olması (ana bölge) ve

i. o bağlı ülkede doğmuş olması veya

ii.oyuncunun doğduğu yere bakılmaksızın en az bir ebeveynin o ülkede doğmuş olması veya

iii.oyuncunun doğduğu yere bakılmaksızın ebeveynlerinin bu ülkede doğmuş olması veya

iv. oyuncunun doğduğu yere bakılmaksızın en az bir büyük ebeveynin bu ülkede doğmuş olması gerekir.

H.2.3.7.2 H.2.3.7.1b deki koşulları yerine getiremeyen fakat o ülkenin vatandaşlığına sahip olan oyuncu o bölgeyi temsil etmek üzere en az dört yıl o ülkede ikamet ettiğini kanıtladığı takdirde aşağıdaki hükümler dâhilinde o ülkeyi temsil edebilir.

a. Oyuncu on altı (16) yaşına ulaşmadan yasal vatandaşlığına sahip olduğu takdirde, hiçbir kısıtlama olmadan o ülkeyi temsil edebilir.

b. Oyuncu on altı yaşından sonra ülkenin vatandaşlığına sahip olduğu takdirde, vatandaşlığın kazanılması koşullarına tabi olacak ve H.2.3.3 uygulama alanı bulacaktır.

H.2.3.7.3 Bölüm H.2.3.3, H.2.3.4 ve H.2.3.5 yürürlüktedir.

H.2.4 Kulüp Takımları

FIBA Uluslararası kulüp müsabakaları için, kulüplerin oluşumunda yasal vatandaşlıkla ilgili herhangi bir sınırlama yoktur. Bununla beraber, her üye ülke federasyon ve FIBA bölgesi daha kısıtlayıcı düzenlemeler oluşturabilir. Turnuvanın süresinin on beş (15) günden fazla sürmediği durumlarda, müsabakayı düzenleyen yönetim organı da ayrıca daha kısıtlayıcı düzenlemeler oluşturabilir.

743

H.2.5 Kararlar

H.2.5.1 Bu yönetmeliklerin uygulanması ile ilgili tüm kararlar FIBA Yasal Komisyon Tarafından Genel Sekreter vasıtasıyla veya temsilcisi aracılığıyla alınır. Bölge Şampiyonası ile ilgili olarak alınacak kararlar, H.2.3.5 ve H.2.7 hariç olmak üzere, ilgili FIBA Bölgesi Genel Sekreterliği veya temsilcisi aracılığıyla alınır. FIBA Bölgesi'nin almış olduğu kararlar derhal FIBA'ya bildirilir.

H.2.5.2 FIBA Genel Sekreteri, kararın FIBA'nın genel politikasına ve İçtüzük'ün ruhuna aykırı olduğu kanaatine vardığı takdirde, kararı yeniden incelemeye ve reddetmeye yetkilidir. Genel Sekreterlik FIBA Bölgesinin almış olduğu kararı öğrendiği tarihten itibaren 14 gün içinde kararı yeniden inceleyebilir ve kaldırabilir.

H.2.6 Yaptırımlar

H.2.6.1 Bu yönetmelikteki hükümlere aykırılık halinde özellikle üye ülke federasyonların, kulüplerin, ve diğer organizasyonların

suiistimali olduğu durumlarda yasal ya da yerel mevzuata bakılmaksızın, oyuncunun yasal statüsü hakkında, başta FIBA Genel Sekreterliği veya temsilcisi idari ve disiplin cezaları verebilir.

H.2.6.2 Bu yaptırımlar derhal uygulanacak olup bu İçtüzük'te yer alan "Yaptırımların Uygulanması Hakkındaki Ana Prensipler"e uyulacaktır. H.2.6.3 Bu kararlara itirazlar FIBA İçtüzük Hükümlerine göre yapılacaktır.

H.2.7 Marjinal Durumlar

Marjinal durumlar için verilen kararlar, örneğin, bu yönetmelikte düzenlenmemiş durumlar, FIBA Yasal Komisyonu Başkanı'na danışıldıktan sonra Genel Sekreterliğin sorumluluğundadır. Bu hüküm aynı zamanda sığınma hakkı olan mülteciler ve yurtsuz kişilere de uygulanacaktır. Belli durumlarda FIBA tabiiyeti oyuncuya verilebilir.

H.2.8 Temyiz

Yukarıda anılan kararlara karşı temyiz FIBA Temyiz Mahkemesine Temyiz'le ilgili hükümlere uygun olarak yapılır.

H.2.9 Maliyet

Bu yönetmeliklere uygun olarak üye federasyonlar, kulüpler veya oyuncuların katıldığı bir duruşma düzenlediği takdirde, FIBA taraflarca ödenecek makul idari maliyeti belirleme yetkisine sahiptir.

H.3 Oyuncuların Uluslararası Transferi

H.3.1 Yönetmeliklerin Uygulanması

H.3.1.1 Uluslararası transferlerle ilgili tüm kararlar FIBA tarafından yapılır.

H.3.1.2 H.3.2.2 ye göre yapılacak olan özel sözleşmeler ile ilgili münhasır yetki FIBA Genel Sekreterliğe aittir.

H.3.2 Genel Prensipler

H.3.2.1 Her basketbol oyuncusu FIBA Genel Tüzük, İçtüzük sınırlamaları ve bağlı olduğu üye ülke federasyonun basketbol oynama koşullarını sağlaması halinde dünyanın herhangi bir yerinde basketbol oynama hakkına sahiptir.

H.3.2.2 Uluslararası transfer ile hükümler Tüm üye federasyonlarda aynen uygulanacaktır. Bununla beraber, istisnai durumlarda, FIBA üye ülke federasyonlarla ya da ona bağlı organizasyonlarla özel anlaşmalar düzenleyebilir.

H.3.2.3 İç transferde, üye federasyonlar kendi içtüzüklerini FIBA ruhuna uygun olarak düzenlemesi gerekir.

H.3.3 Oyuncu

H.3.3.1 Letter of Clearance

a. Letter of clearance başka bir üye federasyon tarafından lisansı alınmadan önce en son lisanslandığı yerden temin etmesi gereken kağıttır. Letter of clearance'in bir kopyası (e-posta aracılığı ile de) FIBA'ya gönderilmelidir. Bu belge oyuncunun başka bir ülke tarafından serbest olarak lisanslanabileceği anlamına gelmektedir.

b. Letter of clearance aynı anda bir çok üye ülke federasyon tarafından verilemez. Usûlün ve/veya işlemlerin yanlış uygulandığı durumlarda üye ülke federasyonlara yaptırım uygulanabilir.

c. Letter of clearance şarta bağlanamaz veya sınırlanamaz.

Uygulanabildiği durumlarda, letter of clearance 'da oyuncu aleyhine üye ülke federasyon tarafından verilmiş olan yaptırımlar varsa, bunlardan bahsetmelidir. Bu ifade oyundan uzaklaştırmanın kalan kısmını, para cezasının ödenmeyen kısmın ya da yaptırımın uygulanmamış kısmını içermelidir. FIBA'ya yaptırımın var olduğu durumlarda, letter of clearance hakkında bilgi verilmelidir.

d. Bir ulusal ülke federasyonun letter of clearance verilmesi yolundaki talebin reddi ancak bir oyuncunun, takımında sözleşme tarihleri sonrasında da kontratı olması durumunda söz konusudur.

Bkz. H.3.6.2.3. Bir oyuncunun takımıyla parasal yönde uyuşmazlık içinde olmasından dolayı letter of clearance verilmesi ertelenemez ya da reddedilemez.

e. Üye ülke federasyon 0.3 te düzenlenen maksimum idari harcını oyuncunun diğer üye federasyona transferi halinde ilgili federasyona yükleyebilir.

f. Bu kuralla ilgili tüm hükümler oyuncunun milli oyuncu ya da yabancı oyuncu olduğuna bakılmaksızın, uluslararası transfer yapmak isteyen üye ülke federasyon tarafından lisanslı tüm oyunculara uygulanır.

H.3.4 Yaş Sınırı / Genç Oyuncular

H.3.4.1 18 yaşını geçmemiş oyuncuların uluslararası transfer yapmasına müsaade edilmez. Ancak Genel Sekreterlik tarafından belirlenen özel durumlarda üye federasyonla ve gerekli durumlarda kulüp ve oyuncuyla durumun değerlendirilmesinden sonra uluslar arası transfere müsaade edilebilir.

H.3.4.1.1 Özel durumlar

a. Transfer teklifi Basketbolla ilgili olmadığı durumlarda, transfere izin verilebilir.

b. Transfer teklifi basketbolla ilgili olduğu durumlarda, aşağıdaki kriteriyalar transfere izin verilmesi karan hakkında dikkate alınacaktır.

i. Oyuncunun yeni kulübü profesyonel atlet kariyerinden sonra ona kariyer sağlayacak uygun akademik ve/veya okul ve/veya mesleki eğitim imkanlarını sağlayacağını garanti etmelidir.

ii. Yeni kulüp, profesyonel atlet kariyeri için gerekli olan basketbol eğitimini sağlayacağını garanti etmelidir.

iii. Yeni kulüp, kulübün ülkesinde genç oyuncuların ülkeye alışıma için uygun eğitim programı sağlayacağını ispatlamalıdır.

iv. Yeni Kulüp FIBA tarafından Genç Oyuncuların Gelişimine Destek üzerine kurulmuş olan Yardımlaşma Fonu'na katkı sağlamalıdır.

v. Genç oyuncu, ailesi, yeni kulübü, yeni üye ülke federasyon, ayrı ayrı oyuncunun 18 yaşına gelene kadar kendi tabiiyetinde olduğu ülke için milli takımda oynamaya hazır olacağını ve gerekli durumlarda okul aktivitelerini aksatmayan milli takım kamplarına katılacağını bildiren yazılı bir beyanname vermelidir.

vi. Transfer oyuncunun okul hayatını engellememelidir.

c. Üye ülke federasyondan bir sene içinde beşten fazla 18 yaş-altı oyuncunun dış transferine; benzer bir şekilde, üye ülke federasyondan ondan fazla böyle bir iç transfere izin verilemez. Bu sınırlamalar sadece basketbola bağlı transferlerle ilgili olup, erkek ve kadın oyunculara ayrı ayrı ve FIBA'ya ulaşan transferler baz alınarak uygulanır. Üye ülke federasyon oyuncunun isteği üzerine FIBA bu transferle ilgili karar vermeden öncetransferi geri çekme hakkına sahiptir.

d. Basketbolla ilgili transferler, oyuncunun ülke sınırına yakın yaşaması durumunda, FIBA her olay için duruma göre değerlendirme yapar. Böyle durumlarda FIBA Yardımlaşma Fonuna katkı alınması hakkından feragat edebilir ve bu transferleri üye ülke federasyonunun yapmış olduğu iç /dış transfer sayısına eklemeyiz. 18 yaşına ulaşmadan oyuncunun sonraki transferleri için FIBA'nın onayı gereklidir ve iç/ dış transfer sayısına eklenir.

H.3.4.1.2 Transferin H..3.4.1.1.b ye uygun olarak onaylandığı durumlarda 18 yaş-altı oyuncunun gelişim tazminatı için Genel Sekreterlik H.3.4.8 e göre uygun bir tazminat belirlemelidir. Bu tazminatlar kulüpler için öncelikli yatırımlar olup oyuncunun gelişimine katkı sağlamalı ve H.3.4.1.1 .b gereğince belirlenen durumlar dikkate alınır.

H.3.4.2 18. yaşında ya da sonrasında, asıl kulübü, örneğin , 18. yaş gününde ya da sonrasında lisanslandığı kulüp ya da diğer organizasyonlar (asıl kulübü) oyuncuyla ilk sözleşmeyi imzalama hakkına sahiptir.

H.3.4.3 Bu tür sözleşmeler yazılı olabilir ve asıl ülkenin kanunlarına ve federasyonlarına uymalıdır. En az bir (1) yılına olabilir ve maksimum dört (4) yıl olabilir. Sözleşmenin bir kopyası Genel Sekreterliğe gizli olarak saklanmak üzere sunulmalıdır.

H.3.4.4 Oyuncunun böyle bir sözleşmeyi imzalanmaktan kaçınması ve başka bir ülkeye yeni bir kulübe transfer olma durumunda, iki kulüp H.3.4.8. e göre bir tazminat ödenmesi konusunda anlaşmalı ve durumu FIBA'ya bildirmelidir.

H.3.4.5 Tazminat konusunda anlaşamamaları halinde, her iki kulüp tazminatın belirlenmesini FIBA'dan isteyebilir. Bu talep, Yeni kulüp federasyonunun letter of clearance'i talep ettiği günden sonraki altı (6) hafta içinde istenmelidir.

H.3.4.6 Genel Sekreterlik tarafından H.3.4.5 e göre alınacak karar iki kulübe ve/veya ilgili federasyona ve/veya gerekli durumlarda oyuncuya bildirilir.

H.3.4.7 Oyuncu tazminat konusunda taraflar anlaşana kadar veya Genel Sekreterlik tarafından tazminatın miktarı hakkında karar verilene kadar (H.3.4.6) yeni kulüpte oynayamaz.

Genel Sekreterlik kararına karşı temyize başvurulduğu takdirde, tazminat miktarının FIBA veya FIBA Bölgesi'nin hesabına nihai karar çıkana kadar teminat olarak yatırılmasından sonra oyuncu yeni kulübünde oynayabilir.

H.3.4.8 Tazminat miktarının belirlenmesinde öncelikli olarak takımın oyuncunun gelişmesinde yapmış olduğu katkılarla ilgili yatırımlar dikkate alınır. Tazminat miktarının, oyuncunun gelişimine destek veren kulüpler arasında üye ülke federasyonun resmi olarak belirlediği hükümler doğrultusunda kulüpler arasında yeniden dağılımını yapan üye ülke federasyona tazminat bedeli ödenir. Bu hükümler, genç oyuncuların oluşumunda, kulüplerin genç oyuncuları koruma prensibine uygun olacak şekilde düzenlenmelidir. FIBA tazminat miktarının anlaşıldığı her durumda tazminat ile ilgili bilgilendirilmelidir.

H.3.4.9 H.3.4.3 e göre sözleşmenin sona ermesiyle, oyuncu herhangi bir tazminat ödemesi olmaksızın dilediği takımda oynayabilir.

H.3.4.10 Üye federasyonların iç sistemlerinde, örneğin iç transferler, benzer düzenlemeler yapılması istenir.

H.3.4.11 Aksi yönde bir düzenleme olmadıkça, H.3.4 ile ilgili alınacak olan kararlar da Genel Sekreterlik yetkilidir.

H.3.5 Lisans Kısıtlamaları

H.3.5.1 Bir oyuncu aynı zamanda birden fazla üye ülke federasyon tarafından lisanslanamaz. H.3.5.2 Bir oyuncunun aynı zamanda birden fazla FIBA Yabancı Oyuncu Lisansı olamaz. FIBA Yabancı Oyuncu Lisansı, müsabakaların tamamlanmasından önce oyuncunun yönetmeliklere uygun olarak transfer edildiği durumlar hariç olmak üzere, ulusal ya da uluslararası müsabakalar süresince oyuncunun kulübü tarafından düzenlenir.

H.3.5.3 Lisansın lisans veren otorite tarafından geri alındığı durumlarda, oyuncunun elinde tuttuğu lisanslar hükümsüzdür.

H.3.5.4 FIBA Bölgeleri, lisansın daha geçerli olmadığı durumlarda sezon sonrası müsabakalar için bir süre sonu belirleyebilir.

H.3.6 Üye Federasyonlar H.3.6.1 Transfer Usulü

H.3.6.1.1 Daha önce başka bir ülke federasyon tarafından lisanslanmış bir oyuncunun başka bir ülke federasyon tarafından lisanslanma isteği olduğu durumlarda, böyle bir lisansı kendi düzenlemelerine uygun olarak vermeden önce, ilgili oyuncu adına oyuncunun Letter of Clearance'ını temin etmelidir, (istisna: akademik enstitüdeki oyuncular hariç, bkzH.3.12).

H.3.6.1.2 Oyuncunun son lisanslandığı üye ülke federasyondan veya h.3.6.2.4 teki hüküm gereği FIBA'dan letter of clearance eline geçmeden, üye ülke federasyon lisans vermez

H.3.6.2 Cevap için Son Tarih

H.3.6.2.1 Letter of Clearance talebi aşağıdaki yöntemlerle yapılır.

- İadeli taahhütlü posta
- e-posta,
- Telefax (Alındığı onayı ile)
- Kayıtlı Teslim ile ekspres Kurye veya
- Elden teslim (Alındığı onayı ile).

Letter of clearance talep eden üye ülke federasyon oyuncunun ismini, uyruğunu ve uygulandığı durumlarda, transferin içinde

bulunan FIBA menajerinin lisans numarasını bildirmelidir. Bu yükümlülüğün ihmalı hainde yönetmelik O da belirtilen idari ceza doğacaktır.

H.3.6.2.2 Talebin yapılmasından sonra yedi (7) gün içinde ilgili üye federasyon letter of clearance hakkında yanıt vermelidir. Letter of clearance'ı verebileceği gibi reddedebilir ve ilgili oyuncunun üye ülke federasyon tarafından daha önce lisanslandığını belirtmelidir. Ayrıca oyuncunun ismini, uyruğunu ve uygulandığı durumlarda, transferin içinde bulunan FIBA menajerinin lisans numarasını belirtmelidir.

H.3.6.2.3 Üye ülke federasyon letter of clearance talebini H.3.3.1.d hükmü uyarınca reddettiği takdirde, bu üye ülke federasyon durumu derhal talep eden tarafa ve FIBA'ya bildirmelidir. Olumsuz cevap, tarafların imzaladığı ve geçerli olan sözleşme ile birlikte olmalıdır. Sözleşmenin İngilizce veya Fransızca resmi çevirisi de eklenmelidir.

H.3.6.2.4 Yedi gün içinde cevap gelmediği takdirde, talepte bulunan taraf FIBA'ya derhal durumu bildirmelidir. Bildirime ilgili üye ülke federasyona yapılan talebin bulunduğu dilekçe ile ilgili oyuncunun pasaportu eklenmelidir. FIBA, FIBA Genel Sekreterlik tarafından belirlenmiş olan istisnai durumlar hariç olmak üzere(ayr. bkz. H.3.4Yaş

Limiti), letter of clearance olmadan oyuncuya lisans verme yetkisine sahiptir.

H.3.6.3 Oyuncunun Milli Takım Adına Hazır bulunması

H.3.6.3.1 Genel Prensipler (ayrıca bkz. H.1)

a. Kulüple sözleşme yapan bir oyuncunun, milli takım adına üye ülke federasyon tarafından FIBA Ana resmi müsabakalarında herhangi bir yaş kategorisinde oynaması için çağrılması durumunda, kulüp oyuncuyu serbest bırakmalıdır.

b. Herhangi bir kulübe kayıtlı oyuncu milli takıma çağrıldığı durumlarda olumlu olarak cevap vermek zorundadır.

c. Uluslararası transferi takiben, her üye ülke federasyon FIBA sorumluluğu altında bu hükmün her kulüp tarafından uygulanacağını garanti etmelidir.

d. Oyuncuların Uluslararası Transferle ilgili Yönetmeliğin H.3.2.2. maddesine uygun olarak düzenlenmiş özel bir anlaşmanın FIBA'ya ulaşması halinde etkilenmeyecektir.

H.3.6.3.2 Prosedür

a. Oyuncunun hazır bulunması talebi ilgili üye ülke federasyon tarafından üye ülke federasyona veya kulübe ilk oyunun(oyunların) başlamasından otuz (30) gün önce yapılmalıdır. Talep H.3.6.2.1 de sayılan yöntemlerden biri ile yapılmalıdır.

b. Oyuncu en az müsabaka süresince veya her müsabaka günü süresince hazır bulunmalı, ve ayrıca hazırlanma süresi olan;

i. Elemeler için Yetmiş iki (72);

ii. Ana resmi müsabakaları için on dört (14) gün

c. Üye federasyonlar daha kısa hazırlık süresi için anlaşabilir. Bununla beraber, oyuncu ilk oyunun oynanmasından 48 saat önce ulaşmalı ve son oyundan sonra 24 saat içinde kulübüne dönmelidir.

d. Ulusal takım müsabakası kulüp müsabakaları sezonundan sonra olması durumunda, yukarıdaki son günler uygulanmayacaktır ve ilgili federasyon tarafından uygun süreler belirlenecektir.

e. Oyuncu çağrıldığı zaman sakat ya da hasta olduğunu ve oynamayacağını iddia ettiği takdirde, ilgili üye federasyon dilerse oyuncunun sağlık kontrolünden yine ilgili federasyonun seçeceği doktor tarafından muayenesini isteyebilir.

H.3.6.3.3 Finansal Karşılıklar

a. Oyuncuyla sözleşme imzalayan kulüp, oyuncunun H.3.6.3.2b ye uygun olarak milli takımda bulunduğu durumlar için herhangi bir tazminat ödenmesini isteyemez.

b. Oyuncuyu milli takıma çağıran üye federasyon oyuncunun ulaşım giderlerini karşılar.

c. Sözleşmesi altında olan kulüp, oyuncunun milli takımdayken ve özellikle milli takım için oynadığı sırada sakatlık ya da hastalık durumunda ortaya çıkan sigorta bedelini ödeyecektir.

H.3.6.3.4 Yaptırımlar

a. FIBA ana resmi müsabakalarından biri için milli takıma çağrıldığı ancak herhangi bir sebep (hastalık ve sakatlık dahil) dolayısıyla oynamayı kabul etmediği durumlarda, müsabaka ve hazırlık dönemleri boyunca lisanslı olduğu kulüpte oynayamaz. Oyuncunun oynamama talebi açıkça sakatlık ya da hastalık harici durumlarda, lisanslı olduğu takımla oynamama süresi ile ilgili kısıtlama otuz (30) güne kadar uzatılabilir. 30 günlük ceza süresi milli şampiyona sezonunun bitiminden sonraya kalırsa, bir sonraki sezona ertelenir.

b. Kulüp oyuncuyu serbest bırakmayı reddederse, aşağıdaki cezalara maruz kalır,

i. 0.1. de yer alan ceza

ii. Askıya alma

c. Kulüp oyuncunun H.6.3.4.a da belirtilen süre içinde oynamasına müsaade ederse, aşağıdaki cezalara maruz kalır.

i. 0.1. de yer alan ceza

ii. Askıya alma

iii. sıfır : yirmi(0:20) Mağlup olma: oyuncunun bahsi geçen sürede oynadığı her maç için kulübün 20 ya da daha fazla farkla mağlup olduğu zaman skorun korunduğu durumlar dışında

d. Üye ülke federasyonun bu hükümlere ve basketbol ruhuna aykırı davranmış olması durumunda, üye ülke federasyon aşağıdaki cezalara maruz kalır.

i. 0.1. de yer alan ceza

ii. Askıya alma

e.b.c. ve d. ile ilgili kararlar FIBA Genel Sekreterliği ya da temsilcisi tarafından alınır. Bu kararlar temyiz edilebilir.

f. Kulüp H.3.6.3.4.b ve/veya H.3.6.3.4.C uyarınca cezalandırıldığında, üye ülke federasyon bu yaptırımın yerine getirilmesinden sorumludur.

g. Kulüp FIBA Bölgesi'ndeki para cezalarını ödemeyi yerine getirmese, o bölge, kulübün bağlı olduğu üye ülke federasyondan para cezalarını tahsil etme yetkisine sahiptir.

H.3.6.4 İhtilaflar

Letter of Clearance'ın verilmesi talebinin reddinden doğan uyuşmazlıklar FIBA Genel Sekreterliğinde temyiz olasılığı (bkz. H.3.11) çerçevesinde uyuşmazlığın ortaya çıktığı 7 gün içinde çözülür.

Yukarıdaki hüküm üye ülke federasyonun oyuncu transfer ettiği durumlarda ortaya çıkan uyuşmazlıklarda da uygulanır.

H.3.6.5 İki taraflı Anlaşmalar

Üye ülke federasyonlar, iki ayrı ülkenin kulüplerinin içinde bulunduğu oyuncu transferleri ile ilgili her iki tarafın memnuniyetini sağlayıcı hükümler içeren iki taraflı anlaşmalar düzenleyebilir. Bu anlaşmalar yürürlüğe girmeden önce FIBA Genel Sekreterlik tarafından onaylanmalıdır.

H.3.6.6 Yasadışı transferler

H.3.6.6.1 Letter of Clearance olmadan yapılacak olan tüm uluslararası transferler geçersizdir.

Bu durumda, lisans veren üye ülke federasyon bu yönetmeliğin H.3.9 maddesi gereğince para cezasına maruz kalır.

H.3.6.6.2 Yasadışı transferden sonra gerçekleşen ve FIBA Genel Sekreterliğin kararı ile istisnai durumlar hariç olmak üzere bu yönetmeliğe uygun olarak düzenlenmemiş olan tüm uluslararası transferler de geçersizdir.

H.3.7 Oyuncuların Kaydı ve FIBA Oyuncu Lisansı

H.3.7.1 Kayıt

Üye federasyonlar ülkelerindeki tüm yabancı oyuncuları kayıt etmelidirler. Buna ilaveten, her yıl aşağıdaki maddeleri yerine getirmelidirler.

a. Uluslararası şampiyonada 1. ve 2. kümede yer alan yabancı oyunculara FIBA bölgesinden, Yabancı Oyuncu "A" Lisansı Alınması. Üye ülke federasyonları, oyuncularını ilgili şampiyonaya kayıt ettikten sonra, 10 günlük süre içinde FIBA Bölgesi'ne Yabancı Oyuncu "A" Lisansı alınması için gerekli belgeleri ulaştırmalıdır. Bu süre içinde

gerekli belgeler ulaşmadığı takdirde 0.1 de belirtilen idari para cezası doğacaktır.

b. FIBA Resmi Kupalarına ve Turnuvalarına Katılan Oyunculara FIBA'dan "B" Lisansı alınması,

c. 3. ve 4. kümelerde oynayan her yabancı oyuncunun 18 yaşına ulaştıktan sonra ilgili Bölgenin yetkili sekreteryasına oyuncunun tüm ismini, doğum tarihini, uyruğunu, ve kulüp adını belirten bir liste sunmalıdır.

H.3.7.2 Usûl

H.3.7.2.1 FIBA, Bölgelerine "A" ve "B" lisans verme yetkisi tanımıştır.

H.3.7.2.2 FIBA Bölgesinden Yabancı Oyuncu "A" Lisansı almak için, her üye ülke federasyon aşağıdaki belgeleri Bölge Sekreteryası'na sunmalıdır.

- a. Yabancı Oyuncuların İsimlerinin Listesi;
- b. Her yabancı oyuncunun kayıt formu
- c. Akademik enstitüler tarafından verilecek olan letter of clearance veya rapor
- d. Oyuncunun tüm ismini kapsayan (uygulanabildiği takdirde eski isim(leri) doğum tarihi ve doğum yeri, yasal tabiiyeti, ve son kullanım tarihini gösteren pasaportu
- e. Oyuncunun Pasaport mevzuatına uyumlu yeni çekilmiş fotoğrafı.

H.3.7.2.3 FIBA Bölgesinden alınacak olan FIBA "B" Lisanslı oyuncuya FIBA Bölgesi tarafından oluşturulan ilgili hükümler uygulanır.

H.3.7.2.4 Her sezon öncesi, tüm Bölgeler yetkili oldukları bölge dahilinde yabancı oyuncuların kaydı için son gün belirlerler.

H.3.7.3 Mali hükümler

H.3.7.3.1 FIBA, veya FIBA adına yetkili olan FIBA bölgesi, aşağıdaki iki kategoride yer alan oyuncular için ek harç talep edebilirler.

- a. Ek harç "A"–Ulusal şampiyonada birinci ve ikinci küme–(Bkz 0.3 ödenecek harç için)

b. Ek harç "B"–FIBA resmi kupa ve turnuvalar–(Bkz 0.3 ödenecek harç için)

H.3.7.3.2 Yabancı Oyuncu B Lisansı alan bir oyuncunun "B" lisansı aldığı takımda oynamaya devam edeceğini belirttiği takdirde ayrı olarak "A" lisansı almasına gerek yoktur.

H.3.7.3.3 İlgili Bölgenin Genel Sekreterliğinin aldığı Ek harç "A" için, özel durumlarda, 0.3 te belirtilen harçtan belli bir süre daha az miktar düzenleyebilir.

H.3.8 Uyuşmazlıklar

Bu hükümlerden doğacak olan tüm uyuşmazlıklar FIBA Genel Sekreterliği veya temsilcisi tarafından çözümlenir.

H.3.9 Yaptırımlar

FIBA tarafından, üye ülke federasyonun bağlı bulunduğu FIBA Bölgesi'ne yabancı oyunların gerekli olan bilgiler ve dosyaları içeren listeyi süresi içinde vermediği veya Uluslararası Oyuncuların Transferi ile İlgili Hükümlere Uymaması halinde 0.1. de düzenlenmiş olan cezaya hükmedebilir.

H.3.10 Masraflar

Bu hükümlerle ilgili olarak üye ülke federasyonların, oyuncuların veya kulüplerin müdahil olduğu bir duruşma düzenlendiği zaman FIBA, makul ölçüde yapılmış masrafların taraflarca ödenmesini kararlaştırabilir.

H.3.11 Temyiz

Bu hükümlere göre alınış olan kararların temyizinde, kararın FIBA ya da FIBA Bölgesi tarafından alındığına bakılmaksızın, FIBA Temyiz Mahkemesi'nde Temyizle ilgili hükümlere uygun olarak temyiz edilir.

H.3.12 Akademi Enstitüsü Oyuncuları

H.3.12.1 Bir oyuncu, FIBA üyesine(FIBA Kulüpleri) bağlı bir kulüpte oynadıktan sonra, FIBA tarafından tanınmayan bir

organizasyon ya da akademik enstitüde oynayıp, sonra FIBA kulübüne döndüğünde, FIBA Kulübünden FIBA Kulübüne transfer olmuş sayılır, (başka bir deyişle, akademik enstitü ya da diğer organizasyonda yapmış olduğu oyun aktiviteleri dikkate alınmayacaktır)

H.3.12.2 Daha önce akademi enstitülerinde ve/veya diğer organizasyonlarda oynamış fakat FIBA kulüplerinde henüz oynamamış olan oyuncunun ilk defa bir FIBA kulübünde oynamak istediği hallerde letter of clarence'a ihtiyacı yoktur: ilgili üye ülke federasyona daha önce herhangi bir FIBA Kulübünde oynamadığını dile getiren yazılı bir bildirimde bulunduğu vakit oynama hakkını kazanır.

H.4 Oyuncuların Yaşı

(Bkz. Bölüm B Tanımlar İçin)

H.4.1 Yaş Sınırının Oluşmasında İzlenecek Usûl

Yaş grubu ile ilgili yaş sınırında doğum tarihini belirlemede aşağıdaki usûl uygulanır. Tanımlamalarda verilen yaş sınırı müsabakanın oynandığı başlangıcının 1 Ocak olduğu yıldan çıkarılacaktır. Örnek olarak, yaş sınırının U-19 olduğu 2007 yılında düzenlenecek olan bir müsabakada: 2007-19= 1988, 1 Ocak 1988 ve daha sonra doğan oyuncular U-19 müsabakalarına katılmaya hak kazanırlar.

H.4.2 FIBA Kimlik Kartı

H.4.2.1 Kişisel FIBA Kimlik Kartı her oyuncu adına FIBA müsabakaları sırasında gösterilir. H.4.2.2 Kimlik kartı süresiz olarak geçerlidir, ancak kimlik kartı sahibi ile kimlik kartı üzerindeki fotoğrafın birbirine benzemediği durumlarda 3 renkli pasaport -boyutundaki fotoğrafın üç ayı geçmemesi gerekir.

H.4.3 Oyuncu Listesi

H.4.3.1 Boş liste, üye ülke federasyon tarafından müsabakanın başlamasından yaklaşık en az 6 ay önce gönderilmelidir. Listede (24)

isim için yer bırakılır. Yukarıda bahsedilen herhangi bir yaş grubu için FIBA müsabakalarına bir liste belirlenirken, üye ülke federasyon oyuncuların listesini tam olarak dolduracaktır.

H.4.3.2 Müsabakanın resmi olarak başlayacağı tarihten iki ay önceye kadar listede yer alan oyuncuların oynamaya uygun olduğunu gösterir kanıtlarla birlikte listenin FIBA Sekreteryasına sunulması gereklidir, (bkz. İstisnalar için H.4.3.3) Listenin bu süre içinde sunulmaması halinde FIBA mali yaptırımlar uygulama hakkına sahiptir. Oyuncuların listesi:

a. U-17 den yukarılar için tüm yaş kategorilerinde

b. Müsabakanın tüm aşamaları için: Elemeler, Yarı-Final turu, ve Final turu şeklinde doldurulması gerekir.

H.4.3.3 Süresi içinde verilen liste aşağıdaki haller hariç nihai kabul edilir.

a. Nihai süreye kadar yapılan değişikliklerde oyuncuların oynamaya ehil olduğunu gösteren kanıtlarla birlikte listede değişiklik yapılabilir.

b. Nihai süreden sonra üye ülke federasyonunda dahil olduğu ve olağanüstü hallerden dolayı yapılacak olan değişikliklerde 0.1 de öngörülen ceza uygulanır.

H.4.3.4 Müsabakanın başlamasından önceki 72 saat içinde herhangi bir kayıt yoktur.

H.4.3.5 Oyuncu Niteliğini Kanıtlayan Belgeler

H.4.3.5.1 Oyuncuların listesi ile birlikte her oyuncunun oynamaya uygun olduğunu gösterir

belgeler;

a. Orijinal Nüfus Kağıdının onaylı sureti

b. Pasaportun onaylı sureti ve,

c. Üç renk pasaport-boyutlu 3 aydan eski olmayan fotoğraf

İstisna:

FIBA Kimlik Kartına sahip olan bir oyuncunun, kimlik kart numarası listede sunulur.

H.4.4 Üye Ülke Federasyonların Sorumluluğu

H.4.4.1 Üye ülke federasyon her koşulda oyuncular listesinde yer alan oyuncuların oynamaya uygun olduğunu gösteren notlardan sorumlu olacaktır.

H.4.4.2 Bir oyuncunun oynamaya hakkı olmadığı halde FIBA resmi müsabakalarına katılmış bir oyuncunun ortaya çıkması durumunda; FIBA bu yönetmeliklere göre, oyuncunun oynamaya hakkı olup olmadığı hakkında soruşturma başlatır.

H.4.4.3 Üye ülke federasyon, H.4.4.2.ye göre başlatılan soruşturma ile ilgili doğacak masrafları üstlenir ve 0.1. de öngörülen cezalardan ve/veya K.1 de belirtilen usul çerçevesinde askıya alınma hali söz konusu olabilir.

H.4.4.4 İstisnai durumlarda, FIBA Genel Sekreteri (Yasal Komisyona danışıldıktan sonra) usulsüzlüğün ortaya çıkmasından sonra oyuncunun sahip olduğu eski statüsünde oynamasına izin verebilir.

H.4.5 Kimlik Kartı ve Yaş Doğrulaması

H.4.5.1 Müsabakanın başlamasından önce, oyuncular, o müsabakada görev alan FIBA Komisyonu'nun gözetimi ve denetimi altında kimlik ve yaş doğrulamasına tabidirler.

H.4.5.2 Her oyuncu, o takımdan sorumlu olan kişi ile birlikte, kendi geçerli pasaportunu veya resmi kimlik kâğıdını ve FIBA kimlik kartını sunmak zorundadır. Kimlik kartının yeni çıkartılması halinde, oyuncu FIBA komisyonunun ve takımdan sorumlu olan kişinin önünde kimlik kartını imzalamalıdır. Bu doğrulamadan sonra, FIBA Komisyonu, FIBA kimlik kartlarını takımdan sorumlu olan kişiye teslim eder.

H.4.6 Genel Hükümler

Bu hükümler ayrıca ana müsabaka öncesi turnuvalar ve oyunlar sırasında da geçerlidir.

H.5 Oyuncu Menajerleri

H.5.1 Bu hükümler, oyuncu ve koçların (bundan böyle oyuncuların) Uluslararası transferlerine yardım ve aracılık eden oyuncu menajerlerinin (bundan böyle menajerlerin) aktivitelerini düzenler.³

H.5.2 Üye ülke federasyonlar gerekli gördüğü takdirde kendi federasyonu içinde Uluslararası transferler ile ilgili menajerler hakkında yönetmelik çıkartabilir. Bu yönetmelikler, FIBA tarafından onaylanmalı ve H.5.3, H.5.6, H.5.7 ve H.5.8 de belirtilen prensipleri gözetmelidir.

H.5.3 Genel Konular

H.5.3.1 Oyuncular kulüpler ile görüşmeler sırasında onları temsil etme ve haklarını korumaları açısından menajerlerin verdiği hizmetten faydalanabilirler. Menajerin FIBA tarafından verilmiş geçerli lisansa sahip olması gerekir.

H.5.3.2 Kulüpler oyuncular ile görüşmeler sırasında onları temsil etme ve haklarını korumaları açısından menajerlerin verdiği hizmetten faydalanabilirler. Menajerin FIBA tarafından verilmiş geçerli lisansa sahip olması gerekir.

H.5.3.3 Oyuncular ve kulüpler FIBA lisansı olmayan menajerlerin vermiş olduğu hizmetten faydalanamazlar, (cf. H.5.7 ve H.5.8).
H.5.3.4 Menajerin daimi ikametgâhının bulunduğu ülkede avukatlık yapması durumunda H.5.3.3 uygulanmaz.

H.5.4 Lisansın Verilmesi

H.5.4.1 Menajer olmak isteyen her gerçek kişi Standard Başvuru Formunu doldurarak FIBA'ya başvurabilir.

H.5.4.2 FIBA adaydan iyi durumda olduğunu, özellikle adli sicil kaydının bulunmadığını gösteren bir sertifika ister.

H.5.4.3 Lisans başvurusunu ancak gerçek kişiler yapabilir. Tüzel kişilerin veya organizasyonların yapmış oldukları başvurular geçerli

3 Krş. Mehmet Serhan ÖZDEMİR Türkiye Futbol Federasyonu ve Türkiye Basketbol Federasyonu'nda Sporcu Temsilciliği Düzenlemelerinin İncelenmesi Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu, Av.İsmail İNAN'a Armağan 2013, sf. 563, "Sporcu Temsilci Sözleşmeleri İle Temsil Edilebilme Hakkı Olan Kişiler".

değildir, ancak lisansı olan gerçek kişi şirket ya da benzer kuruluş aracılığıyla menajerlik faaliyetlerine FIBA karşısında tek başına sorumlu olması kaydıyla devam edebilir.

H.5.4.4 Kişinin adli sicil kaydının olması ya da iyi bir itibarının bulunmaması halinde başvuru reddedilir.

H.5.4.5 Kişinin menajerlik lisansı için başvuru sırasında, hiçbir koşulda, FIBA'da, Bölge'de, Üye ülke federasyonda, kulüpte veya lig veya oyuncu birlikleri gibi kurumlarla bağlantısı olan organizasyonlarda bir konumu olmayabilir.

H.5.4.6 Menajerlik başvurusu H.5.4.4 ve H.5.4.5 e göre kabul edilebilir ise, FIBA Genel Sekreteri bu haktan feragat etmedikçe, FIBA adayı kişisel görüşme ve test için (cf. H5.4.7) çağırır.⁴

H.5.4.7 FIBA tarafından yapılacak olan kişisel görüş ve testin amacı adayın;

- a. Basketbol kuralları (FIBA'nın, bağlı bulunduğu ülke federasyonun ve Bölgenin tüzük ve yönetmelikleri) hakkında yeterli bilgisi olup olmadığı,
- b. Hizmetinden faydalanacak olan oyuncuya ya da kulübe tavsiye verebilecek düzeyde genel görüntüsü olup olmadığı hakkında kanaate varmaktır.

H.5.4.8 H.5.4.7 deki koşullar yerine gelmediği takdirde, başvuru reddedilecektir.

H.5.4.9 FIBA görüşme ve test için doğmuş olan masrafları ve/veya ücreti adayın karşılamasına karar verebilir. Aday kendi harcamalarını üstlenecektir.

H.5.4.10 FIBA 0.3 te öngörülen miktarı aşmayacak şekilde yıllık aidat belirleyebilir.

4 Krş. Mehmet Serhan ÖZDEMİR Türkiye Futbol Federasyonu ve Türkiye Basketbol Federasyonunda Sporcu Temsilciliği Düzenlemelerinin İncelenmesi Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu, Av. İsmail İNAN'a Armağan 2013, sf. 561 , "Temsilci Olabilme Koşulları".

H.5.4.11 Kişisel görüşme ve testten sonraki 30 gün içinde, FIBA adaya H.5.4.4 deki koşulların yerine gelip gelmediği hakkında bilgi verir.

H.5.4.12 Başvurusu kabul edilen aday, FIBA tarafından kabul edilen sigorta şirketinden en az 250.000 CHF değerinde mesleki sorumluluk sigortası olduğunu göstermelidir.

H.5.4.13 H.5.4.7 ve H.5.4.12 deki koşulların yerine gelmesi durumunda FIBA başvurusu kabul edilen adaya lisansını vermeli ve ilgili Bölgeye bilgi vermelidir. Lisans sadece kişiye özgü olup devredilemez.

H.5.4.14 Menajerin FIBA lisansını aldıktan sonra, adayın ikametgahının bulunduğu üye ülke federasyon oyuncu menajerleri hakkında bir yönetmelik düzenliyor olması ya da düzenlemiş olması durumunda, menajer FIBA'ya H.5.2. m. gereğince bu yönetmeliğin FIBA tarafından onaylandığını kanıtlayarak bu ülke federasyon tarafından verilmiş olan geçerli lisans belgesine sahip olduğunu FIBA'ya belirtmelidir.

H.5.4.15 FIBA kendi web-sitesinde menajerlerin listesini ve onların hizmetlerinden faydalanan oyuncu ve koçların listesini düzenli olarak yayınlamalıdır.

H.5.5 Lisansın Güncel Tutulması

H.5.5.1 Menajerlik lisansının verildiği yılın son gününden itibaren, menajer iki yılda bir FIBA tarafından organize edilecek seminerlere Menajerlik faaliyetleri konusunda yeni gelişimleri takip etme amacıyla iki yılda bir FIBA tarafından organize edilecek seminerlere katılmalı ve lisansın alınması için gerekli olan koşulları hala taşıdığını kanıtlamalıdır. (cf. H.5.4.13).

H.5.5.2 Menajer H.5.4.10.da öngörülen yıllık aidat ücretini ödemelidir.

H.5.6 Lisanslı Menajerlerin Hakları, Görevleri ve Menajernin Uygulanacak Yaptırımları

H.5.6.1 Menajerlerin Hakları

H.5.6.1.1 Lisanslı Menajerler aşağıdaki haklara sahiptir.

a. Bir başka menajer tarafından korunmayan oyuncunun (bir oyuncu aynı anda sadece bir menajer tarafından temsil edilebilir) bir kulüple sözleşmesi olmaması durumunda iletişim halinde olması

b. Kulüp ya da oyuncuyu sözleşme görüşmelerinde ya da tamamlanmasında onu temsil etmesi

c. Oyuncunun talep etmesi durumunda işlerini takip etmesi

H.5.6.1.2 Menajer H.5.6.1.1. E göre oyuncuyu temsil etmesi veya işlerini takip etmesi ancak aralarında yazılı bir sözleşmenin olması ile mümkün olabilir. Oyuncuyu muameleler sırasında temsil ederken yazılı vekalet sözleşmesini göstermek zorundadır.

H.5.6.1.3 Sözleşmenin süresi iki yıldan uzun bir süreyi geçemez ancak tarafların açıkça beyanları ile sözleşme yenilenebilir.⁵

H.5.6.2 Menajerlerin Görevleri

H.5.6.2.1 Lisanslı menajerler aşağıdaki görevleri yerine getirmelidir:

a. Her koşulda FIBA'nın, Bölgelerin, üye ülke federasyonların mevzuatlarına uymalıdır.

b. Yapmış olduğu her sözleşmenin bu mevzuata uygun olduğunu garanti etmelidir.

c. Oyuncu ya da kulüp ile imzalandığı yeni menajerlik sözleşmesini on dört (14) gün içinde FIBA'ya bildirmelidir.

d. Kulüple sözleşmesi olan bir oyuncunun sözleşmeyi sona erdirmesi veya sözleşmede yer alan görevlerini yerine getirmemesi konusunda ikna etme konusunda girişimde bulunamaz.

e. Başka bir menajerle sözleşmesi olan bir oyuncunun sözleşmeyi sona erdirmesi veya sözleşmede yer alan görevlerini yerine getirmemesi konusunda ikna etme konusunda girişimde bulunamaz.

f. Ödemeyi ancak veya kulüp/ ya da oyuncu adına sözleşme ile bağlandığı kişi /ya da kurumdan alabilir.

g. Herhangi bir haksız rekabet eylemine girişemez.

h. Hukuku gözetmelidir.

5 Krş. Mehmet Serhan ÖZDEMİR Türkiye Futbol Federasyonu ve Türkiye Basketbol Federasyonunda Sporcu Temsilciliği Düzenlemelerinin İncelenmesi Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu ,Av.İsmailİNAN'a Armağan 2013, sf. 559

i. Menfaatlerin çakışmasından, özellikle aynı muamelede iki tarafı da temsilden kaçınılmalıdır.

j. FIBA tarafından sağlanan (bkz. Eki) oyuncu ve menajerler arasındaki ana sözleşmeyi uygulamalı ve kullanmalıdır.

k. Oyuncu sözleşmesinde FIBA tarafından belirtilen temel hususların oyuncu/kulüp tarafından imzalanacak sözleşmede dikkate alınması konusunda çaba sarf etmek (bkz.Ek 2)

1. Özellikle on sekiz (18) yaş altı bir oyuncuyla antrenmanlarda ya da müsabakalarda görüşemez.

m. Daha önceki menajerlik sözleşmesinden dolayı ortaya çıkan ve oyuncuyu korkutan hukuki anlaşmazlığı ifşa edeceğini söyleyerek yeni müşteri talep edemez.

n. FIBA İç Tüzükte yer alan oyuncuyla ilgili özellikle oyuncuların seçilebilme koşulları, milli statüsü, Uluslararası transferi ve menajerler hakkındaki hükümler hakkında bilgilendirmelidir.

o. Önceki sözleşmeden doğmuş olan yükümlülüklerin yerine getirilmesi konusunda yeni hizmet verdiği kimseye bilgi vermemelidir.

p. Müşterisine iyi niyet kuralları çerçevesinde hizmet etmeli ve müşterisiyle olan tüm görüşmelerinde dürüst ve şeffaf davranmalıdır. Müşterisi adına üstlendiği tüm faaliyetlerden müşterisine bilgi vermemelidir;

q. Oyuncunun görüşünü aldıktan sonra oyuncuya önerilen sözleşmedeki şart ve koşullar hakkında görüşmek ve önerilen sözleşmedeki oyuncunun yükümlülükleri örneğin ücretin ödenmesi, performans kredisi, çalışma koşulları vb. konular hakkında oyuncuyu bilgilendirmelidir.

r. Oyuncu adına müzakere ettiği sözleşmeyi oyuncunun bizzat kendi imzalayacağını garanti etmek

s. Oyuncuya sunulan iş olanaklarını reddetmede oyuncu adına öncelik hakkına sahip olarak değerlendirmek ve onaylamak

t. Ulaşılabilir bir ofis, telefon ve iletişimi sağlayacak olan diğer araçlar ile normal olarak gerekli kabul edilen imkanları temin etmek

ve menajer olarak faaliyetlerini etkili ve verimli sürdürmek için ulaşılabilir olmalıdır.

H.5.6.3 Menajarlara Uygulanacak Olan Yaptırımlar

H.5.6.3.1 FIBA, Temsilcisi aracılığıyla menajarlara yaptırım uygulamaya H.5.6.3.3'e göre yetkilidir.

a. Bu yönetmeliğe göre lisans verilmesi için gerekli koşulların sağlanmaması durumu

b. Menajerin H.5.5.1 maddesine göre seminerlere katılmaması

c. Menajerin lisans aidatını ödememesi durumunda (cf. H.5.4.10)

d. Menajerin ikametgahının bulunduğu ülke federasyon tarafından verilen geçerli menajerlik lisansına sahip olduğunu kanıtlamaması (cf. H.5.4.14);

e. Menajerin bu yönetmelikte yer alan hükümleri ihlal etmesi halinde

f. Diğer önemli sebeplerden dolayı.

H.5.6.3.2 Menajer yargılanma hakkına sahiptir.

H.5.6.3.3 Aşağıdaki yaptırımlar uygulanacaktır:

a. Kınama veya uyarı;

b. O.l'de öngörülen para cezası ;

c. Lisansın geri alınması

H.5.6.3.4 Yaptırımlar kümülatif olarak uygulanabilir.⁶

H.5.7 Oyuncuların Görevlen ve Oyunculara Uygulanacak Olan Yaptırımlar

H.5.7.1 Oyuncuların Görevleri

Oyuncu sadece bu yönetmelikteki şart ve koşullara uygun lisansı olan bir menajerin hizmetlerinden faydalanabilir.

H.5.7.2 Oyunculara Uygulanacak Olan Yaptırımlar

H.5.7.2.1 Bir oyuncunun lisansı olmayan bir menajerin veya aynı anda birden fazla menajerlerin hizmetinden faydalanması durumunda

6 Krş. Mehmet Serhan ÖZDEMİR Türkiye Futbol Federasyonu ve Türkiye Basketbol Federasyonun'da Sporcu Temsilciliği Düzenlemelerinin İncelenmesi Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu, Av. İsmail İNAN'a Armağan 2013, sf. 568, "Cezai Hükümler".

FIBA Genel Sekreteri veya onun temsilcisi FIBA adına yaptırım uygulamaya yetkilidir:

a. Sonraki sözleşmeden doğan uyuşmazlıkta oyuncunun rolünü cezayı belirlerken değerlendirmelidir.

b. Oyuncu aşağıdaki gibi cezalandırılır.

i. kınama veya uyarı;

ii. O.lde öngörülen ceza;

iii. Ulusal ya da Uluslar arası transferlerden men H.5.7.2.2 Cezalar kümülatif olabilir.

H.5.8 Kulüplerin Görevleri ve Kulüplere Uygulanacak Olan Yaptırımlar

H.5.8.1 Kulübün Görevi

Her kulüp bir oyuncunun hizmetinden faydalanmak istediği zaman görüşmeleri sadece

a. Oyuncunun kendisiyle veya

b. Bu yönetmelikteki şart ve koşullara uygun lisansı olan H.5.3.4 teki istisnai durum hariç bir menajer aracılığıyla yapabilir.

H.5.8.2 Kulüplere Uygulanacak Olan Yaptırımlar

H.5.8.2.1 Kulübün H.5.8.1 de öngörülen hükümlerden bir ya da birkaçını ihlal etmesi durumunda FIBA Genel Sekreteri veya onun temsilcisi FIBA adına yaptırım uygulamaya yetkilidir:

a. Uyarı veya kınama;

b. O.l'de öngörülen ceza;

c. Ulusal ya da Uluslar arası transfer yapmaktan men

d. Ulusal ya da Uluslararası basketbol aktivitelerini gerçekleştirmeden men

H.5.8.2.2 Yaptırımlar kümülatif olabilir.

H.5.9 Özel Hükümler

H.5.9.1 Menajerlerle ilgili Özel Hükümler

H.5.9.1.1 Menajerlik faaliyetlerine son veren menajer, lisansını FIBA ya geri vermelidir. Bunu yapmadığı takdirde lisansı iptal edilecektir ve bu durum resmi olarak duyurulacaktır.

H.5.9.1.2 FIBA menajerlik faaliyetleri sona eren ya da lisansı geri alınan menajerlerin isimlerini web-sitesinde yayınlamalıdır.

H.5.9.1.3 Menajerlik faaliyetlerine son verdikten sonra en az altı ay sigorta poliçesini(cf.H.5.4.12) iptal edemez.⁷

H.5.9.2 Diğer Özel Hükümler

H.5.9.2.1 Ulusal transferlerde menajerler hakkında kendi düzenlemelerini uygulama imkanını seçen üye ülke federasyon bu yönetmeliğe uygun kişisel görüşme sistemi sağlamak zorundadır. İstisnalar FIBA onayına tabidir.

H.5.9.2.2 FIBA'nın bu yönetmeliklere göre vermiş olduğu her karara karşı FIBA Temyiz Mahkemesi'ne temyiz hakkındaki düzenlemelere uygun olarak temyize gidilebilir.

Menajer ve Oyuncu Arasındaki Standart Sözleşme

Menajerin tam Adı ve Soyadı	:	_____
Şirket Adı (Mevcut ise)	:	_____
Tam Adres	:	_____ _____ _____
Bundan böyle Menajer ve Oyuncunun Tam Adı	:	_____
Tam Adres	:	_____ _____ _____
Bundan böyle Oyuncu veya Kulübün Tam Adı	:	_____
Tam Adres	:	_____ _____ _____
Bundan Böyle Kulüp	:	_____

7 Krş. Mehmet Serhan ÖZDEMİR Türkiye Futbol Federasyonu ve Türkiye Basketbol Federasyonun'da Sporcu Temsilciliği Düzenlemelerinin İncelenmesi Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu, Av. İsmailİNAN'a Armağan 2013, sf. 560.

Önsöz

Bu sözleşme FIBA FederationInternationale de Basketball tarafın-
dan FIBA İç Tüzük'ün Menajerler Hakkındaki Hükümlerine uygun
olarak hazırlanmış ana sözleşmedir.

Taraflar, bu sözleşmeye uygulanacak olan ülke/ülkelerin huku-
kunda yasal düzenlemelerin bu ana sözleşmede göz önünde bulun-
durulmadığını ve bulundurulmayacağını kabul ederler.

Taraflar uzlaşmak istedikleri anlaşma ile ilgili hükümlerin bu ana
sözleşmede bulunmadığını ve bulunmayacağını kabul ederler. Ana
sözleşme bu durumda sadece taraflarca düzenlenecek olan unsurların
özetidir. FIBA ana sözleşme ile bağlantılı olarak herhangi bir sorum-
luluk kabul etmez.

1. Sözleşme

1.1 . Oyuncu bundan böyle menajeri istihdam etmiştir ve menajer
bundan böyle oyuncuyu temsil etme konusunda anlaşmıştır.

1.2. Menajer dünya çapında tüm kulüplerde (hariç) tecrübeli
basketbol oyuncu sıfatıyla kurulacak olan sözleşmelerle ilgili olarak
oyuncuya danışma, yardım ve temsil hizmeti sağlayacaktır.

Özellikle, menajer oyuncuyu hizmetinden yararlanmak isteyecek
olan takımlarla tanıştırmalı, daha sonra oyuncu ile sözleşme imzala-
yacak olan kulüple oyuncu adına müzakere etmeli ve irtibata geçerek
oyuncunun menfaati ile ilgili tüm konularda kulüple anlaşmaya var-
malıdır. Menajer, kulüple basketbol oyuncusu arasında kurulacak olan
sözleşmede kulübe danışmanlık, yardım ve onun adına temsil hizmeti
verecektir ve Sözleşmenin kuruluş aşamasında irtibata geçerek kulübün
menfaati ile ilgili tüm konularda oyuncuyla anlaşmaya varacaktır.

2. Menajerlik ile İlgili FIBA İçtüzük'te Bulunan Hükümler

Taraflar, bu sözleşme ile aralarında doğan ilişkide, FIBA İçtüzükte
Menajerlik hakkındaki hükümlerin (bundan böyle FIBA menajerlik
Yönergesi) özellikle her biri ayrı ayrı düzenlenmiş olan hak ve yüküm-
lüklerinin zaman zaman değiştiğini, dolayısıyla bu yönergenin geçerli
halinin sözleşmeye ekleneceğini kabul ederler.

Özellikle, taraflar FIBA Menajerlik Yönergesi'nde yer alan her biri ayrı ayrı düzenlenmiş olan hak ve yükümlülüklerle bağlı olduklarını kabul ederler.

3. Bedel

Menajer tarafından hazırlanan ve oyuncu tarafından imzalanan herhangi bir sözleşmede, oyuncu menajerlik ücreti olarak oyuncunun yılda kazandığı net ücretin % sini ödemeyi kabul eder.

Oyuncunun, oyuncu sözleşmesi müzakereleri sırasında, menajerin kulüpten direk olarak alacağı menajerlik ücreti tutarını sözleşme maddesi olarak eklemelidir.

Menajer, aksi yazılı olarak kararlaştırılmadıkça masraflar için herhangi bir rambursman talep edemez.

Menajer tarafından hazırlanan ve kulüp tarafından imzalanan herhangi bir sözleşmede, kulüp menajerlik ücreti olarak Oyuncu'nun yılda kazandığı net ücretin % sini ödemeyi kabul eder.

Kulüple oyuncu arasında düzenlenecek olan sözleşme sırasında yapılan müzakerelerde, menajer her ne sebeple olursa olsun kulüpten menajerlik ücretini alamadığı takdirde oyuncudan alacağı menajerlik ücret tutarını sözleşme maddesi olarak eklemelidir.

4. Süre

Bu sözleşme her iki tarafça imzalanan gün ile başlar ve taraflarca yazılı olarak yenilenmedikçe (2 yılı aşmayacak şekilde) tarihinde biter.

5. Uygulanacak Hukuk

Bu anlaşma, uluslar arası özel hukuk hükümleri dışında, Hukukuna tabi olacaktır.

6. Sözleşmenin Tümü

Bu, taraflarca imzalanan sözleşmenin tümüdür. Herhangi bir değişiklik ya da ekleme yazılı olarak yapılacaktır; Yukarıdaki hükümlere uygulanacak olan herhangi bir değişiklik 6. maddeye de uygulanacaktır.

7. Gizlilik

Taraflar bu sözleşmenin içeriğini ve bunla ilgili her konuyu gizli tutmayı kabul ederler.

8. Tahkim

Bu sözleşme veya bu sözleşme ile bağlantılı olarak ortaya çıkan uyuşmazlıklar sadece (BAT tahkim) yoluyla çözülür.⁸⁹

Kulüp Ve Oyuncu Arasında Düzenlenecek Olan Standart Sözleşmede Bulunması

Gereken Temel Unsurlar

1. Taraflar

Oyuncunun İsim/adres/doğum tarihi/uyruğu Kulübün adı/adresi,
Yasal Temsilcisi

2. Sözleşmede müracaat edilecek temel yönetmelikler:

Aşağıdaki form sözleşmenin ayrılmaz parçasıdır.

Kulübün mevzuatı ve düzenlemeleri

Ligin mevzuatı ve düzenlemeleri

FIBA üye ülke federasyonun mevzuatı ve düzenlemeleri

FIBA mevzuatı ve düzenlemeleri

FIBA Bölgesi mevzuatı ve düzenlemeleri

Üye ülke federasyonun zorunlu standart sözleşme formuna uyulacaktır.

3. Oyuncu Yükümlülükleri

Kulübe en iyi hizmeti vermek ve sadakatle bağlı olmak

Kulübün tüm oyunlarına ve antrenmanlarına, antrenman dönemlerine katılmak

Herhangi bir sakatlıkta kulübü haberdar etmek

Sadece FIBA Lisanslı Menajerin hizmetlerinden faydalanmak

4. Kulübün Görevleri

4.1 Ücret

Ödeme günleri , Banka Numaraları, taksit, Bonuslar, Yan ödemeler, Vergi hariç/dahil, Sosyal Güvenlik, Sağlık Sigortası .

8 Krş. Mehmet Serhan ÖZDEMİR Türkiye Futbol Federasyonu ve Türkiye Basketbol Federasyonu'nda Sporcu Temsilciliği Düzenlemelerinin İncelenmesi Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu, Av. İsmail İNAN'a Armağan 2013, sf. 610, "TBF Standart Oyuncu Temsilciliği Sözleşmesi".

9 Krş. Mehmet Serhan ÖZDEMİR Türkiye Futbol Federasyonu ve Türkiye Basketbol Federasyonu'nda Sporcu Temsilciliği Düzenlemelerinin İncelenmesi Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu, Av. İsmail İNAN'a Armağan 2013, sf. 605, "TBF Standart Oyuncu Temsilciliği Sözleşmesi", "Anlaşmazlıkların Halli".

4.2 İzin

4.3. Milli Takım İçin Serbest Bırakılma (cf. FIBA İçtüzük H.3.6.3)

5. Süre Müddet,

Başlangıç tarihi (koşullar, ör. Letter of clearance vb...) Haklı sebepler halinde erken fesih (takım için doping ihlali halinde, Oyuncu için ödeme olmaması), Sözleşmenin Uzatılması (seçmeli haklar)

6. İmaj Hakları ve Tanıtım Faaliyetleri

Oyuncunun medya v.b için fotoğrafının alınmasına izin verilmesi için anlaşma Takımın tanıtım faaliyetlerine katılım

7. Menajer'in Komisyonu

Hangi tutar? Net gelir üzerinden ? Bonus ve yan ödemeleri kapsar mı? Kim öder? Sözleşmenin uzatılması veya Yenilenmesi halinde menajer Komisyonu?

8. Uygulanacak Hukuk Tahkim, FIBA tahkimi

Tüm sözleşme ve eklerdeki değişiklikler sadece yazılı olarak yapılacak, Sözleşmedeki bir hükmün iptal edilmesi halinde, sözleşmenin kalanının geçerliliğinin devam etmesi,

Tarih/İmzalar

(Bu kapsamlı bir liste olmayıp sadece oyuncu sözleşmesinde olması gereken başlıklarla ilgilitalara yardım amacıyla tasarlanmıştır.)¹⁰

H.6 FIBA Onaylı Koçlar

H.6.1 Üye Federasyonların Görevleri ve Yükümlülükleri

H.6.1.1 Her Üye ülke Federasyon kendi koçları için lisanslı bir sisteme sahip olmalıdır.

H.6.1.2 Her Üye Ülke Federasyon, kendileri tarafından ulusal standarda göre koçları değerlendiren bir akreditasyon sistemine sahip olmalıdır.

H.6.1.3 Üye ülke Federasyon en yüksek seviyedeki koçlarını ve yılsonunda listedeki değişiklikleri FIBA'ya bildirmelidir.

10 Krş. Mehmet Serhan ÖZDEMİR Türkiye Futbol Federasyonu ve Türkiye Basketbol Federasyonunda Sporcu Temsilciliği Düzenlemelerinin İncelenmesi Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu „Av.İsmailİNAN’a Armağan 2013, sf. 610 , “TBF Standart Oyuncu Temsilciliği Sözleşmesi”.

H.6.2 FIBA Onaylı Koç Yeterliliği

H.6.2.1 Bağlı bulunduğu Üye Ülke Federasyon tarafından en yüksek dereceye sahip olan koçlar FIBA Onaylı Koç sıfatına hak kazanırlar.

H.6.2.2 FIBA onaylı koç sıfatına hak kazanabilmek için, öncelikle üye ülke federasyon tarafından hazırlanan listede adının bulunması gerekir.

H.6.2.3 Koç sadece resmi olarak vatandaşı olduğu ülkenin listesinde adı bulunabilir. Bu düzenleme, onun başka bir ülkede görevini yerine getirmesine engel teşkil etmez.

H.6.2.4 Her üye ülke federasyonun sınırsız sayıda FIBA onaylı Koçları olabilir.

H.6.2.5 Onaylandığı takdirde, geçerlilik süresi; FIBA tarafından FIBA Onaylı Koç olabilme hakkında ek şartlar düzenlenmediği takdirde koçun listede kaldığı bulunduğu süre kadardır.

H.6.2.6 FIBA ana resmi müsabakalarında yarışan milli takımın baş koçu (headcoach) olabilmesi için FIBA onaylı koç olması gerekir.

H.6.2.1 Bir koça FIBA onaylı Koç lisansı verilmesinden sonra, otomatik olarak kendisi Dünya Basketbol Koçları Birliğinin Üyesi olur.

H.6.3 Usul İşlemleri

H.6.3.1 FIBA Onaylı Koç Lisansı verilmesi için, kişinin, kişisel bilgilerinin bulunduğu Kişisel Koç Bilgi Formu'nu, pasaport boyutlu fotoğraf, soyadı, adı, doğum tarihi ve uyruğunu gösteren pasaportunun suretini sunması gereklidir.

H.6.3.2 0.3. te gösterilen idari harcın Koç Bilgi Formu ile birlikte iletilmesi gereklidir.

H.6.3.3 H.6.3.1 ve H.6.3.2. de gösterilen belgelerin FIBA'ya ulaşmasından sonra, FIBA kişiye

FIBA Onaylı Koç Lisansını düzenlemelidir.

H.7 Doping Kontrol

FIBA DOPİNG YÖNETMELİĞİ AYRI BİR KİTAPÇIK OLARAK BULUNMAKTA VE DOPİNG KONTROLÜ HAKKINDA GÜNCEL BİLGİLERİNDE BULUNDUĞU WWW.FIBA.COM WEB SİTESİNDEN ULAŞILABİLİR DURUMDADIR.

TEMYİZ VE TAHKİMİLE İLGİLİ DÜZENLEMELER

Temyiz ve tahkim ile ilgili düzenlemeler FIBA İç Tüzüğü'nün "K" ve "L" Bölümünde yer almıştır.

K.1 FIBA'nın Uyguladığı Cezaların Genel Prensipleri

K.1.1 Genel tüzük'ün ve FIBA İçtüzüğü'nün idari ya da spor seviyesinde olup olmadığına bakılmaksızın ihlali yaptırıma tabi olabilir.

K.1.2 Cezaların uygulama alanı

Bölgeler

Ulusal üye federasyonlar

Kulüpler

Oyuncular, koçlar, resmi görevliler, komisyon görevlileri, hakemler, menajerler ve diğer kişilerdir. Kişi/Kuruluş durumun kendisine haberdar edilmesi hakkına sahiptir.

K.1.3 Yaptırımların çeşitliliği ihlalin niteliğine göre değişebilir.

Yaptırımlar:

Uyarı

Kınama

Bir Hakkın kaldırılması / askıya alınması

Para cezası

Diğer cezalar

Listede bulunan a'dan c'ye kadar olan yaptırımların birlikte uygulanması

K.1.4 İç Tüzükte aksi düzenlenmediği sürece, K2 de düzenlenmemiş olan yaptırımlarla ilgili verilecek olan kararlar, ilk derece olarak

Genel Sekreterlik (veya onun temsilcisi) tarafından alınır. K.1.4.1 Genel Sekreterlik (veya onun delegeesi) yukarıda geçen cezaların tüm ulusal üye federasyonların ulusal yarışmaları için uygulanmasına karar verebilir. Bu durumda, FIBA tüm ulusal üye federasyonlara uygulanacak yaptırımı bildirmek zorundadır.

K.1.4.2 Bu kararlara karşı temyiz "FIBA Temyiz Kurulu"na yapılır. Bu temyiz, temyizle ilgili yönetmeliğe uygun olmalıdır.

K.1.4.3 Bu yönetmelikler Bölge otoritelerinin ilgili bölgesel yarışmaları içinde geçerlidir.

K.1.4.4 İlgili otoritelerin kararlarına yardımcı olması açısından. FIBA. Kendi web sitesinde ihlal ve yaptırımların bir listesini tutar.

K.1.4.5 Bu yönetmeliğe göre düzenlenmiş bir duruşmada, FIBA uygun idari masrafını taraflar arasında paylaştıracak şekilde duruşmanın organizasyonunu sağlar.

K.1.4.6 Bu yönetmeliğe göre askıya alma yaptırımı uygulandığı durumda ve ilgili kişi ilgili kararla alakalı belli bir süre bu kararın başvurulmasından kaçınırsa (örneğin FIBA organizasyonlara dışarıdan katılma), bu dönem askıya alma sürecine, Genel Sekreterlik aksi bir karar vermedikçe, eklenmeyecektir.

K.2 FIBA Ana Resmi Yarışmalar Sırasında Uygulanacak olan Ceza ve Müeyyideler

K.2.1 FIBA'nın resmi yarışmalar, kupalar ve turnuvalar sırasında, cezalarla ilgili kararlar ilk derece olarak E.5.3.3 e göre yarışmanın teknik komitesi tarafından alınır. Bu kararlara temyiz, Yarışma Temyiz Jürisi'ne E.5.3.4.8'e uygun olarak yapılır.

K.2.2 FIBA tarafından verilmiş olan cezada, ulusal üye federasyon bu cezaları (Genel Sekreterlik veya onun delegeesi tarafından karar verildiği takdirde) milli yarışmalarına da uygular. Bu durumda, FIBA bu tür yaptırımı tüm ulusal üye federasyonlara bildirmek zorundadır.

K.3 FIBA Bölgelerinde veya ulusal üye federasyonlar tarafından uygulanan Cezalar K.3.1 FIBA Bölgeleri veya ulusal üye federasyonlar kendi yönetmeliklerine uygun olarak yaptırım uygulayabilirler.

K.3.2 Bu yönetmelikler bağımsız bir kuruluş tarafından duruşma ve Kişi/kuruluşa durumun haberdar edilmesi hakkını ve ilk derece organının vermiş olduğu kararı temyiz etme hakkını sağlamalıdır.

K.3.3 FIBA bölgeleri ya da ulusal üye federasyonlar tarafından verilecek olan cezalarda, aşağıdakiler uygulanır.

FIBA talep ellği takdirde uygulanacak olan cezayı bildirmeli ve dosyayı sunmalıdır.

FIBA disiplin paneli, FIBA'nın amacına uygun olarak kişi ya da kuruluşa cezanın nasıl ve ne şekilde uygulanacağını; bu cezanın uygulanacak olan ilgili FIBA bölgesinde ya da ulusal üye federasyonda daha ağır ya hafif olma durumuna karar verebilir. İlgili kişi haberdar edilme hakkına sahiptir.

Eğer bir ceza K.3.3 e göre verilmişse, FIBA tüm FIBA bölgele-
rini veya ulusal üye federasyonları uygulanmış olan bu cezadan milli
yarışmalarında da uygulanması amacı için haberdar eder.

K.3.3 b. ve c. FIBA ve kendi ulusal üye federasyonları dışında bir
organizasyon tarafından yaptırımı uğraması halinde (örneğin devlet
organları, UOK. veya diğer ulusal ya da Olimpiyat içi veya dışı ulus-
lararası spor organizasyonları) mıtalisimıtandis (kıyasen) uygulanır.

Fairplay ve sportmence davranış prensiplerinin K.l.2.d.e'ye göre
kişi tarafından ihlali halinde, FIBA disiplin paneli FIBA bölgesi ya da
ulusal üye federasyonun cezalandırmaması durumunda bu yönetmeliğe
göre yaptırım uygulayabilir.

K.4 FIBA Disiplin Paneli

- K.4.1 Disiplin Paneli dinlemeye ve hakemlik yapmaya aşağıdaki durumlarda yetkilidir,
 - a. FIBA Genel Mevzuat ve İçtüzüğü'nün yetkili kıldığı durumlarda
 - b. Genel Sekreterlik tarafından yetkili kılındığı durumlarda
- K.4.2 Disiplin Panelin organizasyonu ile ilgili Genel Prensipler
 - K.4.2.1 Herhangi bir kişi/kuruluş Disiplin Panelinin sürecine dahil olmadan önce durumdan haberdar olma, ve bir yasal temsilci ve ulusal üye federasyonundan bir temsilci duruşmada ona eşlik edebilir. Tanıklar Panel Başkanının takdirine göre çağırılabilir.
 - K.4.2.2 Panel duruşma sırasında hukuki yardımdan faydalanma hakkına sahiptir.
 - K.4.2.3 Tanık, yasal temsilci ve diğer şeylerin maliyeti taraflar tarafınca karşılanır.
 - K.4.2.4 Panel üyeleri duruşmalar sırasında tarafsız milliyete tabi olmalıdır.
 - K.4.2.5 Duruşmalar yüz yüze, telefonla, video konferansıya ya da direk yazılı form ile gerçekleştirilebilir.
 - K.4.2.6 Panel duruşma sürecince yardımcı olması açısından yargılama usulleri düzenleyebilir.
 - K.4.2.7 Panelin vermiş olduğu kararlara karşılık temyiz FIBA Temyiz Kurulu'na yapılır.
- K.4.3 Disiplin Panelinin Kuruluşu
 - K.4.3.1 FIBA Yasal Komisyonunun Başkanı Disiplin Paneli'nin de başkanıdır.
 - K.4.3.2 Disiplin Kurulunun en fazla 5 üyesi Genel Sekreterliğin içinden atanır ve Genel Sekreter ve Disiplin Paneli Başkanı en az iki üyeyi belli bir duruşma için tayin eder. Eğer Disiplin Paneli'ne

Disiplin Panel Başkanı Başkan olarak seçilmemişse, bu durumda Disiplin Paneli'ne başkanlık için Genel Sekreter bir üye belirler.

L.I FIBA Temyiz Kurulu

L.I.I Yargılama, Başkan ve Başkan Yardımcısı

- **L.1.1.1** FIBA Temyiz Kurulu, FIBA'nın organlarının, disiplin kurullarının, FIBA Bölgesi temyiz Kurulu'nun yetkisi alanında ya da FIBA Genel Tüzük veya İçtüzüğü'ne göre açıkça yetkilendirilmediği durumlar hariç olmak üzere, aleyhine alınmış karardan etkilenen tarafın temyiz başvurusunu inceler.
- **L.1.1.2** Hakem kararları veya masa kurulunun oyun sırasında veya sonucunda almış olduğu kararlar Resmi Basketbol Kuralları ve yarışmaların kurallarını yöneten yönetmeliğe göre değerlendirilir ve FIBA Temyiz Kurulu'nun temyiz konusu içine girmez.
- **L.1.1.3** Kurulun Başkan ve Başkan Yardımcısı FIBA Genel Tüzüğe uygun olarak FIBA Genel Kurul tarafından atanır. Başkan, (veya Genel Tüzüğün imkan tanıdığı durumlarda Başkan Yardımcısı) temyiz kurulunun faaliyetlerine nezaret eder ve bu yönetmelikle kendisine verilen sorumlulukları devralır.

L.1.2 Panel, Hakim Sayısı

- **L.1.2.1** L.1.2.2.nin kapsamına girmeyen olağan incelemeler ile Kurul Başkanı tarafından daha az önemli olması, yapısı gereği zor olmaması ve derhal karar verilmesi gereken durumlarda tek hakim tarafından incelenmesi gerekliliği yönünde karar vermediği durumlar dışında, temyiz incelemeleri 3 üyeli Hakim olarak görev yapan Daimi Panel tarafından görülecektir. İçlerinden bir tanesi L.1.3. e göre Daimi Panelin Başkanı olur.
- **L.1.2.2** Uyarı, kınama veya yalnızca para cezası verilen kararların temyizi tek hakim tarafından incelenir.

- **L.1.2.3 Genel Kurul**, FIBA'nın ana resmi yarışmaları sırasında acil karar vermesi gereken durumlarda temyiz kurulundan bir üyeyi temyiz jürisine başkan olarak atayabilir.

L.1.3 Hakimler

- L.1.3.1 Genel Kurul, iki FIBA dünya kongresi arasında temyiz kurulundan en az altı (6) üyesini dört (4) yıllık dönem için hakim olarak atamalıdır. İçlerinden biri Daimi PaneFin Başkanlığına, biri uyarı, kınama ve para cezalarına(L.1.2.2.) bakma sıfatıyla tek hakimliğe, diğer ikisi Daimi Masa'nın diğer iki hakimi sıfatıyla atanır.
- L.1.3.2 Hakimin çekilmesi ya da herhangi bir şekilde yetersizliği durumunda, hakim ilgili davadan ya da sürekli olarak yukarıda düzenlenen L.1.3.1. hükmüne göre bir başka hakim ile Kurul Başkanı'nın kararı ile değiştirilir.
- L.1.3.3 Hakimlerin hukuk deneyimlerinin olması gerekir. FIBA tarafından işe alınmış ya da FIBA veya FIBA bölgelerinde bir görevi üstelenen kişiler hakim olarak atanamaz.
- L.1.3.4 Her davada, hakimler taraflardan bağımsız olmalıdır, ve tarafsızlığını etkileyecek herhangi bir durumda, durumu derhal Kurul Başkanı'na bildirmelidir. Bir hakimin temyiz eden taraf ile aynı milliyete tabi olması durumunda hakim kuruldan ayrılmak zorundadır.
- **L.1.4 Adil Yargılama Taraflar;**
 - a. Duruşmalarını dinleme hakkına sahiptir.
 - b. Yasal temsilci tarafından temsil edilme hakkına sahiptir.
 - c. Yazılı tahkim şartı verme hakkına sahiptir.
 - d. Duruşmalarda delil sunma hakkına sahiptir.

Temyiz eden taraf direk olarak veya doğrudan kurul üyeleriyle temyiz konusuyla ilgili görüşemez.¹¹

GENEL KURUL TOPLANTI VE KONGRELERİNİN ORGANİZASYONU İLE İLGİLİ KURALLAR

Genel Kurul Toplantı ve Kongrelerinin Organizasyonu İle İlgili Kurallar FIBA İç Tüzüğü'nün "M" bölümünde yer almıştır.

M.1 Genel Kurul Toplantılarının Organizasyonu

- M.1.1 Genellikle, kongrelerin yapıldığı yıl hariç, Genel Kurul iki yılda bir toplanır. Bu toplantılar ya FIBA merkezlerinde ya da beş bölgenin (FIBA - Afrika, FIBA - Amerika, FIBA - Asya, FIBA - Okyanusya, ve FIBA - Avrupa) merkezlerinde yapılır.
- M.1.2 Kongre öncesi son toplantı, kongreye hazırlık toplantısıdır ve bu toplantı genellikle FIBA merkezlerinde kongreden en az doksan (90) gün önce yapılır.
- M.1.3 Kongrenin yapıldığı yıl, Genel Kurulun iki tane ak toplantısı olur. Bunlardan bir tanesi kongrenin toplandığı günden önce, diğeri kongrenin bittiği günden sonraki ikini günde olur. Bu iki toplantı kongrenin yapıldığı yerde gerçekleşir.
- M.1.4 Genel Kurul toplantıları davet üzerine FIBA veya bölge merkezleri dışında bir yerde yapılabilir. Bu durumda, Genel Kurul toplantısını organize edecek olan organ organizasyonun bedelini karşılayacaktır.

M.1.4.1 FIBA'nın genel organizasyon için şartları aşağıdaki gibidir:

11 Krş. Mehmet Serhan ÖZDEMİR FIFA ve FIBA Uygulamaları Açısından Oyuncular ve Kulüpler Arasında Anlaşmazlıkların Çözüm Yolları ve Basketbol Tahkim Yargılaması Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu, Av. Atilla ELMAS'a Armağan 2012, sf. 659.

- a. Elli (50) kişi kapasiteli ve 4 dil simültane çevirili konferans salonu
- b. Katılımcıları hava alanından veya ana tren istasyonundan almak, gidiş noktalarına yerel ulaşım ile ulaştırmak
- c. Telefon, faks, bilgisayar, yazıcı, 3'ten 5'e kadar İnternet Bağlantısı sağlayan sekreteryaya ve talep edildiği takdirde bir ya da daha fazla dil bilen sekreterler.

M.1.4.2 FIBA sekreteryası tarafından belirlenecek 4 dile kadar Simültane tercüme yapan tercümanları sağlamak. Tercümanlar FIBA Sekreteryası tarafından onaylanmalıdır.

M.1.4.3 Maksimum 50 kişilik aşağıdaki şartları içeren konaklama:

- a. Genel Kurul üyeleri her şey dahil;
- b. Genel Tüzük'te toplantı için hazır olması belirtilen şahıslar;
- c. FIBA Sekreteryasından altıyla on kişi (6-10)

Süreyle ilgili olarak;

- 1. Toplantı Süresi (gün sayısı);
- 2. Toplantının yapıldığı bölgeden katılan M.1.4.3. a ve b.de belirtilen kişilere artı iki (2) gece otel konaklaması
- 3. Toplantının yapıldığı bölge haricinde katılan M.1.4.3. a ve b.de belirtilen kişilere artı üç (3) gece otel konaklaması
- 4. FIBA Sekreteri ve Genel Sekreterlik üyelerine artı dört (4) gece

M.1.4.4 Tüm katılanlara, genel olarak açık büfe, özellikle akşam yemeği ve/veya resepsiyon dahil yemek sağlama

M.1.4.5 FIBA Genel Sekreteri ve Başkanı ve FIBA personeli dahil olmak üzere ulaşım masrafları

- M.1.5 Genel Kurul toplantılarının FIBA merkezi ya da FIBA Bölgeleri merkezinde olması durumunda, organize eden kuruluş M. 1.4.1 ve M.1.4.4. te sayılan şartları yerine getirmelidir.

M.2 Kongre

- **M.2.1** FIBA Dünya Şampiyonasını organize edenler FIBA Kongresini masraflarını da karşılayacaktır. Organize eden kuruluş aşağıda sayılanları düzenleme ve masraflarını karşılamadan sorumludur.

M.2.1.1 Kongrenin yapılacağı yerde üç (3) gün süreli oturma şeklinde dört yüz elli (450) kişilik toplantı odası

M.2.1.2 Kongreye katılan her ikinci kişiye masa mikrofonu konulacaktır. Bu tür ekipmanın hazır olmadığı durumda, salonda katılımcılara yardım edecek olan profesyonel teknisyenler ile birlikte portatif mikrofonlar hazır bulundurulacaktır. Temsilcilere odaya girişlerinde kulaklık verilmesi teklif edilecektir.

M.2.1.3 Stantlarında sabit podyum mikrofonlar bulundurulacaktır. Kablosuz, elle tutulan mikrofonlar kabul edilmeyecektir.

M.2.1.4 Genel Kurul toplantısından önceki gün ve kongrenin bitiminden sonraki ikinci gün için kırk beş (45) kişi kapasiteli toplantı odası

M.2.1.5 Genel Kurul ve Kongre için FIBA resmi 5 dili için simültane tercüme (araç - gereç ve tercümanlarla birlikte)

M.2.1.6 FIBA Sekreteryası için Kongre'nin başlamasından en az iki (2) hafta önce ve FIBA Dünya Şampiyonası'nın bittiği günden iki (2) gün sonraya kadar gerekli ekipmanlarla birlikte bir ofis

M.2.1.7 FIBA Kongre Salonuna yakın olacak şekilde Kongre'nin başlamasından en az 3 gün öncesinden verilecek olan ve Organizasyon Komitesi'nin FIBA Kongre Delegelerini karşılayabileceği ve onlara bilgileri dağıtabileceği personel resepsiyon odası

M.2.1.8 FIBA Kongre Salonuna yakın olacak şekilde Kongre'nin başlamasından en az bir hafta önce FIBA personeli tarafından kullanılacak ve katılacak olan delegelerin kaydının yapılacağı kayıt odası / alanı

M.2.1.9 FIBA personelinin Kongre için gerekli olan malzemeleri saklayıp hazırlayacağı FIBA ofisine yakın depo odası

M.2.1.10 Kahve molaları, öğle yemeği ve FIBA ticari ortaklarının teklifleri dışında akşam yemekleri

M.2.1.11 FIBA Dünya Şampiyonası Yönetmeliğine uygun olarak FIBA Sekreteryası ve Genel Kurul'un ulaşım ve otel odaları

M.2.1.12 Üye ülke federasyon tarafından katılacak olan delegelere maksimum dört (4) gece kalacak yer (oda ve kahvaltı)

M.2.1.13 Organizatörler FIBA Dünya Şampiyonası delegelerine uygun yiyecek ve içecek ile birlikte Kongre ve Şampiyona yerlerine ağırlama alanları ve ücretsiz giriş imkanı sağlamalıdırlar.

RENİN-ANJİYOTENSİN-ALDOSTERON SİSTEMİ ve EGZERSİZ

Doç. Dr. Süleyman PATLAR*

* Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu,
Konya.

GİRİŞ

RAA sistemi, vücutta hemeostatik birçok olayda önemli rol oynayan bir endokrin sistemdir. Özellikle sıvı-elektrolit dengesinin, kan volümünün ve arter kan basıncının düzenlenmesinde ve fizyolojik düzeylerde devamının sağlanmasında temel görev üstlenir (*Freeman ve Davis 1983, Muller 1988, Hackental ve Ark 1990, Ekmekçi ve Ark 2000*).

Bu konuda yapılan araştırmalar, özellikle egzersiz esnasında vücutta sodyum ve su kaybıyla birlikte RAA sisteminin hemen devreye girdiğini ve renin-anjiyotensin-aldosteron düzeylerinde bir artış meydana geldiğini göstermektedir.

Bazı yazarlar, egzersiz esnasında ve egzersizden sonra renin ve aldosteron düzeylerinin arttığını, 6-12 saatlik dinlenme süresi içerisinde ise egzersiz öncesi düzeylere geri döndüğünü, sodyum ve su ekskresyonunun da 48 saate kadar baskılanmış olarak kaldığını gözlemlemişlerdir (*Costill ve Ark 1976, Fallo 1993*).

Staessen ve Ark (1987) hafif ve orta şiddetteki egzersizlerde (% 30 ve % 60 şiddette) PRA ile anjiyotensin ve aldosteronun plazma düzeylerinin benzer oranlarda artış gösterdiğini ya da maksimal (*anaerobik eşiğin üzerinde*) egzersizlerde anjiyotensin II'nin PRA ve aldosterondan önemli oranda daha fazla artış gösterdiğini belirlemişlerdir.

Ancak çevresel değişikliklerin çeşitliliği, egzersiz protokolü ve farklı deneklerin özelliklerinden dolayı hormonal değişiklikleri yorumlamak oldukça zordur. Bu açıdan yeni araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Bu derlemenin amacı, sağlık ve performans için RAA sistemi ile egzersiz arasındaki olası etkileşimleri tartışmak ve bu konudaki yeni literatür bilgilerini sunmaktır.

1. Renin

Renin, glikoprotein yapısında ve molekül ağırlığı yaklaşık 36000 dalton olan proteolitik bir enzimdir. Fakat, bazı yayınlarda (*atipik*) hormon olduğu bildirimlerine rastlanmaktadır. (Yılmaz 1999, Fitzsimons 1998, Cartledge ve Lawson 2000).

1.1. Salınımı ve düzenlenmesi

Böbrekteki jukstaglomerüler hücreler renin salan en önemli oluşumlardır ve plazmadaki reninin başlıca kaynağını oluştururlar. Bununla birlikte böbrek dışındaki bazı dokularda da (*tükürük bezleri, damar yatakları*) renin üretilir ve salınır.

Böbrek atardamarları içinde bulunan basınç reseptörleri damar duvarındaki basınca çok duyarlıdır. Atardamar basıncının düşmesi (*hipotansiyon*) böbrek arteriollerinde gerimin (*tonus*) azalımı ve böbrek atardamarlarının daralması sonucunda lümen içindeki basıncın düşmesi ve dolaşımdaki kan miktarının aşırı azalımı (*hipovolemi*) renin salınımını artırır. (Guyton ve Hall 1996, Noyan 2000).

Merkezi sinir sisteminin uyarılması ve sempatik etkinliğin artması ile salınan katekolaminler, sAMP ve β -adrenerjik reseptörler aracılığıyla büyük ölçüde jukstaglomerüler hücrelerde oluşan renin salınımını artırır.

Bu hücreler içinden geçen Na ve Cl derişimi ile renin salınımı arasında ters bir orantı vardır. Makula densada süzüntüdeki sodyum ve klor iyonlarına duyarlı kimyasal reseptörler bulunur. Süzüntüde sodyum ve klor iyonu derişiminin azalımı söz konusu reseptörlerin uyarılmasına neden olur. Uyarılan bu reseptörler de hemen yanı başında bulunan jukstaglomerüler hücreleri etkileyerek renin salınımını artırır (Ganong 1996, Yılmaz 1999, Noyan 2000).

2. Anjiyotensin

2.1. Salınımı ve düzenlenmesi

Anjiyotensin karaciğerde oluşan ve molekül ağırlığı 55000 dalton olan bir plazma glikoproteinidir. Böbreklerden salınan renin enzimi, plazmadaki α 2- globülin yapısında yer alan bu anjiyotensinojen üzerine enzimatik olarak etkir. Bu etkime sonucunda renin anjiyotensinojeni anjiotensin I'e dönüştürür. Renin 30 dk kadar dolaşımında kalır ve bu süre içinde anjiyotensin I oluşumunu sürdürür. Anjiyotensin I, 10 aminoasit içeren bir peptittir ve orta ölçüde damar büzücü etkisi vardır. Bu nedenle tek başına kan dolaşımında anlamlı değişiklikler yapmaya yeterli değildir (*Fitzsimons 1998*).

Anjiyotensin I oluşumundan birkaç saniye sonra en çok akciğerler olmak üzere, kan ve organlarda (*adrenal kabuk, böbrek, karaciğer, arka hipofiz, pankreas, dalak*) bulunan kininaz II etkisiyle 2 aminoasitini yitirir ve 8 aminoasitli bir peptit olan anjiotensin II meydana gelir. Anjiyotensin II, bilinen en güçlü damar büzücü bir hormon olup dolaşım dışında da etkileri bulunmaktadır (*Cartledge ve Lawson 2000, Ekmekçi ve Ark 2000*).

2.2. Etkisi

Anjiyotensinlerin başlıca iki önemli etkisi vardır. Bunlar damarları büzmesi ve aldosteron salınımını artırmasıdır. Ayrıca, merkezi sinir sistemi ve kalbin uyarılması ile susama, antidiüretik hormon salınımını artırır ve idrar oluşumunu da azaltır.

3. Aldosteron

Böbrek üstü bezi korteksinin zona glomeruloza kesiminden aldosteron, deoksikosteron (*DOK*) ve kortikosteron olmak üzere üç değişik mineralokortikoid hormon salınır. Bu hormonlara mineralokortikoid adı, özellikle hücre dışı sıvılarda sodyum, potasyum ve klor gibi elektrolitlere etkidikleri için verilmiştir. Glikokortikoidler 11 numaralı karbon atomunda oksijen içermeyen kortikoidlerdir. Sağlıklı bir insanda bir

günde yaklaşık 50-250 mg aldosteron ve deoksikortikosteron salınır. Bu nedenle plazmanın aldosteron düzeyi çok düşüktür ($0.01\mu\text{g}/100\text{ ml}$). Buna karşın mineralokortikoid etkinliğinin % 95'ini aldosteron sağlar. Geri kalan % 5 etkinliği de diğer iki mineralokortikoid hormon yerine getirir (Yılmaz 1999, Noyan 2000, Cartledge ve Lawson 2000).

3.1.Yapısı

Aldosteron yapı bakımından kortikosterona benzer. Fakat, kortikosteronun 18 numaralı karbon atomuna metil grubu yerine bir aldehit grubu girmiştir. Bu aldehit grubu uzayda 1 numaralı karbon atomundaki hidroksil ($-OH$) grubuna komşu olduğundan aldosteronun yariasetal (*hemiasetal*) biçiminin oluşumuna olanak sağlar. Bu nedenle aldosteron, aldehit ve yarı asetal şeklinde bulunur ve denge halindedir.

3.2. Salınımı ve düzenlenmesi

Kana geçen aldosteronun çok küçük bir kısmı plazma proteinlerine bağlıdır. Geri kalanı ise serbesttir. Salınan miktar çok azdır ve insanda toplam plazma aldosteron düzeyi $0.006\mu\text{g}/\text{dl}$ kadardır. Aldosteron salınımı başta plazma potasyum ve anjiyotensin düzeyi olmak üzere aşağıdaki değişimlere bağlı olarak düzenlenir.

1. Aldosteron salınımını arttıran en güçlü uyaranlardan biri potasyum iyonlarıdır. Gerçekten hücre dışı sıvılarda potasyum iyonları arttığı zaman aldosteron salınımı da artar. Hücre dışı sıvıda potasyum iyonlarında 1 meq/L kadar bir artış, aldosteron salınımında üç kat artışa neden olur. Potasyum iyonlarının bu güçlü etkisi çok önemlidir.
2. Aldosteron salınımını artıran önemli uyaranlardan biri de çeşitli nedenlere bağlı olarak gelişen kan hacmindeki azalmadır. Kanama, idrar söktürücü (*diüretik*) ilaçların kullanımı, gangliyon blokajı, az tuz alınması durumunda ve bazı önemli süregen hastalıklarda hücre dışı sıvı hacminin azalımı,

dolayısıyla dolaşımdaki kanın ve atardamar basıncının da azalmasına neden olur.

3. Aldosteron salınımı, plazma sodyum düzeyine potasyum düzeyinde olduğu kadar duyarlı değildir. Bu nedenle hücre dışı sıvı ya da kanda sodyum iyonlarının azalımı (*hiponatremi*) aldosteron salınımına neden olan zayıf bir uyarandır. Plazma sodyum düzeyinde ancak 20 meq/L kadar bir düşüş, dolaylı olarak aldosteron salınımını yükseltebilir.
4. Aldosteron salınımının denetiminde ve düzenlenmesinde sodyum düzeyi ve ACTH'nin etkisi potasyum iyonları ve anjiyotensin kadar güçlü değildir, başka bir deyişle önemsizdir. Gerçekten ACTH enjeksiyonu sonucunda başlangıçta birkaç gün aldosteron salınımı artar, fakat etkisi daha sonra ortadan kaybolur. ACTH glikokortikoidlerin salınımını artırırken, kısa süre de olsa kısmen aldosteron salınımına da olanak hazırlayan bir rol oynar (*Yılmaz 1999*).

3.3. Etkisi

Aldosteronun en önemli etkisi böbrek distal tübülleri ve toplayıcı kanallar üzerinedir. Sodyum, potasyum ve su metabolizmasına etkiyerek bu maddelerin hücrelerarası sıvılarda ve kanda derişimini (*konsantrasyon*) düzenler. Aldosteron sodyum iyonlarının böbrek tübüllerinden emilimini sağlarken, diğer yandan potasyum iyonlarının ve daha az olarak da hidrojen iyonlarının idrarla çıkarılmasını artırır (*Ganong 1996*).

4. Renin-Anjiyotensin-Aldosteron Sisteminin Fizyolojisi

RAA sistemi, vücutta hemeostatik birçok olayda önemli rol oynayan bir endokrin sistemdir. Özellikle sıvı-elektrolit dengesinin, kan volümünün ve arter kan basıncının düzenlenmesinde ve fizyolojik düzeylerde devamının sağlanmasında temel görev üstlenir (*Freeman ve Davis 1983, Müller 1988, Hackental ve Ark 1990, Ekmekçi ve Ark*

2000). Kanamayı, sodyum veya sıvı kaybını takiben sistemik kan basıncı düşer. Bu düşüş, intrarenal perfüzyon basıncında bir azalmaya yol açar. Bu da juxtaglomerular hücreler tarafından renin sekresyonunun artmasına neden olur. Juxtaglomerular hücrelere giden ve renin sekresyonuna neden olan başlıca sinyaller; renal afferent arteriöl duvarının geriliminin azalması (*vasküler baroreseptör*), macula densada ki NaCl konsantrasyonundaki düşüş ve juxtaglomerüler β adrenerjik reseptörlerin uyarılmasıdır.

Plazmada, renin başlıca karaciğer tarafından sentezlenen bir $\alpha 2$ globülin olan anjiyotensinojeni, anjiyotensin I'e (*bir decapeptide*) hidrolize eder. Anjiyotensin I' de akciğerler tarafından üretilen ACE (*angiotensin converting enzim*) tarafından anjiyotensin II'ye (*octapeptide*) dönüştürülür. Anjiotensin II hedef organlardaki özgün reseptörlere bağlanarak bazı biyolojik olayları başlatır. Başlıca etkileri; damar tonusunda artış ve adrenal zona glomeruloza da aldosteron sekresyonunun artışıdır. Aldosteron distal tübül hücrelerindeki sodyum-potasyum pompasının aktivitesini artırarak sodyum tutulmasına, potasyumun ise ekskresyonuna neden olur. Pozitif sodyum dengesi sıvı tutulmasıyla birlikte plazma hacminde artışa neden olarak negatif feedback yoluyla renin sekresyonunu azaltır (*Fallo 1993, Ekmekçi ve Ark 2000*).

Dolaşımdaki anjiyotensin II de, doğrudan renin sekresyonunu engeller. Böylece anjiyotensin II ve aldosteron renal perfüzyonu yeniden canlandırmak ve kan basıncını arttırmak için işbirliği yapar.

Anjiyotensin II'nin baskılayıcı etkisi sodyum tutulumu tarafından arttırılıp, sodyum kaybı tarafından azaltıldığı için, anjiyotensin II ve plazma sodyum miktarı sistemik kan basıncının düzenlenmesinde bir etkileşim içerisindedir. RAA sistemi aynı zamanda potasyum dengesi de kontrol eder. Hiperkalemi aldosteron sekresyonunu uyarır ve aldosteron, renal Na/K pompasını etkinleştirerek potasyum ekskresyonunu artırır. Potasyum düzeyinin azalması ile birlikte aldosteron sekresyonu da azalır (*Fallo 1993, Ganong 1996*).

5. Renin-Anjiyotensin-Aldosteron Sistemine Fiziksel Egzersizin Etkisi

1950’li yıllarda yapılan birçok çalışmada, fiziksel egzersiz süresince renal perfüzyon basıncında bir azalmadan bahsedilmiştir. Para-aminohippuric asit (*PAH*) ile renal klirens ölçüm teknikleri kullanılarak yapılan çalışmalarda renal plazma akışındaki azalmanın çalışma yoğunluğu ile ilişkili olduğu ve sıcak ortamda yapılan egzersizde azalmanın daha da arttığı gösterilmiştir (*Grimby 1965*). Takip eden yıllarda radioimmunoassays (*RIA*) sisteminin geliştirilmesi ile renin sekresyonunu düzenleyen mekanizmaların temel uyarıcısı olarak renal işemi tanımlanmıştır.

Hayvanlar ve insanlarda fiziksel aktivitenin etkisi hakkında yapılan çalışmalar, plazma renin düzeyi veya aktivitesinde önemli artışların olduğunu ortaya koymuştur (*Fasola ve Ark 1966*). Renin artışının büyüklüğünün egzersizin şiddeti ile bağlantılı olduğu ortaya çıkmıştır (*Kotchen ve Ark 1971*). Daha sonraki çalışmalar da bu gözlemleri doğrulamıştır ve şu anda renal hipoperfüzyon, renin uyarımının fizyolojik mekanizması olarak kabul edilmektedir (*Aurell ve Viskgren 1971, Staessen ve Ark 1987*).

Fakat başka olası faktörler ve renin sekresyonu için juxtaglomerüler hücrelere giden başka uyarılar da söz konusudur. Bu düşünceyle yola çıkarak geçerli hipotezler şu şekilde özetlenebilir:

1. Egzersiz, eğer ağır ve sıcak bir ortamda yapılıyorsa terlemeyle önemli bir oranda sodyum ve su kaybına yol açar. Bu da, ekstrasellüler sıvı azalmasına neden olur ve böylece renal perfüzyon azalır. Fiziksel egzersiz aynı zamanda daha fazla oksijen tüketimine gerek duyan kas dokusuna daha çok kanın gönderilmesine yol açarken renal perfüzyonu daha da azaltır.

Sonuç olarak, sodyum kaybı glomeruluslardan sodyum filtrasyonunu ve macula densa da ki sodyum düzeyini azaltarak renin sekresyonunu uyarır.

2. Fiziksel aktivite juxtaglomerular hücreler üzerindeki β -adrenoreseptörleri aktive ederek renal sempatik tonusu artırır. Bu da renin sekresyonunun artmasına yol açar. Sempatik tonusun artışı afferent arteriolün vazokonstrüksiyonuna, dolayısıyla renal hipoperfüzyon ve renin sekresyonuna neden olur. Damarlarda ve juxtaglomerüler hücreler düzeyinde β -adrenoreseptörleri uyaran başlıca norepinefrin olmak üzere dolaşımdaki katekolaminler, fiziksel stres esnasında artarlar. Çalışan kaslarda afferent impulslarla meydana getirilen reflekslerden dolayı oluşan çevresel damar direncindeki artışlar gibi bazı hemodinamik değişikliklerle, ortaya çıkan adrenerejik sistemin aktivasyonu başlıca izometrik egzersize tepkiyle ilgilidir (*Kozlowski ve Ark 1973*).
3. Egzersiz esnasında Splanchnic dolaşımdan kaslara giden kanın artması hepatik kan dolaşımını azaltırken, reninin metabolik klirensini de düşürmüş olur (*Pedersen ve Ark 1986*).

Son yıllarda yapılan çalışmalarda, adrenal zona glomerulosa da steroid üretiminin başlıca düzenleyicisinin anjiyotensin II olduğunun gösterilmesinden sonra renin-anjiyotensin cevabı, aldosteron cevabı ile birlikte araştırılmaya başlanmıştır. Bu olay renindeki yükselmenin fizyolojik anlamını açıklamaya yardımcı olmuştur.

Uzun süreli egzersize bağlı terlemeyle sodyum kaybını önleyen ve anjiyotensin II tarafından kontrol edilen, sodyum tutucu hormon olarak aldosteronun rolünü ilk olarak Costill ve Ark vurgulamışlardır (*Costill ve Ark 1976*). Bazı yazarlar, egzersiz esnasında ve egzersizden sonra renin ve aldosteron düzeylerinin arttığını, 6-12 saatlik dinlenme süresi içerisinde ise egzersiz öncesi düzeylere geri döndüğünü, sodyum ve su ekskresyonunun da 48 saate kadar baskılanmış olarak kaldığını gözlemlemişlerdir.

Birçok araştırıcı bu gözlemin, uzun süreli egzersizler sonrası sıklıkla bildirilen bacağın alt kesimlerindeki ödemi açıklayabileceğini öne sürmüşlerdir (*Williams ve Ark 1979, Milledge ve Ark 1982*).

Çeşitli egzersiz tiplerine karşı RAA sistemindeki değişiklikler renin, anjiyotensin II ve aldosteron düzeylerindeki paralel artışları ortaya koyan diğer çalışmalarda da ele alınmıştır (*Kosunen ve Pakarinen 1976, Buono ve Yeager 1991*).

Staessen ve Ark hafif ve orta şiddetteki egzersizlerde (% 30 ve % 60 şiddette) PRA ile anjiyotensin ve aldosteronun plazma düzeylerinin benzer oranlarda artış gösterdiğini ya da maksimal (*anaerobik eşiğin üzerinde*) egzersizlerde anjiyotensin II'nin PRA ve aldosterondan önemli oranda daha fazla artış gösterdiğini belirlemişlerdir (*Staessen ve Ark 1987*).

Bu yazarlar aşırı anaerobik egzersize bağlı olarak gelişen metabolik asidozis'in anjiyotensin II'nin yıkılımını inhibe ettiğini ya da adrenal glomeruloza'nın anjiyotensin II'deki ani yükselmeye karşı gecikmiş bir cevaba sahip olabileceği hipotezini ileri sürmektedirler. Bununla birlikte egzersize karşı aldosteron cevabı ile PRA ve anjiyotensin II'nin cevabı arasında farklı yargılar da vardır. Çünkü aldosteron regülasyonunda diğer mekanizmalarında işe karışması mümkündür (*Fallo 1993*).

Bonelli ve Ark bir beta β adrenergic blocker olan propranolol'un insanlarda uygulanmasının egzersiz esnasındaki renin salınımını baskılayabildiğini fakat aldosteron seviyesindeki yükselmeyi etkilemediğini bildirmektedirler (*Bonelli ve Ark 1977*). Bu açıklama, serum-potasyum seviyesindeki yükselmenin direkt olarak aldosteron salınımını stimüle edebileceğini akla getirmektedir. Bu kavramı destekleyen bir delil de birçok çalışmada gösterilen fiziksel egzersize bağlı intra ve extrasellüler potasyum düzeyindeki yükselmedir (*Wilkerson ve Ark 1982, Fallo 1993*).

Benzer olarak anjiyotensin II oluşumunu bloke eden ACE inhibitörü captopril maksimal egzersize karşı aldosteron cevabı üzerinde herhangi bir etkiye neden olmamıştır (*Wade ve Ark 1987*). Ayrıca captopril uygulamasından sonra egzersiz esnasında potasyum seviyesi düştüğünden ACTH bir aldosteron uyarıcısı olarak rol oynayabilir. Son zamanlarda submaksimal egzersizde aldosterondaki artışla ACTH

düzeyindeki artışın ilişkili olduğu belirlenirken başlıca ACTH tarafından düzenlenen cortisol'un ise sadece maksimal egzersizde (% 100 *Max VO2*) artış göstermesi ilginç bulunmuştur. Bu yüzden egzersiz esnasında aldosteron sekresyonunun birbiriyle bağımlı ya da bağımsız etki edebilen bir çok faktör tarafından ayarlanabileceği açıktır. Bu faktörlerin herhangi birinin baskın olup olmaması da çalışma şartlarına bağlı olabilir. Endojen yada eksojen olsun, bu faktörlerin hepsi diğer hormonal cevaplarda olduğu gibi RAA cevabını da potansiyel olarak etkiler. Bunlardan bazıları aşağıda izah edilmektedir.

5.1.Yaş ve cinsiyet

Şu anki bilgilere göre egzersize karşı RAA sistemindeki yanıtta yaşa bağlı farklılıkları ortaya koyacak spesifik bulgular yoktur. Bununla birlikte renin ve aldosteronun istirahat düzeylerinin yaşla birlikte azaldığı bilinmektedir. Maresh ve Ark maksimal egzersizin bayanlarda plazma renin aktivitesi ve aldosteron düzeylerinde erkeklerinkine göre daha fazla artışa neden olduğunu bildirmektedirler (*Maresh ve Ark 1985*).

Kinugawa ve Ark (1997), gönüllü antrenmansız 20 erkek (31.9 ± 1.3 yıl) ve 15 bayan (29.2 ± 2.5 yıl) üzerinde yaptıkları çalışmada deneklere 15 dk.'lık submaksimal bir treadmill testi uygulamıştır. Dinlenme ve egzersiz süresince plazma renin aktivitesi erkeklerde bayanlara göre daha yüksek bulunmuştur. Plazma aldosteron düzeyinde ise, istirahat değeri erkeklerde daha yüksek olmasına rağmen egzersiz süresince ve egzersizden sonra her iki grup arasında bir farklılık bulunamamıştır. Tüm deneklerin bazal ve pik renin-anjiyotensin-aldosteron sistem aktiviteleri incelendiğinde, egzersiz öncesi ve sonrası ölçümler arasında pozitif bir korelasyon bulunmuştur.

Sedanter yaşayan insanlarda maksimal ve submaksimal egzersizlere renin-anjiyotensin ve aldosteron sistemin cevabı anlamlı derecede yüksektir. Ancak, plazma renin aktivitesi hariç diğer parametrelerde cinsiyet açısından anlamlı bir farklılık olmadığı bildirilmektedir (*Kinugawa ve Ark 1997*).

5.2. Menstrual durum

Vücudun su sodyum düzeyini dengeleyen hormonlar menstrual döngü süresi boyunca oldukça değişiklik gösterir.

Eumenorrheic atletlerde, renin ve aldosteronun egzersiz öncesi düzeyleri menstrual siklusun midluteal fazında folliküler fazdan daha yüksek bulunmuştur. Submaksimal egzersiz (% 80 Max VO₂) esnasında bu menstrual fazların her ikisinde de PRA' deki yükselme benzer iken aldosteron cevabının midluteal faz esnasında folliküler faz esnasındakinden daha fazla olduğu belirtilmektedir (*Stachenfeld ve Ark 1999*).

Aldosteronun istirahat ve egzersiz sonrası yüksek düzeyleri progesteron seviyesinin yüksekliğine bağlı olabilir (*Wells ve Horvath 1973*). Bu da sodyum-potasyum oranının düşmesine ve terlemeyle sodyum-potasyum kaybının azalmasına yol açabilir. Bununla birlikte amenorrheic atletlerde aldosteronun istirahat düzeyi eumenorrheic atletlerden daha yüksek iken progesteron düzeyi amenorrheic atletlerde daha düşüktür ve egzersize karşı aldosteron cevabı folliküler faz boyunca eumenorrheic atletlerinkine benzerdir. Bu durumda yüksek aldosteron düzeyi adrenal kortikal aktivitedeki genel artışla tutarlı görülmektedir (*De Souza ve Ark 1989*).

5.3. Duruş

Wolf ve Ark (1987)'nin 5 sağlıklı erkek denek üzerinde orta şiddetteki bir egzersizde ve dinlenmede postür'ün renin-anjiyotensin-aldosteron sistemi üzerindeki etkisini inceledikleri çalışmada, denekler önce suda sırt üstü pozisyonda 15 dk, sonra da havuz dışında oturur pozisyonda dinlendirilmişlerdir. Deneklerden alınan kan örneklerine göre her iki durum arasında plazma renin aktivitesindeki azalma önemsiz bulunmuştur. Aldosteron değerleri ise, suda sırt üstü dinlenme pozisyonunda, normal oturur pozisyondan daha düşük ve anlamsız olarak bulunmuştur. Daha sonra deneklere (% 40-50 Max VO₂) yüklenme şiddetinde sırt üstü yatar pozisyonda bisiklet ergometre

testi ve suda serbest sitil yüzme egzersizi yaptırılmıştır. Egzersizden 15 dk sonra alınan kan örneklerine göre plazma renin aktivitesi ve aldosteron düzeyleri önemli ölçüde artmıştır. İki egzersiz arasında plazma renin aktivitesi ve aldosteron düzeyleri açısından bir farklılık bulunamamıştır.

Orta şiddette ve kısa süreli egzersizler renin ve aldosteron üretimini stimüle etmektedir (*Wolf ve Ark 1986*).

Yatay pozisyonda yapılan orta şiddetteki egzersizde (% 40-50 *Max VO2*) renin ve aldosteron düzeylerindeki artışın ayakta yapılan egzersize göre az olduğu vurgulanmaktadır (*Wolf ve Ark 1986*).

Orta şiddetteki yüzme ve suda sırt üstü kalma gibi egzersizler süresince dış etkilerin renin-enjiyotensin ve aldosteron sistem üzerindeki inhibe edici etkilerinin önemsenmeyecek seviyede olduğu bildirilmektedir (*Wolf ve Ark 1987*).

5.4. Tuz alımı

Normal ve yüksek sodyum içeren diyetlerin uygulanması esnasında, kısa süreli egzersiz, renin düzeyinde belirgin artışa neden olur. Buna karşın tuz yükleme durumunda uzun süreli egzersizde renin seviyesinde herhangi bir artış söz konusu olmamıştır (*Aurell ve Viskren 1971*).

Morgan ve Ark (2004), 8 erkek deneği iki gruba ayırarak 38 ± 0.0 C de ve % 60 ± 1.1 nemli bir odada 2 saatlik bir egzersize (*Max VO2*) tabi tutmuşlardır. Egzersiz boyunca grubun biri hiç sıvı almamış (*dehidrasyon*), diğeri ise egzersizden önce ve egzersizin her 15. dakikasıdan sonra 20 mmolL sodyum klorür solüsyonu almıştır. Kan örnekleri ve kaybedilen ter miktarı egzersizden hemen önce, egzersizin 60. ve 120. dakikasında alınmıştır. Elde edilen sonuçlara göre plazma aldosteron (*Dehidrasyon: 53.8 ± 3.8 , Euydration: 40.0 ± 4.3 ng/dl*) seviyesi euhydration denemesine göre dehidrasyon denemesinde daha anlamlı ($P<0.05$) bulunmuştur.

Sıvı almaksızın sıcak ortamda yapılan akut egzersizde çok miktarda ter (*Na*) ve Cl kaybı meydana gelmektedir. Bu da potansiyel olarak ekstrasellüler sıvıdaki Na miktarı, plazma aldosteron sekresyonu ve sempatik sinir aktivitesi ile ilişkilidir (*Morgan ve Ark 2004*).

5.6. Termal gerilim

Isı stresine uzun süreli maruz kalmayı takiben bir adaptasyon olarak ter bezlerince sodyum çıkışındaki azalma iyi bilinen bir mekanizmadır. İstirahatte aldosteron ve renindeki yükselmenin bir etkisi olarak sodyum sekresyonunda da bir azalma olur (*Francesconi ve Ark 1983*). Aldosterondaki artış ortama uyum periyodu ile paralel olarak önemli oranda baskılanırken, sıcak bir çevreye uyumdan sonra, egzersiz esnasında ter ile birlikte sodyum konsantrasyonunda ayrıca bir azalma olur. Bu durum aldosterona karşı eccrine ter bezlerinin cevabındaki bir artış olarak yorumlanır (*Kirby ve Convertino 1986*).

Armstrong ve Ark (1989)'nın sıcağa aklimatize olmamış 13 sağlıklı erkek üzerinde yaptıkları çalışmada denekler 41.2 C° deki salonda 8 gün boyunca 56 dakika egzersiz yapmış ve 44 dk dinlenmişlerdir. Çalışmanın 1., 4. ve 8. günlerinde deneklerden antrenman öncesi ve sonrası kan örnekleri alınarak plazma renin, anjiyotensin ve aldosteron değerleri değerlendirilmiştir. Buna göre 1. ve 8. günlerdeki ölçümlerde renin, anjiyotensin ve aldosteron değerlerinde anlamlı artışlar meydana gelmiştir.

5.7. Yükseklik

Birçok gözlem, hypoxemia (*hypobaric olmayan*) ya da yüksek rakıma maruz kalma esnasında egzersize karşı anormal RAA cevabı göstermektedir.

Bazı yazarlar dinlenme ya da egzersiz sonrası renin değerlerini düşük ve yüksek olarak belirtirlerken, çalışmaların büyük bir çoğunluğu her iki şartta da yüksekliğin aldosteron düzeyleri üzerine

baskılayıcı bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir (*Slater ve Ark 1969, Milledge ve Ark 1983*).

Ayrıca hypoxemik egzersiz esnasında renin ve aldosteron cevabı arasındaki farklılık herkes tarafından kabul edilmektedir (*Maher ve Ark 1975, Bouissou ve Ark 1988, Shigeoka ve Ark 1985*).

Bu olayın muhtemel bir açıklaması olarak, angiotensin I'ın angiotensin II'ye dönüşümündeki azalma ve angiotensin I ve membrana bağlı ACE arasındaki teması sınırlayan pulmoner geçiş zamanındaki azalma ile aldosteron sekresyonuna aracılık eden bir angiotensin II inhibitörünün etkisi gibi birçok farklı mekanizmalar ileri sürülmektedir. (*Colice ve Ramirez 1985, Milledge ve Catley 1982*).

Bir β -adrenerjik inhibitör mekanizmasının bulunduğu dair delil olmamakla birlikte son zamanlardaki çalışmalar ANP ve digoksin benzeri faktörlerin muhtemel aldosteron inhibitörleri olduğunu göstermektedir (*Bouissou ve Ark 1989*).

Yükseklığe maruz kalma esnasında renin ve aldosteron cevabı arasındaki farklılık zamanla kaybolmaktadır. Bu da bir adaptasyon mekanizmasının var olduğunu göstermektedir. Dinlenme ya da egzersiz sonrası PRA'deki artışa karşı aldosteron cevabının baskılanması, aşırı yükseltiye doğru hızlı tırmanma esnasında akut dağ hastalığında görülen pulmoner ödem ve aşırı sodyum tutulmasını önlemede önemli bir role sahip olabilir (*Lawrence ve Shenker 1991*).

Bocqueraz ve Ark (2004), 13 erkek deneği normoksi'da ve hipoksi'da ($PB=594 \text{ hPa}$) maksimal aerobik gücün % 55'i ve % 75'i olmak üzere dört durumda 60 dk.lık bisiklet egzersizine tabi tutmuşlardır. Egzersizden önce, egzersizin 15., 30., 45. ve 60. dakikalarında alınan kan örneklerinden plazma renin ve aldosteron seviyeleri ölçülmüştür.

Hipoksi'da ve normoksi'da maksimal aerobik gücün % 55'inde yapılan egzersizdeki plazma renin ve aldosteron değerlerinde anlamlı bir değişiklik meydana gelmezken, hipoksiada ve normoksiada maksimal aerobik gücün % 75'inde yapılan egzersizde plazma renin ve aldosteron değerlerinde anlamlı bir artış meydana gelmiştir.

5.8. Antrenman

Antrenmanın renin ve aldosteronun istirahat düzeylerini etkilediğine dair herhangi bir bulgu olmamakla birlikte, egzersiz sonrası renin ve aldosteron düzeyleri antrenmanlı kişilerde antrenmansızlara göre daha az artış göstermektedir (*Melin ve Ark 1980, Geyssant ve Ark 1981*). Bu da, antrenmanlı kişilerde egzersiz esnasında ekstrasvasküler aralıktan intrasellüler kompartmana doğru sıvı geçişinin daha az olduğunu göstermektedir.

Farklı olarak bir kısım yazarlar yaş, cinsiyet ve vücut ağırlığı gibi farklılıkların en aza indirilerek hormon değerlerinin de birbirine yakın tutulduğu çalışmalarda, antrenmanlı kişiler ile antrenmansız kişiler arasında renin ve anjiyotensin II artışının benzer olduğunu belirtmektedirler. Bayan basketbol oyuncularını gibi aynı grup deneklerin kullanıldığı çalışmalar, maksimal egzersizden sonra renin ve aldosteron artışının, basketbol sezonu öncesi ve sonrasına göre belirgin olarak farklı olduğunu göstermektedir (*Mareş ve Ark 1985*).

Mannix ve Ark (1990), sağlıklı sedanter 10 erkeği bisiklet ergometresinde sürekli azar azar artan bir yükte yorgunluk oluşuncaya kadar egzersize tabi tutmuşlardır. Deneklerden alınan kan örnekleri değerlendirildiğinde egzersiz süresince plazma renin ve aldosteron konsantrasyonlarında önemli bir artış olduğu belirtilirken (*Ald 11.2 ± 2.2 den 18.8 ± 3.4 ng/dl; Ren 5.1 ± 1.1 den 8.2 ± 1.6 ng/ml*)($P < 0.05$), plazma renin ve aldosteron konsantrasyonları arasında pozitif bir korelasyon bulunduğu vurgulanmaktadır ($r = 0.80$; $P < 0.001$).

Altenkirch ve Ark (1990), 16 iyi antrene olmuş erkeğe uyguladıkları bir test maratonu (42.195m.) sonrasında, deneklerin renin ve aldosteron seviyelerini kontrol etmişlerdir. Deneklerden antrenman öncesi, sonrası, 3 saat sonra ve 31 saat sonra kan örnekleri alınmıştır. Bu örneklerle göre antrenman öncesi ve sonrası renin-aldosteron konsantrasyonlarında önemli artışlar meydana gelmiştir.

Sıvı regülasyonunu sağlayan hormonlar uzun süre devam eden fiziksel egzersizler süresince ve hemen sonrasında, sıvı regülasyonunun

sağlanmasında önemli rol oynamaktadır. Fakat daha ileriki periyotlarda aynı etkiyi gösterememektedir (*Altenkirch ve Ark 1990*)

5.9. Egzersiz tipi

Yoğun fiziksel egzersiz vücut homeostasisini tamamen bozar. Sadece iskelet kaslarında değil aynı zamanda uzak organlarda da metabolik ve hemodinamik değişikliklere yol açar. Akut fiziksel egzersize cevap olarak, renin-anjiyotensin-aldosteron sisteminin uyarılmasıyla birlikte glomerüler filtrasyonda bir azalma meydana gelmektedir (*Podhorska ve Ark 2004*).

Tekrarlamalı uzun mesafeli koşu yarışlarına katılan erkek koşucularda, aldosteron seviyeleri giderek artarken (*20 gün üzerinden 18 etapta 500 km'lik yarış*) buna bağlı olarak idrarla sodyum ekskresyonu azalmakta, aldosteron ve sodyum ekskresyon düzeyinin 70 saatlik bir dinlenmeden sonra normale döndüğü belirtilmektedir (*Wade ve Ark 1985*). Maraton koşucularında aldosteron sekresyonunun yarışın tamamlanmasından sonra belirgin bir şekilde arttığı ve 22 saat sonra da normale döndüğü belirlenmiştir (*Newmark ve Ark 1976, Rocker ve Ark 1989*).

Pastene ve Ark (1996), bir maraton yarışında sıvı elektrolit dengesini sağlayan plazma konsantrasyonlarının tespit edilmesi amacıyla yaptıkları bir çalışmada, yaş ortalamaları ($28 \text{ yıl} \pm 6$) olan 5 erkek ve 1 bayan maratoncuyu 3 gün süresince % 68 Max VO₂ şiddetinde bir maratona tabi tutmuşlardır. Deneklerden maratona başında, 10. km, 30. km ve 42.2. km'lerde, maratondan sonra 30. dk, 60. dk, 120. dk, 24 saat sonra, 48 saat sonra ve 72 saat sonra kan örnekleri alınmıştır. Alınan ölçüm sonuçlarına göre renin ve aldosteron plazma konsantrasyonlarında önemli bir artış gözlenmiştir ($\text{Ren } 38 \pm 57; 197 \pm 145 \text{ pmol}, P<0.02, \text{Ald } 175 \pm 142; 1632 \pm 490 \text{ pmol}, P<0.01$).

Yüzmeye dayalı maksimal egzersizden sonra PRA ve aldosterondaki artışlar, koşu esnasındaki maksimal egzersizden sonra gözlenene göre daha düşük belirlenmiştir (*Guezennec ve Ark 1986*).

Bu olay, koşu ve yüzme arasındaki farklı hemodinamik şartlara bağlanmaktadır. Nitekim yatay pozisyondan kaynaklanan sıvı değişimi ve su basıncı egzersize karşı oluşan PRA tepkisini azaltabilir.

Diğer bazı çalışmalar, suya daldıktan sonra PRA ve aldosteron düzeylerinin daha düşük olduğunu doğrularken, yüzme esnasında gerçekleştirilen maksimal ya da submaksimal egzersizden sonra renin ve aldosteron düzeylerindeki değişikliklerle ilgili bir bildirim yoktur (*Weis ve Ark 1988*).

Ghaemmaghani ve Ark (1991) yüzme egzersizi yapan ratlar üzerinde yaptığı bir çalışmada, ratların maksimal VO_2 tüketiminin %10, plazma ozmalitesinin % 2 arttığı bir antrenman sonrasında, plazma renin aktivitesinde anlamlı artışlar tespit etmişlerdir. Antrenman sonrasında ratların vücut ağırlığında %10, kan basınçlarında ise % 6'lık bir düşüş meydana gelirken, plazma ozmolalitesinde %10, Na konsantrasyonlarında % 4'lük anlamlı bir azalma meydana gelmiştir.

Bu sonuçlara göre yüzme egzersizinin kan basıncını düşürdüğü söylenemez. (*Ghaemmaghani ve Ark 1991*).

Yine başka bir çalışmada Warburton ve Ark (2004), 20 sedanter (30 yıl $\pm$ 4) erkeği rastgele 3 gruba (*Kontrol grubu, devamlı koşu grubu, interval antrenman grubu*) ayırmışlardır. Egzersiz grubu denekleri 12 hafta boyunca kendine özgü antrenman programını takip etmiştir. Egzersiz sonrası yapılan ölçümlerde egzersiz yapan grupların Max VO_2 , kalp atım volümü ve kan basınçlarında anlamlı değişiklikler sağlanmıştır. Angiotensin II konsantrasyonunda ise egzersiz başlangıcından 1 hafta sonra her iki grupta da anlamlı bir gelişme elde edilirken, daha sonraki haftalarda bu değer normal seviyesine geri dönmüştür. Ayrıca farklı antrenman programına tabi tutulan gruplar arasında sıvı regülasyonunu sağlayan hormonlar açısından anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

SONUÇ

Son 20 yıldır yapılan çalışmalar, fiziksel egzersize karşı fizyolojik tepkideki RAA sisteminin rolünü açıklamaya çalışmıştır.

Bu derlemede, bu konuda yapılan deneysel ve klinik çalışmaların bir analizi yapılmıştır. Fiziksel egzersiz, yeni bir biyolojik çevreye insan vücudunun adaptasyonunu temsil eden renin, angiotensin ve aldosteron plazma düzeylerinde bir takım değişikliklere yol açmaktadır. Özellikle submaksimal ve maksimal egzersiz şiddetinde plazma renin, anjiyotensin ve aldosteron düzeylerinde önemli artışlar meydana gelmektedir. Egzersizin bitimiyle birlikte hormon düzeyleri normale dönmektedir. RAA sisteminin egzersize karşı cevabında, yaş ve cinsiyet, menstural durum, tuz alımı, duruş, termal gerilim, yükseklik, antrenman, egzersiz tipi gibi faktörlerin etkisi büyüktür. Fiziksel aktivite ile kalıcı endokrin değişiklikler arasında bir ilişkinin varlığı gösterilememiştir.

Ayrıca, gerek egzersiz süresince gerekse değişik şartlardan sonra normale dönüş sürecinde hormonal sistemin davranış biçimini ortaya koymak için daha birçok çalışmaya ihtiyaç vardır. Aldosteron ve anjiyotensin II'ye duyarlılık ile reseptör sayısındaki değişiklikler gibi yeni hormon regülasyon mekanizmaları da araştırılmalıdır.

KAYNAKLAR

- Altenkirch HU, Gerzer R, Kirsch KA, Weil J, Heyduck B, Schultes I and Röcker L (1990) Effect of prolonged physical exercise on fluid regulating hormones, *European Journal Appl Physiol*, 61,3-4, 209-213.
- Armstrong LE, Francesconi RP, Kraemer WJ, Leva N, De Luca JP and Hubbard RW (1989) Plasma cortisol, renin and aldosterone during an intense heat acclimation program. *Int J Sports Med*, 10(1): 38-42.
- Aurell M, Vikgren P (1971) Plasma Renin Activity in Supine Muscular Exercise, *J App Physiol*, 31:839-41.
- Bocqueraz O, Koulmann N, Guigas B, Jimenez C and Melin B (2004) Fluid-Regulatory Hormone Responses during Cycling Exercise in Acute Hypobaric Hypoxia, *Medicine, Science in Sports, Exercise*, 36, 10, 1730-1736.
- Bonelli J, Waldhausl W, Magometschnigg D, Schwarzmeier J, Korn A and Hitzemberger G (1977) Effect of Exercise and Prolonged Oral Administration of Propranolol on Haemodynamic Variables, Plasma Renin Concentration, Plasma Aldosterone and c-AMP, *Eur J Clin Invest*, 7:337-43.
- Bouissou P, Guezennec CY, Galen FX, Defer G, Fiet J and Pesquies PC (1988) Dissociated Response of Aldosterone From Plasma Renin Activity During Prolonged Exercise Under Hypoxia, *Horm Melabul Res*, 20:517-21.
- Bouissou P, Richalet JP, Galen FX, et al (1989) Effect of β -Adrenoceptor Blockade on Renin Aldosterone And Alpha-ANF During Exercise At Altitude. *J Appl Physiol*, 67, 141-6.
- Buono MJ, Yeager JE (1991) Increases in Aldosterone Precede Those of Cortisol During Graded Exercise, *J Sports Med Phys Fitness*, 31, 48-51.
- Colice GL, Ramirez G (1985) Effect of Hypoxemia on the Renin Angiotensin Aldosterone System in Humans, *J Appl Physiol*, 58, 724-30.
- Costill DL, Branam G, Fink W and Nelson R (1976) Exercise Induced Sodium Conservation: Changes in Plasma Renin and Aldosterone, *Med Sci Sports*, 8-209-13.
- De Souza MJ, Maresh CM, Maguire MS, Kraemer WJ, Flora GG and Goetz KL (1989) Menstrual Status and Plasma Vasopressin. Renin Activity, and Aldosterone Exercise Responses, *J Appl Physiol*, 67, 736-43.
- Ekmeççi A, Canberk A ve Berkman K (2000) Renin-Angiotensin Sistemi, Angiotensinler, Angiotensin Reseptörleri ve Angiotensin Antagonistleri, Park Matbaacılık, İstanbul.
- Fallo F (1993) Renin-angiotensin-aldosterone system and physical exercise. *J Sports Med Phys Fitness*, 33, 306-12.

Fasola AF, Martz BL and Helmer OM (1966) Renin Activity During Supine Exercise in Normotensives and Hypertensives. *J Appl Physiol*, 21, 1709-12.

Fitzsimons JT (1998) Angiotensin, Thirst and Sodium Appetite. *Physiological Reviews*, 78, 3, 583-686.

Francesconi RP, Sawka MN and Pandolf KB (1983) Hypohydration and Heat Acclimation Plasma Renin and Aldosterone During Exercise, *J Appl Physiol*, 55, 1790-4.

Freeman RH, Davis JO (1983) Factors Controlling Renin Secretion and Metabolism, In: Genest J, Kuchel P, Hamet P, Cantin M eds, *Hypertension*, New York, McGraw-Hill, 2-5-50.

Ganong WF (1996) *Tıbbi Fizyoloji*, Cilt 1, 17. Baskı, (Çev: Türk Fizyolojik Bilimler Derneği), Barış kitabevi, Ankara.

Geyssant A, Geelen G, Denis Ch, et al (1981) Plasma Vasopressin, Renin Activity and Aldosterone Effect of Exercise and Training, *Eur J Appl Physiol Occup Physiol*, 46, 21-30.

Ghaemmaghami F, Allevard AM, Fareh J, Geelen G and Gharib C (1991) Effects of exercise and prolonged exercise training on blood pressure, vasopressin and plasma rennin activity in spontaneously hypertensive rats. *Eur J Appl Physiol Occup Physiol*, 62, 3, 198-203.

Grimby G (1965) Renal Clearances During Prolonged Supine Exercise at Different Loads, *J Appl Physiol*, 20, 1294-8.

Guezennec CY, Defer G, Gazorla G, Sabathier C and Lhoste F (1986) Plasma Renin Activity, Aldosterone and Catecholamines Levels When Swimming and Running, *Eur J Appl Physiol*, 54, 632-7.

Guyton MD, Hall JE (1996) *Textbook of Medical Physiology*, Tıbbi Fizyoloji, (Çev: Çavuşoğlu H), 9. Baskı, Yüce Yayınları, Alemdar Ofset, İstanbul.

Hackental E, Paul M, Ganten D et al (1990) Morphology, Physiology and Molecular Biology of Renin Secretion. *Physiol Rev*, 70:1067-116.

Kinugawa T, Ogino K, Miyakoda H, Saitoh M, Hisatome I, Fujimoto Y, Yoshida A, Shigemasa C and Sato R (1997) Responses of Catecholamines, Renin-Angiotensin System, and Atrial Natriuretic Peptide to Exercise in Untrained Men and Women. *Gen. Pharmac*, 28, 2, 225-228.

Kirby CK, Convertino VA (1986) Plasma Aldosterone and Sweat Sodium Concentrations After Exercise and Heat Acclimation, *J Appl Physiol*, 61, 967-70.

Kosunen KJ, Pakarinen AJ (1976) Plasma Renin, Angiotensin II, and Plasma and Urinary Aldosterone in Running Exercise, *J Appl Physiol*, 41, 26-9.

Kotchen TA, Hartley LH, Rice TW, Mougey EH, Jones LG and Mason JW (1971) Renin, Norepinephrine, and Epinephrine Responses to Graded Exercise, *J Appl Physiol*, 31, 178-84.

Kozłowski S, Brzezinska Z, Nazar K, Kowalski W and Franczyk M (1973) Plasma Catecholamines During Sustained Isometric Exercise, *Clin Sci Mol Med*, 15, 723-31.

- Lawrence DL, Shenker V (1991) Effect of Hypoxic Exercise on Atrial Natriuretic Factor and Aldosterone Regulation, *Amer J Hyperl*, 4, 341-7.
- Mahe JT, Jones LG, Hartley H, Williams GH and Rose LI (1975) Aldosterone Dynamics During Graded Exercise at Sea Level and High Altitude, *J Appl Physiol*, 39, 18-22.
- Mannix ET, Plange P, Aronof GR, Manfredi F and Farber MO (1990) Atrial natriuretic peptide and the renin-aldosterone axis during exercise in man. *Med Sci Sports Exerc*, 22, 6, 785-9.
- Maresh CM, Wang BC, Goetz KL (1985) Plasma Vasopressin, Renin Activity, and Aldosterone Responses to Maximal Exercise in Active College Females, *Eur J Appl Physiol*, 54:398-403.
- Melin B, Eclache JP, Geelen G, et al (1980) Plasma AVP, Neurophysin, Renin Activity and Aldosterone During Submaximal Exercise Performed Until Exhaustion in Trained and Untrained Man, *Eur J Appl Physiol*, 44, 141-51.
- Milledge JS, Bryson EI, Catley DM et al (1982) Sodium Balance, Fluid Homeostasis and The Renin Aldosterone System During The Prolonged Exercise of Hill Walking, *Clin Sci*, 62, 595-604.
- Milledge JS, Catley DM (1982) Renin, Aldosterone and Converting Enzyme During Exercise and Acute Hypoxia in Humans, *J Appl Physiol*, 52, 320-3.
- Milledge JS, Catley DM, Ward MP, Williams ES and Clarke CRA (1983) Renin Aldosterone and Angiotensin Converting Enzyme During Prolonged Altitude Exposure, *J Appl Physiol*, 55, 699-702.
- Morgan RM, Patterson MJ and Nimmo A (2004) Acute effects of dehydration on sweat composition in men during prolonged exercise in the heat. *The American College of Sports Medicine*, 182, 37.
- Muller J (1988) Regulation of Aldosterone Biosynthesis. Heidelberg: Springer-Yerlag Berlin.
- Newmark StR, Himathongkam T, Martin RP, Cooper KH and Rose LI (1976) Adrenocortical Response to Marathon Running, *J Clin Endocrinol Metab*, 42, 393-8.
- Noyan A (2000) Yaşamda ve Hekimlikte Fizyoloji, 10. Baskı, Meteksan An. Şir, Ankara.
- Pedersen EB, Danielsen H, Nielsen AH, et al (1986) Effect of Exercise on Plasma Concentrations of Arginine Vasopressin, Angiotensin II and Aldosterone in Hypertensive and Normotensive Renal Transplant Recipients, *Scand J Clin Lab Invest*, 46, 151-7.
- Podhorska OM, Dziegel P, Gomulkiewicz A, Dolinska KB, Murawska CE, Jethon Z and Zabel M (2004) The role of AT1 and AT2 angiotensin receptors in the mechanism of apoptosis in renal tubular cells after physical exercise, *Rocz Akad Med Białymst*, 49, 1, 8-10.
- Pouramir M, Haghshenas O and Sorkhi H (2004) Effects of Gymnastic Exercise on the Body Iron Status and Hematologic Profile. *Iran J. Med. Sci*, 29, 3, 140-141.
- Rocker L, Kirsch KA, Heyduck B and Altenkirch U (1989) Influence of Prolonged Physical Exercise on Plasma Volume, Plasma Proteins, Electrolytes and Fluid Regulating Hormones, *Int J Sports Med*, 10, 270-4.

Shigeoka JW, Colice GL and Ramirez G (1985) Effect of Normoxemic and Hypoxemic Exercise on Renin and Aldosterone. *J Appl Physiol*, 59, 142-8.

Slater JDH, Tuffley RE, Williams ES at al (1969) Cunirol of Aldosterane Secretion During Acclimatization to Hypoxia in Man, *Cli Sci*, 37, 327-41.

Staessen J, Fagard R, Hespel P, Lijnen P, Vanhees L and Amery A (1987) Plasma Renin System During Exercise in Normal Man, *J Appl Phxsiol*, 63, 188-94.

Stachenfeld NS, Dipietro L, Kokoszka CA, Silva C, Kefe DL and Nadel ER (1999) Physiological variability of fluid-rugulation hormones in young women. *J Appl Physiol*, 86, 1092-1096.

Wade CE, Hill LC, Hunt MM and Dressendorfer RH (1985) Plasma Aldosterone and Renal Function in Runners During A 20-day Road Race, *J Appl Physiol*, 54, 456-60.

Wade CE, Ramee SR. Hunt MM and While CJ (1987) Hormonal and Renal Responses to Converting Enzyme Inhibition During Maximal Exercise. *J Appl Physiol*, 63, 1796-800.

Warburton DE, Haykowsky MJ, Quinney HA, Blackmore D, Teo KK, Taylor DA, McGavock J and Humen DP (2004) Blood volume expansion and cardiorespiratory function: effects of training modality. *Med Sci Sports Exercise*, 36, 6, 991-1000.

Weiss M, Pollert R, Stehele R and Weicker H (1988) Differences in Sympathoadrenal, Hormonal, and Metabolic Adaptation to Submaximal and Maximalarm and Leg Work Compared with Whole Stroke in Breast-Style Swimming, *Int .1 Sports Med*, 9, 118-24.

Wells CL, Horvath SM (1973) Heat Stress Responses Trebled to The Menstrual Cycle, *J Appl Physiol*, 35, 1-5.

Wilkerson JE, Horvath SM, Gulin B, Molnar S and Diaz FJ (1982) Plasma Electrolyte Content and Concentration During Treadmill Exercise in Humans. *J Appl Physiol*, 53, 1529-39.

Williams ES, Ward MP, Milledge JS, Withey WR, Older MWJ and Forsling ML (1979) Effect of The Exercise of Seven Consecutive Days Hill-Walking on Fluid Homeostasis, *Cli Sci*, 56, 305-16.

Wolff JP, Nguyen NU, Dumoulin G and Berthelay S (1986) Plasma Renin and Aldosterone Changes During Twenty Minutes Moderate Exercise, *Eur J. Appl Physiol*, 54, 602-7.

Wolff JP, Nguyen NU, Dumoulin G and Berthelay S (1987) Relative effects of the supine posture and of immersion on the renin aldosterone system at rest and during exercise .*Eur J Appl Physiol*, 56,3,345-349.

Yılmaz B (1999) Hormonlar ve Üreme Fizyolojisi, Feryal Matbaa, 1.Basım, 247-371, Ankara.

SPOR DİLİ KONUSUNDA AYKIRI GÖRÜŞLER

Av. Atilâ SAV*

* Ankara Barosu.

Fıkra gibi bir öyküyle başlayayım.

"*Türkçe bilen İngilizler*" yazısından alıntı.¹

"Hasan Polat'tan bir Ahmet hikayesi:

"İngiltere'den Sunderland takımı geliyor. – Sanırım Savaşın sonra Ankara'ya gelen ilk yabancı takım. – Gençlerbirliği ilk devrede ezilmiyor. Gerçi 1-0 yenik ama, ikinci devreden ümitli.

Haftayımda, soyunma odasına iniyorlar. Kaptan Hasan Polat, takımın her şeyi. Hem oyuncu, hem antrenör. Taktik veriyor. Ahmet herkesle birlikte dinliyor. Sonra diyor ki:

"*Anladım ağbi, hepsini anladım. Ama sende sahada dikkat et!*"

Hasan Polat şaşırıyor.

"*Neye ?*"

"*Sahada bağıra çağıra talimat veriyorsun. Ali ileri, Ahmet sola kaç! 7 numarayı tut.*"

"*Ne var bunda?*"

"*Olur mu ağbi ? Adamlar anlıyorlar. Tedbir alıyorlar.*"

"*Anlıyorlar mı ? Nasıl?*"

"*Bunlar Türkçe biliyor ağbi*"

"*Nerden anladın ?*"

"*Ağbi sende de hiç dikkat yok yavru.*"

"*Söylesene Ahmet. Türkçeyi bildikleri nereden belli?*"

"*Ağbi konuşmalarını duymadın mı? Korner diyorlar, ofsayt diyorlar, gol diyorlar, frikik diyorlar. Penaltı bilem dediler. Dikkatli konuş. Duymasınlar.*"

Bu öyküyü dostum Erkan Yücel de yazısına almıştı.² Birazını yaşadığım için, daha çok da konumuzu çok güzel özetlediği için yineledim.

Gerçekten spor dilimizin uğradığı baskını anlatmıyor mu? Dış kaynaklı her konuda dili ve terimleri olduğu gibi alma kolaycılığına teslim olmuyor muyuz? Sınır aşan her konuda böyle. Dilimizin, özellikle yeni buluşlar, yeni bilimsel açılımlar ve disiplinler için yabancı

1 Ergun Sav. Nostaljik Muhabbetler. Bilgi Yayınevi. Ankara 1993.

2 Avukat Erkan Yücel. Ayaktopu Dili. Av. Atilla Elmas'a Armağan sayfa 843. Ankara Barosu Yayını – 2012.

sözcüklerin baskınına açık olması – daha çok – bir kolaycılık, ya da zihin tembelliği ile açıklanabilir mi?

Sporun hemen her dalında böyle. Atletizm, basketbol, voleybol, tenis, boks, eskrim vb. Ata sporumuz sayılan güreşte bile benzer durum (*kle, kravat, tuş, salto vb.*). Batı kaynaklı sporlarda olduğu gibi doğu kaynaklı spor dallarında da durum aynı: Judo, Karate vb.

Diyelim ki, uluslararası ilişkilerin , teknolojinin gelişmesi sonucu sınırlar inceliş saydamlaştı. Her türlü uygarlık, kültür ve alış-verişin gelişmesi ile dilde de uluslararası bir benzeşme oldu. Özellikle terimlerde benzeşme, alıntılama kolaylığına teslim olduk. Bunda kuşkusuz yazılı ve görsel basının da büyük etkisi var.

Siyasal açıdan bağımsızlığımızın üstüne titreriz. “*Kültürümüzü yabancı baskılardan korumak için özen gösteririz de neden dilimizin bağımsızlığına önem vermeyiz?*” Sorusunu sormalı değil miyiz?

Türkçe dünya dilleri içinde üç büyük aileden biri olan Ural-Altay dil öbeğinde. Avrupa dilleri ise genellikle Hint-Avrupa ailesinden. Bu, kuralların, kaynakların, türetmelerin farklılığı demek. Osmanlıdan devraldığımız dil bir üçüncü dil ailesinin etkisinde idi. Cumhuriyetin devrimi ile dilimiz kendi özüne dönerken, gelişmelerin de etkisiyle Batı dillerinden sızan sözcüklerle zenginleşti!

Dil devrimi, Türkçenin ön zenginliğini geliştirme çabasıdır. Bu amaçla çağdaş uygarlık ve kültürün anlatımında kendi özüne dönme gerekliliği belli oldu. Dilin zenginliği sözcük sayısından çok, sözcük türetme zenginliğine bağlıdır.

Çağdaş uygarlık ve teknolojinin her yeni buluşa, düşünceye, aygıtı yeni adlar takması olağan. Dilimizin bunları olduğu gibi alması kötü ve yanlış bir taklitçilik olmaktadır. Türkçenin bütün gelişmeleri izleyerek kendi öz kaynakları ile dilini zenginleştirmesi amacıyla oluşturulan dil devrimi, Cumhuriyetin kurucusunun da yol göstericiliğiyle kurumlaştı.

Türk Dil Kurumu, yüz kadar “*terim sözlüğü*” çalışması yaptırdı. Bunlar arasında dokuz da spor terimleri sözlüğü vardı (*Ekli çizelgede*). Ne yazık ki, bu çalışma yeterli verimi sağlamadı. (*Bunda kuşkusuz 12 Eylül döneminde yürürlüğe giren yasa ile Türk Dil ve Türk Tarih*

Kurumlarının varlığına el konmasının büyük etkisi var. Atatürk'ün vasiyeti de bozulmuş oldu.)

Bu tür sözlüklerin yeterli olmayacağını söylemek de olası. Oysa, bir alanda uygulamacılar ile dilcilerin işbirliğinin çok verimli olabildiğini görüyoruz. Bilişim ve iletişim. Çağdaş teknolojinin en hızlı gelişen bir alanında uzmanların bilinçli çalışma ve çabaları verimli oldu.³ Bilişim Terimleri Sözlüğü de Türk Dil Kurumu'nun yayınları arasında yer aldı. Bilgisayar teknolojisinin en hızlı geliştiği bir dönemde, her gün onlarca yeni araç-gereç ve yöntem geliştiriliyor. Bunların hepsine yaratıcıları kendi dillerince ad takıyor (*Çoklukla da İngilizce, yani Amerika'nca*). Bu alanda çalışan bir gurup bilim adamının da katkısıyla yapılan çalışmayla çoğuna Türkçe kök ve eklerle kurulmuş karşılıkların türetilmesi ve dile yerleşmesinin sağlanması bir başarıdır.

Bir dönem spor spikerliği yapan Doğan Yıldız maç anlatırken futbol terimlerinin çoğu için Türkçe karşılıkları kullanmıştı (*Köşe vuruşu, kale atışı, kale çizgisi, orta çizgi vb.*). İzleyicilerle başarı ile anlaşmakta idi. Bu örnekler de gösteriyor ki, özel dilleri yabancı kaynaklarda olduğu gibi alarak Türkçeleştirmeye çalışmak kolaycılık ve düşünce tembelliğidir.

Uluslararası ilişkilerin gelişmesi sınırları inceltti ve saydamlaş-tırdı. Bilgi de, mal da hızla yer değiştiriyor. İyi anlamda da olumsuz anlamda da yayılmacılık tüm insanlığın sorunu. Türkçe zengin bir kültür dilidir. Spor dilinde olduğu gibi hukuk dilinde de yenilikleri karşılayacak niteliktedir. Bir dilin zenginliği, sözcük sayısından çok kök ve ekleriyle sözcük türetebilme olanaklarına bağlıdır. Bu nedenle her konuda olduğu gibi spor alanında da uzmanlara ve uygulamacılara sorumluluk düşmektedir: Aydın olmanın sorumluluğu!

Dil gibi, spor da kültürümüzün bir boyutu. Uyum, ulusal kültürümüzün zenginliğini artırır.

3 Bilişim Terimleri Sözlüğü- Aydın Köksal. 126 sayfa. Türk Dil Kurumu yayını. 1981 Ankara.

Türk Dil Kurumu'na Yayımlanan Spor Terimleri Sözlükleri

- Yumrukoyunu Terimleri Sözlüğü, Nihat Işıttan, 22 sayfa, 1968, Ankara.
- Uçan top, Alantopu, Masa Topu, Terimler Sözlüğü. Sinan Erdem. 39 sayfa, 1968.
- Sepettopu, Terimleri Sözlüğü, Cem Atabeyoğlu, 1969, Ankara, 19 sayfa.
- Cimnastik Terimleri Sözlüğü, Cemal Alpman, 82 sayfa, 1968, Ankara.
- Çiftteker Terimleri Sözlüğü, Hakkı Bekensir. 64 sayfa, 1970, Ankara.
- Kılıç oyunu Terimleri Sözlüğü, Sait Tayla, 52 sayfa, 1970, Ankara.
- Güreş Terimleri Sözlüğü, İhsan Harmandalı, 46 sayfa, 1974, Ankara.
- Ayaktopu Terimleri Sözlüğü, T.D.K, 38 sayfa, 1974, Ankara.
- Atletizm Terimleri Sözlüğü, Nurettin Alkanat, 43 sayfa, 1976, Ankara.

FUTBOL SÖZLEŞMELERİNDEN KAYNAKLANAN UYUŞMAZLIKLARININ ÇÖZÜMÜ

Av. Taner ÜNLÜ*

* Ankara Barosu.

I. Genel Olarak

Türk Futbol Hukukunda sözleşmeden doğan uyuşmalıkların çözüm usulü 5894 Sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun ve bu kanuna dayanarak Türkiye Futbol Federasyonu tarafından çıkarılan Statü ve Uyuşmazlık Çözüm Kurulu Talimatı ile düzenlenmiştir. Türkiye Futbol Federasyonu'nun 5894 sayılı Kuruluş ve Görevleri Hakkındaki Kanunu, 5 Mayıs 2009 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Türk Futbol Hukukunda sözleşmeden doğan uyuşmalıkların çözüm usulü ilk olarak 3813 Sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun ve bu kanuna dayanarak Türkiye Futbol Federasyonu tarafından çıkarılan talimatlar ile düzenlenmiştir. Türkiye Futbol Federasyonu'nun 3813 sayılı Kuruluş ve Görevleri Hakkındaki Kanunu, 4 Aralık 2007 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 5719 sayılı Kanun ile Bazı değişikliklere uğramıştır.

3813 sayılı yasanın 12/A maddesi ile kurulan ve sözleşmeden kaynaklanan kulüp futbolcu uyuşmazlıklarını çözmekle görevlendirilen Uyuşmazlık Çözüm Kurulu Türkiye Futbol Federasyonu'nun 29.06.2011 tarihinde yapılan genel kurulunda ki statü değişikliği ile tamamen işlevsiz hale getirilmiştir.

II- 04.12.2007 tarihinden önce uyuşmazlıkların çözümü

FIFA'nın 2005 yılı içinde başlattığı ulusal federasyonlar ile uyum çalışmaları kapsamında, FIFA'dan Türk Futbol Mevzuatında değişiklik yapılması talebi gelmiştir. FIFA, 3813 sayılı Kanun'u inceleyerek Türkiye'de futbolun özerk yapısının istenilen düzeyde olmadığını, FIFA ve UEFA çerçeve kurallarının ve ilkelerinin Kanun'da yeterli düzeyde belirtilmediğini ve yargısal yapının da gerekli bağımsızlığa sahip olmadığını ifade etmiş ve bu aksaklıkların giderilmesini Türkiye

Futbol Federasyonu'ndan istemiştir. Bunun üzerine yapılan uyumlaştırma çalışmaları sonucunda, 5719 sayılı Kanun ile 3813 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkındaki Kanun'da yapılan değişiklikler ile daha özerk ve adil yargılama prensiplerini gözetilen bir duruma gelmiştir¹.

Yürürlükte bulunan mevzuat uyarınca, futbolda sözleşmelerden doğan ihtilaflarda TFF Yönetim Kurulu ilk derece yargı mercii olarak karar vermekte ve bu kararlara karşı da TFF Tahkim Kurulu'na itiraz edilebilmektedir². Bu sistem adil yargılanma ilkelerine, objektifliğe ve futbol hukukunun uzmanlık gerektiren yapısına uygun değildi. Her ne kadar TFF Hukuk Kurulu, danışma kurulu sıfatıyla uyuşmazlıklar ilgili olarak TFF Yönetim Kurulu'na yardımcı olmaya çalışsa da, nihai kararlar hukukçu olmayan TFF Yönetim Kurulu üyelerince verilmektedir³.

Bununla birlikte diğer bir sorun da TFF Yönetim Kurulu üyelerinin futbol kulüpleri temsilcilerinden oluşmasıydı. Yönetim Kurulu'nun karara bağladığı uyuşmazlıkların büyük çoğunluğunun kulüp-futbolcu veya kulüp-antrenör uyuşmazlığı olduğu göz önüne alındığında, yargılamanın objektif ve tarafsızlığı tartışılır hale gelmekteydi⁴.

III- 29.06.2011 değişikliğinden önce Uyuşmazlık Çözüm Kurulu

04.12.2007 tarihinde yapılan değişiklik ile artık sözleşmeden doğan futbol uyuşmazlıklarını, bağımsız ve tamamen hukukçulardan oluşan "Uyuşmazlık Çözüm Kurulu" ilk derece mercii olarak karara bağlamakla görevlendirilmiştir. Uyuşmazlık Çözüm Kurulu kararlarına itiraz mercii ise TFF Tahkim Kurulu'dur.

- 1 KOÇAK, E.: "Uyuşmazlık Çözüm Kurulu", Tam Saha, S: 40, Şubat 2008, s. 66.
- 2 3813 Sayılı TFF Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun eski md. 10 bent L ve eski md. 14.
- 3 KOÇAK, E.: "Uyuşmazlık Çözüm Kurulu", Tam Saha, S: 40, Şubat 2008, s. 66.
- 4 GÜRTEN K. Türk Hukukunda Sözleşmeden Doğan Futbol uyuşmazlıklarının Çözümü

Uyuşmazlık Çözüm Kurulu, 3813 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'da değişiklik yapan 5719 sayılı Kanun ile kurulmuş yargı organıdır. Uyuşmazlık Çözüm Kurulu'nun yapısı ve yargı yetkisi TFF Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'un 12/A maddesinde, TFF'nin Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Ana Statü'nün 49/A maddesinde ve TFF'nin Uyuşmazlık Çözüm Kurulu Talimatı'nda açıkça belirtilmiştir.

Uyuşmazlık Çözüm Kurulu'nun yargı yetkisi şu uyuşmazlıkları kapsar:

- Kulüpler ile kulüpler,
- Kulüpler ile futbolcular, teknik direktörler, antrenörler, oyuncu temsilcileri, masörler,
- Oyuncu temsilcileri ile futbolcular, teknik direktörler, antrenörler, arasında sözleşmeden doğan futbolla ilgili tüm uyuşmazlıkları, tarafların başvurusu üzerine münhasıran görevli ve yetkili olarak inceler ve karara bağlar⁵.

Uyuşmazlık Çözüm Kurulu'nun Aralık 2007'de 5719 sayılı Kanun ile kurulmasının öngörülmesinden önce anılan yargı yetkisi, yukarıda da belirtildiği üzere TFF Yönetim Kurulu tarafından yerine getirilmekteydi.

Uyuşmazlık Çözüm Kurulu; Federasyon Yönetim Kurulunun belirlediği Kurul Başkanı ile Kulüpler Birliği Vakfının, Profesyonel Futbolcular Derneğinin ve Türkiye Futbol Antrenörleri Derneğinin her birinin belirleyeceği beşer üye olmak üzere onbeş üyeden oluşur. Kurulun Başkan ve üyelerinin en az beş yıllık meslekî tecrübeye sahip hukukçu olması şarttır. Kurulun görev süresi, Federasyon Başkanının görev süresi kadardır⁶.

Kurulun Başkan ve üyelerinin en az beş yıllık mesleki tecrübeye sahip hukukçu olması gerekmektedir⁷. Ayrıca TFF Yönetim Kurulu,

5 TFF Kanunu md. 12/A V. fıkra, UÇK Talimatı md. 2

6 TFF Kanunu md. 12/A I. fıkra, UÇK Talimatı md. 3/I-II

7 UÇK Talimatı md. 3/II

Denetleme Kurulu ile diğer kurul ve yan kurullarında görev yapanlar veya futbol kulüplerinde aktif görevde bulunanlar (profesyonel futbol kulüplerinin seçilmiş veya atanmış kurullarında görev alanlar da dahil olmak üzere) ile profesyonel futbolcular, teknik adamlar, masörler, oyuncu temsilcileri, müsabaka organizatörleri Uyuşmazlık Çözüm Kurulu üyeliği yapamazlar⁸.

Kurul, görevinde bağımsızdır. Kurulun hiçbir üyesi Uyuşmazlık Çözüm Kurulu ve Tahkim Kurulu önünde herhangi bir tarafın vekili sıfatıyla görev yapamaz. Üyeler istifa etmedikçe veya istifa etmiş sayılmadıkça yerlerine yenisi atanamaz. İstifa eden veya istifa etmiş sayılan üyenin yerine, hangi vakıf veya derneğin kurul üyesi istifa etmişse, ilgili vakıf veya dernek tarafından yeni üye bildirilir⁹.

Uyuşmazlık beş kişilik heyetler tarafından çözüme kavuşturulur. Heyetler, Kurulun Başkanı ile Kulüpler Birliği Vakfını temsilen iki üye ve uyuşmazlığın konusuna göre dernekleri temsilen iki üyeden oluşur¹⁰. Uyuşmazlığın iki tarafının da kulüpler olması halinde ilgili heyet, Kurul Başkanı ile Kulüpler Birliği Vakfı tarafından atanan dört üyeden oluşur. Uyuşmazlığın taraflarından birisinin masör olması halinde heyet, Kurul Başkanı ile Kulüpler Birliği Vakfı tarafından atanan iki üye ve Türkiye Futbol Antrenörleri Derneği tarafından atanan iki üyeden oluşur¹¹.

Uyuşmazlığın taraflarından birisinin oyuncu temsilcisi olması halinde ise heyet, Kurul Başkanı ve uyuşmazlığın karşı tarafına göre ilgili vakıf veya dernekten atanan iki üye ile uyuşmazlığın tarafını oluşturmayan dernek veya vakıflarca atanan üyeler arasından Kurul Başkanı tarafından seçilecek iki üyeden oluşur¹². Üyeler, tarafsızlıklarından ciddi şüpheyi gerektirecek haklı sebeplerin varlığı halinde ilgili heyetten derhal çekilmek zorundadır¹³.

8 UÇK Talimatı md. 3/III

9 TFF Kanunu md. 12/A IV. fıkra, UÇK Talimatı md. 4/I-III

10 TFF Kanunu md. 12/A III. fıkra, UÇK Talimatı md. 8/II

11 UÇK Talimatı md. 8/III

12 UÇK Talimatı md.8/IV

13 UÇK Talimatı md.9/I

Kurul, yargılama faaliyetini aşağıdaki ilkeler çerçevesinde sürdürür¹⁴:

a) Yargılama faaliyeti sırasında edinilen her türlü bilgi gizli tutulur ve hiçbir şekilde açıklanmaz,

b) Yargılama faaliyeti süresince adil yargılama prensiplerine bağlı kalınır ve tarafların eşit temsili ilkesi gözetilir,

c) Kurul üyeleri kendilerini atayan dernek ve vakıflardan tamamen bağımsız olarak çalışmak zorundadır. Kurul'un hiçbir üyesi yargılama faaliyeti esnasında tarafsızlığına ve bağımsızlığına gölge düşürecek beyan veya davranışlarda bulunamaz,

d) Kurul'un hiçbir üyesi Federasyon'un bir Kurul'u önünde bir tarafın vekili sıfatıyla görev yapamaz.

Kurul, beş kişilik heyetler hâlinde çalışır¹⁵, kararlar oy çokluğu ile alınır yani en az üç üyenin aynı yöndeki oyuyla alınır. Başkan dahil olmak üzere heyetin tüm üyelerinin oyu eşittir¹⁶. Heyetlerde oy kullanmak zorunludur, çekimser kalınamaz. Çekimser oy kullanan ya da oy kullanmayan üye, toplantıya mazeretsiz olarak katılmamış sayılır¹⁷.

Heyetler, gerekçeli kararları başvuru tarihinden itibaren en geç dört ay içinde vermek zorundadır. Haklı sebeplerin varlığı halinde heyetler bu sürenin birer aylık dönemler halinde uzatılmasına karar verebilirler¹⁸.

Uyuşmazlık Çözüm Kurulu heyetleri tarafından verilen kararlar Tahkim Kurulu'na başvuru süresi içinde gerekli müracaatların yapılmaması ya da Tahkim Kurulu kararı ile kesinleşir. Kesinleşen heyet kararları, TFF tarafından derhal uygulanır¹⁹.

Uyuşmazlık Çözüm Kurulu, yargılama sürecinde bu talimatta anılan usul kuralları ile yargılamaya ilişkin diğer mevzuatın bu talimata aykırı olmayan hükümlerini uygular²⁰. Uyuşmazlık Çözüm Kurulu,

14 UÇK Talimatı md. 10.

15 TFF Kanunu md. 12/A II. fıkra, UÇK Talimatı md. 8/I

16 TFF Kanunu md. 12/A II. fıkra, UÇK Talimatı md. 12/I

17 UÇK Talimatı md. 12/II

18 UÇK Talimatı md. 13/IV

19 UÇK Talimatı md. 14.

20 UÇK Talimatı md. 17.

3813 sayılı TFF Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanunu, Ana Statüyü, Federasyon Talimat ve Düzenlemeleri ile FIFA ve UEFA kurallarını esas alarak Türk maddi hukukuna göre karar verir²¹.

3813 sayılı yasanın 12/A maddesinde sözleşmeden kaynaklanan uyuşmazlıkları münhasıran çözmekle görevli olan Uyuşmazlık Çözüm Kurulu'nun bu kanundan kaynaklanan yetkileri önce 5894 sayılı yasa yürürlüğe girerken çıkartılmış ve sadece TFF'nun çıkartmış olduğu talimata dayanarak görev yapmıştır.

IV- 29.06.2011 tarihli Statü değişikliğinden sonra Uyuşmazlık Çözüm Kurulu

29.06.2011 tarihli TFF Genel Kurulunda, TFF Statüsünün Uyuşmazlık Çözüm Kurulu'nu düzenleyen 55 ve devamı maddelerinde değişiklik yapılmış ve Uyuşmazlık Çözüm Kurulu'na tarafların başvuruda bulunmaları zorunlu olmaktan çıkartılarak tarafların isteğine bağlı hale getirilmiştir. Buna göre artık Uyuşmazlık Çözüm Kurulu'nun uyuşmazlıkları giderebilmesi için futbolcunun ve kulübün Uyuşmazlık Çözüm Kurulu'na ihtilaf çıktıktan sonra "birlikte" başvurması ve uyuşmazlığın çözümünü Uyuşmazlık Çözüm Kurulu'ndan birlikte talep etmeleri gerekmektedir.

TFF statüsünde yapılan değişikliğin gerekçesi olarak 6214 sayılı kanunla 17.03.2011 tarihinde Anayasa'nın 59. maddesinde yapılan değişiklik gösterilmiştir. Anayasanın 59. maddesinde yapılan değişiklikte aşağıdaki hüküm yürürlüğe girmiştir.

"Spor federasyonlarının spor faaliyetlerinin yönetimine ve disiplinine ilişkin kararlarına karşı ancak zorunlu tahkim yoluna başvurulabilir. Tahkim kurulu kararları kesin olup bu kararlara karşı hiçbir yargı merciine başvurulamaz."

Anayasa'nın 59. maddesinde yapılan bu değişiklik sözleşmelerden kaynaklanan uyuşmazlıkların Uyuşmazlık Çözüm Kurulu ya da benzeri

hakem veya tahkim kurulları önüne götürülmesi zorunluluğunu engellemektedir. Ayrıca sözleşmelerden kaynaklanan uyuşmazlıkların adli yargıya götürülmesi zorunluluğu da getirmemektedir.

Buna rağmen Statü değişikliğine gidilmesinin asıl hukuki gerekçesi olarak söz konusu Anayasa değişikliğini içeren 6214 sayılı kanunun madde gerekçesinde, Anayasa maddesinin içeriği ile uyuşmayan ve sözleşmeden kaynaklanan uyuşmazlıkların adli yargıya götürülmesini içeren ifadelere yer verilmiş olması gösterilmiştir. Dolayısıyla Kanunun madde gerekçesinin kanunun metni ile çelişmesi söz konusudur.

Türk Hukuk düzeninde kanunların madde gerekçelerinin amacı, çıkarılan kanunun hangi ihtiyaçtan kaynaklandığını belirlemektir. Kanunun madde gerekçeleri yoluyla kanun metninin nasıl yorumlanacağı belirlenemez. Aksi takdirde Anayasamızın TBMM'ne verdiği yasama yetkisine bir de yasama yorumu yapma yetkisi eklenmiş olur ki Türkiye Cumhuriyeti Anayasa'sı TBMM'ne yasama yorumu yapma yetkisi vermemiştir. Kanunların yorumlanması yargının görevi olup madde gerekçeleri yoluyla kanunların yorumu yoluna gidilemez.

Bu sebeple kanunların madde gerekçeleri hiçbir yargı yerini ve kanunun uygulanacağı alanlarda çalışan kişileri bağlamaz. Anayasanın 59. maddesinde değişiklik yapan 6214 sayılı kanunun madde gerekçesi bu yüzden TFF'nu da bağlamayacağı gibi madde gerekçesine dayanılarak yapılan statü değişikliğinin de dayandığı bir hukuki gerekçe bulunmamaktadır.

12.06.2011 tarihli değişiklik sonrası Uyuşmazlık çözüm kurulu TFF'ye bağlı Hukuk Kurulu olma vasfını korumuştur.²² Ancak Uyuşmazlık Çözüm Kurulu'nun yargı yetkisi sözleşmeden kaynaklanan alacak talepleri bakımından ihtiyari olmuştur. Kaldı ki bu ihtiyari durumun değişikliğin yapıldığı tarihten bu güne kadar taraflarca kullanılmamıştır.

Ancak sportif cezalar ve yetiştirme tazminatı talepli uyuşmazlıklar için Uyuşmazlık Çözüm Kurulu'nun yetkisi münhasırdır.²³

22 TFF Statü 54. madde

23 TFF Statü 56/2. madde

Uyuşmazlık Çözüm Kurulu'nun yargı yetkisi ile birlikte, kurulun oluşumu da bir dizi değişikliğe uğramıştır.²⁴ Kurul, HMK'nın 407 ve 444 maddeleri arasında düzenlenen hakem tayini usulüne uygun olarak seçilecek hakem veya hakem heyetinden oluşması esası belirlenmiştir. Buna göre;

Hakemlerin Yönetim Kurulu tarafından oluşturulan en az yüz kişilik listeden seçilmesi zorunludur. Bu liste;

- a) Süper Lig Kulüpler Birliği Vakfı;
- b) Tüzel kişiliğe sahip 1. Lig, 2. Lig ve 3. Lig Kulüp Birlikleri;
- c) Profesyonel Futbolcular Derneği;
- d) Türkiye Futbol Antrenörleri Derneği
- e) Barolar;
- f) Üniversitelerin Hukuk Fakülteleri

tarafından gösterilecek hakem adayları arasından oluşturulur.

Hakemlerin, en az beş (5) yıllık mesleki deneyime sahip hukukçu olmaları zorunludur.

Hakem listesi TFF Yönetim Kurulunun görev süresi ile sınırlı olmak kaydıyla her dört yılda bir yenilenir. Bir hakem beş yıl geçmedikçe tekrar hakem listesinde yer alamaz.

Hakemler görevlerinde bağımsızdır. Listede yer alan hakemler, Uyuşmazlık Çözüm Kurulu önünde herhangi bir tarafın vekili sıfatıyla görev yapamazlar.

Yönetim Kurulu, FIFA, UEFA ve TFF'nin talimat ve düzenlemelerini ihlal eden veya TFF'nin saygınlığını zedeleyen bir hakemin listeden geçici veya sürekli olarak çıkartılmasına karar verebilir.

Uyuşmazlık Çözüm Kurulu'nun ihtiyari hakem heyeti olarak verdiği kararlara karşı HMK çerçevesinde yargı yoluna başvurulabilir. Ancak münhasır yetki ile verdiği kararlara karşı ancak TFF Tahkim Kurulu'na itiraz edebilir.²⁵

24 TFF Statü 55. madde

25 TFF Statüsü 56/2. madde

Ayrıca TFF Yönetim Kurulu tarafından Kurulun çalışma usul ve esaslarına ilişkin Uyuşmazlık Çözüm Kurulu Talimatı da Ağustos 2011 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Uyuşmazlık Çözüm Kurulu'nun 04.12.2007 ile 29.06.2011 tarihleri arasındaki çalışmalarını dikkate aldığımızda, Uyuşmazlık Çözüm Kurulu'na yapılan yılda ortalama bin üç yüz başvurudan %90'ı futbolcu kulüp uyuşmazlığı olup bunun da yine %90'ı futbolcu lehine sonuçlanmıştır. Uyuşmazlıkların sonuçlanma süresi Uyuşmazlık Çözüm Kurulu Talimatı gereği dört ayı aşmamaktadır. Dolayısıyla gerek uyuşmazlıkların esasının sonucu, gerekse uyuşmazlığın giderilme süresi dikkate alındığında, Uyuşmazlık Çözüm Kurulu'na yapılmak zorunda olunan başvuru, alacağını alamayan futbolcular açısından tam bir yargısal güvence oluşturmuşken futbolcuların alacaklarını ödemeyen kulüpler açısından ise caydırıcı bir yargı yeri olma özelliğini göstermiştir.

Nitekim Uyuşmazlık Çözüm Kurulu'na göreve başladığı ilk yıl içinde üç bine yakın başvuru yapıldığı halde sonraki üç yıl içinde başvuru sayısında önemli bir azalma meydana gelmiştir. Bunun nedeni Uyuşmazlık Çözüm Kurulu'nun kısa sürede verdiği kararlarla futbolcuların alacaklarının tahsilâtının kolaylaşması ve kulüplerin futbolcu alacaklarını ödemek konusunda daha titiz davranmaya başlamalarıdır.

29.06.2011 tarihinde yapılan Statü değişikliğinden sonra sözleşmeden kaynaklanan uyuşmazlıklarda yukarıda açıkladığımız nedenlerden dolayı kulüplerin Uyuşmazlık Çözüm Kurulu'na gitmeyi kabul etmeleri mümkün görülmemektedir. Çünkü uyuşmazlığın Uyuşmazlık Çözüm Kurulu'na götürülmesine kulüp onay vermeyince futbolcu mecburen adli yargıya başvurmak zorunda kalacaktır. Bu da uyuşmazlığın adli yargıda mahkemelerin iş yüküne göre çok daha uzun sürede sonuçlanacağı anlamına gelmektedir.

Adli yargının yargılama yöntemini düzenleyen Hukuk Muhakemeleri Kanunu, bu tip uyuşmazlıkların çözüme kavuşturulması için Uyuşmazlık Çözüm Kurulu talimatındaki gibi dört aylık bir süre öngörmemektedir. Dolayısıyla mahkemenin iş yüküne göre

uyuşmazlığın giderilmesi Yargıtay yolu da düşünüldüğünde bugün için iki ile üç yıl arasında değişmektedir. Kaldı ki 2001 yılına kadar 5894 sayılı kanun gereği Futbol Hukuku sözleşmelerine dair hiçbir tecrübesi olmayan adli yargı mahkemeleri önlerine gelen ilk ihtilaflarda TFF bünyesinde yapılan 29.06.2011 tarihli Statü değişikliğinden haberdar olmadıklarından görevsizlik kararı vererek sözleşmeden kaynaklanan alacak davalarının sürüncemede kalmasına neden olmuşlardır.

Bununla birlikte sözleşmeye aykırılık halinde Uyuşmazlık Çözüm Kurulu'nun da ilke kararları haline gelen, gelecek yıllara dair taraflar tazminat konusunda T. Borçlar Kanunu uygulaması karşısında hak kayıpları ortaya çıkmıştır. Bölge Adliye Mahkemelerinin de kurulmasıyla Yargıtay'dan önce bir de İstinaf başvurusu getirilmektedir. Bu durumda uyuşmazlıkların adli yargıda sonuca bağlanması üç yılı da geçebilecektir. Alacağını kulübünden tahsil edemeyen futbolcu alacağını alabilmek için en az üç yıl beklemek zorunda kalacak ve bu süre içerisinde geçimini sağlayamayacaktır. Hatta bu süre içerisinde başka kulüplerle yapacağı sözleşmelerden de benzer uyuşmazlıklar yargıya yansıyacak olursa futbolcunun en az üç yıl süreyle ekonomik özgürlüğü tamamen ortadan kalkacaktır.

Uyuşmazlık Çözüm Kurulu kurulmadan önce sözleşmeden kaynaklanan futbolcu kulüp uyuşmazlıkları eğer alacak davası yoluyla yerel mahkemelerde sonuçlandırılmış ise temyiz yeri olarak Yargıtay 13. Hukuk Dairesi'ne; öncelikle icra takibi yapılmış ve itiraza uğraması üzerine itirazın iptali davası açılmışsa temyiz yeri olarak Yargıtay 12. Hukuk Dairesi'ne götürülmekteydi. Uyuşmazlık Çözüm Kurulu'nun kurulmasından sonra bu dosyaların tamamı Yargıtay'a gitmeden çözüme kavuşturulmakta ve son olarak TFF Tahkim Kuruluna itiraz yolu öngörülmekteydi. Dolayısıyla Uyuşmazlık Çözüm Kurulu Yargıtay'ı yılda ortalama bin üç yüz dosyadan kurtarmış idi. Ancak TFF statüsündeki değişiklik ile artık uyuşmazlıkların yerel mahkemelere götürülmesi kaçınılmaz hale geldiği için yılda ortalama bin üçyüz dosya temyiz yoluyla Yargıtay'a gelmeye başlamıştır.

Hatta yargılamanın uzun sürmesi ve futbolcu alacaklarının tahsilâtının zorlaşması kulüpleri Uyuşmazlık Çözüm Kurulu'nun yetkili ve görevli olduğu dönemde ki kadar borçlarını ödemek konusunda titiz davranmalarını engellemiş ve böylece uyuşmazlık sayısında da önemli bir artış meydana gelmiştir. Zira kulüpler bu uzun süreci lehlerine kullanarak sözleşmeden kaynaklanan parasal edimlerini ödemekten imtina etmektedirler.

Bununla birlikte Kulüp Lisans ve mali Fair Play Talimatı Aralık 2012 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Dolayısıyla sözleşmeden kaynaklanan alacak davalarında etkin mali kurallar sebebiyle önemli ölçüde azalma olacağı düşünülmektedir.

TFF Tahkim Kurulu Sözleşmeden doğan uyuşmazlıklarda Uyuşmazlık Çözüm Kurulu'nun münhasır yetki ile karar bağladığı "sportif ceza" ve "yetiştirme tazminatı" konularındaki kararlarına karşı, tarafların yaptığı itiraz başvurularını inceler ve karara bağlar. Uyuşmazlık Çözüm Kurulu kararlarına karşı Tahkim Kurulu'na yapılacak itirazlar, kararın yazılı bildirimini veya yazılı bildirim hükmündeki duyuruyu izleyen yedi gün içinde yapılmak zorundadır.²⁶

Tahkim Kurulu, Federasyon Başkanının teklifi ve Yönetim Kurulunun kararı ile en az beş yıllık meslekî tecrübeye sahip Hukuk Fakültesi mezunları arasından seçilecek bir Başkan ile altı asıl, altı yedek üyeden oluşur. Kurul, ilk toplantısında asıl üyeler arasından bir Başkan Vekili ve bir Raportör seçer. Başkan ve Başkan vekilinin yokluğu halinde, kurula en yaşlı üye başkanlık eder. Tahkim Kurulunun görev süresi, Federasyon Başkanının görev süresi ile sınırlıdır. Üyelerin belirlenmesinde FIFA ve UEFA kriterleri esas alınır. Özerk federasyonların veya spor kulüplerinin kurullarında görev alanlar ile ceza veya disiplin kurullarınca altı aydan fazla cezaya çarptırılmış olanlar Tahkim Kurulu üyesi olamazlar. Üyeler, istifa etmedikçe veya çekilmiş sayılmadıkça, yerlerine yeni üye seçilemez. Herhangi bir nedenle boşalan asıl üyeliğe,

yedek üyeler sırasıyla ve kendiliğinden gelirler. Eksik kalan yedek üye sayısı, seçilecek yeni üyelerle tamamlanır.²⁷

Kurul, Başkanın veya mazeretli olması durumunda Başkan Vekili'nin çağırısı üzerine en az beş asıl üyenin katılımı ile toplanır.²⁸ Kurul, incelemesini kural olarak dosya üzerinde yapar. Ancak Kurul, gerekli görürse bilgi ve belge istenmesine, diğer her türlü incelemeye ve yargılamanın duruşmalı yapılmasına karar verebilir.²⁹

Kurul, kararlarında bağımsızdır. Kararlar, toplantıda hazır bulunan üyelerin oy çokluğu ile alınır. Oyların eşitliği halinde Başkanın oyu belirleyicidir. Oy kullanmak zorunlu olup çekimser kalınamaz. Oy kullanmayan üye toplantıya mazeretsiz olarak katılmamış sayılır.

Karar, Başkanın görevlendireceği ve çoğunluğa mensup üye tarafından yazılır ve karara katılan üyeler tarafından imzalanır; var ise muhalefet şerhleri de eklenir. Kararlar ve muhalefet şerhleri gerekçeli olur. Tahkim Kurulu, gerekçeli kararını başvuru tarihinden itibaren en geç üç ay içerisinde vermek zorundadır.³⁰

Kurul kararları kesindir; idari veya yargısal mercilerin onayına tabi olmadığı gibi, bu kararlara karşı idari veya yargısal mercilere de başvurulamaz. Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun kararların açıklanması, maddi hataların düzeltilmesi ve yargılamanın yenilenmesi hakkındaki hükümleri saklıdır.

Sporcuların, Teknik Direktörlerin ve Antrenörlerin sözleşmelerden kaynaklanan ve yabancılık unsuru içeren ihtilaflar hakkında Tahkim Kurulu tarafından verilecek kararlara karşı, FIFA ve UEFA talimat ve düzenlemeleri doğrultusunda Spor Tahkim Mahkemesine başvurulabilir.

Kurul, başvuru veya itirazın kısmen veya tamamen kabulüne veya reddine ya da başvuru veya itiraz konusu kararın değiştirilerek

27 Tahkim Kurulu Talimatı 3. madde

28 Tahkim Kurulu Talimatı 10. madde

29 Tahkim Kurulu Talimatı 11/II. madde

30 Tahkim Kurulu Talimatı 12. madde

karara bağlanmasına hükmedebilir³¹. Tahkim Kurulu Kararları, TFF tarafından derhal uygulanır.

Tahkim Kurulu, işbu talimatta zikredilen usul kurallarının yanı sıra yargılamaya ilişkin diğer mevzuatın bu talimata aykırı olmayan hükümlerini de uygular.

Tahkim Kurulu, 5894 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun, Ana Statü, Federasyon Talimat ve Düzenlemeleri ile FIFA ve UEFA kurallarını esas alarak Türk maddi hukukuna göre karar verir³².

Sonuç olarak; futboldan kaynaklanan tüm uyuşmazlıkları tüm aşamalarıyla birlikte kendi bünyesinde yer alan hukuk kurulları ile çözebilen Türkiye Futbol Federasyonu, maalesef ne amaçla yapıldığı belli olmayan 29.06.2011 Statü değişikliği ile yargı yetkisinin önemli bir kısmını adli yargıya devretmek suretiyle yasadan aldığı özerklik ve bağımsızlığına büyük darbe vurmuştur.

31 Tahkim Kurulu Talimatı 16/1. madde

32 Tahkim Kurulu Talimatı 19. madde

TÜRK FUTBOLUNDA SENDİKA

Av. Seda YENSİ GÜVEN*

* Ankara Barosu.

A. SENDİKA VE TARİHSEL GELİŞİMİ

Sendikalar işçilerin veya işverenlerin çalışma ilişkilerinde, ortak ekonomik ve sosyal hak ve çıkarlarını korumak ve geliştirmek için en az yedi işçi veya işverenin bir araya gelerek bir işkolunda faaliyette bulunmak üzere oluşturdukları tüzel kişiliğe sahip kuruluşlardır.¹ Çalışanların tek başına işveren karşısında güçsüz olması sonucunda doğan, devlet, siyasi parti ve iktidar örgütlenmelerinden bağımsız olan sendikaların doğumu 17. yüzyılın sonlarına rastlamaktadır.

Bu dönemde buharın bulunması, dokuma tezgahlarının ve benzeri mekanik makinelerin yapılması üretimin verimliliğini artırırken büyük fabrikaların kurulmasını da beraberinde getirmiştir. Çok sayıda işçinin tarımdan koparak fabrikalarda çalışmaya başlaması, makinelerde çalışmanın eskisi kadar hüner ve kol gücü gerektirmemesi işverenlerin daha ucuza çalıştırdıkları kadın ve çocuklara yönelmesine yol açmıştır. Hastalık ve kaza sigortası, emeklilik, yıllık ve haftalık izin, işten atılma tazminatı, iş güvenliği ve iş güvencesi gibi haklara sahip olmayan işçiler günde 16 saat ve üzerinde çalıştırılmış ve bu ağır koşullar sık sık hastalanmalarına, sakat kalmalarına ve ölmelerine yol açmıştır.

Fabrika sisteminin aynı anda çok sayıda kişinin yanyana çalıştığı bir sistem olması, ağır koşullar altında çalışan işçilerin biraraya gelişini kolaylaştırmış ve işçi eylemlerinin kendiliğinden gelişmesini sağlamıştır. Önceleri ağır çalışma koşullarına anlık öfke şeklinde kendini gösteren tepkiler, iş koşullarının daha da kötüleşmesi, kadın ve çocuk emeğinin ağır ve tehlikeli işlerde de sınırsızca kullanılması neticesinde eylemli hale dönüşmüş ve giderek büyüyen tepkileri doğurmuştur. İşçilerin olumsuz olan ve giderek olumsuzlaşan koşullara ilk tepkisi, Makina Kırıcılığı biçiminde ortaya çıkmıştır. Adına Ludizm denilen ve Makine Kırıcıları anlamına gelen bu ilk işçi hareketi, işçi sınıfının bilincine ve örgütlenmesine önemli katkılarda bulunmuştur. Ludizm,

1 Resmi Gazete, 6356 Sayılı 'Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu' .18.10.2012.

vahşi kapitalizme karşı işçi sınıfının ayağa kalkışını ve tahakküme karşı özgürlük tutkusunu göstermiştir. Hükümetler, makineleri parçalayanlara ölüm cezası vererek bu tür eylemleri önlemeye çalışmışlardır.² Ancak işçiler her geçen gün sınıf bilinci kazanıp ortak davranma eğilimi göstermiş, dayanışma dernekleri, yardım sandıkları kurma yoluna giderek eylemlerine devam etmişlerdir. Böylelikle sendikal yapılanmanın ilk adımlarını atmışlardır.

Sendikayı ortaya çıkaran sebeplerden de çok rahat anlaşılacağı üzere sendikalar ilk olarak Sanayi Devriminin beşiği olan İngiltere’de doğmuştur. İngiltere’de 18. yüzyılın ortalarından sonra başlayan sendikal oluşumları 1824 yılında devlet resmi olarak tanımıştır. İngiltere’yi Fransa ve Almanya izlemiştir. Bu ülkelerde sendikal hareket önceleri belirli niteliğe sahip çalışanların oluşturduğu ve meslek sendikaları olarak tanımlanan bir yapıdan, sonraları nitelsiz işçilerin de yer aldığı genel sendikalara doğru bir evrim geçirmiştir.

Dünyadaki siyasal/ekonomik sistemlere göre şekillenen spor da, tarihsel gelişim süreci içerisinde iktidarlar tarafından halkı kontrol etmek üzere kullanıldığından sendikal oluşumlardan payını almıştır.

B. İŞÇİ HAREKETLERİNİN FUTBOLUN TARİHSEL GELİŞİM SÜRECİNE ETKİSİ

1800’lü yılların sonlarına doğru spor, işçi sınıfı arasında yaygınlık kazandı. İş günlerinin ve iş saatlerinin yoğunluğu nedeni ile meydana gelen tepkiler neticesinde sosyal politikalar oluşturulmuş ve işçi sınıfına anlamlı bir şekilde geçirebileceği bir boş gün sunmuştur. İşte bu aşamada soylular, centilmenler, kapalı bir kast halinde kriket ve tenis oynamayı sürdürürken proleterya futbolu geliştirmeye başladı.

Bu dönemde Kapitalizm, sporu herkes için ve doğal olarak işçi sınıfı için de fevkaleda önemli bulmuş ve ateşli propagandasını yapmıştır.³

2 https://dosya.sakarya.edu.tr/Dokumanlar/2013/312/39021874_sendika_tarihi.pdf.

3 Şahin M. Y, Tunçkol H.M, İşçi Hareketlerinin Futbolun Tarihsel Gelişim Sürecine Etkisi, TSA/yıl:14, S:1, Nisan 2010

İşçi sınıfının daha etkin çalışabilmesi için fiziksel gücünün artması gerektiğine inanılması futbolun bu yönüyle bir araç olarak kullanılmasına ve bunun sonucunda sistem tarafından yaygınlaştırılan bir spor haline gelmesine sebep olmuştur. Buna bağlı olarak futbola gösterilen ilgi artışı gibi sistem tarafından da spor sahalarının sayısı artırılmaya başlamıştır. Bu gelişmeler bir yandan işçi örgütlenmeleri yoluyla sporun örgütlenmesini ve yayılmasını hızlandırırken, diğer yandan spor sayesinde işçi örgütlenmesinin kurumsallaşmasına ve gelişmesine katkı sağlamıştır.

C. FUTBOLDA SENDİKALAŞMA

Bugün uygulanan kurallarıyla düşünecek olursak futbol, dünyaya Britanya Krallığı'ndan yayılmışsa da, ulaştığı coğrafyanın siyasi, kültürel ve ekonomik yapısından etkilenmiş, dolayısıyla toplumsal olgu ve olaylar ile bağ kurmuştur.⁴ Buna bağlı olarak futbolcular farklı ülkelerde sendikal örgütlenmeler bünyesinde toplanmışlardır. Bu sendikal örgütlenmenin farklı ülkelerdeki yansımasının incelenmesi yerinde olacaktır.

İNGİLTERE

Yukarıda ayrıntılı olarak değinildiği gibi futbolcuların sendikalaşma süreci ilk olarak İngiltere'de başlamıştır. 2 Aralık 1907 tarihinde İngiltere Profesyonel Futbolcular Sendikası olarak kurulan ilk futbol sendikası daha sonra adını Profesyonel Futbolcular Birliği (PFA) olarak değiştirmiştir. Dünyanın en eski futbol sendikası sayılan birliğin bugün dört binden fazla üyesi bulunmaktadır.⁵ Ayrıca 1965 yılında kurulan ve Merkezi Hollanda'da olan Uluslararası Profesyonel Futbolcular Federasyonu (FIFpro)'nun üst yönetiminde de İngiltere Profesyonel Futbolcular Birliğinin üyesi bulunmaktadır.

4 Doğan Cevdet, Popüler Kültür ve Spor/Futbol, Sosyoloji Notları, Sayı:4-5, s:13-22, 2008.
5 www.en.wikipedia.org/wiki/Professional_Footballers%27_Association.

FRANSA

Fransa'da 16 Kasım 1961 tarihinde kurulan Ulusal Profesyonel Futbolcular Birliği (UNFP) bu ülkedeki sendikal yapılanmanın ilk örneğidir. Özellikle sözleşmeleri bitmiş ve yeni bir takım bulamamış futbolcular için yaz aylarında antreman seansı düzenlemesi ile gündeme gelen birlik de diğer sendikal yapılanmalar gibi futbolcuların korunması ve gelişmesi ile ilgilenmektedir.

İTALYA

İtalya'daki ilk sendikal yapılanma 3 Mayıs 1968 tarihinde İtalya Futbolcular Birliği (AIC) adıyla kurulmuş ve bugüne kadar İtalya'da Serie A,B,C1 ve C2'de top koşturan futbolcuların özlük haklarına sahip çıkan birlik 2000 yılından itibaren ise Amatör kümelerde oynayan futbolcuların özlük haklarına sahip çıkmaktadır. Yine AIC'nin de FIFpro'da temsilcisi bulunmaktadır.

İSPANYA

1978 yılında kurulan İspanyol Futbolcular Derneği (AFE) ile futbolda sendikal faaliyetine başlayan ve aktif şekilde faaliyetine devam eden AFE futbolcularının gerek sportif kariyerleri boyunca gerekse futbolu bıraktıktan sonraki haklarını koruma gayesi ile çalışmaktadır. Emekli futbolcuların da dahil olduğu yaklaşık 7 bin üyesi olan AFE, talep gelmesi halinde İspanya'da oynayan ancak yurt dışındaki dernek ve sendikalara bağlı futbolculara da yardım ediyor.

ALMANYA

Almanya'da ise profesyonel futbolcular 1987 yılında kurulan Sözleşmeli Futbolcular Birliği (VDV) adlı sendika ile temsil edilmektedir. FIFpro'da üyesi bulunan VDV üyelerinin hak ve menfaatlerini korumak adına hukuki yardımda bulunmakla birlikte, emeklilik primlerinin geri ödenmesi, prim anlaşmalarının incelenmesi hususunda

yardımda bulunmakta ve sözleşmesi biten futbolculara antrenman olanağı sunmaktadır.

D. TÜRKİYE'DE SENDİKAL SÜREÇ

Ülkemizde spor sendikası tarihi yok denecek kadar azdır. Profesyonel sporda ülkemizde ilk ve tek sendikalaşma örneği 31 Mart 1965 tarihinde kurulan Profesyonel Futbolcular Sendikasıdır. Beşiktaş'tan 1950 yılında İtalya'nın Palermo takımına, sonrasında ise Lazio'ya transfer olan Gülesin'in İtalya'da gördüğü futbolcu sendikasını hayata geçirmek istemesi ile kurulan bu sendika 1969 yılında Profesyonel Futbolcular, Antrenörler, Menajerler ve Monitörler Sendikası adı ile 1975 yılında ise Futbol-İş Sendikası adıyla var olmaya çalışmıştır.

1975 yılında Futbol-İş Sendikası adı ile Türk-İş'e üye olan bu sendikanın üye sayısı 350-400'ü geçememiş, faaliyetleri 12 Eylül 1980 darbesi ile durdurulmuş ve sendikalar yasasının 51. maddesi gereği tüzük değişikliği yapmadığı gerekçesi ile 24 Eylül 1984'te münfesihi sayılmıştır.⁶

Futbol-İş Sendikasının, sendikalar yasasına uymadığı gerekçesi ile 1984 yılında kapatılmasının ardından sporcular eski Galatasaraylı futbolcu Metin Kurt'un da kurucularından olduğu Profesyonel Futbolcular Derneği (PFD) ve Amatör Futbolcular Derneği (AFD) bünyesinde örgütlenme faaliyetlerine devam etmiştir.

Gençlerbirliği'nde oynadığı dönemde Ankara'da İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi, Galatasaray forması giyerken de İstanbul Üniversitesi'nde Felsefe ve İşletme okuyan Eser Özaltındere'nin İstanbul başkanlığını yaptığı, Beşiktaş sorumlusunun Mehmet Ekşi, Trabzon sorumlusunun ise Şenol Güneş olduğu AFD de 12 Eylül Askeri Darbesi sonrası kapatıldı.⁷

6 Alay Sema, Türkiye'de Sporcu Sendikalarının Hukuki Olarak Kurulabilirliği, Sporcu Sendikalaşmasının Sporcu ve Sporda Doğurabileceği Sonuçlar, Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 2007;10(1), 49-58.

7 hursariv.hurriyet.com.tr/goster/printnews.aspx?DocID=21778746, Türk Futbolunda Sendikalaşma Mücadelesi.

Askeri darbeler neticesinde kapanan derneklerden sonra futbolcuların örgütlenmesi bir süre duraklasa da 28 Aralık 2009 tarihinde kuruluş dilekçesi verilerek yine Metin Kurt'un kurucuları arasında yer aldığı Spor Emekçileri Sendikası (Spor-Sen) kuruldu. Metin Kurt'un 2010 yılı Aralık ayında anlaşmazlığa düşmesi neticesinde ayrılmasından sonra Metin Kurt tarafından Spor-Emek Sen kurulmuşsa da hiçbir zaman yeterli ilgiyi görememiştir.

Futbolda son örgütlenme çatısı ise Futbol-Sen olmuştur. 8 Ekim 2012 tarihinde 'Tüm futbol çalışanlarının yanındayız' sloganı ile kurulan Futbol-Sen kuruluş amacını Yüce bir değer olan emeğin, alın terinin, futbol çalışanları açısından da uygulanması, futbol çalışanlarının gerçek ve profesyonel anlamda işçi sayılması, bu yönde oluşturulacak komisyonlarca spor iş yasasının çıkarılması veya halihazırdaki iş yasasına futbol çalışanlarının da dahil edilmesini ve futbolun ana öznesi futbol çalışanlarının oynanan futboldan elde edilen naklen yayın, sponsorluk gibi gelirlerden hak ettikleri oranda pay almasını sağlamaktır" şeklinde beyan etmiştir.

Türkiye'de futbol sektörü her geçen gün büyümesine rağmen futbolda sendikalaşma hiçbir zaman istenilen olgunluğa erişememiştir. Bunda gerek futbolcuların bu konuda yeterli birikime sahip olmaması, gerek büyük kulüplerin sermaye şirketlerine dönmüşmesi ve gerekse tabandan gelen örgütlü bir talebin olmayışı etkili olduğundan öncelikle Türkiye'de futbolda sendikalaşma neden gerekli olduğuna bakmak gerektiği kanısındayım.

E-TÜRKİYE'DE FUTBOLCU SENDİKASI AÇISINDAN YASAL SINIRLAR

Anayasanın 51. maddesinde, çalışanların ve işverenlerin, üyelerinin çalışma ilişkilerinde , ekonomik ve sosyal hak ve menfaatlerini korumak ve geliştirmek için önceden izin almaksızın sendikalar ve üst

kuruluşlar kurma, bunlara serbestçe üye olma ve üyelikten serbestçe çekilme hakkına sahip olduğunu düzenlemiştir.

6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanununun amacını düzenleyen 1. maddesinde aynen "Bu Kanunun amacı, işçi ve işveren sendikaları ile konfederasyonların kuruluşu, yönetimi, işleyişi, denetlenmesi, çalışma ve örgütlenmesine ilişkin usul ve esaslar ile işçilerin ve işverenlerin karşılıklı olarak ekonomik ve sosyal durumları ile çalışma şartlarını belirlemek üzere toplu iş sözleşmesi yapmalarına, uyuşmazlıkları barışçı yollarla çözümlemelerine, grev ve lokavta başvurmalarına ilişkin usul ve esasları düzenlemek" olduğu düzenlenmiştir.

Yine 6356 sayılı yasanın 'sendika üyeliği ve üyeliğin kazanılması' başlıklı 17. maddesinde ise, 'On beş yaşını doldurmuş olup da bu kanuna göre işçi sayılanların' sendikaya üye olabilecekleri belirlenmiştir. Yasanın 17. maddesi yaş koşulunun yanı sıra yasaya göre işçi sayılanlar diyerek sendikaya üye olabileceklere bir sınır getirmiştir.

6356 sayılı yasanın tanımlar başlıklı 2. maddesinin 3. bendinde 'Bu Kanunun uygulanması bakımından işçi, işveren ve işyeri kavramları 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanununda tanımlandığı gibi' olduğu düzenlenmiştir.

4857 sayılı İş Kanununun tanımlar başlıklı 2. maddesinde Bir iş sözleşmesine dayanarak çalışan gerçek kişiye işçi dendiği düzenlenmiştir.⁸ Yasa tarafından da hükme bağlandığı üzere bir kişinin işçi olarak kabul edilmesi ve adı geçen kanuna tabi olması ve bu kanun hükümlerinden yararlanabilmesi yalnızca sözleşme hükümleri ile mümkündür.⁹ Bu açıdan bakıldığında profesyonel sporcu ile kulüp arasındaki ilişkinin bir hizmet akti olduğu ortaya çıkmaktadır.¹⁰ Ancak 4857 sayılı yasanın istisnalar başlıklı 4. maddesinin g bendi uyarınca sporcular yasanın kapsamı dışında bırakılmıştır.

8 Resmi Gazete, 4857 Sayılı İş Kanunu, 22.05.2003

9 Atalay Ahmet, Türk Futbolunda Sendikal Süreç, Akademik Bakış Dergisi, Sayı:30, Mayıs-Haziran 2012.

10 Webftp.gazi.edu.tr/hukuk/dergi/2_11.pdf

6098 sayılı Borçlar Kanununun 393. maddesine göre hizmet sözleşmesi, işçinin işverene bağımlı olarak belirli veya belirli olmayan süreyle işgörmeyi ve işverenin de ona zamana veya yapılan işe göre ücret ödemeyi üstlendiği sözleşmedir. İşçinin işverene bir hizmeti kısmi süreli olarak düzenli biçimde yerine getirmeyi üstlendiği sözleşmeler de hizmet sözleşmesidir.¹¹

Tüm bu yasal mevzuat çerçevesinde profesyonel sporcular yasal tanıma göre işçi olarak kabul edilmekle birlikte, aynı yasa ile kapsam dışı bırakılarak diğer işçilerin faydalandığı haklardan yararlanamamaktadır. Buna gerekçe olarak; sporcu kulüp ilişkisi düzenlenirken spora özgü ihtiyaçların ve durumların dikkate alınması gerektiği için, profesyonel sporcuların (futbolcular) İş Kanununu dışında bırakıldığı, özellikle İş Kanunu'nda yer alan hizmet sözleşmesinin feshine, kıdem tazminatına ilişkin hükümlerin, sporcular bakımından uygulanmasının mümkün olmadığı, bu nedenle profesyonel sporcuların diğer işçilerden ayrı tutularak iş kanununu dışına çıkarıldıkları ve yaptıkları spor dalına göre, ilgili federasyonların o spor dalının ihtiyaçlarını göz önünde tutarak yaptıkları düzenlemelere uyulması gerektiği öne sürülmüştür.¹²

Köse'ye göre ise, sporcuların İş Kanunu kapsamı dışında bırakılmalarında, sporcuların, özellikle profesyonel futbolcuların yaptıkları işin tipik bir iş ilişkisi veya hizmet ilişkisi olmadığı, İş Kanunu kapsamındaki işçilerin işverenleri ile olan ilişkilerinden farklı niteliklere sahip olduğu düşüncesi etkili olmuştur.¹³

Tüm bu açıklamalardan da anlaşılacağı üzere spor kulübü ile akdettiği sözleşme ile kulübe bağlı olarak çalışan sporcular İş Kanunu kapsamından çıkarılmış olsa da Borçlar Kanunundaki yasal düzenleme gereği belirli bir hizmet aktine bağlı olarak çalıştıklarından her türlü sendikal oluşuma dahil olabileceklerdir. Kısaca Türkiye'de

11 Resmi Gazete, 6098 Sayılı Borçlar Kanunu, 11.01.2011

12 <http://www.ankarabarusu.org.tr/site/ankarabarusu/tekmakale/1999-1/4.pdf>

13 <http://www.sporhukuku.org/makaleler/101-profesyonel-sporcularin-kanunu-karisinda-durumu-halpay-koese.html>

futbol alanında sendikal örgütlenmenin önünde yasal herhangi engel bir bulunmamaktadır. Ancak Türk sporcusu bu oluşumlardan çok uzaktadır. Bunda kulüplerin talimatı ile çalışan futbolcuların sendika konusunda yeterince bilgi sahibi olmaması ve sendikanın neden gerekli olduğu hususunun gündemde yeterince yer almamasının etkisinin fazla olduğu kanaati ile sendikanın neden gerekli olduğu hususu üzerinde durulması gerekmektedir.

F. SENDİKAL GEREKLİLİK

Günümüzde özellikle iletişim teknolojisindeki gelişmeler futbola olan ilgiyi artırmış ve futbolun hızla büyüyen bir yapıya dönüşmesini sağlamıştır. Artık futbolun sosyal faydası ve eğlence niteliği geri planda kalmış ve ekonomik yönü baskın hale gelmiştir. Bunda milyon dolarlar seviyesinde yapılan transfer sözleşmeleri ve yine milyar dolarları bulan kulüp bütçelerinin payı oldukça fazladır. Türk futbolunda da yaşanan bu ekonomik büyüme neticesinde 'yıldız futbolcu' tabiri ile yeni bir sınıf doğmuştur. Gerek görsel gerekse yazılı basında milyon dolarlık transferler haber konusu yapılırken toplumun genelinde de buna bağlı olarak büyük paralar alan futbolcuların hiçbir sorununun olmadığı kanısı yayılmaktadır. Aydın'ın¹⁴da dediği gibi, elit sporcuların kazançları işadamlarıyla, popüleriteleri yıldız sanatçılarla kıyaslanıyor. Toplum, bu kesimin sadece elit sporculardan oluştuğu yanılgısına düşüyor, bunların dışındakileri önemsemiyor. Oysa, profesyonel sporcular içinde yıldız/elit olanlar yanında ve onlardan çok daha geniş bir kesim var. Bunlar, profesyonel sporu meslek olarak yerine getiren ama daha az popüler, genellikle ve göreceli olarak daha az kazanan ama profesyonel sporun olmazsa olmazları.

Kulübe bağlı olarak belirli bir ücret karşılığında spor yapan futbolcular hayatlarını bu gelir ile sürdürdüklerinden kulübün talimatları ile bağımlı hale gelmektedirler. Özel hayatları dahi kulüp tarafından

denetlenen futbolcuların bu sıkıntısına bir de her an yaşadıkları sakatlanma riski eklendiğinde yaşadıkları endişe ve korku daha net anlaşılabilir. Kurulacak bir sendika ile futbolculara psikolojik destek verilmesi futbolcuların bu krizleri profesyonel yardım ile aşmasını sağlayacaktır. Alman Faal Futbolcular Sendikası ile birlikte çalışan Psikolog Aneta Szpigel futbolcuların yaşadığı korku ve endişeye değinerek gelen futbolcuların çoğunun sakatlanmalardan kaynaklanan bir kriz yaşadığını, sakatlığı nedeni ile sahalardan uzak kalma korkusunu ve gelecek korkusunu aşmadığını ve bu sebeple her kulübe bir psikoterapistin gerekli olduğunu belirtmiştir.¹⁵

Kulüplerle belirli süreli sözleşme imzalayan futbolcuların sözleşme süresi sonunda sözleşmesinin yenilenmemesi, ya da süresinden önce feshedilmesi durumunda kazançsız kalması da yaşanan problemlerden biridir. Bu sebeple özellikle amatör liglerde, 3. liglerde top koşturan futbolcular farklı sektörlerde ek iş yapabilmektedirler. Fazla kazanan futbolcular açısından da durum farklı değildir. Yaş sınırı, sosyal güvenlik hükümlerindeki boşluk ve özlük haklarının yetersiz olması nedeni ile birçok futbolcunun gelirini farklı sektörlerde iş kurarak değerlendirdiği bilinmektedir. Ortalama olarak 17-18 yaşında profesyonelliğe adım atan bir futbolcunun oynayacağı süre en fazla 15 senedir. Bu süre içerisinde tüm geleceğini garantiye alma yükünü omzuna alan futbolcunun kulübe ne kadar bağımlı olduğu aşikardır. Bu sebeple kulüp talimatına karşı gelemeyen, bir sonraki sezonu garantilemek adına birçok hakkından feragat eden futbolcuların 'sistemin kölesi' olduğu söylenebilir.

Sağlık denetimleri açısından bakıldığında ise Türkiye'de profesyonel ligdeki sağlık denetimlerinin düşünüldüğü kadar iyi olmadığı görülecektir. Yaptıkları faaliyet nedeni ile sporcuların sağlıklı olduğu, sporcunun sağlıklı olması gerektiği kanısı toplumun geneline yayıldığından bu yönde herhangi bir iyileştirme yapılmamaktadır. Ani sporcu ölümlerinin artması ilgiyi biraz bu yöne çekmişse de bu işin endüstrisi

artık insan sağlığını görmezden geldiğinden henüz istenilen seviyede iyileştirme söz konusu değildir. Yıldız olarak görülen ve büyük paralar kazanan futbolcular dahi önemli bir sakatlık geçirmesi neticesinde yalnız kalabilmekte ve birçok sorun yaşabilmektedir. Buna ek olarak amatör liglerdeki 'kalan sağlar bizimdir' anlayışı futbolcuların neden örgütlenmesi gerektiğinin en önemli sebebidir.

Futbolcuların mesleğinde karşılaştığı güçlükler üzerine yapılan bir araştırmada¹⁶ futbolcuların yöneticileri ilk sırada gösterdikleri tespit edilmiştir.

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Seyirciler	24	21,6	21,6	21,6
	Yöneticiler	37	33,3	33,3	55
	Teknik Direktörler	9	8,1	8,1	63,1
	Basın-TV	2	1,8	1,8	64,9
	Hakemler	21	18,9	18,9	83,8
	Futbolcular	6	5,4	5,4	89,2
	Kamplar	10	9	9	98,2
	Para Kazanamama	1	0,9	0,9	99,1
	Futbola Siyasetin Karışması	1	0,9	0,9	100
	Total	111	100	100	

Tablo 1 Futbolcuların Mesleğinde Karşılaştığı Güçlükler

Futbolcuların sağlık problemi olduğunu iletmesi durumunda antrenörlerin genelde sporcunun antremanlardan kaçtığı yönünde değerlendirmede bulunması çoğu zaman futbolcunun sağlık problemi varken müsabakalara katılmasına ve sakat kalma riskini almasına sebep olmaktadır.

Gerek amatör gerekse profesyonel futbolcular açısından ortaya çıkan bu ve benzeri sorunlar her geçen gün artmaktadır. Bu sorunların çözümü için futbolcuların sendikal bir birlik altında toplanması

16 Ersin Afacan, Futbolcuların Profesyonellik Anlayışı Üzerine Sosyolojik Bir Çözümleme, Yüksek Lisans Tezi, Isparta-2001.

gerekmektedir. Aynı hususu ifade eden Yücelman¹⁷ Sendikalaşmanın spor endüstrisinde bir çok şeyi değiştireceğini ve yeni açılımlar sağlayacağını ifade etmiştir.

SONUÇ

Ülkemizde futbolcuların gerek amatör liglerde gerekse profesyonel liglerde yaşadığı sorunların her geçen gün artması futbolcuların organize şekilde hareket etmesi gerekliliğini doğurmuştur. Gerek amatör gerekse profesyonel liglerde oynayan futbolcular açısından sendikal örgütlenmede yasal düzenlemeler açısından herhangi bir sorun yoktur. Buna rağmen gerek sporcuların sendikal haklarının farkında olmaması gerekse yeterli desteğin olmaması nedenleri ile örgütlenmenin üzerine gidilmemektedir.

Aktif şekilde faaliyet gösteren sendikal örgütlenme ile futbolcular sağlık hukuk, ekonomi,özlük hakları gibi konularda kazanımlar sağlayacak olup böylelikle Türk futbolunun ve Türk futbolcularının iyileştirilmesinin yolu açılacaktır.

KAYNAKÇA

- 1- Resmi Gazete, 6356 Sayılı 'Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu'. 18.10.2012.
- 2- https://dosya.sakarya.edu.tr/Dokumanlar/2013/312/39021874_sendika_tarihi.pdf.
- 3- Şahin M. Y, Tunçkol H.M, İşçi Hareketlerinin Futbolun Tarihsel Gelişim Sürecine Etkisi, TSA/ yıl:14, S:1, Nisan 2010.
- 4- Doğan Cevdet, Popüler Kültür ve Spor/Futbol, Sosyoloji Notları, Sayı: 4-5, s: 13-22,2008.
- 5- www.en.wikipedia.org/wiki/Professional_Footballers%27_Association.
- 6- Alay Sema, Türkiye'de Sporcu Sendikalarının Hukuki Olarak Kurulabilirliği, Sporcu Sendikalaşmasının Sporcu ve Sporda Doğurabileceği Sonuçlar, Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 2007;10(1), 49-58.
- 7- hursarsiv.hurriyet.com.tr/goster/printnews.aspx?DocID=21778746, Türk Futbolunda Sendikalaşma Mücadelesi.
- 8- Resmi Gazete,4857 Sayılı İş Kanunu, 22.05.2003
- 9- Atalay Ahmet,Türk Futbolunda Sendikal Süreç, Akademik Bakış Dergisi,Sayı:30, Mayıs-Haziran 2012.
- 10- [Webftp.gazi.edu.tr/hukuk/dergi/2_11.pdf](http://webftp.gazi.edu.tr/hukuk/dergi/2_11.pdf)
- 11- Resmi Gazete, 6098 Sayılı Borçlar Kanunu, 11.01.2011
- 12-<http://www.ankarabarusu.org.tr/siteler/ankarabarusu/tekmakale/1999-1/4.pdf>)
- 13- <http://www.sporhukuku.org/makaleler/101-profesyonel-sporcularin-kanunu-karisinda-durumu-halpay-koese.html>
- 14- Aydın Ufuk,Profesyonel Sporda Sendikalaşma,Radikal Gazetesi.30.09.2007
- 15- http://www.dw.de/futbolcularin_çektigi/a-5319748)
- 16- Ersin Afacan, Futbolcuların Profesyonellik Anlayışı Üzerine Sosyolojik Bir Çözümleme, Yüksek Lisans Tezi, Isparta-2001.

TÜRK HUKUKUNDA FUTBOLCU SORUNLARININ YARGISAL ÇÖZÜMÜ

Av. Aydan Yiğit*

* Ankara Barosu.

Sporun insanlık tarihi kadar eski oluşunun, hatta kitleler için belirleyici rolünün örneklerine eski yunan tarihinde rastlanması her ne kadar önemli olsa da günümüzde spora asıl ait olduğu yeri kazandıran faktör ekonomik pazarının yaygınlaşmasıdır.

Ülke ekonomilerinde özellikle futbolun sahip olduğu pazar payının büyümesiyle birlikte futbola ve spora verilen önemde artmıştır. Ülkeler giderek spora daha da önem vermeye başlamışlardır. Hatta sporun medya aracılığı ile kitleler arasında duyulması, yaygınlaşması kimi zaman ülke politikasının spora göre şekillenmesine dahi neden olmuştur.

Ekonomik olarak sağlanan menfaat gerek insanları, gerekse büyük şirketleri spora yönlendirmiştir. Ancak tüm spor dalları içerisinde dünya ölçeğinde en büyük pay hiç kuşkusuz futbola aittir.

Gerek dünya da gerekse ülkemizde futbolun yaygın bir spor olması, futbolcu ve kulüp sayılarının artması, futbola büyük bütçelerin de kapısını açmıştır. Dünya üzerinde bütçesi küçük ülkelere çok daha fazla olan futbol kulüpleri bulunmaktadır.

Türkiye’de de kuşkusuz en yaygın spor dalı olarak futbolda gerek süper lig takımları gerekse birinci lig takımlarının bütçelerinin dünya ile yarıştığı görülmektedir.

Tüm bu büyük bütçeler, medya ilgisi, sporun magazinsel yanının insanlarda ilgi uyandırması, yazılı ve görsel basının futbolun sürekli olarak parlak yüzünü haberlere taşıması insanlara futbolcunun hiçbir problemi yokmuş algısını kanallize etmiştir. Bu sebeplere futbolcuların yüksek ücret alması hususu da eklendiğinde futbolcuların her problemin üstesinden geleceği, diğer sektörlerde işçi statüsünde çalışanlara verilen hakların futbolculara verilmesine gerek olmadığı gibi bir anlayış toplumun geneline yayılmıştır.

Oysaki futbolcuların tamamının en önemli sorunu kulüp ile akdedilen hukuki olarak yetersiz olan, pek çok imkânın tanınmadığı sözleşmeler, ücret, sosyal haklar, sosyal güvence ve bunların talebi ile ilgili yargısal sorunlar gelmektedir.

Spor kulüplerinin sayılarının çokluğu ve her bir spor kulübünde çok sayıda sporcunun faaliyet gösterdiği dikkate alındığında basılı ve görsel basında görülenin aksine özellikle ülkemizdeki sporcuların neredeyse yarısından fazlasının pek çok güvenceden yoksun olarak çalıştığı görülecektir.

Ayrıca ülke genelindeki sporcuların büyük kısmı, amatör sporcu konumunda bulunması nedeniyle neredeyse açlık sınırında yaşamaktadır. Hatta futbolun yanında ek işler yapmak zorunda kalmaktadır. Yine futbolcuların emeğine oranla çok cüzi ücretler aldığı, ya da profesyonel olmak hayali ile ücretsiz çalıştığı dikkate alındığında mevcut durumun öncelikle insan haklarıyla bağdaşmadığı açıktır.

Bu ve buna benzer bir çok sorun fiili olarak mevcutsa da bu sorunlardan yargıya taşınan futbolcu sözleşmelerinin irdelenmesi büyük önem taşımaktadır. Bu çalışmamızda bu sebeple futbolcu sözleşmesinin incelenmesine ağırlık verilmiştir.

1) Futbolcu Sözleşmelerinin Niteliği

Ülkemiz hukuk düzeni içerisinde spor hukukuna ilişkin düzenlemelerin farklı farklı kanunlar içerisinde olduğu görülecektir. Eksikler ise yönetmelikler doldurulmaya çalışılmaktadır. Ülke genelinde pek çok insana istihdam sağlayan büyük bir pazar olan futbol ile ilgili özel düzenlemeler ne yazık ki halen yapılamamıştır. Bu sebeple futbolcu ile kulüp arasında yapılan sözleşmeler genel hükümlere tabidir

Hukuk düzenimizde futbolcu sözleşmesinde ikili bir uygulama bulunmaktadır. Bu, amatör futbolcu ile profesyonel futbolcu ile yapılan sözleşmelere ilişkin ayrımdır. Bu ayrımın kaynağını profesyonel futbolcunun sporu meslek edinmesi, amatör futbolcunun ise bunu meslek olarak yapmayıp, hobi olarak futbol oynaması oluşturmaktadır.

Pratikte ise amatör futbolcuların kulüpleri ile ikinci bir sözleşme ile ücret kararlaştırdıkları, bunun ise gizli profesyonellik kavramını ortaya çıkardığı bilinmektedir.¹

Profesyonel sporcu sözleşmesi için hukukumuzda ayrı bir düzenleme bulunmamakta olup taşıdığı unsurlar açısından BK hizmet sözleşmesi içerisinde yer almaktadır. Borçlar Kanunu 393. maddesi hizmet sözleşmesini şöyle tanımlar:

MADDE 393- Hizmet sözleşmesi, işçinin işverene bağımlı olarak belirli veya belirli olmayan süreyle iş görmeyi ve işverenin de ona zamana veya yapılan işe göre ücret ödemeyi üstlendiği sözleşmedir.

İşçinin işverene bir hizmeti kısmi süreli olarak düzenli biçimde yerine getirmeyi üstlendiği sözleşmeler de hizmet sözleşmesidir.

Kanun metninden de anlaşılacağı üzere hizmet sözleşmesinin ana unsurları şunlardır:

- İşin görülmesi ve ücret,
- İşçinin bizzat çalışma borcu ve süreklilik,
- Sadakat, özen ve bağımlılık,

Profesyonel futbolcu sözleşmesi yasa gereği hizmet sözleşmesi niteliğinde kabul edilse de yapılan işin özelliği gereği kendine has tanımı ve unsurlarını şöyle belirleyebiliriz:

Profesyonel futbolcu sözleşmesi, sözleşme süresince bir yandan futbolcunun kulübe bağlı olarak futbol oynamayı, diğer yandan futbol kulübünün de ücret ödemeyi taahhüt ettiği sözleşmedir.

1 Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Yayın Geliş Tarihi: 02.03.2011 Cilt: 13, Sayı: 2, Yıl: 2011, Sayfa: 97-119 BASINA YANSIMALARIYLA "1952 AMATÖRLÜK OLAYI" VE TÜRK SPORUNDA AMATÖRLÜK Selami ÖZSOY*

2) Profesyonel Futbolcu Sözleşmesinin Esaslı Unsurları:

2.1. İşin Görülmesi

Tüm hizmet sözleşmelerinin vazgeçilmez unsuru olan işin görülmesi Profesyonel Futbolcu Sözleşmeleri içinde belirleyici unsurdur. Bu sözleşme ile futbolcu için ortaya çıkan en önemli yükümlülük işin görülmesidir.

Futbolcu yapılan sözleşmeye uygun olarak sözleşmede belirtilen yer ve şartlarda, verilen talimatlara uygun olarak futbol oynamak yükümlülüğü altındadır. İşin görülmesi unsuru profesyonel futbolcu sözleşmesi için futbolcu bakımından esas yükümlülük unsurudur.

2.2. Yapılan İşin Karşılığı Olarak Ücret

Sözleşmenin ücret unsuru ise spor kulübü açısından en önemli yükümlülüktür. Kulüp futbolcunun işin görülmesi yükümlülüğü karşılığında ücret ödemeyi taahhüt eder.

Tam iki tarafa borç yükleyen sözleşme olarak Profesyonel Futbolcu Sözleşmesinde ücretin esas unsur olması karşısında ücret almaksızın futbol oynayan bir futbolcunun yaptığı faaliyet profesyonel futbol olarak kabul edilemez; böyle bir kişi ancak amatör futbolcu sayılabilir. Amatör futbolcu ise Profesyonel Futbolcu Sözleşmesine taraf olamaz.²

2.3. Sadakat Ve Bağlılık

Futbolcu faaliyetini icra ederken futbol kulübünün emir ve talimatlarını yerine getirmek zorundadır.

Yine tüm hizmet sözleşmelerinin belirleyici unsuru olan sadakat ve sır saklama unsuru Profesyonel Futbolcu Sözleşmesinde daha da önemli yer teşkil etmektedir. Futbolcu kulübün spora ve yapılacak olan maçlara ilişkin sırlarını saklamakla ve sadakatle davranmak yükümü

altındadır. Aksi takdirde sözleşme gereği çok yüklü tazminat ve cezai şart ödemek borcu altında kalabilmektedir.

3) Profesyonel Futbolcu Sözleşmesinin sona ermesi

Profesyonel Futbolcu Sözleşmesi bir hizmet sözleşmesi olması nedeniyle yine borçlar kanunda yer alan

- Belirli süreli sözleşmenin süresinin bitmesi,
- Tek taraflı fesih (fesih ihbarının TFF gönderilmesi gerekmektedir.³⁾ (Deneme süresi içinde ya da haklı sebeple),
- Sözleşme şartlarının yerine getirilmemesi yani temerrüt,
- Sözleşme konusu işin gereği gibi yerine getirilmemesi, sözleşme şartlarına aykırılık,
- Karşılıklı anlaşma yoluyla sona ermesi (ikale),
- İşçinin ölümü (Profesyonel Futbolcu Sözleşmesinde işveren tüzel kişidir. Ancak tüzel kişiliğin sona ermesiyle sona erebilecektir.) gibi haklı nedenlerle sona erebileceği gibi haksız nedenlerle de sona erebilmektedir.

851

4) Spor kulübünün örgütlenmesi

Mevcut hukuk yapımız içerisinde spor kulüplerini özel hukuk tüzel kişisi olarak tanımlayabiliriz. Her tüzel kişi için var olan fiil ve hak ehliyetine sahip olan spor kulüpleri hak ve borç sahibi olabildikleri gibi kendilerine cezai müeyyidelerde uygulanabilmektedir.

Ancak spor kulüplerinin pek çok spor alanında faaliyet göstermesi ve sayılarının binleri bulmasına rağmen kulüplere özgü bir düzenleme yapılmamıştır. Bu da zaman zaman örgütlenme eksikliği nedeniyle sorunlara neden olmaktadır.

3 Profesyonel Futbolcu Transfer Sözleşmesi Av. Çağrı Cem; sf. 99

Ülkemizde spor kulüpleri dernek veya şirket statüsünde kurulabilirler. Spor kulüpleri dernek statüsünde kurulacak ise Medeni Kanun ve Dernekler kanunu hükümlerine, şirket olarak kurulmaları halinde ise Türk Ticaret Kanunu hükümlerine tabi olacaklardır. Ancak belirtmek gerekir ki Şirket şeklinde kurulan spor kulübü sadece Futbol faaliyeti yürütebilir. TFF federasyonu kanunda ise sadece Anonim Şirket olarak kurulmasına olanak tanınmıştır.⁴

Futbolun, gelişen ekonomik kazancı ile bu kazancın paylaşılması, dernek yönetiminin karar alma ve uygulama sürecinin getirdiği olumsuzluklar ve şirketin ekonomik bir aktör olması nedenleriyle genellikle şirket olarak örgütlenmesi yoluna gidilmektedir.

5) Profesyonel Futbolcu Sözleşmesinin İş Hukuku ve Hizmet Akdi Karşısındaki Durumu

4857 sayılı İş Kanununun 1. maddesinde amaç ve kapsamı, 2. maddesinde ise kanunda kullanılan terimlerin tanımlaması yapılmıştır.

Buna göre 4857 sayılı kanunun amacı iş sözleşmesine göre çalışan işçiler ile işverenler arasındaki ilişkiyi ve sorumlulukları düzenlemektir. Kanunun ilk maddesinde amaç ve kapsam belirtilirken 2 madde de işçi, bir iş sözleşmesine dayanarak çalışan kişi, işveren ise iş akdi ile bir kimseyi çalıştıran gerçek yada tüzel kişi olarak tanımlanmıştır.

Ancak taraflarının işveren ve işçi olarak belirlendiği her sözleşmenin İş Kanunu kapsamında hizmet akdi sayılması hukuken mümkün değildir. Zira kanunun 4. maddesinde sayılan işler ve işyerleri kanun kapsamına alınmamıştır. Bu işler içinde sporcularında sayılmış olması nedeniyle futbolcular 4857 sayılı yasanın işçiler için getirdiği pek çok hakka sahip değildirler.

Pratik anlamda bakıldığında profesyonel futbolcu sözleşmesi iş hukuku anlamında hizmet akdinin tüm unsurların taşımaktadır.

4 Ahmet Faik İmamoğlu- Ercan Karaoğlu- Esin Esra Erturan Türkiye’de Spor Kulüplerinin Yapısal Nitelikleri ve Temel Problemleri , Gazi Beden Eğitimi ve Spor Dergisi Cilt 12, sayı 3, Temmuz 2007 – syf 35-61

Ancak 4857 sayılı yasa gereğince kapsam dışı bırakılmış olması BK hizmet Sözleşmesi olarak nitelendirilmektedir.

Sporcuların İş Kanunu kapsamı dışında bırakılmalarında, sporcuların, özellikle profesyonel futbolcuların yaptıkları işin tipik bir iş ilişkisi veya hizmet ilişkisi olmadığı, iş kanunu kapsamındaki işçilerin işverenleri ile olan ilişkilerinden farklı niteliklere sahip olduğu düşüncesi etkili olmuştur.⁵

Futbolcular İş Kanunda sayılan haklardan yararlanamamasalar da burada bir parantezle belirtmek gerekir ki Profesyonel Futbol Sözleşmesi ile futbolculara iş kanundaki bazı hakların akdi olarak tanınması mümkündür. Keza sık sık yıllık izin uygulamasının sözleşmelerde yer aldığı görülmektedir.

Futbolcular İş Kanunu kapsamına alınmazken bir spor kulübünde hizmet sözleşmesiyle çalışmasına rağmen sporcu olmayan malzemeci, masör, teknik direktör ve antrenörler kanun kapsamına alınmıştır.⁶

Futbolcuların 4857 sayılı iş kanunu kapsamına alınmamış olması pratikte pek çok problemi beraberinde getirmiştir. Nitekim süper lig takımları dışındaki takımların, boğuştugu büyük maddi yetersizlikler futbolcular için spor hayatının devamını etkileyecek boyutlara ulaşmaktadır. Dolayısıyla ekonomik olarak zor durumda olan bir kulübe bağlı olarak çalışan futbolcu hiçbir güvenceye sahip olamamakla birlikte, işçi statüsünde de olmaması nedeniyle çoğu zaman yargı yoluna dahi gidememektedir.

5 Profesyonel Sporcuların İş Kanunu Karşısındaki Durumu Av. Hüseyin Alpay Köse (<http://www.sporhukuku.org/makaleler/101-profesyonel-sporcularin-kanunu-karisinda-durumu-halpay-kose.html>)

6 T.C.Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi İşe İade Davası Ve Sonuçları Melis Fidan 2006 (yapılan atıfla 9. HD, 21.01.1991, 9492/305 (İHD, Ocak-Mart, 1991, s.137)

6) Profesyonel Futbolcu Sözleşmesinde Futbolcunun Sosyal Güvenlik Durumu

İşçi tanımı ile sigortalı tanımı birbirine çok yakın iki tanım gibidir. Sigortalı olarak tanımlanan ve Sosyal Güvenlik kapsamında sigortalı olarak tanımlanması hasebiyle SGK'ya bildirimi yapılan bazı çalışanlar, işçi tanımına girmemektedir. Bu kapsama giren çalışanlara ülkemiz hukuk düzeni içerisinde en iyi örnek profesyonel sporculardır.⁷

Sporcular İş Kanunu kapsamı dışında bırakılmakla birlikte profesyonel ve amatör sporcular arasındaki en önemli farklılık profesyonel sporcuların sosyal güvence kapsamında olmasıdır.

Bu açıdan bakıldığında ise yine profesyonel sporcuların iş kanunu kapsamı dışında bırakılması aslında pek çok açıdan hizmet akdinin unsurlarıyla çalışan ve sporu meslek haline getiren sporcular için hayatın akışı içerisinde içinden çıkılmaz sorunlara neden olmaktadır.

İş Kanunu kapsamında olmayan profesyonel futbolcular, sigorta hakları bakımından ise kapsam dışı bırakılmamıştır. Zira profesyonel futbolcuların sigorta primleri spor kulübü tarafından ödenmektedir.

Yapılan futbol faaliyeti dolayısıyla ücret almayan, iş kanunu açısından işçi sayılmayan amatör futbolcuların ise kulübü tarafında sosyal güvenlik primleri ödenmemektedir. Söyle ki amatör futbolcular 2008 yılı öncesinde topluluk sigortası hükümlerine tabi iken 01 Ekim 2008 tarihi itibarıyla yapılan sosyal güvenlik reformunu nedeniyle bu güvenceden de yoksun kalmışlardır. Bu konuda henüz herhangi bir düzenleme yapılmamıştır. Ancak genel sağlık sigortası ile 18 yaş altı amatör futbolcular sosyal güvenlik imkânına sahip olmakla birlikte 18 yaş üzeri için henüz herhangi bir güvence söz konusu değildir.

506 sayılı yasa gereği sosyal güvence içerisinde yer alan ancak pratikte iş kanuna dayanan hizmet akdinin tüm özelliklerini taşıyan

7 Mustafa Keskin Posta Gazetesi http://www.adanasmmmo.org/govde_detay.php?id=942&baslik=SPORCULAR%20%DD%DE%20KANUNUNA%20TAB%DDM%DDD%DDR?

futbolcular işçi statüsünde kabul edilmemesi, ayrıca 2008 reformu ile amatör futbolcuların durumlarıyla ilgili düzenlemenin yapılmaması nedeniyle uygulamada bir yasal boşluk yaratılmıştır.

Yine futbolcuların bunun yanında bireysel olarak emeklilik ve sağlık sigortası yaptırmalarına ilişkin bir engel bulunmamaktadır.

7) Profesyonel Futbolcu Sözleşmesinden Kaynaklı Uyuşmazlıkların Yargısal Çözümü

Hukuk düzenimiz içerisinde gerek spor kulüplerinin örgütlenmesinde bir düzenlemeye gidilmemiş olması, gerek Profesyonel Futbolcu Sözleşmesinin genel hükümlere tabi olması, gerek sporcuların İş Kanunu kapsamı dışında bırakılmaları ve gerekse ülkemizdeki sporcuların büyük bir kısmının amatör futbolcu konumunda olması nedeniyle futbolcular uygulamada çok büyük sorunlarla karşılaşmaktadırlar.

Bu sorunların başında da kulüp ile futbolcu arasındaki sorunlar gelmektedir. Bunlar içerisinde ise en önemlisi futbolcunun kulüpten ücretini alamaması ve kulübün sözleşmeyi haksız olarak feshi gelmektedir.

Profesyonel futbolcunun futbolu meslek olarak yaptığı dikkate alındığında futbolcu ile spor kulübü arasındaki ilişkinin temelini ücreti oluşturmaktadır.

İşçiye ödenen ücret ile ilgili 4857 sayılı kanunda pek çok hüküm bulunmaktadır. Bunlar fazla mesai, yıllık ücretli izin, bayram tatili alacağı, kıdem tazminatı, ihbar tazminatı gibi şekillerde tezahür etmektedir.

Sporcu açısından ise hukuki düzenlemeler dikkate alındığında 4857 sayılı kanun kapsamı dışında tutulan, hizmet akdinin ücret, bağımlılık ve sadakat gibi pek çok unsurunu taşıyan sözleşmeler ile bir kulübe bağlı çalışan futbolcular bu sebeple kulüplerinden işçilere tanınan yasal güvencelerle hak talep edebilmek imkânından mahrum durumdadırlar.

Yine Anayasada yer aldığı üzere angarya yasak, çalışmak ise bir haktır. Ancak İş Kanunu ve spor kulüplerinin hukuki yapılanması karşısında sporculara bu hakkın tanınmadığı açıktır.

Genellikle bir ücretin kararlaştırıldığı, ancak bunun yer almadığı sözleşme ile çalışan amatör futbolcular çalışma hayatı içerisinde hiçbir güvenceye sahip olamamaktadırlar. Yine işçinin sahip olduğu ücret dışındaki diğer haklarını da ileri dahi sürememektedirler. Sporun ifa edilmesi sırasında herhangi bir uyuşmazlıkta sadece sözleşme ile tanınan hakları talep edebilecek olan futbolcu bunun dışında sözleşmesinde sayılmayan hiçbir güvenceye sahip değildir.

Futbolcular ücretlerinin ödenmemesi, sözleşmenin haksız feshi ve sözleşme ile ilgili diğer uyuşmazlıklarda kuşkusuz her vatandaş gibi yargı yoluna başvurmak hakkına sahiptir. Uyuşmazlığın yargı yoluna taşınmasında, hiç kuşkusuz futbolcu meslek olarak ifa etmesinin karşılığı olan hakkını sadece sözleşmenin ifası ve temerrüd hükümlerine göre talep edebilecektir.

7.1. Futbol Kaynaklı Uyuşmazlıklarda Yargı Yolu

Profesyonel futbolcu sözleşmesi ile ilgili uyuşmazlık ücret alacağı konusunda olduğunda dava açarak sözleşmenin ifası istenebileceği gibi, elbette ki öncelikli olarak ilamsız icra takibi yaparak sonrasında ise itiraz gelmesi durumunda yine itirazın iptali davası açmak da hukuken mümkündür. Yargılama sonucunda Yargıtay Tarafından da içtihat haline getirildiği üzere alacağın likit olması nedeniyle icra inkar tazminatına da hükmedilebilir.⁸

Spor kulübünün dernek veya Anonim Şirket olarak Özel Hukuk Tüzel Kişisi olması nedeniyle davacı ve davalı olmasında hukuken bir engel yoktur.

8 İtirazın İptali Davasında İcra İnkâr Tazminatının Şartı Olarak Borçlunun İtirazının Haksızlığına Karar Verilmesi Dr. Cenk Akil İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Cilt:3 Sayı:1 Yıl 2012 sf. 330.

Yargı yoluna gitmek istemeyen taraflar elbette ki Uyuşmazlık Çözüm kuruluna gitmek konusunda serbesttirler. Ancak bu yola gidilebilmesi için her iki tarafında bu konuda mutabık olması şarttır.

Profesyonel futbolcu sözleşmesinin borçlar hukukunda düzenlenen hizmet sözleşmesi niteliğinde olması nedeniyle uyuşmazlık durumunda genel mahkemeler görevlidir.

Profesyonel futbolcu sözleşmesi ile ilgili bir uyuşmazlık çıkması durumunda HMK 2. maddesi gereği davaya bakmakla görevli mahkeme Asliye Hukuk mahkemesidir. Dolayısıyla mevcut uyuşmazlık durumunda Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu gereğince yazılı yargılama usulüne tabi olacaktır.

Dava dilekçesi, cevap dilekçesi, delil ikamesi, yasa yolu gibi yollarda genel esaslar neticesinde yazılı yargılama usulü uygulanacaktır. Pek çok hukukçunun bildiği bu usullerden bahsetmek yerine uygulamanın sahip olduğu problemlere değinmekte fayda görüyoruz.

1) Görevli Mahkemeye İlişkin Sorunlar: Küçük futbol kulüplerinde futbolcuların ücretleri aylık olarak ödenmekte olup bu ücretler büyük kulüplerdeki futbolculara kıyasla çok küçük meblağlıdır. Gerek ücretlerin düşük olması gerekse amatör futbolcu ile genelde yazılı sözleşme yapılmaması, sözleşmelerin çoğu kez iş kanundan doğan belirsiz-belirli süreli iş sözleşmesi gibi yorumlanmasına sebep olmaktadır. Bunun nedenle bu çeşit uyuşmazlıklarda davaların iş mahkemelerinde açıldığı görülmektedir. Görevsiz mahkemede açılan dava ile sağlıklı sonuç almak hukuken mümkün değildir.

Davanın görevsiz mahkemede açılması nedeniyle gerek dosya üzerinden gerekse ön inceleme duruşmasında görevsizlik kararı verilmektedir.

Ancak bu durum futbol kulübü tarafından istismar edilerek mahkeme tarafından görev hususunun fark edilmediği durumlarda görevsizlik itirazı yapılmayarak görevsiz mahkeme de davaya devam edilmesi istenmekte, bazen yargılama boyunca mahkemenin iş yükü fazlalığı nedeniyle fark edilmemekte ve dosyalar hakkında karar verilmektedir.

Yine iş hukukunda görev alan bilirkişiler tarafından futbolcuların alacaklarına ilişkin hesaplama ve değerlendirme yapılmasının önü açılmaktadır.

Sonrasında ise kulüp tarafından karar temyiz edilmekte, ilk derece yargılamasında geçen en az 1,5 senenin üzerine 1,5 senede Yargıtay süreci eklenmektedir. Yargıtay'ın dosyayı görev nedeniyle bozması neticesinde yaklaşık 1,5-2 yıl da yeniden Asliye Hukuk mahkemesinde görülen davada 5 yılın sonunda çözüme henüz ulaşılammış olmaktadır.

Kimi zaman ise davacının görevli mahkemenin İş Mahkemesi olmasında ısrarı neticesinde görevsizlik kararının temyizi nedeniyle süreç uzamaktadır.

Ancak spor kulüplerinin sporcular dışında kalan diğer çalışanları ise iş kanunu hükümleri tabi oldukları için açacakları davalarda görevli mahkeme iş mahkemesi olacaktır. Söz konusu uyuşmazlığa ilişkin Yargıtay pek çok kez sporcuların iş kanunu hükümlerine tabi olmadığı ancak diğer çalışanların açacağı davaların iş ilişkisi içerisinde kaldığının tespitini yapmıştır.

T.C.

YARGITAY

9. Hukuk Dairesi

E:2003/19877

K:2003/20178

T:08.12.2003

Davacı, kıdem tazminatı ile ücret alacağının ödenilmesine karar verilmesini istemiştir.

Yerel mahkeme, davayı görev yönünden reddetmiştir. cel *rr m süresi içinde davacı avukatı tarafından temyiz edilmiş olmakla dosya incelendi' gereği konuşulup düşünüldü:

Yargıtay Kararı

"-1, davalı spor kulübü derneğinde voleybol antrenörü olarak çalışırken söz" bitim tarihinden önce feshedilmesi nedeniyle, mahrum kalınan ücret ile alacakları isteğinde bulunmuştur. Mahkeme,

davacının yaptığı işin niteliği itibarıyla spor işi olduğunu belirterek İş Kanunu hükümlerinin uygulanamayacağı görüşüyle görevsizlik kararı vermiştir.

İş Yasası'nın 5. maddesi ile sporcular İş Yasası kapsamı dışında bırakılmışlardır. Davacının durumunun değerlendirilebilmesi için "spor, sporcu ve antrenör" tanımlarının açıklığa kavuşturulması gerekir.

Spor, ferdi veya kolektif oyunlar şeklinde yapılan ve genellikle yanaşmaya yol açan beden hareketleridir.

Sporcu ise, spor yapan ve sporla uğraşan kimse olarak sözlüklerde tanımlanmaktadır.

Yine sözlük itibarıyla antrenör; sporcular veya spor takımlarının tedrici çalışmalarında karşılaşmalara hazırlayan kimselerdir.

Sporcuların çeşitli fiziki hareketlerini yaparak düzenli fakat, ölçülü bir şekilde çalışarak kendilerini hazırlamalarına antrenman denilmekte olup, antrenörler bu faaliyetleri organize ve idare eden kişilerdir.

Bütün bu anlatımlardan, sporcu ile antrenörün birbirinden farklı uğralan yaptıklarını ortaya koymaktadır. Yasada "sporcu" olarak belirtilen kişilerin yarışma ve müsabakalara katılan şahıslar olarak kabul edilmesi gerekir. Antrenörün asli görevi spor yapmak değil, sporcuları yarışma veya karşılaşmalara hazırlamaktır. Yani başka bir anlatımla antrenör, öğretici ve eğitim veren kişidir. Yasanın açık anlatımından da profesyonel sporcuların istisna kapsamına alındıkları anlaşılmaktadır...⁹

2) Yargılama Giderlerine İlişkin Sorunlar: Yargılamada ortaya çıkan bir diğer sorun ise yüksek yargılama harç ve giderleridir. profesyonel futbol sözleşmesinde kararlaştırılan ücretin ödenmemesi durumunda futbolcu tarafından icra takibi yolunun seçilmesi halinde futbolcunun fahiş miktarda olan icra harcını yatırmaması çoğu zaman mümkün olmamaktadır.

Dava açılması esnasında alacak miktarı üzerinden ya da alacak kaynaklı olmayan davalar üzerinden maktu olarak harç alınmaktadır.

9 T.C.YARGITAY9. Hukuk Dairesi E:2003/19877K:2003/20178T:08.12.2003

Yine bu harcın yanında dava sürecinde gerekecek olan yargılama gider avansının da peşin olarak dava başında ödenmesi gerekmektedir.

Futbolcunun herhangi bir sendikal yapılanması olmaması nedeniyle yargılama giderleri ve harçlarından sorumlu olmamak gibi imkanı da bulunmamaktadır.

Ekonomik olarak zor durumda bulunan futbolcu çoğu zaman pek çok vatandaşın olduğu gibi yargılama harç ve giderleri nedeniyle dava açmak imkânından yoksun bulunmaktadır.

7.2. Profesyonel Futbolcu Sözleşmesi İle İlgili Yargısal Kararların İnfazı

Profesyonel futbolcu sözleşmesi ile ilgili kararlar da tüm Asliye Hukuk mahkemesi kararları gibi icra yolu ile infazı mümkündür. (kulüp tarafından icra öncesinde ödeme yapılması hali hariç).

Futbol kulübü örgütlenişi itibariyle dernek ve Anonim Şirket Statüsünde olması nedeniyle davacı ve davalı olabildiği gibi mallarının haczi de mümkündür. Burada ilamlı icranın hükümleri kulübe uygulanacaktır.

Yine tekrarla belirtmek gerekir ki işçi statüsünde olmayan futbolcu kulüpten alacağının ücret alacağı olmasına rağmen öncelikli almak hak ve imkânına da sahip değildir.

Ancak teoride mallarının haczi mümkün olmakla birlikte yasa gereğince pek çok malvarlığı unsurunun haczinin yasak olması nedeniyle dava mahkeme ilamının yerine getirilmesi mümkün olmamaktadır.

Spor kulüplerinin pek çok malvarlığı unsurunun haczedilemezlik güvencesi altına alınması nedeniyle yargı kararları spor kulüpleri için caydırıcı olmaktan uzak bir görünüm arz etmektedir.

Ancak son dönemde spor kulüplerinin iddia gelirlerinin haczedilemeyeceğine ilişkin yasa hükmünün Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmesi sonucunda futbolcuların alacaklarının tahsil edilmesine dair olumlu bir adım atılmıştır. Bu adım ile birlikte gelecekte futbol sektörüne ilişkin düzenlemelerin basın ve deniz alanında olduğu gibi

bir ayrı bir yasa ile düzenlenmesi sonucunda gerek görevli yargı yeri gerek kararların infazı önündeki engellerin kaldırılabileceği aşıkardır.

KAYNAKÇA

- 1) Spor hukuku prof. Dr. Şeref Ertaş- Dr. Hasan Petek sf. 238 prgf 4
- 2)Profesyonel Futbolcu Transfer Sözleşmesi Av. Çağrı Cem
- 3) Ahmet Faik İmamoğlu- Ercan Karaoğlu- Esin Esra Erturan Türkiye’de Spor Kulüplerinin Yapısal Nitelikleri ve Temel Problemleri , Gazi Beden Eğitimi ve Spor Dergisi Cilt 12, sayı 3, Temmuz 2007 –
- 4) T.C.YARGITAY 9. Hukuk Dairesi E:2003/19877 K:2003/20178 T:08.12.2003
- 5) Saadettin Orhan (bugün gazetesi tarih bilinmemekte)(www.sadettinorhan.net/sporcular-iccedilin-sosyal-guumlvenlik-rehberi.html)
- 6) İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Cilt:3 Sayı:1 Yıl 2012 İtirazın İptali Davasında İcra İnkâr Tazminatının Şartı Olarak Borçlunun İtirazının Haksızlığına Karar Verilmesi Dr. Cenk Akil
- 7) Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Yayın Geliş Tarihi: 02.03.2011 Cilt: 13, Sayı: 2, Yıl: 2011, Sayfa: 97-119 BASINA YANSIMALARIYLA “1952 AMATÖRLÜK OLAYI” VE TÜRK SPORUNDA AMATÖRLÜK Selami ÖZSOY*
- 8) Mustafa Keskin Posta Gazetesi http://www.adanasmmmo.org/govde_detay.php?id=942&baslik=SPORCULAR%20%DD%DE%20KANUNUNA%20TAB%DDM%DDD%DDR?
- 9) Profesyonel Sporcuların İş Kanunu Karşısındaki Durumu Av. Hüseyin Alpay Köse (<http://www.sporhukuku.org/makaleler/101-profesyonel-sporcularin-kanunu-karisinda-durumu-halpay-koese.html>)

ÖZENGEN AYAKTOPU

Av. Erkan YÜCEL*

* Ankara Barosu.

Ayaktopunun bugünkü dili necedir? Ayaktopu dünyasında günümüzde konuşulan dil hangi dildir? Ayaktopu dünyasındaki kişiler, aralarında hangi dilden konuşarak anlaşıyorlar? Özengen-uğraşman ayırımı nedir? Oyun adları hangi dildendir?

Yaşantısının büyük bölümünü, hukukçuluk yanında ayaktopu sorunlarına adayan, bu alanda seçimlerle göreve gelen, seçildikçe mutluluk duyan, özengen ayaktopu birliği yapısında uzun yıllar görev yapan ve yapmakta olan Ömer Remzi ARIKAN kardeşim için ayrılmış olan bu kitapta yukarıdaki soruları irdelemek istiyorum.

ÖZENGEN – UĞRAŞMAN AYIRIMI

Yukarıda geçen özengen sözcüğü kimileri tarafından gülümseme ile karşılanabilir. Bu sözcüğün amatör karşılığı olduğu da bilinmeyebilir. Oysa bu sözcük ve özellikle özengen-uğraşman ayırımı genel olarak spor alanında büyük bir önem taşımaktadır. Çünkü ayaktopu da özengen ve uğraşman olarak ikiye ayrılmıştır, yani amatör ve profesyonel olarak.

Özengen oyuncu teriminin İngilizce karşılığı "*amateur player*" olup tanımını şöyle verilmiştir;

'Sporu herhangi bir çıkar düşünmeksizin, salt sevgisinden ötürü yapan oyuncu.'

Uğraşman oyuncu'nun İngilizce karşılığı "*Professional player*" dır ve tanımını şöyledir;

'Geçimini ayaktopu oyunundan sağlayan ve bağlı bulunduğu kulüpten aldığı belirli ücret karşılığı ayaktopu oynayan oyuncu.'

Özengen oyuncuların örgütlenmesini, yarışmaların ve karşılaşmaların, her oyunun kurallarına uygun olarak yapılmasını sağlayan, yetenekli genç sporcuların yetişmesini amaçlayan kuruluş, amatör spor birlikleridir. Bu birliklerin üst kuruluşu da Türkiye Amatör Spor Kulüpleri Konfederasyonu'dur.

OYUN ADLARI, AYAKTOPU TERİMLERİ

Bilindiği gibi, spor dallarını oluşturan türlü oyunların adları, cirit, güreş, okçuluk, yüzme, bincilik ve kılıç sporları dışında yabancı kökenlidir. Adlar yabancı kökenli olunca terimlerin de yabancı kökenli oluşu kaçınılmazdır.

Cem ATABEYOĞLU, Sinan ERDEM, Cemal ALPMAN, Nurettin ALKANAT gibi aydın spor adamları, kimi oyun adlarını ve bunların terimlerini Türkçeleştirme çabasını, devlet dairesi olmadan önceki Türk Dil Kurumu çatısı altında gerçekleştirmeye çalışmışlardır.

Adı geçenler gibi aydın spor adamları, hazırladıkları terim sözlüklerine de spor dalının Türkçe adlarını vermişlerdir. Bunlar, ayaktopu, sepettopu, uçantop, alantopu, masa topu vb. adlardır.

Birçok spor türünde geçen yabancı terimlere, onlarca, yüzlerce Türkçe karşılık türetilmiş ve kullanılmak üzere önerilmiştir.

Sporla uğraşan kişiler önerilen terimler üzerinde düşüncelerini belirtmemişler, gazetelerin spor sayfalarında ya da TV izlencelerinde kullanmadıkları gibi, tartışmamışlar, eleştirmemişler, bir anlamda böyle çalışmaları yok saymışlardır. Bu yüzden de bu özverili, güzel çabalar yeterince açığa çıkamamıştır.

'FUTBOL SÖZLÜĞÜ'

Şimdi masamın üstünde "*FUTBOL SÖZLÜĞÜ*" adlı bir kitap bulunmaktadır. "*Türkiye Futbol Federasyonu Eğitim Yayınları No:41*". 2000 yılında yayımlanmış olan bu kitabın Sözlük olduğu belirtilmiş ise de, aslında sözlük değil, ayaktopu alanında kullanılan sözcüklerin dizelgesi olduğu anlaşılmaktadır. Sunuş yazılarında da terim dizelgesi olduğu önesürülmemiştir; Yani bir terim sözlüğü değildir. Sözcüklerin açıklamaları verilmemiş, dört dildeki eş anlamlı sözcükler sıralanmıştır. Çalışmanın bu niteliğine bir sözümüz olamaz.

Sözcükler Türkçe, Almanca, Fransızca, İngilizce olmak üzere dizilmiş ve her bir dil öne alınarak o dilin abecesel sıralaması ile dört bölümden oluşturulmuştur.

İyiniyetli bir çalışma olduğu anlaşılan bu sözlükte yer alan terim niteliğinde olan madde başlıklarında, önceden yapılmış öneri çalışmalarından yararlanılmamış, ondan habersiz davranılmıştır. Yalnızca, ayaktopu alanında ayrı bir özelliği bulunmayan TDK yayınlarından Özleştirme Kılavuz'undan yararlanıldığı, Kaynaklar bölümünde belirtilmiştir.

Bu çalışmanın, ayaktopu dilinde bir özleştirme amacı gütmeyeceği, uluslararası nitelikte sözcüklere/kavramlara karşılık bulma çabasında olduğu sunuş yazılarından anlaşılmaktadır.

Örneğin Sözlük, ayaktopu teriminden habersizdir. Türkçe sütununun A harfinde böyle bir madde başlığı yoktur. F harfinde yer alan Türkçe yazılışı ile futbol ise, öteki üç dilde kendi yazımlarına göre gene futboldur.

Birçok kavram, onların İngilizce ya da Fransızca karşılıklarının Türkçede okunuşu ile alınmıştır. Örneğin profesyonel, profesyonellik, pratik gibi sözcükler Fransızca aslından; penaltı, faul gibi sözcükler İngilizce aslından Türkçe sütununa konulmuş.

Bir yandan savunmak, savunmayı açmak, savunucu gibi sözcükler Türkçe madde başı yapılmış, öte yandan defansif oynamak gibi yarı yarıya yabancı ve Türkçe kavrama yer verilmiş.

Çalışmanın sunuş yazılarından birinde, "...*kendi öz Türkçemizi futbolumuz sayesinde UEFA ve FIFA nezdinde DİL (...) olarak kullanılır hale gelmesi*" amaç olarak belirtilmiştir ama Türkçe sütunda amino asit, anabolik steroid, anaerobik dayanıklılık, anaerobik antrenman, interval antrenman, dipling gibi madde başlıkları ile mi amaca ulaşılabileceği düşünülmüştür.

"*Futbol bir anlamda kendi dünya dilini yaratmış bir spor dalıdır.*" Denince Ural-Altay Dil öbeğinde bulunan Türkçenin, Hint-Avrupa Dil öbeğinde bulunan dillerden kimilerinin ve özellikle İngilizcenin etkisi hatta egemenliği altına girmesi kabul edilmiş demektir. O zaman

da ayaktopu terimlerinin Türkçeleştirilmesi, uluslararası toplulukta Türkçenin kabul ettirilmesi bir düş olmaktan öteye gidemez.

BİTİRİRKEN

Uluslararası düzlemde ayaktopu takımlarımızın ve özellikle ulusal takımımızın başarıya ulaşmasının sağlayacağı olumlu etki, bir yandan sporun gelecek kuşaklara başarı ile aktarımını sağlayacak, bir yandan da bu alandaki ekinsel kuraklığa son verecektir.

Genel olarak yazılı ve görsel basın-yayın birimlerinin ve özellikle ayaktopu ile ilgili olanların dil konusunda gerekli ve yeterli bilgi, özen ve titizliği göstermesini beklemenin, kurgusal bir düşünce olmamasını diliyorum.